FÖLDALATTI DENEVÉRSZÁLLÁSOK KATASZTERE I.

CATALOGUE OF UNDERGROUND BAT ROOSTS IN HUNGARY I.

ANP FÜZETEK III.

dr. Topál Györgynek, a denevérek kiemelkedő kutatójának és védelmezőjének.

Földalatti denevérszállások katasztere I.

Catalogue of underground bat roosts in Hungary I.

ANP füzetek III.

Szerkesztette:

Boldogh Sándor – Estók Péter

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság

JÓSVAFŐ

2007

Földalatti denevérszállások katasztere I.
Catalogue of underground bat roosts in Hungary I.
ANP füzetek III.

Szerkesztette:
Boldogh Sándor – Estók Péter

© A szerzők

Kiadó:
Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
3758 Jósvafő, Tengerszem oldal 1., info.anp@t-online.hu

Felelős kiadó:
Salamon Gábor igazgató

A kataszterezési munkát a Környezetvédelmi Minisztérium „Mesterséges üregek denevérvédelmi szempontú vizsgálatának és védetté nyilvánításának előkészítése (2001-2002.)", illetve a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium „Barlangi denevérállományok felmérése, különös tekintettel az EU Natura 2000 élőhely-kijelölésekre (2004-2005)" c. programjai támogatták. Az Aggteleki Nemzeti Park területén gyűjtött adatok megjelentetését a HUSKUA Interreg III/A Szomszédsági Program tette lehetővé
This project was sponsored by the „State assessment and preparation for pr*Eser*vation of artificial bat roosts" programme of Ministry of Environment (2001-2002) and the "Survey of cave-dwelling bats, especially regarding the designation of Natura 2000 sites" programme of Ministry of Environment and Water (2004-2005). Publishing data from the Aggtelek National Park is sponsored by the HUSKUA Interreg III/A Neighbourhood Programme.

Borító:
Kereknyergű patkósdenevér (*R. euryale*) – Fotó: Forrásy Csaba

Nyomdai munka:
WinterFair Kft. (www.winterfair.hu)

ISBN 978-963-87082-1-2
ISSN 1417-0442 ANPI

JÓSVAFŐ, 2007

Tartalomjegyzék:

Előszó **13**

Általános útmutató a kataszter használatához **15**

A Gerecse-hegység földalatti denevérszállásainak katasztere **17**

Babál-barlang 22
Baits-barlang 23
Bajnai agyagbánya I.sz. lejtősaknája 24
Bajnai agyagbánya III.sz. lejtősaknája 24
Bajnai agyagbánya IV.sz. lejtősaknája 25
Bajnai agyagbánya V.sz. lejtősaknája 26
Bajnai agyagbánya VI.sz. lejtősaknája 26
Bajnai agyagbánya gurítóvágata 27
Bajnai Öreg-lyuk 27
Bajóti Büdös-lyuk 31
Bajóti Lepkés-barlang 33
Bivak-barlang 33
Denevér-barlang 34
Eminkesi-barlang 35
Eminkesi-zsomboly 36
Fehér-kői 3.sz. barlang 36
Fehér-kői 4.sz. barlang 37
Fekete-kői 3.sz. barlang 38
Füstös-barlang 38
Giliszta-barlang 39
Gorba-tetői-barlang 40
Gyertyánosi 7.sz. barlang 41
Hajdúugratói 3.sz. barlang 41
Hajdúugratói 4.sz. barlang 42
Hapci-barlang 43
Héregi-barlang 44
Hófehérke-barlang 45
Húsvét-barlang 46
Jankovich-barlang 47
Jura-zsomboly 48
Kajmáti 5.sz. barlang 49
Kajmáti-hasadékbarlang 49
Kálvária-hegyi 1.sz. barlang 50
Kálvária-hegyi 2.sz. barlang 52
Kálvária-hegyi Kürtő-barlang 53
Keselő-hegyi-barlang 54
Keselő-hegyi 2.sz. barlang 55
Keselő-hegyi 4.sz. barlang 56
Keselő-hegyi 5.sz. barlang 57
Keselő-hegyi 6.sz. barlang 58
Keselő-hegyi 7.sz. barlang 59
Keselő-hegyi 8.sz. barlang 61
Keselő-hegyi 9.sz. barlang 62

Keselő-hegyi 10.sz. barlang 63
Keselő-hegyi 11.sz. barlang 63
Keselő-hegyi 13.sz. barlang 65
Keselő-hegyi 17.sz. barlang 65
Keselő-hegyi 21.sz. barlang 66
Keselő-hegyi I. triászbánya felső tárója 67
Keselő-hegyi II. triászbánya tárója 68
Keselő-hegyi eocénbánya K-i bányavágata 72
Keselő-hegyi eocénbánya Ny-i bányavágata 75
Kiskő-oldali 2.sz. barlang 76
Kisréti-víznyelőbarlang 77
Kő-hegyi-hasadékbarlang 78
Kullancsos-barlang 79
Lábatlani Sárkány-lyuk 79
Legyes-barlang 81
Lengyel-barlang 81
Lengyel-szakadék 87
Lepke-barlang 88
Lófej-barlang 89
Lóingató-hegyi-barlang 90
Maróti-hegyi-barlang 90
Megalodus-barlang 91
Mese-barlang 92
Nagy-somlyói-barlang 93
Nagy-somlyói Árkádos-barlang 94
Névtelen-nyelő 95
Öreg-kői 1.sz. zsomboly 96
Öreg-kői 2.sz. zsomboly 97
Paksi-mogyoró–barlang 99
Pisznice-barlang 99
Pisznicei Alsó-barlang 110
Pisznicei-átjáró 111
Pisznicei Bagoly-fülke 111
Pisznicei Bástya-barlang 112
Pisznicei Határ-barlang 113
Pisznicei Rókás-barlang 120
Pisznicei Szeglet-barlang 120
Pisznicei Vörös-barlang 122
Pisznicei-zsomboly 122
Pisztoly-barlang 129
Sárkány-lyuki kőfejtő 2.sz. barlangja 130
Szalay-barlang 131
Szelim-lyuk 132
Szende-barlang 133
Szomódi-barlang 134
Szőlősi Arany-lyuk 134
Tardosi Gorba-lyuk 136
Tatabányai Bányász-barlang 136
Tábor-barlang 137
Törekvés-barlang 138
Tűzköves-barlang 139

Veres-hegyi-barlang 141
Vértes László-barlang 146

A Vértes-hegység földalatti denevérszállásainak katasztere 154

Csákvári-barlang 155
Fáni-völgyi 5.sz. üreg 156
Gánti-barlang 156
Gánti-barlang árvízi forrásszája 157
Gánti bányavágat 158
Gánt-bányatelepi bányavágat 158
Kapberek-pusztai 2.sz. barlang 159
Kő-lik 160
Nagy-tisztai-gödör 160
Pamlag-völgyi-hasadékbarlang 161
Vár-völgyi Kő-lyuk 161
Vértessomlói-barlang 162

Földalatti denevérszállások az Aggteleki-karszt és a Galyaság területén 164

Musztáng-barlang 165
Meteor-barlang 166
Porlyuk-barlang 167
Kuriszláni víznyelő-barlang 167
Baradla-Domica–barlangrendszer 168
Baradla Hosszú Alsó-barlang 169
Baradla Rövid Alsó-barlang 170
Béke-barlang 171
Danca-barlang 172
Szabadság-barlang 173
Szőlő-hegyi kőfejtő barlangja 173
Babot-kúti 3. sz. inaktív forrásbarlang 174
Babot-kúti forrásbarlang 174
Magas-tetői–barlang 175
Széki-zsomboly 175
Vass Imre-barlang 176
Rejtek-zsomboly 176
Kuriszláni-beszakadás 177
Kossuth-barlang 177
Csempész-barlang 178
Frank-barlang 178
Kopaszgaly-oldali 2. sz. víznyelőbarlang 178
Fenyves-zsomboly 179
Őz-zsomboly 179
Körte-zsomboly 180
Szabó-pallagi–zsomboly 180
Almási–zsomboly 181
Vecsem-bükki–zsomboly 181

A Putnoki-dombság földalatti denevérszállásai 186

Mogyorós-tetői üregrendszer 187
Sólyom-hegyi bányavágatok 188
Ragályi Balassa-kastély pincéje 189

Földalatti denevérszállások a Rudabányai- és a Szalonnai-hegység területén 191

Rudabányai Andrássy II. altáró és Vilmos-bánya 192
Ördög-gát barlang 194
Telekes-völgyi 3. számú barlang 194
Esztramosi Földvári-barlang 194
Rákóczi 2. sz. barlang és a 190-es szint tárói és természetes üregei 195
Esztramosi kisméretű bányatárók 196

Földalatti denevérszállások kutatása az Észak-Cserehát területén 198

Fedor János-barlang 199
Komi-lyuk 200
Csúszdás-barlang 200
Krasznokvajda református parókia 201
Damaki pincesor 201
Balajti pincesor 202

A Zempléni-hegység barlangjainak és mesterséges üregeinek denevérfaunisztikai felmérése 204

Bomboly-bánya 204
Fehér-táró 206
Hosszú-táró 207
Olajos-táró 208
Csipkés-táró 209
Pelés-táró 210
Patkós-akna 211
Teréz-táró 212
Gyermek Szociális Otthon pincéje 213
Bomboly-bánya, alsó táró 214
Hangácsi pince 214
Tomcsányi-kastély pincéje 215

A Bakony-hegység barlangjainak és mesterséges üregeinek denevér-faunisztikai felmérése 216

Alba Regia-barlang 218
Csengő-zsomboly 219
Háromkürtő-zsomboly 221
Jubileumi-zsomboly 221
Tábla-völgyi-barlang 222
Sűrű-hegyi Ördöglik 222
Római-fürdő barlangja 224
Nagy-Pénzlik 225
Tilos-erdei-barlang 226
Kőris-hegyi-ördöglik 227
Hajszabarnai Pénz-lik 228
Vaskapu-kőfülke és -sziklaodú 230
Száraz-Gerencei-barlang 231
Odvas-kői-barlang 232
Tűzköves-hegyi-barlang 234
Szentgáli-kőlik 236
Futómacskás-víznyelőbarlang 237
Kislődi bányavágat 238

Bújó-lik 239
Pokol-lik 240
Inotai karsztvízakna 241
Kincsesi altáró 242
Mecséri robbanóanyag-raktár 243
Ereszes-zsomboly 244
Öreg-köves-víznyelőbarlang 244
Gyenes-pusztai-barlang 245

A Zempléni-hegység mesterséges üregeinek denevérfaunisztikai felmérése 248

Eperjessy pince 249
Lőcse-tanya pince 250
Füzérradvány római katolikus parókia 250
Fonyi pincesor 251
Füzérkajatai üregek és pincék 251
A kékedi "forrás-barlang" 252
Római Katolikus Egyházi Szeretet Szolgálat Szeretetotthon pincerendszere 253
Mikóházi pincesorok 254
Egyéb pincék 255
János-táró akna 256
Mária-bánya akna 256
Korom-hegyi "Kajati-táró" 258
A korom-hegyi Malomkő-bánya 259
4. számú táró 260
Hármasbánya 261
Tatárka-hegyi bánya és akna 261
Megyer-hegyi kaolin bánya 263

A Kőszegi-hegység jelentősebb földalatti denevér-szállásai 265

Seybold-kőfejtői-barlang 265
Borha-völgyi-táró 266
Borha-völgyi beomlott táró 266
Vid alatti Hosszú-táró 266
Vid alatti Rövid-táró 267

A Mecsek-hegység jelentősebb földalatti denevérszállásai 268

Abaligeti-barlang 268
Barátok-barlangja 269
Bodó-hegyi-zsomboly 269
Büdöskúti-zsomboly 270
Csengő-zsomboly 271
Duó-zsomboly 272
Félötös-barlang 272
Hosszúcseri-zsomboly 273
Kétlyuk-zsomboly 273
Fejbeverős-zsomboly 274
Köteles-zsomboly 275
Labirintus-barlang 275
Madárka-zsomboly 276
Mánfai Kőlyuk-barlang 276
Mohos szikla-zsomboly 278
Nagy-Faragó-barlang 278

Orfűi Vízfő-barlang 279
Pajzán-barlang 280
Pietró-barlang 280
Hágcsós-zsomboly 281
Trió-víznyelő 282
Vásáros-úti-zsomboly 282
Achilles-víznyelőbarlang 283
Spirál-barlang 283
Remény-zsomboly 284
Mélyvölgyi kőfülke vizes barlangja 284

Földalatti denevér-szálláshelyek a Villányi-hegységben 286

Nagyharsányi bauxittáró 287
Nagyharsányi bauxittáró 287
Nagyharsányi bauxittáró 288
Nagyharsányi bauxittáró 289
Máriagyüdi-barlang 289
Nagyharsányi hegycsúcs-barlangja 289

Adatok egyes barlangok és mesterséges fölalatti üregek denevérfaunájához Észak-Magyarország területén 291

Anna-barlang 292
Balekina-barlang 292
Balla-barlang 293
Bányász-barlang 294
Bolhási-Jávorkúti-barlangrendszer 295
Borókás-tebri víznyelők (1. sz. és 2. sz. víznyelő) 296
Büdös-pest 297
Csemetekerti-víznyelőbarlang 297
Diabáz-barlang 298
Esztázkői-bg 298
Fecske-lyuk 299
Fekete-barlang 300
Felső-forrási-barlang 300
Gyurkó-lápai barlang 301
Hajnóczy-barlang 302
Háromkúti-barlang 303
Herman Ottó-barlang 303
Hillebrand Jenő-barlang 304
Imó-kői-forrásbarlang 305
Istállós-kői-barlang 306
István-lápai-barlang 307
Jáspis-barlang 308
Kajla-zsomboly 309
Kecske-lyuk 309
Király-kúti-zsomboly 310
Kőháti-barlang 312
Kőháti Meander-barlang 313
Kő-lyuk 313
Létrási-vizesbarlang 314
Lilla-barlang 315
Lök-völgyi-barlang 315

Mexikó-völgyi-víznyelőbarlang 317
Nagykőmázsa-oldali-zsomboly 318
Nagykőmázsa-völgyi-víznyelőbarlang 319
Ódorvári-barlang 319
Peskő-barlang 320
Pénz-pataki-víznyelőbarlang 320
Suba-lyuk 321
Szamentu-barlang 322
Szeleta-barlang 322
Szeleta-zsomboly 323
Szent István-barlang 324
Szepesi-Láner-barlangrendszer 325
Szirén-barlang 326
Tatár-árki-barlang 326
Tar-kői-kőfülke 327
Udvar-kő 328
Vár-tetői-barlang 328
Viktória-barlang 329
Zsendice-barlang 329
Antal-tároó 329
Barátréti-tároó 330
Béke-tároó 331
Bélapátfalvi mészkőbánya 331
Denevér tároó 332
Dédestapolcsányi Gubolyi-üreg 332
Ezüstbánya-tároó 333
Kisgyőri palabánya 1. 333
Kisgyőri palabánya 2. 334
Kisgyőri palabánya 3. 334
Kisgyőri vaditató 334
Kistölgyesbérci-tároó I. 335
Kistölgyesbérci-tároó II. 335
Latori-pince (Lélek-lyuk) 336
Lökbérci-tároó 336
Nekézsenyi-ércbánya 336
Pál-tároó 337
Róza-tároó 337
Szálkacsurgó-tároó 338
Vizeslyuk-tároó I. (középkori) 338
Vizeslyuk-tároó II. 339
Y-tároó 339

Előszó

A hazai denevérkutatás és gyakorlati denevérvédelem az elmúlt másfél évtizedben újra progresszíven fejlődő szakaszába került. Szerencsére van mire építkeznünk, mivel a Frivaldszky-ak, Petényi, Méhely és Topál nemzetközi szinten is kiemelkedő jelentőségű munkája máig megkerülhetetlen és nélkülözhetetlen alapot biztosít számunkra. Addig azonban, amíg a nagy elődök munkáját javarészt az élővilág lenyűgöző sokszínűségének megismerése indukálta, napjaink szakmai aktivizálódását leginkább az élővilág – ezen belül a denevérek – soha nem látott mértékű pusztulása serkenti. A hajdani legendás barlangi denevértömegekre gyakran már csak a guanóhalmok és a régi feljegyzések emlékeztetnek, és az erdőlakó fajok sem lehetnek sokkal jobb helyzetben. A hazai állományok azonban még jelenlegi állapotukban is nagyszerűek a nyugat-európaiakhoz képest, így megőrzésük érdekében mindent meg kell tennünk, nem riadva vissza a felmérési eredmények szélesebb körű közzétételétől sem. A hatósági és gyakorlati természetvédelem eddigi konfliktushelyzetei világosan megmutatták, hogy bizonyos fajok és fajcsoportok esetében a megfelelően publikált eredmények egyáltalán nem veszélyeztetik az állományok biztonságát, sőt, sokkal inkább védetté és védhetővé teszik őket. Az adatok közzétételét követően ugyanis nem jelenthet hivatkozási alapot a tudatlanságból eredő jóhiszeműség, a sokat hivatkozott általános adathiány, mely a hatósági döntéseket is kényszerpályára állíthatja, ill. szakmailag megalapozatlanná és személyfüggővé teheti. Az ANP FÜZETEK III. száma – mely a földalatti denevérszállások kataszintereként egyfajta különszám –, éppen ezzel a céllal jelenik meg. Munkánk hiánypótló, mivel a denevérvédelmi szempontú szálláshely-kataszterek összeállítása a nemzetközi gyakorlatban már általános. A környező országok közül Lengyelországban Results of the winter bat census in Poland 1988 – 1992 címmel már 1994-ben megjelent a Lengyel Tudományos Akadémia (!) kiadványaként a téli szálláshelyek összefoglalója, mely 1995-ben elnyerte a Lengyel Tudományos Akadémia és a Lengyel Természetkutatók Copernicus díját is. 2001-ben a Vespertilio 5. számaként a Cseh Köztársaság földalatti telelőhelyeinek annotált listáját (Censusing bats in the underground hibernacula of the Czech Republic), majd 2002-ben a VESPERTILIO 6. számaként Szlovákia kataszterét (Catalogue of the hibernacula of bats in the Slovak Republic) publikálták.

A hazai kataszter két, 2001-2005 között futó felmérési program eredményeire épül, melyek a „Mesterséges üregek denevérvédelmi szempontú vizsgálatának és védetté nyilvánításának előkészítése", illetve a „Barlangi denevérállományok felmérése, különös tekintettel az EU Natura 2000 élőhely-kijelölésekre" címen futottak. Az első programot a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 48. § (2) bekezdése által teremtett lehetőség indukálta, mely szerint védetté lehet nyilvánítani olyan teljes egészében vagy túlnyomó részben mesterséges módon kialakult üregeket, melyek felületén tudományos szempontból jelentős képződmények alakultak ki, ill. egyéb természetvédelmi szempontból kiemelkedők. A mesterséges üregek természetvédelmi jelentőségét gyakran az ott előforduló denevérállományok jelentik, melyekről „hivatalosan" néhány bányavágat kivételével nagyon keveset tudtunk. A program célja ezeknek az értékeknek a felmérése, ill. ennek alapján egy értékleltár összeállítása volt, amely alapja lehet a védetté nyilvánítási eljárásoknak. A program elindulásakor 30-35 üreg felmérését tűztük ki célul, a közel 80 felmért objektum messze meghaladta az eredeti várakozásokat. Kiemelkedő

eredményünk, hogy fokozottan védett fajok (pl. *R. euryale*, *M. schreibersii*) olyan, eddig ismeretlen állományait fedeztük fel, melyek európai szinten mérve is nagyon jelentősek. A program keretében dokumentáltuk a mesterséges üregek műszaki állapotát és veszélyeztetettségét is, mely a denevérek megőrzéséhez szükséges gyakorlati munkák alapját képezheti. A másik program keretében az EU Élőhelyvédelmi Irányelvéből (92/43/EGK) adódó feladatok ellátásához az irányelv II. mellékletében szereplő denevérfajok legjelentősebb élőhelyeinek kijelölését, ill. a szükséges védelmi intézkedések megalapozását végeztük el. Eredeti célkitűzés szerint az ország teljes területét fel szerettük volna mérni, ez azonban csak részben sikerült. A barlangok egy részének bejárása komoly kötéltechnikai felkészültséget kíván, melyet csak kevés denevérhatározásban is jártas szakember alkalmaz biztonsággal. Ennél azonban sokkal súlyosabb problémát jelentett az, hogy a hazai denevérkutatók a denevérek megőrzése szempontjából egy ilyen fontos feladat végrehajtásában sem tudtak egy csapatként együttdolgozni. Néhány szakember nem akarta meghallani a hívó szót, így a sorozatos felkérések ellenére sem kapcsolódott be a programba. Adataik nagyon hiányoznak a kataszterből, ezért azt egyáltalán nem tekinthetjük lezártnak. Bízunk benne, hogy a hazai denevérfauna megőrzése érdekében az addigi felmérésekből kimaradt szálláshelyeket a közeljövőben kataszterezni tudjuk, mely adatokat kiegészítve a már jegyzetfüzetben lévő, de most nem közölt megfigyelésekkel, rövidesen megjelenhet a Földalatti denevérszállások kataszterének II. kötete is.

A minisztériumi programokat (KÖM, KvVM) az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság koordinálta, ezért jelenik meg a hazai kataszter az ANP FÜZETEK sorozatban.

A kataszter összeállítását nagyon sokan segítették. Az egyes szálláshelyek felmérését segítő kollégák munkáját az adott szálláshely bemutatásánál megköszönték a leírást végző kutatók, az országos szinten nyújtott segítséget azonban itt kell megköszönnünk. Külön köszönjük Haraszthy László szakállamtitkár, illetve dr. Demeter András, Egri Csaba, dr. Kovács Eszter, Székely Kinga, Szentgyörgyi Péter és Takácsné Bolner Katalin pótolhatatlan szakmai és adminisztratív segítségét. Külön köszönjük Salamon Gábor igazgatónak (ANPI) a felmérések koordinációjához szükséges munkafeltételek biztosítását.

Jósvafő, 2007. augusztus 03.

Boldogh Sándor
programvezető

Általános útmutató a kataszter használatához

A külföldi tapasztalatok alapján egy szálláshelyi kataszter összeállításakor a legjobb megoldás az, amikor az egyes lelőhelyek feldolgozását tájegységenként csoportosítva (pl. kistáj, középtáj stb.) végzik el. Ez különösen szerencsés akkor, amikor egy adott területen nagyon sok szálláshely van. Ennek megfelelően a hazai kataszter is tájegységenként csoportosítva tárgyalja a földalatti szálláshelyeket.

A kataszter összeállításának kezdetén is nyilvánvaló volt, hogy teljes körűen részletes dokumentációt számos szálláshely esetében nem lehet összeállítani. Ennek megfelelően a szerzők számára a megadandó adatokat „kötelező" és „nem kötelező" adatcsoportba osztottuk. A kataszter az egyes szálláshelyek esetében az alábbi részekből épül fel:

Elnevezés: A szálláshely neve. (kötelező elem)

Egyéb elnevezések: A szálláshely más elnevezései. (nem kötelező elem)

Közigazgatási hovatartozás: Annak a településnek a megnevezése, amelynek közigazgatási területén található a szálláshely (kötelező elem).

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: A KvVM – Természet- és Környezetmegőrzési Szakállamtitkárság Barlangtani Osztálya által nyilvántartott kataszterezési azonosító. A szálláshelyek elnevezése számos esetben nem egyértelmű, így sokat segíthet az egyedi azonosító. (nem kötelező elem)

UTM-kód: Az adott 2,5x2,5 km-es UTM-négyzet azonosító száma, amelyben a szálláshely elhelyezkedik. (nem kötelező elem)

Tszf.: A lelőhely tengerszint feletti magassága. (nem kötelező elem)

Leírás: A szálláshely adottságainak leírása (pl. hossz, bejárat jellege, stb.). Számos esetben alapvető és érdekes kiegészítő információkat nyújt a megadott térkép. (kötelező elem)

Megfigyelési adatok: A kataszter összeállítása során a lehető legteljesebb adatgyűjtésre és adatközlésre törekedtünk. Az adatokat minden esetben – ha ennek megvannak a feltételei – teljes értékű faunisztikai adatként szerepeltetjük. Ez azt jelenti, hogy a lelőhely mellett ott van a pontos adatgyűjtési időpont (év, hónap, nap) és az adatgyűjtő(k) neve. Az adatok mennyiségétől függően vagy folyó szövegként, vagy táblázatos formában vannak az adatokat megjelenítve. (kötelező elem)

Egyéb adatok: Lényeges adalékokat szolgálhat egy adott üreg/barlang denevérvédelmi szempontú jelentőségéről (pl. nászbarlangok), így ebbe a részbe nem a szálláshelyen, hanem annak közvetlen környékén megfigyelt adatok kerültek. Itt találhatóak a közgyűjteményekben és egyéb helyeken fellelt adatok is (pl. régi gyűjtések), melyekről nem dönthető el, hogy pl. barlangból vagy a barlang környékéről származnak. (kötelező elem)

Irodalmi adatok: Számos szálláshely esetében rendelkezünk régebbi, már publikált adatokkal. A publikált adatok összegyűjtése rendkívüli jelentőségű, mivel ezeknek az adatoknak az alapján lehet megállapítani egy-egy szálláshelyen az állományváltozások irányát és mértékét, a szálláshelyi adottságok megváltozását stb. Számos védelmi intézkedést, kárelhárítást alapozhatnak meg az itt közölt adatok. (kötelező elem)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Kiemelkedően fontos adatok az állományok megőrzése szempontjából (mankó a döntéshozóknak, szakmai alap a pályázatokhoz stb.). Célkitűzés volt, hogy bemutassuk a szükséges gyakorlati intézkedéseket is. (kötelező elem)

Az egyes kataszteri egységek (szálláshelyek) bemutatása mellett általános információkat is találunk, melyek keretet adnak a feldolgozott tájegység szálláshelyit részletesen bemutató munkának:

Cím: a felmérési területegység elnevezése. (kötelező elem)

Adatközlők/szerzők neve és címe: (kötelező elem)

Idegen nyelvű összefoglaló: hazai és nemzetközi szempontból is jelentős tapasztalatok, adatok rövid összegzése. (nem kötelező elem)

Bevezetés: Az egyes szálláshelyek feldolgozása külön egységet képez, ezért indokolt a vizsgálati terület rövid bemutatása, ill. egyéb általános információk (pl. a területre jellemző szálláshelyek általános jellemzése) megadása. Ez a rész szolgál a vizsgálati módszerek bemutatására is. Ebben a részben lehet olvasni a szálláshelyet érintő kutatási előzményeket, ill. a tágabb területen végzett egyéb jellegű denevéres kutatások adatait. (nem kötelező elem)

Irodalomjegyzék: (kötelező elem).

A nem kötelező elemek kidolgozása minden egyes szálláshely esetében a leírást készítő szerző döntésének függvénye. Ennek megfelelően a tanulmányok és kataszteri egységek kidolgozottsága az egyes tanulmányokban jelentősen különböznek egymástól.

A fajnevek kataszterben használt rövidítései:

Rövidítés	Tudományos elnevezés	Magyar elnevezés
Rfer	*Rhinolophus ferrumequinum*	nagy patkósdenevér
Rhip	*Rhinolophus hipposideris*	kis patkósdenevér
Reur	*Rhinolophus euryale*	kereknyergű patkósdenevér
Mbec	*Myotis bechsteinii*	nagyfülű denevér
Mbly	*Myotis oxygnathus*	hegyesorrú denevér
Mbra	*Myotis brandtii*	Brandt-denevér
Mdas	*Myotis dasycneme*	tavi denevér
Mdau	*Myotis daubentonii*	vízi denevér
Mema	*Myotis emarginatus*	csonkafülű denevér
Mmyo	*Myotis myotis*	közönséges denevér
Mmys	*Myotis mystacinus*	bajuszos denevér
Mnat	*Myotis nattereri*	horgasszörű denevér
Pkuh	*Pipistrellus kuhlii*	fehérszélű denevér
Pnat	*Pipistrellus nathusii*	durvavitorlájú denevér
Ppip	*Pipistrellus pipistrellus*	törpedenevér
Ppyg	*Pipistrellus pygmaeus*	Nympha törpedenevér
Nlei	*Nyctalus leisleri*	Szőröskarú koraidenevér
Nnoc	*Nyctalus noctula*	közönséges koraidenevér
Eser	*Eptesicus serotinus*	közönséges késeidenevér
Vmur	*Vespertilio murinus*	fehértorkú denevér
Bbar	*Barbastella barbastellus*	piszedenevér
Paur	*Plecotus auritus*	barna hosszúfülű-denevér
Paus	*Plecotus austriacus*	szürke hosszúfülű-denevér
Msch	*Miniopterus schreibersii*	hosszúszárnyú denevér

A Gerecse-hegység földalatti denevérszállásainak katasztere

Juhász Márton

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, 2509 Esztergom, Strázsa-hegy, Pf. 86

Bevezetés

A Gerecse-hegység barlangjai és felhagyott bányavágatai közül számos kiváló szálláshelyül szolgálhat a területen élő denevérek számára. Az elmúlt két évtizedben ezek módszeres felderítése megtörtént s a denevéres barlangokban jelenleg is rendszeres megfigyelés és adatfelvétel van folyamatban. Mindezek eredményeinek alapján jelen tanulmány 96 gerecsei földalatti denevérszállás adatait ismerteti.

Anyag és módszer

Vizsgálati terület – Természeti viszonyok

A Gerecse-hegység a Dunántúli-középhegység vonulatának a Vértes és a Pilis között elhelyezkedő, a Dunazug-hegyvidék nyugati kistáj-csoportját alkotó 400-600 m magasságú tagja. Északon a Duna teraszos völgye, keleten a Dorogi-medence és a Bicske-Zsámbéki–medence, délen az Etyeki-dombság, nyugaton az Által-ér völgye és a Tatai-medence határolja. A hegység 717 km2-es területe a Keleti-Gerecse, a Központi-Gerecse és a Nyugati-Gerecse hegyvonulataira tagolódik, melyeket ÉÉNy-DDK irányú törésrendszerek mentén kialakult völgyek és kisebb-nagyobb dombsági jellegű, átlagosan 220-260 m tszf. magasságú medencék (Héregi-, Tarjáni-, Pusztamaróti-, Tardosi- és Vértestolnai-medence) választanak el egymástól.

A Keleti-Gerecse átlagosan 250-350 m tszf. magasságú, harmad- és negyedidőszaki üledékekből felépülő dombsági és medencejellegű térszínéből csak kisebb kiterjedésben emelkednek ki a mezozóos alaphegység önálló sasbércei vagy sasbércvonulatai. Ilyenek pl. a bajóti Öreg-kő (374 m), a bajnai Ör-hegy (347 m) és az epöli Kőszikla (315 m). Legmagasabb pontja a 457 m magas Nagy-Gete. A Központi-Gerecse a hegység legmagasabbra kiemelt, nagyobbrészt triász és jura, alárendeltebben kréta és eocén időszaki kőzetekből felépülő kistája. Legmagasabb pontja, egyben a hegység névadója a 634 m magas Nagy-Gerecse. Szorosan csatlakoznak hozzá a Magas-Gerecse viszonylag összefüggő, több kisebb-nagyobb fennsíkkal is rendelkező hegyei, a Nagy-Pisznice (544 m), a Nagy-Eménkes (525 m), a Kis-Gerecse (497 m) és a Bánya-hegy (480 m). Alacsonyabb helyzetűek a Ny-i sasbércvonulatba rendeződött Pes-kő (401 m), Baglyas-hegy (438 m), Somlyóvár (448 m), Hársas-hegy (380 m) és Lóingató-hegy (303 m), valamint a K-i sasbércvonulat hegyei, a Szenék-hegy (400 m), a Bősomlyó (346 m), a Seres-hegy (308 m) és a Gyarmat-hegy (340 m), továbbá a részben elkülönült Bagoly-hegy (361 m), Somberek (409 m), Lyukaskő (350 m), Borostyánkő (325 m), Margit-tető (398 m), Berzsek-hegy (389 m), stb. A Keleti-Gerecse főként felső triász dachsteini mészkőből felépülő vonulatának legmagasabb pontja az 558 m magas Öreg-Kovács-hegy. A vonulat kisebb-nagyobb fennsíkokkal

és általában meredek keleti és nyugati lejtőkkel jellemezhető jelentősebb tagjai a Nagy-Somlyó (424 m), a Hosszú-vontató (452 m), a Nagy-Dobó-hegy (426 m), a Gorba-tető (505 m) és a Halyagos (443 m).

A Gerecse-hegység fő tömegét karsztosodásra hajlamos karbonátos kőzetek alkotják. A déli területrészen még általában a felső triász dolomit található a felszínen, melyet északra haladva a hegység jellegzetes kőzete, a felső triász vastagpados dachsteini mészkő váltja fel. Kisebb területeken jura mészkő és márga, foltokban középső eocén mészkő és pliocén-pleisztocén forrásmészkő is előfordul. E kőzeteket a hegységfejlődés több időszakában is jelentős karsztos hatások érték. Mivel a leszálló hidegvizes, a karsztvízszint alatti melegvizes (termálkarsztos) és keveredési korróziós üregképző hatások is érvényesültek, ezért a barlangok rendkívül változatos formakincsűek. Az utólagos kiemelkedés, illetve az erózióbázis lesüllyedése következményeként néhány időszakos víznyelő és alacsony térszínen nyíló forrásbarlang kivételével viszont ma már inaktívak.

A KvVM Közhiteles Barlangnyilvántartás adatai szerint a Gerecse-hegységben jelenleg 451 barlang ismert. Figyelembe véve a néhány még nem nyilvántartott (nem dokumentált) barlangot és a felhagyott bányavágatokat, a területen megközelítőleg 500 olyan objektum van, mely potenciálisan földalatti denevérszállásnak tekinthető. A többsége (289 barlang) 10 m-nél rövidebb rókalyuk, hasadék vagy kőfülke. A 100 m-es hosszúságot 15 barlang haladja meg. A legnagyobbak a 400 m hosszúságú Keselő-hegyi-barlang, az 560 m hosszúságú Pisznice-barlang és az 585 m hosszúságú Lengyel-barlang. Mindössze 6 barlang mélyebb 50 m-nél, legmélyebb a -115 m-es Keselő-hegyi-barlang.

A barlangok közül 9 fokozottan, 24 megkülönböztetetten védett. A védettségi kategóriák megállapításánál a denevérlakottság kiemelt szempontként szerepelt. Ma már valamennyi jelentősebb gerecsei denevéres barlang kiemelt védelmet élvez.

A hegység területe felszíni vizekben viszonylag szegény. A csapadék jelentős része azonnal beszivárog a talajba, illetve elnyelődik a karbonátos kőzetekben és a hegység peremein (Duna völgye, Tatai-medence) fakadó bővizű forrásokat táplálja. A Gerecse belsejének forrásai kis hozamúak, nagyrészt időszakosak. A jelentősebb vízfolyások is vagy a Duna irányába (Bikol-patak, Bajóti-patak), vagy az Által-ér völgye és a Tatai-medence felé tartanak (Váli-víz, Szent László-víz, Agostyáni-patak). A természetes állóvizek felülete szinte elhanyagolható. Sokat javít viszont ezen a vízszegény állapoton, hogy az utóbbi években duzzasztással több mesterséges tavacskát is létesítettek. Ezek a különböző célból (vaditatás, horgászat, stb.) létrehozott vízfelületek szinte vonzzák a rovarokat, így nem csak az ivási, hanem a táplálkozási lehetőségeket is bővítik a denevérek számára.

A Gerecse a pannóniai flóratartomány Dunántúli-középhegységi flóravidékének pilisi flórajárásához tartozik. A hegység növényzetét nyílt és zárt sziklagyepek, pusztafüves lejtők, cserszömörcés és sajmeggyes karsztbokorerdők, molyhos-cseres tölgyesek, hársas törmeléklejtő-erdők és bükkösök alkotják. A hegyközi és hegységperemi medencék területének nagy részén szántóföldi gazdálkodás folyik.

A Gerecse 300 m fölé emelkedő hegységi területeinek éghajlata mérsékelten hűvös – mérsékelten nedves, enyhe telű, az alacsonyabb északi és déli peremterületeké mérsékelten meleg – mérsékelten száraz, enyhe telű. Az évi középhőmérséklet a tszf. magasságtól függően 8,5-9oC. A januári középhőmérséklet -2,5 és -3oC körüli. A júliusi középhőmérséklet a 400 m-nél

magasabb területeken 19oC körüli, az É-i és DK-i peremeken akár 21oC. A téli napok száma 30-35, a magasabb tetőkön 35-40. A nyári napok száma a 300 m-nél magasabb hegyeken 40 alatt marad, a peremterületeken 40-65 közötti. A csapadék évi összege 550-600 mm. A havas napok száma 20-30, a hótakarós napok száma 35-45 évente. Az uralkodó szélirány az ÉNy-i, a második leggyakoribb szélirány a Ny-i.

Felmérési módszerek

A denevérfaunisztikai adatfelvételek kiterjedtek a Gerecse-hegység denevérlakottság szempontjából akár csak potenciálisan is számításba jövő szinte valamennyi barlangjára és hozzáférhető felhagyott bányavágatára. Az objektumok többségében évi kettő – téli és nyári – számlálást végeztünk, a jelentősebb ismert denevér-szálláshelyeket évszakonkénti vagy havonkénti rendszerességgel ellenőriztük. Ennek köszönhetően a terület legtöbb denevéres barlangjáról már több éves vagy évtizedes adatsorok állnak rendelkezésre.

A földalatti denevérszállások átvizsgálására minden esetben a nappali órákban került sor. A bejárásokon az adott barlang vagy bányavágat jellegétől, méretétől függően esetenként 1-4 fő vett részt. Törekedtünk a megvilágítás – és általában az adatfelvétellel szükségszerűen velejáró zavarás – időtartamának minimálisra csökkentésére. A világításhoz kizárólag erős fényű elektromos lámpákat használtunk, nyílt lángú világítóeszközt nem alkalmaztunk. A számlálások és határozások szemrevételezéssel történtek, a denevéreket egyetlen esetben sem érintettük meg. Néhány alkalommal, főleg a nagyobb egyedszámú és/vagy tömött csoportokról eleinte hagyományos, újabban digitális fényképfelvételeket is készítettünk, a kiértékelést később a képek alapján végeztük el.

Az adatfelvételek során következetesen nem vállalkoztunk a riasztott, repülő denevérek, valamint a barlangi pozíciójuk miatt (nagy magasság vagy pl. kis üregbe, hasadékba mélyen behúzódott egyedek, stb.) csak korlátozottan megfigyelhető denevérek faji hovatartozásának meghatározására. A nagyfokú hasonlóság miatt nem minden esetben vállaltuk fel a közönséges denevérek és a hegyesorrú denevérek barlangi szemrevételezés alapján történő faji elkülönítését sem. Ezeket a kérdéses határozási adatokat a tanulmányban határozatlan (*Indet sp.*) jelzéssel, vagy összevontan a *M. myotis* fajnév alatt szerepeltetjük.

A helyszíni adatfelvételek minden esetben részletesek voltak, kiterjedtek a denevérek barlangon belüli pozíciójának (pontos hely és magasság a járószint fölött) és helyzetének (magányosan vagy csoportban található, szabadon függeszkedik, üregben vagy hasadékban megbújt, stb.) rögzítésére, az állatok leírására (méret, szőrzet színezete, egyéb jellemzők), továbbá az egyéb sajátosságok és érdekességek (zúzmarás vagy harmatos szőrzet, sérülések, élősködők, gyűrű, stb.) feljegyzésére. Mindez lehetővé tette a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület által 1986-ban megkezdett vizsgálatsorozat kezdeti időszakában vétett „következetes" fajhatározási hibák kiszűrését és utólagos korrekcióját. Így most az 1994-ig lezajlott kutatások eredményeit összefoglaló tanulmány (Juhász 1994a) néhány megállapítása is módosításra kerül.

A helyszíni adatfelvételek mellett az adatgyűjtés kiterjedt a denevérekhez kapcsolódó jelenségek (holocén csontmaradványok, guanó előfordulások, guanóhoz köthető ásványkiválások, stb.) és a fellelhető preparátumok lehetőleg teljes körű feltárására, továbbá a barlangbejáratok

előterében végzett hálózások eredményeinek összegyűjtésére. Nem vettük viszont figyelembe a holocénnél idősebb csontleleteket (pl. Bajóti 3.sz. kőfülke, Kálvária-hegyi Csontos-barlang). A bibliográfia összeállításánál, illetve a szövegközi hivatkozásoknál ugyancsak teljességre törekedtünk, de az említés szintű, vagy sokadszorra átvett anyagokat tartalmazó publikációk beépítésétől – az első említések kivételével – eltekintettünk. Kéziratokat csak akkor vettünk figyelembe, ha azok még nem kerültek publikálásra, vagy információtartalmuk lényegesen eltér (bővebb) publikált változatuknál.

Kutatástörténeti áttekintés

A Gerecse-hegység barlangjainak guanó-felhalmozódásait és denevérlakottságát jelző első beszámolók az 1870-es években a Pisznice-barlangban folytatott guanó-kitermeléshez köthetők. A feltehetőleg 1872-1875. között működött Lábatlani Guanó Társulat Vida A. (1877) szerint e barlangból nagymennyiségű denevérürüléket bányászott ki és tervezték a Lábatlani Sárkány-lyuk és a Nagy-somlyói-barlang (a szerzőnél tévesen Gerecse-barlang) ezirányú hasznosítását is. Ez utóbbi barlangból Liffa A. (1907) szerint "több szekérre menő guanót szállítottak el." Az anyag minőségének meghatározásával a pisznicei guanó kitermeléséhez kapcsolódhattak a Tietze E. (1872), Scheibler (1872) és Moser J. (1878) által közölt vegyelemzések. (Scheibler adatairól csak Hutchinson (1950) munkájából szereztünk tudomást.) Tietze beszámolójából viszont tudjuk, hogy a mintákat személyesen vette és az analízist Patera bányatanácsos végezte el.

Az 1900-as évek első évtizedeiben a hazai barlangkutatás munkák elsősorban a régészeti és őslénytani feltárásokra összpontosultak. Ez alól üdítő kivételt képez, hogy az 1927-ben megrendezett német-osztrák-magyar barlangkutató találkozó terepi programjainak keretében Vígh Gyula, a terület akkori főgeológusa kíséretében két német résztvevő több gerecsei barlangot bejárt és a Nagy-somlyói-barlangban a guanó és a mészkő kontaktusán képződött ásványkiválásból mintákat is gyűjtött. Ezek vizsgálati eredményeit Cramer, H., Kolb, H. & Vigh, J. (1931) publikációjából ismerjük. Az 1930-as évek közepéig megismert gerecsei barlangok összefoglaló áttekintésében Vigh Gy. (1937) közel 30 barlangot mutatott be, de csak a Denevér-barlang és a Pisznice-barlang denevérlakottságát említette. A következő évtizedekben adatait sokan átvették, de ezek a publikációk említésre méltó új információt nem tartalmaztak.

Az 1950-es évek elején ismét aktuálissá vált barlangi foszfátkutatási munkák keretében 1951-ben Ács T. (1951a, 1951b) és Venkovits I. (1952) végzett a hegység több barlangjában guanó feltárásokat a Magyar Állami Földtani Intézet számára. Érdekes időbeli egybeesés, hogy ekkor jelent meg Hutchinson (1950) munkája is, melyben többek között Tietze, Scheibler és Moser fentebb már hivatkozott pisznicei guanóanalíziseinek eredményeit is ismertette.

A gerecsei barlangok denevérfaunisztikai kutatásának "igazi" kezdete és 22 évet átívelő igen eredményes korszaka Topál (1954, 1956, 1962a, 1962b, 1963, 1969, 1989a, 1989b) nevéhez fűződik. A Magyar Természettudományi Múzeum munkatársaként 1951. és 1973. között rendszeresen dolgozott a területen. Ez idő alatt 6 denevérfaj gerecsei előfordulását mutatta ki. 1951. szeptember 30. és 1971. június 16. között preparálási céllal három barlangból 7 denevérfaj összesen 125 egyedét gyűjtötte be az MTM Emlősgyűjteménye számára. A Magyar Denevérgyűrűzési Központ adatbázisa szerint 1953. november 29. és 1973. július 22. között összesen 1502 pisznicei denevért gyűrűzött meg. Ennek köszönhetően számos szálláshely-

kapcsolatot sikerült kimutatni. Munkái a gerecsei denevérkutatások tekintetében a mai napig alapvető forrásértéket képviselnek.

Kapcsolódtak Topál munkásságához azok a faunisztikai kutatások, melyek a denevérek élősködőinek megismerésére irányultak. A Pisznice-barlang denevérein Babos A. & Janisch N. (1958) egy új kullancsfajt mutatott ki, míg Mészáros F. (1971) két fonálféreg fajt, Murai É. (1976) két galandféreg fajt azonosított a denevérekben. Babos & Janisch eredményeit Dudich E. (1959, 1962) is ismertette.

Az 1960-as évek elejétől egyre több denevéres információ származik a Gerecse területén tevékenykedő barlangkutató csoportoktól. A fővárosiakat 1983-ig a Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály képviselte, kik korábban Lokomotív Természetbarát Egyesület Vasútépítő Osztálya Barlangkutató Csoportja és X. ker. Természetbarát Sportkör "Fényes Elek" Barlangkutató Szakosztálya néven is működtek s névváltoztatásaikat a szervezeti változások tették szükségessé. Hasonló a helyzet az 1969-ben megalakult Tatabányai Szénbányák Barlangkutató Csoportjával. Ez a kollektíva 1974-től a Tatabányai Barlangkutató Csoport, 1976-tól a "Vértes László" Karszt- és Barlangkutató Csoport, 1988-tól a Gerecse Barlangkutató Egyesület, majd 1997-től a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület nevet használja. (A továbbiakban az egyes barlangok megfigyelési adatainak ismertetésekor egységesen ez utóbbi elnevezésüket alkalmazzuk.)

A Magyar Természettudományi Múzeum szakmai útmutatására támaszkodva a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1985-ben húsz barlangot – köztük a gerecsei Öreg-kői 1.sz. zsombolyt (Bajóti Öregkő néven) és Pisznice-barlangot – jelölt ki, melyekben évente egy-egy téli és nyári denevérszámlálást ajánlott az ebben önkéntesen résztvevőknek (Topál Gy. 1989a, 1989b). E felhívás alapján kezdte meg 1986-ban a "Vértes László" Karszt- és Barlangkutató Csoport – és végzi napjainkig a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület – a gerecsei barlangok ezirányú kutatását. Az 1986. január 4-e és 28-a között elvégzett téli alapfelmérés szomorú tapasztalatokkal zárult, az átvizsgált 194 barlang közül mindössze húszban bukkantak denevérre. E 20 barlang közül is 14-ben a denevérek egyedszáma csak 1-3, a számlált denevérek egyedszáma pedig összesen 129 volt (Juhász 1986a). Ezt követően az átvizsgált objektumok számát fokozatosan bővítve a kutatócsoport megfigyelései a hegység szinte valamennyi barlangjára és felhagyott bányavágatára kiterjedtek. Ennek köszönhető, hogy jelenleg már 96 gerecsei földalatti denevérszállást tartunk nyilván, míg ezek száma 1994-ben 58 volt, 1986. előtt pedig csupán 16. A kutatás első 9 évében elért eredményeiket Juhász M. (1994a) publikálta, a teljes kutatási ciklus eredményeit (2006. december 31-ével bezárólag) jelen tanulmány tartalmazza.

Elsősorban barlangbejáratok előterében végzett hálózásokkal 1995-ben kapcsolódott be a Gerecse denevérfaunisztikai kutatásába a Budapesti Denevérvédelmi Csoport. Több igen sikeres nyári kutatótábort is rendeztek s jelentős eredményeket értek el a párzóhelyek felmérésében. A tatabányai kutatókkal együttműködve több alkalommal közreműködtek a földalatti denevérszállások vizsgálatában és élőhely-védelmi munkákban is (Molnár Z. 1997). Sajnos a 2000-es évek elejétől fokozatosan aktivitásukat vesztették a területen.

A Natura 2000 élőhelyek kijelölésével és a Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer működtetésével szükségszerűen együtt járó denevérfaunisztikai felméréseket a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság megbízása alapján 2004-ben a Budapesti Denevérkutató Csoport

(Molnár Z. 2005), 2005-ben és 2006-ban a Magyar Denevérkutatók Baráti Köre (Dobrosi D. 2006, 2007) végezte el a területen. E munkákhoz a földalatti denevérszállások adatait nagyobbrészt a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület szolgáltatta.

Eredmények

Babál-barlang

Egyéb elnevezés: Babál-hegyi Kőszikla-barlang, Nagykőszikla-barlang, Sárisápi-barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4663-3
Település: Sárisáp (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Babál-hegy (Kőszikla-hegy)
UTM-kód: CT28B4
Leírás: A Babál-hegy meredek, sziklás Ny-i oldalában nyílik, nehezen megtalálható bejárattal. Az 1,4 m széles, 1 m magas, ovális alakú bejárati nyílás egy bonyolult járatszerkezetű több szintes barlangba vezet, mely kisebb termekből és az azokat összekötő rendkívül szűk járatokból áll. A Bejárati-terem szélessége 3 m, hosszúsága 7,5 m, magassága 1-2,5 m, a Kürtős-terem szélessége 4 m, hosszúsága 9 m, magassága 1,5-2 m, a Felső-mellékterem szélessége 2-5 m, hosszúsága 9 m, magassága 1-1,5 m, a Középső-terem szélessége 2 m, hosszúsága 4 m, magassága 2-2,5 m, az Alsó-mellékterem szélessége 2-3 m, hosszúsága 11 m, magassága 1,5 m. A Kürtős-teremből induló 8 m magas felső szakasz hosszúsága 42 m. A barlang járatainak összhosszúsága 129 m, vertikális kiterjedése 20 m (+10 m, -10 m). Felső triász vastagpados dachsteini mészkő K-Ny-i, É-D-i és ÉK-DNy-i irányú törésvonalai mentén alakult ki, szerkezete, gömbüstös formakincse és ásványkiválásai (borsókő, kalcit, barit) alapján termálkarsztos hatásra. Levegőjének hőmérséklete normál, páratartalma azonban jóval alacsonyabb az átlagosnál.
Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*indet sp.*
1991.03.03.	3	-
1994.01.29.	2	1
1994.03.31.	1	-
1994.07.23.	-	1
1994.11.26.	1	-
1995.01.15.	8	-
1996.03.24.	2	-
1997.12.30.	6	-
1999.07.24.	-	1
1999.12.30.	4	-
2003.01.26.	7	-
2004.01.24.	10	-
2005.12.22.	6	-
2006.12.28.	8	-

A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 13 téli, 5 tavaszi, 11 nyári és 2 őszi (összesen 31) megfigyelést végzett, melyek közül 9 téli, 2 tavaszi, 2 nyári és 1 őszi (összesen 14) bizonyult pozitívnek. 1986-ban, 2000-ben és 2001-ben a megfigyelések eredménytelenül zárultak, 1998-ban és 2002-ben nem történt ellenőrzés. Az

adatfelvételek során mindössze egy denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász 1991, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1999, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és a rendszeresen fellelhető friss ürülék alapján a Babál-barlang kis faj- és egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek és alkalmi (tavaszi, nyári, őszi) szálláshelynek minősíthető, jellemzően a *R. hipposideros* előfordulásával.
Irodalmi adatok: Juhász 1991, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1999, 2003b, 2004, 2005, 2006
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang látogatása a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásához kötött, ennek ellenére a környékbeliek gyakran felkeresik. A bejárat korábban egy rácsajtóval le volt zárva, jelenleg azonban nyitott. A zavarások megelőzése érdekében sürgősen szükséges lenne a lezárás helyreállítása.

Baits-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-3
Egyéb elnevezés: Baits György-üreg, Gaál-barlang
Település: Bajót (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Öreg-kő
UTM-kód: CT18C3
Leírás: A barlang az Öreg-kő meredek, sziklás, sziklafalakkal tagolt K-i oldalában nyílik. Tágas boltíves bejáratának szélessége 5,5 m, magassága 4 m. Két egymás alatt futó vízszintes folyosóból, az azokat összekötő aknácskából és néhány mellékfülkéből álló járatainak összhosszúsága 46 m, vertikális kiterjedése 9,2 m (+3,7 m, -5,5 m). Felső triász vastagpados dachsteini mészkő ÉK-DNy-i irányú törésvonala mentén alakult ki, gömbüstös-gömbfülkés formakincse alapján karsztvízszint alatti oldódással, termálkarsztos hatásra. Kitöltéséből az 1930-as években felső pleisztocén faszén- és csontmaradványok, valamint későpaleolit régészeti leletek kerültek elő. Jellegéből adódóan a barlangban a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1988-2006. között 20 téli és 21 nyári (összesen 41) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 1 téli, 1 tavaszi és 2 nyári volt pozitív. Az adatfelvételek során egy faj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász 1999, 2001, 2002, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*indet sp.*
1999.08.01.	1	-
2001.05.13.	-	1
2002.08.15.	1	-
2006.02.12.	1	-

Egyéb adatok: A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei: 1995.10.07.: *Mdau* [1], *Mnat* [2], *Mbec* [6], *Mmyo* [5]; 1996.07.27.: *Mdau* [2], *Mmys* [1], *Mema* [2], *Mnat* [1], *Mmyo* [2], *Eser* [3], *Paur* [1], *Paus* [1], *Bbar* [1]; 1997.07.27.: *Mema* [2], *Mmyo* [1], *Paur* [1]; 1998.07.27.: *Mdau* [3], *Mmys* [1], *Mema* [2], *Mmyo* [3], *Eser* [1]. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Baits-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli és nyári denevér-szálláshelynek, egyben kis egyedszámú, de helyi viszonylatban fajgazdag párzóhelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1999, 2001, 2002, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közvetlenül jelzett turistaút mellett nyílik. Sok kiránduló keresi fel, de ez nem jár számottevő zavarással. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Bajnai agyagbánya I.sz. lejtősaknája

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -

Egyéb elnevezés: -

Település: Bajna (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Simító-hegy

UTM-kód: CT18D3

Leírás: A Simító-hegy térségében eocén meszes homokkőben hajdan tűzálló agyag feltárása céljából kihajtott kutatóvágat. Északnyugati irányba meredeken lejtő 1,2-1,5 m széles, 1,5-1,8 m magas boltíves szelvényű főfolyosójában a 12. méternél kisebb, a 22. méternél jelentősebb mértékű omlás alakult ki. Utóbbi az innen még kb.15 m hosszban folytatódó vágatot teljesen lezárta. A fővágat 10. méterénél egy 2 m-es kis oldalfülke és egy 8 m-es hosszúság mellékvágat is nyílik. A vágat bejáratát 2001. őszén életvédelmi okok miatt eltömedékelték.

Megfigyelési adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2001. között 5-5 téli és nyári adatfelvételt végzett, többnyire a Budapesti Denevérvédelmi Csoport tagjainak közreműködésével. Ezek az ellenőrzések igen szerény eredménnyel jártak, mindössze egy alkalommal, 1998. január 26-án sikerült a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) egyetlen telelő egyedét megfigyelni, mely a mellékvágatban az oldalfal kis üregében bújt meg (Juhász 1998).

Egyéb adatok: A rendelkezésre álló információk alapján a bányavágat kis faj- és egyedszámú alkalmi téli szálláshely volt.

Irodalmi adatok: Juhász 1998

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A vágat bejáratának 2001. évi eltömedékelése következményeként az élőhely megszűnt.

Bajnai agyagbánya III.sz. lejtősaknája

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -

Egyéb elnevezés: -

Település: Bajna (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Simító-hegy

UTM-kód: CT18D3

Leírás: A Simító-hegy térségében eocén meszes homokkőben hajdan tűzálló agyag feltárása céljából kihajtott kutatóvágat. Keleti irányba lejtő 1,2-1,5 m széles, 1,5-1,8 m magas, 33 m hosszúságú boltíves szelvényű főfolyosójának végződésénél jelentős mértékű felharapódzásos omlás jött létre, mely az itt északra nyíló kb.25-30 m hosszúságú mellékvágatot teljesen lezárta. A vágattalpon az időszakosan befolyó vizek kisebb vízmosásokat hoztak létre. A vágat bejáratát 2001. őszén életvédelmi okok miatt eltömedékelték.

Az objektum denevérlakottságát első ízben a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1988. évi kéziratos kutatási jelentése (Juhász 1988b,) említette, mely szerint 1988. novemberében

kis patkósdenevérek (*R. hipposideros*) 3 telelő egyedét figyelték meg a vágat középső szakaszának mennyezetén.

Megfigyelési adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2001. között 5-5 téli és nyári adatfelvételt végzett, többnyire a Budapesti Denevérvédelmi Csoport tagjainak közreműködésével. Ezek az ellenőrzések igen szerény eredménnyel jártak, mindössze egy alkalommal, 1997. február 15-én sikerült a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) egyetlen telelő egyedét megfigyelni, mely a bejárattól kb.25 m-re az oldalfal kis üregében bújt meg (Juhász 1997).

Egyéb adatok: A rendelkezésre álló információk alapján a bányavágat kis faj- és egyedszámú alkalmi téli szálláshely volt.

Irodalmi adatok: Juhász 1988b, 1997

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A vágat bejáratának 2001. évi eltömedékelése következményeként az élőhely megszűnt.

Bajnai agyagbánya IV.sz. lejtősaknája

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -

Egyéb elnevezés: -

Település: Bajna (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Simító-hegy

UTM-kód: CT18D3

Leírás: A Simító-hegy térségében eocén meszes homokkőben hajdan tűzálló agyag feltárása céljából kihajtott kutatóvágat. Délnyugati irányba lejtő boltíves szelvényű főfolyosója 1,2-1,5 m széles, 1,5-1,8 m magas, 40 m hosszúságú. Ebből 33,5 m-nél nyugati irányba egy 8 m hosszúságú mellékvágat is nyílik. A faragott vájvégek alapján tovább nem folytatódott. A vágattalpon az időszakosan befolyó vizek erőteljesen fejlett vízmosásokat alakítottak ki. A vágat bejáratát 2001. őszén életvédelmi okok miatt eltömedékelték.

Az objektum denevérlakottságát első ízben a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1988. évi kéziratos kutatási jelentése (Juhász 1988b) említette, mely szerint 1988. áprilisában kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 2 egyedét figyelték meg a mellékvágat mennyezetén.

Megfigyelési adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2001. között 5-5 téli és nyári adatfelvételt végzett, többnyire a Budapesti Denevérvédelmi Csoport tagjainak közreműködésével. Ezek szerény eredménnyel jártak, mindössze 3 téli megfigyelés volt pozitív: 1998. január 26-án kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) és szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*), 2000. február 19-én pisze denevér (*B. barbastellus*), 2001. február 10-én kis patkósdenevér magányosan telelő egyedeit regisztrálták (Juhász 1998, 2000, 2001).

Egyéb adatok: A rendelkezésre álló információk alapján a bányavágat kis faj- és egyedszámú alkalmi téli szálláshely volt.

Irodalmi adatok: Juhász 1988b, 1998, 2000, 2001

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A vágat bejáratának 2001. évi eltömedékelése következményeként az élőhely megszűnt.

Bajnai agyagbánya V.sz. lejtősaknája

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: **-**

Egyéb elnevezés: **-**

Település: ***Bajna (Komárom-Esztergom megye)***

Településhatár: Simító-hegy

UTM-kód: CT18D3

Leírás: A Simító-hegy térségében eocén meszes homokkőben és márgában hajdan tűzálló agyag feltárása céljából kihajtott kutatóvágat. Északkeleti irányba lejtő boltíves szelvényű főfolyosója 1,2-1,5 m széles, 1,5-1,8 m magas, 19 m hosszúságban járható. Itt a bemosódott üledéktől feltöltődve járhatatlanná laposodik. Közvetlenül a bejárat után kis oldalfülke, 18,5 m-nél 8 m hosszúságú mellékvágat nyílik. Ezek faragott vájvéggel végződnek. A vágat bejáratát 2000. őszén életvédelmi okok miatt eltömedékelték.

Megfigyelési adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2000. között 4-4 téli és nyári adatfelvételt végzett, többnyire a Budapesti Denevérvédelmi Csoport tagjainak közreműködésével. Ezek az ellenőrzések szerény eredménnyel jártak, mindössze egy alkalommal, 2000. február 19-én sikerült megfigyelni kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 2 telelő egyedét, további egy alkalommal, 1999. február 21-én a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) és a pisze denevér (*B. barbastellus*) 1-1 magányosan telelő egyedét (Juhász 1999, 2000).

Egyéb adatok: A rendelkezésre álló információk alapján a bányavágat kis faj- és egyedszámú alkalmi téli szálláshely volt.

Irodalmi adatok: Juhász 1999, 2000

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A vágat bejáratának 2000. évi eltömedékelése következményeként az élőhely megszűnt.

Bajnai agyagbánya VI.sz. lejtősaknája

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: **-**

Egyéb elnevezés: **-**

Település: Bajna (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Simító-hegy

UTM-kód: CT18D3

Leírás: A Simító-hegy térségében eocén meszes homokkőben hajdan tűzálló agyag feltárása céljából kihajtott kutatóvágat. Délnyugati irányba lejtő boltíves szelvényű folyosója 1,2-1,5 m széles, 1,5-1,8 m magas, 17 m hosszúságú. A faragott vájvég alapján tovább nem folytatódott. A vágat bejáratát 2001. őszén életvédelmi okok miatt eltömedékelték.

Megfigyelési adatok: –

Egyéb adatok: A rendelkezésre álló információk alapján a bányavágat kis faj- és egyedszámú alkalmi téli szálláshely volt.

Irodalmi adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2001. között 5-5 téli és nyári adatfelvételt végzett, többnyire a Budapesti Denevérvédelmi Csoport tagjainak közreműködésével. Ezek az ellenőrzések igen szerény eredménnyel jártak, mindössze egy alkalommal, 1998. január 26-án sikerült pisze denevér (*B. barbastellus*) egyetlen

telelő egyedét megfigyelni, mely a bejárattól kb.5 m-re a főte kis üregében bújt meg (Juhász 1998).

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A vágat bejáratának 2001. évi eltömedékelése következményeként az élőhely megszűnt.

Bajnai agyagbánya gurítóvágata

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -

Egyéb elnevezés: -

Település: Bajna (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Simító-hegy

UTM-kód: CT18D4

Leírás: A Simító-hegy térségében hajdan tűzálló agyag feltárása céljából kihajtott kutató- és szállítóvágat, melynek bejárati szakasza eocén meszes homokkőben, belsőbb szakaszainak egy része erősen tektonizált, agyagos betelepülésekkel tarkított felső triász dachsteini mészkőben halad. Közel függőleges 7 m mélységű bejárati aknája alatt egy kis oldalfülke és egy délkeleti irányba tartó vízszintes folyosó indul. Ezt a 2,5-3 m széles, 1,8-2,5 m magas trapéz-szelvényű folyosót a 37. méter után berobbantották. Az omladék az innen még több száz méter hosszban folytatódó bonyolult vágatrendszert teljesen lezárja. A bejárati aknát 2000. őszén életvédelmi okok miatt eltömedékelték.

Megfigyelési adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2000. között 4-4 téli és nyári adatfelvételt végzett, többnyire a Budapesti Denevérvédelmi Csoport tagjainak közreműködésével. Ezek az ellenőrzések szerény eredménnyel jártak, mindössze két alkalommal, 1998. január 26-án és 1999. február 21-én sikerült kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 3, illetve 5 telelő egyedét megfigyelni (Juhász M. 1998, 1999).

Egyéb adatok: A rendelkezésre álló információk alapján a bányavágat kis faj- és egyedszámú alkalmi téli szálláshely volt.

Irodalmi adatok: Juhász 1998, 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A vágat bejáratának 2000. évi eltömedékelése következményeként az élőhely megszűnt.

Bajnai Öreg-lyuk

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4663-1

Egyéb elnevezés: Bajnai Őrkő-barlang, Epöli Öreg-lyuk, Őrhegyi-barlang

Település: Bajna (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Őr-hegy

UTM-kód: CT27A1

Leírás: Az Őr-hegy meredek keleti oldalában nyíló bejáratának teljes szélessége 16,5 m, de ezt több nagy kőtömb két részre osztja. Az északi nyílás szélessége 3,5 m, magassága 2,1 m, a déli nyílás 5 m hosszú és 1,5 m magas. A barlang Előcsarnoka 18 m hosszúságú. A bejárattól 10 m-re 8 m-ig szűkül, majd É-ra, a Mellékjárat irányába 12 m-ig ismét kitágul. Nyugati végződésénél – a Főjárat belsőbb szakaszának kezdeténél – még mindig 7 m széles. Mennyezetét ÉK-i irányba 10-12o-kal dőlő réteglap alsó síkja alkotja, így 1,2-2 m közötti magasságát az aljzati kitöltés egyenetlensége határozza meg. E kitöltésből a múlt században itt végzett feltárások és ásatások

eredményeként gazdag őslénytani és régészeti anyag került elő. A Főjárat belső szakasza 17 m hosszúságú, 3-8 m szélességű, 1,5-2 m magasságú tágas folyosó, mely a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Középső részén 5 m magasságú tágas gömbüstös kupola nyílik, egy szűk, további 2 m-ig felnyúló gömbfülke-lánccal. Az Előcsarnok belső harmadából ÉNy-ra elágazó 26 m összhosszúságú Mellékjárat bejáratánál 2,5 m széles és mindössze 0,8 m magas, de kupolás terménél 7 m-ig kiszélesedik. E terem mennyezetéből a Főjáratéhoz hasonló tágas gömbüstös kupola nyílik fel 4 m-es magasságig. A Mellékjárat belső része egy szűk, erősen lejtő kukacjárat és egy kis aknácska együttese. A barlang járatainak összhosszúsága 70,5 m, vertikális kiterjedése 14,1 m (+2,5 m, -11,6 m). A felső triász vastagpados dachsteini mészkőben K-Ny és ÉNy-DK irányú törésvonalak mentén létrejött üregrendszer járatszerkezete és formakincse alapján egy termálkarsztos kialakulású forrásbarlang maradványa. A barlang formakincse igen változatos. Az Előcsarnok főtéjét képező réteglap-sík közel sima, csak apró egyenetlenségekkel és korróziós hasadékokkal tarkított. Az oldalfalak felülete itt sarkos, szögletes, mely kifagyásos-kőzetkipattogzásos folyamatra utal, de a bejárattól távolodva és nagyobb felületeket vizsgálva a gömbüstök nyoma is egyértelműen felismerhető. A Fő- és Mellékjárat kupoláit és végponti részeit gömbüstök és gömbfülkék összeoldódásából létrejött formák jellemzik. A mennyezeteken – elsősorban a Mellékjárat kupolájában – a falfelület a kőzet mikrotektonikai vonalai mentén erősen tagolt, mély vályúkkal, barázdákkal osztott. Ezek a kis üregek és az Előcsarnok mennyezetének hasadékai a hidegtűrő denevérfajok kedvenc téli búvóhelyei. Jellegéből adódóan a barlangban külszíni meteorológiai hatások – elsősorban a téli időszakban – erőteljesen érvényesülnek, hidegebb teleken az Előcsarnokban nem ritka a -10oC körüli hőmérséklet.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 36 téli, 22 tavaszi, 31 nyári és 19 őszi (összesen 108) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 1986-2000. között évi 1-4 alkalommal történtek, 2001 januárjától havi rendszerességűek. Közülük 34 téli, 13 tavaszi és 11 őszi (összesen 58) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 8 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), vízi denevér (*M. daubentonii*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*), közönséges késeidenevér (*E. serotinus*), szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*), pisze denevér (*B. barbastellus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1987, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006). A teljes megfigyelési adatsor:

Faj	1986		1987	1988	1989		1990		1991		1992	
	01.27.	08.03.	03.14.	01.15.	02.26.	07.22.	01.27.	06.28.	01.21.	08.23.	03.01.	07.26.
Rhip	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	6	-	-	-	2	-	3	-	-	-	1	-
Eser	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	3	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑:	13	-	4	-	2	-	7	-	1	-	2	-

Faj	1993		1994		1995			1996			1997	
	01.30.	07.18.	01.30.	07.23.	01.08.	02.05.	07.02.	10.29.	03.24.	08.02.	08.16.	12.30.
Rhip	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
∑:	1	-	1	-	4	1	-	-	1	-	-	3

Faj	1998				1999			2000				
	01.26.	02.28.	05.30.	12.30.	02.21.	04.30.	07.30.	12.30.	02.19.	07.02.	08.26.	12.30.
Rhip	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Mdau	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Mnat	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	3
Mbec	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	2	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Eser	3	-	-	1	6	-	-	10	4	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	1	-	-	1	1	-	-	7	7	-	-	15
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑:	8	2	-	6	11	-	-	20	12	-	-	19

Faj	2001											
	01.28.	02.24.	03.24.	04.26.	05.29.	06.23.	07.28.	08.26.	10.03.	10.28.	11.28.	12.30.
Rhip	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mmyo	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	6	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑:	13	11	7	1	-	-	-	-	-	2	-	6

Faj	2002											
	01.25.	02.24.	03.23.	04.27.	05.25.	06.22.	07.27.	08.15.	09.22.	10.27.	11.30.	12.27.
Rhip	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Eser	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑:	8	10	2	-	-	-	-	-	-	-	3	10

Faj	2003											
	01.26.	02.23.	03.29.	04.27.	05.24.	06.29.	07.26.	08.24.	09.27.	10.26.	11.29.	12.27.
Rhip	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	2	4	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Eser	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	9	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑:	**21**	**20**	**3**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**2**	**5**

Faj	2004											
	01.24.	02.28.	03.27.	04.25.	05.25.	06.29.	07.25.	08.22.	09.19.	10.24.	11.27.	12.28.
Rhip	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	4	2
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mnat	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Eser	1	2	2	-	-	-	-	-	4	2	7	3
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	5	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑:	**10**	**6**	**7**	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**4**	**3**	**11**	**10**

Faj	2005											
	01.30.	03.05.	03.27.	04.30.	05.22.	06.19.	07.30.	08.27.	09.24.	10.30.	11.26.	12.22.
Rhip	1	3	3	1	-	-	-	-	1	2	2	1
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Mmyo	1	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Eser	3	3	6	-	-	-	-	-	-	-	3	2
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	8	5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑:	**13**	**11**	**11**	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**3**	**10**	**14**

Faj	2006											
	01.29.	02.26.	03.26.	04.30.	05.21.	06.25.	07.29.	08.27.	09.30.	10.29.	11.25.	12.28.
Rhip	1	2	3	1	-	-	-	-	-	1	1	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Mbec	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Eser	4	4	2	-	-	-	-	-	-	1	2	6
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Bbar	2	3	-	1	-	-	-	-	-	1	4	3
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑:	**7**	**10**	**8**	**2**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**5**	**8**	**10**

Egyéb adatok: 1./ A Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Osztálya 1978-ban T. Dobosi Viola vezetésével a barlangban régészeti ásatást folytatott. A csontleleteket – köztük jelentős mennyiségű denevércsontot – feldolgozó Kordos László (MÁFI Országos Földtani Múzeum) az anyagból *R. euryale*, *M. dasycneme*, *M. myotis*, *M. blythii*, *E. serotinus* és *M. schreibersii* maradványokat azonosított. Értékelése szerint a leletek mindegyike a holocén középső vagy fiatal időszakába sorolható, s a mainak megfelelő erdős-bokros, kismértékben nyílt területet feltételez (Kordos L. 1978, 1994).

2./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei. 1996.08.02.: *R. hipposideros* (1), *M. nattereri* (1), *M. myotis* (1), *E. serotinus* (5), *P. auritus* (5), *P. austriacus* (2), *B. barbastellus* (6); 1999.07.30.: *M. emarginatus* (1), *M. nattereri* (1), *M. myotis* (3), *M. blythii* (1), *E. serotinus* (10), *P. auritus* (3), *P. austriacus* (1), *B. barbastellus* (2).

A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Bajnai Öreg-lyuk helyi viszonylatban kis-közepes egyedszámú, de fajgazdag állandó téli denevér-szálláshelynek, kis faj- és egyedszámú alkalmi tavaszi és őszi szálláshelynek, ugyanakkor kis egyedszámú, de fajgazdag párzóhelynek minősíthető. A telelési időszakban főként a hidegtűrő *E. serotinus* és *B. barbastellus* fajok jelenléte a jellemző.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1987, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Kordos 1978, 1994

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közvetlenül jelzett turistaút mellett nyílik. Sok kiránduló keresi fel, de ez önmagában nem jár számottevő zavarással. A barlang bejáratában és előcsarnokában rendszeresen előforduló tűzgyújtások füstje viszont jelentős mértékben veszélyezteti a bent tartózkodó denevéreket. Kívánatos lenne egy ismeretterjesztő (figyelemfelhívó, tiltó) tábla kihelyezése.

Bajóti Büdös-lyuk

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-16

Egyéb elnevezés: Büdös-lyuk, Domonkos-hegy barlangja

Település: Bajót (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Domonkos-hegy

UTM-kód: CT18C2

Leírás: A barlang 1,3 m széles, 1 m magas bejárata a Domonkos-hegy fennsíkján egy szakadékszerű berogyás alján nyílik. Szűk, lapos és rendkívül omladékos bejárati szakasza 5 m után egy tágas folyosóba vezet. E kissé kanyarogva a déli irányba tartó járatnak a külső 11 m-es szakasza 1,5-3,8 m széles és 1,8-5 m magas. Az 5 m hosszú középső és a 7 m hosszú belső szakasz szélessége 1-1,5 m, magassága 2,5-3 m. Az egyes szakaszokat az összeszűkülő járatszelvény különíti el egymástól. A barlang járatainak összhosszúsága a belső szakaszból leágazó mellékjáratokkal együtt 50,3 m, vertikális kiterjedése 11,3 m (+3 m, -8,3 m). A barlang középső eocén homokkőben található. Befelé enyhén lejtő, a végpont közelében meredeken emelkedő főjárata az ÉNy-DK és É-D irányú törésvonalak menti szétlazulással jött létre, a mellékjáratok ÉNy-DK és ÉK-DNy irányú törésekre illeszkednek. Benne jellemzőek a szögletes, sarkos felharapódzási-omlási formák. Sok a kőzetomladék. A felszín közelségét a sok belógó gyökér jelzi. A falfelületek foltokban porszerű meszes lepellel fedettek, más képződmény nincs.

A barlangban szinte állandó gyenge légmozgás érezhető. Páratartalma kissé alacsonyabb az átlagosnál, csak 80-85 %, hőmérséklete viszont magasabb, a téli időszakban sem csökken 11,5-12°C alá. A barlang névadója a bejáratból télen kiáramló párafelhő.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-1989. között 3 téli és 2 nyári megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy téli volt pozitív: 1988. január 24-én 1 riasztott, határozatlan fajú denevért észleltek (Juhász 1988a, 1994a). Az ellenőrzések 2004-ben indultak újra, 2005. szeptemberétől már havi rendszerességgel folynak. Az 5-5 téli, tavaszi és nyári, valamint 6 őszi (összesen 21) megfigyelés közül mindössze 2 nyári volt eredménytelen. Az adatfelvételek során 4 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), kereknyergű patkósdenevér (*R. euryale*), közönséges denevér (*M. myotis*), pisze denevér (*B. barbastellus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 2004, 2005, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Reur*	*Mmyo*	*Bbar*	*indet sp.*
1988.01.24.	-	-	-	-	1
2004.08.19.	3	-	-	-	-
2004.12.28.	10	-	-	-	-
2005.04.12.	47	-	1	-	-
2005.04.30.	18	-	-	-	-
2005.09.24.	27	-	-	-	-
2005.10.30.	46	-	7	-	-
2005.11.26.	10	-	9	1	-
2005.12.22.	1	-	-	-	-
2006.01.29.	1	-	-	-	-
2006.02.26.	14	-	-	-	-
2006.03.26.	31	-	-	-	-
2006.04.30.	26	-	-	-	-
2006.05.21.	12	-	-	-	-
2006.06.25.	3	-	-	-	-
2006.07.29.	1	-	-	-	1
2006.09.30.	26	-	-	-	-
2006.10.29.	43	5	-	-	-
2006.11.25.	31	-	-	-	-
2006.12.28.	1	-	-	-	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és a rendszeresen fellelhető friss ürülék alapján a Bajóti Büdös-lyuk a téli és nyári időszakban csak kis faj- és egyedszámú alkalmi denevér-szálláshelynek minősíthető, viszont tavasszal és ősszel a *R. hipposideros* helyi viszonylatban kiemelkedő jelentőségű váltószállása. E tekintetben egyedülálló a hegység területén. Jelentőségét a *R. euryale* alkalomszerű megjelenése is növeli

Irodalmi adatok: Juhász 1988a, 1994a, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang közvetlenül jelzett turistaút mellett nyílik. Látogatása a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásához kötött, ennek ellenére feltehetően sokan felkeresik. Az Igazgatóság a denevéres időszakban – gyakorlatilag egész évben – látogatási tilalmat, az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség pedig kutatási korlátozást érvényesít. A barlang bejárata korábban egy rácsajtóval le volt zárva, jelenleg azonban nyitott. A bejáratnál a kőzet szétlazult és megrogyott, állandóan fennáll a beomlás veszélye. Az omlásveszély megszüntetése

és a zavarások megelőzése érdekében sürgősen szükséges lenne a bejárati szakasz stabilizálása és a lezárás helyreállítása.

Bajóti Lepkés-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-13

Egyéb elnevezés: -

Település: Bajót (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Öreg-kő

UTM-kód: CT18C3

Leírás: A barlang 2,7 m széles és 3,5 m magas bejárata az Öreg-kő meredek, sziklás, sziklafalakkal tagolt keleti oldalában nyílik. Felső triász vastagpados dachsteini mészkőben alakult ki, gömbüstös-gömbfülkés formakincse alapján karsztvízszint alatti oldódással, termálkarsztos hatásra. A tágas bejárati fülkéből és egy kis belső fülkéből álló járatának hosszúsága mindössze 4 m. Méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 21 téli és 22 nyári (összesen 43) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy téli volt pozitív: 2001. február 10-én a bejárati fülkében 1 horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), a belső fülkében 1 kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) jelenlétét regisztrálták (Juhász 2001).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 2001

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közkedvelt kirándulóhely közelében található, de számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Bivak-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-1

Egyéb elnevezés: Bivak-lik

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Csúcsos-hegy

UTM-kód: CT07D1

Leírás: A Csúcsos-hegy meredek, sziklás nyugati oldalában található. ÉNy-ra néző bejárata 1 m széles, 0,7 m magas. Befelé enyhén lejtő kuszoda jellegű járatának szélessége 0,5-1 m, magassága 0,4-0,7 m, hosszúsága 15 m. A barlang mélysége 3 m. Felső triász vastagpados mészkő ÉNy-DK irányú törésvonala mentén alakult ki. Formakincse alapján valószínűleg egy hajdani forrásbarlang maradványa. Jellegéből és méretéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások. Belső részében a hőmérséklet a téli időszakban 4,5-5oC, nyári időszakban 9,5-10oC. A barlang denevérlakottságát először Lendvay Á. (1979) jelezte. Beszámolója szerint 1974. áprilisában a barlang végén 2 alvó kis patkósdenevért figyeltek meg.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 26 téli, 8 tavaszi, 17 nyári és 7 őszi (összesen 58) megfigyelést végzett, melyek

közül csupán 2 őszi volt pozitív. Az adatfelvételek során 1 denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász 1990, 1993, 1994a).

Dátum/date	*Rhip*	*indet sp.*
1990.09.22.	2	-
1993.09.11.	-	1

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: Juhász 1990, 1993, 1994a, Lendvay 1979
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A város közelében nyíló, szabadon látogatható barlangot bejáratának megközelítési, megtalálási nehézségei miatt számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Bivak-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári-őszi denevér-szálláshelynek minősíthető.

Denevér-barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-2
Egyéb elnevezés: -
Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Csúcsos-hegy
UTM-kód: CT07D1
Leírás: A Csúcsos-hegy meredek, sziklás Ny-i oldalában található. É-ra néző ovális alakú bejáratának szélessége 1,5 m, magassága 0,7 m. A bejárat közvetlenül egy 4 m hosszú, 3 m széles és 2,5-3 m magas termecskébe vezet. E terem mennyezete az ide évről-évre visszatérő kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) szülőkolónia kedvenc tartózkodási helye. A terem oldalsó és belső részéből három vízszintes kúszójárat is indul, melyek 11 m, 10 m és 5 m hosszúságúak. A járatok összhosszúsága 31 m. A barlang felső triász vastagpados mészkő ÉNy-DK és É-D irányú törésvonalai mentén alakult ki. Formakincse alapján valószínűleg egy hajdani forrásbarlang maradványa. Kitöltésének azóta a feltárások során eltávolított guanós rétegét Ács T. (1950a, 1950b) vizsgálta. A barlang jellegéből és méretéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások. Így a bejárati termecske hőmérséklete télen a fagypont alá csökken, nyáron viszont elérheti a 15-16oC-ot.
A denevérek jelenlétét első ízben a barlang névadója, Gaál I. (1934) jelezte, megemlítve, hogy itt „nagy tömegben tanyázik a denevér." Figyelemre méltó, de a fajazonosítás szempontjából csak fenntartásokkal fogadható el beszámolójának azon része, mely szerint a barlangból a fehértorkú denevér (*Vespertilio murinus*) egy feltűnően nagytermetű példányát gyűjtötte be. A denevéreket Vígh Gy. (1937) is említi, de a faj és az egyedszám közlése nélkül. Az első tényszerű beszámolók Lendvay Bende Á. (1967, 1979) munkái. Kutatási jelentéséből és barlangkataszteri összefoglaló tanulmányából tudjuk, hogy az 1960-as évek elején-közepén nyaranta a barlangban 100-120 egyedből álló kis patkósdenevér kolónia élt, a Vasútépítő Törekvés II. számú Barlangkutató Csoportja 1965-évi kutatótáborának első napján e faj 74 egyedét számlálták meg.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 26 téli, 8 tavaszi, 18 nyári és 7 őszi (összesen 59) megfigyelést végzett, melyek közül 5 tavaszi, 13 nyári és 1 őszi (összesen 19) pozitívnek bizonyult. A nyári időszakban a barlang bejárati termecskéjében rendszeresen a kis patkósdenevérek (*R. hipposideros*) kisebb,

általában 10-20 egyedes szülőkolóniáját sikerült megfigyelni (Dobrosi D. 2006, 2007, Juhász 1986b, 1991, 1993, 1994a, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2003b, 2004, 2005, 2006, Molnár Z. 1997, 2005).

Dátum/date	*Rhip*
1986.08.03.	3
1991.06.09.	12
1993.09.11.	1
1996.07.03.	11
1996.07.08.	16
1997.05.28.	8
1997.07.31.	9
1998.07.14.	9
1999.05.29.	9
1999.07.08.	14
2000.06.10.	14
2001.05.26.	7
2001.06.16.	14
2003.05.25.	16
2004.06.05.	8
2005.05.15.	13
2005.08.20.	19
2006.06.04.	11
2006.07.09.	19

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Ács 1950a, 1950b, Dobrosi 2006, 2007, Gaál 1934, Juhász 1986b, 1991, 1993, 1994a, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2003b, 2004, 2005, 2006, Lendvay 1979, Lendvay Bende 1967, Molnár 1997, 2005, Vígh 1937

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A város közelében nyíló, szabadon látogatható barlangot bejáratának megközelítési, megtalálási nehézségei miatt számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Az 1990-es évek elején-közepén időnként hajléktalanok lakták, de szállásukat sikerült felszámolni. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A barlang több évtizede a *R. hipposideros* kisebb szülőkolóniájának szálláshelye, evvel egyedülálló, egyben kiemelkedő jelentőségű a Gerecse-hegység területén.

Eminkesi-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-28

Egyéb elnevezés: -

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Eménkes

UTM-kód: CT18A3

Leírás: A Nagy-Eménkes meredek, sziklás ÉNy-i oldalában található. DNy-ra néző bejáratának szélessége 1 m, magassága, 2,5 m. Vízszintes járata 4 m hosszú, 0,5-1 m széles, 1-1,5 m magas, de végpontjánál 3 m-ig felboltozódik. Jellegzetes hasadékbarlang, mely a felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén alakult ki. Méretéből és jellegéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület végzett 1986-ban egy-egy téli és nyári megfigyelést, melyek közül a téli pozitívnek bizonyult: január 22-én kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 2 egyedének jelenlétét regisztrálták (Juhász M. 1986b, 1994a).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megközelíthető és megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A rendelkezésre álló kevés adat alapján az Eminkesi-barlang feltételesen kis faj- és egyed-számú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Eminkesi-zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-30

Egyéb elnevezés: Eménkesi-zsomboly

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Eménkes

UTM-kód: CT18A3

Leírás: A Nagy-Eménkes lankás keleti oldalában található. Karsztos mélyedésből függőlegesen nyíló bejárata 1,2 m széles, 2 m hosszú. Meredeken lejtő járatának hosszúsága 6 m, mélysége 4 m. Jellegzetes hasadékbarlang, mely a felső triász vastagpados mészkő K-Ny és ÉNy-DK irányú törésvonalai mentén alakult ki. Méretéből és jellegéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek. Időszakosan víznyelőként funkcionál.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület végzett 1986-ban 1-1 téli és nyári megfigyelést, mindkettőt pozitív eredménnyel. Az adatfelvételek során 1 denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1986b, 1994a).

Dátum/date	*Rhip*	*Indet sp.*
1986.01.22.	1	-
1986.08.03.	-	1

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A rendelkezésre álló kevés adat alapján az Eminkesi-zsomboly feltételesen kis faj- és egyed-számú alkalmi téli és nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Fehér-kői 3.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-17

Egyéb elnevezés: Királykút feletti forrásbarlang

Település: Héreg (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Gerecse, Fehér-kő
UTM-kód: CT18B2
Leírás: A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő sziklaszirtjében található. D-re néző bejáratának szélessége 3 m, magassága 0,8 m. A befelé enyhén lejtő üreg 5 m hosszú, 2-3,3 m széles, magassága általában 0,7 m, de középen 2,8 m magasságig felboltozódik. Felső triász vastagpados mészkő É-D irányú törésvonala mentén alakult ki. Képződménymentes falain a hajdani forrásműködésre utaló oldásformák ismerhetők fel. Méretéből és jellegéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 15 téli és 15 nyári (összesen 30) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze egy nyári volt pozitív: 1986. augusztus 3-án a bejárati szakaszban kis mennyezeti felboltozódásában 1 határozatlan fajú, kistermetű, barnásszürke hát- és világosszürke hasi színezetű simaorrú denevért észleltek (Juhász 1986b, 1994a).
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1994a
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megközelíthető és megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Fehér-kői 3.sz. barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Fehér-kői 4.sz. barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-18
Egyéb elnevezés: Királykút feletti forrásbarlang
Település: Héreg (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Nagy-Gerecse, Fehér-kő
UTM-kód: CT18B2
Leírás: A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő sziklaszirtjében található. D-re néző boltíves bejáratának szélessége 6,5 m, magassága 2 m. A barlang főfolyosója a felső triász vastagpados mészkő É-D irányú törésvonala mentén fejlődött ki. Ez 23 m hosszban járható, befelé enyhén lejt és fokozatosan összeszűkül. A törés mentén több helyen 2-4 m magasságig is felboltozódik. A folyosó 10. m-ében nyugatra 6 m hosszú, 0,8-2 m széles, 0,3-0,5 m magas kuszoda nyílik, melyből délre egy 6 m hosszú és egy 12 m hosszú vízszintes járat indul. A barlang járatainak összhosszúsága 47 m. Bejárati szakaszában a kifagyásos formák uralkodnak. Belső szakaszainak keveredő eróziós és korróziós formái, jólfejlett gömbüstjei és gömbfülkéi alapján egy hajdani forrásbarlang maradványa. Néhány kisméretű cseppkő is díszíti.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 15 téli és 15 nyári (összesen 30) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze egy téli volt pozitív: 1986. január 26-án a bejárati folyosó belső részében mennyezeti hasadékban 1 határozatlan fajú, közepes termetű, szürkésbarna színezetű simaorrú denevért észleltek (Juhász 1986b, 1994a).
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megközelíthető és megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Fehér-kői 4.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli – és feltételesen nyári – denevér-szálláshelynek minősíthető.

Fekete-kői 3.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-64

Egyéb elnevezés: -

Település: Héreg (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Fekete-kő

UTM-kód: CT17A1

Leírás: A Fekete-kő meredek, sziklás keleti oldalában található kőfülke. K-re néző bejáratának szélessége 7,5 m, magassága 1-2 m. Külső 2-3 m-es része vízszintes, beljebb meredeken emelkedik és felboltozódik. Hosszúsága 8 m, magassága 4 m. Felső triász vastagpados mészkőben alakult ki réteglapok közötti kőzetkifagyással, kipattogzással. Belső részében korróziós formák is felismerhető. Falain itt kisebb foltokban „huzatborsó" és cseppkőlefolyás látható s néhány kisebb függőcseppkő és cseppkőzászló is díszíti. Méretéből és jellegéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 2004-ben és 2006-ban 1-1 téli és nyári megfigyelést végzett, melyek közül mindössze egy nyári volt pozitív: 2004. június 9-én a barlang belső fülkécskéjében 1 kis patkósdenevért (*R. hipposideros*) észleltek. (Juhász 2004).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 2004

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településektől távol, nehezen megközelíthető, megtalálható helyen nyílik, ezért számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A rendelkezésre álló kevés megfigyelési adat alapján a Fekete-kői 3.sz. barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Füstös-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-20.

Egyéb elnevezés: 1.sz. Turul-üreg

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kő-hegy

UTM-kód: CT07D1

Leírás: A tatabányai Kő-hegy meredek, sziklás nyugati oldalában található. D-re néző bejárata 0,8 m széles és 1 m magas. Kissé kanyarogva É-ra tartó, befelé enyhén emelkedő járatának szélessége 0,3-1 m, magassága 0,4-1,2 m, hossza 18 m. Összeszűkülő északi végződésénél keskeny hasadékkal a külszínre nyílik. A barlang felső triász vastagpados mészkő É-D irányú törésvonalai mentén alakult ki. Formakincse alapján valószínűleg egy hajdani forrásbarlang

maradványa. Jellegéből és méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek. Légmozgás szinte állandóan érezhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 18 téli, 5 tavaszi, 11 nyári és 5 őszi (összesen 39) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 1-1 tavaszi és őszi volt pozitív. Az adatfelvételek során 1 denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász 2003b, 2004).

Dátum/date	*Rhip*
2003.05.25	1
2004.10.30.	1

Egyéb adatok: A barlang humuszos-kőtörmelékes kitöltésének felszínéről a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület által begyűjtött nagy mennyiségű recens csontmaradvány közül Kordos L. (2002) fajra nem határozott denevér-maradványokat is jelzett.

Irodalmi adatok: Juhász 2003b, 2004, Kordos 2002

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közkedvelt kirándulóhely közelében található. A 2000-es évek elején időnként hajléktalanok lakták, de szállásukat sikerült felszámolni. Számottevő emberi zavarás nem veszélyezteti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Füstös-barlang feltételesen a *R. hipposideros* kis egyedszámú alkalmi tavaszi és őszi szálláshelyének minősíthető.

Giliszta-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-15

Egyéb elnevezés: 1.sz. Turul-üreg, Turul-lyuk

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kő-hegy

UTM-kód: CT07D1

Leírás: A tatabányai Kő-hegy meredek, sziklás nyugati oldalában található. D-re néző bejárata 1,1 m széles és 1,4 m magas. É-ra tartó, befelé enyhén emelkedő járatának szélessége 0,5-1,2 m, magassága 0,4-1,4 m, hosszúsága 15 m. A barlang felső triász vastagpados mészkő É-D irányú törésvonalai mentén alakult ki. Formakincse alapján valószínűleg egy hajdani forrásbarlang maradványa. Jellegéből és méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 24 téli, 3 tavaszi, 16 nyári és 6 őszi (összesen 49) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 2 őszi volt pozitív. Az adatfelvételek során 1 denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1990, 1994a, 2004).

Dátum/date	*Rhip*
1990.09.22.	1
2004.10.30.	1

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1990, 1994a, 2004

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható kis barlang közkedvelt kirándulóhely közelében található, de számottevő emberi zavarás nem veszélyezteti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Giliszta-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi őszi – és feltehetően tavaszi – denevérszállásnak minősíthető.

Gorba-tetői-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4640-24

Egyéb elnevezés: -

Település: Tardos (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Gorba-tető

UTM-kód: CT08D2

Leírás: A Gorba-tető fennsíkján szakadékszerű töbörből nyíló bejáratának szélessége 1,5 m, hosszúsága 6 m. Közel 20 m mély bejárati aknája alsó részén több nyílással csatlakozik egy tágas teremhez. Ez a terem 6-10 m széles, 15 m hosszú és 15 m magas. Meredeken lejtő aljzata levezet a barlang legmélyebb pontjára, mely -26,5 m mélységben van a bejárat szintje alatt. A járatok összhosszúsága 55 m. Vékonypados-táblás alsó jura mészkő ÉNy-DK irányú törésvonala mentén alakult ki. Fejlődésében a beszivárgó vizek korróziója és sorozatos omlások is jelentős szerepet játszottak, de genetikája összességében még tisztázatlan. A terem felső részében szép függő-, álló- és szalmacseppkövek, cseppkőoszlopok láthatók, a végponti részt farkasfogas cseppkőzászlók díszítik. A falak állandóan nyirkosak, de csepegések csak időszakosan alakulnak ki.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1989-1998. között 4 téli és 4 nyári megfigyelést végzett, melyek közül csupán 2 téli bizonyult eredményesnek. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1992, 1994a, 1996).

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*
1992.12.27.	-	1
1996.12.27.	1	-

Egyéb adatok: 1./ A tatai Megalodus Barlangkutató és Geológiai Szakcsoport által 1990-ben a barlang alsó teréből omladék közül, a csontok színezete és megtartási állapota alapján kevert rétegtani helyzetből begyűjtött csontmaradványok közül Kordos L. (1994) *R. hipposideros* maradványokat is jelzett.

2./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei. 1996.08.02.: *M. daubentonii* (4), *M. myotis* (1), *P. auritus* (2), *B. barbastellus* (4); 1997.08.01.: *M. myotis* (1); 1998.07.29.: *M. daubentonii* (6), *M. mystacinus* (2), *M. myotis* (3), *P. auritus* (3), *B. barbastellus* (3); 1999.08.05.: *M. daubentonii* (2), *M. myotis* (1), *E. serotinus* (2), *P. auritus* (2), *B. barbastellus* (1)

Irodalmi adatok: Juhász 1992, 1994a, 1996, Kordos 1994

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Korábbi rácsajtós lezárása a feltárás előre haladtával, a bejárati akna és az alsó teremrész mélyebb szinten történt összenyitásával

funkcióját vesztette. Ennek ellenére – a barlang jellegéből következően – az emberi zavarás veszélye elhanyagolható mértékű. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Gorba-tetői-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek, ugyanakkor kis egyedszámú, közepesen fajgazdag párzóhelynek minősíthető.

Gyertyánosi 7.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-11

Egyéb elnevezés: -

Település: Héreg (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Halyagos-hegy

UTM-kód: CT18B2

Leírás: A Nagy-Gerecse déli mellékrögét alkotó Halyagos-hegy (Gyertyános) meredek, sziklás keleti oldalában található. ÉK-re néző bejáratának szélessége 1,7 m, magassága 2,5 m. A felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén kialakult, befelé enyhén emelkedő és fokozatosan összeszűkülő kis üreg hosszúsága 3,7 m. Jellegzetes hasadékbarlang. Jellegéből és méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 13 téli, 2 tavaszi, 14 nyári és 2 őszi (összesen 31) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze egy nyári volt pozitív: 1986. augusztus 3-án a bejáratközeli felboltozódásban közönséges denevér (*M. myotis*) 5 egyedét regisztrálták (Juhász M. 1986, 1994a,).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1986, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megközelíthető és megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Gyertyánosi 7.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Hajdúugratói 3.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-46

Egyéb elnevezés: -

Település: Nyergesújfalu (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Som-berek (Hajdúugrató)

UTM-kód: CT18D1

Leírás: A Som-berek meredek, sziklás ÉNy-i oldalában található. Ny-ra néző, háromszög alakú bejáratának szélessége 1,1 m, magassága 1,2 m, a barlang kis termecskéjének tetejére lyukadó felső nyílás 0,4 x 0,6 m átmérőjű. A felső triász vastagpados mészkőben K-Ny irányú törésvonal mentén kialakult kis üreg egy 3,3 x 1,5 m-es, átlag 1,5 m magas termecskéből és egy 2 m hosszú lapos kúszójáratból áll. A teljes járathossz 6,2 m. Jellegéből és méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 8 téli, 1 tavaszi, 9 nyári és 3 őszi (összesen 21) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 3 nyári volt pozitív. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 2003b, 2004, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Paus*
2003.08.10.	1	-
2004.08.15.	2	-
2006.08.16.	-	1

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 2003b, 2004, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megközelíthető és megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Hajdúugratói 4.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-59

Egyéb elnevezés: -

Település: Nyergesújfalu (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Som-berek (Hajdúugrató)

UTM-kód: CT18D1

Leírás: A Som-berek meredek, sziklás ÉNy-i oldalában található. DNy-ra néző bejáratának szélessége 0,9 m, magassága 0,7 m. A szűk bejárati nyílás közvetlenül egy 2,5 x 4 m-es alapterületű, 6 m magasságú terembe vezet, melynek mennyezete kis nyílással a felszínre lyukad. E teremből két átbújón is elérhető a belső termecske, melynek szélessége 1,2 m, hosszúsága 3 m, magassága 4 m. A barlang járatainak összhosszúsága 18,4 m, vertikális kiterjedése 7,1 m (+5,6 m, -1,5 m). A felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy és ÉNy-DK irányú törésvonalai mentén alakult ki. Formakincse alapján valószínűleg egy hajdani forrásbarlang maradványa. A nyári időszakban a bejárati teremben a hőmérséklet a 15-16oC-t is eléri.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Paus*	*indet sp.*
2003.07.26.	2	-	-
2003.08.10.	-	-	1
2004.08.15.	1	-	-
2005.10.30.	1	-	-
2006.06.08.	2	-	-
2006.08.16.	-	1	-
2006.10.29.	1	-	-

A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 2003-2006. között 3 téli, 7 nyári és 2 őszi (összesen 12) megfigyelést végzett, melyek közül 5 nyári és 2 őszi volt pozitív.

Az adatfelvételek során két denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 2003b, 2004, 2005, 2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 2003b, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megközelíthető és megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Hajdúugratói 4.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári és őszi denevér-szálláshelynek minősíthető.

Hapci-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-37

Egyéb elnevezés: 28.sz. víznyelő

Település: Vértesszőlős (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Halyagos-hegy (Farkas-völgy)

UTM-kód: CT07C2

Leírás: A Halyagos hegy ÉNy-i oldalába mélyedő Farkas-völgy felső szakaszán található. Bejáratának felső omladékos szakasza egy beton kútgyűrűvel van biztosítva. A barlang egy 0,5-1 m x 1,5-3 m szelvényű függőleges hasadékjellegű, alján 0,2 m-esre összeszűkülő aknából áll, melynek mélysége – egyben a barlang összhosszúsága – 15 m. Felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén alakult ki, a beszivárgó vizek korróziójával. Falai nagyrészt csipkésre oldottak, képződménymentesek. Csapadékos időben erős csepegések és csorgások is megfigyelhetők benne, ilyenkor a végponton kis tócsa keletkezik.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 16 téli, 4 tavasz, 9 nyári és 5 őszi (összesen 34) megfigyelést végzett, melyek közül 6 téli, 1 tavaszi és 2 őszi (összesen 9) volt pozitív. Az adatfelvételek során 3 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1997, 1998, 2000, 2001, 2005).

Dátum/date	*Rhip*	*Mnat*	*Mmyo*
1997.10.28.	1	-	1
1997.12.06.	1	-	1
1998.01.18.	2	1	-
1998.12.31.	1	1	-
2000.02.06.	1	1	-
2000.02.26.	1	1	-
2000.12.29.	1	-	-
2001.03.24.	-	-	1
2005.10.31.	2	-	-

Egyéb adatok: a megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Hapci-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1997, 1998, 2000, 2001, 2005

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang forgalmas turistaút közelében nyílik. Jellege és bejáratának megtalálási nehézsége miatt számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Héregi-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-28

Egyéb elnevezés: Kajmáti-barlang, Kajmáti 7.sz. barlang

Település: Héreg (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kajmát

UTM-kód: CT18B4

Leírás: A Nagy-Gerecse keleti mellékrögét alkotó Kajmát meredek, sziklás DK-i oldalában található. D-re néző bejáratának szélessége 1,5 m, magassága 0,6 m. Bejárati szakaszát egy 0,7-2 m széles, 0,3-0,8 m magas, befelé emelkedő kúszójárat alkotja, mely 8 m után egy kis termecskébe torkollik. E terem 5 m hosszú, 2 m széles és 2 m magas. A barlangjárat összhosszúsága 13 m, magassága 5,8 m. A felső triász vastagpados mészkő ÉÉNy-DDK irányú törésvonala mentén alakult ki. Formakincse alapján egy hajdani forrásbarlang maradványa. Belső részeit néhány cseppkőképződmény is díszíti. A barlang denevér lakottságát először Juhász (1979) említi. Beszámolója szerint 1979. június 10-én 2 határozatlan fajú denevért figyeltek meg itt.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 15 téli, 1 tavaszi, 15 nyári és 1 őszi (összesen 32) megfigyelést végzett, melyek közül csupán 3 téli volt pozitív. Az adatfelvételek során 1 denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1996, 1999, 2004).

Dátum/date	*Rhip*
1996.02.24.	1
1999.12.30.	2
2004.12.11.	2

Egyéb adatok: 1./ A barlang humuszos-kötörmelékes kitöltésének felszínéről begyűjtött fiatal, legfeljebb néhány száz éves, a fauna összetétele alapján vegyes erdei, ligetes és nyílt vízközeli környezetre utaló csontmaradványok közül fajra nem határozott denevér maradványok is előkerültek (Juhász 1994a, Kordos L. 1979, 1994).

2./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében 1996. július 30-án végzett hálózásos befogásának eredménye: *M. bechsteinii* (2), *M. myotis*. (1), *E. serotinus* (7)

Irodalmi adatok: Juhász 1979, 1994a, 1996, 1999, 2004, Kordos 1979, 1994

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Héregi-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Hófehérke-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-29

Egyéb elnevezés: 16.sz. víznyelő, Tóni-barlang

Település: Vértesszőlős (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Halyagos-hegy

UTM-kód: CT07C2

Leírás: Inaktív víznyelőbarlang, mely a Halyagos hegy ÉNy-i oldalába mélyedő Farkas-völgy felső szakaszából leágazó mellékvölgyben található. Töbörfenéken nyíló bejárati aknájának felső 5 m-e beton kútgyűrűkkel biztosított. Az akna 7 m mélységben lévő aljáról induló enyhén lejtő, lapos járat 5 m után kisebb terem oldalába torkollik. Ennek a 2-3 m alapterületű, 2-4 m magas termecskének az aljáról kis lépcsőkkel tagolt függőleges hasadék vezet a barlang -13 m mélyen lévő végpontjához. Ez egy járhatatlanul szűk hasadék, mely alatt egy lefelé táguló 9 m mélységű akna látszik. A járatok összhosszúsága 40 m, mélysége 22 m. Felső triász vastagpados mészkő K-Ny és ÉK-DNy irányú törésvonalai mentén alakult ki, a beszivárgó vizek korróziójával, de falain eróziós formák is felismerhetők. Képződményekben szegény, néhány kisméretű cseppkő díszíti. Levegőjének hőmérséklete 7,5-10oC között változik, éves átlaga 8,8oC.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Mnat*	*Mmyo*
1993.01.24.	1	-	-
1997.10.28.	1	-	-
1997.12.06.	1	-	-
1998.01.18.	1	-	-
1998.12.05.	-	1	-
1999.01.31.	-	-	1
1999.12.29.	1	-	-
2000.02.06.	1	-	-
2000.02.26.	1	-	-
2000.11.25.	1	-	-
2001.02.27.	1	-	-
2002.02.26.	1	-	-
2002.03.26.	1	-	-
2002.05.26.	1	-	-
2002.09.27.	1	-	-
2002.12.27.	1	-	-
2003.02.25.	1	-	-
2003.03.25.	1	-	-
2003.11.28.	1	-	-
2003.12.28.	2	-	-
2004.12.28.	2	-	-
2005.01.30.	1	-	-
2005.02.26.	1	-	-
2005.04.27.	1	-	-
2006.02.28.	1	-	-

A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1991-2006. között 31 téli, 16 tavasz, 25 nyári és 22 őszi (összesen 94) megfigyelést végzett, melyek közül 17 téli, 4 tavaszi és 4 őszi (összesen 25) volt pozitív. Az ellenőrzések 2000-2003-ban és 2005-ben havi rendszerességűek voltak. Az adatfelvételek során 3 denevérfaj – kis patkósdenevér (R. hipposideros), horgasszőrű denevér (M. nattereri), közönséges denevér (M. myotis) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1993, 1994b, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Hófehérke-barlang kis faj- és egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1993, 1994b, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A rácsajtóval lezárt bejáratú barlang a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Húsvét-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-9

Egyéb elnevezés: -

Település: Bajót (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Öreg-kő

UTM-kód: CT18C3

Leírás: A barlang az Öreg-kő meredek, sziklás, sziklafalakkal tagolt keleti oldalában nyílik. ÉK-re néző szabálytalan alakú bejárata 2,3 m széles, 1,2 m magas. A barlang maga egy 1-2 m széles, 0,5-1,5 m magas, 12,5 m hosszú, befelé enyhén lejtő folyosó, mely az erős feltöltődés miatt csak négykézláb, néhol csak kúszva járható. Felső triász vastagpados dachsteini mészkő ÉK-DNy-i irányú törésvonala mentén alakult ki, gömbüstös formakincse alapján karsztvízszint alatti oldódással, termálkarsztos hatásra. Jellegéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek. Végpontjánál gyenge huzat érzékelhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 19 téli, 2 tavaszi, 18 nyári és 2 őszi (összesen 41) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze egy téli volt pozitív: 1986. január 19-én a járat középső szakaszában 1 határozatlan fajú, nagytermetű, világosszürke színezetű simaorrú denevért észleltek (Juhász M. 1986b, 1994a).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közkedvelt kirándulóhely közelében nyílik, de bejáratának megtalálási nehézségei miatt számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Húsvét-barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Jankovich-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-1

Egyéb elnevezés: Bajóti 1.sz. barlang, Bajóti Öregkő-barlangja, Öregkő-barlang

Település: Bajót (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Öreg-kő

UTM-kód: CT18C3

Leírás: A barlang az Öreg-kő meredek, sziklás, sziklafalakkal tagolt K-i oldalában található, a nagy sziklaszirt közelében. Alsó bejárata 4 m széles és 1,5 m magas. Ez egy 12 m hosszúságú, 6-10 m szélességű, 1-2 m magasságú terembe vezet, melyet ma omladékos eltömődés választ el a barlang főjáratától. Az északra néző látványos főbejárat szélessége 9,5 m, magassága 8 m. Közvetlenül egy 25 m hosszú, 10-12 m széles, befelé fokozatosan 5 m-ig elkeskenyedő csarnokba nyílik. A csarnok 8-15 m magas mennyezetéből középen egy 7,5 m átmérőjű felszínre nyíló kürtő, hátsó részéből két 2-3 m átmérőjű, 12-14 m magasságú vakkürtő nyílik. A bejárati csarnokhoz belül még egy 6-8 m átmérőjű, közel 10 m magasságú terem csatlakozik. A barlang járatainak összhosszúsága 88 m, vertikális kiterjedése 25 m (+19,5 m, -5,5 m). Felső triász vastagpados dachsteini mészkő ÉÉK-DDNy irányú törésvonala mentén alakult ki, jellege és formakincse alapján karsztvízszint alatti oldódással, termálkarsztos hatásra. Képződménymentes falain a felszakadás felső harmadában és a belső teremben szép gömbüstös-gömbfülkés oldásformák láthatók. Az 1900-as évek elején hosszú időn keresztül itt folytatott ásatás eredményeként az idősebb üledékrétegekből több őskőkori kultúra leletei, a felső humuszos rétegekből neolit és bronzkori leltek kerültek elő. Régészeti és őslénytani jelentősége, valamint morfológiai és tájképi értéke miatt a Jankovich-barlang fokozottan védett.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2006. között 21 téli és 22 nyári (összesen 43) megfigyelést végzett. Közülük 9 téli és 3 nyári (összesen 12) bizonyult pozitívnek. Az adatfelvételek során 6 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*), szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*), pisze denevér (*B. barbastellus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1990, 1991, 1994a, 1994b, 1995, 1998, 1999, 2002, 2003b, 2005, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Mnat*	*Mbech*	*Mmyo*	*Paus*	*Bbar*	*indet sp.*
1990.02.17.	-	-	1	-	-	-	-
1991.02.23.	-	-	1	-	-	-	-
1994.01.29.	-	-	-	-	-	1	-
1995.02.05.	-	-	1	-	-	-	2
1998.01.24.	-	1	-	-	-	-	-
1999.02.21.	-	1	-	-	1	2	-
1999.08.01.	1	-	-	1	-	-	-
2002.08.15.	-	-	-	1	-	-	-
2003.01.26.	1	-	1	-	-	-	-
2005.02.20.	-	-	-	-	-	1	-
2006.02.12.	-	-	-	-	-	1	-
2006.07.29.	1	-	-	-	-	-	-

Egyéb adatok: A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei.

1995.10.07.: *M. nattereri* (1), *M. bechsteinii* (1), *P. auritus* (1), *P. austriacus* (1); 1996.07.27.: *M. myotis* (14), *E. serotinus* (5); 1997.07.27.: *M. daubentonii* (1), *M. myotis* (4), *M. blythii* (3), *E. serotinus* (3), *P. auritus* (1), *P. austriacus* (1); 1998.07.27.: *M. daubentonii* (1), *M. myotis*. (16), *M. blythii* (2), *E. serotinus* (1); 1999.08.01.: *M. daubentonii* (1), *M. myotis* (9), *E. serotinus* (4), *P. austriacus* (3)

Irodalmi adatok: Juhász 1990, 1991, 1994a, 1994b, 1995, 1998, 1999, 2002, 2003b, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közkedvelt kirándulóhelyen nyílik, bejáratához turistaösvény vezet. Nagyon sokan látogatják, de ez – az alkalmankénti tűzgyújtások kivételével – gyakorlatilag zavarást nem okoz. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Jankovich-barlang helyi viszonylatban közepes fajszámú, de kis egyedszámú alkalmi téli és nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Jura-zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-42

Egyéb elnevezés: Kis-nyelő és Nagy-nyelő, Kisgerecsei-víznyelők

Település: Süttő (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kis-Gerecse

UTM-kód: CT18B1

Leírás: A Kis-Gerecse fennsíkján két bejárattal nyíló aknabarlang. Keleti bejárata a jólfejlett töbör aljáról nyíló „Nagy-nyelő", melynek omladékos felső aknája 14 m mélységben lyukad rá az impozáns méretű – 4-10 m átmérőjű, 35 m mélységű – alsó aknára. A kis felszíni horpadásból nyíló nyugati bejárat, a „Kis-nyelő" felső szakasza beton kútgyűrűkkel biztosított. A szűk bejárati akna a 16 m mélységben lévő Váróterembe csatlakozik, melyből egy ugyancsak tágas – 3-4 m átmérőjű, 20 m mély – akna vezet tovább lefelé. A K-i és Ny-i aknapárt a Váróterem szintjén egy vízszintes folyosó kapcsolja össze. A barlang járatainak összhosszúsága a mellékjáratokkal együtt 137,8 m, mélysége 52 m. Jellegéből adódóan csak kötéltechnikai eszközökkel járható. A barlang vékonypados-táblás jura mészkő és márga É-D és K-Ny irányú törésvonalai mentén alakult ki. Benne jellemzőek a korróziós mikroformák, cseppkőképződmény csak kevés van. A barlang léghőmérséklete alacsonyabb az átlagosnál, a két nyitott bejárat miatt pedig szinte állandóan érezhető az áthúzó légmozgás. Csapadékos időben a bejárati szakaszokban erős csepegések, csorgások is kialakulnak.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1987-2006. között 12 téli és 11 nyári (összesen 23) megfigyelést végzett, melyek közül csupán 3 téli és 2 nyári volt pozitív. Az adatfelvételek során két denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), közönséges denevér (*M. myotis*)– előfordulását regisztrálták (Juhász 1987, 1994a, 1994b, 1995, 2002, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*
1987.02.15.	1	-
1994.01.29.	1	-
1995.01.30.	1	-
2002.08.18.	1	1
2006.08.13.	2	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1987, 1994a, 1994b, 1995, 2002, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. A látogatásokat a szűk bejárati akna nehéz bejárhatósága is erősen szelektálja. A Ny-i bejárat rácsajtóval lezárt, a fixen lezárt K-i bejárat a vastagon rárakódott avar és fatörmelék miatt jelenleg gyakorlatilag eltömedékelt. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Jura-zsomboly kis faj- és egyedszámú alkalmi téli és nyári denevér szálláshelynek minősíthető.

Kajmáti 5.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-26

Egyéb elnevezés: -

Település: Héreg (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kajmát

UTM-kód: CT18B4

Leírás: A Nagy-Gerecse keleti mellékrögét alkotó Kajmát meredek, sziklás DK-i oldalában található. K-re néző bejáratának szélessége 0,4 m, magassága 0,3 m. Rendkívül szűk bejárati bebújóján keresztül 1 m után egy 1 m széles, 3 m hosszú és 1,5 m magas fülkécskébe lehet bejutni. A járat összhosszúsága 4,8 m. Felső triász vastagpados mészkő K-Ny és ÉK-DNy irányú törésvonalai mentén alakult ki. A fülkét néhány cseppkőképződmény és gömbös mészkiválás díszíti. Jellegéből és méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 15 téli, 1 tavaszi, 15 nyári és 1 őszi (összesen 32) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy nyári volt pozitív: 1990. július 18-án kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász M. 1990, 1994a).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1990, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Kajmáti 5.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Kajmáti-hasadékbarlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-32

Egyéb elnevezés: Kajmáti 11.sz. barlang

Település: Héreg (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kajmát

UTM-kód: CT18B4

Leírás: A Nagy-Gerecse keleti mellékrögét alkotó Kajmát meredek, sziklás DK-i oldalában található. ÉK-re néző bejáratának szélessége 1 m, magassága 0,7 m. Befelé meredeken emelkedő járata a szűk bebújója után 2 m-ig felmagasodik és 3 m után fokozatosan összeszűkülve végződik. A felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén alakult ki. Jellegzetes hasadékbarlang. Mennyezetét néhány cseppkőképződmény díszíti. Jellegéből és méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 15 téli, 1 tavaszi, 15 nyári és 1 őszi (összesen 32) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 2 nyári volt pozitív. Az adatfelvételek során 1 denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1986b, 1990, 1994a).

Dátum/date	*Rhip*
1986.08.03.	1
1990.07.18.	1

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1990, 1994a
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Kajmáti-hasadékbarlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Kálvária-hegyi 1.sz. barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-28
Egyéb elnevezés: Réteg-barlang, Szintes-barlang
Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Kálvária-hegy
UTM-kód: CT06C3
Leírás: A tatabányai Kálvária-hegy meredek, sziklás nyugati oldalában található. Délre néző bejáratának szélessége1,6 m, magassága 0,8 m. Kis letöréssel egy 1,5-2,5 m széles és 0,4-0,6 m magas, 10 m hosszúságú kuszodába vezet, melynek központi részéről kis akna nyílik. Ebből három szintben is ágaznak le rövidebb-hosszabb vízszintes oldaljáratok. Egymás alatt haladnak, szűk átjárókkal több helyen össze is lyukadnak. A járatok összhosszúsága megközelítőleg 100 m, a barlang mélysége 10 m. Felső triász vastagpados dolomitos mészkő és középső eocén nummuliteszes mészkő É-D és ÉNy-DK irányú törésvonalai és kitüntetett réteglapjai mentén alakult ki, formakincse alapján karsztvízszint alatti oldódással. Falait kevés elaggott cseppkőképződmény díszíti. A barlang kissé nedves. Benne időszakosan enyhe légmozgás érzékelhető.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 38 téli, 20 tavasz, 28 nyári és 26 őszi (összesen 114) megfigyelést végzett, melyek közül 25 téli, 10 tavaszi, 4 nyári és 13 őszi (összesen 52) volt pozitív. Az ellenőrzések 2002. augusztusától havi rendszerességűek. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b,

1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*indet sp.*
1986.01.09.	2	-	-
1988.03.26.	2	-	-
1989.02.18.	2	-	-
1990.01.07.	3	-	-
1990.09.15.	-	-	1
1990.12.28.	2	-	-
1991.02.17.	3	-	-
1991.03.14.	2	-	-
1991.06.23.	1	-	-
1991.10.05.	1	-	1
1992.01.17.	1	-	-
1992.01.26.	1	-	-
1992.02.15.	1	-	-
1992.08.11.	1	-	-
1993.02.14.	1	-	-
1994.01.15.	1	-	-
1996.01.14.	2	-	-
1997.03.09.	1		
1997.09.19.	1	-	1
1998.11.01.	2	-	-
1998.11.15.	-	1	-
1999.01.17.	1	-	-
1999.03.07.	2	-	-
1999.09.25.	1	5	3
1999.12.28.	2	-	-
2000.02.06.	4	-	-
2000.02.19.	6	-	-
2000.04.07.	4	-	-
2000.09.17.	2	1	-
2000.11.25.	2	-	-
2001.02.24.	1	-	-
2001.05.06.	-	-	1
2002.10.28.	1	-	-
2002.12.30.	1	-	-
2003.01.26.	1	-	-
2004.01.21.	1	-	-
2004.03.28.	2	1	-
2004.05.23.	1	-	-
2004.10.23.	1	-	-
2004.11.28.	3	-	-
2004.12.30.	1	-	-
2005.01.29.	1	-	-
2005.02.26.	1	-	-
2005.06.11.	1	-	-
2005.08.27.	2	-	-
2005.11.27.	1	-	-

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*indet sp.*
2005.12.18.	1	-	-
2006.01.28.	1	-	-
2006.02.25.	2	-	-
2006.04.29.	1	-	-
2006.05.26.	1	-	-
2006.09.29.	-	-	1

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Kálvária-hegyi 1.sz. barlang kis faj- és egyedszámú állandó téli és alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A nyitott bejáratú barlang közvetlenül lakóövezet mellett nyílik. Csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható, ennek ellenére a környékbeli gyerekek rendszeresen felkeresik. Ez az állandó zavarás magyarázza, hogy kiváló adottságai ellenére denevérlakottsága igen szerény. Megoldást a bejárat biztonságos lezárása jelenthetne.

Kálvária-hegyi 2.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-29

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kálvária-hegy

UTM-kód: CT06C3

Leírás: A tatabányai Kálvária-hegy meredek, sziklás nyugati oldalában található. DNy-ra néző bejáratának szélessége 2,4 m, magassága 0,6 m. A 3 x 4 m alapterületű alacsony bejárati termecskéből két vízszintes kúszójárat indul, melyek egy tágasabb hasadékjáratba vezetnek. Ennek szélessége 2 m, hosszúsága 10 m, magassága 1,5-5 m. A barlang járatainak összhosszúsága 34 m, vertikális kiterjedése 5,8 m (+2,3 m, -3,5 m). Felső triász vastagpados dolomitos mészkő és középső eocén nummuliteszes mészkő É-D és ÉNy-DK irányú törésvonalai és kitüntetett réteglapjai mentén alakult ki, formakincse alapján karsztvízszint alatti oldódással. Falait kevés elaggott cseppkőképződmény díszíti. Kimondottan száraz, enyhe légmozgás is csak ritkán érzékelhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 38 téli, 20 tavasz, 28 nyári és 26 őszi (összesen 114) megfigyelést végzett, melyek közül 14 téli, 4 tavaszi, 2 nyári és 10 őszi (összesen 30) volt pozitív. Az ellenőrzések 2002. augusztusától havi rendszerességűek. Az adatfelvételek során 3 denevérfaj – *Rhip*, Mnat, *Mmyo* - előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1990, 1991, 1992, 1994a, 1996, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Mnat*	*Mmyo*	*Indet sp.*
1986.01.09.	1	-	-	-
1990.01.07.	1	1	-	-
1990.09.15.	-	-	-	1

Dátum/date	*Rhip*	*Mnat*	*Mmyo*	*Indet sp.*
1990.10.12.	-	-	1	-
1990.12.28.	1	-	-	-
1991.06.17.	2	-	-	-
1991.10.05.	2	-	-	-
1992.08.11.	1	-	-	1
1996.01.14.	2	-	-	-
1998.11.15.	1	-	-	-
1999.09.25.	-	-	1	-
2000.02.06.	1	-	-	-
2000.04.07.	1	-	-	-
2000.12.30.	1	-	-	-
2001.01.28.	1	-	-	-
2002.10.28.	1	-	-	-
2003.01.26.	2	-	-	-
2004.03.28.	-	-	1	-
2004.10.23.	-	-	1	-
2004.11.28.	1	-	-	-
2005.01.29.	1	-	-	-
2005.02.26.	1	-	-	-
2005.10.23.	2	-	-	-
2005.11.27.	2	-	-	-
2005.12.18.	2	-	-	-
2006.01.28.	2	3	-	-
2006.02.25.	2	-	-	-
2006.04.29.	1	-	-	-
2006.05.26.	1	-	-	-
2006.12.27.	3	-	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1990, 1991, 1992, 1994a, 1996, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A nyitott bejáratú barlang közvetlenül a lakóövezet mellett nyílik. Csak a DINPI vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható, ennek ellenére a környékbeli gyerekek rendszeresen felkeresik. Ez az állandó zavarás magyarázza, hogy kiváló adottságai ellenére denevérlakottsága igen szerény. Megoldást a bejárat biztonságos lezárása jelenthetne. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Kálvária-hegyi 2.sz. barlang kis faj- és egyedszámú állandó téli és alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Kálvária-hegyi Kürtő-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-32

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kálvária-hegy

UTM-kód: CT06C3

Leírás: A tatabányai Kálvária-hegy meredek, sziklás nyugati oldalában található. Délre néző boltíves bejáratának szélessége 1,5 m, magassága 1 m. A barlang mindössze egy 0,7-1 m széles, 7 m hosszban befelé meredeken emelkedő hasadékjáratból áll, mélynek mennyezetéből 6 m magas, szép gömbüstös oldásformákkal jellemezhető kürtő nyílik. Középső eocén nummuliteszes mészkő ÉÉK-DDNy irányú törésvonalai mentén alakult ki, formakincse alapján karsztvízszint alatti oldódással. Képződménymentes falain részben kipreparálódott nummuliteszek ezrei láthatók. Jellegéből és méretéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 25 téli, 10 tavaszi, 20 nyári és 12 őszi (összesen 67) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy téli és egy tavaszi volt pozitív: 2004. február 29-én és 2006. április 29-én a barlang kürtőcskéjében közönséges denevér (*M. myotis*) 1-1 egyedét észlelték (Juhász M. 2004, 2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 2004, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közvetlenül lakóövezet mellett nyílik, de bejáratának megközelítési nehézségei miatt az emberi zavarás veszélye nem számottevő. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Kálvária-hegyi Kürtő-bg. kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-1

Egyéb elnevezés: Keselő-hegyi 1.sz. barlang

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. II. Triászbánya területén nyílik. Felső triász mészkő ÉK-DNy-i irányú törésvonala mentén alakult ki részben karsztvízszint alatti tágulással, részben a leszivárgó víz korróziós hatására. Jellegzetes hasadékbarlang lépcsőzetes aknákkal. A hasadék átlagos szélessége 1-2 m, a 70 m mélységben lévő Nagy-teremben viszont 5-6 m-esre bővül. Járatainak összhosszúsága kb. 400 m, mélysége 115 m, ezzel a Gerecse-hg. legmélyebb barlangja. Falait nagy felületeken visszaoldott kalcitkéreg, kisebb foltokban borsókő és aragonit borítja. Alsóbb szakaszaiban állandó, időszakosan igen intenzív csepegés észlelhető, sőt jelentős csorgások is előfordulnak. Levegőjének páratartalma magas, hőmérséklete 8-10 °C. Formakincse, képződményei, méretei és veszélyeztetettsége miatt fokozottan védett.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 10 téli, 3 tavaszi, 9 nyári és 3 őszi (összesen 25) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze egy téli volt eredményes: 1994. december 30-án a Kos-terem alatti vertikális hasadékjáratban 1 határozatlan fajú kistermetű simaorrú denevért észleltek. A rendkívül nedves környezetben a lucskos szőrzetű állat gyorsan mászott felfelé a járat oldalfalán (Juhász M. 1994b). A megfigyelést megelőzően a bejárati lemezajtó valószínűleg rövidebb-hosszabb ideig nyitva lehetett, ekkor juthatott a denevér a barlangba.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1994b

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Bejárata 1976. évi felfedezése óta lemezajtóval lezárt, melyen a denevérek számára csak 2006-ban lett kialakítva berepülő nyílás. A barlang csak a DINPI vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A barlang a berepülő nyílás kialakítását követően már elérhető a denevérek számára. Adottságai alapján kiváló szálláshellyé válhat.

Keselő-hegyi 2.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-2

Egyéb elnevezés: Csipkés-barlang, Füstös-barlang

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. II. triászbánya területén található felhagyott bányavágatból nyílik a vágat ajtajától 72 m távolságban. Szabálytalan alakú, 0,5 m széles és 1,8 m magas bejárata vertikális jellegű hasadékba lyukad be, melyben felfelé és lefelé is vezet járat. A felmenő 0,5-1,2 m x 3-4 m szelvényű kürtő 24 m magasságig járható. Lefelé kissé tágasabb akna indul 14 m mélységig. Az itt már 12 m hosszúságú hasadék keleti végződéséből egy kisebb, 5 m után törmelékben végződő aknácska nyílik. A hasadék nyugati oldalából több kisebb lépcsővel tagolt akna vezet tovább, de jelenleg csak a -24 m-es mélységig. A barlang kisebb aknácskákból és kürtőkből álló, 33 m mélységű végponti szakasza pillanatnyilag egy omlás miatt nem járható be. A barlang járatainak összhosszúsága 150 m, vertikális kiterjedése – lezárult szakaszt is figyelembe véve – 57 m (+24 m, -33 m). Felső triász vastagpados mészkő K-Ny irányú törésvonala mentén alakult ki, elsősorban a beszivárgó vizek korróziós hatására. Falain jellemzőek a kisméretű csipkés oldásformák. A bányavágatban egykor közlekedő mozdony füstjének következményeként középső és felső szakaszaiban nagy falfelületeket vékony koromlepel borít. Végponti szakaszában a csepegés szinte állandó. Levegőjének hőmérséklete 7-10 °C között változik. Légmozgás csak időnként érzékelhető.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Rfer*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmyo*	*indet sp.*
1991.02.10.	1	-	-	-	-	-
1991.09.21.	-	-	-	-	-	1
1991.12.15.	2	-	-	-	-	-
1995.01.21.	2	-	-	-	1	-
1996.01.14.	2	-	-	-	-	-
1997.12.07.	3	-	-	-	4	-
1999.01.23.	6	1	-	3	11	-
1999.12.28.	6	-	1	-	6	-
2000.01.26.	9	-	-	-	1	-
2000.04.01.	2	-	-	-	-	-
2001.02.18.	5	1	-	-	3	-
2002.01.28.	2	-	-	-	-	-
2002.12.22.	2	-	-	-	3	-

Dátum/date	*Rhip*	*Rfer*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmyo*	*indet sp.*
2003.06.22.	1	-	-	-	-	-
2003.12.27.	4	-	-	-	2	-
2004.01.31.	6	-	-	-	2	1
2004.10.03.	-	-	-	-	-	1
2006.02.28.	3	-	-	-	1	-
2006.05.26.	1	-	-	-	-	-
2006.12.27.	10	-	-	-	1	-

A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1990-2006. között 21 téli, 5 tavaszi, 12 nyári és 5 őszi (összesen 43) megfigyelést végzett, melyek közül 15 téli, 2 tavaszi, 1 nyári és 2 őszi (összesen 20) bizonyult pozitívnek. Az adatfelvételek során 5 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), nagy patkósdenevér (*R. ferrumequinum*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1991, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1991, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Bejárata lezárt bányavágatból nyílik, melynek lemezajtaján és terméskő falazatán egy-egy berepülő nyílás lett kialakítva. A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Teljes bejárhatóságának biztosítása érdekében szükséges lenne az alsó barlangszakaszokat lezáró omlások felszámolása, a kritikus helyeken maradandó járatbiztosítások kiépítése. A megfigyelési adatok alapján a Keselő-hegyi 2.sz. barlang helyi viszonylatban közepes faj- és egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi 4.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-3

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. II. triászbánya területén található felhagyott bányavágatból nyílik, a vágat ajtajától 80 m távolságban. Szabálytalan alakú, 0,8 m széles és 0,7 m magas bejárata kis termecskébe torkollik, melyből felfelé és lefelé is vezet járat. A felmenő 0,5-1,2 m x 2-3,5 m szelvényű kürtő 27 m magasságig járható. Lefelé függőlegesen induló 0,6-1,5 m x 1,2-2 m szelvényű aknája 25 m-es mélységben járhatatlanná szűkülve végződik. Az akna oldalából kis ablakon át egy szűkebb, de mélyebb mellékaknába lehet bejutni. Ez éri el a bejárat alatt 35,5 m-rel barlang legmélyebb pontját. A barlang járatainak összhosszúsága 68 m, vertikális kiterjedése 62,5 m (+27 m, -35,5 m). Felső triász vastagpados mészkő K-Ny irányú törésvonala mentén alakult ki, elsősorban a beszivárgó vizek korróziós hatására. Falain jellemzőek a kisméretű csipkés oldásformák. A bányavágatban egykor közlekedő

mozdony füstjének következményeként felső szakaszaiban nagy falfelületeket vékony koromlepel borít. Végponti szakaszában időszakosak a csepegések. Levegőjének hőmérséklete 7,5-10oC között változik. Légmozgás csak időnként érzékelhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1990-2006. között 21 téli, 5 tavaszi, 12 nyári és 5 őszi (összesen 43) megfigyelést végzett, melyek közül csak 12 téli bizonyult pozitívnek. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1991, 1993, 1994b, 1996, 1997, 1999, 2001, 2002, 2003b, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*Indet sp.*
1991.02.03.	-	-	1
1991.12.15.	1	-	-
1993.02.14.	1	-	-
1996.01.14.	1	-	-
1997.12.07.	-	1	-
1999.01.23.	2	-	-
2001.02.18.	2	-	-
2002.01.28.	4	3	-
2002.12.22.	1	1	-
2003.12.27.	3	-	-
2006.02.28.	1	1	-
2006.12.27.	2	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1991, 1993, 1994b, 1996, 1997, 1999, 2001, 2002, 2003b, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Bejárata lezárt bányavágatból nyílik, melynek lemezajtaján és terméskő falazatán egy-egy berepülő nyílás lett kialakítva. A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és a rendszeresen fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi 4.sz. barlang kis faj- és egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi 5.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-4

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. II. triászbánya területén található felhagyott bányavágatból nyílik, a vágat ajtajától 82 m távolságban. A vágat kihajtásával vertikálisan kettémetszett barlang felső bejárata szabálytalan alakú, 1,6 x 2,5 m átmérőjű nyílás a mennyezeten, mely egy közel függőlegesen felfelé tartó, több helyen is két ágra oszló hasadékjáratba vezet. Ennek legmagasabb pontja 18 m-rel van a tároló járószintje fölött. A 0,5 x 0,8 m átmérőjű, egy 4,5 m mélységig járható függőleges hasadékot feltáró alsó bejárat a járószinten nyílik. A barlang járatainak összhosszúsága 32 m, vertikális kiterjedése 22,5 m (+18

m, -4,5 m). Felső triász vastagpados mészkő K-Ny irányú törésvonala mentén alakult ki, elsősorban a beszivárgó vizek korróziós hatására. Falain jellemzőek a kisméretű csipkés oldásformák. A bányavágatban egykor közlekedő mozdony füstjének következményeként falait vékony koromlepel borítja. A barlang száraznak mondható, benne gyenge csepegések csak időszakosan jelentkeznek. Légmozgás is csak időszakosan érzékelhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1990-2006. között 19 téli, 3 tavaszi, 12 nyári és 4 őszi (összesen 38) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 6 téli volt pozitív. Az adatfelvételek során kizárólag a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) egyedeit regisztrálták (Juhász 2001, 2002, 2003b, 2004, 2006).

Dátum/date	*Rhip*
2001.01.30	1
2002.01.28.	1
2003.01.25.	3
2004.01.31.	2
2006.02.28.	1
2006.12.27.	2

Egyéb adatok:

Irodalmi adatok: Juhász 2001, 2002, 2003b, 2004, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Bejárata lezárt bányavágatból nyílik, melynek lemezajtaján és terméskő falazatán egy-egy berepülő nyílás lett kialakítva. A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és a rendszeresen fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi 5.sz. barlang kis faj- és egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi 6.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-5

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang 0,6x1,5 m-es hasadékalakú bejárata a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. I. triászbánya területén nyílik. Járatát egy mindössze 0,4-0,6 m széles függőleges hasadék alkotja, mely 15 m mély. A teljes járathosszúság 19,5 m. Bejárását 6 m-es mélységben egy szűkület, lejjebb beékelődött kőtömbök nehezítik. Felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén elsősorban korróziós tágulással jött létre. Falai erősen korrodáltak, képződménymentesek. A barlang általában száraz, csapadékos időszakban viszont intenzív csepegések, csorgások is kialakulhatnak benne.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 23 téli, 9 tavaszi, 14 nyári és 4 őszi (összesen 50) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze egy tavaszi és két téli volt pozitív: 1989. április 2-án 1 határozatlan fajú,

riasztott denevért észleltek, 1990. január 28-án és december 30-án kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 1-1 egyedét regisztrálták (Juhász 1989, 1990, 1994a).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1989, 1990, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Bejárata korábban rácsajtóval le volt zárva, pillanatnyilag azonban nyitott. Számottevő emberi zavarás így sem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi 6.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi 7.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-6

Egyéb elnevezés: Agyagos-barlang

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. I. triászbánya területén nyílik. Felső triász vastagpados mészkő K-Ny és ÉK-DNy irányú törésvonalai mentén alakult ki karsztvízszint alatti oldódással. Egykor 2 m magas lezárt bejáratát a bányafalról lepergő törmelék 0,4 m-ig feltöltötte. Bejárati terme 4,5 m széles, 8 m hosszú és 2-4 m magas. Az e teremből induló szűk és enyhén emelkedő DK-i mellékjárat hosszúsága 4 m, a 3 m átmérőjű, 4 m mély aknával induló és szűk vízszintes járatban végződő ÉNy-i mellékjárat hosszúsága 10 m. A terem végéből enyhén emelkedve K-i irányba továbbvezető tágas, 2-3 m szélességű, 1,5-2,5 m magasságú folyosó 10 m után éri el a 6 m átmérőjű, 6 m magasságú Hűtlen cseppkő-termét. A kisebb oldalfülkéket is beleszámítva a barlang járatainak összhosszúsága 59,5 m, vertikális kiterjedése 13,3 m (+7,3 m, -6 m). Formakincsében a gömbüstös formák az uralkodóak, falainak egy részét limonitos lepel és kalcitkéreg fedi. Belső szakaszaiban levegőjének hőmérséklete a téli időszakban 10-11oC, a nyári időszakban 11-12,5oC.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Rfer*	*Mdau*	*Mbech*	*Mmyo*	*Eser*	*Indet sp.*
1986.01.10.	2	-	-	-	-	-	-
1988.04.05.	1	-	-	-	-	-	-
1988.12.29.	1	-	-	-	-	-	-
1989.01.07.	1	-	-	-	-	-	-
1990.01.07.	1	-	-	-	-	-	-
1990.09.08.	3	-	-	-	-	-	-
1990.10.20.	3	-	-	-	-	-	-
1990.12.28.	1	-	-	-	-	1	-
1991.09.21.	2	-	-	-	-	-	-
1992.01.18.	1	-	-	-	-	-	-
1992.04.19.	1	-	-	-	-	-	-
1992.12.21.	1	-	-	-	-	-	-
1994.02.13.	1	-	-	-	-	-	-
1996.01.14.	2	-	-	-	-	-	-

Dátum/date	*Rhip*	*Rfer*	*Mdau*	*Mbech*	*Mmyo*	*Eser*	*Indet sp.*
1997.02.16.	3	-	-	-	-	-	-
1997.09.19.	-	-	-	-	-	-	5
1997.09.28.	3	-	1	-	-	-	-
1998.01.25.	4	-	-	-	-	-	-
1998.05.30.	1	-	-	-	-	-	-
1998.11.15.	1	-	-	-	-	-	-
1998.12.31.	3	-	-	-	-	-	-
1999.01.29.	2	-	-	-	-	-	-
1999.02.06.	2	-	-	-	-	-	-
1999.12.28.	4	-	-	-	-	-	-
2000.01.30.	4	-	-	-	-	-	-
2000.11.25.	3	-	-	-	-	-	-
2000.12.27.	3	-	-	-	-	-	-
2001.01.28.	4	-	-	-	-	-	-
2001.02.24.	5	-	-	-	-	-	-
2001.03.24.	5	-	-	-	-	-	-
2002.01.05.	7	-	-	-	-	-	-
2002.02.10.	14	-	-	-	-	-	-
2002.02.24.	11	-	-	-	-	-	-
2002.05.25.	3	-	-	-	-	-	1
2002.09.15.	4	-	-	-	-	-	-
2002.10.28.	20	-	-	-	-	-	-
2002.11.24.	31	-	-	-	-	-	-
2002.12.22.	23	-	-	-	-	-	-
2003.01.25.	11	-	-	1	-	-	-
2003.02.22.	14	-	-	-	-	-	-
2003.03.23.	14	-	-	-	-	-	-
2003.04.27.	3	-	-	-	-	-	1
2003.05.25.	1	-	-	-	-	-	-
2003.09.27.	12	-	-	-	-	-	-
2003.10.24.	20	-	-	-	-	-	-
2003.11.29.	15	-	-	-	-	-	-
2003.12.27.	6	-	-	-	-	-	-
2004.01.24.	5	-	-	-	-	-	-
2004.02.28.	5	-	-	-	-	-	-
2004.03.28.	3	-	-	-	-	-	-
2004.04.25.	4	-	-	-	-	-	-
2004.05.23.	2	-	-	-	-	-	-
2004.06.28.	-	-	-	-	-	-	1
2004.08.28.	2	-	-	-	-	-	-
2004.09.25.	3	-	-	-	1	-	1
2004.10.23.	3	1	-	-	-	-	-
2004.11.28.	5	1	-	-	-	-	-
2004.12.30.	6	-	-	-	-	-	-
2005.01.29.	4	-	-	-	-	-	-
2005.02.26.	3	-	-	-	-	-	-
2005.03.27.	1	-	-	-	-	-	-
2005.09.25.	4	-	-	-	-	-	-
2005.10.23.	2	1	-	-	-	-	-
2005.11.26.	4	-	-	-	-	-	-
2005.12.18.	5	-	-	-	-	-	-
2006.01.25.	6	-	-	-	-	-	-

2006.02.28.	2	-	-	-	-	-	-
2006.03.28.	2	-	-	-	-	-	-
2006.09.29.	2	1	-	-	-	-	-
2006.11.24.	1	-	-	-	-	-	-
2006.12.27.	4	-	-	-	-	-	-

A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 40 téli, 23 tavaszi, 27 nyári és 26 őszi (összesen 116) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 2002. január óta havi rendszerességűek. Közülük 35 téli, 12 tavaszi, 2 nyári és 21 őszi (összesen 70) pozitívnek bizonyult. Az 1987. évi bejárások elmaradtak, az 1993. évi és 1995. évi 2-2 bejárás pedig eredménytelenül zárult. 1991. január 5. és június 30. között heti rendszerességű ellenőrzések történtek. Az adatfelvételek során 6 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), nagy patkósdenevér (*R. ferrumequinum*), vízi denevér (*M. daubentonii*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*), közönséges késeidenevér (*E. serotinus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1986b, 1988a, 1989, 1990, 1991, 1992, 1994a, 1994b, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1988a, 1989, 1990, 1991, 1992, 1994a, 1994b, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Bejárata korábban „légópince" típusú ajtóval le volt zárva, pillanatnyilag azonban nyitott. Számottevő emberi zavarás így sem fenyegeti. Csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyon-kezelői hozzájárulásával látogatható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok alapján a Keselő-hegyi 7.sz. barlang a 2002. és 2003. években tapasztalt magasabb egyedszámoktól eltekintve jelenleg helyi viszonylatban csak kis faj- és egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek minősíthető a *R. hipposideros* dominenciájával. Figyelemre méltó a *R. ferrumequinum* visszatérő megjelenése. Egyéb fajok képviselői csak elvétve jelennek meg a barlangban.

Keselő-hegyi 8.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-7

Egyéb elnevezés: Omladékos-barlang

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang Ny-ra néző, nehezen észrevehető, mindössze 0,5 m széles és 0,8 m magas bejárata a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. I. triászbánya területén nyílik. A felső triász vastagpados mészkő K-Ny és ÉNy-DK irányú törésvonalaira illeszkedő, kisebb termekből, kürtőkből és az ezeket összekötő szűk hasadékokból álló járatai karsztvízszint alatti oldódással alakultak ki. A bányaművelés robbantásainak hatására a kőzet összetöredezett, a barlangban omlások történtek, az eredeti formák ma már csak részben rekonstruálhatók. Az épen maradt felületeken gömbüstös formák ismerhetők fel. A falakat foltokban mállott, sok helyen sérült kalcitkéreg fedi. Járatainak felmért hossza 25 m, a laza omladékban haladó további járatok

becsült hossza további 10-15 m. Vertikális kiterjedése 7 m (+5 m, -2 m). A barlang általában száraz, csapadékos időszakban viszont erős csepegések is megfigyelhetők benne.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 24 téli, 9 tavaszi, 15 nyári és 8 őszi (összesen 56) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze egy téli volt eredményes: 1999. január 29-én a barlang végponti szakaszában vízi denevér (*M. daubentonii*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász M. 1999).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi 8.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi 9.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-8

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. I. triászbánya területén található. DNy-ra néző bejáratának szélessége 1,8 m, magassága 1,5 m. A felső triász vastagpados mészkő ÉÉK-DDNy irányú törésvonalára illeszkedő, 15,7 m hosszú, 0,8-3,5 m széles és 1-2,5 m magas vízszintes járat karsztvízszint alatti oldódással alakult ki. A törés mentén a kőzet erősen breccsásodott, a törésvonalban a barlang hossztengelyét alkotva egy 10-20 cm vastagságú kalcittelér fut végig. A falak felszíne gyengén mállott, letompult gömbüstös bemélyedésekkel tagolt. Foltokban erősen roncsolt borsókő kiválás is megfigyelhető. A barlang méretéből és jellegéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások. Belül kimondottan száraz, gyenge csepegés csak tartósan csapadékos időben tapasztalható.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 27 téli, 9 tavaszi, 15 nyári és 13 őszi (összesen 64) megfigyelést végzett, melyek közül 2 téli, 1-1 tavaszi és nyári, valamint 4 őszi volt eredményes. Az adatfelvételek során a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) és a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) egyedeit regisztrálták (Juhász 1990, 1991, 1994a, 2002, 2004).

Dátum/date	*Rhip*	*Paus*	*indet sp.*
1990.04.03.	1	-	-
1990.10.27.	1	-	-
1991.06.24.	1	-	-
2002.01.05.	1	-	-
2002.02.10.	1	-	-
2002.09.15.	2	-	-
2002.11.24.	2	-	1
2004.11.28.	-	1	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1990, 1991, 1994a, 2002, 2004

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi 9.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli és nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi 10.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-9

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. Eocénbánya ereszkebányájában található. DNy-ra néző hasadékjellegű bejáratának szélessége 0,6 m, magassága 3 m. Bejárati szakasza egy ÉK-DNy irányú törésvonalra illeszkedik, majd 2 m után K-i irányba megtörve folytatódik. A 0,4-0,6 m széles, 3-4,5 m magas, több helyen beékelődött omladékkal tagolt, aljzatán kőtörmelékes hasadék mindössze 5,5 m hosszúságban járható. Középső eocén mészkőben és márgában alakult ki, elsősorban tektonikai hatásra. Benne jellemzőek a tört, omlott felületek, korróziós nyomok csak elvétve figyelhetők meg. Képződmény nincs. Méretéből és jellegéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások. Gyenge csepegések is csak időszakosan alakulnak ki.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 26 téli, 9 tavaszi, 15 nyári és 8 őszi (összesen 58) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy nyári volt pozitív: 2005. augusztus 27-én a barlang bejárati szakaszában közönséges denevér (*M. myotis*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász M. 2005).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 2005

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi 10.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi 11.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-10

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. II. triászbánya területén található. Közvetlenül az egykor 1 x 1 m-es rácsajtóval lezárt bejárata alatt tágas függőleges járattal, a 25 m

mélységű Kis-aknával indul. Az ennek aljáról 22 m hosszban lefelé tartó hasadékjárat talppontja 31 m mélységben van a bejárat szintje alatt. A Kis-akna 6 m-es mélységben lévő párkányáról leágazó szűk és meredek, kisebb függőleges letörésekkel tarkított járat 15 m után rányílik a Nagy-akna tetejére. Ennek mélysége 44 m, szélessége felül csupán 0,5-0,8 m, lejjebb 1-1,5 m, de hosszanti kiterjedése a 20-25 métert is eléri. Több helyen beékelődött kőtömbök, középső szakaszán egy omladékos álfenék tagolja. Az akna alja itt is egy lejtős hasadékjáratba csatlakozik, melynek hosszúsága 40 m és levezet a barlang -69 m-es mélypontjára. A járatok összhosszúsága 183,5 m. A barlang felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén alakult ki, elsősorban a törés kinyílásával, alárendeltebben a beszivárgó vizek korróziójával. Képződményekben szegény, de az elágazás környékét szép cseppkőképződmények díszítik. Alsó szakaszai állandóan nedvesek, de a csepegések csak időszakosak. A barlang levegőjének átlagos hőmérséklete 9,1oC. Enyhe légmozgás is csak időszakosan érzékelhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 12 téli, 3 tavaszi, 7 nyári és 8 őszi (összesen 30) megfigyelést végzett, melyek közül 10 téli, 2 tavaszi, 1 nyári és 5 őszi (összesen 18) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 5 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), nagy patkósdenevér (*R. ferrumequinum*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), közönséges denevér (*M. myotis*), közönséges kései denevér (*E. serotinus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1986b, 1988a, 1990, 1991, 1993, 1994a, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Rfer*	*Mnat*	*Mmyo*	*Eser*	*indet sp.*
1986.08.03.	-	-	-	-	-	1
1988.01.23.	8	-	-	-	-	-
1990.12.28.	20	-	-	-	-	-
1991.09.21.	2	3	-	-	-	-
1993.09.16.	-	-	-	-	-	6
1998.02.05.	12	-	-	-	-	-
1998.11.15.	20	-	-	-	1	1
1999.01.23.	27	-	-	1	-	-
1999.04.24.	2	-	-	-	-	-
1999.11.27.	16	-	-	-	-	-
2000.03.25.	3	-	-	-	-	-
2000.12.29.	4	-	-	-	-	-
2001.02.18.	13	-	1			
2001.12.29.	8	-	1	-	-	-
2002.12.30.	6	-	-	-	-	-
2003.12.27.	5	-	-	-	-	-
2004.10.03.	2	-	-	-	-	1
2006.02.11.	11	-	-	-	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1988a, 1990, 1991, 1993, 1994a, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Korábban rácsajtóval lezárt bejárata pillanatnyilag nyitott, de számottevő emberi zavarás – jellege miatt – így sem fenyegeti. A lezárás

helyreállítása megoldandó feladat. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi 11.sz. barlang helyi viszonylatban kis-közepes faj- és egyedszámú állandó téli és kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető, a *R. hipposideros* egyértelmű dominenciájával.

Keselő-hegyi 13.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-12

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang 0,6x0,9 m átmérőjű, ovális alakú bejárata a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. Eocénbánya területén nyílik. Egykori bejárati lezárása mára gyakorlatilag teljesen megsemmisült. A bejárati nyílás egy ÉK-DNy irányú törésvonalra illeszkedő függőleges hasadékba vezet, mely 3,5 m mélységig összesen 12 m hosszban járható. Középső eocén mészkőben és márgában alakult ki, elsősorban tektonikus hatásra. A falakon néhol korróziós nyomok figyelhetők meg, valamint kis felületeken kalcitkérgek és apró, 1-2 mm-es barit kristálykák. Méretéből és jellegéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások. Gyenge csepegések is csak időszakosan alakulnak ki. Időszakosan erős légmozgás is érzékelhető benne.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1988-2006. között 25 téli, 10 tavaszi, 17 nyári és 8 őszi (összesen 60) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 3 nyári volt pozitív: a barlang bejárati szakaszában 2002. augusztus 24-én közönséges késeidenevér (*E. serotinus*) 1 egyedét, 2003. június 22-én kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 1 egyedét regisztrálták, míg 2003. július 27-én 2 határozatlan fajú riasztott példány mellett 2 nőstény kis patkósdenevért figyeltek meg, mindkettőt a hasán csimpaszkodó ivadékkal (Juhász M. 2002, 2003b)

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 2002, 2003b

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Bejárata korábban rácsajtóval le volt zárva, pillanatnyilag azonban nyitott. Számottevő emberi zavarás így sem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi 13.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi 17.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-16

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang 0,5x0,7 m átmérőjű, szabálytalan alakú bejárata a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. Eocénbánya területén nyílik. A bejárati nyílás egy ÉK-DNy irányú törésvonalra

illeszkedő hasadékba vezet. Ezt a meredeken lejtő, kisebb lépcsőkben függőlegesen letörő szűk, mindössze 0,3-0,5 m-es, végponti részén 0,8 m-es szélességű hasadékot a beékelődött kőtömbök két szakaszra tagolják. A járat összhosszúsága 8,5 m, mélysége 4,5 m. Középső eocén mészkőben és márgában alakult ki részben tektonikus hatásra, részben – főtéjének gömbüstös formái alapján – karsztvízszint alatti oldódással. A falakon néhol korróziós nyomok figyelhetők meg, valamint a felső szakaszban kis felületeken 1-2 mm-es barit kristálykák, az alsó szakaszban 10-15 cm-es vastagságot is elérő összefüggő limonit kiválás. Méretéből és jellegéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások. Gyenge csepegések is csak időszakosan alakulnak ki benne.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1993-2006. között 17 téli, 6 tavaszi, 10 nyári és 5 őszi (összesen 38) megfigyelést végzett, melyek közül csupán két nyári és egy őszi volt pozitív: 1993. augusztus 1-én és szeptember 16-án, valamint 2005. augusztus 27-én a járatban 1-1 határozatlan fajú, riasztott denevért észleltek (Juhász M. 1993, 1994a, 2005).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1993, 1994a, 2005.

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi 17.sz. barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Keselő-hegyi 21.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-62

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy)

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A barlang a Keselő-hegy nyugati oldalában, az ún. II. triászbánya területén nyílik. Felső triász vastagpados mészkő ÉNy-DK irányú törésvonala, illetve réteghatárai mentén alakult ki, gömbüstös formái és ásványképződményei alapján karsztvízszint alatti oldódással. Szűkebb bejárati szakaszát cseppkőképződmények, tágas termét és végponti szakaszát látványos borsókő és korallszerű kiválások díszítik. Mellettük a limonit és a barit jelenléte is kimutatható. Járatainak összhosszúsága 20,5 m, vertikális kiterjedése 8 m (+1,8 m, -6,2 m). A barlang levegőjének átlaghőmérséklet 9,5oC. Benne időszakosan gyenge légmozgás érzékelhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1999-2004. között 7 téli, 7 tavaszi, 6 nyári és 9 őszi (összesen 29) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 2 őszi volt eredményes: 1999. szeptember 12-én és 20-án a belső szakaszban kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 1-1 egyedét regisztrálták (Juhász M. 1999).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Csak a Duna-

Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. A barlangi ásványkiválások állapotának fenntartásához alapvetően szükséges természetes barlangi klímarendszer biztosítása érdekében a barlang bejárata lemezajtóval lezárt. Az ajtón berepülő nyílás sem lett kialakítva. A barlang rövid ideig tartó nyitott időszakában kis faj- és egyedszámú alkalmi őszi denevér-szálláshelynek volt minősíthető. Élőhelyként ma már nem tartjuk nyilván.

Keselő-hegyi I. triászbánya felső tárója

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: Felső triász vastagpados dolomitos mészkőben hajdan valószínűleg anyagtárolási céllal kihajtott, ma már felhagyott kétbejáratú vízszintes folyosórendszer az I. Triászbánya területén. Jelenleg északi bejárata járható, déli nyílását 2005-ben eltömedékelték. Az északi bejárat eredetileg 3 m széles, de egy tégla falazat 2,2 m-esre szűkíti. Az innen ÉK-i irányba tartó 3 m széles és 2,5-2,8 m magas bejárati folyosóból DK-re két rövid mellékjárat, ÉNy-ra pedig két, egymással párhuzamosan futó 3 m széles és 2,6 m magas összekötő vágat ágazik ki, melyek a déli bejárati folyosóba torkollnak. A vágatok összhosszúsága 120 m. Bejárásukat a mennyezetről leomlott, az aljzaton kaotikusan felhalmozódott kőzettörmelék nehezíti.

A Ny-i bejárat eltömedékelésének eredményeként megszűnt a két bejárat között korábban állandóan érzékelhető áthúzó légmozgás, a klíma jóval kiegyenlítettebb lett, így lényegesen kedvezőbbé vált a denevérek számára.

Megfigyelési adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2006. között 18 téli, 11 tavaszi, 10 nyári és 10 őszi (összesen 49) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 2006. február óta havi rendszerességűek. Közülük 3 téli, 3 tavaszi, 1 nyári és 3 őszi (összesen 10) bizonyult pozitívnek. 1998-2002. között, valamint 2004-ben minden ellenőrzés eredménytelenül zárult. Az adatfelvételek során 6 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), vízi denevér (*M. daubentonii*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*), közönséges késeidenevér (*E. serotinus*), pisze denevér (*B. barbastellus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1997, 2001, 2003b, 2005, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Mdau*	*Mbech*	*Mmyo*	*Eser*	*Bbar*
1997.02.16.	-	-	-	-	1	-
2003.03.23.	-	1	-	-	-	1
2005.08.27.	1	-	-	-	-	-
2005.10.23.	1	-	-	-	-	-
2006.02.28.	2	2	1	-	-	1
2006.03.28.	2	1	-	2	-	-
2006.04.30.	1	-	-	1	-	-
2006.10.28.	-	-	-	1	-	-
2006.11.24.	1	-	-	-	-	-
2006.12.27.	1	-	-	1	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1997, 2001, 2003b, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányavágat működő kőbánya területén található, benne alkalmanként érzékelhetőek a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Bejárata nyitott, de számottevő emberi zavarás nem veszélyezteti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a bányavágat jelenleg helyi viszonylatban közepes fajszámú, de igen kis egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek, valamint kis faj- és egyedszámú tavaszi, nyári és őszi alkalmi szálláshelynek minősíthető. Méreteiből és jellegéből adódóan a jövőben elvileg kiváló szálláshellyé válhat.

Keselő-hegyi II. triászbánya tárója

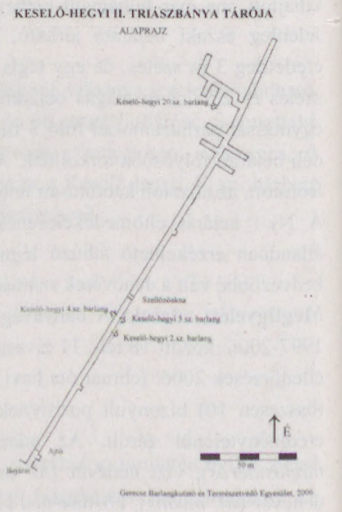
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: Felső triász vastagpados mészkőben az 1940-es évek elején kisvasúti anyagszállítás céljából kihajtott vízszintes bányavágat a II. Triászbánya területén. A főfolyosóban hosszú ideig a bányabeli szénfűtésű mozdony közlekedett, ezért falai nagyrészt ma is feketére színezettek a vastagon lerakódott koromtól. A II. világháború idején óvóhelyként is használták. DNy-ra néző, kőzettörmelékkel nagyrészben feltöltött aljzatú bejáratának szélessége 2,5 m, magassága 1-1,5 m. A bejárati nyílástól 8 m távolságra található a lezárás, mely betonnal rakott terméskő falazatba beépített nagyméretű „légópince" ajtó. A bejárattól ÉK-i irányba tartó főfolyosó átlagosan 3 m széles és 3,5 m magas, néhol azonban a természetes üregesedések vagy az utólagos kőzetomlások eredményeként ennél lényegesen tágasabb. Az ajtótól számítva 245 m hosszban járható, egykor a külszínre nyíló ÉK-i végét az 1970-es évek óta agyagos-kőtörmelékes tömedékelés zárja le. A főfolyosóból több mellékvágat is kiágazik. A 93. m-nél nyíló szellőzőakna 3x3 m-es szelvényű, négyzet-alakú, kb. 20 m magasságú, a tetején vasbeton lappal lefedett vertikális vágat. A 175. m-nél nyíló külső keleti mellékvágat 2,5 m széles, 2 m magas, hosszúsága 10 m. A 180. m-nél nyíló külső nyugati mellékvágat 3 m széles, 2-2,5 m magas és 9 m hosszú. A 185. méternél nyíló belső keleti mellékvágat 2,5 m széles, 2 m magas és 12 m hosszú. A 190. m-nél nyíló középső nyugati mellékvágat szélessége 2,5 m, magassága 2 m, hosszúsága 11 m. A 205. m-nél nyíló, többször is megtörő irányú és két 8 m hosszúságú leágazással is rendelkező belső nyugati mellékvágat átlagos szélessége 3 m, magassága 2 m, összhosszúsága 30 m. A vágatrendszer teljes hosszúsága 366 méter. A főfolyosó 72. m-énél nyílik a 150 m összhosszúságú, 57 m (+24 m, -33 m) vertikális kiterjedésű Keselő-hegyi 2.sz. barlang, a 80. m-nél a 32 m összhosszúságú, 22,5 m (+18 m, -4,5 m) vertikális kiterjedésű

Keselő-hegyi 5.sz. barlang, a 82. m-nél a 68 m összhosszúságú, 62 m (+27 m, -35 m) vertikális kiterjedésű Keselő-hegyi 4.sz. barlang. A belső nyugati mellékvágat oldaljáratában található a 4 m hosszúságú, horizontális jellegű Keselő-hegyi 20.sz. barlang bejárata. E barlangok mellett a vágatokban számos kisebb üregesedés is tanulmányozható. A kőzetfelületeken néhol kezdetleges cseppkövesedés – lefolyások, bekérgeződések, szalmacseppkövek, kisebb sztalaktitok – is megfigyelhető. A kőtörmelékes aljzaton az időszakos, de akkor intenzív csepegések alatt kisebb cseppkőmedencék is kialakultak. Az ajtó berepülő nyílásánál télen erős behúzó, nyáron gyengébb kifúvó légáramlás észlelhető. A vágatban a léghőmérséklet a téli időszakban 6-8 °C, a nyári időszakban 10-12,5 °C. A denevérek a vágatrendszert teljes terjedelmében kihasználják, de leginkább a központi – 60-190 m közötti – szakaszban koncentrálódnak. Érdekesség, hogy előszeretettel függeszkednek a falakból 0,5 m-es és 2,5 m-es magasságban kiálló, egykor kábeltartónak beépített, ma már erősen rozsdásodott vascsöveken.

Megfigyelési adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2006. között 32 téli, 32 tavaszi, 29 nyári és 27 őszi (összesen 120) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 1997. február óta havi rendszerességűek. Közülük 32 téli, 27 tavaszi, 8 nyári és 24 őszi (összesen 91) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 9 denevérfaj – *Rhip, Rfer, Reur, mdau, Mnat, Mbec, Mmyo, Paur, Paus* – előfordulását regisztrálták (Dobrosi 2006, 2007, Juhász 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Molnár 1997, 2005). A teljes megfigyelési adatsor:

Faj	1997											
	02.16.	03.23.	03.30.	04.23.	05.18.	05.28.	07.04.	08.26.	09.28.	11.05.	12.07.	12.29.
Rhip	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	4	5
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Reur	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	9	18	20	60	400	420	*	-	-	9	6	10
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	10	19	22	60	400	420	-	-	-	9	11	17

Faj	1998											
	01.25.	02.28.	03.31.	04.26.	05.30.	07.03.	08.02.	09.06.	10.04.	11.01.	12.05.	12.30.
Rhip	5	4	6	1	-	-	-	-	-	4	8	4
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mnat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	5	9	30	81	-	-	-	1	-	9	8	15
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Σ	12	13	36	82	-	-	-	2	-	13	17	22

Faj	1999											
	01.29.	02.27.	03.27.	04.30.	05.21.	07.03.	07.31.	08.29.	09.12.	10.30.	11.27.	12.28.
Rhip	4	7	4	-	2	-	-	-	1	-	2	5
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	20	11	16	-	1	-	-	-	-	-	5	10
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	**26**	**20**	**22**	**-**	**3**	**-**	**-**	**-**	**1**	**-**	**7**	**15**

Faj	2000											
	01.26.	02.27.	04.01.	04.30.	05.27.	07.01.	07.30.	08.27.	09.30.	11.05.	11.26.	12.27.
Rhip	3	1	7	1	-	-	-	-	-	6	9	12
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	10	12	16	-	-	-	-	1	-	6	5	6
Paur	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-
∑	**14**	**13**	**25**	**3**	**-**	**-**	**-**	**1**	**-**	**12**	**15**	**18**

Faj	2001											
	01.30.	02.27.	03.31.	04.22.	05.27.	06.24.	07.29.	08.25.	09.28.	10.27.	11.28.	12.28.
Rhip	7	6	3	2	1	-	-	-	-	1	17	20
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mbec	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	5	8	-	19	-	-	-	-	-	5	12	19
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	**13**	**14**	**4**	**21**	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**6**	**30**	**40**

Faj	2002											
	01.28.	02.26.	03.23.	04.28.	05.25.	06.23.	07.31.	08.25.	09.29.	10.26.	11.24.	12.22.
Rhip	12	6	9	4	3	-	-	-	1	1	5	13
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mdau	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	23	27	17	4	-	-	-	2	3	10	17	12
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
∑	**35**	**36**	**27**	**8**	**3**	**-**	**-**	**2**	**6**	**12**	**22**	**25**

Faj	2003											
	01.25.	02.22.	03.23.	04.27.	05.25.	06.22.	07.27.	08.26.	09.27.	10.24.	11.30.	12.27.
Rhip	14	18	11	5	-	-	-	-	2	1	7	13
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	16	25	31	2	-	-	4	-	2	12	18	19
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	**31**	**45**	**43**	**7**	**-**	**-**	**4**	**1**	**5**	**14**	**25**	**32**

Faj	2004											
	01.27.	02.28.	03.27.	04.25.	05.23.	06.28.	07.24.	08.28.	09.25.	10.23.	11.29.	12.30.
Rhip	18	7	9	3	3	-	-	-	1	1	8	13
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	32	30	25	-	-	-	-	-	-	6	8	18
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
∑	**51**	**37**	**36**	**3**	**4**	**-**	**-**	**-**	**2**	**7**	**16**	**31**

Faj	2005											
	01.29.	02.26.	03.22.	04.27.	05.28.	06.26.	08.05.	08.26.	09.24.	10.23.	11.26.	12.18.
Rhip	13	8	11	2	-	-	-	-	2	1	17	15
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	21	26	35	3	-	-	16	4	-	9	25	19
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	**34**	**34**	**50**	**5**	**-**	**-**	**16**	**4**	**2**	**10**	**42**	**35**

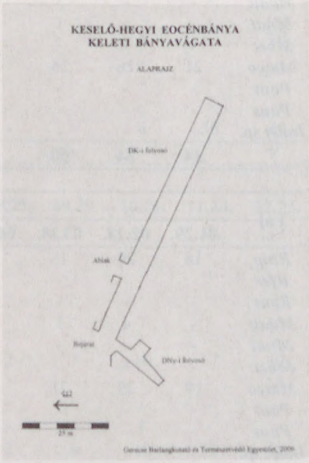
Faj	2006*											
	01.29.	02.28.	03.28.	04.30.	05.26.	06.30.	07.25.	08.27.	09.29.	10.28.	11.24.	12.27.
Rhip	18	20	15	6	3	-	-	-	-	1	12	22
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	4	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	19	29	21	1	1	-	-	2	1	13	12	21
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
∑	**37**	**53**	**39**	**7**	**4**	**-**	**1**	**3**	**1**	**15**	**24**	**43**

*1997. július 4-én 15-20 M. myotis tetem (fiatal, néhány napos egyedek)

Egyéb adatok: 1997. május 28-án Juhász Márton és Molnár Zoltán egymástól függetlenül végzett kirepülés-számlálása szerint a vágatot 20.40-21.00 óra között 9 *R. hipposideros*, 20.50-22.10 óra között kb. 340 *M. myotis* hagyta el. 22.10 órakor még a vágatban röpködött 15-20, a falon függött további kb. 60 *M. myotis*.
Irodalmi adatok: Dobrosi 2006, 2007, Juhász 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Molnár 1997, 2005
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A vágat működő kőbánya területen nyílik, benne alkalmanként erősen érzékelhetők a közeli robbantások hangja és rezgéshullámai. Egy nagyerejű robbantás sajnálatos következménye volt 1997. nyarán az akkor itt újonnan megismert kb. 400 egyedes *M. myotis* szülőkolónia idő előtti hirtelen felbomlása és 15-20 fiatal, néhány napos egyed elhullása. A robbantások volumenét a bányaüzem a vágat térségében a későbbiekben már korlátozta, de a szülőkolónia azóta sem állt össze. A vágat bejárata 1990. óta biztonságosan lezárt. A „légópince" típusú ajtón és a záró falazaton kialakított 1-1 berepülő nyílás jól biztosítja a denevérek szabad mozgását. A vágatból nyíló barlangok csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogathatók. Az Igazgatóság a denevéres időszakokban látogatási tilalmat érvényesít. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A Keselő-hegyi II. triászbánya tárója jelenleg helyi viszonylatban a *R. hipposideros* és a *M. myotis* dominenciájával jellemezhető magas faj- és egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek, egyben tavaszi és őszi váltószállásnak, ugyanakkor csak kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári szálláshelynek minősíthető. Jelentőségét a *R. euryale* esetenkénti és a *R. ferrumequinum* visszatérő megjelenése is növeli. Kiemelkedő szpeleológiai és denevérfaunisztikai értékei, valamint veszélyeztetettsége miatt a bányavágat védetté nyilvánítása feltétlenül indokolt.

Keselő-hegyi eocénbánya K-i bányavágata

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -
Egyéb elnevezés: -
Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Keselő-hegy
UTM-kód: CT07D4
Leírás: A részben középső eocén nummuliteszes mészkőben és mészmárgában, részben felső triász dolomitos mészkőben hajdan ismeretlen céllal vízszintesen kihajtott, ma már felhagyott bányavágat a Keselő-hegy déli nyúlványát metsző MÁV vasúti bevágás rézsűjében nyílik. ÉNy-ra néző tágas bejáratát egy omladozó terméskő falazat két részre tagolja: a déli nyílás 4 m széles és 0,6-1 m magas, az északi nyílás szélessége 0,8 m, magassága 0,5-1 m. Közvetlenül a bejárat után a vágat DNy-i és DK-i irányokba kettéválik. A 3 m széles és 2-3 m magas DNy-i folyosó 16 m hosszúságú. Belőle egy tágas mellékfülke is leágazik. Az 5,5 m széles, 3-4 m magas DK-i folyosó hosszúsága

75,5 m. E vágat a 20. méternél egy 4,5 m széles és 1,5 m magas „ablakkal" a sziklafalra lyukad. Végpontja közelében kisebb természetes üregesedések is megfigyelhetők, itt 5-6 m magasságig felboltozódik. A bejárati nyílás és az „ablak" között szinte állandó áthúzó légáramlás alakul ki. Ebben a szakaszban a külszíni meteorológiai hatások még erőteljesen érvényesülnek. A vágat itt jól megvilágított, a kőzetfal száraz. A végponti szakasz nedvesebb, hőmérséklete kiegyenlítettebb: a télen időszakban 6-8 °C, a nyári időszakban 14-17 °C. A klímaviszonyokból következően a hidegtűrő denevérfajok (pl. *E. serotinus*, *B. barbastellus*) szállásként a bejárati szakaszt, a „komfortosabb" fajok (pl. *R. hipposideros*, *M. myotis*) elsősorban a belsőbb szakaszt használják.

Megfigyelési adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1998-2006. között 26 téli, 18 tavaszi, 21 nyári és 19 őszi (összesen 84) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 1998-2000. között évi 4 alkalommal történtek, 2001. február óta havi rendszerességűek. Közülük 26 téli, 10 tavaszi, 3 nyári és 15 őszi (összesen 54) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 8 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), vízi denevér (*M. daubentonii*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*), közönséges késeidenevér (*E. serotinus*), barna hosszúfülű-denevér (*P. auritus*), pisze denevér (*B. barbastellus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006). A teljes megfigyelési adatsor:

Faj	1998			1999				2000				
	02.02.	02.28.	08.02.	12.30.	01.29.	02.27.	07.30.	12.28.	01.26.	07.01.	11.25.	12.29.
Rhip	7	2	-	10	10	12	-	15	14	-	4	7
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	3	2	4	-	3	3	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	5	3	-	4	5	3	-	4	2	-	-	2
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Indet sp.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**19**	**5**	**-**	**17**	**17**	**19**	**-**	**22**	**20**	**-**	**4**	**9**

Faj	2001											
	02.03.	02.27.	03.31.	04.22.	05.27.	06.24.	07.29.	08.25.	09.28.	10.27.	11.28.	12.28.
Rhip	5	5	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mmyo	2	3	3	3	-	-	-	-	-	-	7	11
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	7	8	4	3	-	-	-	-	-	-	9	17

Faj	2002											
	01.25.	02.26.	03.23.	04.28.	05.25.	06.23.	07.31.	08.25.	09.29.	10.26.	11.24.	12.22.
Rhip	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-	2	3
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	5	4	-	-	1	-	-	-	11	21	18	9
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
∑	7	6	-	-	2	-	-	-	15	21	22	12

Faj	2003											
	01.25.	02.22.	03.23.	04.27.	05.25.	06.22.	07.27.	08.26.	09.27.	10.24.	11.30.	12.27.
Rhip	2	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	10	9	9	3	-	-	-	-	-	-	1	1
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	13	14	10	3	-	-	-	-	-	1	1	1

Faj	2004											
	01.24.	02.29.	03.28.	04.25.	05.25.	06.28.	07.24.	08.28.	09.19.	10.23.	11.28.	12.30.
Rhip	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	2	5	-	-	-	-	-	1	-	2	4
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	3	3	9	-	-	-	-	-	1	-	5	6

Faj	2005											
	01.29.	02.26.	03.27.	04.30.	05.28.	06.26.	07.23.	08.27.	09.25.	10.23.	11.27.	12.18.
Rhip	4	3	1	-	-	-	-	-	-	2	2	4
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	12
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mmyo	1	1	1	-	-	-	-	4	1	7	20	23
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**5**	**6**	**2**	**-**	**-**	**-**	**-**	**6**	**1**	**9**	**22**	**42**

Faj	2006											
	01.25.	02.28.	03.28.	04.30.	05.26.	06.30.	07.25.	08.27.	09.29.	10.28.	11.24.	12.27.
Rhip	2	1	2	-	1	-	-	-	1	2	3	5
Mdau	1	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mmyo	20	18	21	8	21	6	6	-	2	6	2	2
Eser	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**26**	**30**	**25**	**8**	**22**	**6**	**6**	**-**	**3**	**8**	**5**	**11**

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányavágatot az 1990-es évek elején és közepén több durva zavarás érte. Ekkor bontották ki – feltehetően környékbeli gyerekek – a bejárati falazatokat, előidézve ezzel a fény- és klímaviszonyok jelentős mértékű megváltozását. A vágat állapotát mennyezetének a bejárat és az „ablak" térségében megfigyelhető réteglap menti fellazulása és leszakadozása is veszélyezteti. Ezt a folyamatot a helyi kőzetanyagból épített alápillérezéssel lehetne meggátolni. Érdekes, hogy a denevéreket a közeli és igen forgalmas vasútvonal zaj- és rezgéshullámai látszólag nem befolyásolják. A további zavarások megelőzése érdekében szükséges lenne a bejárat biztonságos lezárása, az omlásveszély felszámolása végett a kritikus szakaszok kb. 10-10 m2-nyi felületen történő pilléres stabilizálása. A megfigyelési adatok és a rendszeresen fellelhető friss ürülék alapján a Keselő-hegyi eocénbánya K-i bányavágata helyi viszonylatban magas faj- és egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek, egyben tavaszi és őszi váltószállásnak, ugyanakkor csak kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári szálláshelynek minősíthető. Denevérfaunisztikai értékei és veszélyeztetettsége miatt védetté nyilvánítása és lezárása feltétlenül indokolt.

Keselő-hegyi eocénbánya Ny-i bányavágata

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Keselő-hegy

UTM-kód: CT07D4

Leírás: A középső eocén nummuliteszes mészkőben és mészmárgában hajdan ismeretlen céllal kihajtott, ma már felhagyott bányavágat a Keselő-hegy déli nyúlványát metsző MÁV vasúti bevágás rézsűjében nyílik két ÉK-re néző, omladozó terméskő falazatokkal szűkített bejárattal. A Ny-i bejárat 5 m széles és 1-1,5 m magas, a K-i bejárat szélessége 1,4 m, magassága 0,7 m. Egymással párhuzamosan DNy-i irányba futó, középen egy rövid vágattal összekötött vízszintes folyosókból áll. A folyosók 3-5 m szélesek és 2,5-4 m magasak, hosszúságuk 18-18 méter. A Ny-i folyosó bejárati szakasza jól megvilágított. A két bejárat között szinte állandó áthúzó légáramlás alakul ki. A vágatokban a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek, bennük a hőmérséklet a téli időszakban akár 0oC-ig is lecsökkenhet, nyáron viszont a 18-19oC-t is elérheti.

Megfigyelési adatok: A bányavágatban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1998-2006. között 26 téli, 20 tavaszi, 21 nyári és 19 őszi (összesen 86) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 1998-ban és 1999-ben 4-4 alkalommal, 2000-ben 6 alkalommal történtek, 2000. november óta havi rendszerességűek. Közülük 7 téli, 2 tavaszi és 4 őszi (összesen 13) bizonyult pozitívnek. 2001-ben és 2002-ben csak 1-1 adatfelvétel volt eredményes, 2000-ben, 2003-ban és 2004-ben minden ellenőrzés eredménytelenül zárult. Az adatfelvételek során 5 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*), barna hosszúfülű-denevér (*P. auritus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1998, 1999, 2001, 2002, 2005, 2006).

Dátum/date	*Rhip*	*Mnat*	*Mbech*	*Mmyo*	*Paur*	*indet sp.*
1998.02.02.	1	-	-	-	1	-
1998.02.28.	1	-	-	-	-	-
1998.12.30.	1	1	2	-	-	-
1999.01.29.	1	1	-	-	-	-
1999.02.27.	1	1	-	-	-	-
2001.03.31.	-	-	-	1	-	-
2002.02.26.	1	-	-	-	-	-
2005.02.26.	2	-	-	-	-	-
2005.09.25.	-	-	-	-	-	1
2005.10.23.	1	-	-	-	-	-
2006.03.28.	1	-	-	-	-	-
2006.09.29.	-	-	-	-	1	-
2006.10.28.	1	-	-	-	-	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a bányavágat helyi viszonylatban közepes fajszámú, de igen kis egyedszámú alkalmi téli, tavaszi és őszi denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1998, 1999, 2001, 2002, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányavágat korábban terméskő falazattal lezárt bejáratai pillanatnyilag nyitottak, de számottevő emberi zavarás így sem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Kiskő-oldali 2.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-15

Egyéb elnevezés: -
Település: Bajót (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Öreg-kő (Kiskő-oldal)
UTM-kód: CT18C3
Leírás: A barlang Öreg-kő keleti részterületét képező Kiskő-oldal déli oldalába mélyedő felhagyott kőfejtőben található. Bejárata 1,6 m széles, 0,7 m magas. Bejárati kuszodája 2,5 m után egy 6,5 m hosszú, 3 m széles terembe vezet. Ennek felső részéből két rövid mellékjárat, aljáról szűk aknácska indul, mely egy kettéágazó és teljesen elszűkülő járatban végződik. Járatainak összhosszúsága 17 m, vertikális kiterjedése 7,7 m (+2,8 m, -4,9 m). Felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén alakult ki karsztvízszint alatti oldódással. Falait kis foltokban kalcitkéreg és borsókő díszit. Kimondottan száraz, de jellegéből és méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 18 téli, 3 tavaszi, 18 nyári és 2 őszi (összesen 41) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy téli volt eredményes. 1988. január 24-én az alsó végpont közelében kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász M. 1988, 1994a).
Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Kiskő-oldali 2.sz. barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1988, 1994a
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlangot nehéz megközelíteni, megtalálni, ezért számottevő emberi zavarás nem veszélyezteti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Kisréti-víznyelőbarlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-31
Egyéb elnevezés: 9.sz. víznyelő
Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Kis-rét
UTM-kód: CT07D1
Leírás: A tatabányai Kő-hegy ÉK-i nyúlványának tekinthető Kis-rét területén található. A barlang szabálytalan alakú 1,2 m széles és 1 m magas bejárata egy töbör aljába mélyedő 2 m mély kutatóaknából nyílik. A meredeken lejtő szűk járat 6 m után egy termecske tetejére lyukad. E terem hosszúsága 6,5 m, szélessége 1,5-2,5 m, magassága 1,5-3 m. A végződéséből induló kuszoda 4 m hosszú. A barlang járatainak összhosszúsága 24 m, mélysége 10,5 m. Felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén alakult ki a beszivárgó vizek korróziós hatására. A barlang viszonylag száraz, klímája átlagos.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 10 téli, 2 tavaszi és 10 nyári (összesen 22) megfigyelést végzett, melyek közül csupán 2 téli és 1 nyári volt eredményes. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), pisze denevér (*B. barbastellus*) előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1997, 2000, 2004).

Dátum/date	*Rhip*	*Bbar*	*Mmyo*
1997.08.17.	-	-	1
2000.12.27.	1	-	-
2004.12.22.	-	1	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Kisréti-víznyelőbarlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli – és feltételese nyári – denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1997, 2000, 2004
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang szabadon látogatható. Nyitott bejárata eldugott helyen nyílik, ezért számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Jelentős védelmi problémát okoz viszont omladékos bejárati szakasza, mely beomlással, és feltöltődéssel veszélyezteti a barlangot. Az omlásveszélyt a bejárat biztonságos kiépítésével (és lezárásával) lehetne maradandóan megszüntetni.

Kő-hegyi-hasadékbarlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-17
Egyéb elnevezés: Kőhegyi-barlang, Kő-hegy hasadékbarlangja, Kőhegyi mésztufa hasadékbarlang, Mogyorósbányai kőhegyi barlang
Település: Mogyorósbánya (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Kő-hegy
UTM-kód: CT28A1
Leírás: A barlang a mogyorósbányai Kő-hegy fennsíkjának peremén található felhagyott kőfejtőben nyílik két bejárattal. A bejáratok távolsága egymástól 15 m, a szintkülönbség 4 m. Az alsó (északi) bejárat 0,5 x 1 m-es, a felső (déli) bejárat 0,5 x 0,8 m-es szelvényű. Mindkét nyílás függőlegesen vezet le a barlang 8-10 m mélységben található főjáratába. Ez tipikus hasadékjárat, 0,5-2 m széles, 2-8 m magas, 52 m hosszú. A barlang járatainak összhosszúsága 84,2 m, mélysége 12,2 m. Pleisztocén korú forrásmészkő (mésztufa) É-D irányú törésvonala mentén jött létre, a kőzetblokkok a törés mentén végbement szétlazulásával. Kialakulásában a beszivárgó víz korróziós munkája nem játszott számottevő szerepet. Falai képződménymentesek, aljzatán sok az omladék. A barlang kimondottan száraz. A két bejárat között szinte állandó áthúzó légmozgás érezhető.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2005. között 3 téli, 1 tavaszi, 3 nyári és 1 őszi (összesen 8) megfigyelést végzett, melyek közül csupán 1 őszi volt eredményes. 1997. augusztus 4-én a barlang alsó szakaszában 1 riasztott, határozatlan fajú denevért észleltek (Juhász M. 1997).
Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Kő-hegyi-hasadékbarlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári-őszi denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1997
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közkedvelt kiránduló helyen nyílik. Jellegéből adódóan kevesen látogatják, így az emberi zavarások veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Kullancsos-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-53

Egyéb elnevezés: Öreg-Kovács-hegyi 34.sz. víznyelő, Széna-hegyi 5.sz. víznyelő

Település: Baj (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Öreg-Kovács-hegy

UTM-kód: CT07C3

Leírás: Az Öreg-Kovács-hegy fennsíkján található barlang lezárt bejárata töbörfenéken nyílik. Bejárati szakaszának felső 5 m-e beton kútgyűrűkkel biztosított. Vertikális jellegű, kisebb-nagyobb függőleges lépcsőkkel letörő járatai általában igen szűkek. Ez alól kivételt a barlang központi szakaszát képező Nagy-hasadék jelent, melynek szélessége 2 m, magassága a 8-12 métert is eléri. Legjelentősebb mellékjárata a 10 m-es mélységben vízszintesen leágazó meanderező jellegű 15 m hosszúságú Rövid-ág. A barlang járatainak összhosszúsága 165 m, mélysége 41,5 m. A felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy és ÉNy-DK irányú törésvonalai mentén alakult ki a beszivárgó vizek korróziójának hatására. Falain a változatos oldásformák mellett néhol szép Megalodus metszetek is megfigyelhetők. A barlang egyes szakaszait, így a Rövid-ág bejárati részét és a 30 m mélységben lévő Ékszerdobozt látványos cseppkőképződmények díszítik. A barlangban a csepegések csak időszakosan jelentkeznek, olykor a végponton kisebb tócsa is kialakulhat. A hőmérséklet 6,5-11 °C között ingadozik. Légmozgás is csak időszakosan érzékelhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1990-2005. között mindössze 2 téli, 3 tavaszi, 4 nyári és 1 őszi (összesen 10) megfigyelést végzett, melyek közül 1-1 téli, tavaszi és őszi volt pozitív. Az adatfelvételek során 3 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 2001, 2003b).

Dátum/date	*Rhip*	*Mnat*	*Mmyo*
2001.04.12.	1	1	-
2003.01.04.	4	-	-
2003.11.30.	1	-	1

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Kullancsos-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 2001, 2003b

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A rácsajtóval lezárt barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Lábatlani Sárkány-lyuk

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-37

Egyéb elnevezés: Berzsekhegyi-zsomboly, Lábatlani Sárkánybarlang, Sárkány-lyuk, Sárkánylyuki-zsomboly, Sárkánylyuki kőfejtő 1.sz. és 2.sz. barlangja

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Berzsek-hegy

UTM-kód: CT18A3

Leírás: A Berzsek-hegy északi oldalába mélyedő Sárkány-lyuki kőfejtőben található. Két ÉNy-ra néző bejárattal nyílik a hajdani kőfejtés által félig leművelt teremroncsból. Az alsó (K-i), 1,5 m széles és 1 m magas bejárat egy befelé lejtő, 2-3 m széles, 12 m hosszú és 4 m magas terembe vezet, mely belső végéből meredeken emelkedő kuszodával folytatódik. A kuszoda 7 m után hasadékjellegű folyosóvá tágul. Ez 0,5-1 m széles, 1-2 m magas, de felső részén 7 m-ig felboltozódik, 13. m-énél omladékban végződik. A felső (Ny-i), 2,5 m széles és 3,5 m magas bejárattól egy meredeken felfelé tartó, elején 2-3,5 m széles és 3 m magas, befelé összeszűkülő folyosó indul, mely 16 m hosszban járható. Felső részéből 7 m hosszú mellékjárat nyílik. A barlang járatainak összhosszúsága 65 m, vertikális kiterjedése 20 m (+14 m, -6 m). Alsó jura vékonypados mészkőben ÉK-DNy és ÉNyNy-DKK irányú törésvonalak mentén alakult ki, formakincse és ásványkiválásai alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Az alsó járat belső részének falait vastag összefüggő kalcitkéreg, foltokban borsókő borítja, néhol fentnőtt barit kristályok is megfigyelhetők.

A Lábatlani Sárkány-lyuk valószínűleg annak az egykor jóval nagyobb barlangnak a maradványa, melynek denevér lakottságát és kitöltésének guanóját már az 1870-es években ismerték. Vida (1877) színes beszámolója szerint: "Már az első üregben is, de különösen a másodikban a denevérek meglepő mennyiségben tanyáznak. Más élő állatot azonban nem láttam. E barlang nevezetességét szerény nézetem szerint nem a netán felfedezendő őslénytani adatok, sem a csepegő víz vagy denevér, hanem a benne található guanó képezi; az első teremben még nem nagy mennyiségben m.e. 1 lábnyi vastagon fekszik, de a másodikban már jóval vastagabb guanóréteg borítja a talajt, ..." A barlang szóban forgó szakasza sajnos az 1990-as évek elején a kőfejtés áldozatává vált.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2001. között 5 téli, 2 tavaszi, 7 nyári és 2 őszi (összesen 16) megfigyelést végzett, melyek közül 2 téli, 1 tavaszi, 1 nyári és 1 őszi eredményesnek bizonyult. Az adatfelvételek során 1 denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1986b, 1990, 1991, 1993, 1994a).

Dátum/date	*Rhip*	*indet sp.*
1986.01.18.	-	1
1990.09.13.	1	-
1991.03.03.	3	-
1993.01.26.	1	-
1993.08.30.	-	1

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Lábatlani Sárkány-lyuk kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szállásnak minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1990, 1991, 1993, 1994a, Vida 1877

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Bejárata nyitott, ennek ellenére – megközelítésének nehézsége miatt – az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Legyes-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-55

Egyéb elnevezés: -

Település: Süttő (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Gerecse)

UTM-kód: CT18B1

Leírás: A Nagy-Gerecse fennsíkján található barlang lezárt bejárata töbörfenéken nyílik. Bejárati aknája 1,5-2 m átmérőjű, 12 m mély. Felső 5 m-e beton kútgyűrűkkel biztosított. Az aknatalpról kezdetben szűk, majd lefelé egyre táguló hasadékjárat indul, mely kisebb-nagyobb függőleges lépcsőkkel tagoltan vezet lefelé. A barlang járatainak összhosszúsága 48 m, mélysége 33,2 m. Felső triász vastagpados mészkő K-Ny irányú törésvonala mentén alakult ki a beszivárgó vizek korróziójának hatására. Falain változatos oldásformák figyelhetők meg. Cseppkőképződmények csak 15 m-es mélységbe nyíló mellékfülkéjében láthatók. Időszakosan erős csepegések is kialakulnak benne. Végponti zónájában gyakran erős huzat érezhető. Levegőjének hőmérséklete lényegesen alacsonyabb az átlagosnál, 6,5-8oC között ingadozik, általában 7,5oC alatti.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1993-2002. között 8 téli, 5 tavaszi, 15 nyári és 4 őszi (összesen 32) megfigyelést végzett, melyek közül 2 téli, 3 tavaszi, 4 nyári és 3 őszi (összesen 12) volt pozitív. Az ellenőrzések 2000-ben havi rendszerességűek voltak. Az adatfelvételek során 4 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), vízi denevér (*M. daubentonii*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1998, 2000, 2001, 2002).

Dátum/date	*Rhip*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*indet sp.*
1998.12.31.	-	-	1	-	-
2000.08.15.	1	-	-	1	-
2000.09.08.	-	-	-	2	-
2000.11.26.	1	-	-	-	-
2000.12.28.	1	-	-	-	-
2001.03.15.	-	-	-	-	1
2001.04.29.	-	-	-	-	1
2001.06.22.	-	-	-	1	-
2001.08.14.	-	-	-	-	1
2001.09.22.	-	2	-	-	-
2002.04.27.	1	-	-	-	1
2004.08.10.	1	-	-	-	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Legyes-barlang az év minden szakában kis faj- és egyedszámú alkalmi denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1998, 2000, 2001, 2002

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A berepülő nyílással ellátott lemezajtóval lezárt barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Lengyel-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-22

Egyéb elnevezés: Gázos-barlang, Gáz-barlang, Kőhegyi-barlang, Kőhegyi-ördöglyuk, Mammutos-útvesztő, Ördöglyuk, Tatabányai-ördöglyuk

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kő-hegy

UTM-kód: CT07D1

Leírás: A tatabányai Kő-hegy fennsíkján található. Természetes bejárata 0,5 m széles és 0,8 m magas, de ez fölé egy beton „bunker" épült. A barlang felső triász vastagpados mészkőben alakult ki, több egymással párhuzamosan futó ÉK-DNy irányú törésvonal és alárendeltebben K-Ny és ÉNy-DK irányú haránttörések mentén. Formakincse több karsztosodási fázis jegyeit is magán viseli. Döntően karsztvízszint alatti oldódással tágult, de a beszivárgó vizek korróziós munkája sem elhanyagolható. Nagymennyiségű kitöltése jelzi, hogy egy időben víznyelőként is funkcionálhatott. Bonyolult szerkezetű, több szintes járatrendszer, mely szűk függőleges hasadékok, vízszintes kuszodák és kisebb-nagyobb termek együtteséből áll. Nagyobb termei a 3-5 m széles, 8 m hosszú, 1,5-2 m magas Bejárat- vagy Váró-terem, a 2-3 m széles, 7 m hosszú, 5-6 m magas Akna-terem, a 2-4 m széles, 9 m hosszú, 6-8 m magas Kupola-terem, a 3 x 5 m alapterületű, 6 m magas Kiskupola-terem, a 3-5 m széles, 12 m hosszú, 4-6 m magas Guanó-terem és a 2-3 m széles, 8 m hosszú, 4-5 m magas Nehéz-terem. Járatainak összhosszúsága a mellékjáratokkal együtt 585 m, mélysége 70 m, ezzel a Gerecse egyik legnagyobb barlangja. Falai általában képződménymentesek, de néhol szép cseppkőlefolyások és kisebb függőcseppkövek láthatók. A barlang felsőbb szakaszaiban a csepegések csak időszakosak, alul állandóak. Gyakran kisebb pocsolyák is kialakulnak. Levegőjének hőmérséklete 9-10oC közötti, páratartalma 96-100%. Széndioxid tartalma hírhedten magas, a nyári-őszi hónapokban akár az 5 tf%-ot is meghaladhatja. A barlang morfológiai értékei, különleges klímája és jelentős kiterjedése miatt fokozottan védett.

A Lengyel-barlang denevérlakottságát először Bathó (1961) említette. Beszámolója szerint a barlangot nagyszámú denevér népesítette be, melyek az alsóbb szinteket lakták nagy tömegben. Lendvay (1979) szerint viszont a Nehéz-teremig bezárólag 5-6 – maximum 3-4 egyedből álló csoport volt látható.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 49 téli, 45 tavaszi, 48 nyári és 47 őszi (összesen 189) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 1986-ban 2 alkalommal, 1988-1990. között évi 3-4 alkalommal, 1991-1994. között – néhány kihagyással – havi rendszerességgel, 1995-1996. között évi 6 alkalommal történtek, 1997 januárjától napjainkig havi rendszerességűek. Közülük 49 téli, 38 tavaszi, 19 nyári és 39 őszi (összesen 145) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 9 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), nagy patkósdenevér (*R. ferrumequinum*), vízi denevér (*M. daubentonii*), csonkafülű denevér (*M. emarginatus*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*), barna hosszúfülű-denevér (*P. auritus*), szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1986b, 1988a, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006). A teljes megfigyelési adatsor:

Faj	1986		1988			1989			1990			
	01.25.	08.03.	01.17.	10.15.	12.17.	02.18.	07.02.	10.21.	01.14.	06.29.	09.22.	12.29.
Rhip	11	-	7	-	1	1	-	1	2	-	1	2
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Mmyo	4	1	5	-	4	6	-	-	5	-	1	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	1	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-
∑	16	1	12	3	5	9	-	1	7	-	2	3

Faj	1991									
	02.10.	04.20.	05.24.	06.28.	07.30.	08.31.	09.30.	10.31.	11.30.	12.30.
Rhip	-	2	1	1	-	-	2	3	3	3
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	2	-	-	-	-	-	1	-	4
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	1	-	-	-	1	1	-	1	-
∑	2	5	1	1	-	1	3	4	4	7

Faj	1992											
	01.31.	02.29.	03.31.	05.01.	05.31.	06.30.	07.30.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.30.
Rhip	4	2	2	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	7	4	-	-	-	-	-	-	1	2	2
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-
∑	7	11	7	-	-	1	-	-	1	1	5	2

Faj	1993											
	01.31.	02.28.	03.13.	03.31.	05.01.	06.30.	07.31.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.30.
Rhip	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1	3	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	5	17	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	1	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-
∑	5	7	17	13	-	-	1	1	2	1	3	1

Faj	1994										
	01.30.	02.28.	03.31.	04.30.	05.30.	06.30.	07.30.	08.31.	09.30.	10.30.	12.30.
Rhip	2	1	-	-	-	-	1	1	2	-	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	1	8	-	-	-	-	-	-	-	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	1	2	1	-	-	-	1	-	-
∑	3	2	9	2	1	-	1	1	3	-	2

Faj	1995							1996				
	01.30.	03.11.	04.08.	06.03.	08.05.	10.29.	02.17.	03.24.	05.25.	07.20.	10.19.	11.29.
Rhip	1	-	3	-	1	-	1	-	1	-	3	3
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	4	6	-	-	-	5	21	-	-	-	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
∑	3	5	9	-	1	-	6	21	2	-	6	4

Faj	1997											
	01.12.	02.16.	03.23.	04.27.	05.31.	06.29.	07.31.	08.30.	09.28.	10.31.	12.07.	12.29.
Rhip	1	3	-	-	2	-	-	1	4	2	2	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	3	4	13	2	-	-	-	-	-	-	3	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	6	10	13	3	2	-	-	1	4	2	5	2

Faj	1998											
	01.25.	02.28.	03.31.	04.26.	05.30.	07.04.	09.06.	10.04.	11.01.	11.15.	12.05.	12.30.
Rhip	-	1	1	-	-	-	-	1	2	3	1	2
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	4	5	-	-	-	-	-	2	3	2	3
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	3	5	7	-	-	-	-	1	4	6	4	7

Faj	1999											
	01.30.	02.28.	03.30.	04.30.	05.30.	07.03.	07.31.	08.29.	09.26.	10.30.	11.27.	12.30.
Rhip	4	3	3	-	-	-	-	-	-	5	7	9
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	2	4	2	-	-	-	-	-	-	5	4
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	9	9	7	3	-	-	-	-	-	5	15	13

Faj	2000											
	01.30.	02.26.	03.25.	04.30.	06.03.	06.30.	07.30.	08.27.	09.29.	10.28.	11.25.	12.27.
Rhip	7	3	-	6	3	-	1	-	-	2	1	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	7	8	11	-	-	-	-	2	-	-	3	1
Paur	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	2	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
∑	16	13	11	6	3	-	1	3	3	2	5	3

Faj	2001											
	01.28.	02.25.	03.24.	04.21.	05.26.	06.23.	07.29.	08.25.	09.28.	10.27.	11.28.	12.30.
Rhip	1	2	2	2	2	1	-	-	1	2	4	4
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	1	11	2	-	-	-	-	-	-	2	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	2	3	14	4	2	1	-	-	1	4	8	5

Faj	2002											
	01.26.	02.24.	03.26.	04.27.	05.26.	06.23.	07.28.	08.24.	09.29.	10.28.	11.27.	12.29.
Rhip	5	3	2	-	1	-	-	-	-	1	1	4
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mdau	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	2	12	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
∑	6	5	15	-	1	1	1	1	-	2	3	7

Faj	2003											
	01.28.	02.25.	03.23.	04.27.	05.28.	06.29.	07.30.	08.26.	09.28.	10.24.	11.28.	12.30.
Rhip	3	3	2	3	-	-	-	-	1	2	3	3
Rfer	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mbec	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	4	6	11	-	1	-	-	-	-	1	-	3
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
∑	**8**	**10**	**14**	**3**	**1**	**-**	**-**	**-**	**2**	**3**	**3**	**7**

Faj	2004											
	01.25.	02.28.	03.28.	04.26.	05.25.	06.29.	07.25.	08.29.	09.25.	10.23.	11.28.	12.22.
Rhip	3	3	1	1	1	-	-	-	-	2	4	3
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	4	3	8	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	**7**	**6**	**10**	**3**	**2**	**-**	**-**	**-**	**-**	**2**	**4**	**3**

Faj	2005											
	01.23.	02.26.	03.26.	04.29.	05.28.	06.26.	07.31.	08.28.	09.25.	10.25.	11.27.	12.31.
Rhip	2	2	-	-	3	-	-	-	3	4	17	16
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Indet sp.	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
∑	**3**	**5**	**10**	**1**	**3**	**-**	**-**	**-**	**4**	**6**	**18**	**17**

Faj	2006											
	01.22.	02.25.	03.28.	04.30.	05.26.	06.30.	07.30.	08.26.	09.30.	10.23.	11.25.	12.23.
Rhip	12	6	2	1	2	-	-	1	2	6	19	18
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	1	7	-	-	-	-	-	1	-	-	3
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
∑	**15**	**8**	**10**	**1**	**3**	**-**	**-**	**1**	**3**	**6**	**19**	**21**

Egyéb adatok: 1./ A Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály által 1983-ban a Guanó-terem alatti vakág végpontjáról begyűjtött holocén korú csontmaradványok közül Kordos L. (1994) fajra nem határozott denevérmaradványokat is jelzett.

2./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei (Molnár Z. 2005). 1996.08.19.: *M. daubentonii* (17), *M. mystacinus* (2), *M. emarginatus* (13), *M. nattereri* (7), *M. bechsteinii* (24), *M. myotis* (3), *N. noctula* (1), *P. auritus* (7); 1997.07.04.: *P. austriacus* (1); 1997.09.05.: *M. daubentonii* (7), *M. brandtii* (1), *M. emarginatus* (27), *M. nattereri* (56), *M. bechsteinii* (50), *M. myotis* (3), *M. blythii* (3), *P. auritus* (12); 1998.07.16.: -; 2001.08.26.: *M. daubentonii* (11), *M. emarginatus* (29), *M. nattereri* (18), *M. bechsteinii* (33), *M. myotis* (1), *M. blythii* (4), *N. noctula* (5), *P. auritus* (4)

3./ A Magyar Denevérkutatók Baráti Köre által a barlangbejáratnál infrakamerával végzett denevérszámlálások eredményei (Dobrosi D. 2006, 2007). 2005.09.25.: *R. hipposideros* (5), *M. daubentonii* (3), *M. emarginatus* (6), *M. nattereri* (25), *M. bechsteinii* (15), *M. myotis* (3), *P. auritus* (1); 2006.09.23.: *R. hipposideros* (3), *M. daubentonii* (3), *M. emarginatus* (13), *M. nattereri* (35), *M. bechsteinii* (10), *M. myotis* (2), *P. auritus* (5).

A megfigyelési adatok és a rendszeresen fellelhető friss ürülék alapján a Lengyel-barlang helyi viszonylatban magas fajszámú, de csak kis-közepes egyedszámú téli és kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető. Elsősorban a *R. hipposideros* telelőhelye és a *M. myotis* kisebb csoportjának rendszeres tavaszi váltószállása. Az egyik legjelentősebb nászbarlang a Gerecsében.

Irodalmi adatok: Bathó 1961, Dobrosi 2006, 2007, Juhász 1986b, 1988a, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Kordos 1994, Lendvay 1979, Molnár 2005.

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak a DINPI vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Bejárata lezárt, a kisméretű „légópince" típusú lemezajtón egy, a bejárati beton építményen további 3 berepülő nyílás van kialakítva. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Lengyel-szakadék

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-23

Egyéb elnevezés: Lengyel-barlang II.sz. aknája, Szakadék-barlang

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kő-hegy

UTM-kód: CT07D1

Leírás: A tatabányai Kő-hegy fennsíkján található. Szakadékszerű bejárati aknájának szélessége 3,5 m, hosszúsága 7 m. Alját 17,5 m-es mélységben szálkő talp alkotja. Az akna 14,5 m-es mélységében rövid átjáró nyílik a 7,5 m mélységű Fehér-akna tetejére. Az ennek a talpáról induló szűk és zegzugos, kisebb letörésekkel lépcsőzetesen lefelé tartó járat a Zászló-kürtő alsó részébe vezet. A kürtő 12 m magas, felül egy rövid oldaljárata is van. Itt szép cseppkőképződmények díszítik. A kürtő aljáról vízszintesen induló 0,6-1,2 m széles, átlagosan 0,8 m magas, többször is irányt váltó járat 17 m után szűkületben végződik. A járatok összhosszúsága 62,5 m, mélysége 26 m. A barlang felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy, ÉNy-DK és K-Ny irányú törésvonalai

mentén jött létre, valószínűleg karsztvízszint alatti oldódással. Homokos-kavicsos kitöltése alapján később rövid ideig víznyelőként is működhetett. Levegőjének hőmérséklete átlagosan 7 °C körüli, de még az alsó szakaszban is 4-9 °C között változik. Ez a téli időszakban kialakuló rendkívül erőteljes behúzó légáramlás következménye. CO_2-tartalma nyáron és ősszel megközelíti az 5 tf %-ot. Nagyobb csapadék esetén erőteljes csepegések és csorgások indulnak meg, a Zászlós-kürtő alján és a végponti járatban nagyobb pocsolyák is kialakulnak.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2003. júliusa között 18 téli, 6 tavaszi, 13 nyári és 6 őszi (összesen 43) ellenőrzést végzett. E megfigyelések mindegyike eredmény nélkül zárult. Az ellenőrzések 2003. szeptemberétől havi rendszerességűek. Ebben az időszakban a 10 téli, 10 tavaszi, 9 nyári és 11 őszi (összesen 40) megfigyelés közül 4 téli, 2 tavaszi és 2 őszi (összesen 8) volt pozitív. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – *Rhip*, *Mnat* – előfordulását regisztrálták (Juhász 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mnat*	*Indet sp.*
2004.02.01.	1	-	-
2004.03.13.	-	2	-
2004.11.28.	-	1	-
2005.01.09.	-	-	1
2005.03.13.	-	-	1
2005.12.31.	1	-	-
2006.01.22.	1	-	-
2006.10.23.	1	-	-

Egyéb adatok: A Zászlós-kürtő aljáról a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület által begyűjtött üledékminták iszapolási maradéka kevés csontot is tartalmazott. Az anyagból Kordos (2006) fajra nem határozott holocén korú denevérmaradványokat is jelzett. megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Lengyel-szakadék kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 2004, 2005, 2006, Kordos 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang nyitott, szabadon látogatható, ennek ellenére – jellegéből adódóan – számottevő emberi zavarás nem veszélyezteti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Lepke-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-57

Egyéb elnevezés: -

Település: Bicske-Óbarok (Fejér megye)

Településhatár: Lóingató-hegy

UTM-kód:

Leírás: A Lóingató-hegy meredek, sziklás északnyugati oldalában található. ÉNy-ra néző bejárata 2,2 m széles és 1,3 m magas. Bejárat termecskéjének szélessége 4,5 m, hosszúsága 6,5 m, magassága 1,5-1,8 m. A terem belső végéből induló 2,5 m széles és 1 m magas vízszintes folyosó 5 m után ellaposodva egy 4-4,5 m átmérőjű, csupán 0,3-0,4 m magas lapítójárattal végződik. A barlang járatainak összhosszúsága kisebb mellékfülkéivel együtt 23 m. Felső triász vastagpados dolomit K-Ny irányú törésvonala mentén alakult ki. Genetikája tisztázatlan.

Méretéből és jellegéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület csupán egy ellenőrzést végzett 1990. januárjában és ez eredménytelennek bizonyult (Juhász 1994a).

Egyéb adatok: A tatai Kuny Domokos Múzeum által 1978-ban a barlang humuszos-kőtörmelékes kitöltéséből begyűjtött holocén korú csontmaradványok közül Kordos L. (1978, 1994) fajra nem határozott denevér-maradványokat is jelzett. kellő számú megfigyelés hiányában, csupán a csontmaradványok alapján a Lepke-barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1994a, Kordos 1978, 1994

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang nehezen megtalálható és megközelíthető, így az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Lófej-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-21

Egyéb elnevezés: Hét gonosz-barlang

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kő-hegy

UTM-kód: CT07D1

Leírás: A tatabányai Kő-hegy meredek, sziklás nyugati oldalában található. ÉK-re néző bejáratának szélessége 0,6 m, magassága 1 m, alakja lófejre emlékeztet. A barlang egy 3 x 3 m alapterületű, 2 m magas, gömbfülke-jellegű termecskéből áll. Felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonalai mentén alakult ki. Formakincse alapján valószínűleg egy hajdani forrásbarlang maradványa. Jellegéből és méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 23 téli, 5 tavaszi, 15 nyári és 6 őszi (összesen 49) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 3 nyári bizonyult eredményesnek. Az adatfelvételek során egy denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász M. 1986b, 1994a, 1999, 2000).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Indet sp.*
1986.08.03.	1	-
1999.07.03.	-	1
2000.06.10.	1	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Lófej-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1994a, 1999, 2000

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közkedvelt kirándulóhely közelében található, de bejáratának megközelítési, megtalálási nehézségei miatt

számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Lóingató-hegyi-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4610-55

Egyéb elnevezés: Óbaroki-barlang

Település: Bicske-Óbarok (Fejér megye)

Településhatár: Lóingató-hegy

UTM-kód:

Leírás: A Lóingató-hegy délnyugati oldalában, az Óbarok mellett emelkedő sziklaszirtben található. Öt nyugatra néző, egyenként 1-2,5 m széles és 0,6-1 m magas bejárata egy tágas, de alacsony teremre nyílik. Ennek szélessége 15 m, hossza 7, m, magassága 1-1,5 m. Végéből egy kezdetben 6 m szélességű, befelé enyhén lejtő és fokozatosan keskenyedő kúszójárat vezet tovább, mely 15 m után több irányváltást és elágazást követően ellaposodva végződik. A járatok összhosszúsága 50 m. A felső triász dolomitban kialakult barlang K-Ny, ÉK-DNy és ÉNy-DK irányú törésvonalakhoz kötődő tektonikai preformáltsága másodlagosnak tűnik a kőzet rétegzettségének jelentősége mellett, mivel az egész üreg rétegrés jellegű. Feltehetőleg egy forrásbarlang maradványa. A kőzet erősen breccsásodott, képződmény nincs. A barlang száraznak mondható. Méretéből és jellegéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2003. között 2 téli, 1 tavaszi, 1 nyári és 1 őszi (összesen 4) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy téli volt pozitív: 1999. január 31-én a barlang belső részében kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 3 egyedét regisztrálták (Juhász 1999).

Egyéb adatok: A kevés megfigyelési adat alapján a Lóingató-hegyi-barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közvetlenül a település mellett nyílik. Sok kiránduló felkeresi, de ez – az ismétlődő tűzrakástól eltekintve – önmagában nem jár számottevő zavarással. Kívánatos lenne egy ismeretterjesztő (figyelemfelhívó, tiltó) tábla kihelyezése.

Maróti-hegyi-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-48

Egyéb elnevezés: -

Település: Nyergesújfalu (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Maróti-hegy

UTM-kód: CT18A4

Leírás: A Maróti-hegy meredek, sziklás, sziklaletörésekkel tagolt keleti oldalában található. DK-re néző szabálytalan alakú bejáratának szélessége 1,5 m, magassága 0,7 m. A bejárati nyílás egy 0,5-1 m széles, 0,5-0,7 m magas rókalyuk-szerű vízszintes járatba vezet, mely 4 m után 4 m magasságú hasadékjellegű felboltozódással végződik. A barlang összhosszúsága 8 m, magassága 4 m. Felső triász vastagpados mészkő ÉÉK-DDNy és K-Ny irányú törésvonalai mentén alakult

ki, elsősorban korróziós tágulással. Jellege és formakincse alapján egykor forrásbarlangként funkcionált. Falai képződménymentesek. Méretéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 2006-ban végzett 1-1 őszi és téli megfigyelést, melyek közül a nyári pozitívnek bizonyult: 2006. szeptember 9-én a belső fülkécskében kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász M. 2006). Érdekesség, hogy a fülkében a denevértől mindössze 0,5 m távolságban egy nagy pele (Glis glis) is tartózkodott

Egyéb adatok: Az egyetlen megfigyelési adat és az üregben fellelt ürüléknyomok alapján a Maróti-hegyi-barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári-őszi denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől, jelzett turistaúttól távol, nehezen megközelíthető, megtalálható helyen nyílik. Számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Megalodus-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-81

Egyéb elnevezés: Kálvária-dombi-barlang

Település: Tata (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kálvária-domb

UTM-kód: BT98D4

Leírás: A barlang három bejárata a Tatai Kálvária-domb TT területén nyílik. A "felfedező" bejárat lemezajtóval, a Kígyós-ági és a Tavi bejárat rácsajtóval lezárt. A bejáratok alatt vertikális jellegű járatok vezetnek le a barlang a felszín alatt 15-20 m mélységben húzódó enyhe lejtésű főfolyosójába. Ennek központi szakasza a tágas Megalodusos-folyosó, melynek falain kipreparálódott kagylókövületek tömege látható. A másik látványos szakasz a Bárányfelhők folyosója, ahol a falakat 10-30 cm vastagságú, gömbölyded formákkal tagolt felszínű kalcitpaplan borítja. A barlang felső szintjeire a legmélyebben fekvő, 3 x 5 m alapterületű, alján mindig vízzel borított Tavas-teremből lehet feljutni. Az itt látható "kővirágok" sugaras-rostos kalcitgumókból alakultak ki. A barlang járatainak összhosszúsága 280 m, vertikális kiterjedése 23 m (+7 m, -16 m). A felső triász vastagpados mészkőben és alsó jura vékonypados, táblás mészkőben ÉÉK-DDNy irányú törésvonal mentén jött létre karsztvízszint alatti – részben melegvizes – oldódással, de feltehetően a későbbiekben forrásbarlangként is funkcionált. Ásványtani és őslénytani értékei és formakincse miatt a barlang fokozottan védett. Falai állandóan nedvesek, a Tavi-bejáratnál szinte folyamatosan szivárog be a víz. Esős időszakban a beszivárgó, befolyó vizek nem tudnak kellő gyorsasággal elszivárogni, ilyenkor a járatokban akár 6-8 m magasságig visszaduzzad a víz. Levegőjének hőmérséklete a belsőbb szakaszokban 9-11 °C.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1993-ban egy téli, majd 2004-2006. között havi rendszerességgel 8 téli, 7 tavaszi, 7 nyári és 9 őszi (összesen 32) ellenőrzést végzett. A megfigyelések közül 8 téli, 3 tavaszi, 3 nyári és 9 őszi

(összesen 23) megfigyelés pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – *Rhip, Mnat* – előfordulását regisztrálták (Juhász 1993, 1994a, 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mnat*	*indet sp.*
1993.01.17.	1	-	1
2004.08.18.	3	-	2
2004.09.25.	4	-	1
2004.10.30.	5	-	-
2004.11.29.	6	-	-
2004.12.30.	4	3	-
2005.01.30.	6	2	-
2005.02.26.	6	3	-
2005.03.26.	4	1	-
2005.07.30.	4	-	-
2005.09.25.	3	-	-
2005.10.31.	3	-	-
2005.12.04.	4	1	-
2005.12.30.	6	1	-
2006.01.29.	6	2	-
2006.02.28.	5	1	-
2006.03.28.	5	-	-
2006.04.30.	4	-	-
2006.07.30.	-	-	1
2006.09.29.	1	-	-
2006.10.28.	3	1	-
2006.11.24.	2	-	-
2006.12.28.	5	-	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Megalodus-barlang kis faj- és egyedszámú állandó téli és alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1993, 1994a, 2004, 2005, 2006
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Mindhárom bejárata lezárt, a Felfedező-bejárat berepülő nyílás nélküli lemezajtóval, a Kígyós-ági bejárat és a Tavi-bejárat rácsajtóval. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Mese-barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-40
Egyéb elnevezés: -
Település: Süttő (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Nagy-Gerecse
UTM-kód: CT18B1
Leírás: A Nagy-Gerecse meredek, sziklás északkeleti oldalában található. ÉNy-ra néző háromszög alakú bejárata 1,5 m széles és 0,8 m magas. Vízszintesen délre tartó, 0,3-1,5 m széles, 0,3-1,2 m magas járata 16 m hosszban járható, innen 0,1 m-es hasadékká szűkülve folytatódik. A felső triász vastagpados mészkő É-D irányú törésvonal mentén alakult ki. Feltételezhetően a Nagy-Gerecse fennsíkja alatt húzódó nagyobb barlangrendszer inaktív kifolyási ága. Belső részét

elaggott cseppkövek díszítik. A barlang száraznak mondható, benne gyenge csepegések csak időszakosan alakulnak ki.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 12 téli, 3 tavaszi és 10 nyári (összesen 25) megfigyelést végzett, melyek közül csupán 1 téli volt pozitív: 1988. január 10-én a barlang belső részében bajuszos denevér (*M. mystacinus*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász M. 1988, 1994a).

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Mese-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1988, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településtől távol, nehezen megközelíthető, megtalálható helyen nyílik. Számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Nagy-somlyói-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4640-6

Egyéb elnevezés: Gerecse-barlang, Jankovich-barlang, Nagysomlyói 1.sz. és 2.sz. barlang, Nagysomlyói I.sz. sziklaüreg

Település: Neszmély (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Somlyó

UTM-kód: CT08C3

Leírás: A Nagy-Somlyó meredek, sziklás északkeleti oldalában található. ÉK-re néző bejárata 3,5 m széles és 2 m magas. Befelé enyhén emelkedő 1-1,5 m széles, 3-4 m magas bejárati folyosója 17 m hosszú. A végződésénél lévő szűkület után elágazik. Egyenesen tovább haladva egy meredeken emelkedő aljzatú, 1,5 m széles, közel 10 m hosszú és 8-9 m magas terem következik, melynek felső részéből rövid mellékjáratok is nyílnak. A szűkülettől felfelé induló vertikális jellegű járat felvezet a barlang felső bejáratához. A barlang járatainak összhosszúsága 85,3 m, magassága 18,7 m. Felső triász vastagpados mészkőben ÉK-DNy irányú törésvonal mentén alakult ki karsztvízszint alatti oldódással, de fejlődése egy időszakában forrásbarlangként is funkcionált. A járatok hasadék jellegűek, több vakkürtővel és szép gömbüstös oldásformákkal. A belső szakaszok nedvesek. Itt a hőmérséklet 10-12 °C, időszakosan gyenge légmozgás is érezhető.

A barlangban felhalmozódott nagymennyiségű guanóra – a barlangot tévesen Gerecse-barlangnak nevezve – először Vida (1877) utalt. Liffa (1907) beszámolója szerint az üregből "több szekérre menő guanót szállítottak el." A guanó és a mészkő kontaktusán kialakult foszfátos ásványtársulást 1927-ben Colb, H. német vegyész elemezte (Cramer et al.1931). Az 1951-ben a gerecsei barlangok foszfátos kitöltését kutató Venkovits (1952) a barlangból hasznosan kitermelhető guanó mennyiségét 20-25 m3-ben határozta meg.

A barlang denevérlakottságát első ízben Kubassek & Móga (1976) említette, de faj- és egyedszám meghatározása nélkül.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-1999. között mindössze 5 téli és 7 nyári (összesen 12) ellenőrzést végzett. Közülük 2-2 téli és nyári megfigyelés bizonyult pozitívnek. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér

(*R. hipposideros*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1993, 1994a, 1994b).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Indet sp.*
1986.08.03.	-	2	-
1993.01.30.	3	-	-
1994.01.22.	-	1	1
1994.07.24.	-	1	1

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Nagysomlyói-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli és nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Cramer et al.1931, Juhász 1986b, 1993, 1994a, 1994b, Kubassek & Móga 1976, Liffa 1907, Venkovits 1952, Vida 1877
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlangot sok kiránduló keresi fel, de ez önmagában nem jár számottevő zavarással. A barlang bejáratában rendszeresen előforduló tűzgyújtások füstje viszont jelentős mértékben veszélyezteti a bent tartózkodó denevéreket. Kívánatos lenne egy ismeretterjesztő (figyelemfelhívó, tiltó) tábla kihelyezése.

Nagy-somlyói Árkádos-barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4640-11
Egyéb elnevezés: Nagysomlyói 6.sz. barlang, Nagysomlyói sziklaüreg, Nagysomlyói 5.sz. sziklaüreg
Település: Neszmély (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Nagy-Somlyó
UTM-kód: CT08C3
Leírás: A Nagy-Somlyó meredek, sziklás északkeleti oldalában található. Vízszintes főága a hegyoldallal párhuzamosa húzódik, arra több helyen "árkádosan" ki is nyílik. ÉK-re néző főbejáratának szélessége 2,5 m, magassága 1,5 m, északra nyíló bejáratai 1,2 m szélesek, 1,2 m, illetve 1,5 m magasak. A két teremszerű kiöblösödésből, rövid mellékjáratokból és oldalfülkékből álló barlang összhosszúsága 31 m. Felső triász vastagpados mészkőben É-D és ÉNy-DK irányú törésvonalai mentén alakult ki karsztvízszint alatti oldódással, de fejlődése egy időszakában forrásbarlangként is funkcionált. Falait kevés cseppkő díszíti. Jellegéből és méretéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások. Az 1951-ben a gerecsei barlangok foszfátos kitöltését kutató Venkovits (1952) a barlangban található recens guanó mennyiségét 5 m3-ben határozta meg.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-1999. között mindössze 5 téli és 7 nyári (összesen 12) ellenőrzést végzett, melyek mindegyike eredménytelenül zárult (Juhász 1994a).
Egyéb adatok: Megfigyelési adatok hiányában, a szakirodalmi információk és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Nagy-Somlyói Árkádos-barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1994a, Venkovits 1952

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlangot sok kiránduló keresi fel, de ez önmagában nem jár számottevő zavarással. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Névtelen-nyelő

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-80

Egyéb elnevezés: 19.sz. víznyelő

Település: Vértesszőlős (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Halyagos-hegy (Farkas-völgy)

UTM-kód: CT07C2

Leírás: Az időszakosan aktív víznyelőbarlang a Halyagos hegy ÉNy-i oldalába mélyedő Farkas-völgy felső szakaszán található. Töböraljon nyíló bejárata lezárt, bejárati aknájának felső 5,5 m-re beton-zsalukő falazattal kiépített. Az erősen korrodált falú, alsó harmadában rövid szakaszon két ágra oszló bejárati akna átmérője 0,6-1,5 m, mélysége 18,5 m. A 2-4,5 m széles, 0,8-1,2 m magas és 8 m hosszú Kürtős-terembe torkollik. A termecske mennyezete a közepén nyíló kürtőnél 2-2,5 m-ig felboltozódik. A kürtő magassága 9,7 m. A terem felső végéhez egy 1,2-1,8 m széles, 0,6-0,8 m magas, 4,5 m hosszú járat csatlakozik, mely tekervényes, kis letörésekkel osztott kuszodával folytatódva egy 8 m mélységű hasadékaknához vezet. A terem alsó végéből induló, összeszűkülve végződő másik hasadékakna mélysége 12 m. A barlang járatainak összhosszúsága 62 m, mélysége 32,6 m. Felső triász vastagpados mészkő bonyolult törésrendszere mentén alakult ki elsősorban a beszivárgó vizek korróziós hatására, de tágulásában az erózió is jelentős szerepet kapott. A Kürtős-termet szép függőcseppkövek díszítik. A barlang alsó szakaszai állandóan nedvesek. Levegőjének hőmérséklete alacsonyabb az átlagosnál, a Kürtős-teremben 4-8oC között ingadozik, az éves átlag 6,7oC.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mnat*	*Mmyo*	*Paur*	*indet sp.*
2002.01.13.	-	1	-	-	-
2002.01.27.	-	1	-	1	-
2002.02.16.	-	2	-	-	-
2002.02.26.	-	2	-	-	1
2002.03.10.	-	2	-	-	-
2002.03.26.	-	2	-	-	-
2002.11.24.	-	-	-	-	1
2002.12.27.	-	1	-	-	-
2003.01.18.	-	1	-	-	-
2003.02.25.	-	1	-	-	-
2004.11.28.	1	-	1	-	-
2005.03.26.	-	1	-	-	-
2005.10.31.	-	-	-	-	1
2006.06.03.	-	-	-	-	1

A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 2002-2006. között 16 téli, 10 tavaszi, 11 nyári és 11 őszi (összesen 48) ellenőrzést végzett. Közülük 7 téli, 3 tavaszi, 1 nyári és 4 őszi (összesen 14) megfigyelés pozitívnek bizonyult. Az ellenőrzések 2002-ben, 2003-ban és 2005-ben havi rendszerességűek voltak. Az adatfelvételek során 4 denevérfaj – kis patkósdenevér

(*R. hipposideros*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), közönséges denevér (*M. myotis*), barna hosszúfülű denevér (*P. auritus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Névtelen-nyelő kis faj- és egyedszámú alkalmi téli és – feltételesen – nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Bejárata lezárt, a lemezajtón berepülő nyílás lett kialakítva. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Öreg-kői 1.sz. zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-2

Egyéb elnevezés: Bajóti I. zsomboly, Bajóti Öreg-kői-zsomboly I., Feneketlen-lik, Öreg-kői 2.sz. zsomboly, Öregkői Nagyzsomboly,

Település: Bajót (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Öreg-kő

UTM-kód: CT18C3

Leírás: A barlang Öreg-kő meredek, sziklás, sziklafalakkal tagolt keleti oldalában található. Hasadék alakú 0,6 m széles és 1 m magas bejáratát rácsajtó védi. A közvetlenül a bejárat alatt meredeken lefelé induló, kis függőleges letörésekkel tagolt 14 m hosszú Ferde-akna 1,5-3 m átmérőjű. Belőle a 7. méternél tágas gömbüstös-gömbfülkés mellékfülke nyílik. Az akna alul rácsatlakozik a Nagy-aknára. Ezen a 3-5 m átmérőjű függőleges aknán újabb 7 m után érjük el a Nagy-terem felső végződését. Ennek a meredeken lejtő impozáns teremnek a hosszúsága 25 m, szélessége 6-12 m, magassága 5-10 m. Belőle több rövid mellékjárat is indul. A barlang járatainak összhosszúsága 115 m, mélysége 34 m. A felső triász vastagpados mészkő ÉKK-DNyNy és K-Ny irányú törésvonalai mentén alakult ki a hajdan itt feláramló meleg karsztvíz oldó hatására. Formakincse és ásványképződményei alapján a Gerecse-hegység egyik legtípusosabb termálkarsztos üregе. Falait jól fejlett gömbfülkék és gömbüstök tagolják, nagy felületeken borsókő és karfiolszerű kalcit és aragonit kiválásokkal, melyekre néhol mikrokristályos gipszkéreg települ. Egyik kis oldalfülkéjében fentnőtt baritkristályok láthatók. A barlang törmelékes kitöltésében sok a guanó, amely a korábbiakban a mainál lényegesen nagyobb denevérlakottságot jelez. A recens guanó mennyiségét Venkovits (1952) 1951. évi vizsgálata során 4 m3-nyire becsülte. A barlangban légmozgás általában nem érzékelhető. Levegőjének széndioxid tartalma a nyári-őszi időszakban elérheti a 4-5 tf%-ot is. A barlang genetikai és morfológiai értékei, ásványkiválásai és denevérlakottsága miatt fokozottan védett.

Az Öreg-kői 1.sz. zsomboly denevérlakottságát első ízben Bekey (1913) említette, de konkrét adat nélkül. A Magyar Természettudományi Múzeumba az 1950-es évek elején kereknyergű patkósdenevér (*R. euryale*) élő példányát juttatták el innen (Topál (1954).

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 20 téli, 1 tavaszi, 20 nyári és 3 őszi (összesen 44) megfigyelést végzett, melyek közül 20 téli és 2 nyári (összesen 22) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 7 denevérfaj

Rhip, Rfer, Reur, Mnat, Mbec, Mmyo, Eser – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003a, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Rfer*	*Reur*	*Mnat*	*Mbech*	*Mmyo*	*Eser*	*Indet sp.*
1986.01.19.	7	1	1	-	-	-	-	3
1988.01.24.	6	-	-	-	-	19	-	-
1988.08.07.	1	-	-	-	-	-	-	-
1988.12.26.	2	-	-	-	-	2	-	-
1989.01.15.	2	-	-	-	-	2	-	-
1990.02.17.	6	-	-	-	-	8	-	-
1991.02.23.	10	1	3	-	-	5	-	4
1992.03.01.	11	-	-	-	-	1	-	1
1993.01.07.	10	1	3	-	-	2	-	-
1994.01.29.	3	-	-	-	-	6	-	-
1997.01.19.	13	-	-	-	-	6	-	-
1998.01.24.	14	1	3	-	-	8	-	-
1999.02.21.	23	1	-	1	-	15	-	-
2000.02.19.	22	1	2	-	-	16	-	-
2001.02.10.	21	-	-	1	-	4	-	1
2002.02.17.	13	-	-	-	-	11	-	-
2002.08.15.	-	-	-	-	-	3	-	-
2003.01.26.	19	2	5	1	1	3	1	-
2004.01.24.	15	2	-	-	-	9	-	-
2005.02.20.	22	2	-	-	-	14	-	-
2005.12.22.	22	2	-	2	-	3	2	-
2006.02.12.	17	1	-	2	-	8	1	-

Egyéb adatok: 1./ A Magyar Természettudományi Múzeum Emlősgyűjteményében lévő preparátumok: *R. euryale* (1), *M. schreibersii* (4).

2./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei: 1995.10.07.: *R. ferrumequinum* (1); 1997.07.27.: -

A megfigyelési adatok és a rendszeresen fellelhető friss ürülék alapján az Öreg-kői 1.sz. zsomboly helyi viszonylatban közepes fajszámú, de magas egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek minősíthető. Jelentőségét növeli a *R. ferrumequinum* és a *R. euryale* viszonylag rendszeres megjelenése.

Irodalmi adatok: Bekey 1913, Juhász 1986b, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003a, 2003b, 2004, 2005, 2006, Topál 1954, Venkovits 1952

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang bejárata rácsajtóval lezárt. Látogatása a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásához kötött. A denevéres téli időszakban az Igazgatóság teljes látogatási tilalmat, az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség pedig kutatási korlátozást érvényesít. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Öreg-kői 2.sz. zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-12

Egyéb elnevezés: Bajóti Öreg-kői-zsomboly II.

Település: Bajót (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Öreg-kő
UTM-kód: CT18C3
Leírás: A barlang Öreg-kő meredek, sziklás, sziklafalakkal tagolt keleti oldalában található. Északra néző szabálytalan alakú bejáratának szélessége 2,5 m, magassága 2 m. Befelé emelkedő bejárati folyosójának első 10 métere 1,2-2,5 m széles, 1,5-3,5 m magas, beljebb lényegesen összeszűkül. A folyosó 10. és 12. méterénél függőleges aknácskák nyílnak, melyek 2,5 m után összeolvadva a barlang 9 m mélységű alsó szakaszába vezetnek. A barlang járatainak összhosszúsága a mellékjáratokkal együtt 52 m, vertikális kiterjedése 13,8 m (+13,8 m, -6,3 m). Felső triász vastagpados mészkőben ÉÉK-DDNy irányú törésvonalak mentén alakult ki, formakincse alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Felső szakaszában szép gömbüstös-gömbfülkés oldásformák figyelhetők meg, alsó szakasza viszont kimondottan hasadékjellegű. Falait a felső szakaszban kisméretű, de változatos cseppkőképződmények, alul kis foltokban borsóköves kiválások díszítik. A alsó végponti része általában nedves. A barlangban légmozgás általában nem érzékelhető. Levegőjének széndioxid tartalma a nyári-őszi időszakban a 4-5 tf%-ot is elérheti.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 20 téli, 2 tavaszi, 20 nyári és 1 őszi (összesen 43) megfigyelést végzett, melyek közül 12 téli, 2 tavaszi és 2 nyári (összesen 16) volt eredményes. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Indet sp.*
1988.01.24.	1	-	-
1988.12.26.	-	3	-
1989.01.15.	2	5	-
1990.02.17.	1	-	-
1991.02.23.	1	-	-
1992.03.01.	3	-	-
1993.03.13.	1	-	-
1994.07.23.	1	-	-
1997.01.19.	2	-	-
1998.01.24.	3	-	-
1999.02.21.	2	-	-
2000.02.19.	1	-	-
2001.02.10.	1	-	-
2004.08.21.	-	-	1
2005.12.22.	1	-	-
2006.02.12.	1	-	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján az Öreg-kői 2.sz. zsomboly kis faj- és egyedszámú állandó téli és alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közkedvelt kirándulóhely közelében található, de bejáratának megközelítési, megtalálási nehézségei miatt számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Paksi-mogyoró–barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-83

Egyéb elnevezés: Öreg-Kovács-hegyi sz. víznyelő, Széna-hegyi 1.sz. víznyelő

Település: Baj (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Öreg-Kovács-hegy)

UTM-kód: CT07C3

Leírás: Az Öreg-Kovács–hegy fennsíkján található barlang bejárata nagyméretű töbör alján nyílik. Bontott bejárata 1 x 1 m-es fa keretácsolattal biztosított. Rendkívül omladékos bejárati aknájának mélysége 10 m. Hasadékjellegű járatai általában igen szűkek. Ez alól kivételt a barlang központi szakaszát képező 40 m hosszúságú Főhasadék jelent, melynek szélessége 2 m, magassága a 4-6 métert is eléri. Felső végénél vakkürtővel, alsó végénél járhatatlanná szűkülő hasadékaknával zárul. A barlang járatainak összhosszúsága 80 m, mélysége 28 m. Felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén alakult ki elsősorban a beszivárgó vizek korróziós hatására, de tágulásában az erózió is jelentős szerepet kapott. Falait nagy foltokban fentnőtt kalcitkristályok díszítik. A barlangban időszakosan enyhe légmozgás érezhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban denevérfaunisztikai adatfelvételt nem végeztünk. Polacsek (2002) kéziratára támaszkodunk, mely szerint az 1994. évi feltárást követően a mélyebb részeken hamarosan megjelentek a denevérek, melyek kis egyedszámban, de mind a téli, mind a nyári időszakban alkalmanként megfigyelhetők.

Egyéb adatok: A rendelkezésre álló információk alapján a Paksi-mogyoró-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli és nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Polacsek 2002

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang településektől, jelzett turistaúttól távol található. Jellegéből adódóan számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Jelentős védelmi problémát okoz viszont omladékos bejárati szakasza, mely beomlással, és feltöltődéssel veszélyezteti a barlangot. Az omlásveszélyt a bejárat biztonságos kiépítésével (és lezárásával) lehetne maradandóan megszüntetni.

Pisznice-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-1

Egyéb elnevezés: Bőregér-lyuk, Nagy-pisznicei-barlang, Priesnitz-barlang

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Pisznice

UTM-kód: CT18A2

Leírás: A barlang a Nagy-Pisznice meredek, sziklás, sziklaletörésekkel tagolt déli oldalában nyílik. Délre néző 2 m széles és 2 m magas boltíves bejárata közvetlenül a Bejárati-terembe vezet. Ez a tágas terem 3-8 m széles, 4-6 m magas, hossza 15 m. Az oldalából indul a kétszintes, közel 60 m hosszúságú Ny-i mellékjárat. A terem belső végében, a bejárattól 19 m-nyire

összeszűkülő szelvényben található a barlang belső szakaszait lezáró rácsajtó. Az ajtó után 4 m magas létra könnyíti meg a feljutást a Fő-ág külső folyosójába. Ez 2-4 m széles, 2-3 m magas, 20 m hosszú. A létrától a bejárat felé ágazik ki belőle a 4-5 m széles, 5-6 m magas Nagy-kupola. A folyosó belső végét lezáró Cseppkőgátnál kitérve az 5 m hosszú Összekötő-folyosón keresztül a Fő-ág belső folyosójába jutunk. Ennek déli végében látható a barlang legnagyobb gömbüstös-gömbfülkés kupolája, a 10 m-es magasságot is elérő D-i kupola. A kupola mennyezete a kereknyergű patkósdenevérek egyik kedvelt tartózkodási helye. A Fő-ágban 7 m után újabb átjáró nyílik, mely a 2-5 m széles, 3-6 m magas, 25 m hosszú, déli szakaszán kétszintes K-i mellékjáratba torkollik. A Fő-ág folytatásában a folyosó kétfelé oszlik, de közvetlenül egymás mellett halad, több helyen árkádosan össze is lyukad. A járatpár kuszodajellegű tagja az Ikerjárat. A befelé fokozatosan összeszűkülő főfolyosó mennyezetéből még két, 4 és 7 m magas gömbüstös kupola nyílik, de beljebb a járat már ellaposodik és teljesen összeszűkül. A kupolák közelében található a Forrascsatorna 3,5 m-es függőleges szűkülete, mely a közel 80 m hosszúságú, kényelmetlen kuszodákkal jellemezhető Vértes-ágba vezet. Az Ikerjárat belső végződéséből indul a barlang legjelentősebb mellékjárata, a belső részén két szintre oszló, 131 m összhosszúságú Palota-ág. Itt található a barlang legszebb terme, a 10 m hosszú, 2-5 m széles, 2-3 m magas Tizek-terme. Közepén egy 8 m magas kupola nyílik, melyben cseppkőlefolyások, álló- és függőcseppkövek is láthatók. A barlang járatainak összhosszúsága 560 m, vertikális kiterjedése 20 m (+15 m, -5 m). Felső triász vastagpados mészkőben alakult ki ÉÉK-DDNy irányú törésvonalak mentén és a kőzet rétegzettségéhez igazodva. Járatai egymás mellett, illetve több szintben egymás alatt haladnak. Jellege és gömbüstös-gömbfülkés formakincse alapján a karsztvízszint alatt jött létre termálkarsztos üregtágulással. Képződményekben viszonylag szegény, néhány nagyméretű elaggott cseppkő, kisebb fiatal cseppkőképződmények és foltokban borsóköves kiválások díszítik. A barlangban a csepegések időszakosak, de kisebb pocsolyák több helyen is, így pl. a D-i kupola alatt rendszeresen kialakulnak. Külső szakaszaiban (Bejárati-terem, Ny-i ág) a külszíni meteorológiai hatások még erőteljesen érvényesülnek, a belső szakaszok klímája kiegyenlített. Levegőjének páratartalma magas, 90% körüli, átlaghőmérséklete a Fő-ág központi részében 10,2 °C, a Fő-ág végpontjánál 9,5 °C, a Tizek-termében 9,3 °C. A barlang genetikai és morfológiai értékei és denevérlakottsága miatt fokozottan védett.

A Pisznice-barlang denevérlakottságáról, az itt évszázadok alatt hatalmas mennyiségben felhalmozódott guanóról és annak a Lábatlani Guanó Társulat által az 1870-es évek elején elvégzett kitermeléséről tudósító Vida (1877) szerint „... *guano ebben is nagy mennyiségben találtatik, s épen ezen kezdte a kiaknázást a guano-társulat. Denevérek ebben is nagy számmal vannak, ...*" E beszámolót megelőzően már megjelentek Tietze (1872) és Scheibler (1872), majd később Moser (1878) tanulmányai, melyek a pisznicei guanó minőségéről közölnek vegyelemzési adatokat. Ezt követően az 1950-es évek elején ismét meginduló guanókutatások kezdetéig csak Vígh (1937) ismertetésében találkozhatunk a barlang denevérlakottságára vonatkozó utalással. A guanókitöltés eredeti szintjét a Fő-ágban és a K-i mellékjáratban az oldalfalakon megfigyelhető elszíneződés-határ jelzi, mely általában 0,6-1,2 m, néhol 2 m magasságban húzódik a jelenlegi járószint fölött.

A Magyar Állami Földtani Intézet által az 1950-es évek elején megindított kutatási program keretében 1951-ben Ács Tivadar és Venkovits István is vizsgálta a Pisznice-barlang foszfátos üledékkitöltését. Ács (1951a, 1951b) egy a kitöltés felszínéről vett minta kémiai elemzését

végezte el. Venkovits (1952) a barlangban két próbagödröt mélyített és az ezekből rétegenként vett minták elemzése alapján 130 m^3 jó minőségű guanó és 175 m^3 foszfátos barlangi agyag gazdaságos kitermelhetőségével számolt.

Szintén az 1950-es évek elején kezdődtek meg a Gerecsében a Magyar Természettudományi Múzeum Topál György nevével fémjelzett rendszeres denevérfaunisztikai kutatásai, melyek a területen elsősorban a Pisznice-barlangra összpontosultak. A megfigyelések kezdeti időszakában még csak három faj (*R. hipposideros*, *M. blythii*, *M. schreibersii*) előfordulását jelezte (Topál 1954), majd ezt hamarosan további hárommal (*R. euryale*, *M. emarginatus*, *M. myotis*) egészítette ki (Topál 1956, 1962a). Vizsgálatai kiterjedtek a denevérek ivararányának meghatározására is (Topál 1962b). 1953. november 29. és 1971. június 16. között hat faj összesen 119 egyedét – *R. hipposideros* (4), *R. ferrumequinum* (1), *R. euryale* (27), *M. emarginatus* (1), *M. myotis* (38), *M. schreibersii* (48) – gyűjtötte be preparálási céllal az MTM Emlősgyűjteménye számára. A Magyar Denevérgyűrűzési Központ adatbázisa szerint 1953. november 29. és 1973. július 22. között hat faj összesen 1502 egyedét gyűrűzte itt meg, a következő elosztásban: *R. hipposideros* (12), *R. euryale* (302), *M. emarginatus* (2), *M. myotis* (717), *M. blythii* (1), *M. schreibersii* (468). Megfigyeléseinek eredményeit utólag az alábbiak szerint összegzi Topál (1989a, 1989b): „A gerecsei Pisznice-barlang az 1950-es években igen fontos nyári denevértanya volt. Akkoriban a Baradla és a Miskolctapolcai-barlang mellett például a kereknyergű patkósorrú denevérnek a harmadik ismert hazai kölykezőhelye (Topál, 1962a, 1962b, 1963). A teljes népesség létszámának 1957 július végén – augusztus elején mintegy egynegyedét tette ki ez a faj, azaz a több mint 3300, este leszámolt denevérből legalább 800 példányt. Mellette még a közönséges denevér és kisebb számban a hosszúszárnyú denevér kölykezett itt. Annak idején sikerült kimutatni, hogy augusztus elejétől fogva, éjjelenként a teljes állomány 200 egyede vonult el a barlangból, s így szeptemberre már csak néhány hosszúszárnyú denevér maradt ott. Novemberben alig teleltek denevérek a barlangban. 1971 június közepén (tehát a fiatalok születése előtt) a felnőtt állatok száma még elérte az ezret, de 1973 július végén (tehát a fiatalok nagyrészével együtt) az esti kirepüléskor végzett számlálás eredménye legfeljebb 750 egyed volt, vagyis a 17 évvel azelőttinek alig egyharmada. 1976 nyarán 20-30 kereknyergű patkósorrú denevért lehetett csak látni a barlangban."

A faunisztikai kutatások a denevéreken túlmenően azok élősködőinek vizsgálatára is kiterjedtek. Babos & Janisch (1958) egy új kullancsfaj, az *Ixodes chiropterorum sp.* előfordulását mutatták ki hazai denevéreken, többek között a Pisznice-barlangban befogott hosszúszárnyú denevéren. Mészáros (1971) a *Molinostrongylus alatus* és a *Molinostrongylus panousei* fonálféreg fajokat, Murai (1976) pedig a *Myotolepis grisea* galandféreg fajt azonosította. Publikációjában előbbi az *Rfer*, utóbbi a *Bbar* pisznicei jelenlétét jelzi első alkalommal.

A Vértes László Karszt- és Barlangkutató Csoport 1986. és 1994. évek közötti gerecsei denevérkutatásainak eredményeit összegző Juhász (1994a) szerint a Pisznice-bg jelentős állandó téli szálláshelynek és alkalmi nyári szálláshelynek minősíthető. Fajlistájában már a *M. mystacinus*, *M. bechsteinii*, *E. serotinus*, *P. austriacus*, valamint tévesen a *P. pipistrellus* előfordulását is jelzi. Beszámolójából kitűnik, hogy az 1980-as évek közepéig a pisznicei denevérek egyedszáma drasztikus mértékben lecsökkent, barlangi szülőkolóniáik felszámolódtak és a hosszúszárnyú denevér teljesen eltűnt a barlangból (és a területről is).

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 57 téli, 55 tavaszi, 56 nyári és 55 őszi (összesen 223) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 1986-1988. között évi 1-6 alkalommal történtek, 1989 januárjától – 2 hónap kimaradással – havi rendszerességűek. Közülük 57 téli, 43 tavaszi, 18 nyári és 51 őszi (összesen 169) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 13 denevérfaj – *Rhip, Rfer, Reur*), *Mdau, Mmys, Mema, Mnat, Mbec, Mmyo, Eser, Paur, Paus, Bbar* – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1987, 1988a, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006). A teljes megfigyelési adatsor:

Faj	1986		1987			1988			
	01.11.	08.03.	03.14.	01.15.	02.20.	03.19.	08.07.	11.13.	12.26.
Rhip	6	-	9	3	5	4	-	7	5
Rfer	2	-	2	-	1	-	-	1	1
Reur	39	-	18	2	-	-	-	21	22
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mmyo	5	-	-	2	2	2	-	6	-
Eser	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Σ	54	-	31	8	8	6	-	36	29

Faj	1989											
	01.14.	02.26.	03.26.	04.28.	05.26.	06.29.	07.29.	08.28.	09.24.	10.29.	11.30.	12.26.
Rhip	4	6	4	-	-	-	-	-	-	3	10	12
Rfer	1	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	2
Reur	22	20	-	-	-	-	-	-	-	-	24	24
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mbec	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
Mmyo	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	9	12
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	37	30	6	-	-	-	-	-	-	5	48	54

Faj	1990											
	01.27.	02.24.	03.27.	04.27.	05.30.	06.27.	07.26.	08.31.	09.28.	10.31.	11.30.	12.29.
Rhip	10	6	3	-	-	-	-	1	-	-	6	6
Rfer	3	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Reur	22	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9	9
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	10	9	2	-	-	-	-	1	1	3	2	2
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Indet sp.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	50	23	6	-	-	-	-	2	1	4	18	20

Faj	1991											
	01.21.	02.23.	03.15.	04.20.	05.26.	06.23.	07.27.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.30.
Rhip	7	6	5	3	1	-	-	-	3	5	16	16
Rfer	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Reur	20	16	-	6	-	-	-	-	-	-	22	20
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	3	5	5	1	-	-	-	-	1	4	4	6
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	2
Σ	32	29	10	10	1	-	-	1	4	12	42	46

Faj	1992											
	01.31.	02.29.	03.31.	05.01.	05.31.	06.30.	07.31.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.30.
Rhip	12	6	1	-	-	-	-	1	-	7	7	11
Rfer	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1
Reur	14	12	8	-	-	-	-	-	-	-	-	22
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	4	6	5	-	1	-	-	-	-	-	2	3
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Indet sp.	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Σ	31	26	14	1	2	-	-	1	1	8	11	40

Faj	1993											
	01.30.	02.28.	03.31.	04.30.	05.30.	06.30.	07.31.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.31.
Rhip	11	10	5	-	-	-	-	1	-	-	9	5
Rfer	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Reur	22	22	2	-	-	-	-	-	-	-	10	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	5	5	14	-	-	-	-	-	2	1	4	3
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Indet sp.	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-
∑	42	39	22	-	-	-	-	1	2	5	26	8

Faj	1994											
	01.30.	02.28.	03.31.	04.30.	05.30.	06.30.	07.30.	08.31.	09.30.	10.30.	11.30.	12.30.
Rhip	6	8	1	-	-	-	1	-	1	4	13	14
Rfer	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Reur	-	9	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mmyo	1	2	4	-	-	-	-	-	-	3	4	12
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	7	22	11	1	-	-	1	-	1	8	19	29

Faj	1995										
	01.30.	02.28.	03.31.	05.06.	06.03.	07.02.	07.30.	09.02.	10.05.	10.29.	
Rhip	11	8	7	-	-	-	-	-	-	1	
Rfer	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Reur	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mmys	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mnat	1	1	-	-	-	-	-	-	1	2	
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mmyo	18	15	12	-	-	1	-	-	1	-	
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bbar	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Indet sp.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
∑	33	25	22	-	1	1	-	-	2	3	

Faj	1996											
	02.04.	03.15.	04.13.	05.11.	06.30.	07.10.	07.28.	08.31.	09.27.	10.08.	11.09.	12.07.
Rhip	22	15	14	-	1	2	-	-	-	1	17	30
Rfer	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	1
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	2
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	25	29	5	-	-	-	-	-	-	-	1	10
Eser	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	51	47	20	-	1	2	-	-	-	11	23	45

Faj	1997											
	01.26.	02.28.	03.29.	04.26.	05.31.	06.29.	07.26.	08.30.	09.28.	10.31.	12.07.	12.30.
Rhip	27	26	19	14	2	-	-	-	3	12	27	25
Rfer	1	1	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-
Reur	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Mdau	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	2	5	5	5	1	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	13	13	9	3	1	-	-	-	-	5	8	11
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Bbar	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Σ	46	47	34	22	5	-	1	-	6	18	37	38

Faj	1998											
	01.24.	02.27.	03.31.	04.26.	05.30.	07.04.	08.02.	09.06.	10.03.	11.01.	11.29.	12.29.
Rhip	19	15	14	-	-	-	-	2	4	5	15	14
Rfer	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-
Reur	1	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	4	6	5	8
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	11	13
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	6	5	-	-	-	-	-	-	4	15	14	11
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Indet sp.	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-
Σ	27	24	16	1	-	-	-	3	17	32	48	47

Faj	1999											
	01.31.	02.27.	03.30.	04.30.	05.29.	06.20.	07.31.	08.29.	09.25.	10.30.	11.28.	12.30.
Rhip	13	10	7	1	1	-	-	-	1	5	10	7
Rfer	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Reur	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	9	9	9	7	-	-	1	-	-	-	2	-
Mnat	11	12	7	4	-	-	-	-	-	3	-	1
Mbec	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	13	15	5	1	1	-	-	-	-	4	5	7
Eser	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
∑	51	48	31	16	3	-	1	-	2	12	18	16

Faj	2000											
	01.29.	02.26.	03.25.	04.30.	06.03.	07.01.	07.30.	08.26.	09.30.	10.28.	11.26.	12.28.
Rhip	8	12	7	1	-	-	-	-	-	3	3	6
Rfer	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1
Reur	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2
Mnat	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	8	5	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	17	21	9	1	-	-	-	-	1	6	9	11

Faj	2001											
	01.28.	02.24.	03.24.	04.26.	05.20.	06.23.	07.28.	08.26.	09.23.	10.28.	11.28.	12.29.
Rhip	13	11	4	1	-	-	-	-	-	2	20	30
Rfer	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Reur	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	1	2	1	1	-	-	-	-	-	12	14	17
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5
Mbec	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mmyo	3	3	-	-	-	-	-	1	-	2	3	6
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-
∑	19	18	11	3	1	-	-	3	-	20	40	64

Faj	2002											
	01.25.	02.24.	03.23.	04.27.	05.25.	06.22.	07.27.	08.19.	09.22.	10.27.	11.30.	12.27.
Rhip	15	18	20	2	1	-	-	-	-	3	17	10
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1
Reur	4	4	4	4	-	-	-	-	3	4	5	-
Mdau	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	23	25	13	11	-	-	-	-	2	2	2	4
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	4	2	6	-	-	-	-	-	-	2	6	9
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paur	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Indet sp.	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-
Σ	**48**	**51**	**43**	**18**	**1**	**1**	**1**	**1**	**9**	**12**	**31**	**26**

Faj	2003											
	01.26.	02.23.	03.29.	04.26.	05.24.	06.29.	07.26.	08.24.	09.27.	10.26.	11.29.	12.27.
Rhip	10	17	2	1	1	-	-	-	2	10	16	16
Rfer	1	-	1	-	-	-	-	-	3	2	-	3
Reur	6	8	6	4	-	-	-	-	-	2	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	4	4	1	-	-	-	-	-	-	-	7	4
Mnat	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mmyo	8	7	2	1	-	-	-	-	-	10	11	15
Eser	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**34**	**40**	**12**	**7**	**2**	**-**	**-**	**-**	**5**	**24**	**36**	**42**

Faj	2004											
	01.24.	02.28.	03.27.	04.25.	05.25.	06.29.	07.25.	08.18.	09.19.	10.24.	11.27.	12.28.
Rhip	13	17	17	4	2	-	-	-	-	7	15	18
Rfer	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Reur	10	-	5	-	-	-	-	-	-	-	2	6
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	3	2	2	4	-	-	-	-	-	2	2	3
Mnat	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	15	12	5	1	-	-	-	-	-	8	7	10
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Σ	**45**	**35**	**36**	**9**	**3**	**-**	**-**	**-**	**1**	**18**	**26**	**38**

Faj	2005											
	01.30.	03.05.	03.27.	04.30.	05.22.	06.19.	07.30.	08.27.	09.24.	10.30.	11.26.	12.28.
Rhip	21	18	10	2	2	-	-	-	-	8	15	17
Rfer	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-
Reur	2	2	6	4	-	-	-	-	-	1	3	7
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	2	2	2	2	-	-	-	-	-	2	2	3
Mnat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Mmyo	12	9	6	-	-	-	-	2	-	2	2	4
Eser	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Indet sp.	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Σ	**39**	**35**	**25**	**8**	**3**	**-**	**1**	**4**	**2**	**15**	**23**	**32**

Faj	2006											
	01.29.	02.26.	03.26.	04.30.	05.21.	06.25.	07.29.	08.27.	09.30.	10.29.	11.25.	12.28.
Rhip	19	25	19	5	1	-	-	-	1	11	15	11
Rfer	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	7	7	7	-	-	-	-	-	6	4	9	10
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mema	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mbec	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	6	6	4	-	-	-	-	-	-	3	6	8
Eser	1	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**41**	**45**	**36**	**5**	**1**	**-**	**-**	**-**	**8**	**18**	**30**	**30**

Egyéb adatok: 1./ A Vértes László Karszt- és Barlangkutató Csoport által 1981-1984. között a barlang különböző helyeiről begyűjtött holocén korú csontmaradványok közül Kordos L. (1981, 1982, 1994) az alábbi denevér-maradványokat jelezte: (a) a barlang előtere (1981): *R. hipposideros*; (b) Bejárati-terem (1981): *Chiroptera indet sp.*; (c) Palota-ág első szakasza, „denevértemető" (1981): *R. hipposideros*, *R. euryale*, *M. schreibersii*; (d) Palota-ág alsó járata (1981): *R. hipposideros*, *M. myotis*, *M. dasycneme*; (e) Ny-i ág alsó járata, felső réteg (1982): *Rhinolophus sp., Myotis. sp.;* (f) Fő-ág cseppkőgátjánál II.sz. denevértemető (1982): *R. hipposideros*, *M. schreibersii*; (g) Ny-i ág alsó járata, alsó réteg (1984): *R. hipposideros*, *Chiroptera indet sp.*

2./ A Magyar Természettudományi Múzeum Emlősgyűjteményében lévő preparátumok: *R. hipposideros* (5), *R. ferrumequinum* (1), *R. euryale* (27), *M. emarginatus* (1), *M. myotis* (38), *M. schreibersii* (48).

3./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei (Molnár 2005): 1995.07.15.: *R. ferrumequinum* (1), *M. emarginatus*

(4), *M. myotis* (6), *E. serotinus* (2), *P. auritus* (1), *B. barbastellus* (1); 1995.10.26.: *R. hipposideros* (2), *R. euryale* (1), *M. nattereri* (10), *M. bechsteinii* (10), *M. myotis* (10), *E. serotinus* (1), *P. auritus* (2), *P. austriacus* (2), *B. barbastellus* (1); 1996.07.28.: *R. hipposideros* (1), *R. ferrumequinum* (2), *R. euryale* (1), *M. daubentonii* (3), *M. mystacinus* (2), *M. emarginatus* (13), *M. myotis* (14), *E. serotinus* (1), *P. austriacus* (1), *B. barbastellus* (3); 1996.07.31.: *R. hipposideros* (4), *R. ferrumequinum* (1), *R. euryale* (1), *M. daubentonii* (7), *M. emarginatus* (12), *M. bechsteinii* (3), *M. myotis* (9), *E. serotinus* (2), *P. auritus* (1), *B. barbastellus* (1); 1996.10.07.: *R. hipposideros* (7), *R. euryale* (1), *M. daubentonii* (6), *M. emarginatus* (3), *M. nattereri* (21), *M. bechsteinii* (25), *M. myotis* (5), *E. serotinus* (1), *P. auritus* (1), *P. austriacus* (3), *B. barbastellus* (4); 1997.07.26.: *R. hipposideros* (1), *M. bechsteinii* (1), *M. myotis* (1), *E. serotinus* (1); 1997.07.31.: *R. hipposideros* (2), *R. ferrumequinum* (1), *M. mystacinus* (1), *M. emarginatus* (4), *M. myotis* (4), *E. serotinus* (3), *B. barbastellus* (1); 1997.10.14.: *R. hipposideros* (4), *R. ferrumequinum* (1), *M. nattereri* (5), *M. bechsteinii* (1), *M. myotis* (1), *P. auritus* (2), *P. austriacus* (3), *B. barbastellus* (2); 1998.07.25.: *R. hipposideros* (1), *M. daubentonii* (1), *M. emarginatus* (1), *M. nattereri* (1), *M. myotis* (7), *M. blythii* (1), *E. serotinus* (2), *P. austriacus* (1), *B. barbastellus* (1); 1999.07.31.: *R. hipposideros* (2), *M. daubentonii* (2), *M. emarginatus* (5), *M. bechsteinii* (3), *M. myotis* (8), *E. serotinus* (1), *B. barbastellus* (1); 2001.08.26.: *R. hipposideros* (1), *M. daubentonii* (14), *M. mystacinus* (7), *M. nattereri* (13), *M. bechsteinii* (23), *M. myotis* (1), *M. blythii* (1), *E. serotinus* (2), *P. auritus* (2), *B. barbastellus* (7); 2004.09.18.: *R. hipposideros* (2), *R. ferrumequinum* (2), *M. daubentonii* (6), *M. emarginatus* (5), *M. nattereri* (17), *M. bechsteinii* (12), *M. myotis* (13), *P. auritus* (2), *P. austriacus* (2), *B. barbastellus* (7)

4./ A Magyar Denevérkutatók Baráti Köre által a bejáratnál infrakamerával végzett számlálások eredményei (Dobrosi D. 2006, 2007); 2005.09.24.: *R. hipposideros* (25), *R. euryale* (3), *M. daubentonii* (1), *M. emarginatus* (2), *M. nattereri* (19), *M. bechsteinii* (5), *M. myotis* (7), *E. serotinus* (1), *P. auritus* (1); 2006.10.12.: *R. hipposideros* (1), *R. euryale* (4), *M. daubentonii* (1), *M. nattereri* (5), *M. bechsteinii* (3), *M. myotis* (2), *P. auritus* (2), *B. barbastellus* (1)

Irodalmi adatok: Ács 1951a, 1951b, Babos & Janisch 1958, Dobrosi 2006, 2007, Dudich 1959, 1962, Egri & Juhász 2003, Hutchinson 1950, Juhász 1986a, 1986b, 1986c, 1987, 1988a, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Kordos 1981, 1982, 1994, Mészáros 1971, Molnár 2005, Moser 1878, Murai 1976, Scheibler 1872, Tietze 1872, Topál 1954, 1956, 1962a, 1962b, 1963, 1969, 1989a, 1989b, Venkovits 1952, Vida 1877, Vígh 1937

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Látogatása a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásához kötött. A denevéres téli időszakban az Igazgatóság teljes látogatási tilalmat, az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség pedig kutatási korlátozást érvényesít. A barlang Ny-i ága nyitott, Fő-ágát és a belőle nyíló mellékágakat a Bejárati-terem végébe beépített rácsajtó védi. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. Kisragadozók (nyest, vadmacska, róka ?) denevér zsákmányolását jelzik azok a karmolási nyomok, melyek a barlang központi szakaszaiban az oldalfalakon 1,5-2,5 m magasságig is megfigyelhetően a kissé mállott kőzetfelszínbe mélyedve maradtak fent. A barlang az 1960-as években még több denevérfaj, köztük elsősorban a *R. euryale*, *M. emarginatus*, *M. myotis* és *M. schreibersii* a Gerecsében kiemelkedő jelentőségű szülőkolóniáinak adott otthont.

Ez az állapot az 1980-as évek közepéig gyökeresen megváltozott. A szülőkolóniák megszűntek, a *M. schreibersii* teljesen eltűnt a területről, a többi faj kisebb csoportjai csak telelésre használják a barlangot. A megfigyelési adatok alapján a Pisznice-barlang ma helyi viszonylatban magas faj- és egyedszámú állandó téli és kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető. Jelentőségét növeli a *R. euryale* kisebb csoportjának visszatérő téli megjelenése. Az egyik legjelentősebb nászbarlang a Gerecsében.

Pisznicei Alsó-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-46

Egyéb elnevezés: -

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Pisznice

UTM-kód: CT18A2

Leírás: A Nagy-Pisznice meredek, sziklás déli oldalában található. DNy-ra néző szabálytalan alakú bejáratának szélessége 1,4 m, magassága 0,7 m. A felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy irányú törésvonalára illeszkedő főjárata kezdetben 1 m széles és 0,5 m magas, enyhén lejtő kuszoda, mely 2 m után egy 2 x 3,5 m-es alapterületű, 1,5 m magas fülkébe vezet. Innen egy 2 m mély aknácska majd egy 8 m hosszú, 0,6-0,8 m széles,1,2-1,5 m magas vízszintes folyosó halad tovább. Végén egy szép gömbüstös-gömbfülkés járatszakasz tárul fel, mely hamarosan járhatatlanná szűkül. A barlang járatainak összhosszúsága a mellékjáratokkal együtt 27 m, vertikális kiterjedése 4,2 m (+0,7 m, -3,5 m). Formakincse alapján feltételezhető, hogy egy hajdani termálkarsztos forrásbarlang maradványa. Viszonylag száraz, nagyobb esők után azonban az aknácska alján kis pocsolya alakul ki.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1997-2006. között 15 téli, 11 tavaszi, 15 nyári és 12 őszi (összesen 53) megfigyelést végzett. Közülük 5 téli, 2 tavaszi, 3 nyári és 5 őszi (összesen 15) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1999, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Indet sp.*
1999.08.14.	1	-	-
2002.08.15.	-	2	-
2002.12.27.	1	-	1
2003.05.20.	1	-	-
2003.10.26.	4	1	-
2003.11.29.	2	1	-
2003.12.27.	1	1	-
2004.02.28.	1	-	-
2004.04.25.	1	-	-
2004.09.19.	1	-	-
2005.01.30.	2	-	-
2005.07.30.	1	-	-
2005.10.30.	1	1	-
2006.01.29.	1	-	-
2006.10.29.	1	1	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és a rendszeresen fellelhető friss ürülék alapján a Pisznicei Alsó-barlang kis faj- és egyedszámú állandó téli és alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1999, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Pisznicei-átjáró

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-4

Egyéb elnevezés: -

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Pisznice

UTM-kód: CT18A2

Leírás: A Nagy-Pisznice déli oldalába mélyedő nagy kőfejtőben nyílik két bejárattal. Mindkét nyílása szabálytalan alakú, 3 m széles és 2 m magas. A két bejárat közötti távolság 11 m. Az 1-1,5 m magas üreg közepén észak felé 8,5 m szélességig kiöblösödik, itt az ÉK-i sarokból egy szép gömbüstös kürtőcske nyílik. A barlang járatainak összhosszúsága 20 m, vertikális kiterjedése 6 m (+5 m, -1 m). Vékonytáblás alsó jura mészkőben alakult ki, formakincse alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Kitöltését a mennyezetről leszakadozott kőtörmelék alkotja. Méretéből és jellegéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások. Légáramlás szinte állandóan érzékelhető.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 27 téli, 13 tavaszi, 21 nyári és 11 őszi (összesen 72) megfigyelést végzett, melyek közül mindössze 3 nyári volt pozitív. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), kereknyergű patkósdenevér (*R. euryale*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1994a, 1997, 2003b).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Indet sp.*
1986.08.03.	1	-	-
1997.08.21.	-	1	-
2003.08.15.	-	-	1

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Pisznicei-átjáró kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető, melyet esetenként a *R. euryale* is felkeres.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1994a, 1997, 2003b

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Pisznicei Bagoly-fülke

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-13

Egyéb elnevezés: -

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Nagy-Pisznice
UTM-kód: CT18A2
Leírás: A Nagy-Pisznice déli oldalába mélyedő nagy kőfejtőben található. Háromosztatú bejáratának nyílásai 0,5 x 0,5 m-esek, szabálytalan alakúak. Gömbfülkék láncolatából álló, befelé emelkedő felső termecskéjének szélessége 1,2 m, magassága 1-2 m. Összhosszúsága 6 m, magassága 3 m. Vékonytáblás alsó jura mészkő K-Ny irányú törésvonala mentén alakult ki, formakincse alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Felső részében borsóköves és cseppköves kiválások is megfigyelhetők. Jellegéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek. Légáramlás szinte állandóan érzékelhető.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Tv. Egyesület 1986-2006. között 27 téli, 13 tavaszi, 21 nyári és 11 őszi (összesen 72) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy nyári volt eredményes: 1990. július 15-én 1 határozatlan fajú, riasztott denevért észleltek (Juhász 1990, 1994a).
Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Pisznicei Bagoly-fülke kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1990, 1994a
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

<u>Pisznicei Bástya-barlang</u>
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-10
Egyéb elnevezés: -
Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Nagy-Pisznice
UTM-kód: CT18A2
Leírás: A Nagy-Pisznice déli oldalába mélyedő nagy kőfejtőben található. Keletre néző bejáratának szélessége 1 m, magassága 1,5 m. Kicsiny bejárati termecskéjét követően északi irányba fordulva 0,4-1,5 m széles, 0,3-1,5 m magas, gömbfülkék láncolatából álló, befelé enyhén emelkedő és fokozatosan elszűkülő folyosóban folytatódik, mely 12 m hosszban járható. Összhosszúsága 16 m. Vékonytáblás alsó jura mészkő K-Ny és É-D irányú törésvonalai mentén alakult ki, formakincse alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Belső szakaszát néhány cseppkő díszíti. Végpontjánál időszakosan enyhe légmozgás észlelhető.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 27 téli, 13 tavaszi, 21 nyári és 11 őszi (összesen 72) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy tél végi-tavaszi volt eredményes: 1987. március 14-én a barlang belső szakaszában közönséges denevér (*M. myotis*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász 1987, 1994a).
Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Pisznicei Bástya-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1987,1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Pisznicei Határ-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-21

Egyéb elnevezés: -

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Pisznice

UTM-kód: CT18A2

Leírás: A Nagy-Pisznice déli oldalába mélyedő nagy kőfejtőben található. DNy-ra néző bejáratának szélessége 1,4 m, magassága 1,8 m. Bejárati folyosója 1,2-1,5 m széles, 0,8-1,8 m magas, 6 m hosszú. Kettéágazó végéből É-ra a Kuszoda-ág indul, K-re a Kráter-terem nyílik. A Kuszoda-ág kezdetben É-i, majd ÉK-i irányba tartó, 0,6-1,8 m széles, 0,5-1,8 m (átlagosan 0,7 m) magas járatának hosszúsága 6 m-es mellékjáratával együtt 26 m. A Kráter-terem a barlang legtágasabb része két szintre osztható. Alsó része 3,5 x 4,5 m alapterületű, 2 m magas. Az aljáról tölcsérszerűen induló, lefelé beszűkülő akna mélysége 7 m. Ez a barlangrész mindig huzatos. Az 5-5,5 m magasságú felső teremrész a 3 m átmérőjű Nagy-kupola és a 2 m átmérőjű Cseppköves-kupola összeolvadó gömbfülke-együtteséből áll. Ezek a kupolák a kereknyergű patkósdenevér (*R. euryale*) visszatérő tartózkodási helyei. A barlang járatainak teljes hosszúsága 69,5 m, vertikális kiterjedése 12,6 m (+4,8 m, 7,8 m). A barlang alsó jura vékonytáblás mészkőben és márgában alakult ki ÉK-DNy, K-Ny és ÉNy-DK irányú törések mentén. Formakincse alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással jött létre. Falait néhol borsóköves-karfiolos és cseppköves kiválások díszítik. Benne csepegések csak időszakosan jelentkeznek, a Kuszoda-ág belső szakaszában telente időnként nagyobb tócsa is kialakul. A hőmérséklet a barlang egyéb részein átlagos, de a nyári időszakban Nagy- és Cseppköves-kupolában a 14-16°C-ot is elérheti. A barlangnak az 1980-as évek végéig nem volt számottevő denevér lakottsága, a *R. euryale* nagyobb – 45 egyedes – csoportja első ízben 1988. nyarán bukkant fel itt. Juhász (1994a) óvatos értékelését – mely szerint a barlang „valószínűleg kölykezőhely" – ma már egyértelműen pontosítani lehet: nem az. A denevérek minden esetben június-szeptember közötti időpontokban, vagyis már az ellést követően, a szülőkolónia felbomlási időszakában jelentek meg, s feltehetőleg sok fiatal egyed is volt közöttük.

Megfigyelési adatok:

Faj	1986		1987		1988		
	01.12.	08.03.	03.14.	02.20.	08.07.	11.13.	12.26.
Rhip	1	1	1	1	-	-	1
Rfer	-	-	1	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	45	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	1	-	-	-	-	-	-
Σ	2	1	2	1	45	-	1

Faj	1989				1990							
	01.14.	06.29.	08.03.	12.10.	01.06.	02.24.	04.27.	05.30.	07.15.	09.09.	10.31.	12.29.
Rhip	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Reur	-	40	28	-	-	-	-	-	40	29	24	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	1	40	28	-	1	-	-	-	40	29	25	2

Faj	1991											
	01.21.	02.23.	03.15.	04.20.	05.26.	06.23.	07.27.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.30.
Rhip	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	32	38	32	16	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
∑	-	1	2	-	-	1	32	38	33	16	-	1

Faj	1992											
	01.31.	02.29.	03.31.	05.01.	05.31.	06.30.	07.31.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.30.
Rhip	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	1	-	-	36	25	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1
∑	1	1	1	-	-	1	1	1	37	26	1	1

Faj	1993											
	01.30.	02.28.	03.31.	04.30.	05.30.	06.30.	07.31.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.31.
Rhip	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	1
Rfer	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-
Reur	-	-	-	-	-	35	-	21	-	24	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Indet sp.	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-
Σ	**2**	**-**	**-**	**1**	**5**	**36**	**1**	**22**	**-**	**25**	**1**	**1**

Faj	1994											
	01.30.	02.28.	03.31.	04.30.	05.30.	06.30.	07.30.	08.31.	09.30.	10.30.	11.30.	12.30.
Rhip	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	1	2	4*	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Σ	**-**	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**5**	**5**	**1**	**-**

Faj	1995									
	01.30.	02.28.	03.31.	05.06.	06.03.	07.02.	07.30.	09.02.	10.05.	10.29.
Rhip	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	1	-	9	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Σ	**2**	**1**	**1**	**-**	**1**	**1**	**1**	**-**	**9**	**-**

Faj	1996											
	02.04.	03.15.	04.13.	05.11.	06.30.	07.10.	07.28.	08.31.	09.27.	10.08.	11.09.	12.07.
Rhip	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	4	-	-	-	-	14	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
∑	1	-	-	-	4	-	-	-	-	19	2	2

Faj	1997											
	01.26.	02.28.	03.29.	04.26.	05.31.	06.29.	07.26.	08.30.	09.28.	10.31.	12.07.	12.30.
Rhip	2	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	2
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	1	-	17	17	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	2	-	-	-	1	-	1	-	18	18	1	4

Faj	1998											
	01.24.	03.01.	03.31.	04.26.	05.30.	07.04.	08.01.	09.06.	10.03.	11.01.	11.29.	12.28.
Rhip	2	1	2	-	1	-	-	-	-	1	2	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	-
Eser	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	3	1	2	-	1	-	-	-	25	4	3	-

Faj	1999											
	01.31.	02.27.	03.30.	04.30.	05.29.	06.20.	07.31.	08.29.	09.25.	10.30.	11.28.	12.30.
Rhip	2	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	1	-	12	3	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**2**	**4**	**-**	**-**	**1**	**-**	**1**	**-**	**14**	**4**	**1**	**-**

Faj	2000											
	01.29.	02.26.	03.25.	04.30.	06.03.	07.01.	07.30.	08.26.	09.30.	10.28.	11.26.	12.28.
Rhip	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	5	2	14	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**1**	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**5**	**2**	**16**	**3**	**2**	**2**

Faj	2001											
	01.28.	02.24.	03.24.	04.26.	05.20.	06.23.	07.28.	08.26.	09.23.	10.28.	11.28.	12.29.
Rhip	1	2	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	2	6	4	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**1**	**2**	**-**	**2**	**-**	**-**	**-**	**2**	**6**	**5**	**1**	**-**

Faj	2002											
	01.25.	02.24.	03.23.	04.27.	05.25.	06.22.	07.27.	08.19.	09.22.	10.27.	11.30.	12.27.
Rhip	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	2	-	4	-	12	12	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	1	-	-	-	2	-	4	-	13	17	1	2

Faj	2003											
	01.26.	02.23.	03.29.	04.26.	05.24.	06.29.	07.26.	08.24.	09.27.	10.26.	11.29.	12.27.
Rhip	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	3	2	6	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
∑	2	-	-	-	2	-	3	2	6	-	3	-

Faj	2004											
	01.24.	02.28.	03.27.	04.25.	05.25.	06.29.	07.25.	08.17.	09.19.	10.24.	11.27.	12.28.
Rhip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	4	4	2	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	-	-	-	-	-	-	-	4	4	2	-	-

Faj	2005											
	01.30.	03.05.	03.27.	04.30.	05.22.	06.19.	07.30.	08.27.	09.24.	10.30.	11.26.	12.28.
Rhip	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1	1
Rfer	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	-	-	2	1	-	-	1	1	1	2	1	1

Faj	2006											
	01.29.	02.26.	03.26.	04.30.	05.21.	06.25.	07.29.	08.27.	09.30.	10.29.	11.25.	12.28.
Rhip	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Reur	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mema	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	1	-	1	-	1	-	-	-	3	-	-	-

* 1994. október 3-án +4 R. euryale tetem

A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 55 téli, 51 tavaszi, 53 nyári és 50 őszi (összesen 209) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 1986-1990. között évi 1-8 alkalommal történtek, 1991. január óta – két hónap kimaradással – havi rendszerességűek. Közülük 35 téli, 15 tavaszi, 30 nyári és 41 őszi (összesen 121) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 10 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), nagy patkósdenevér (*R. ferrumequinum*), kereknyergű patkósdenevér (*R. euryale*), csonkafülű denevér (*M. emarginatus*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*), közönséges késeidenevér (*E. serotinus*), barna hosszúfülű-denevér (*P. auritus*), szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*), pisze denevér (*B. barbastellus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006). A teljes megfigyelési adatsor:

Egyéb adatok: A rendelkezésre álló adatok alapján a Pisznicei Határ-barlang jelenleg legfeljebb csak kis faj- és egyedszámú állandó téli és alkalmi tavaszi-nyári-őszi denevér-szálláshelynek minősíthető. A fentebb jelzett zavarásokat követően a *R. euryale* egyre fogyatkozó egyedszámban kereste fel a barlangot, s az elmúlt években már csak elvétve jelent meg itt a faj néhány egyede. Sem a szülőkolónia szálláshelye, sem az esetleg még összeálló kisebb csoportok szálláshelyei – a közeli Pisznice-barlangban telelő egyedek kivételével – nem ismertek.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Molnár 1997

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Látogatása a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásához kötött. A denevéres nyári-őszi időszakban az Igazgatóság teljes látogatási tilalmat, az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség pedig kutatási korlátozást érvényesít. A barlangban 1992-ben és 1993-ban több durva zavarás (sőt denevérpusztítás is) történt, ezért a bejárat 1994-ben rácsajtóval le lett zárva. Mivel ez a lezárás egy év alatt gyakorlatilag teljesen megsemmisült, az illetéktelen behatolás elleni védelmet a Budapesti Denevérvédelmi Csoport és a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület közös munkával a bejárat előtti törmelékhányó eltávolításával oldotta meg (Molnár 1997). Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Pisznicei Rókás-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-25

Egyéb elnevezés: -

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Pisznice

UTM-kód: CT18A2

Leírás: A Nagy-Pisznice nyugati oldalába mélyedő IV. sz. kőfejtőben található. DNy-ra néző ovális alakú alsó bejárata 1,2 m széles, 0,8 m magas. Az 1,5 m-rel magasabban nyíló felső bejárat egy 0,9 m átmérőjű aknácska, mely becsatlakozik az alsó nyílástó induló kuszodába. Ez a kuszoda 0,5-1 m széles, 0,4-0,8 m magas, belső részén 1,9 m magasságig felboltozódik. Itt a járat kétfelé ágazva és elszűkülve végződik. A barlang járatainak összhosszúsága 11 m, mélysége 2,5 m. Vékonytáblás alsó jura mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén alakult ki, gömbüstös-gömbfülkés formakincse alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Belső részeit foltokban borsókás, karfiol- és korallszerű képződmények díszítik. Kitöltésében kis mennyiségű guanó is található.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1989-2006. között 24 téli, 12 tavaszi, 20 nyári és 11 őszi (összesen 67) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy nyári volt eredményes: 1990. július 26-án a barlang belső szakaszában kereknyergű patkósdenevér (*R. euryale*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász 1990, 1994a).

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Pisznicei Rókás-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető, melyet esetenként a *R. euryale* is felkeres.

Irodalmi adatok: Juhász 1990, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Pisznicei Szeglet-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-20

Egyéb elnevezés: -

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Nagy-Pisznice
UTM-kód: CT18A2
Leírás: A Nagy-Pisznice déli oldalába mélyedő nagy kőfejtőben található. DK-re néző bejáratának szélessége 3 m, magassága 2,2 m. ÉNy-i irányba tartó, befelé enyhén lejtő bejárati folyosója 2-3 m széles, 0,6-1,5 m magas, 12 m hosszú. Végén összeszűkül és kisebb gömbfülkék láncolatával éri el a K-Ny és ÉKK-DNyNy irányítottságú belső szakaszt. Ennek főjárata 0,5-1,7 m széles, 0,5-1,5 m magas, 17 m hosszú. Belőle több rövid oldaljárat is nyílik. A barlang járatainak összhosszúsága 58 m, vertikális kiterjedése 6,8 m (+1 m, -5,8 m). Vékonytáblás alsó jura mészkő összetett törésrendszere mentén alakult ki, gömbüstös-gömbfülkés formakincse alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Belső szakasza nedves. Itt néhány cseppkő is díszíti.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 47 téli, 39 tavaszi, 43 nyári és 42 őszi (összesen 171) megfigyelést végzett. 1991. decemberétől – 1995-1996-ban és 1998-ban 4-10 alkalommal – az ellenőrzések havi rendszerességűek. Közülük csupán 12 téli, 7 tavaszi, 1 nyári és 2 őszi (összesen 22) bizonyult pozitívnek. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1987, 1989, 1990, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1997, 1998, 1999, 2002, 2005).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*
1986.01.12.	-	1
1987.03.14.	1	-
1989.12.10.	1	-
1990.12.29.	1	-
1992.01.31.	1	-
1992.02.29.	1	-
1992.11.30.	1	-
1992.12.30.	1	-
1993.02.28.	1	-
1993.05.30.	2	-
1993.07.31.	1	-
1993.11.30.	1	-
1993.12.31.	1	-
1994.03.31.	1	-
1994.01.30.	1	1
1995.03.31.	-	1
1995.05.06.	-	1
1997.02.28.	1	-
1998.01.24.	1	-
1999.03.30.	1	-
2002.01.25.	2	-
2005.03.05.	1	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Pisznicei Szeglet-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli és – feltételesen – alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1987, 1989, 1990, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1997, 1998, 1999, 2002, 2005

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Pisznicei Vörös-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-19

Egyéb elnevezés: -

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Pisznice

UTM-kód: CT18A2

Leírás: A Nagy-Pisznice déli oldalába mélyedő nagy kőfejtőben található. DK-re néző négyszögletes bejáratának szélessége 0,8 m, magassága 0,5 m. A barlang egy befelé enyhén lejtő lapos járatból áll, melynek szélessége 1,5-3,5 m, magassága 0,4- 1 m, hosszúsága 11 m. Középső részén egy szűkület nehezíti meg bejárását. Vékonytáblás alsó jura mészkő ÉK-DNy irányú törésvonala mentén alakult ki, gömbüstös-gömbfülkés formakincse alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Falait foltokban roncsolt borsóköves bevonatok borítják, néhány cseppkő is megfigyelhető. Belső szakasza nedves, itt csapadékos időszakban kisebb pocsolya is kialakulhat.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 27 téli, 11 tavaszi, 21 nyári és 10 őszi (összesen 69) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy tavaszi volt eredményes: 1999. március 30-án a barlang végponti szakaszában kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász 1999).

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Pisznicei Vörös-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli-tavaszi denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Pisznicei-zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-3

Egyéb elnevezés: Nagypisznicei-zsomboly

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Pisznice

UTM-kód: CT18A4

Leírás: A Nagy-Pisznice meredek, sziklás ÉK-i oldalának lankásabb szakaszán található. Főbejárata szabálytalan alakú, 3 x 2 m átmérőjű aknaszáj, mellékbejárata 0,5 x 0,8 m-es szűk bebújó, mely 1,5 m után már rácsatlakozik az aknára. A függőleges és lefelé fokozatosan táguló akna mélysége 26 m. Alapterülete az aknatalpon már 3 x 6 m-es. Az akna oldalából 6 m-es mélységben egy hasadékjellegű rövid oldaljárat, 20 m-es mélységben egy tágas, 2-3,5 m széles, 2-3 m magas felfelé tartó oldaljárat ágazik le, mely 7 m után rövid gömbfülke-sorral, illetve egy 6

m magas, szép gömbüstös kürtővel végződik. A barlang járatainak összhosszúsága 45,5 m. Felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy és ÉÉNy-DDK irányú törésvonalai mentén alakult ki a hajdan itt feláramló meleg karsztvíz oldó hatására. Falait jól fejlett gömbüstök tagolják, alsó mellékjáratában gömbfülkés formák is megfigyelhetők. Falai felül képződménymentesek, sokszor csipkésre korrodáltak, alul néhány kisméretű cseppkőképződmény is látható. A barlang csak időszakosan nedves, hőmérséklete viszont alacsonyabb az átlagosnál. A téli időszakban az akna 10-12 m-es mélységében – a pisze denevérek kedvelt tartózkodási helyén – gyakran fagypont alá is süllyed, nyaranként a végponti zónában is csak ritkán emelkedik 7 °C fölé.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 54 téli, 47 tavaszi, 52 nyári és 48 őszi (összesen 201) megfigyelést végzett. Az 1986-1990. közötti, évi 2-4 alkalommal elvégzett ellenőrzések mindegyike eredmény nélkül zárult. Az 1991 februárjától havi rendszerességű adatfelvételek során eddig 11 denevérfaj – *Rhip*, *Rfer*, *Mdau*, *Mnat*, *Mbec*, *Mmyo/bly*, *Eser*, *Paur*, *Paus*, *Bbar* – előfordulását regisztrálták (Juhász 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006). A teljes megfigyelési adatsor:

Faj	1991										
	02.23.	03.15.	04.20.	05.26.	06.23.	07.27.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.30.
Rhip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Σ	1	-	-	-	1	-	-	-	2	2	1

Faj	1992											
	01.31.	02.29.	03.31.	05.01.	05.31.	06.30.	07.31.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.30.
Rhip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-

Faj	1993											
	01.30.	02.28.	03.31.	04.30.	05.30.	06.30.	07.31.	08.30.	09.30.	10.31.	11.30.	12.31.
Rhip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

Faj	1994											
	01.30.	02.28.	03.31.	04.30.	05.30.	06.30.	07.30.	08.31.	09.30.	10.30.	11.30.	12.30.
Rhip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2

Faj	1995									
	01.30.	02.28.	03.31.	05.06.	06.03.	07.02.	07.30.	09.02.	10.05.	10.29.
Rhip	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	2	3	-	-	-	-	-	-	1
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Σ	1	3	4	-	-	-	-	1	-	1

Faj	1996											
	02.04.	03.15.	04.13.	05.11.	06.30.	07.10.	07.28.	08.31.	09.27.	10.08.	11.09.	12.07.
Rhip	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	5	9	1	-	-	-	-	-	-	1	4	3
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**10**	**14**	**2**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**4**	**3**

Faj	1997											
	01.26.	02.28.	03.29.	04.26.	05.31.	06.29.	07.26.	08.16.	09.28.	10.31.	12.07.	12.30.
Rhip	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mnat	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mmyo	3	4	4	-	-	-	-	-	-	3	4	6
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	**4**	**7**	**5**	**1**	**-**	**-**	**-**	**1**	**-**	**3**	**6**	**15**

Faj	1998											
	01.24.	02.04.	03.01.	03.31.	04.26.	05.30.	07.04.	08.16.	10.03.	11.01.	11.29.	12.28.
Rhip	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Mbec	1*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	5	5	4	4	-	1	-	-	1	5	7	6
Eser	2	2**	1	1	-	-	-	-	-	-	1	2
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	55	62	-	-	-	-	-	-	-	-	1	62
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Σ	**66**	**71**	**7**	**7**	**-**	**1**	**-**	**1**	**1**	**5**	**10**	**73**

Faj	1999											
	01.31.	02.27.	03.30.	04.30.	05.29.	06.20.	07.31.	08.29.	09.25.	10.30.	11.28.	12.30.
Rhip	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	4	5	2	-	-	-	-	-	-	5	5	2
Eser	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	57	55	-	-	-	-	-	-	-	-	24	65
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	64	62	3	-	-	-	-	-	-	5	29	67

Faj	2000											
	01.29.	02.26.	03.25.	04.30.	06.03.	07.01.	07.30.	08.26.	09.30.	10.28.	11.26.	12.28.
Rhip	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	42	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1

Faj	2001											
	01.28.	02.24.	03.24.	04.26.	05.20.	06.23.	07.28.	08.26.	09.23.	10.28.	11.28.	12.29.
Rhip	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
∑	23	2	-	-	-	-	-	1	-	-	5	1

Faj	2002											
	01.25.	02.24.	03.23.	04.27.	05.25.	06.22.	07.27.	08.19.	09.22.	10.27.	11.30.	12.27.
Rhip	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Eser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	**11**	**1**	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**2**	**3**

Faj	2003											
	01.26.	02.23.	03.29.	04.26.	05.24.	06.29.	07.26.	08.24.	09.27.	10.26.	11.29.	12.27.
Rhip	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	1	1	2	-	-	-	-	-	1	1	2	10
Eser	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	78	80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Indet sp.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	**81**	**84**	**3**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**1**	**2**	**16**

Faj	2004											
	01.24.	02.28.	03.27.	04.25.	05.25.	06.29.	07.25.	08.21.	09.19.	10.24.	11.27.	12.28.
Rhip	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	15	13	7	-	-	-	-	-	-	1	7	9
Eser	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	60	62	-	-	-	-	-	-	-	-	4	30
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
∑	**77**	**76**	**8**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**-**	**1**	**12**	**39**

Faj	2005											
	01.30.	03.05.	03.27.	04.30.	05.22.	06.19.	07.30.	08.27.	09.24.	10.30.	11.26.	12.28.
Rhip	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Mnat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	8	4	2	2	1	-	-	-	-	5	12	9
Eser	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	31	30	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	**43**	**34**	**2**	**2**	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**5**	**17**	**22**

Faj	2006											
	01.29.	02.26.	03.26.	04.30.	05.21.	06.25.	07.29.	08.27.	09.30.	10.29.	11.25.	12.28.
Rhip	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Rfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mdau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnat	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mmyo	15	14	6	1	1	-	-	-	-	3	4	5
Eser	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bbar	18	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	3
Indet sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
∑	**35**	**17**	**7**	**3**	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**3**	**5**	**11**

* 1998. január 24-én 1 M. bechsteinii tetem, ** 1998.február 4-én 1 E. *serotinus* terem

Egyéb adatok: 1./ A Pisznicei-zsomboly bejárati aknájának és 18 m-es mélységben feltárt mellékjáratának bontása során a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1989-1991. között, a feltárásokkal párhuzamosan nagymennyiségű iszapolt és válogatott, rétegenként bontott csontegyüttest juttatott el a Magyar Állami Földtani Intézetbe. Az anyag feldolgozását elvégző Kordos L. (1994) az 1989. évi bontás leletei és az 1991. évi számozott minták maradványai közül, valamint az 1990-1991. évi rétegenként begyűjtött, sztratigráfiai szempontból folyamatosnak tekinthető faunából az alábbi denevér-maradványokat mutatta ki: (a) az 1989. évi bontás leletei közül: *R. hipposideros* (26 humerus, 16 bulla, 2 maxilla, 3 mandibula), *M. myotis* (2 humerus), *M. cf. nattereri* (1 cranium, 3 humerus), M. cf. daubentonii (1 cranium), M. cf. dasycneme (6 humerus, 1 mandibula), *M. bechsteinii* (2 mandibula, 22 humerus), *B. barbastellus* (1 cranium, 1 mandibula, 19 humerus), *Pipistrellus sp.* (1 humerus), *Chiroptera div. sp.indet sp.* (10 mandibula fr., 357 div. Fr.); (b) az 1991/1.sz. mintából: *Chiroptera div. sp. Indet sp.* (102 db); (c) az 1991/2.sz. mintából: *Chiroptera indet sp.*. (1 db); (d) az 1991/3.sz. mintából: *Chiroptera indet sp.* (2 db); (e) az 1991/4.sz. mintából: *Chiroptera indet sp.* (1 db); (f) a Kuszoda (mellékjárat) 1990. évi mintájából: *Chiroptera indet sp.* (5 db); (g) a Cseppkőlefolyás (mellékjárat) 1990. évi mintájából: *M. blythii* (tömeges), *Chiroptera div. sp. indet sp.*

A zsomboly 1990. évi bontásakor a felszíntől 14,5 m-re kezdődő fenékszinttől lefelé 19 m-ig hét réteget lehetett megkülönböztetni (I-VII.), ami kiegészült az aknatalpon lévő faunamentes sárga

agyagos üledékkel, valamint az 1991. évi bontás során 18,5-20 m között feltárt, a VII. réteghez alulról kapcsolódó üledékkel. Az egységes rétegsornak tekinthető anyag összesen 1041 db (rétegenként 94+25+324+204+199+58+44+93 darab) fajra nem határozott denevér csontot tartalmazott.

2./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei: 1996.07.31.: *M. daubentonii* (2), *M. mystacinus* (4), *M. emarginatus* (1), *M. myotis* (1), *E. serotinus* (1), *P. austriacus* (2), *B. barbastellus* (6); 1997.07.26.: *M. myotis* (1), *B. barbastellus* (1); 1998.07.25.: *M. brandtii* (1), *M. emarginatus* (1), *M. nattereri* (1), *E. serotinus* (7), *P. auritus* (1); 1999.07.31.: *E. serotinus* (1)

Irodalmi adatok: Dobrosi 2006, 2007, Juhász 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Kordos 1994, Molnár 2005

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A megfigyelési adatok és a rendszeresen fellelhető friss ürülék alapján a Pisznicei-zsomboly helyi viszonylatban magas faj- és egyedszámú állandó téli és kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető. Jelentőségét növeli a *B. barbastellus* rendszeres és a Gerecsében kiemelkedően magas egyedszámúnak számító téli megjelenése.A barlang településektől távol, fokozottan védett, zárt területen nyílik. Látogatása a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásához kötött. A denevéres téli időszakban az Igazgatóság teljes látogatási tilalmat, az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség pedig kutatási korlátozást érvényesít. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Pisztoly-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-6

Egyéb elnevezés: -

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kő-hegy

UTM-kód: CT07D1

Leírás: A Csúcsos-hegy meredek, sziklás nyugati oldalában található. K-re néző bejárata 1 m széles, 0,6 m magas. Vízszintesen haladó járatának szélessége 0,7-2,2 m, magassága 0,6-1,2 m, hosszúsága 8 m. Felső triász vastagpados mészkő K-Ny irányú törésvonala mentén alakult ki. Formakincse alapján valószínűleg egy hajdani forrásbarlang maradványa. Falait kevés cseppkőképződmény díszíti. Jellegéből és méretéből adódóan benne erőteljesen érvényesülnek a külszíni meteorológiai hatások. Belső részében a hőmérséklet a téli időszakban 4,5-5oC, nyári időszakban 9,5-10oC.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 23 téli, 6 tavaszi, 15 nyári és 7 őszi (összesen 51) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy őszi és egy nyári volt pozitív: 1993. szeptember 11-én és 2000. június 10-én a barlang belső részében kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) 1-1 egyedét regisztrálták (Juhász 1993, 1994a, 2000).

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Pisztoly-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1993, 1994a, 2000

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A város közelében nyíló, szabadon látogatható barlangot bejáratának megközelítési, megtalálási nehézségei miatt számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Sárkány-lyuki kőfejtő 2.sz. barlangja

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4650-36

Egyéb elnevezés: -

Település: Lábatlan (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Berzsek-hegy

UTM-kód: CT18A3

Leírás: A Berzsek-hegy északi oldalába mélyedő Sárkány-lyuki kőfejtőben található. Két északra néző bejárattal nyílik a kőfejtő falában. Ny-i bejárata 1 m széles és1,2 m magas. A gömbfülkés jellegű Felső-terembe vezet, mely 4,6 m hosszú, 1,5-2,5 m széles, 2 m magas. DNy-i sarkából 8 m magas kürtő indul, K-i oldalán meredeken felfelé törő gömbfülke-csoport van, mely alatt az Alsó-terembe vezető akna indul. E terem 3-4 m széles, 10 m hosszú, 1-3 m magas. ÉK-i sarkából 7 m hosszú kuszodán át érhető el a 2 m széles és 0,6 m magas K-i bejárat. A barlang járatainak összhosszúsága a mellékjáratokkal együtt 30 m, vertikális kiterjedése 11 m (+8 m, -3 m). Alsó jura vékonypados mészkőben ÉK-DNy és K-Ny irányú törésvonalak mentén alakult ki, formakincse és ásványkiválásai alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Falait mállott kalcitkéreg borítja, felső kürtőjét szép cseppkőlefolyások díszítik.

A barlang denevérlakottságát első ízben Juhász (1981, 1982) említi. Beszámolója szerint az 1981. július 5-ei bejárás során 3 határozatlan fajú denevért figyeltek meg itt.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2001. között 5 téli, 2 tavaszi, 7 nyári és 2 őszi (összesen 16) ellenőrzést végzett. Közülük 1 téli, 2 nyári és 1 őszi (összesen 4) megfigyelés pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 3 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), nagy patkósdenevér (*R. ferrumequinum*), csonkafülű denevér (*M. emarginatus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1990, 1993, 1994a).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Rfer*	*Mema*	*Indet sp.*
1986.01.12.	-	-	2	1
1986.08.03.	-	-	-	21
1990.09.23.	-	2	-	-
1993.08.30.	1	-	-	1

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Sárkány-lyuki kőfejtő 2.sz. barlangja kis faj- és egyedszámú alkalmi téli és nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1981, 1982, 1986b, 1990, 1993, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang jelzett turistautaktól távol nyílik, ennek ellenére sokan felkeresik. Az emberi zavarás veszélye viszont nem számottevő. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Szalay-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4661-4

Egyéb elnevezés: Bajóti-kőfülke, Bajóti II.sz. barlang, Bajóti Szalay-barlang, Egyes-barlang, Kőfejtő-üreg, Öregkő-fülke, Öregkői-barlang, Öregkői-üreg, Öregkői-sziklaüreg, Szalay Ákos-kőfülke

Település: Bajót (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Öreg-kő

UTM-kód: Ct18C3

Leírás: A barlang Öreg-kő meredek, sziklás, sziklafalakkal tagolt keleti oldalában nyílik. Szép boltíves bejáratának szélessége 3,5 m, magassága 1,8 m. Összeoldódott nagy gömbfülkékből álló, 5 x 8 m alapterületű, 5,5 m magas terembe vezet, melynek belső végéből rövid, lapos átbújón keresztül egy újabb terembe lehet bejutni. Ez a 6 m széles, 14 m hosszú és 1,5-3 m magas, ugyancsak gömbfülkés-gömbüstös jellegű Ellipszisek-terme. A barlang járatainak összhosszúsága 40 m, vertikális kiterjedése 7,7 m (+4,2 m, -3,5 m). Felső triász vastagpados mészkőben K-Ny és ÉK-DNy irányú törésvonalak mentén alakult ki, formakincse alapján karsztvízszint alatti termálkarsztos üregtágulással. Falait kis felületeken cseppkőlefolyások díszítik, a mennyezetből néhol hajszálgyökerek lógnak. Az Ellipszisek-terme viszonylag nedves, itt csapadékos időben kisebb pocsolya is kialakulhat. Kitöltéséből az 1930-as években későpaleolit régészeti leletek kerültek elő.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 20 téli, 2 tavaszi, 20 nyári és 1 őszi (összesen 43) megfigyelést végzett, melyek közül 16 téli, 1 tavaszi és 3 nyári (összesen 20) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 3 denevérfaj *Rhip, Mnat, Mmyo* – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1994a, 1994b, 1995, 1997, 1998, 1999, 2001, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mnat*	*Mmyo*	*indet sp.*
1986.01.19.	-	-	1	1
1988.12.26.	2	-	-	-
1989.01.15.	2	-	-	-
1990.02.17.	2	-	3	-
1991.02.23.	2	-	-	-
1991.07.13.	-	-	-	1
1992.03.01.	-	-	3	-
1994.01.29.	-	-	2	-
1995.01.30.	-	-	2	-
1997.01.19.	2	-	-	-
1998.01.24.	-	-	1	-
1998.07.27.	-	-	1	-
1999.02.21.	1	-	3	-
2001.02.10.	2	-	1	-
2003.01.26.	2	1	2	-
2004.01.24.	2	-	-	-
2004.08.21.	1	-	-	-
2005.02.20.	-	-	1	-
2005.12.22.	2	-	1	-
2006.02.12.	1	-	1	-

Egyéb adatok: A Budapesti Denevérvédelmi Csoport által a barlangbejárat előterében 1997. július 27-én végzett hálózásos befogás eredménye: *M. myotis* (2), *M. blythii* (1), *E. serotinus* (2). A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Szalay-barlang kis faj- és egyedszámú állandó téli és alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1994a, 1994b, 1995, 1997, 1998, 1999, 2001, 2003b, 2004, 2005, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közkedvelt kirándulóhelyen nyílik. Sokan látogatják és ez – főleg a téli időszakban – jelentősen zavarja az itt tartózkodó denevéreket. Kívánatos lenne egy ismertető (figyelemfelhívó, tiltó) tábla kihelyezése.

Szelim-lyuk

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-8

Egyéb elnevezés: Bánhidai nagy barlang, Eperjes-barlang, Szelim-barlang, Szemi-luki

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kő-hegy

UTM-kód: CT07D1

Leírás: A tatabányai Kő-hegy meredek, sziklás, sziklafalakkal tagolt nyugati oldalának és fennsíkjának peremén található. A barlang négy bejárattal és két mennyezeti felszakadással rendelkezik. A nagyobbak a 10 m széles és 7,5 m maga Ny-i és a 6 m széles és 3 m magas DNy-i bejárat. A felszakadások 7-8 m, illetve 3-5 m átmérőjűek. A bejáratok egy tágas csarnokba vezetnek, melynek szélessége elől 25-27 m, beljebb 10-12 m, hossza 45 m és magassága helyenként a 10-12 métert is eléri. A belső felszakadás alatt függőleges omladékfallal végződik. A barlang felső triász vastagpados mészkőben ÉK-DNy irányú törésvonal mentén alakult ki. Szerkezete és formaelemei alapján feltételezhető, hogy hajdan forrásbarlangként működött. Falai képződménymentesek, de nagyon szépen feltárják a mészkő nemritkán 2 m-es vastagságot is elérő rétegeit. Az 1930-as években négy éven át folytatott ásatás eredményeként az idősebb üledékrétegekből több őskőkori kultúra emlékei is előkerültek innen. A fiatalabb üledékekből leletei azt bizonyítják, hogy a csiszolt kőkortól a koraközépkorig terjedő időszakokban a barlangot kisebb-nagyobb megszakításokkal lakóhelyként vagy menedékként használta az ember. Régészeti és őslénytani jelentősége, valamint morfológiai és tájképi értéke miatt a Szelim-lyuk fokozottan védett. A barlang igen régi – feltehetőleg felső pleisztocén – denevérlakottságát a végponton feltárt üledékszelvényben a gravitációs omladék és a nyugodt településű homokos barlangi üledék határán 5-20 cm vastagságban látható sötét guanós réteg bizonyítja.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 20 téli, 7 tavaszi, 18 nyári és 16 őszi (összesen 61) ellenőrzést végzett. Közülük mindössze 1-1 tavaszi és nyári megfigyelés bizonyult pozitívnek. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – *Rhip, Eser* – előfordulását regisztrálták, az előbbit csak egy tetem alapján (Juhász 1986b, 1991, 1994a, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Eser*	*indet sp.*
1986.08.03.	-	-	1
1991.09.06.	*	-	-
2006.04.14.	-	1	-

1991. szeptember 6-án 1 R. hipposideros tetem

Egyéb adatok: A Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület által 1996-2006. között a barlang áthalmozott kitöltéséből begyűjtött nagymennyiségű csontmaradvány közül Kordos L. (1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2006) holocén korú *R. hipposideros*, *M. schreibersii*, Chiroptera div. sp, *indet sp.* maradványokat jelzett. A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Szelim-lyuk kis faj- és egyedszámú alkalmi tavaszi-nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1991, 1994a, 2006

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang a városhoz közel, igen közkedvelt kirándulóhelyen nyílik. Tömegek keresik fel, de ez – az ismétlődő tűzgyújtások kivételével – nem jár számottevő emberi zavarással. Jelentőségére és a természetvédelmi szabályokra tájékoztató tábla hívja fel a figyelmet. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Szende-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-41

Egyéb elnevezés: 31.sz. víznyelő

Település: Vértesszőlős (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Halyagos-hegy (Farkas-völgy)

UTM-kód: CT07C2

Leírás: Az időszakosan aktív víznyelőbarlang a Halyagos hegy ÉNy-i oldalába mélyedő Farkas-völgy felső szakaszán található. Bejárati aknájának felső 6 m-e beton kútgyűrűkkel biztosított, alsó 1-1,5 m átmérőjű szakasza kisebb lépcsőkkel tagolva éri el a barlang 12 m-es mélységben lévő végpontját. Az akna 8 m-es mélységében nyíló mellékjárat szűk átbújó után egy 0,5-2,5 m széles, átlagosan 0,5 m magas, 12 m hosszban járható vízszintes kuszodába vezet, melynek mindkét végpontját omladék zárja le. A járatok összhosszúsága 25 m. A barlang felső triász vastagpados mészkő ÉK-DNy és ÉNy-DK irányú törésvonalai mentén alakult ki. Központi aknájának kialakulásában a beszivárgó vizek korróziója volt a meghatározó, mellékjáratában azonban a hajdani vízáramlásra utaló eróziós formák az uralkodóak. Csapadékos időben a beáramló víz a barlang alsó zónájában jelenik meg, ilyenkor a végponton vissza is duzzad. A barlang levegőjének hőmérséklete 5,5-9°C között változik, átlagosan 7,3°C.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1998-2006. között 21 téli, 18 tavasz, 19 nyári és 19 őszi (összesen 77) megfigyelést végzett, melyek közül csupán 3 téli és 3 tavaszi (összesen 6) volt pozitív. Az ellenőrzések 2000-2003-ban és 2005-ben havi rendszerességűek voltak. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – *Rhip, Mmyo* – előfordulását regisztrálták (Juhász 1998, 1999, 2000, 2002, 2004, 2005).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*indet sp.*
1998.04.08.	-	-	1
1999.01.17.	-	-	1
2000.03.04.	-	-	1
2002.03.26.	-	1	-
2004.12.28.	1	-	-
2005.02.26.	1	-	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Szende-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1998, 1999, 2000, 2002, 2004, 2005
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A rácsajtóval lezárt barlang a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Szomódi-barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4640-5
Egyéb elnevezés: -
Település: Szomód (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Les-hegy
UTM-kód: CT08A2
Leírás: A Les-hegy lankás DK-i oldalába mélyedő felhagyott bányagödörből nyílik. DK-re néző szabálytalan alakú bejáratának szélessége 5 m, magassága 0,4-1 m. Bejárati termecskéje 5 m hosszú, 3,5 m széles, 1-1,5 m magas. Mennyezetéből egy 3 m magas vakkürtő nyílik. A teremből két vízszintes járat indul, egymásra szinte merőlegesen. Az ÉK-i ág kb.5 m hosszúságig járható keskeny, lapos, erősen feltöltődött kuszoda, az ÉNy-i ág 12 m hosszú, 7 m-ig kényelmesen, onnan csak kúszva járható. Járatainak összhosszúsága 25 m. Pleisztocén forrásmészkőben ÉK DNy és ÉNy-DK irányú törésvonalak mentén alakult ki az egykor itt zajló aktív forrástevékenység során. A meglehetősen mállékony mészkövet vékony mésziszap-, agyag- és kavicskonglomerátum-rétegek tagolják. Ezek elsősorban a barlang mennyezeti részein figyelhetők meg, omlásos, leszakadásos formákban.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület végzett 1986-ban egy-egy téli és nyári megfigyelést, a télit pozitív eredménnyel: január 11-én a barlang bejárati termecskéjében közönséges denevér (*M. myotis*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász M. 1986b, 1994a).
Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Szomódi-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli és nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1994a
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang település közelében nyílik, de kevesen látogatják. Számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Szőlősi Arany-lyuk
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-28
Egyéb elnevezés: 17.sz. víznyelő, Arany-lyuk, Tatabányai Arany-lyuk
Település: Vértesszőlős (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Halyagos-hegy
UTM-kód: CT07C2
Leírás: Az időszakosan aktív víznyelőbarlang a Halyagos hegy ÉNy-i oldalába mélyedő Farkas-völgy felső szakaszában található. Töbör aljáról nyíló háromszög alakú, 1 m széles és 0,8 magas

bejárata kis aknácskára lyukad, melynek aljáról rövid, lejtős kuszoda vezet a belső, kisebb termekből, szűk kuszodákból és egy 10 m mélységű tágas aknából álló barlangszakaszokba. A barlang járatainak összhosszúsága 68 m, mélysége 12 m. Felső triász vastagpados mészkő É-D és ÉNy-DK irányú törésvonalai mentén alakult ki a beszivárgó vizek korróziójával, de falain eróziós formák is felismerhetők. Képződményekben szegény, néhány kisméretű cseppkő díszíti. Az időszakosan beáramló nagy tömegű víz már egy bejáratközeli aknácskában visszaduzzadás nélkül elszivárog. Levegőjének hőmérséklete 7,5-10 °C között változik, de általában 9oC alatti.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 27 téli, 17 tavasz, 23 nyári és 24 őszi (összesen 91) megfigyelést végzett, melyek közül 18 téli, 7 tavaszi, 1 nyári és 10 őszi (összesen 36) volt pozitív. Az ellenőrzések 2000-2003-ban és 2005-ben havi rendszerességűek voltak. Az adatfelvételek során 4 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), vízi denevér (*M. daubentonii*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*indet sp.*
1997.10.04.	2	-	-	-	-
1997.10.28.	1	-	-	-	-
1997.12.06.	4	-	-	2	-
1998.01.18.	2	-	2	2	-
1998.03.07.	1	-	1	4	-
1998.12.05.	-	-	-	4	-
1998.12.31.	-	-	1	-	-
1999.01.31.	1	-	-	5	1
1999.03.30.	1	-	-	1	-
1999.11.14.	-	-	-	1	-
1999.12.29.	1	-	1	2	-
2000.01.29.	-	2	2	5	-
2000.02.26.	1	1	1	3	-
2000.12.29.	1	-	-	-	-
2001.02.27.	1	-	1	1	-
2001.03.24.	1	-	-	-	-
2001.11.28.	1	-	-	-	-
2002.01.27.	-	-	-	1	-
2002.02.26.	-	-	-	1	-
2002.04.28.	1	-	-	-	-
2002.10.27.	-	1	-	-	1
2002.11.24.	-	-	-	-	1
2003.02.25.	-	-	-	2	-
2003.03.25.	-	-	-	1	-
2003.05.28.	-	-	-	1	-
2003.10.25.	1	-	-	-	-
2003.11.28.	-	-	-	1	-
2003.12.28.	2	-	-	1	-
2004.09.25.	1	-	-	-	1
2004.10.24.	1	-	-	-	-
2004.12.28.	2	-	2	4	-
2005.01.30.	-	-	-	2	-

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*indet sp.*
2005.02.26.	1	-	-	2	-
2005.03.26.	-	-	-	2	-
2005.05.28.	1	-	-	-	-
2005.12.29.	1	-	-	-	-
2006.06.30.	-	-	-	1	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Szőlősi Arany-lyuk kis faj- és egyedszámú téli és feltételesen alkalmi nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: A barlang denevérlakottságát már Lendvay (1979) említi, kis patkósdenevérek előfordulásáról ír; Juhász 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006.

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang nyitott bejárata közvetlenül forgalmas turistaút mellett nyílik, ennek ellenére –jellege miatt – számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Csapadékos időben a befolyó víz nagy mennyiségű avart, fatörmeléket és iszapot sodor magával s feltöltődéssel veszélyezteti a barlangot. Célszerű lenne a bejárat előtt egy törmelékfogó gát megépítése.

Tardosi Gorba-lyuk

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4640-22

Egyéb elnevezés: Bucsina-barlang, Gorbahegyi-sziklaüreg, Gorba-lyuk

Település: Tardos (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Gorba-hegy (Bucsina-völgy)

UTM-kód: CT08D3

Leírás: A Gorba-tető meredek északi oldalába mélyedő Bucsina-völgyben található. Bejárata egy 0,7 x 3,5 m szelvényű beszakadás, mely 1,5 m-es lelépő után egy 3,5 m hosszúságú, befelé lejtő lapos járatba vezet. Innen a barlang egy szűkületet követően kisebb, 2-3 m széles, 6 m hosszú, 1-1,8 m magas teremmel folytatódik, illetve ér véget. A járat összhosszúsága 13 m, mélysége 2,5 m. Felső triász vastagpados mészkő É-D irányú törésvonala és réteglapjai mentén alakult ki. Genetikája összességében tisztázatlan. Mennyezetén korróziós formák, oldalfalain kis foltokban cseppkőlefolyások láthatók. Klímája átlagos.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 9 téli, 1 tavaszi, 13 nyári és 2 őszi (összesen 25) megfigyelést végzett, melyek közül csupán egy téli volt pozitív: 1986. január 11-én a barlang termecskéjében közönséges denevér (*M. myotis*) 1 egyedét regisztrálták (Juhász 1986b, 1994a).

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Tardosi Gorba-lyuk kis faj- és egyedszámú alkalmi téli denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1986b, 1994a

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang közkedvelt kirándulóhely közelében található, de bejáratának megközelítési nehézségei miatt számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Tatabányai Bányász-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-26

Egyéb elnevezés: 7-8.sz. víznyelő, Csemetekerti-víznyelő
Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Kő-hegy
UTM-kód: CT07D1
Leírás: Az időszakosan aktív víznyelőbarlang a tatabányai Kő-hegy fennsíkjának ÉNy-i peremén található. Töböraljról nyíló bontott bejárati aknája 1,5 x 1,5 m szelvényű. A közel függőleges akna 1-2 m átmérőjű, 7 m mély. Az aljáról kisebb lépcsőkkel továbbvezető járat 12 m-es mélységben egy terem tetejére lyukad. Az erősen lejtős aljzatú terem 9-10 m hosszú, 2-4 m széles, 4-12 m magas. A barlang járatainak összhosszúsága 41,5 m, mélysége 20 m. Felső triász vastagpados mészkő ÉÉK-DDNy irányú törésvonala mentén alakult ki a beszivárgó vizek oldó hatására. Fala csipkésre korrodáltak, képződménymentesek. Alsó része állandóan nedves, de a csepegések gyérek.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 2006-ban 3 őszi és 1 téli megfigyelést végzett, melyek közül 1 őszi és a téli pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 2 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), közönséges denevér (*M. myotis*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*
2006.11.26.	1	1
2006.12.16.	-	1

Egyéb adatok: A 2006. őszén újra megnyitott bejáratú barlangban a feltárást követően szinte napokkal megjelentek a denevérek. Az eddig rendelkezésre álló kevés adat alapján a barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú téli denevér-szálláshelynek minősíthető.
Irodalmi adatok: Juhász 2006
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang bejárata nyitott, de jellege és bejárásának nehézségei miatt számottevő emberi zavarás nem fenyegeti. Jelentős védelmi problémát okoz viszont omladékos bejárati szakasza, mely beomlással, és feltöltődéssel veszélyezteti a barlangot. Az omlásveszélyt a bejárat biztonságos kiépítésével (és lezárásával) lehetne maradandóan megszüntetni.

Tábor-barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-25
Egyéb elnevezés: -
Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Kő-hegy
UTM-kód: CT07D1
Leírás: A tatabányai Kő-hegy meredek, sziklás keleti oldalában nyílik. K-re néző bejáratának szélessége 1,4 m, magassága 0,5 m. A bejárattól 1,5 m-re szűk nyílással szintén a külszínre lyukad. Vízszintesen haladó járatának átlagos szélessége 1 m, magassága 0,3-0,6 m, hosszúsága 15 m. Felső triász vastagpados mészkő K-Ny irányú törésvonala mentén alakult ki. Formakincse alapján valószínűleg egy hajdani forrásbarlang maradványa. Jellegéből és méretéből adódóan benne a külszíni meteorológiai hatások erőteljesen érvényesülnek.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 15 téli, 4 tavaszi, 8 nyári és 3 őszi (összesen 30) megfigyelést végzett, melyek közül egyik sem bizonyult eredményesnek.

Egyéb adatok: A Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály által 1977-ben a barlang humuszos kitöltéséből begyűjtött holocén korú csontmaradványok közül Kordos (1977, 1994) fajra nem határozott denevér-maradványokat is jelzett. A megfigyelési adatok hiányában, de a csontmaradványok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Tábor-barlang feltételesen kis faj- és egyedszámú denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Kordos 1977, 1994

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A szabadon látogatható barlang a város közelében, de nehezen megtalálható helyen nyílik. Az emberi zavarás veszélye elhanyagolható. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Törekvés-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-10

Egyéb elnevezés: Honvéd-barlang, Inka-barlang, Katona-barlang, Sólyom-barlang

Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kő-hegy

UTM-kód: CT07D1

Leírás: A tatabányai Kő-hegy meredek, sziklás keleti oldalában található. Kiépített és lezárt bejárata alatt tágas akna nyílik, melynek mélysége 13 m. Felső triász vastagpados mészkő ÉNy-DK és ÉÉK-DDNy irányú törésvonalai mentén alakult ki. Formakincse alapján valószínűleg egy hajdani forráskürtő maradványa. Klímája a bejárat lezárása óta kiegyenlített. Denevérlakottságát először Lendvay (1979) jelzi: beszámolója szerint 1978 októberében a barlang alsó szintjén 3 hosszúfülű denevért figyelt meg.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1990-2006. között 24 téli, 5 tavasz, 15 nyári és 10 őszi (összesen 54) megfigyelést végzett, melyek közül 8 téli, 1 nyári és 1 őszi (összesen 10) volt pozitív. Az adatfelvételek során a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) előfordulását regisztrálták (Juhász 1990, 1992, 1994a, 1997, 1998, 1999, 2002, 2003b, 2004).

Dátum/*date*	*Rhip*	*indet sp.*
1990.09.22.	2	1
1992.01.05.	4	-
1997.08.26.	1	-
1998.01.18.	1	-
1998.02.02.	1	-
1998.12.05.	1	-
1999.02.01.	1	-
2002.12.29.	1	-
2003.12.28.	1	-
2004.12.22.	2	-

Egyéb adatok: A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Törekvés-barlang kis faj- és egyedszámú alkalmi téli – és feltételesen nyári – denevér-szálláshelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Juhász 1990, 1992, 1994a, 1997, 1998, 1999, 2002, 2003b, 2004, Lendvay 1979

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Bejárati ajtaja berepülő nyílással ellátott kisméretű „légópince" ajtóval biztonságosan lezárt. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Tűzköves-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4621-41

Egyéb elnevezés: -

Település: Süttő (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Kis-Gerecse

UTM-kód: CT18B1

Leírás: A Kis-Gerecse fennsíkján található szakadéktöbör aljáról nyílik. Rácsajtóval lezárt bejárata alatt kezdetben szűk függőleges járattal indul, mely 11 m mély, de már -6 m-nél rályukad egy tágas terem oldalára. A terem 13 m hosszú, 4-6 m széles és 6-8 m magas. Oldalfalai közel függőlegesek, a mennyezeten a hasadékokkal határolt rétegsíkok a meghatározók. Mindez kiválóan szemlélteti a törésvonalak mentén felharapódzó, illetve a réteglaposan leszakadozó üregfejlődés folyamatát. A barlang összhosszúsága a két rövid mellékjárattal együtt 47,3 m, mélysége 16,5 m. Jura mészkőben és márgában alakult. A kőzet erősen tektonizált, a fő törésvonalak É-D és K-Ny irányúak. Kialakulásának több fázisa is azonosítható, de genetikája összességében tisztázatlan. Csapadékos időben bejárati szakaszában erős csepegések, csorgások alakulnak ki. Levegőjének hőmérséklete 6-8,5oC között változik, éves átlaghőmérséklete 7,6oC.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1989-2006. között 40 téli, 34 tavaszi, 32 nyári és 33 őszi (összesen 139) megfigyelést végzett. Az ellenőrzések 1989-ben 2 alkalommal, 1992-1997. között évi 2-10 alkalommal történtek, 1998 januárjától napjainkig havi rendszerességűek. Közülük 40 téli, 17 tavaszi, 1 nyári és 19 őszi (összesen 77) pozitívnek bizonyult. Az adatfelvételek során 7 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), vízi denevér (*M. daubentonii*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), nagyfülű denevér (*M. bechsteinii*), közönséges denevér (*M. myotis*), barna hosszúfülű-denevér (*P. auritus*), pisze denevér (*B. barbastellus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1989, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbech*	*Mmyo*	*Paur*	*Bbar*	*indet sp.*
1989.03.05.	5	-	-	-	-	-	-	-
1992.01.04.	20	-	-	-	-	-	-	-
1992.02.29.	8	-	-	-	-	-	-	-
1993.01.30.	16	-	-	-	-	-	-	-
1993.02.28.	18	-	-	-	-	-	-	-
1993.03.31.	6	-	-	-	-	-	-	-
1994.01.29.	16	-	-	-	-	-	-	-
1994.02.28.	7	-	-	-	-	-	-	-

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbech*	*Mmyo*	*Paur*	*Bbar*	*indet sp.*
1994.03.31.	1	-	-	-	-	-	-	-
1994.11.30.	2	-	-	-	2	-	-	-
1994.12.30.	3	-	-	-	2	-	-	-
1995.01.30.	11	-	-	-	1	-	-	-
1995.03.31.	5	-	-	-	1	-	-	-
1996.02.04.	19	-	-	-	3	-	-	-
1997.02.15.	21	-	-	-	3	-	-	-
1997.05.02.	7	-	-	-	-	-	-	-
1997.10.31.	1	-	-	-	2	-	-	-
1997.12.07.	16	-	-	-	2	-	-	-
1997.12.30.	21	-	2	-	-	1	-	-
1998.01.24.	28		-	-	1	1	-	-
1998.03.01.	7	-	1	1	-	-	-	-
1998.03.31.	9	-	-	-	-	-	-	-
1998.11.01.	-	-	-	-	-	-	-	1
1998.12.31.	25	-	2	-	4	-	-	-
1999.01.31.	21	-	2	-	3	-	-	1
1999.02.27.	17	-	1	-	3	-	-	-
1999.03.30.	-	-	-	-	6	-	-	1
1999.11.28.	12	-	1	-	2	-	-	-
1999.12.30.	27	-	2	1	5	-	-	-
2000.01.29.	30	-	1	-	7	-	-	-
2000.02.26.	14	-	1	-	11	-	-	-
2000.03.25.	6	-	1	-	3	-	-	
2000.04.30.	-	-	-	-	-	-	-	1
2000.06.03.	-	-	-	-	-	-	-	1
2000.10.28.	-	-	-	-	1	-	-	-
2000.11.26.	7	-	-	-	1	-	-	-
2000.12.28.	25	-	2	-	2	-	-	-
2001.01.30.	16	-	2	-	8	-	-	-
2001.02.24.	18	-	1	-	7	-	-	-
2001.03.24.	7	-	1	-	12	-	-	-
2001.09.23.	-	-	-	-	1	-	-	-
2001.10.28.	1	-	-	-	1	-	-	-
2001.11.28.	19	-	3	-	3	-	-	-
2001.12.29.	23	-	3	-	2	2	-	-
2002.01.25.	26	-	2	-	4	-	-	-
2002.02.24.	23	-	2	-	10	-	-	-
2002.03.23.	11	-	-	-	6	-	-	1
2002.10.27.	-	-	2	-	-	-	-	-
2002.11.30.	6	-	-	-	1	-	-	-
2002.12.27.	18	-	-	-	1	-	1	-
2003.01.26.	30	-	6	-	2	-	-	-
2003.02.23.	30	-	9	-	10	-	-	-
2003.03.29.	1	-	2	-	2	-	-	-
2003.09.27.	1	-	-	-	-	-	-	-
2003.10.26.	7	-	-	-	1	-	-	-
2003.11.29.	11	-	-	-	4	-	-	-
2003.12.27.	37	-	-	-	1	-	-	-

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbech*	*Mmyo*	*Paur*	*Bbar*	*indet sp.*
2004.01.24.	29	-	1	-	5	-	-	-
2004.02.28.	23	-	-	-	15	-	-	-
2004.03.27.	8	-	-	-	6	-	-	-
2004.09.19.	-	-	-	-	1	-	-	-
2004.11.27.	8	-	-	-	1	-	-	-
2004.12.28.	27	-	1	-	3	-	-	-
2005.01.30.	30	-	3	-	4	-	-	-
2005.03.05.	29	-	3	-	16	-	-	-
2005.03.27.	2	-	1	-	22	-	-	-
2005.04.30.	-	-	-	-	1	-	-	-
2005.10.30.	1	-	-	-	-	-	-	-
2005.11.26.	13	-	-	-	2	-	-	-
2005.12.28.	25	-	-	-	7	-	-	-
2006.01.29.	30	-	-	-	12	-	-	-
2006.02.26.	17	-	1	-	14	-	-	-
2006.03.26.	6	-	-	-	13	-	-	-
2006.04.30.	1	-	-	-	-	-	-	-
2006.05.21.	1	-	-	-	-	-	-	-
2006.11.25.	6	-	-	-	-	1	-	-
2006.12.28.	35	1	-	-	2	1	-	-

Egyéb adatok:

1./ A Tatabányai Barlangkutató Csoport által 1976-ban a bejárati akna alatti törmelékkúpból begyűjtött holocén korú csontmaradványok közül Kordos (1976, 1994) fajra nem határozott denevér csontmaradványokat is jelzett (Sashegyi & Juhász 1976).

2./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei: 1996.07.31.: *M. bechsteinii* (1), *M. myotis* (1), *E. serotinus* (1), *P. auritus* (2); 1997.07.31.: *M. myotis* (1), *B. barbastellus* (1); 1998.07.26.: *M. daubentonii* (1), *M. mystacinus* (1).

A megfigyelési adatok alapján a Tűzköves-barlang helyi viszonylatban közepesen fajgazdag és nagy egyedszámú állandó téli denevér-szálláshelynek minősíthető. Ez a *R. hipposideros* egyik legjelentősebb gerecsei telelő szállása. Mellette a *M. nattereri* és a *M. myotis* telel itt kisebb egyedszámban, de rendszeresen. Utóbbi egyedszáma a tél végén növekszik meg, tavaszi váltószállásként használja a barlangot.

Irodalmi adatok: Juhász 1989, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Kordos 1976, 1994, Sashegyi & Juhász 1976

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang bejárata rácsajtóval lezárt. Látogatása a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásához kötött. A denevéres téli időszakban az Igazgatóság teljes látogatási tilalmat, az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség pedig kutatási korlátozást érvényesít. Természeti eredetű veszélyforrást képez – a denevérek szabad be- és kirepülését akadályozó (időnként teljesen meg is gátoló) – a barlangajtón ősszel felhalmozódó avar és a télen erre hulló hó. Megoldást csak a rendszeres ellenőrzés és a szükség szerinti kitisztítás jelenthet.

Veres-hegyi-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-32
Egyéb elnevezés: Vasutas-barlang, Vöröshegyi Ördög-lyuk, Vöröshegyi-sziklaüreg
Település: Tatabánya (Komárom-Esztergom megye)
Településhatár: Veres-hegy (Kopasz-hegy)
UTM-kód: CT07D1
Leírás: A Veres-hegy meredek, sziklás északnyugati oldalában található. ÉNy-ra néző háromszög alakú bejáratának szélessége 0,7 m, magassága 0,9 m. A lezárt bejárati nyílás függőlegesen szakad rá a 3 m széles, 5 m hosszú, 7,5 m magas bejárati teremre. E teremhez három mellékág (Iker-terem, ÉK-i ág, DNy-i ág) is kapcsolódik. A főjárat a Fehér-teremmel folytatódik. Ez a barlang legnagyobb terme, szélessége 6,7 m, hosszúsága 9,6 m, magassága 9,1 m. A terem aljáról 15 m hosszban a meredeken lejtő, függőleges lépcsőkkel tagolt tágas Ferde-akna, majd rövid lankásabb szakasz után a 9,6 m mélységű függőleges Nagy-akna vezet tovább. Ennek aljától meredeken felfelé tartó mellékjárat ágazik le, a lépcsősen lefelé tartó főjárat pedig a 12 m-rel mélyebben lévő végponthoz tart. A járatok összhosszúsága 182,5 m, mélysége 45 m. A barlang felső triász vastagpados mészkő bonyolult törésrendszere mentén alakult ki. A fő törésirányok É-D, ÉK-DNy és ÉNy-DK irányúk. Formakincse alapján létrejöttében feltehetőleg az e törések mentén feláramló langyos víz oldó hatása volt a meghatározó. Falait néhol borsóköves kiválások díszítik. Felső szakaszában – főként a Fehér-teremben – kitöltésének felső rétegét kőtörmelékkel kevert guanó képezi. Az 1951-ben a gerecsei barlangok foszfátos kitöltését kutató Venkovits (1952) ennek vastagságát 70 cm-ben, mennyiségét 8 m3-ben határozta meg. A barlang az átlagosnál szárazabb, gyenge csepegések csak hosszabb csapadékos időszakban mutatkoznak. Levegőjének átlag-hőmérséklete a Fehér-teremben 9,8oC, a Nagy-akna tetejénél 10,2oC, végpontjánál 10,7oC. Széndioxid tartalma magasabb a normálisnál, nyáron és ősszel az 1,5-2,5 tf%-ot is eléri.
A barlang denevérlakottságát először Lendvay (1979) említi, de a faj és az egyedszám közelebbi meghatározása nélkül.
Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 46 téli, 44 tavaszi, 45 nyári és 43 őszi (összesen 178) megfigyelést végzett, melyek közül 48 téli, 36 tavaszi, 14 nyári és 33 őszi (összesen 131) eredményesnek bizonyult. Az ellenőrzésekre 1986-1992. között évi 2-5 alkalommal, 1995-ben és 1996-ban 9, illetve 6 alkalommal került sor. A megfigyelések 1993-1994-ben, majd 1997 januárjától havi rendszerességűek. Az adatfelvételek során eddig 7 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), kereknyergű patkósdenevér (*R. euryale*), vízi denevér (*M. daubentonii*), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), közönséges denevér (*M. myotis*), szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*), pisze denevér (*B. barbastellus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*Paus*	*Bbar*	*indet sp.*
1986.01.05.	6	-	-	-	1	-	-	-
1988.01.17.	7	-	-	-	-	-	-	-
1988.10.15.	-	-	-	-	-	-	-	1
1988.12.17.	8	-	-	-	1	-	-	-
1989.02.18.	8	-	-	-	-	1	-	1

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*Paus*	*Bbar*	*indet sp.*
1989.04.04.	4	-	-	-	-	-	-	-
1989.09.17.	-	-	-	-	1	-	-	1
1990.01.24.	10	-	-	1	-	-	-	-
1990.01.25.	13	-	-	1	-	-	-	-
1990.06.12.	1	-	-	-	-	-	-	1
1990.11.09.	4	-	-	-	-	-	-	1
1991.01.04.	4	-	-	-	-	-	-	-
1991.11.17.	7	-	-	-	1	-	-	-
1992.02.09.	8	-	-	-	1	-	-	-
1992.02.16.	7	-	-	-	1	-	-	-
1993.01.23.	11	-	-	-	-	-	-	-
1993.02.21.	8	-	-	-	-	-	-	-
1993.03.31.	9	-	-	-	-	-	-	1
1993.05.01.	1	-	-	-	-	-	-	-
1993.10.31.	3	-	-	-	-	-	-	3
1993.11.30.	6	-	-	-	-	-	-	-
1993.12.30.	8	-	-	-	1	-	-	-
1994.01.30.	4	-	-	-	-	-	-	1
1994.02.28.	-	-	-	-	-	-	-	2
1994.03.31.	2	-	-	-	-	-	-	3
1994.04.30.	-	-	-	-	-	-	-	1
1994.05.30.	-	-	-	-	1	-	-	-
1994.08.31.	-	-	-	-	-	-	-	1
1994.09.30.	-	-	-	-	-	-	-	1
1994.10.30.	2	-	-	-	-	-	-	-
1994.12.30.	7	-	-	-	-	-	-	-
1995.01.30.	4	-	-	-	-	-	-	-
1995.03.11.	4	-	-	-	-	-	-	-
1995.04.08.	3	-	-	-	1	-	-	-
1995.05.06.	1	-	-	-	-	-	-	1
1995.06.03.	-	-	-	-	-	-	-	2
1996.02.17.	6	-	-	2	4	-	-	-
1996.03.24.	2	-	-	-	5	-	-	-
1996.10.19.	2	-	-	-	6	-	-	1
1996.11.29.	2	-	-	-	2			
1997.01.12.	1	-	-	-	6	-	-	-
1997.02.16.	6	1	-	-	7	-	-	-
1997.03.23.	5	-	-	-	7	-	-	-
1997.04.27.	1	-	-	-	-	-	-	1
1997.05.31.	1	-	-	-	-	-	-	-
1997.08.30.	1	-	-	-	-	-	-	-
1997.09.28.	2	-	-	-	1	-	-	-
1997.10.31.	3	-	-	-	-	-	-	-
1997.12.07.	3	1	-	-	6	-	-	-
1997.12.29.	4	1	-	-	5	-	-	-
1998.01.25.	2	-	-	-	10	-	-	-
1998.02.28.	5	-	-	1	11	-	-	1
1998.03.31.	3	-	-	-	4	-	-	-
1998.10.04.	3	-	-	-	4	-	-	-

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*Paus*	*Bbar*	*indet sp.*
1998.11.01.	6	-	-	-	8	-	-	-
1998.11.15.	7	-	-	-	9	-	-	-
1998.12.05.	7	-	-	-	8	-	-	-
1998.12.30.	11	-	-	1	12	-	-	-
1999.01.30.	8	-	-	4	8	-	-	-
1999.02.28.	9	-	-	1	12	-	-	1
1999.03.30.	2	-	-	-	-	-	-	1
1999.04.30.	1	-	-	-	2	-	-	-
1999.05.30.	-	-	-	-	-	-	-	1
1999.07.03.	-	-	-	-	-	-	-	1
1999.10.30.	1	-	-	-	2	-	-	-
2000.01.30.	9	-	-	2	18	-	2	-
2000.02.27.	9	-	-	1	9	-	-	1
2000.03.25.	3	-	-	-	3	-	-	-
2000.04.30.	1	-	-	1	-	-	-	2
2000.06.03.	1	-	-	-	-	-	-	-
2000.07.01.	-	-	-	-	-	-	-	1
2000.08.27.	1	-	-	-	-	-	-	1
2000.09.29.	2	-	-	-	1	-	-	-
2000.10.28.	3	-	-	-	1	-	-	-
2000.11.25.	7	-	-	-	6	-	-	-
2000.12.30.	8	-	-	-	7	-	-	-
2001.01.28.	10	-	1	-	14	-	-	-
2001.02.25.	8	-	-	-	12	-	-	-
2001.03.31.	3	-	-	-	1	-	-	-
2001.04.21.	5	-	-	-	1	-	-	-
2001.05.26.	2	-	-	-	2	-	-	-
2001.08.25.	-	-	-	-	-	-	-	1
2001.09.28.	2	-	-	-	1	-	-	-
2001.10.27.	4	-	-	-	1	-	-	-
2001.11.28.	9	-	-	-	4	-	-	-
2001.12.30.	11	-	-	-	3	-	-	-
2002.01.26.	6	-	-	-	4	-	-	-
2002.02.24.	6	-	-	-	4	-	-	-
2002.03.26.	7*	-	-	-	8	-	-	-
2002.04.27.	-	-	-	-	1	-	-	1
2002.05.26.	1	-	-	-	-	-	-	-
2002.07.28.	-	-	-	-	-	-	-	1
2002.08.24.	-	-	-	-	-	-	-	2
2002.10.28.	-	-	-	-	2	-	-	-
2002.11.27.	6	-	-	1	1	-	-	-
2002.12.29.	6	-	-	1	6	-	-	-
2003.01.28.	12	-	-	-	8	-	-	1
2003.02.25.	8	-	-	1	12	-	-	-
2003.03.23.	3	-	-	-	6	-	-	-
2003.04.27.	1	-	-	-	-	-	-	1
2003.10.24.	3	-	-	-	1	-	-	-
2003.11.28.	8	-	-	-	-	-	-	-
2003.12.30.	10	-	-	-	1	-	-	1

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*Paus*	*Bbar*	*indet sp.*
2004.01.25.	6	-	-	-	-	-	-	-
2004.02.28.	9	-	-	2	3	-	-	-
2004.03.28.	3	-	-	1	2	-	-	-
2004.04.26.	1	-	-	-	-	-	-	-
2004.05.25.	2	-	-	-	-	-	-	-
2004.06.29.	-	-	-	-	-	-	-	1
2004.10.23.	2	-	-	1	-	-	-	-
2004.11.28.	5	-	-	-	-	-	-	-
2004.12.22.	7	-	-	-	2	-	-	-
2005.01.23.	12	-	-	-	5	-	-	-
2005.02.26.	12	-	-	-	8	-	-	-
2005.03.26.	3	-	-	-	6	-	-	1
2005.04.27.	-	-	-	-	3	-	-	-
2005.05.28.	-	2	-	-	-	-	-	-
2005.09.25.	2	-	-	-	-	-	-	-
2005.10.31.	5	-	-	-	2	-	-	-
2005.11.27.	8	-	-	-	2	-	-	-
2005.12.31.	8	-	-	1	7	-	-	-
2006.01.22.	6	-	-	1	8	-	-	-
2006.02.25.	9	-	-	1	6	-	-	1
2006.03.28.	4	-	-	-	4	-	-	-
2006.04.30.	1	-	-	-	-	-	-	1
2006.05.26.	4	-	-	-	-	-	-	-
2006.07.30.	-	-	-	-	-	-	-	1
2006.08.26.	-	-	-	-	-	-	-	1
2006.10.23.	1	-	1	-	-	-	-	-
2006.11.25.	1	-	-	2	1	-	-	-
2006.12.27.	4	-	-	1	1	-	-	-

* 2002. március 26-án +1 R. hipposideros tetem

Egyéb adatok: 1./ A Vértes László Karszt- és Barlangkutató Csoport (Juhász 1979) által a barlang különböző pontjain éveken keresztül gyűjtött holocén – nagyobbrészt az idősebb holocén a jelenkorival keveredő – korú csontmaradványok és üledékminták feldolgozását elvégző Kordos L. (1978, 1979, 1994) az anyagból az alábbi denevér-maradványokat mutatta ki: (a) a Fehér-terem (Középső-terem) elejéről és aljáról (1978): *R. euryale*; (b) a Fehér-terem, agyagos, humuszos, enyhén guanós kőzettörmelékéből (1982): *R. hipposideros*, *R. euryale*, *Myotis sp.*, *Chiroptera indet sp.*; (c) a Fehér-terem és az 1981-ben feltárt barlangszakasz határáról, enyhén agyagos, guanós kőzettörmelékből (1982): *R. hipposideros*, *R. euryale*; (d) a Fehér-terem K-i beugrójából, enyhén humuszos, guanós, mosott kőtörmelékből (1982): *Rhinolophus sp.*, *Myotis div. sp.*; (e) az 1981-ben feltárt omladékos folyosóból, gyengén guanós kőtörmelékből (1982): R. sp.; (f) az ÉK-i ág erősen humuszos, guanós kőtörmelékéből (1982): *R. euryale*, M. sp.

2./ A Magyar Természettudományi Múzeum Emlősgyűjteményében lévő preparátum: *M. bechsteinii* (1)

3./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei: 1995.10.05.: *M. nattereri* (6), *M. bechsteinii* (6); 1996.08.20.: *M. daubentonii* (2), *M. nattereri* (2), *M. bechsteinii* (3), *M. myotis* (1)

A megfigyelési adatok és a rendszeres fellelhető friss ürülék alapján a Veres-hegyi-barlang helyi viszonylatban közepes faj- és egyedszámú állandó téli és kis faj- és egyedszámú nyári denevér-szálláshelynek minősíthető. Párzóhelyként nem nagy jelentőségű."

Irodalmi adatok: Juhász 1979, 1986b, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Kordos 1978, 1979, 1994, Lendvay 1979, Venkovits 1952

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang látogatása a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásához kötött. A denevéres téli időszakban az Igazgatóság teljes látogatási tilalmat, az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség pedig kutatási korlátozást érvényesít. A barlang bejárata rácsajtóval lezárt. Egyéb védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Vértes László-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4630-27

Egyéb elnevezés: 11.sz. víznyelő, Gerecsei 11.sz. víznyelő

Település: Vértesszőlős (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Halyagos-hegy (Farkas-völgy)

UTM-kód: CT07C2

Leírás: Az időszakosan aktív víznyelőbarlang a Halyagos hegy ÉNy-i oldalába mélyedő Farkas-völgy felső szakaszán található. Bejárata lezárt, bejárati aknájának felső 5,5m-re beton-idomkő falazattal kiépített. Ez alatt a barlang több lépcsőben megtörő meredek lejtésű, tekervényes, helyenként kellemetlenül szűk járatokból, rövid kuszodákból, aknácskákból és kisebb termekből álló felső szakasza következik, mely 36 m mélységig, a Nagy-teremig húzódik. Az alsó, tágasabb szakasz a Nagy-teremmel kezdődik. Ez 8 m hosszú, 4,5 m széles, kb.18 m magas. Falait foltokban cseppkőlefolyások díszítik. A terem legmélyebb pontjáról szűk beszállással nyílik a Cseppköves-akna ferde hasadéka, mely a 6 m hosszú, 5 m széles és 8 m magas Travi-terembe vezet. A terem oldalkürtőjében található a barlang legnagyobb cseppkőképződménye. A teremből továbbhaladva 10 m hosszú lejtős, omladékos járat után a Szifon-terem következik. Ez a barlang jelenlegi végpontja. A teremből nyíló két kürtőben szép cseppkőlefolyások és szalmacseppkövek láthatók. A végpont 1-2,5 m2 felületű vízzel borított agyagszifon. A barlang járatainak összhosszúsága 123 m, mélysége 61,8 m. A barlang felső triász vastagpados mészkőben fejlődött ki a beszivárgó vizek korróziós és az egykor befolyó vizek eróziós munkájával. A kőzet erősen tektonizált. A fő törésirány ÉNy-DK-i, a kisebb jelentőségű haránttörések uralkodóan K-Ny irányúak. A barlang falai állandóan nedvesek, nagyobb esőzések után erős csepegések és csorgások is gyorsan megjelennek, főként az alsó szakaszban. Enyhe légmozgás csak időszakosan figyelhető meg. Levegőjének hőmérséklete átlagosan 8,5oC.

A barlang denevérlakottságáról először Lendvay (1979) számol be, néhány kis patkósdenevér és hosszúfülű denevér beköltözését említve.

Megfigyelési adatok: A barlangban a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület 1986-2006. között 48 téli, 29 tavasz, 34 nyári és 34 őszi (összesen 145) megfigyelést végzett, melyek közül 44 téli, 16 tavaszi, 3 nyári és 21 őszi (összesen 84) volt pozitív. Az ellenőrzések 2001-ben kéthetenkénti, 2002-2005-ben havi rendszerességűek voltak. Az adatfelvételek során 7 denevérfaj – kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), nagy patkósdenevér (*R. ferrumequinum*), vízi denevér (*M.*

daubentonii), horgasszőrű denevér (*M. nattereri*), közönséges denevér (*M. myotis*), barna hosszúfülű-denevér (*P. auritus*), pisze denevér (*B. barbastellus*) – előfordulását regisztrálták (Juhász 1986b, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006).

Dátum/*date*	*Rhip*	*Rfer*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*Paur*	*Bbar*	*indet sp.*
1986.01.11.	4	-	-	-	-	-	-	3
1988.01.22.	2	-	-	1	6	-	-	-
1988.02.27.	-	-	-	-	3	-	-	-
1988.10.15.	-	-	-	-	-	-	-	1
1988.12.04.	-	1	-	-	-	-	-	2
1989.02.12.	3	-	-	-	-	-	-	2
1989.03.10.	3	-	-	-	-	-	-	-
1989.03.31.	1	-	-	-	-	-	-	-
1990.01.14.	2	-	-	-	1	-	-	-
1990.03.03.	2	-	-	-	7	-	-	-
1990.06.12.	-	-	-	-	-	-	-	1
1991.01.13.	2	-	-	-	1	-	-	2
1992.01.05.	2	-	-	-	1	-	-	3
1992.03.29.	1	-	-	-	-	-	-	-
1993.01.24.	3	2	-	-	-	-	-	1
1994.02.27.	-	-	-	-	-	-	-	3
1995.01.15.	1	-	-	-	-	-	-	-
1996.02.17.	2	-	-	-	3	-	-	1
1997.01.25.	-	-	-	1	4	-	-	1
1997.10.04.	-	-	-	-	-	-	-	1
1997.11.01.	-	-	-	-	1	-	-	-
1997.12.06.	2	-	-	-	4	-	-	-
1998.01.18.	-	-	-	2	2	-	-	-
1998.01.25.	-	-	-	3	5	-	-	-
1998.11.07.	2	-	-	-	2	-	-	-
1998.12.05.	-	-	-	2	4	-	1	-
1998.12.20.	-	-	-	-	3	-	-	-
1998.12.31.	-	-	-	-	6	-	-	-
1999.01.17.	4	-	-	-	4	-	-	-
1999.01.23.	1	-	-	-	5	-	-	-
1999.11.14.	-	-	-	-	3	-	-	-
1999.12.29.	3	-	-	3	2	-	-	-
2000.02.06.	1	-	-	4	1	-	-	-
2000.02.26.	1	-	-	5	2	-	-	-
2000.03.25.	-	-	-	-	1	-	-	-
2000.09.24.	-	-	-	-	3	-	-	-
2000.10.28.	-	-	-	-	-	-	-	1
2000.11.25.	-	-	-	-	-	-	-	2
2000.12.29.	-	-	-	-	2	-	-	-
2001.01.14.	1	-	1	-	3	-	-	-
2001.01.28.	-	-	-	-	1	-	-	-
2001.02.10.	1	-	1	-	3	-	-	-
2001.02.27.	6	-	1	-	4	-	-	-
2001.03.11.	2	-	-	-	2	-	-	-

Dátum/*date*	*Rhip*	*Rfer*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*Paur*	*Bbar*	*indet sp.*
2001.03.24.	-	-	-	-	1	-	-	-
2001.04.08.	1	-	-	-	-	-	-	-
2001.05.26.	-	-	-	-	1	-	-	-
2001.08.26.	-	-	1	-	-	-	-	1
2001.09.08.	-	-	-	-	-	-	-	1
2001.10.28.	1	-	-	-	-	-	-	1
2001.11.28.	-	-	1	-	-	-	-	-
2001.12.30.	1	-	-	-	2	-	-	-
2002.01.27.	2	-	-	-	-	-	-	-
2002.02.26.	3	-	-	1	1	-	-	-
2002.03.26.	1	-	-	2	2	-	-	-
2002.09.27.	1	-	-	-	1	-	-	-
2002.10.27.	1	-	-	2	-	-	-	-
2002.11.24.	1	-	-	-	-	-	-	-
2002.12.27.	2	-	-	3	2	-	-	-
2003.01.25.	1	-	-	-	2	-	-	-
2003.02.25.	2	-	-	1	2	-	-	-
2003.03.25.	2	-	-	-	2	-	-	-
2003.10.25.	2	-	-	-	-	-	-	-
2003.11.28.	3	-	-	-	1	-	-	-
2003.12.28.	2	-	-	3	4	-	-	-
2004.01.27.	2	-	-	1	1	-	-	-
2004.02.28.	2	-	-	3	6	-	-	-
2004.03.28.	-	-	-	1	3	-	-	-
2004.04.26.	-	-	-	1	-	-	-	-
2004.10.24.	-	-	-	-	1	-	-	-
2004.11.28.	-	-	-	1	1	-	-	-
2004.12.28.	2	-	-	1	2	-	-	-
2005.01.30.	1	-	-	-	-	-	-	
2005.02.26.	-	-	-	3	1	-	-	-
2005.03.26.	-	-	-	-	1	-	-	-
2005.04.27.	-	-	-	-	1	-	-	-
2005.05.28.	1	-	-	-	-	-	-	-
2005.09.25.	-	-	-	-	1	-	-	-
2005.10.23.	1	-	-	-	-	-	-	-
2005.11.27.	1	-	-	3	4	-	-	-
2005.12.29.	2	-	-	1	3	-	-	-
2006.02.28.	3	-	-	-	4	-	-	-
2006.06.03.	-	-	-	-	-	1	-	-
2006.12.16.	2	-	-	-	6	-	-	-

Egyéb adatok: 1./ A Budapesti Denevérvédelmi Csoport a barlangbejárat előterében végzett hálózásos befogásainak eredményei (Molnár 2005): 1997.09.06.: *M. daubentonii* (15), *M. emarginatus* (7), *M. nattereri* (30), *M. bechsteinii* (15), *M. myotis* (3), *N. noctula* (3), *P. auritus* (16); 2001.08.27.: *M. daubentonii* (8), *M. emarginatus* (5), *M. nattereri* (4), *M. bechsteinii* (8), *M. myotis* (1), *N. noctula* (1), *P. auritus* (5)

2./ A Magyar Denevérkutatók Baráti Köre által a barlangbejáratnál infrakamerával végzett számlálások eredményei (Dobrosi 2006, 2007): 2005.09.26.: *R. hipposideros* (24), *M.*

daubentonii (1), *M. mystacinus* (1), *M. emarginatus* (4), *M. nattereri* (46), *M. bechsteinii* (28), *M. myotis* (1); 2006.09.22.: *R. hipposideros* (3), *M. daubentonii* (1), *M. emarginatus* (1), *M. nattereri* (15), *M. bechsteinii* (5).

A megfigyelési adatok és az időnként fellelhető friss ürülék alapján a Vértes László-barlang közepes-magas fajszámú, de kis egyedszámú állandó téli és kis faj-és egyedszámú alkalmi nyári denevér-szálláshelynek, egyben helyi viszonylatban fajgazdag és igen magas egyedszámú párzóhelynek minősíthető.

Irodalmi adatok: Dobrosi 2006, 2007, Juhász 1986b, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994a, 1994b, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003b, 2004, 2005, 2006, Lendvay 1979, Molnár 2005.

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A lemezajtóval lezárt barlang a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői hozzájárulásával látogatható. Az ajtón és a bejárati beton építményen 1-1 berepülő nyílás lett kialakítva. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges.

Összefoglalás

A Gerecse-hegység denevérfaunája hosszú távú változásainak elemzéséhez szükséges régi, de konkrét denevérfaunisztikai adatok Topál György az 1950-es, 1960-as és 1970-es években végzett pisznicei megfigyeléseire, vizsgálati eredményeire korlátozódnak. Az akkori és az 1980-as évek közepén tapasztalt állapotok összehasonlító értékelése e tanulmány a Pisznice-barlangot ismertető fejezetében megtörtént. Ebből kitűnik, hogy a két vizsgálati ciklus között a pisznicei denevérek egyedszámának drasztikusan csökkent, barlangi szülőkolóniáik felszámolódtak és a *M. schreibersii* teljesen eltűnt a barlangból (és a területről is).

Az 1986-1996. közötti megfigyelések adatainak értékelése már nem eredményez ilyen szomorú képet. Több denevérfaj gerecsei előfordulását sikerült kimutatni, s az ismert földalatti szálláshelyek száma mára megközelíti a százat. Ebben a vizsgálati ciklusban a gerecsei denevérállomány nem csak stabilizálódni látszik, hanem – a *R. euryale* továbbra is kritikus helyzetben lévő állománymaradványának kivételével – kismértékű, de határozott erősödése is érzékelhető. Ez a folyamat legalábbis részben már a földalatti denevérszállások következetes gyakorlati védelmének az eredménye.

Irodalom

Ács, T. 1950a. Jelentés a foszfátos barlangok feltárásáról. Kézirat, MÁFI

Ács, T. 1950b. Feljegyzés: A barlangi foszfátok tárgyában. Kézirat, MÁFI

Babos, A. & Janisch, N. 1958. Ixodes chiropterorum sp. N., eine neue Zeckenart in Ungarn. Acta Veterinaria Hung., VIII. p.389-399.

Bathó, N. 1961. Előzetes beszámoló jelentés a Lokomotív Természetbarát Egyesület Vasútépítő Osztálya Barlangkutató Csoportjának a Gerecse-hegység Lengyel-barlangjában végzett feltáró és kutató munkáiról. Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató, május, p.8-11.

Bekey, I. G. 1913. A bajóti Öregkő barlangjai Esztergom megyében. Die Höhlen des Öregkő beit Bajót im Komitat Esztergom. Barlangkutatás-Höhlenforschung, I.3. p.122-125, 145-147.

Cramer, H., Kolb, H & Vígh, J. 1931. Weitere Beiträge zur Geologie ungarischer Karstgebiete · Beobachtungen im Gerecse-Gebirge. Mitteilungen über Höhlen- und Karstforschung, p.1-9, 33-40.

Dobrosi, D. 2006. Denevér-monitorozás 2005-ben a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén. Kézirat, DINPI

Dobrosi, D. 2007. Denevér-monitorozás 2006-ban a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén. Kézirat, DINPI

Dudich, E. 1959. Elnöki megnyitó. Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató, 1959. szept., p.5-8.

Dudich, E. 1962. Höhlenbiologisches aus Ungarn 1958-1962. Karszt- és Barlangkutatás, IV. p.41-53.

Egri, Cs. & Juhász, M. 2003. Pisznice-barlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 322-325.

Gaál, I. 1934. A Gerecse hegység egyik legérdekesebb barlangcsoportja. A Földgömb, V. 9. p.321-330.

Hutchinson, G. E. 1950. Survey of conternporary knowledge of biogeochemistry 3. The biogeochemistry of vertebrate excretion. Bulletin of the American Museum of Natural History, 96. p.429.

Juhász, M. (1979): Beszámoló a tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ "Vértes László" Karszt- és Barlangkutató Csoportjának 1979. évi tevékenységéről. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1979. évi tevékenységéről, p.187-229.

Juhász, M. 1981. Beszámoló a tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ "Vértes László" Karszt- és Barlangkutató Csoportjának 1981. évi tevékenységéről. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1981. évi tevékenységéről, p.160-212.

Juhász, M. 1982. Beszámoló a tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ "Vértes László" Karszt- és Barlangkutató Csoportjának 1982. évi tevékenységéről. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1982. évi tevékenységéről, p.163-201.

Juhász, M. 1986a. Denevérleltár a Gerecsében. Szomorú tapasztalatok. Dolgozók Lapja, március 10. p.5.

Juhász, M. 1986b. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1986-ban végzett denevér-megfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE

Juhász, M. 1986c. A Pisznice-barlang megismerésének története. Karszt és Barlang, 1986. II. p.105-114.

Juhász, M. 1987. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1987-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE

Juhász, M. 1988a. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1988-ban végzett denevér-megfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE

Juhász, M. 1988b. Jelentés a bajnai felhagyott mélyművelésű agyagbányában feltételezett veszélyes hulladék feltárásának 1988-ban elvégzett munkálatairól. Kézirat, GBTE

Juhász, M. 1989. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1989-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE

Juhász, M. 1990. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1990-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE

Juhász, M. 1991. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1991-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 1992. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1992-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 1993. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1993-ban végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 1994a. Denevérmegfigyelések a Gerecse-hegység barlangjaiban. LIMES, Komárom-Esztergom Megyei Tudományos Szemle, 1994/2. különszám, p.113-134.
Juhász, M. 1994b. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1994-ben végzett denevér-megfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 1995. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1995-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 1996. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1996-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 1997. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1997-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 1998. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1998-ban végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 1999. A Gerecse-hegység barlangjaiban 1999-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 2000. A Gerecse-hegység barlangjaiban 2000-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 2001. A Gerecse-hegység barlangjaiban 2001-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 2002. A Gerecse-hegység barlangjaiban 2002-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 2003a. Öreg-kői 1.sz. zsomboly. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 320-322.
Juhász, M. 2003b A Gerecse-hegység barlangjaiban 2003-ban végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 2004. A Gerecse-hegység barlangjaiban 2004-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 2005. A Gerecse-hegység barlangjaiban 2005-ben végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Juhász, M. 2006. A Gerecse-hegység barlangjaiban 2006-ban végzett denevérmegfigyelések eredményei. Kézirat, GBTE
Kordos, L. 1976. Barlangi őslénytani ásatások és gyűjtések 1976-ban. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1976. évi tevékenységéről, p.36-57.
Kordos, L. 1977. Barlangi őslénytani ásatások és gyűjtések 1977-ben. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1977. évi tevékenységéről, p.15-24.
Kordos, L. 1978. Barlangi gerinces őslénytani gyűjtések és ásatások 1978-ban. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1978. évi tevékenységéről, p.10-18.

Kordos, L. 1979. Barlangi gerinces őslénytani ásatások és gyűjtések 1979-ben. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1979. évi tevékenységéről, p.8-16.

Kordos, L. 1981. Barlangi gerinces őslénytani ásatások és gyűjtések 1981-ben. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1981. évi tevékenységéről, p.9-13.

Kordos, L. 1982. Barlangi gerinces őslénytani gyűjtések és ásatások 1982-ben. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1982. évi tevékenységéről, p.9-11.

Kordos, L. 1994. A gerecsei barlangok ősgerinces kutatásának újabb eredményei (1970-1994). LIMES, Komárom-Esztergom Megyei Tudományos Szemle, 1994/2. különszám, p.93-111.

Kordos, L. 1996. Gerinces maradványok a Szelim-barlangból. Kézirat, GBTE

Kordos, L. 1997. Gerinces maradványok a Szelim-barlangból. Kézirat, GBTE

Kordos, L. 1998. Gerinces maradványok a Szelim-barlangból. Kézirat, GBTE

Kordos, L. 1999. Gerinces maradványok a Szelim-barlangból. Kézirat, GBTE

Kordos, L. 2000. Gerinces maradványok a Szelim-barlangból. Kézirat, GBTE

Kordos, L. 2001. Gerinces maradványok a Szelim-barlangból. Kézirat, GBTE

Kordos, L. 2002. Gerinces maradványok a Füstös-barlangból és a Szelim-barlangból. Kézirat, GBTE

Kordos, L. 2006. Gerinces maradványok a Lengyel-szakadékból és a Szelim-barlangból. Kézirat, GBTE

Kubassek, J. & Móga, J. 1976. Az Északnyugati Gerecse, Nagysomlyó és Hosszúvontató csoportjának barlangjai. Kézirat, KvVM

Lendvay, Á. 1979. A Gerecse-hegység 4630-as kataszteri egysége. Kézirat, KvVM

Lendvay Bende, Á. 1967. A Vasútépítő Törekvés II. számú Barlangkutató Csoportjának jelentése a Denevér-barlangban és környékén, valamint a Lengyel-barlangban végzett kutatásairól. Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató, p.19-25.

Liffa, A. 1907. Megjegyzések Staff János "Adatok a Gerecse-hegység stratigraphiai és tektonikai viszonyaihoz" című munkája stratigraphiai részéhez. Magy. Kir. Földt. Int. Évk. XVI. 1. p.3-18.

Magyar Denevérgyűrűzési Központ Adatbázisa

Mészáros, F. 1971. Vizsgálatok a hazai denevérek élősködő fonálférgein (Nematoda). Állattani Közlemények, LVIII. 1-4. p.78-86.

Molnár, Z. 1997. A Pilis-, Visegrádi- és Gerecse-hegység denevérfaunisztikai vizsgálata 1992-97. Az I. Magyar Denevérvédelmi Konferencia (Sarród, 1997. november 29.) kiadványa, p.26-33.

Molnár, Z. 2005. Denevér-monitorozás a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén. Kézirat, DINPI

Moser, J. 1878. Ueber verschiede Düngstoffe. Erster Ber. über Arbeiten der K.K. Landw. Chem. Versuchst.

Murai, É. 1976. Cestodes of Bats in Hungary. Parasit. Hung., 9. p.41-62.

Polacsek, Zs. 2002. A Paksi-mogyoró-barlang természeti állapotfelvétele. Kézirat, KvVM Közhiteles Barlangnyilvántartás

Sashegyi, L. & Juhász, M. 1976. Jelentés a Tatabányai Barlangkutató Csoport 1976. évi tevékenységéről. Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1976. évi tevékenységéről, p.216-222.

Scheibler 1872. - Annal. d. Landw., p.709.

Tietze, E. 1872. Ueber ein Vorkommen von Fledermausguano im Graner Gebirge. Verhandlungen der k.k. geologischen Reichsanstalt, 12. p.247-249.

Topál, Gy. 1954. A Kárpát-medence denevéreinek elterjedési adatai. Ann. Hist. Nat. Mus. Nat. Hung., s. nova V. p.471-483.

Topál, Gy. 1956. The movements of Bats in Hungary. Ann. Hist. Nat. Mus. Nat. Hung., VII. p.477-489.

Topál, Gy. 1962a. Some experiences and results of banding in Hungary. Proc. Of the International Symposium on methods of Mammalogical Investigation held in Brno, p.339-344.

Topál, Gy. 1962b. A magyarországi denevérek ivararánya. Sex ratio in Hungarian bats. Vertebrata Hungarica, IV. 1-2. p.141-163.

Topál, Gy. 1963. Results of bat-banding in Hungary. Proceeding of the fifth meeting of the Hungarian Biological Society. Act. Biol. Suppl. 5. 13. p.36-37.

Topál, Gy. 1969. Denevérek – Chiroptera. Fauna Hungariae, 22. 2.

Topál, Gy. 1989a. An overview of research on cave bats in Hungary. Karszt és Barlang, Special Issue 1989. p.65-67.

Topál, Gy. 1989b. A barlangi denevérek magyarországi kutatásának áttekintése. Karszt és Barlang, 1989. I-II. p.85-86.

Venkovits, I. 1952. Jelentés az 1951. évi barlangi foszfátkutatásokról. Kézirat, MÁFI

Vida, A. 1877. A lábatlani barlangok. Vasárnapi Újság, XXIV. 30. p. 470-471.

Vigh, Gy. 1937. A Gerecse barlangjai. Turisták Lapja, XLIX. 5. p.194-198.

A Vértes-hegység földalatti denevérszállásainak katasztere

Juhász Márton

Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület
(2800 Tatabánya, Gál István ltp. 405/a.

Bevezetés

A Vértes-hegység a Dunántúli-középhegység vonulatának a Bakony és a Gerecse között elhelyezkedő tagja. 314 km2-es területe a Vértes-fennsík, a Gánti-medence és a Vértesalja részterületekre tagolódik. Tönkös sasbérces szerkezetű, átlagosan 300-400 m tszf. magasságú fennsíkja alacsony középhegység, melynek legmagasabb pontjai a 482 m magas Nagycsákány és a 479 m magas Csókakő.

A hegység fő tömegét középső és felső triász karbonátos kőzetek alkotják, elsősorban diploporás dolomit, szaruköves dolomit és fődolomit, alárendeltebben dachsteini mészkő. Ezeket a fennsíki területen kisebb foltokban, a fennsíkot körbeölelő hegylábfelszíneken általánosan elterjedten fiatalabb üledékek, főként eocén mészkövek és márgák borítják. A hegységben jelenleg közel 120 barlang ismert, de ezek döntő többsége kisebb hasadék vagy kőfülke. Az 50 m-es hosszúságot csak a Csákvári-barlang, a Gánti-barlang és a Vértessomlói-barlang haladja meg.

A terület központi része felszíni vizekben rendkívül szegény, mivel a csapadék jelentős része azonnal beszivárog a talajba, illetve a karbonátos kőzetekbe. Az itt fakadó források kis hozamúak. A jelentősebb vízfolyások (Által-ér, Császár-víz, Váli-víz) és nagyobbrészt mesterséges eredetű tavak a hegység peremén találhatók.

A hegység területének legnagyobb része – a 250-400 m tszf. magasságú területek – mérsékelten hűvös, mérsékelten nedves éghajlatú. Az évi középhőmérséklet 9 oC, a júliusi középhőmérséklet 19,5-20oC, a januári középhőmérséklet -2,5oC körüli. A téli napok száma 30-35. A csapadék évi átlaga 650 mm. A havas napok száma 20-25, a hótakarós napok száma 35-40 évente. Az uralkodó szélirány az ÉNy-i.

A hegységben a kiterjedt dolomitsziklagyepek, a cserszömörcés karsztbokorerdők és a száraz tölgyesek a jellemzőek, mellettük északon a bükkös erdőállományok mellett a hűvösebb völgyekben az elegyes karszterdő is előfordul.

A korábbi igen kis számú és csak említéseket tartalmazó publikáció, valamint a fellelhető kéziratok feldolgozása, továbbá az újabb, Paulovics Péter és Staudinger István vezetésével 1997-ben megindult, 2002-től a tatabányai Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület, majd 2005-től a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság munkacsoportjának (Halupka Gábor, Hegyi Zoltán, Juhász Márton) tevékenységével is kibővülő módszeres terepi kutatómunka eredményeként a hegység területéről eddig összesen 12 földalatti denevérszállás (10 barlang és 2 mesterséges üreg) vált ismertté. Ezek többsége alkalmi téli és/vagy nyári szálláshely, állandó téli szálláshelynek csak a Csákvári-barlang, a Gánti-barlang, a Gánti bányavágat, a Gánt-bányatelepi bányavágat és a Vértessomlói-barlang minősíthető. Az adatfelvételek során eddig 10 denevérfaj

vértesi előfordulását sikerült kimutatni. Az adatok alapján a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) a hegységben általánosan elterjedt, állománya stabil. A közönséges denevér (*M. myotis*) szintén elterjedt, de egyedszáma lényegesen kisebb az előbbi fajénál. A nagy patkósdenevér (*R. ferrumequinum*), a vízi denevér (*M. daubentonii*), a nagyfülű denevér (Myotis bechsteinii), a közönséges kései denevér (*E. serotinus*), a rőt korai denevér (*N. noctula*), a barna hosszúfülű-denevér (Plecotus auritus), a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) és a pisze denevér (*B. barbastellus*) csak alkalmi előfordulásokból ismert.

A terepi adatfelvételek befejezésének időpontja: 2006. december 30.

Eredmények

Csákvári-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4521/1
Egyéb elnevezés: Bárachára-barlang, Esterházy-barlang
Település: Csákvár (Fejér megye)
Településhatár: Nagy-hegy (Guba-hegy)
UTM-kód: CT05D2
Leírás: A barlang három magas hasadékból álló bejárattal nyílik a hegyoldalból kiemelkedő sziklaszirtben. A felső triász fődolomit több egymást harántoló hasadéka mentén kialakult korróziós járatainak összhosszúsága 87,5 méter. Képződményekben viszonylag szegény. Érdekes, hogy a főhasadék belső részében nagy falfelületeket borít a mennyezet repedéseiből előbukkanó sűrű, buja hajszálgyökérzet. Kitöltéséből az ismétlődő ásatások során bronzkori régészeti leletanyag, valamint több rétegből is rendkívül értékes őslénytani leletegyüttes került elő. Kiemelkedő jelentőségű az a miocén kori, 8-9 millió éves anyag, mely Kretzoi (1951, 1954) szerint a nagyemlősök – pl. gumósfogú őselefánt (Gomphotherium longirostre), háromujjú ősló (Hipparion primigenium) – maradványai mellett a kisemlősök között denevér-maradványokat is tartalmazott. A barlang őslénytani és régészeti jelentősége miatt fokozottan védett.
Megfigyelési adatok: A barlang denevér-lakottságát először Kocsis (1975), majd az Alba Regia Barlangkutató Csoport (1979) is említette, de faj és egyedszám feltüntetése nélkül. Részletes adatfelvételek 1997 óta történnek (Juhász et al. 2005), melyek során eddig 4 faj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), a közönséges denevér (*M. myotis*), a közönséges késeidenevér (*E. serotinus*) és a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) itteni előfordulását sikerült kimutatni.

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Eser*	*Paus*
1997.02.07.	1	-	1	1
1998.01.10.	3	2	5	-
2002.02.02.	3	-	1	-
2005.01.11.	2	-	3	-
2005.12.01.	1	4	-	-
2006.01.18.	-	1	3	-
2006.10.05.	6	-	-	-
2006.12.14.	5	-	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Alba Regia Barlangkutató Csoport 1979, Juhász et al. 2005, Kocsis 1975, Kretzoi 1951, 1954

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlangot viszonylag sok kiránduló keresi fel, de ez nem jár számottevő zavarással. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A barlang alkalmi nyári szálláshelynek és több faj kis egyedszámú, de állandó téli szálláshelyének minősíthető.

Fáni-völgyi 5.sz. üreg

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4522/37

Egyéb elnevezés: Fáni-völgyi 2.sz. hasadékbarlang, Fáni-völgyi 5.sz. barlang

Település: Vértesboglár (Fejér megye)

Településhatár: Fáni-völgy

UTM-kód: CT05C3

Leírás: A mindössze 5 m hosszúságú barlang 0,5 m széles, 0,6 m magas háromszög alakú bejárata egy meredeken emelkedő kúszójáratba vezet, melynek végén egy 2 m magasságú fülke található. Felső triász dolomit törésvonala mentén alakult ki, korrózió és kifagyásos aprózódás hatására. Falait karfiolszerű borsókő képződmények díszítik. Kis méretéből és jellegéből következően a felszíni hőmérsékleti viszonyok erőteljesen érvényesülnek benne.

Megfigyelési adatok: A barlang denevér-lakottságát – Fáni-völgyi 2.sz. hasadékbarlang név alatt – eddig egyedül Kocsis (1975) említette, de faj és egyedszám feltüntetése nélkül. Az újabb (2003-2006. évi) ellenőrzések mindegyike eredménytelennek bizonyult.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász et al. 2005, Kocsis 1975

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A rendelkezésre álló információ alapján a barlang feltételesen alkalmi téli és/vagy nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Gánti-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4521/16

Egyéb elnevezés: -

Település: Gánt (Fejér megye)

Településhatár: „Angyal-lépcső"

UTM-kód: CT05B2

Leírás: A barlang eredeti bejárata egy ovális alakú, 0,4 m széles, 0,8 m magas nyílás, az új, bontott bejárat szélessége 2,8 m, magassága 2,1 m. A szűk bejárati szakasz a 9 m hosszú, 2,5 m széles és 9 m magas Hasadék terembe vezet. Innen újabb szűk, kacskaringós járatokon át érhetők el a további tágasabb részek: a Nagy-terem, a Galéria, a Padlás, a Végponti-terem és az Új végponti-terem. Járatainak összhosszúsága 130 m, legnagyobb mélysége 14,5 m. A barlang felső triász dolomitban (alárendelten mészkőben) karsztvízszint alatti oldódással alakult ki, egy ÉK-DNy-i irányú törésvonal mentén. Formakincsére a gömbüstös és szabálytalan oldásformák a jellemzők. Képződményekben viszonylag szegény. Levegőjének átlaghőmérséklete 8,5 oC, átlagos páratartalma 94 %.

Megfigyelési adatok: A barlang korábbi denevér-lakottságát az Alba Regia Barlangkutató Csoport (2002) kézirata jelzi, több faj 10 alatti egyedszámú telelésének említésével. Részletes adatfelvételek 1997. óta történnek (Juhász et al. 2005), melyek során eddig 7 faj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), a vízi denevér (*M. daubentonii*), a közönséges denevér (*M. myotis*), a közönséges késeidenevér (*E. serotinus*), a rőt koraidenevér (*N. noctula*), a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) és a pisze denevér (*B. barbastellus*) itteni előfordulását sikerült kimutatni.

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mmyo*	*Eser*	*Nnoc*	*Paus*	*Bbar*
1997.02.07.	10	-	-	-	1	1	1
1997.03.08.	4	-	-	-	-	-	-
1998.01.10.	5	-	1	1	-	-	-
2000.03.05.	5	-	1	-	-	-	-
2002.02.02.	3	1	-	-	-	1	-
2004.10.13.	1	-	-	-	-	-	-
2005.01.11.	3	1	-	-	-	-	-
2005.12.01.	1	1	4	-	-	-	2
2006.01.18.	4	2	3	-	-	1	3
2006.10.05.	4	-	-	-	-	-	-
2006.12.14.	6	-	-	-	-	-	-

Egyéb adatok: Paulovics Péter a barlangbejárat előterében 1997. július 26-án végzett hálózásos befogásának és kirepülés megfigyelésének eredménye: *R. hipposideros* (3), *E. serotinus* (2), *P.* (1), *B. barbastellus* (1)

Irodalmi adatok: Alba Regia Barlangkutató Csoport 2002, Juhász et al. 2005

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak engedéllyel látogatható, a túrák nem járnak számottevő zavarással. Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A barlang alkalmi nyári szálláshelynek és több faj kis egyedszámú, de állandó téli szálláshelyének minősíthető.

Gánti-barlang árvízi forrásszája

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4521/17

Egyéb elnevezés: Gánti-barlang feletti üreg

Település: Gánt (Fejér megye)

Településhatár: „Angyal-lépcső"

UTM-kód: CT05B2

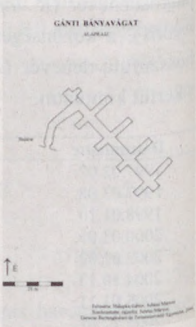
Leírás: A barlang 3,8 m széles, 1,7 m magas háromszög alakú bejárata egy befelé fokozatosan összeszűkülő, mindössze 4 m hosszúságban járható üregbe vezet. Felső triász mészkő törésvonala mentén alakult ki, valószínűleg az egykori forrástevékenység hatására. Említésre méltó képződményei nincsenek, de falain szép oldásformák, elsősorban jól fejlett gömbüstök figyelhetők meg. Kis méretéből és jellegéből következően a felszíni hőmérsékleti viszonyok erőteljesen érvényesülnek benne.

Megfigyelési adatok: Az első denevérfaunisztikai adatot a barlangról Egri (2003) kézirata tartalmazza, melyben 2003. július 23-ai dátummal egy határozatlan fajú denevér előfordulását jelzi. A barlang belső részében 2005. december 1-én nagyfülű denevér (Myotis bechsteinii), 2006. január 18-án pisze denevér (*B. barbastellus*) egy-egy telelő egyedét sikerült megfigyelni.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Egri 2003, Juhász et al. 2005

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A barlang alkalmi téli és nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Gánti bányavágat

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -

Egyéb elnevezés: -

Település: Gánt (Fejér megye)

Településhatár: Meleges

UTM-kód: CT05B4

Leírás: A Meleges térségében nyíló, triász dolomitban kb. 150 m hosszban kihajtott tágas mesterséges vágat több elágazással, mellékvágattal. Bejáratának szélessége 1,8 m, magassága 2,0 m. A fővágat szélessége 4 m, magassága 2,5-3 m. A mellékvágatok szélessége 2,5 m, magassága 2-2,5 m. A kőzet breccsásodott, a falfelületek nagyobbrészt kormozottak. Régen valószínűleg robbanóanyag tárolására használták.

Megfigyelési adatok: A vágatban 1997. óta folynak – elsősorban téli – adatfelvételek (Juhász 2005), melyek során eddig 6 denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), a vízi denevér (*M. daubentonii*), a horgasszőrű denevér (Myotis nattereri), a közönséges denevér (*M. myotis*), a barna hosszúfülű-denevér (Plecotus auritus) és a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) itteni előfordulását sikerült kimutatni, a *R. hipposideros* egyértelmű dominanciájával.

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mnat*	*Mmyo*	*Paur*	*Paus*
2005.01.11	17	4	-	1	-	-
2005.12.01	31	-	-	3	-	1
2006.01.18.	30	3	1	2	2	-
2006.09.28.	28	-	-	5	-	-
2006.10.05.	49	1	-	3	-	-
2006.12.14.	37	2	1	1	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász et al. 2005

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A vágat bejárata korábban le volt zárva, jelenleg azonban nyitott. A zavarások megelőzése érdekében szükséges lenne a lezárás helyreállítása. A bányavágat alkalmi nyári szálláshelynek és helyi viszonylatban jelentős állandó téli szálláshelynek minősíthető. Védetté nyilvánítása feltétlenül indokolt.

Gánt-bányatelepi bányavágat

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: -

Egyéb elnevezés: -

Település: Gánt (Fejér megye)

Településhatár: Bányatelep

UTM-kód: CT04A3

Leírás: A Bányatelep térségében két bejárattal nyíló, triász dolomitban kb. 100 m hosszban kihajtott tágas mesterséges vágat több elágazással,

mellékvágattal. É-i bejáratának szélessége 0,9 m, magassága 1,8 m. A D-i bejárat 0,8 m széles, 1,2 m magas. A vágat szélessége 3-3,5 m, magassága 2-3 m, de egy kisebb omlásnál közel 5 m magasságig felboltozódik. A kőzet breccsásodott, a falfelületek nagyobbrészt kormozottak. Régen valószínűleg robbanóanyag tárolására használták.

Megfigyelési adatok: A vágatban 1997. óta folynak – elsősorban téli – adatfelvételek (Juhász et al. 2005), melyek során eddig 6 denevérfaj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), a nagy patkósdenevér (*R. ferrumequinum*), a vízi denevér (*M. daubentonii*), a közönséges denevér (*M. myotis*), a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) és a pisze denevér (*B. barbastellus*) itteni előfordulását sikerült kimutatni, a *R. hipposideros* egyértelmű dominanciájával.

Dátum/*date*	*Rhip*	*Rfer*	*Mdau*	*Mmyo*	*Paus*	*Bbar*
1997.02.07.	-	-	-	-	-	1
1997.03.08	22	-	-	3	-	-
1998.01.10	28	-	-	-	-	-
2000.03.05	20	-	-	2	-	-
2002.02.02	22	-	-	3	1	-
2004.10.13	12	-	2	1	-	-
2005.01.11.	10	-	1	2	1	-
2005.12.01	5	-	2	2	-	-
2006.01.18	7	-	2	3	-	-
2006.09.28	6	-	-	-	-	-
2006.10.05	9	-	-	-	-	-
2006.12.14	8	1	-	3	1	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász et al. 2005

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A vágat bejárata korábban le volt zárva, jelenleg azonban nyitott. A zavarások megelőzése érdekében szükséges lenne a lezárás helyreállítása. Védetté nyilvánítása feltétlenül indokolt. A bányavágat alkalmi nyári szálláshelynek és helyi viszonylatban jelentős állandó téli szálláshelynek minősíthető. Figyelemre méltó a *R. ferrumequinum* itteni – a hegységben a Vértessomlói-barlang mellett eddig egyetlen – felbukkanása.

Kapberek-pusztai 2.sz. barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4522/16

Egyéb elnevezés: Ákoska 2.sz. üreg

Település: Vértessomló (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Körtvélyes

UTM-kód: CT06D1

Leírás: A barlang 1,2 m széles és 0,5 m magas boltíves bejárata egy átlagosan 1-2 m szélességű, 1 m magasságú, vízszintesen haladó, végpontja közelében kettéágazó járatba vezet, melynek összhosszúsága 17 m. Felső triász mészkő törésvonala mentén alakult ki, valószínűleg az egykori forrástevékenység hatására. Képződményekben szegény, de falain szép oldásformák figyelhetők meg.

Megfigyelési adatok: Az első denevérfaunisztikai adatot a barlangról Polacsek Zs. (2003) kézirata tartalmazza, melyben 2003. június 8-ai dátummal egy határozatlan fajú denevér

előfordulását jelzi. A barlang belső részében 2003. július 18-án 1 kis patkósdenevért (*R. hipposideros*) sikerült megfigyelni.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász et al. 2005, Polacsek 2003

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A barlang alkalmi nyári (és feltételezhetően téli) denevér-szálláshelynek minősíthető.

Kő-lik

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4521/29

Egyéb elnevezés: Csákvári-hasadék, Kő-lik-völgyi-hasadékbarlang, Kő-lik-völgyi 5.sz. üreg

Település: Csákvár (Fejér megye)

Településhatár: Kő-lik-völgy

UTM-kód: CT05D1

Leírás: A barlang bejárata 1,8 m széles, 10 m magas. Erősen breccsásodott triász dolomit törésvonala mentén korrózióval majd kifagyásos aprózódással alakult ki. Falait nagy felületen borsókő díszíti. Az átlagosan 1,5 m szélességű meredeken emelkedő és egy kis fülkével végződő hasadékjárat hossza 13 m.

Megfigyelési adatok: Denevérfaunisztikai adatfelvételek a barlangban az 1997-1998. években történtek, melyek során 5 faj, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*), a közönséges denevér (*M. myotis*), a közönséges késeidenevér (*E. serotinus*), a rőt koraidenevér (*N. noctula*) és a szürke hosszúfülű-denevér (*P. austriacus*) kis egyedszámú alkalmi előfordulását sikerült kimutatni. Az újabb (2003-2006. évi) ellenőrzések mindegyike eredménytelennek bizonyult.

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*Eser*	*Nnoc*	*Paus*
1997.02.07.	-	1	-	1	1
1998.01.10.	1	-	1	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A rendelkezésre álló információk alapján a barlang feltételesen alkalmi téli és/vagy nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Nagy-tisztai-gödör

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4521/2

Egyéb elnevezés: Denevér-barlang, Nagytisztai-víznyelő, Ördöglyuk

Település: Gánt (Fejér megye)

Településhatár: Nagy-tiszta

UTM-kód: CT05A1

Leírás: A barlangba egy 3 x 1,7 m átmérőjű, 7,5 m mélységű függőleges aknán lehet(ne) bejutni, melynek felső részét szinte teljesen eltorlaszolják az 1960-as évek feltáró munkái során bezuhant csörlő maradványai. Az eocén mészkőben kialakult, erősen feltöltődött üreg legnagyobb mélysége 10 m, elágazó járatainak összhosszúsága 44 m.

Megfigyelési adatok: A barlang denevér-lakottságát először az Alba Regia Barlangkutató Csoport (1979) említi, de faj és egyedszám feltüntetése nélkül. További adalék Egri (2003) kézirata, melyben 2003. július 23-ai dátummal egy határozatlan fajú denevér előfordulását jelzi.
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: Alba Regia Barlangkutató Csoport 1979, Egri 2003, Juhász et al. 2005
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bejárati aknában található csörlőmaradvány életveszélyessé teszi a barlang bejárását, egyben denevérfaunisztikai vizsgálatát. Eltávolítása természetvédelmi és életvédelmi szempontból is indokolt és sürgősen megoldandó feladat. A barlang jellegéből és méreteiből adódóan elvileg jó denevér szálláshely lehet. A rendelkezésre álló információk alapján jelenleg alkalmi nyári (és feltételezhetően állandó téli) szálláshelynek minősíthető.

Pamlag-völgyi-hasadékbarlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4522/38
Egyéb elnevezés: Prádi-hasadék, Frádi-hasadék
Település: Csákvár (Fejér megye)
Településhatár: Nagy-bükk, Pamlag-völgy
UTM-kód: CT05C2
Leírás: A barlang hasadék alakú bejáratának szélessége 1,5 m, magassága 4,5 m. A bejárati nyílás egy közel vízszintes, átlagosan 1,5 m széles és 3 m magas hasadékjáratba vezet, mely 12 m hosszban járható. Végpontja közelében kis ablakkal a szabadba nyílik, melynek következtében meglehetősen huzatos. Felső triász dolomit törésvonala mentén alakult ki korrózió és kifagyásos aprózódás hatására. Falait nagy felületen borsókő képződmények díszítik.
Megfigyelési adatok: A barlang denevér-lakottságát eddig egyedül Kocsis (1975) említette, de faj és egyedszám feltüntetése nélkül. Az újabb (2003-2006. évi) ellenőrzések mindegyike eredménytelennek bizonyult.
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: Juhász et al. 2005, Kocsis 1975
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A rendelkezésre álló információ alapján a barlang feltételesen alkalmi téli és/vagy nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Vár-völgyi Kő-lyuk
Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4521/55
Egyéb elnevezés: Csókakői-barlang, Kő-lyuk
Település: Csókakő (Fejér megye)
Településhatár: Vár-völgy (Kőlyuk-völgy)
UTM-kód: BT94A3
Leírás: A barlang háromszög alakú bejáratának szélessége és magassága egyaránt 3 m. A bejárati nyílás egy enyhén emelkedő, 3-6 m széles, 0,5-1,5 m magas, végpontja közelében kettéágazó járatba vezet, melynek összhosszúsága 15 m. Felső triász dolomit törésvonala mentén alakult ki korróziós hatásra. Szépen oldott falain néhol kisebb cseppkőképződmények és jól fejlett borsókövek is megfigyelhetők.

Megfigyelési adatok: A barlang denevér-lakottságát először Kocsis (1975), majd az Alba Regia Barlangkutató Csoport (1979) is említette, de faj és egyedszám feltüntetése nélkül. Az újabb (2003-2006. évi) ellenőrzések mindegyike eredménytelennek bizonyult.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Alba Regia Barlangkutató Csoport 1979, Juhász et al. 2005, Kocsis 1975

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlangot viszonylag sokan látogatják, időnként bivakolásra is használják, de védelmi intézkedés, beavatkozás jelenleg nem szükséges. A rendelkezésre álló információ alapján a barlang feltételesen alkalmi téli és/vagy nyári denevér-szálláshelynek minősíthető.

Vértessomlói-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási szám: 4522/1

Egyéb elnevezés: Slagos macska-barlang

Település: Vértessomló (Komárom-Esztergom megye)

Településhatár: Nagy-Somlyó-hegy

UTM-kód: CT06A2

Leírás: A barlang függőleges hasadékjellegű bejárata alatt két nagyobb teremből és szűk szakaszokból álló járatainak összhosszúsága 120 m, mélysége 27 m. Felső triász mészkő törésvonala mentén alakult ki, valószínűleg karsztvízszint alatti oldódással. Alsó szakaszában falait nagy felületeken barit kristályok borítják. Levegőjének átlaghőmérséklete 10,5 °C, páratartalma magas, széndioxid tartalma a nyári-őszi időszakban időnként meghaladja az 1,5 %-ot. Mérete, formakincse és kiemelkedő ásványtani értékei miatt fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Rfer*	*indet sp.*
2002.10.01.	14	-	-
2002.11.10.	8	-	-
2002.12.03.	20	-	-
2003.01.17.	6	-	-
2003.02.16.	4	-	-
2003.03.25.	1	-	2
2003.04.26.	1	-	-
2003.09.27.	8	-	-
2003.11.01.	15	-	-
2003.11.28.	25	1	2
2003.12.28.	9	-	-
2004.09.04.	9	-	-
2004.10.17.	22	-	-
2004.12.30.	23	-	-
2005.02.05.	28	-	-
2005.05.02.	4	-	-
2005.10.23.	19	-	2
2006.03.11.	27	-	-
2006.12.27.	18	-	-

A barlang denevér-lakottságát először Juhász & Polacsek (2002) kézirata jelzi alkalmi nyári és jelentős téli szálláshelyként, kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) max. 14 egyedes és közönséges

denevér (*M. myotis*) 1-2 egyedes előfordulásával. A barlangban 2002. ősze óta a tatabányai Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület rendszeres denevérfaunisztikai adatfelvételt folytat (Juhász et al. 2005) az alábbi eredményekkel.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Juhász & Polacsek 2002, Juhász et al. 2005

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang a bejárati szelvényben biztonságosan lezárt. A természetvédelmi hatóság a telelési időszakban teljes látogatási tilalmat és kutatási korlátozást érvényesít. A barlang alkalmi nyári szálláshelynek és helyi viszonylatban jelentős állandó téli szálláshelynek minősíthető, a *R. hipposideros* feltűnő dominanciájával. Figyelemre méltó a 2001. decemberi feltárást követő gyors betelepülés és a *R.* ferrumequinum itteni – a Vértesben a Gánt-bányatelepi bányavágat mellett egyetlen – felbukkanása.

Irodalom

Alba Regia Barlangkutató Csoport 1979. A Vértes-hegység barlangkatasztere. Kézirat.

Alba Regia Barlangkutató Csoport 2002. A Gánti-barlang természeti állapotfelvétele. Kézirat, Közhiteles Barlangnyilvántartás.

Egri, Cs. 2003. A Gánti-barlang árvízi forrásszája természeti állapotfelvétele. Kézirat, Közhiteles Barlangnyilvántartás.

Egri, Cs. 2003. A Nagy-tisztai-gödör természeti állapotfelvétele. Kézirat, Közhiteles Barlangnyilvántartás.

Juhász, M., Paulovics, P. & Staudinger, I. 2005. Denevérfaunisztikai kutatások a Vértes-hegységben. Kézirat (V. Magyar Denevérvédelmi Konferencia, Pécs, 2005. december 3-4.)

Juhász, M. & Polacsek, Zs. 2002. A Vértessomlói-barlang természeti állapotfelvétele. Kézirat, Közhiteles Barlangnyilvántartás.

Kocsis, A. 1975. A Vértes-hegység barlangjai. Fejér Megyei Tanács VB.

Kretzoi, M. 1951. A Csákvári Hipparion-fauna. Földtani Közlöny, 81: 384– 401.

Kretzoi, M. 1954. Befejező jelentés a Csákvári barlang őslénytani feltárásáról. Magyar Állami Földtani Intézet jelentése az 1952. évről, p.37-55.

Polacsek, Zs. 2003. A Kapberek-pusztai 2.sz. barlang természeti állapotfelvétele. Kézirat, Közhiteles Barlangnyilvántartás.

Földalatti denevérszállások az Aggteleki-karszt és a Galyaság területén

Boldogh Sándor

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, 3758 Jósvafő, Tengerszem oldal 1.
E-mail: sandorboldogh@yahoo.com

Abstract – Underground bat roosts of the Aggtelek and Galyaság Mountains (N. Hungary)
The Aggtelek Karst region is very rich in caves; several of them provide good shelters for bats. Owing to the natural conditions, there is a very rich bat fauna in terms of both species and their populations. Among the known underground sites the most significant ones are the largest caves, such as Baradla, Béke and Meteor. Based on the number of species and size of populations, these roosts are of international importance. As far as it is known, caves are used rather as winter roosts in the area. Nursery colonies have been hardly observed in caves and artificial underground sites. The traditional large cave roosts, mainly of Mediterranean horseshoe bat (Rhinolophus euryale) and Schreibers' bat (*M. schreibersii*), are today rather depleted due to disturbance by tourists and speleologists. According to the recent data, continuous monitoring and effective management is essential for the conservation of these underground bat roosts.

Bevezetés

A Gömör-Tornai–karszt Magyarország területére eső része az Aggteleki-karszt, mely hazánk egyik legváltozatosabb karsztos tája. A nagyszámú barlang, ill. a kiterjedt erdőségek eredményeként a terület rendkívül értékes denevérfaunával rendelkezik (Topál 1989, Boldogh 2006a). Kiemelkedő jelentőségű telelőhelyek a nagyméretű barlangok, melyek nem csupán hazai, de nemzetközi mértékkel mérve is nagyon fontos szálláshelyek. Az Aggteleki-karszt és a Galyaság területén jelenleg mintegy 250 természetes földalatti üreg ismert, melyek többsége többé-kevésbé alkalmas denevérek számára. Mivel a szálláshelyek egy részének bejárása komoly kötéltechnikai felkészültséget kíván, a hazai denevérkutatók között azonban a napjainkban is csak nagyon kevesen rendelkeznek ilyen irányú szaktudással, a technikailag nehezen bejárható üregek (pl. zsombolyok) jelentős része sajnos adathiányos. A barlangkutatók adatainak köszönhetően a megfigyelt denevérek mennyisége alapján számos szálláshely denevérvédelmi jelentősége ismert (pl. Vecsembükki-zsomboly), ezek az észlelések azonban általában semmilyen információt nem szolgáltatnak az állatok faji hovatartozásáról. Az összes földalatti szálláshely chiropterológus által elvégzett szisztematikus felmérése, ill. az adatok denevérvédelmi szempontú feldolgozása olyan nagyságrendű feladat, melynek végrehajtására a mai napig nem került sor. Ennek megfelelően, ez a munka közel sem tekinthető egy részletes faunisztikai feldolgozásnak, hanem sokkal inkább egy olyan előzetes eredményközlésnek, mely kiindulási alapot kíván nyújtani a további adatgyűjtésekhez és értékelésekhez.

Anyag és módszer

A terület fejlődése és felépítése alapján alapvetően két részre, az Aggteleki-hegységre és az Alsó-hegyre különíthető (Marosi & Somogyi 1990). Az Aggteleki-hegység töréses-gyűrt szerkezetű sasbércvonulat, többsoros aszóvölgyekkel és fennsíkokkal tagolt, alacsony

középhegységi terület. Az adottságok alapján a hegység keleti részén valamennyire elkülönül a jórészt harmadidőszaki üledékekkel borított Galyaság, amely morfológiáját tekintve már sokkal inkább dombsági jellegű. Az Aggteleki-hegységet döntően jól karsztosodó triászkori mészkő és dolomit építi fel, kisebb részen alsótriász márga és homokkő. A takarórétegekben pleisztocén kavics és homok található (Marosi & Somogyi 1990; Móga 2003). A jól oldódó mészkövek számtalan karsztos képződmény kialakulását tették lehetővé, így a hegység területe Európa egyik legismertebb barlangos területe. Itt található hazánk első és harmadik leghosszabb barlangja, a Baradla- és Béke-barlang (Székely 2003). Az Aggteleki-hegység a közeli magashegységek közvetlen hatása miatt hazánk egyik leghűvösebb területe, az évi középhőmérséklet 8,5 oC (Marosi & Somogyi 1990, Ujvárosy 1998). A csapadékmennyiség 630-710 mm, melynek eloszlása nagy területi különbségeket mutat. A terület éghajlata alapján a hűvös-mérsékelten nedves éghajlati típusba sorolható. A Kárpátok magasabb részeinek közelsége miatt, a hegység élővilága sokkal inkább hegyvidéki jellegű, mint azt a tengerszint feletti magasság alapján várnánk (Varga 1999). Az Aggteleki-hegység területének túlnyomó része országos jelentőségű védett terület, az Aggteleki Nemzeti Park része. A terület barlangjait a Szlovák-karszt többi barlangjával együtt 1995-ben a Világörökség részévé nyilvánították.

A denevérek előfordulási adatait legnagyobb részben a telelőhelyeken végzett bejárások alkalmával gyűjtöttük. A téli felmérések november végétől március végéig tartottak, a legintenzívebb időszak január és február hónapokra esett. A denevérek számlálása általában évente 1-2 alkalommal, néhány helyszínen és időszakban azonban (pl. Baradla- és Béke-bg.) havi rendszerességgel történtek (Boldogh 2006b). Az adatok kisebb része a szaporodási és párzási időszakból (májustól október végéig) származik. A földalatti szálláshelyeken élő denevérek felmérését a vizuális felmérését mellett, MiniBat-3 és Petterson 200 típusú denevérdetektorral, ill. függönyhálóval végeztük.

A szálláshelyeken 2004. december 31-ig gyűjtött adatok feldolgozása és közlése a közelmúltban megtörtént (Boldogh 2006a). Ebben a közleményben ezért csak a 2004. december 31. után gyűjtött adatok, ill. a korábban gyűjtött, de csak ebben az időszakban feldolgozott és máshol nem publikált megfigyelések szerepelnek (pl. recens csontanyag, múmiák). Az irodalmi adatok felsorolásánál [ ]-be az eddig megfigyelt legnagyobb egyedszámok kerültek. A közlemény 2006. december 31-ig tartalmazza az összegyűlt és feldolgozott adatokat.

Eredmények

Musztáng-barlang

Település: Aggtelek (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5440/4

UTM-kód: DU67B3

Tszf.: 460 m

Leírás: A bontott bejáratú inaktív víznyelőbarlang a Haragistya fennsíkján, az Ocsicsnya-tetőtől DNy-ra található. A Haragistya magyar oldalának legnagyobb barlangja, mely kb. 100 m hosszú és 23 m mély. Kialakulása középső-triász wettersteini mészkőben történt. A barlangban jelentős vastagságú agyagkitöltés volt, járatainak nagy része bontás során tárult fel.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*Paur*	*Bbar*	*Author*
2005.03.01.	4	2	1	5	Boldogh S.

1. táblázat. Megfigyelési adatok a Musztáng-barlangból (2005-2006).
Table 1. Data of visual observations in Musztáng Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: *Mmyo* [3], *Mbly* [1], *Mmys* [2], *Mdau* [2], *Mbec* [2] *Bbar* [13], Nnoc [1], *Paur* [2] telelőként és nászidőben is (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A barlangban a megelőző barlangi feltárás és bontás eredményeként jelentős mennyiségű hulladék halmozódott fel. Ennek mielőbbi eltávolítása feltétlenül indokolt. Egyéb szempontból a szálláshely nem veszélyeztetett.

Meteor-barlang

Település: Bódvaszilas (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Kisvizes-többri-víznyelő

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5452/1

UTM-kód: DU77C3

Tszf.: 415 m

Leírás: Bódvaszilastól 2400 m-re, az Alsó-hegy fennsíkján a Kisvizes-többr víznyelőjének sziklafallal tagolt aljában található a -127 m mély, 1672 m hosszú időszakosan aktív víznyelőbarlang. A helyenként omladékos járatrendszere középső-triász wettersteini mészkőben és felső-triász hallstatti mészkőben alakult ki, amiben több helyen becsípődött permi evaporitos összlet látható (Sásdi & Nyerges 2000, Nyerges 2003f). A barlang Titánok Csarnoka az ország második legnagyobb barlangterme, mely 110 m hosszú, 20-30 m széles, egybefüggő terem. Barlangbiológiai szempontból a Meteor-barlang hazánk egyik alaposabban kutatott földalatti ürege (Bajomi 1969).

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Reur*	*Rfer*	*Mema*	*Author*
2005.03.02.	33	174	14	2	Boldogh S. – Rózsa S.

2. táblázat. Megfigyelési adatok a Meteor-barlangból (2005-2006).
Table 2. Data of visual observations in Meteor Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: *Rhip* (Bajomi 1969).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A barlang első szakaszában a telelő állatok (*Rhip*, *Rfer*) a szűk járatban függeszkednek, a mellettük és alattuk történő elhaladás nagy körültekintést kíván. A közelmúltban előkerült *Reur* állománya az Aggteleki-karszt második legnagyobb ismert téli kolóniája. A faj legkisebb zavarásra is nagyon érzékeny, így indokolt a barlangban a téli szakmai bejárások számát minimálisra korlátozni. A barlang fokozottan védett, lezárt, csak engedéllyel látogatható.

Porlyuk-barlang

Település: Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Por-lyuk, Fiatalok-barlangja

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5440/18

UTM-kód: DU67D1

Tszf.: 475 m

Leírás: A természetes bejáratú barlang Jósvafőtől É-ra, a Lófej-völgy K-i, meredek, karszt-bokorerdős oldalában található. A 90 m hosszú, -16 m mély üreg legnagyobb horizontális kiterjedése 46 m. Kialakulása középső-triász (ladini) wettersteini világosszürke tömött vastagpados gyűrt mészkőben történt (Sásdi & Nyerges 2000). A barlang relatíve nagy bejárattal rendelkezik, melyen lemászva egy száraz fosszilis 7x6 m-es háromszög szelvényű terembe lehet jutni. Innen egyenesen egy fokozatosan elkeskenyedő, üledékkel feltöltődött járat vezet. Jelenleg szenilis, pusztuló barlang, ahol csak csepegő vizek fordulnak elő.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Author*
2005.02.08.	3	Boldogh S. – Bartha Cs.

3. táblázat. Megfigyelési adatok a Porlyuk-barlangból (2005-2006).
Table 3. Data of visual observations in Porlyuk Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: A barlangban kisebb mennyiségű guanó található, ami alapján az üreget néhány példány nyári szállásként is használhatja. Konkrét előfordulási adat azonban nincs.

Irodalmi adatok: *Rhip* [3] (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A barlangot nehéz felfedezni, azt nagyon ritkán zavarják, így a szálláshely ebből a szempontból nem veszélyeztetett. A barlang bejáratát a felnövő bokrok egyre inkább takarják, ez azonban egyelőre nem akadályozza a denevérek bejárását.

Kuriszláni víznyelő-barlang

Település: Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Kuriszláni-víznyelő, Kuriszláni-barlang, Kuriszlán-völgyi víznyelő-barlang, Kuriszláni-beszakadás

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5440/22

UTM-kód: DU67D4

Tszf.: 270 m

Leírás: Aktív víznyelőbarlang, mely Jósvafőtől 2 km-re K-ÉK-re található. A barlang járatai középső-triász wettersteini mészkőben alakultak ki, bejáratánál azonban perm agyagpala is található (Sásdi & Nyerges 2000). A barlang 30 m hosszúságú és -16 m mélységű. Bejárata -2 m-ig négyszögletes betonaknával, -4 m-ig betonozott rakott fallal megerősített. Alsóbb szakasza omlásveszélyes!

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Author*
2005.03.01.	1	Boldogh S.

4. táblázat. Megfigyelési adatok a Kuriszláni víznyelő-barlanból (2005-2006).
Table 4. Data of visual observations in Kuriszláni víznyelő Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: *Rhip* [1], *Mmyo* [1] (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A víznyelőbarlang adottságai miatt nem kedvező denevérszállás. Az üreg alján CO2 feldúsulás fordulhat elő! A barlangot emberek nagyon ritkán keresik fel, ebből a szempontból a szálláshely nem veszélyeztetett.

Baradla-Domica–barlangrendszer

Település: Aggtelek - Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5430/1

UTM-kód: DU66A3, DU66C1, DU67D2

Tszf.: 261–342 m

Leírás: Hazánk legjelentősebb barlangja, melynek hossza megközelíti a 25 km-t, mélysége pedig a -116 métert. A rendkívül összetett járatrendszer középső-triász guttensteini, steinalmi és wettersteini mészkőben alakult ki. 5,2 km-es szakasza a Domica-barlang, mely Szlovákia területe alatt húzódik. A barlang jelentőségére való tekintettel igen alaposan feltárt (pl. Kessler 1936, 1961; Jakucs 1952, 1975; Székely 1998; Gyuricza et al. 2003), így részletesebb leírásával nem foglalkozunk. A barlangnak két mesterséges bejárata Jósvafő mellett, három mesterségesen átformált természetes és két mesterséges bejárata Aggtelek határában nyílik.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Author*
2005.03.19.	9	4	446	Boldogh S.
2006.01.21.	33	32	1067	Boldogh S.

5 táblázat. Megfigyelési adatok a Baradla–Domica-barlangrendszerből (2005-2006).
Table 5. Data of visual observations in Baradla–Domica Cave System (2005-2006).

Egyéb adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mbly*	*Mmyo*	*Mdau*	*Mema*	*Mmys*	*Malc*	*Mbec*	*Author*
2005.09.01.	4	3	-	1	3	1	1	1	-	1	Boldogh S.
2006.09.21.	1	1	3	1	1	3	2	-	1	2	Boldogh S.

6. táblázat. A Baradla–Domica-barlangrendszernél végzett hálózások eredményei.
Table 6. Data of mist-netting at the Kis-Baradla entrance of Baradla–Domica Cave System in Aggtelek.

A barlang Kis-Baradla víznyelőjénél, illetve a sziklafal alatti főbejáratnál több esetben történtek hálózások. Az eredmények alapján a Baradla kiemelt jelentőségű nászhely: *Reur*, *Rhip*, *Rfer*, *Mbec*, *Mdau*, *Mmyo*, *Mbly*, *Mmys*, *Mema*, *Bbar*, *Msch* (lásd. még Bihari & Gombkötő 1993). Több nem konkrét előfordulást említ Vásárhelyi (1964) kéziratos munkájában, jórészt más szerzőkre/adatgyűjtőkre való utalással. Recens csontanyagként *Reur, Mbly, cf. Msch* (Rácz 1977).

Irodalmi adatok: *Rhip*, *Rfer*, *Reur*, *Mmyo*, *Mbly*, *Mbec*, *Mema*, *Paus*, *Msch* (Grossinger 1793, Hanák 1848, Petényi 1854, Kolenati 1860, Frivaldszky 1865, Méhely 1900, Dudich 1930, Topál 1954, 1956, 1962, 1966, Boldogh 2006a).

Mérete és adottságai miatt a barlang mindig igen jelentős denevérszállás lehetett, az előforduló állatokról a XVIII–XIX. századtól vannak írásos feljegyzések (lásd. irodalmi adatok) A régi megfigyelések részletes értékelése megtörtént (Boldogh in press), így erre külön nem térek ki. Az

elmúlt évtizedekben, több járatszakaszban vizsgálták a barlang pleisztocén és holocén denevérfaunáját is (Topál 1964, Kordos 1978, Rácz 1978). A Baradla-barlang denevéreinek kutatása jelenleg is intenzíven folyik. Az eredmények nagyon komoly állománycsökkenésre hívják fel a figyelmet, melyek azonnali természetvédelmi beavatkozásokat sürgetnek. A vizsgálatok eredményei szerint a barlang napjainkra megszűnt, mint nyári szálláshely. A régi publikált adatok, illetve a barlangban talált nyomok (csontok, guanóhalmok, stb.) alapján feltérképeztünk számos hajdani jelentős szálláshelyet, melyek napjainkra kivétel nélkül elnéptelenedtek. Az elmúlt években, szaporodási időszakban ellenőriztük a barlangnak a denevérek által átjárható bejáratait, azonban egyiknél sem tapasztaltunk érdemi denevérmozgást (Boldogh 2004a, 2005, 2006b).

Baradla-barlang kiemelkedő jelentőségű téli szálláshely. A barlang nagysága miatt a teljes járatrendszer átvizsgálása reménytelen vállalkozás, így a telelő állatok faji összetételének és mennyiségének megállapítására állandó felmérési útvonalakat jelöltünk ki (bővebben lásd. Boldogh 2004 b, 2005). A turisták által látogatott szakaszok a kivilágítás és a folyamatos zavarás mellett is jelentős nagyságú telelő állománynak adnak otthont (*Rfer* [95], *Rhip* [158], *Mmyo* [3], *Mbly* [2], *Mdau* [1], *Mema* [1], *Mmys* [1]. A számolások eredményei alapján az elmúlt néhány évben drasztikus állománycsökkenést lehetett a kijelölt szakaszoknál is megfigyelni (a Pitvar pl. 2004-re teljesen elnéptelenedett). A barlangon belül legértékesebb telelőhely a Morea-hegy és környéke, ahol nemzetközi szinten mérve is figyelemre méltó nagyságú denevérkolónia telel (*Reur* [1384], *Rhip* [5], *Rfer* [2], *Msch* [30]).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A Baradla denevérállományának összeomlása számos tényezőre vezethető vissza. Ezek között az egyik legfontosabb, hogy napjainkban a denevérek bejutása már csak nagyon korlátozottan lehetséges. A Kis-Baradla bejárattól eltekintve, egyetlen nagyobb nyílást sem ismerünk a barlangon! Jelenlegi állapotában a Kis-Baradla bejárat is csak korlátozottan alkalmas, mivel a vegetációs időszakban felnövő növényzet jelentős részben elzárja a földközelben lévő nyílásokat. A nyílások elhelyezkedése egyébként sem kedvező, rajtuk csak azok a fajok tudnak bejutni, melyek hajlandóak leszállni a földre és begyalogolni, illetve közvetlen földközelben berepülni. Ennek megfelelően alkalmas bejárónyílásokat kell kialakítani a barlang összes bejáratánál. Azt, hogy a *Reur* és *Msch* példányok hogyan jutnak be, egyelőre nem tudjuk. A bejáratok átépítésének és a járatok kivilágításának következményeként drasztikusan megváltozott a barlang klímája, ami szintén oka lehet a denevérek eltűnésének. Hazánk jelenleg ismert legnagyobb *Reur* telelő kolóniájának megőrzése érdekében, a kifejezetten felszínesen alvó faj telelőhelyén az Igazgatóság korlátozza a látogatásokat. A barlang denevérvédelmi szempontból is kidolgozott természetvédelmi kezelési tervvel rendelkezik (Boldogh 2004b).

Baradla Hosszú Alsó-barlang

Település: Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5430/7

UTM-kód: DU67D2

Tszf.: 230 m

Leírás: Jósvafő határában található aktív forrásbarlang, melynek kiépített bejárata a Törőfej-völgy tetején, a Rövid Alsó-barlang tárójától 75 m-re ÉNy-ra nyílik. A középső-triász gutensteini mészkőben kialakult üreg 128 m hosszú és -17,5 m mély. A bejáraton behatolva 16 m hosszú betonozott faló lejtős tárón, majd 6 m-nyi továbbra is befelé lejtő rövid robbantott folyosón keresztül érhető el a -6 m-es meredek akna, ami a Patakos-járat végére nyílik. A törmeléken elfolyó patakot a vízfolyással szemben még kb. 30 m hosszan lehet követni a 1,5-2 m magas folyosóban, mely szakasz végén a jelenlegi végponti szifonhoz jutunk. A barlang jelentős részét robbantással tárták fel és csak kevés helyen láthatóak az eredeti oldott járatok falai (Sásdi & Nyerges 2000).

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Author*
2005.02.08.	1	Boldogh S.

7. táblázat. Megfigyelési adatok a Baradla Hosszú Alsó-barlangból (2005-2006).
Table 7. Data of visual observations in Baradla Hosszú Alsó Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: *Rhip* [3], *Paus* [2] (Boldogh 2006b).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A fokozottan védett barlang bejárata a denevérek közlekedését lehetővé tévő vasajtóval van lezárva. Az üreg csak engedéllyel látogatható. A barlangot barlangászok is nagyon ritkán keresik fel, a szálláshely ebből a szempontból nem veszélyeztetett.

Baradla Rövid Alsó-barlang

Település: Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5430/2

UTM-kód: DU67D2

Tszf.: 218 m

Leírás: Az 1 km hosszú aktív forrásbarlang Jósvafő NY-i határában, a Törőfej-völgy völgyfője közelében, a Jósva-forrás szökevény forrásának helyén épített mesterséges táróban nyílik. A járatrendszer triász alsó-anizuszi gutensteini mészkőben és helyenként dolomitos mészkőben alakult ki. Denevérek számára csak barlang kb. 250-300 méteres első szakasza alkalmas, a belső rész egy sűrű szifonsornak tekinthető, mely jelentős részét víz tölti ki.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Author*
2005.02.27.	1	Boldogh S.

8. táblázat. Megfigyelési adatok a Baradla Rövid Alsó-barlangból (2005-2006).
Table 8. Data of visual observations in Baradla Rövid Alsó Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: A barlangban kisebb mennyiségű denevérguanó található, az üreget néhány példány használhatja nyári szállásként, konkrét előfordulási adatok azonban nincsenek. A barlang szájánál 2004 őszén hálózást végeztünk, az eredmények alapján azonban a járatrendszer nem tekinthető nászbarlangnak: *Rfer* [2], *Mdau* [1] (Boldogh 2006a).

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A fokozottan védett barlang, melynek bejárata a denevérek közlekedését lehetővé tévő vasráccsal lezárható (a vasrács azonban évek óta nyitva van). A barlangból folyamatosan kiáramló víz a turisták jelentős részét elriasztja, a barlangászok pedig csak nagyon ritkán keresik fel a járatot.

Béke-barlang

Település: Aggtelek – Jósvafő –Teresztenye (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5430/3

UTM-kód: DU66C1, DU67D2

Tszf.: 338, 271 m

Leírás: Három bejárattal rendelkező barlang, mely az aggteleki Nagy-völgy víznyelőjétől a jósvafői Komlós-forrásig húzódik. A barlang hossza a legújabb felmérés alapján 6802 m, függőleges kiterjedése 97 m. A barlang középső-triász gutensteini, steinalmi és wettersteini mészkőben alakult ki. A barlang morfológiai szempontból hazánk egyik legalaposabban feldolgozott barlangja (Szunyogh & Kisbán 2004). Az aktív patakos barlang elágazó, meanderező, szinlőkkel tagolt keskeny 4-5 m széles, és 4-10 m magas főággal rendelkezik, melynek hossza 4350 m (Szunyogh 2003a). A Fő-ághoz több oldalág kapcsolódik, melyek közül denevérvédelmi szempontból a 684 m hosszú Felfedező-ág a legjelentősebb.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mbly*	*Mmyo*	*Mema*	*Mnat*	*Author*
2005.03.19.	53	86	min. 3	9	6	2	1	Boldogh S.
2006.01.21.	114	196	-	6	2	7	-	Boldogh S.

9. táblázat. Megfigyelési adatok a Béke-barlangból (2005-2006).
Table 9. Data of visual observations in Béke Cave (2005-2006).

Egyéb adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mema*	*Mbec*	*Paur*	*Author*
2005.08.30.	4	6	2	4	9	2	1	Boldogh S.
2006.08.24.	2	3	4	1	1	2	-	Boldogh S.

10. táblázat. A Béke-barlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 10. Data of mist-nettings at Béke Cave.

Irodalmi adatok: *Rfer*, *Rhip*, *Reur*, Nnoc, *Mdau*, *Mema*, *Mbec*, Mnat, *Mmyo*, *Mbly*, *Paur*, *Paust*, *Msch* (Boldogh 2006a). A barlang kiterjed járatrendszerében alapvetően nehéz a denevérek számolása, a helyenként 10 méter magas, szinlőkkel tagolt Fő-ágban nagyon kicsi az esélye az állatok felfedezésének. A vizsgálatokat a közel 7 km hosszú járatrendszerben egyébként sem lehet rendszeres elvégezni. Az eddigi felmérések tapasztalatai alapján 3, a denevérközösségek faji összetétele és mennyisége alapján jól elkülönülő barlangrészt határoltunk le, ahol a rendszeres felméréseket végezzük: (1) Keleti-ág teljes egészében a végpontig, (2) a főbejárattól a Felfedező-ág kezdetéig, (3) Felfedező-ág elejétől a kúszó szakasz elejéig.

A viszonylag kiterjedt méretű folyosóval rendelkező Keleti-ágban a többi barlanghoz képest a Myotis-fajok nagyobb arányú előfordulását tapasztalni. Különösen figyelemre méltó a

barlangszakaszban található *Mema* [13] telelő állománya. A barlangrészben jelentős számban telel *Rfer* [23] és *Rhip* [24]. Nagyobb létszámú telelő denevérközösség alapján határolható le a mesterséges főbejárattól a Felfedező-ág bejáratáig tartó szakasz. Ezen a részen jól elkülönül a bejárati terem és a függő-folyosó közvetlenül a bejárat után, illetve a Fő-ágnak a mesterséges bejárati folyosó betorkolásától a Felfedező-ágig tartó szakasza. Az első részben kizárólag *R.*-ok szoktak előfordulni, jelenlétüket az elmúlt néhány évben azonban már alig tapasztaltuk. A belső részben jelennek meg más fajok (pl. *Mbly*/myo [13]). Denevérfaunisztikai és -védelmi szempontból kiemelkedő jelentőségű a Felfedező-ág. Az oldalágban a denevérek általában nagyon veszélyeztetett helyen (lábmagasságban) fordulnak elő. A barlangban szállást foglaló denevérek közül több gyűrűs példány adatait sikerült leolvasni, melyek alapján megtudtuk, hogy az állatok egy része Szlovákiából érkezik ide. Nyári szaporodó közösségről egyelőre nincsenek információink. A hálózott példányok alapján kisebb szaporodó *Reur* állományt sejtünk a barlangban, az összetett járatrendszerben azonban eddig egyetlen szaporodó példányt sem sikerült megtalálni.

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: Az eddigi vizsgálatok alapján a függő-folyosó és a Felfedező-ág kivételével, a barlangot látogató emberek nem zavarják különösebben a denevéreket. A Felfedező-ág azonban rendkívül veszélyeztetett, mert a szűk járatban a denevérek közvetlenül térd- és vállmagasságban helyezkednek el, így az óvatlan barlangászok nagyon könnyen leverik és megtaposssák az állatokat. A látogatók zaja és testmelege a legnagyobb óvatosság mellett is közvetlenül zavarja az állatokat, ezért az Igazgatóság 1998-tól látogatási tilalmat rendelt el az oldalágban. A tilalom ellenére több alkalommal is bejárták a barlangjáratot, aminek eredményeként előfordult, hogy több megtaposott és elpusztult patkósdenevért találtunk. A barlangjáratban számos helyen lehet friss karbid-nyomokat találni, ami azért különösen aggályos, mert az Igazgatóság évek óta előírja a karbidlámpák használatának tilalmát. A barlang fokozottan védett, csak engedéllyel látogatható.

Danca-barlang

Település: Égerszög (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Dancza-lyuk

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5430/5

UTM-kód: DU66C4

Tszf.: 320 m

Leírás: A barlang időszakos forrásként működő természetes bejárata Égerszögtől NY-ra, a Tót-völgy oldalában nyílik. A középső-triász wettersteini mészkőben és dolomitban keletkezett járat hossza 1390 m, horizontális kiterjedése 570 m, függőleges kiterjedése 30 m. A barlang szűk, omladékos kisebb termekkel megosztott bejárati szakaszát 520 m-nél lévő rövid vizes-iszapos szifonsor követi, mely természetes védelmet nyújt a barlangnak, mivel azon áthatolni csak a víz leszívása után lehet (Sásdi & Nyerges 2000; Szunyogh 2003b). A járatok mérete befelé haladva egyre bővül, a magassága eléri a 10 métert, szélessége pedig 2 m. Az elmúlt években a barlangot bejáró emberek között heves allergiás reakcióval járó légúti megbetegedések fordultak elő, melyet nagy valószínűséggel penészgombák váltottak ki. Ennek következtében a barlang denevérfaunisztikai szempontú felmérése nem történt meg.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlangból nagyobb mennyiségű denevér kihúzását figyelte meg Varga Zs. 2000 tavaszán.

Irodalmi adatok: A barlang szájánál 2004 őszén hálózást végeztünk, az eredmények alapján a járatrendszer csak kisebb jelentőségű nászbarlangnak tekinthető: *Rfer* [3], *Mbec* [1], *Mmyo* [1], *Bbar* [2], *Paur* [1] (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A barlang bár fokozottan védett és csak engedéllyel látogatható, lezárás hiányában az első szakaszba bárki be tud menni. A szifonok lezáródása védelmet nyújt a belső részek számára, ide azonban denevérek sem tudnak bejutni.

Szabadság-barlang

Település: Égerszög (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések:

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5430/4

UTM-kód: DU66C4

Tszf.: 322 m

Leírás: A Dász-töbörben mesterséges bejárattal nyíló barlang Égerszögtől ÉNY-ra. A középső-triász steinalmi mészkőben, gutensteini mészkőben és dolomitban, valamint alsó-triász lemezes mészkőben alakult ki járatrendszer teljes hossza 3219, függőleges kiterjedése 35,4 m. Az időszakosan aktív patakos barlangban a járatok a kőzettani adottságoknak megfelelően, több szintre osztott képződményekben gazdag meanderező, képződményszegény lapos kuszoda, illetve „kulcslyuk-szelvényű" szakaszokra osztható. A barlang gerinctelen faunája kutatott (Szunyogh 2003c). A Szabadság-barlangnak soha nem volt nyitott bejárata, az 1955-ben kialakított mesterséges bejáraton nagyon korlátozottan van a denevéreknek lehetősége a barlangba jutni. A felméréseket a Kuszoda elejéig végeztük, de denevéreket csak a barlang legelején találtunk.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Irodalmi adatok: *Rfer* [1], *Rhip* [9], *Mmyo* [4] telelőként (Boldogh 2006a). Nem jelentős nászbarlang (*Mdau* [1], *Mmys* [1], *Bbar* [1]), ill. átmeneti szálláshely (*Rfer* [1], *Rhip* [3]) (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A barlangot és 210 ha felszíni területét már 1956-ban védetté nyilvánították. A barlang első szakaszát 1957-ben látogathatóvá is tették, de a barlangjárással okozott károk miatt ezt a lehetőséget rövid időn belül beszüntették. A barlang napjainkban már fokozottan védett, lezárt, és csak engedéllyel látogatható. A bejárat azonnali átalakítást kíván, mivel a jelenlegi helyzet rendkívül balesetveszélyes az állatok számára. Az ajtó kinyitását lehetővé tevő benyúló-nyílás bárki által könnyen lezárható és kinyitható, így a barlangba húzódott denevérek csapdába kerülnek. A nyílás eltakarására szolgáló elfordítható fémlapot el kell távolítani.

Szőlő-hegyi kőfejtő barlangja

Település: Aggtelek (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5430/10

UTM-kód: DU66A3

Tszf.: 325 m

Leírás: Az aggteleki Szőlő-hegy kőfejtőjében középső-triász wettersteini mészkőben kialakult, min. 7 m hosszú hasadékbarlang. Bejárata 1,2 m magas, 1 m széles. A fokozatosan elkeskenyedő töredezett falú hasadék átlagosan 2 m magas és 0,7 m széles.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlangot – a benne található guánó vizsgálata alapján – legalább két faj használja rendszeresen nyári szállásként (*Rhip* (?), *Rfer* (?)).

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A település közelében lévő barlang teljesen nyitott. Az üreget rendszeresen gyerekek keresik fel, akik gyakran fáklyákkal próbálnak bemenni.

Babot-kúti 3. sz. inaktív forrásbarlang

Település: Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5440/13

UTM-kód: DU67D2

Tszf.: 255 m

Leírás: Középső-triász wettersteini dolomitos mészkőben kialakult inaktív forrásbarlang a Kecső-völgy É-i oldalában, a Babot-kúti vízmű közelében. A barlang hossza kb. 6 m.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlangot – a benne található guánó alapján – néhány állat rendszeresen nyári szállásként használja.

Irodalmi adatok: *Mmyo* (?) [1] (Sásdi & Nyerges 2000)

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A település közelében lévő barlang teljesen nyitott. A vízmű közvetlen közelében lévő üreget egy ideig primitív módon, dögkútnak használták. A barlangot jelenleg nem zavarják.

Babot-kúti forrásbarlang

Település: Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5440/14

UTM-kód: DU67D2

Tszf.: 250 m

Leírás: Vízmű védterületen nyíló középső-triász wettersteini dolomitos mészkőben kialakult foglalt forrásbarlang. Vízzel teljesen kitöltött járata táróhajtás során vált ismertté.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A vízmű üzemeltetőjének tájékoztatása szerint, néhány alkalommal találkoztak denevérekkel a bejárati szakaszban.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A denevérek számára gyakorlatilag alkalmatlan, lezárt barlang. Mivel a forrás több település vízellátását szolgálja, a barlang denevérszállásként szóba sem jöhet.

Magas-tetői–barlang

Település: Szögliget (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Magastetői-barlang, Magas-tetői-zsomboly, Macska-lyuk, Macskalyuk barlangja.

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5451/19

UTM-kód: DU77C2

Tszf.: 430 m

Leírás: A középső-triász wettersteini mészkőben kialakult, közel 170 m hosszú barlang a Vápenyica oldalában található. A tágas szelvényekkel rendelkező mélyebb részeiben csak kötéltechnikai eszközökkel járható barlang képződményekben rendkívül gazdag. Hasadékjárataiban számos cseppkőképződmény található (Nyerges 2003e).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mbec*	*Paus*	*Paur*	*Bbar*	*Author*
2005.09.09.	3	-	3	1	-	1	1	6	Boldogh S.
2006.09.13.	1	1	6	1	5	2	1	5	Boldogh S.

11. táblázat. A Magas-tetői–barlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 11. Data of mist-nettings at Magas-tető Cave.

Irodalmi adatok: *Rfer* [4], *Rhip* [7], *Bbar* [6] telelőként (Boldogh 2006a). A csontmaradványok feldolgozása alapján még a közelmúltban is értékes barlangi denevérközösséggel (*Reur*, *Msch*, *Mmyo*) rendelkezett a barlang (Boldogh 2006a), mely napjainkra eltűnt. Értékes nászbarlang (*Reur* [7], *Rfer* [2], *Eser* [2], *Mema* [1], Mnat [1], *Mbec* [1], *Mdau* [2], *Msch* [3], *Bbar* [6]) (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: Fokozottan védett, de nem lezárt barlang. A barlangok engedély nélkül rendszeresen látogatják. A zavarás megszüntetése nagyon fontos denevérvédelmi érdek. Különleges formakincse és ritka cseppkő, valamint borsókő képződményeinek veszélyeztetettsége miatt is különleges védelmet érdemel (Sásdi & Nyerges 2000).

Széki-zsomboly

Település: Bódvaszilas (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések:

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5452/6

UTM-kód: DU77C2

Tszf.: 504 m

Leírás: A Szilasi-fennsíkon, az államhatár közelében nyíló zsomboly, mely -51,5 m mély, 120 m hosszú. Az aknabarlang középső-triász wettersteini anizuszi lagúna fáciesben kialakult szürkés mészkőben alakult ki (Sásdi & Nyerges 2000, Nyerges 2003h).

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	*Paus*	*Author*
2005.02.20.	2	5	4	-	Szenthe I. - Dobrosi D.
2006.05.11.	-	2	-	1	Boldogh S.

12. táblázat. Megfigyelési adatok a Széki-zsombolyból (2005-2006).
Table 12. Data of visual observations in Széki Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: Értékes nászbarlang (*Rhip* [1], *Rfer* [1], *Mmyo* [1], *Mema* [11], Mnat [7], *Mbec* [10], *Mdau* [4], *Mmys* [2], Malc [1], *Paur* [1], *Bbar* [7]) (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: Fokozottan védett, engedéllyel látogatható barlang, mely nagyon jelentős terhelés alatt áll.

Vass Imre-barlang

Település: Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések:

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5540/2

UTM-kód: DU67D2

Tszf.: 273 m

Leírás: A kb. 1000 m hosszú és 422 m horizontális kiterjedésű barlang Jósvafőtől 2 km-re ÉNY-ra, a Tohonya-völgyben nyílik. Középső-triász wettersteini mészkőben alakult ki, jellemző törésvonalak mentén (Sásdi & Nyerges 2000). Helyenként dolomit is található benne. Az időszakosan aktív barlang elágazó rendszerében öt emeleti szint alakult ki. A főként hasadék jellegű, alagút szelvényű, helyenként meanderező. A barlang hazánk legalaposabban tanulmányozott karsztobjektuma (Sásdi & Nyerges 2000, Maucha 2003). A barlangot és 12 ha felszíni területét 1958-ban védetté nyilvánították. Fokozott védelem alá helyezése főként hidrológiai jelentőségének köszönhető.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mdau*	*Author*
2006.02.22.	1	37	1	1	Boldogh S.

12. táblázat. Megfigyelési adatok a Vass Imre-barlangból (2005-2006).
Table 12. Data of visual observations in Vass Imre Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: *Rfer* [1], *Rhip* [27], *Mmyo* [2], *Mdau* [2] telelőként (Boldogh 2006a). Nem igazán értékes nászbarlang (*Rhip* [2], *Eser* [1], *Mmyo* [3], *Mmys*/bra [1], *Bbar* [1]) (Boldogh 2006a). A barlangban található Lagunás-szifon a nagyobb áradások alkalmával teljes elzárja a kivezető utat, így a mögötte lévő denevérek egy hosszú idejű lezáráskor elpusztulnak. A szifon mögötti részen a 2002-ben és 2004-ben történt pusztulás során előkerült *Rhip*, *Mmyo*, *Mbec*, *Mnat*, *Mdau*, M. cf. mys (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: Fokozottan védett, engedéllyel látogatható barlang. A denevérek olyan szakaszokban telelnek, ahol a látogatók különösebben nem zavarják őket, így a világítással és a szervezett túrákkal kapcsolatban nem indokolt külön denevérvédelmi előírásokat tenni.

Rejtek-zsomboly

Település: Szögliget (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Mudrán-lyuk, Szilvástetői Rejtek-zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5451/1

UTM-kód: DU77C2

Tszf.: 407 m

Leírás: Középső-triász wettersteini dolomitban és mészkőben kialakult, -74 m mély zsomboly Szögligettől ÉK-re a Dusa-hegy D-i peremén. A Rejtek-zsomboly felépítését tekintve két függőleges és az azokat felső harmadában összekötő vízszintes szakaszra osztható fel. Az üreg vízszintes kiterjedése csaknem 70 m, mely a közeli hegyoldal lankái felé húzódik egy határozott K-DK-i (kb. 110o-os) tektonikus zóna mentén (Sásdi & Nyerges 2000, Nyerges 2003g).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Hegedűs (1978) a bejárat denevérvédelmi szempontokat figyelembe vevő biztosításáról ír, így feltételezhetjük, hogy jelentős mennyiségű denevért találtak a barlangban.

Irodalmi adatok: *Rfer* [3], *Rhip* [25] (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: Fokozottan védett, engedéllyel látogatható barlang. A barlang teljes felmérése még nem történt meg.

Kuriszláni-beszakadás

Település: Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Kuriszlán-völgyi-víznyelőbarlang, Kuriszláni-víznyelő, Kuriszláni-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5440/22

UTM-kód: DU67D4

Tszf.: 315 m

Leírás: Jósvafőtől KÉK-re 2 km-re található, középső-triász wettersteini mészkőben kialakult, mintegy 30 m hosszúságú, -16 m mélységű időszakos víznyelőbarlang. Bejárata -2 m-ig négyszögletes betonaknával, -4 m-ig betonozott rakott fallal megerősített (Sásdi & Nyerges 2000).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: *Rfer* [1], *Rhip* [1], *Mmyo* [1] (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok:

Kossuth-barlang

Település: Jósvafő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5440/1

UTM-kód: DU67D4

Tszf.: 218 m

Leírás: Az 1956-ban felfedezett, középső-triász wettersteini mészkőben, helyenként dolomitban kialakult barlang Jósvafő É-i szélén, a Nagy-Tohonya-forrás mellett található. Jelenleg ismert járatrendszere 1410 m hosszú. A barlang vertikális kiterjedése 57 m. Kialakulását tekintve aktív patakos forrásbarlang (Nyerges & maucha 2003).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlangból kifolyó vizek a barlangszáj közelében eredő Nagy-Tohonya–forrást táplálják. A forrás közelében számos esetben történtek hálózások az innen kimutatott állatoknak azonban csak egy része kötődhet a barlanghoz, mint nászhelyhez/ szaporodóhelyhez: *Rhip*, *Rfer*, *Mmyo*, Mbra, *Mmys*, *Mdau*, Nnoc, Nlei, *Eser*, Ppip, Ppyg, *Bbar*, *Paur*, *Msch* (Boldogh 2006a)

Dátum/date	*Eser*	*Ppip*	*Msch*	*Author*
2006.09.03.	2	2	1	Boldogh S.

13. táblázat. A Kossuth-barlang közelében (Nagy-Tohonya–forrás) végzett hálózások eredményei.
Table 13. Data of mist-nettings at Nagy-Tohonya spring, near Kossuth Cave.

Irodalmi adatok: *Reur* [5] szaporodási időben, *Rhip* [1], *Eser* [1], *Paur* [1] telelőként (Boldogh 2006a).
Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A barlang bejáratát denevérek számára szabadon kell hagyni.

Csempész-barlang
Település: Szögliget (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5451/15
UTM-kód: DU77A3
Tszf.: 380 m
Leírás: Szögligettől ÉK-re 4 km-re az államhatár mellett található, középső-triász wettersteini mészkőben kialakult, 74,9 m hosszú, -17,9 m mély, inaktívvá vált víznyelőbarlang. Széles természetes bejárattal, 1,5-2 m széles és 5-6 m magas bevezető folyosóval rendelkezik.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: *Rfer* [1], *Rhip* [4] telelőként (Boldogh 2006a).
Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: denevérvédelmi szempontból nem veszélyeztetett barlang.

Frank-barlang
Település: Szögliget (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések: Acskói-barlang-
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5451/3
UTM-kód: DU77C2
Tszf.: 325 m
Leírás: A Bódvaszilastól ÉNy-ra található aktív patakos barlang középső-triász gutensteini mészkőben alakult ki. A rendszer hossza 182 m, mélysége -46.7 m, legnagyobb horizontális kiterjedés: 79 m (Sásdi & Nyerges 2000, Nyerges 2003c). Fokozott védelem alatt áll. Bejáratát mesterséges kőrakással építették ki 1996-ban.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: *Rfer* [3], *Rhip* [7], *Mdau* [3], *Mmyo* [1] telelőként (Boldogh 2006a).
Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: a telelő állatok egy része közvetlenül a mászási útvonalban kapaszkodik, így a barlang téli bejárását kerülni kell.

Kopaszgaly-oldali 2. sz. víznyelőbarlang
Település: Szögliget (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések: 404-es víznyelőbarlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5452/5
UTM-kód: DU77C3
Tszf.: 404 m
Leírás: A felső-triász hallstatti és középső-triász derenki mészkőben kialakult, 410 m hosszú és -116 m mély víznyelőbarlang. A hasadék jellegű, viszonylag szűk bejáratú, lépcsőzetesen mélyülő időszakosan aktív víznyelőbarlangot 5-15 m mélységű, 2-4 m átmérőjű korróziós aknák (I-IV.) tagolják (Sásdi & Nyerges 2000, Nyerges 2003d).
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: Minden telelési időszak elején nagyobb mennyiségű denevér (feltételezhetően *R.* spp.) nem dokumentált előfordulása ismert (Gruber P. szóbeli közl.).
Irodalmi adatok: *Rfer* [1], *Rhip* [29], *Mmyo* [1] telelőként (Boldogh 2006a).
Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: a telelő állatok egy része közvetlenül a mászási útvonalban kapaszkodik, így a barlang téli bejárását kerülni kell.

Fenyves-zsomboly
Település: Bódvaszilas (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések:
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5452/20
UTM-kód: DU77C3
Tszf.: 495 m
Leírás: -19.6 m mélységű, 45 m hosszú, természetes bejáratú zsomboly, mely középső-triász wettersteini mészkőben alakult ki (Sásdi & Nyerges 2000).
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: Mdas [1], *Bbar* [1] telelőként (Boldogh 2006a).
Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: a barlang denevérvédelmi jelentősége nem ismert kellően.

Őz-zsomboly
Település: Bódvaszilas (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések:
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5452/35
UTM-kód: DU77C3
Tszf.: 535 m
Leírás: Középső-triász wettersteini mészkőben kialakult -45 m mély, kb. 60 m hosszú és 22 m legnagyobb horizontális kiterjedésű természetes bejáratú zsomboly (Sásdi & Nyerges 2000).
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: *Rhip* [2], *Mmyo* [1], *Mbly* [2] telelőként (Boldogh 2006a).
Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: a barlang denevérvédelmi jelentősége nem ismert kellően.

Körte-zsomboly

Település: Komjáti (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések:

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5452/47

UTM-kód: DU77C3

Tszf.: 520 m

Leírás: Középső-triász wettersteini mészkőben kialakult, -20 m mély, 25 m hosszúságú, nagyméretű bejárati szádával rendelkező zsomboly (Sásdi & Nyerges 2000).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: *Bbar* [3] telelőként (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: a barlang denevérvédelmi jelentősége nem ismert kellően.

Szabó-pallagi–zsomboly

Település: Komjáti (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Baglyok-szakadéka

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5452/3

UTM-kód: DU77C3

Tszf.: 520 m

Leírás: Középső-triász wettersteini mészkőben kialakult Szabó-pallagi–zsomboly a legösszetettebb Alsó-hegyi zsomboly. A 850 m függőleges járat csupán 41x34 m-es területen összpontosul. Az aknák és kürtők szorosan egymás mellett húzódnak. A párhuzamos hasadékok mentén kibővülő aknákat helyenként csak vékony falak választják el, esetenként teljesen vagy részlegesen egybeforrnak. A barlang jelenleg ismert legmélyebb pontja: -151 m, hossza eléri a 850 métert (Sásdi & Nyerges 2000, Nyerges 2003a).

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	Author
2005.02.20.	9	69	22	Szenthe I. - Dobrosi D.
2006.06.06.	1	-	1	Boldogh S.

14. táblázat. Megfigyelési adatok a Szabó-pallagi–zsombolyból (2005-2006).
Table 14. Data of visual observations in Szabó-pallagi Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: Jelentős téli szálláshelyként nyilvántartott barlang, konkrét faunisztikai adatok azonban nem ismerünk. Jelentős szaporodóhely.

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mbly*	*Mmyo*	*Mbec*	*Mnat*	*Mdau*	*Mema*	*Malc*	*Paur*	*Bbar*	Author
2006.09.15.	1	1	2	7	3	5	2	9	1	5	1	Boldogh S.

15. táblázat. A Szabó-pallagi–zsombolynál végzett hálózások eredményei.
Table 15. Data of mist-nettings at Szabó-pallagi Cave.

Irodalmi adatok: *Rfer* [1], *Mmyo* [2], *Mmys* [1], *Mdau* [1], *Mema* [1], *Bbar* [2] nászidőben (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: a zsomboly a nagyszámú látogató miatt jelentős terhelés alatt áll, bár telelési időszakban nem lehet látogatni.

Almási–zsomboly

Település: Bódvaszilas (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Almási-lyuk, Almás-zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5452/2

UTM-kód: DU77C3

Tszf.: 514 m

Leírás: Triász időszakból származó mészkőben kialakult, 2 m átmérőjű bejárati nyílású, -100 m mélységű és 358 m hosszúságú zsomboly. A barlang fő részét egyetlen hatalmas – lefelé jórészt táguló – hasadékakna alkotja (Sásdi & Nyerges 2000, Nyerges 2003b).

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mema*	*Mmyo/bly*	*Plecotus sp.*	*Bbar*	Author
2005.02.10.	5	9	-	5	1	1	Szenthe I. - Dobrosi D.
2006.05.11.	2	2	1	-	-	-	Boldogh S.

14. táblázat. Megfigyelési adatok az Almási-zsombolyból (2005-2006).
Table 14. Data of visual observations in Almási Shaft (2005-2006).

Egyéb adatok: Jelentős téli szálláshelyként nyilvántartott, konkrét faunisztikai adatok azonban nem ismerünk. Szaporodási időszakban értékes nászhely.

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mbly*	*Mmyo*	*Mbec*	*Mnat*	*Mdau*	*Mema*	*Malc*	*Paur*	*Bbar*	Author
2006.09.15.	1	1	2	7	3	5	2	9	1	5	1	Boldogh S.

15. táblázat. A Szabó-pallagi–zsombolynál végzett hálózások eredményei.
Table 15. Data of mist-nettings at Almási Shaft.

Irodalmi adatok: *Rfer* [1], *Mmyo* [2], *Mmys* [1], *Mdau* [1], *Mema* [1], *Bbar* [2] nászidőben (Boldogh 2006a).

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: a barlang denevérvédelmi jelentősége a telelő állatok száma alapján ismert. Jelentős terhelés alatt álló szálláshely.

Vecsem-bükki–zsomboly

Település: Bódvaszilas (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Pongrác 5. sz. zsombolya, Nagyvecsembükki-zsomboly, Vecsembükki-zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5451/1

UTM-kód: DU77C3

Tszf.: 412 m

Leírás: A világosszürke, középidei wettersteini triász mészkőben kialakult zsomboly legmélyebb pontja -235,5 m, felmért hossza 900 m. Lényegében 4 nagymélységű akna adja a zsomboly fő részét. Függőleges járatrendszere 14 x 28 m-es alapterületen koncentrálódik. Hatalmas méreteivel az Aggteleki-karszt legmonumentálisabb zsombolya (Sásdi & Nyerges 2000; Nyerges 2003).

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mema*	*Mmyo/bly*	*Myotis sp.*	*Plecotus sp.*	*Bbar*	Author
2005.02.10.	37	113		101	1	1	4	Szenthe I. – Dobrosi D.
2006.06.06.	-	1	-	-	-	-	-	Boldogh S.

14. táblázat. Megfigyelési adatok a Vecsembükki-zsombolyban (2005-2006).
Table 14. Data of visual observations in Vecsembükki Shaft (2005-2006).

Egyéb adatok: Jelentős téli szálláshelyként nyilvántartott, konkrét faunisztikai adatokat azonban csak keveset ismerünk. Szaporodási időszakban értékes nászhely.

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mbly*	*Mmyo*	*Mbec*	*Mnat*	*Mdau*	*Mema*	*Mbra*	*Mmys*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
2005.09.06.	-	-	4	5	1	2	-	-	1	2	-	4	-	Boldogh S.
2006.09.15.	1	4	3	2	5	3	3	6	-	1	1	5	5	Boldogh S.

15. táblázat. A Vecsembükki–zsombolynál végzett hálózások eredményei.
Table 15. Data of mist-nettings at Vecsembükki Shaft.

Irodalmi adatok: *Rhip* [1], *Mbec* [6], *Mmyo* [3], *Mdau* [1], Mnat [7], Mdas [4], *Mbly* [4], *Mmys* [2], *Mema* [2], Ppip [1], *Eser* [2], *Paur* [4], *Bbar* [8] nászidőben (Boldogh 2006b).
Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: a barlang kiemelt jelentőségű telelőhely, így téli időszakban nem látogatható. A telelési időszak zavartalanságát fokozottan ellenőrizni kell.

Köszönetnyilvánítás: Köszönöm Dobrosi Dénesnek és Szenthe Istvánnak adataikat, ill. Gruber Péternek, Burinda Tamásnak, Bartha Csabának, Somogyvári Orsolyának, Rózsa Sándornak, Matis Istvánnak, Peter Pjenčaknak és Bihari Zoltánnak és felmérések során nyújtott segítséget.

Irodalom

Bajomi, D. 1969. A Meteor-barlang faunisztikai vizsgálata. Karszt és Barlang, 2: 61-64.

Bihari, Z. & Gombkötő, P. 1993. Az Északi-középhegység denevérfaunisztikai felmérése. Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, 18: 163–189.

Boldogh, S. 2004a. Denevérek (Mammalia: Chiroptera) faunisztikai és populációdinamikai kutatása az Aggteleki Nemzeti Park illetékességi területén (2004). NBmR kutatási jelentés: III. PROJEKT Magyarország élőhelyei. Az élővilág állapotváltozásának tájszintű monitorozása a denevérek vizsgálata alapján. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő.

Boldogh, S. 2004b. Az Aggteleki-karszt fokozottan védett barlangjainak természetvédelmi kezelési tervei: Denevérvédelmi fejezetek I. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság – KvVM Természetvédelmi Hivatal, Jósvafő – Budapest.

Boldogh, S. 2005. Denevérek (Mammalia: Chiroptera) faunisztikai és populációdinamikai kutatása az Aggteleki Nemzeti Park illetékességi területén (2005). NBmR kutatási jelentés: III. PROJEKT Magyarország élőhelyei. Az élővilág állapotváltozásának tájszintű monitorozása a denevérek vizsgálata alapján. Aggteleki Nemzeti Park Park Igazgatóság, Jósvafő.

Boldogh, S. 2006a. The bat fauna of the Aggtelek National Park and its surroundings. Vespertilio, 9-10: 33-56.

Boldogh, S. 2006b. Denevérek (Mammalia: Chiroptera) faunisztikai és populációdinamikai kutatása az Aggteleki Nemzeti Park illetékességi területén (2006). NBmR kutatási jelentés: III. PROJEKT Magyarország élőhelyei. Az élővilág állapotváltozásának tájszintű monitorozása a denevérek vizsgálata alapján. Aggteleki Nemzeti Park Park Igazgatóság, Jósvafő.

Boldogh, S. 2007. Denevérek kutatása és védelme az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén. V. Magyar Denevérvédelmi Konferencia Tanulmánykötete. CSEMETE, Szeged. p. 11-17.

Dudich, E. 1930. Az Aggteleki-barlang állatvilágának élelemforrásai. Állattani Közlemények, 27: 62–85.

Frivaldszky, J. 1865. Adatok a magyarhoni barlangok faunájához. Magyar Tud. Akadémia Mathematikai és Természettudományi Közleményei, 11: 1–274.

Grossinger, J. 1793. Universa Historia Physica Regni Hungariae, Pars II. Ornithologia. Posonii et Comaromii.

Gyuricza, Gy., Piros, O., Szilágyi, F. & Salamon, G. 2003. Baradla-barlangrendszer. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Bpest. p: 26-36.

Hanák, K. J. 1848. Természetrajz, I. kötet: emlősök és madarak. Pest.

Hegedűs, Gy. 1978. A KPVDSZ VM TE Tektonik barlangkutató csoport 1978. évi jelentése. KvVM Természetvédelmi Hivatal. /kutatási jelentés/

Jakucs, L. 1952. Aggteleki cseppkőbarlang. Művelt Nép Könyvkiadó, Budapest.

Jakucs, L. 1975. Aggteleki karsztvidék. Útikalauz. Sport Kiadó, Budapest.

Kessler, H. 1936. Barlangok mélyén. Franklin Társulat.

Kessler, H. 1961. Föld alatti ösvényeken. Móra Könyvkiadó, Budapest.

Kolenati, F. A. 1860. Monographie der europaischen Chiropteren. Jahreshefte d. naturw. der k. mahr.schles. Gesellsch. für das Jahr 1859, Brünn.

Kordos, L. 1978. Historico-zoogeographical and ecological investigation of the subfossil vertebrate fauna of the Aggtelek Karst. Vertebrata Hungarica Museo Historico-Naturalis Hungarici, 18: 85–100.

Marosi, S. & Somogyi, S. (szerk.) 1990. Magyarország kistájainak katasztere. MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest.

Maucha, L. 2003. Vass Imre-barlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 54-57.

Méhely, L. 1900. Monographia Chiropterorum Hungariae. Budapest. 96 pp.

Móga, J. 2003. Az Aggteleki-karszt és a Rudabányai-hegység. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 19-25.

Nyerges, A. & Maucha, L. 2003. Kossuth-barlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 47-50.

Nyerges, A 2003a. Szabó-pallagi–zsomboly. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 76-80.

Nyerges, A. 2003b. Almási-zsomboly. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 58-60.

Nyerges, A. 2003c. Frank-barlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 61-63.

Nyerges, A. 2003d. Kopaszgaly-oldali 2. sz. víznyelőbarlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 65-67.

Nyerges, A. 2003e. Magas-tetői–barlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 69-70.

Nyerges, A. 2003f. Meteor-barlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 70-73.

Nyerges, A. 2003. Rejtek-zsomboly. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 74-76.

Nyerges, A. 2003. Széki-zsomboly. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 80-81

Petényi, S. J. 1844. Pár szó az emlősökről általában és a magyar honiakról különösen. Magyar Orvosok és Természetvizsgálók IV. (pécsi) Nagygyűlésének munkálatai, Pest.

Rácz, J. 1977. Beszámoló a VMTE Vass Imre Csoport 1977. évi csonttani gyűjtéseiről - A Vörös Meteor Természetbarát Egyesület barlangkutatói által eljuttatott leletek listája. KPVDSZ VMTE Vass Imre Csoport 1977. évi jelentése. KvVM Természetvédelmi Hivatal. /kutatási jelentés/

Rácz, J. 1978. „Denevértemetők" a Baradlában. Karszt és Barlang, 1–2: 19–22.

Sásdi, L. & Nyerges, A. 2000. Az Aggteleki Nemzeti Park barlangjai I. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő. (kutatási jelentés)

Székely, K. 1998. A Baradla hazánk természeti csodája. In: Baross, G. (szerk.): Az Aggteleki Nemzeti Park. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p: 201-222.

Székely, K. (szerk.) 2003. Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. pp. 425

Szunyogh, G. 2003a. Béke-barlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 38-44.

Szunyogh, G. 2003b. Danca-barlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 45-47.

Szunyogh, G. 2003c. Szabadság-barlang. In: Székely, K. (szerk.): Magyarország fokozottan védett barlangjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p: 51-53.

Szunyogh, G. & Kisbán, J. 2004. Béke-barlang – A Komlós-patak felszín alatti útja. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő.

Topál, G. 1954. A Kárpát-medence denevéreinek elterjedési adatai. Ann. hist.-nat. Mus. Nat. Hung., 5: 471-483.

Topál, G. 1956. The movement of bats in Hungary. Ann. hist-nat. Mus. Nat. Hung., 7: 477–489.

Topál, G. 1962. A magyarországi denevérek ivararánya. Vertebrata Hungarica Musei Historico-Naturalis Hungarici, 4: 141–163.

Topál, G. 1964. The Subfossil Bats of the Vass Imre cave. Vertebrata Hungarica Museo Historico-Naturalis Hungarici, 6: 109–120.

Topál, G. 1966. Some Observations on the Nocturnal Activity of Bats in Hungary. Vertebrata Hungarica Musei Historico-Naturalis Hungarici, 8: 139–165.

Topál, G. 1989. An overview of research on bat cave bats in Hungary. Karszt és Barlang (Special Issue), p. 65-68.

Ujvárosy, A. 1998. Földrajzi helyzet, éghajlati viszonyok.. In: Baross, G., (ed): Az Aggteleki Nemzeti Park. Mezőgazda Kiadó, Budapest, p. 22–25.

Varga, Z. 1999. Biogeographical outline of the invertebrate fauna of the Aggtelek Karst and surrounding areas. In: Mahunka, S. (ed.) The Fauna of the Aggtelek National Park. Natural History of the National Parks of Hungary, 10: 21-28.

Vásárhelyi, I. 1964. Borsod-Abaúj-Zemplén megye gerinces faunája. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő. (kézirat)

A Putnoki-dombság földalatti denevérszállásai

Boldogh Sándor
Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, 3758 Jósvafő, Tengerszem oldal 1.
E-mail: sandorboldogh@yahoo.com

Abstract: The underground bat roosts in the Putnok Hills (N. Hungary)
The territory of Putnok Hills is covered by Tertiary sediment since natural caverns can not be formed here. Only some artificial underground roosts are known in this region, which are not very suitable for bats. According to the researches, the only remarkable underground roost is Mogyorós-tetői Cellar near Edelény, where a significant hibernating colony of Rhinolophus hipposideros, *R. ferrumequinum*, Myotis myotis and Plecotus spp. is known. The visiting of roosts mean the most negative effect on bats. Based on the experiences, there are many good possibilities for creating roosts for bats in the former mining areas.

Bevezetés

A terület denevérfaunisztikai szempontból az 1980-as évek végétől kutatott, a feltáró munka azonban inkább a nagyon jelentős épület- és erdőlakó fajok felmérésére koncentrált (Fügedi & Szentgyörgyi 1992; Dobrosi 1993; Szentgyörgyi 1993; Szentgyörgyi et al. 1994a, b; Gombkötő & Boldogh 1996; Gombkötő 1998; Boldogh & Gombkötő 1997). A természetes és mesterséges földalatti szálláshelyek csak nagyon kis számban vannak a területen, így ezek szisztematikus felmérése csak a közelmúltban indult el.

Anyag és módszer

A Sajó-Hernád–medencéhez tartózó Putnoki-dombság 200-400 m tengerszint feletti átlagmagasságú, D-DK-i csapásirányú völgyekkel felszabdalt medencedombság. A dombság területét főleg harmadidőszaki üledékek fedik (pl. oligocén homokkő és márga, pliocén agyagos-homok), melyek teljesen alkalmatlanok természetes földalatti üregek kialakulására. A kistáj területén belül is jelentősen eltérő domborzati adottságoknak megfelelően, az éghajlat változatos képet mutat. Az évi középhőmérséklet 8,5-9,2 oC, az évi átlagos csapadékmennyiség 550-600 mm, az északi részeken azonban meghaladja a 650 mm-t. A víz- és hőellátottság alapján definiált éghajlati körzetek szerint a dombság a mérsékelten hűvös/hűvös – mérsékelten száraz éghajlati körzet jellemvonásait hordozza (Marosi & Somogyi 1990). A geológiai adottságok miatt a Putnoki-dombság területén csak mesterséges földalatti denevérszállásokat találunk. Az egyetlen ismert barlang a Sajókaza melletti 3,2 m hosszú Nagykői-sziklaodu (5421/1), mely andezit-agglomerátumban található.

A feltöltődő medencére jellemző üledékegyüttes miocén rétegeiben lévő barnakőszén kitermelésére, jelentős mélyművelésű bányászati ipar települt. A bányászat eredményeként kialakult tárórendszerek azonban jórészt alkalmatlanok a denevérek számára. A vágatokat a borsodi nehézipar felszámolását követően általában teljesen lezárták, eltömedékelték, illetve azok

a karbantartás elmaradásával maguktól összeszakadtak. A járatok egy része még megmenthető, és denevérbarát lezárással szálláshellyé tehető.

A domborzati adottságoknak köszönhetően, a déli kitettségű oldalakon nagy hagyományokkal rendelkező szőlőtermesztés jellemző. A bortermelésnek köszönhetően számos, a denevéreknek is kedvező pincét találni. A pincékben előforduló állatok szisztematikus felmérése még nem történt meg, csak szórványos adataink vannak a denevérek előfordulásáról. Ezek a megfigyelések nem teljes értékű faunisztikai adatok, így nem is közöljük őket.

A területet érintő adatok tekintetében a 2004. december 31-ig gyűjtött adatok feldolgozása és közlése a közelmúltban megtörtént (Boldogh 2006). Ebben a közleményben csak a 2004. december 31. után gyűjtött adatok, ill. a korábban gyűjtött, de csak ebben az időszakban feldolgozott és máshol nem publikált megfigyelések szerepelnek (pl. recens csontanyag, múmiák). Az irodalmi adatok felsorolásánál [ ]-be az eddig megfigyelt legnagyobb egyedszámok kerültek. A közlemény 2006. december 31-ig tartalmazza az összegyűlt és feldolgozott adatokat.

Eredmények

Mogyorós-tetői üregrendszer

Település: Edelény (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Fáklya-tetői pince, Eszterházy-pince

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: DU75D3

Tszf.: 240 m

Leírás: Az összetett pincerendszer Edelény várostól É-ÉNY-ra, a Nagy-völgy keleti oldalán, a Mogyorós-tető közelében található. A legnagyobb bejáratot napjainkban a területen fagazdálkodó Északerdő Rt. átépítette, és tölgyajtóval lezárta. A bejárattól kb. 35 méterre a járat beszakadt, így ez a rész a rendszer többi részétől elszigetelődött. Az ajtón az erdészet munkatársa denevérbejárót létesített. Az üregrendszer másik két bejárattal is rendelkezik, melyek téglával kirakottak. Sajnos az egyik bejáratot teljesen eltömedékelték, így az napjainkban alkalmatlan a denevérek bejárására. A másik bejárat szintén jelentősen feltöltődött, egy 60x70 cm nagyságú nyíláson át azonban jól bejárható. Az oligocén homokkőben kialakított járatrendszer 14 kisebb-nagyobb teremből, illetve az azokat összekötő rövid folyosókból áll. A rendszer hossza a felmérések alapján több mint 250 méter. A járatrendszer több termében jelentős leszakadások vannak, melyek nehezítik a bejárást, de különleges technikai felszerelésre nincs szükség. Az üregrendszer első denevéres felmérése a „felfedezést" követő évben, 2001. február 22-én történt.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Rfer*	*Mmyo*	*Mmyo/bly*	*Author*
2005.02.08.	10	14	-	-	Boldogh S.
2006.02.21.	11	11	2	1	Boldogh S.

1. táblázat. Megfigyelési adatok a Mogyorós-tetői üregrendszerben (2005-2006).
Table 1. Results of visual observations in the Mogyorós-tetői Cellar (2005-2006).

Egyéb adatok: 2000 nyarán a közvetlen közelben hálózást és detektoros számlálást végeztünk, ekkor azonban még nem volt ismert számunkra az üregrendszer. Ez a vizsgálat sokkal inkább a

környékbeli erdők fajairól, mintsem az üreghez kötődő denevérekről szolgáltatott adatokat: *Bbar*, Mbra/mys, *Mmyo*, *Eser*, Nnoc (Boldogh 2006). Néhány helyen közepes mennyiségű denevérguánó figyelhető meg a járatokban, eddig azonban még egyetlen nyári bejárás alkalmával sem sikerült denevérekkel találkozni.

Irodalmi adatok: *Rhip* [12], *Rfer* [10], *Mmyo* [3], *Eser* [1], *Paur* [1], *Paus* [2] (Boldogh 2006).

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Legfontosabb veszélyeztető tényező, hogy a járatrendszer nyitott, abba bárki szabadon bemehet. A nyomok alapján fáklyákkal is többen megkísérelték a bejárást, ami nem csupán a denevéreket zavarja, de a „felfedezők" számára is veszélyes. Legfontosabb természetvédelmi feladat a bejáratok biztonságos lezárása. Az Északerdő Rt. Bódva-völgyi Igazgatósága az egyeztetések alapján támogatja az üregrendszer denevérvédelmi szempontú lezárását és védetté nyilvánítását. A bejárat közelében lévő fásszárú növényzet további növekedése akadályozni fogja a denevérek bejárását. A denevérek és az üregrendszer védelme miatt azonban jelenleg nem kívánatos a bokrok eltávolítása, mert az üregeket nem ismerők így nem veszik észre a bejáratokat. A növényzet eltávolítására csak a bejáratok végleges lezárása és átépítése után érdemes sort keríteni. A bejárati részen jelentős a kommunális hulladék felhalmozódása. A járatrendszer állékonysága gyenge, számos helyen lehet leszakadásokat és repedéseket megfigyelni.

<u>Sólyom-hegyi bányavágatok</u>

Település: Sajókaza (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: DU74A1

Tszf.: 180 m

Leírás: A vágatrendszer Sajókaza község K-i oldalán, közvetlenül a település határában található. A bányavágatokat kb. 2 évtizede hagyták fel, több mint egy évtizede nem is őrzik őket. Napjainkra a vágatokhoz tartozó felszíni bányaépületeknek már csak a romjai vannak meg. A közvetlen közelben van a település egyik nyomortelepe, a felhagyott mélyművelésű bánya és környéke ennek megfelelő állapotba került. A járatok biztosítása a bejárati szakaszokon jó állapotú, bentebb azonban több helyen megroggyant, ill. leszakadt. Jelenleg 3 bejárat van nyitott állapotban, melyen keresztül a denevérek és az emberek is szabadon tudnak közlekedni. Az emberek számára járható szakasz hossza kb. 200 méter, a belső részeken a laza szerkezetű márga a biztosítás összeszakadása miatt egyre jobban elzárja a behúzó vágatot. Elképzelhető, hogy a vágatrendszer a belső részeken sem záródott teljesen el, sőt vannak jó állékonyságú részek is. A bányavágatok a denevérek számára rendkívül kedvező feltételeket nyújtanának, a bevezető szakaszokban jelentkező folyamatos zavarás – esetenként tűzgyújtás – azonban nyilvánvalóan akadályozza az állatok megtelepedését. Jelenlegi állapotában adataink alapján a járatok csak ideiglenes szálláshelyként szolgálnak.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A járatokban található guánó alapján alkalomszerűen jelennek meg denevérek (*Rhip*). A közvetlen környéken számos borospince található, ahonnan jó eséllyel áttelepülhetnek a denevérek.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A járatokba jelenleg szabadon be lehet menni, ami kifejezetten veszélyes lehet a látogatókra nézve. Megfelelő lezárással a vágatok alkalmas szálláshellyé alakíthatóak, így a bánya természetvédelmi kezelésbe vétele és denevérbarát lezárása indokolt lehet.

Ragályi Balassa-kastély pincéje

Település: Ragály (Borsod-Abaúj-Zemplén)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:-

UTM-kód: DU66B4

Tszf.: 230 m

Leírás: A település nyugati részén található impozáns épület, mely 1743-ban épült barokk stílusban. Az épület alatt kiterjedt pincerendszer található, mely klímája és háborítatlansága miatt ideális denevérszállás. A nagyméretű termekkel és egy hosszú, az épület alól elvezető járattal rendelkező rendszerbe több szellőző és ablaknyíláson keresztül tudnak az állatok bejutni. Az épület a települési önkormányzat tulajdonában van, jelenleg polgármesteri hivatalként funkcionál. Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Rfer*	*Author*
2005.06.30.	32	-	Boldogh S.
2006.06.27.	16	1	Boldogh S.

2. táblázat. Megfigyelési adatok a ragályi Balassa-kastély pincerendszerében (2005-2006).
Table 2. Results of visual observations in the cellar of Balassa Castle (2005-2006).

Egyéb adatok: Az épület kezelője az 1990-es évek elején még 30-40 példányból álló állományt figyelt meg.

Irodalmi adatok: *Rhip* [11], *Rfer* [1] (Boldogh 2006)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A földalatti üregrendszerben *Rhip* szülőkolóniája található. A kolónia mérete a megfigyelések alapján jelentősen lecsökkent az elmúlt években, az állománycsökkenés oka azonban nem ismert. A pince helyiségeit nem használják, az itt élő denevéreket semmi nem veszélyezteti. Külön védelmi intézkedések nem indokoltak.

Összefoglalás

A Putnoki-dombság harmadidőszaki üledékkel borított, ezért a terület természetes üregek kialakulására nem alkalmas. A kevés ismert földalatti denevérszállás kivétel nélkül mesterséges építményekben található. Komolyabb jelentősége egyedül a Mogyorós-tetői pincerendszernek van, mely a Putnoki-dombság egyetlen ismert nagyobb patkósdenevér telelőhelye. Az ismert szálláshelyek egy része sürgős természetvédelmi beavatkozást kíván. A felhagyott bányák területén gyakorlati beavatkozással újabb szálláshelyek alakíthatóak ki.

Köszönetnyilvánítás: Köszönöm Laki-Lukács Lászlónak a Mogyorós-tetői pincerendszer történetével kapcsolatos információkat, ill. Gruber Péternek, Burinda Tamásnak, Bartha Csabának, Somogyvári Orsolyának és Bihari Zoltánnak és felmérések során nyújtott segítséget.

Irodalom

Boldogh, S. & Gombkötő, P. 1997. Monitoring and Conservation of House-dwelling bat colonies in the administrative area of Aggtelek National Park. In: Tóth E. & Horváth, R. (eds): Research in the Aggtelek National Park and Biosphere R*Eserv*e (Proceedings of the Research, Conservation, Management Conference), Aggtelek. p: 185-193.

Boldogh, S. 2006. The bat fauna of the Aggtelek National Park and its surroundings. Vespertilio 9-10: 33-56.

Dobrosi, D. 1993. Adatok a Bükk denevérfaunájához. Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, 18: 191-197.

Fügedi, L. & Szentgyörgyi, P. 1992. A Borsodi-dombság keleti és középső részének emlős (Mammalia) faunája. Calandrella, 6(1): 49-60.

Gombkötő, P. & Boldogh, S. 1996. House-dwelling bat species in the area and surroundings of the Aggtelek National Park. Hungarian Bat Research News, 2: 28-33.

Gombkötő, P. 1998. Status and changes of house-dwelling bats in North-Hungary. Myotis, 36: 229-237.

Marosi, S. & Somogyi, S. (szerk.) 1990. Magyarország kistájainak katasztere. MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest.

Szentgyörgyi, P. 1993. A baglyok denevérfogyasztásáról. Calandrella, 6(1-2): 89-94.

Szentgyörgyi, P., Fügedi, L. & Vizslán, T. 1994a. Adatok az Észak-Magyarországi-középhegység és előterének kisemlősfaunájához bagolyköpet vizsgálatok alapján. Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, 19: 193-200.

Szentgyörgyi, P., Fügedi, L. & Vizslán, T. 1994b. Újabb adatok a Putnoki-dombság emlős (Mammalia) faunájához. Calandrella, 8(1-2): 171-175.

Földalatti denevérszállások a Rudabányai- és a Szalonnai-hegység területén

Boldogh Sándor
Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, 3758 Jósvafő, Tengerszem oldal 1.
E-mail: sandorboldogh@yahoo.com

Abstract – Underground bat roosts in the Rudabánya and Szalonna Mountains (N. Hungary) The basement rock of Rudabánya Mountains is mainly Triassic limestone and dolomite. Despite that 12 caves are known in the region, only a few of them are suitable for bats. According to the previous researches, the only known natural underground hibernaculum is Ördög-lyuk Cave, from where some specimens of Myotis myotis were reported. The other caves are used by bats for temporary stay. In this region just some artificial underground roosts have been surveyed, each of them is very suitable for bats. The tunnels of Andrássy mine are outstanding; a significant nursery colony of R. euryale, Myotis myotis and M. blythii dwells there. This artificial roost is in danger (ruinous condition, carbon-dioxide deposition) so effective conservation activities are urgently needed. The Szalonna Mountains, especially the Esztramos Hill, are very rich in caves. More than 20 underground shelters are known here, but just some are inhabited by bats. The most remarkable roosts are the abandoned tunnels, where 7 species have been detected.

Bevezetés

A Rudabányai- és a Szalonnai-hegység területét chiropterológiai szempontból 2000-ig csak felületesen kutatták. A jórészt erdővel borított területen csak két kisebb település található (Alsótelekes, Becskeháza), ezért az 1980-as évek végén indult épületlakó fajok felmérési programja alig érintette ezt az országrészt (Fügedi & Szentgyörgyi 1992; Szentgyörgyi 1993; Szentgyörgyi et al. 1994; Gombkötő & Boldogh 1996). A közelmúltban indult mérések eredményeként a Rudabányai- és a Szalonnai-hegység területén számos olyan földalatti denevérszállás került elő, melyek nemzetközi mértékkel mérve is kiemelt jelentőségűek.

Anyag és módszer

A Rudabányai-hegység döntően triászkori mészkőből és dolomitból épül fel. A földtani középkori alaphegységek fő tömegét karsztosodásra hajlamos karbonátos kőzetek alkotják, amit a legtöbb helyen változó vastagságú harmad- és negyedidőszaki (miocén, pleisztocén) üledék takar. Az üledékborítás eredményeként a felszín lankás dombvidék képét mutatja. A geológiai adottságok miatt – mivel a pát- ill. barnavasérc jelenléte a triászkori képződmények impregnálásával lehetetlenné teszi a karsztosodást –, a hegységnek csak az északi részén alakulhatnak ki barlangok (Sásdi & Nyerges 2000). A hegység ásványkincsekben rendkívül gazdag, melyek kitermelését évszázadokkal ezelőtt megkezdték. A nyersanyagokat a közelmúltig több nagyüzemi bányában termelték, melyek közül a legfontosabbak a rudabányai vasérc-, a perkupai anhidrit- és az alsótelekesi gipszbánya. Az évi középhőmérséklet 8,8 oC, az évi átlagos csapadékmennyiség 670 mm. A kistáj éghajlata a magasabban fekvő részeken hűvös –

mérsékelten nedves, az alacsonyabban fekvő részeken mérsékelten hűvös – mérsékelten nedves típusba sorolható (Marosi & Somogyi 1990).

A Szalonnai-hegység helyzetét és genetikáját tekintve nagyon sokban hasonlít a Rudabányai-hegységhez. Kőzettani felépítésében szintén triászkori mészkő és dolomit játszik központi szerepet. A hegység azonban ásványkincsekben lényegesen szegényebb, a vetőkkel átjárt szerkezetű hegységben jelentősebb érces nyom nincs (Marosi & Somogyi 1990). A kistáj karbonátos felszíneire intenzív karsztosodás jellemző, aminek eredményeként nagyszámú barlang alakult ki (Sásdi & Nyerges 2000). Éghajlatát tekintve a Rudabányai-hegység magasabban fekvő részeihez hasonlóan, a hűvös – mérsékelten nedves típusba sorolható. Külön ki kell emelni a Szalonnai-hg. területén a 1,5 km2-nyi területű Esztramost, mely a hazai földtani természetvédelem egyik legismertebb helyszíne (Sásdi et al. 2001). A hegy fő tömegét világosszürke, fehéres, apró kristályos szövetű középső triász steinalmi mészkő alkotja, ÉNy-i lejtőjének alsó felét gutensteini dolomit építi fel. A hegy jelentős része napjainkra a bányászat áldozata lett. Az Esztramoson 53 barlangról rendelkezünk dokumentumokkal, ezek nagyobb része azonban a bányászat során megsemmisült. A barlangok közül 12 természetes bejáratú ismert, ezek közül 5 a bányászat miatt elpusztult. A barlangoknak nagyobb része bányatárókból nyílik (Sásdi et al. 2001).

A területet érintő adatok tekintetében a 2004. december 31-ig gyűjtött adatok feldolgozása és közlése a közelmúltban megtörtént (Boldogh 2006). Ebben a közleményben csak 2004. december 31. után gyűjtött adatok, ill. a korábban gyűjtött, de csak ebben az időszakban feldolgozott és máshol nem publikált megfigyelések szerepelnek (pl. recens csontanyag, múmiák). Az irodalmi adatok felsorolásánál [ ]-be az eddig megfigyelt legnagyobb egyedszámok kerültek. A közlemény 2006. december 31-ig tartalmazza az összegyűlt és feldolgozott adatokat.

Eredmények

Rudabányai Andrássy II. altáró és Vilmos-bánya

Település: Rudabánya - Alsótelekes (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Rudabányai vasércbánya

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: DU76B4

Tszf.: 290 m

Leírás: A területet érő bányászat felszíni és földalatti műveléssel történt, a mélyművelés 1943-ban, az igen kiterjedt Andrássy-altáró kiépítésével kezdődött meg. A rendkívül összetett tárórendszer gerincét adó altáróhoz több szintben kapcsolódnak feltáró és fejtéselőkészítő vágatok, valamint ereszkék. A kb. 8 km hosszú fővágathoz mintegy 10 leágazó mellékvágat csatlakozik. A vágatok egy részét beomlasztották, illetve azok a kőzettani adottságok miatt több helyen maguktól beomlottak. A bányát külfejtéssel is művelték, ami sok helyen elérte és felnyitotta a földalatti járatokat. A felszíni nyílásokat (kb. 20 darab) a bánya bezárását követően eltömedékelték, a spontán anyagmozgások és az illegális kibontások miatt azonban ezek egy része napjainkra újra nyitottá vált. Különleges ipartörténeti értéket jelentenek a középkori eredetű, 1-1,2 m belmagasságú liliputi vágatok, melyeket a külszíni fejtés tárt fel. Ezeket jelenleg csak kötéltechnikával lehet bejárni.

A bányavágatok bejárása rendkívüli körültekintést kíván. A járatok kiépítése a rendszeres karbantartás elmaradásával több helyen megroggyant, beszakadt. Számos tároló teljesen járhatatlan az összeszakadások miatt. Különösen veszélyes, hogy egyes járatokban a törmelékkúpok mögött rendkívül rossz a légcsere, ami jelentős szén-dioxid felhalmozódást eredményez (8-14 %). A vágatok megközelítésének és felmérésének nehézsége miatt, eddig csupán a potenciális denevérszállások felében tudtunk felméréseket végezni.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Rfer*	*Reur*	*Mmyo/bly*	*Msch*	*Author*
2005.03.17.	-	1	-	-	-	Boldogh S.
2005.08.31.	-	7	1578	-	-	Boldogh S.
2006.04.05.	1	2	1	-	-	Boldogh S.
2006.06.10.	2*	2*	37*	13	-	Boldogh S.
2006.09.05.	-	5	1600**	-	1	Boldogh S.
2006.09.14.	-	?	1600**	-	-	Boldogh S.

1. táblázat. Megfigyelési adatok az Andrássy-altáróból (2005-2006), (*= gázmérgezett, **= becsült).
Table 1. Results of visual observations in the Andrássy tunnel (2005-2006), (*=gas-poisoned, **= estimated).

Egyéb adatok: 2004 őszén detektoros megfigyelést végeztünk az üregekhez közeli bányatónál, ez a vizsgálat azonban nem az üregekhez kötődő denevérekről szolgáltatott adatokat: *Mdau*, *Eser*, Nnoc (Boldogh 2006). Az 1990-es évek elején a környéken gyűjtött S. aluco köpetekből 2 példány *Msch* került elő, melyek nagy valószínűséggel a bányaterület valamelyik tárójában szaporodó közösségből kerültek ki (Szentgyörgyi 1993).

Dátum/date	*Mbly*	*Author*
2005.03.17.	1*	Boldogh S.

2. táblázat. Egyéb megfigyelési adatok az Andrássy-altárónál (2005-2006; *: tetem a bejárat előtt).
Table 2. Results of other observations at Andrássy tunnel (2005-2006; *: carcase in the entrance).

Irodalmi adatok: *Reur*, *Rhip*, *Rfer*, *Mmyo*, *Mbly*, Mbra, *Mdau*, *Msch* (Boldogh 2006). Az Andrássy-altáróban hazánk néhány megmaradt *Reur* szaporodó közösségei közül az egyik legnagyobb ismert, mely a vizsgálatok eredményei alapján közel 2000 példányból áll. Eddig egy olyan járatot találtunk, ahol gázmérgezés miatt rendszeres denevérpusztulás történik. A begyűjtött több mint 250 elpusztult denevér 61 %-a *Reur*, 38 % nagytermetű Myotis (főleg *Mbly*), míg a maradék *Rfer*, Mbra, *Mdau* és *Msch* volt. Az eddigi téli bejárások alkalmával a tárókban csak kis számban tudtunk állatokat megfigyelni, a denevérek telelési helye jelenleg ismeretlen. Az elhullott példányok között egy gyűrűs példány került elő, melyet 40 km-re, a felvidéki Somodi (Drianovec) mellett jelöltek.

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Legfontosabb veszélyeztető tényező a felnyílt vágatok természetvédelmi egyeztetés nélküli lezárása. A tárók bejárása rendkívül veszélyes, biztonsági szempontból indokolt lezárásuk, a hagyományos lezárásoknak (pl. tömedékelés) azonban katasztrofális következményei lehetnek a denevérekre nézve. Mivel csak denevérbarát lezárások képzelhetőek el, a legfontosabb és legsürgetőbb természetvédelmi feladat a bejáratok ügyének rendezése. A közelmúltban tanulmányterv készül a bányaterület turisztikai hasznosítására vonatkozóan, melynek előkészítésekor egyáltalán nem vették figyelembe a vágatokban élő denevéreket. A tervezett fejlesztések egy része kedvezőtlen hatással lenne az itt

élő állományokra. A járatok védetté nyilvánítása feltétlenül indokolt, azt haladéktalanul meg kell tenni.

Ördög-gát barlang

Település: Varbóc (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések: Betyár-barlang, Csengő-barlang, Ördöggát, Ördöggátlyuk-barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5422/8
UTM-kód: DU76D1
Tszf.: 230 m
Leírás: A barlang a Rudabányai-hegység legnagyobb természetes üregе. A Telekes-patak völgyében, a patak Keringő-szurdokának központi magaslatától DDNy-ra 300 m-re található. A középső-triász steinalmi mészkőben kialakult földalatti üreg 73,6 m hosszú és 8 m mély. Az üreg 3 természetes bejárattal rendelkezik, melyek közül kettő igen szűk.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: *Mmyo* [2] (Boldogh 2006)
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Mérete és szerkezete miatt különösebben nem alkalmas denevérek szálláshelyének. Az eddigi adatok szerint csak néhány példány használja telelésre, nyári szálláshelyként nem szolgál. A barlangot alkalmanként turisták és környékbeliek keresik fel, ami a nyomok alapján nagy terhelést jelent (firkálás, hulladékok, tűzgyújtás nyomai, stb.). A barlangot tábla jelöli, mely gyakorlatilag vonzza a látogatókat.

Telekes-völgyi 3. számú barlang

Település: Varbóc (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5422/3
UTM-kód: DU76C2
Tszf.: kb. 230 m
Leírás: Középső-triász steinalmi mészkőben kialakult, 11 m hosszú, nagyméretű bejárattal rendelkező üreg.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: *Bbar* [2] (Boldogh 2006)
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Mérete és szerkezete miatt különösebben nem alkalmas denevérek szálláshelyének. Az eddigi adatok szerint csak néhány példány használja telelésre, nyári szálláshelyként nem szolgál. A barlangot alkalmanként turisták és környékbeliek keresik fel.

Esztramosi Földvári-barlang

Település: Tornaszentandrás (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések: Esztramosi-barlang, Földvári Aladár–barlang
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5412/1
UTM-kód: DU87B1

Tszf.: 305 m

Leírás: A fokozottan védett barlang, mely az Esztramoson kialakított bányaudvarban fekszik. A középső-triász steinalmi mészkőben alakult üregrendszer hossza 190, mélysége 7, horizontális kiterjedése 84 m. A barlangban a robbantások miatt komoly károk keletkeztek, első terme 1971-ben be is omlott (Sásdi & Nyerges 2000). A képződmények jelentős része az illegális ásványgyűjtés és a bányaművelés hatására megsérült, illetve megsemmisült. A barlang 1964 októberében kőbányászat során nyílt meg, így az üreg nem tradicionális szálláshely.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Author*
2006.02.21.	29	Boldogh S.

3. táblázat. Megfigyelési adatok a Földvári Aladár-barlangból (2005-2006).
Table 3 Results of visual observations in Földvári Aladár Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: A barlang környékén nászidőszakban végzett hálózások nem hoztak különösebben jelentős eredményeket: *Rfer* [1], *Mnat* [1], *Mbly* [1] (Boldogh 2006). A nyári kolónia nem ismert, csupán 1-2 állat használja „legénylakásnak" a barlangot *Rfer* [2] (Boldogh 2006).

Irodalmi adatok: *Rhip* [8] (Boldogh 2006).

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang kisméretű nyílással ellátott vasajtóval lezárt. A földalatti szálláshely fokozottan védett, csak az ANPI engedélyével látogatható. Különösebb veszélyeztető tényezők nincsenek.

Rákóczi 2. sz. barlang és a 190-es szint tárói és természetes üregei

Település: Bódvarákó (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: Surrantós-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5412/3, 5412/6-7

UTM-kód: DU87B2

Tszf.: 190 m

Leírás: A középső-triász steinalmi mészkőben keletkezett barlangot 1965-ben egy táró hajtása során tárták fel. A barlang számos függőleges aknával és kürtővel tagolt, kb. 500 méternyi hosszúságú hasadékrendszer. A tárók és üregek a 190 m-es tszf. magassági szinten kihajtott táróban találhatóak, méretük nagyon változó (Sásdi & Nyerges 2000).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Megfigyelések alapján néhány *Rhip* alkalmanként előfordul (Gruber P. szóbeli közl.), azt azonban, hogy az állatok hogyan jutnak be az üregrendszerbe, nem tudjuk. A barlanghoz vezető táró lezárt, ide a főbejárat rácsozatán keresztül könnyen be tudnak jutni az állatok.

Irodalmi adatok: *Rhip* [1], *Rfer* [1], *Eser* [1], *Paur* [1], *Paus*t [1] (Boldogh 2006).

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang látogatása és a tárón a látogatók keresztülhaladása semmilyen denevérvédelmi kérdést nem vet fel.

Esztramosi kisméretű bányatárók

Település: Bódvarákó (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: DU87B2

Tszf.: 280 m

Leírás: A védett, kőbányászattal jelentős mértékben károsított hegy területén számos kisebb-nagyobb mesterséges üreg és vágat található (jelenleg 11 darab ismert), melyek a XIX. században és a XX. század elején jöttek létre. Az üregek mérete tág határok között változik (5-100 m), többségük viszonylag rövid, 5-25 méter közötti. A bányaüregek általában zavartalanok, mivel megtalálni is nehéz őket. Az üregek a kőzettani adottságok miatt általában jó megtartásúak, felső szakadások csak kevés helyen figyelhetőek meg. A bejáratok is viszonylag stabilak, bár több üreg esetében a fagyások miatt szakadozottak, omlékonyak. A mesterséges üregekben külön veszélyt jelentenek a függőleges aknák és a fémhulladékok. A területen feltételezhetően még számos feltárásra váró üreg lehet, ezek feltérképezése folyamatosan történik.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Reur*	*Mbly*	*Paust*	*Author*
2005.07.26.	12		-	Boldogh S.
2006.02.21.	-	1	4	Boldogh S.
2006.07.12.	18	-	-	Boldogh S.

4. táblázat. Megfigyelési adatok az esztramosi kisméretű bányatárókból (2005-2006).
Table 4. Results of visual observations in the small tunnels in the Esztramos Hill (2005-2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: *Rfer* [15], *Rhip* [7], *Mmyo* [1], Myotis sp. [4], *Bbar* [1], *Eser* [1], *Paur* [1], *Paust* [1] (Boldogh 2006)

Veszélyeztető tényezők, védelmi javaslatok: A veszélyeztető tényezők között a legfontosabb, hogy a járatokba szabadon be lehet menni. A nyomok alapján többen is megkísérelték a bejárást, bár ez nem rendszeres jelenség. Egy üreg esetében veszélyt jelenthet a bejárónyílás eltömődése. Legfontosabb védelmi feladat a bejáratok biztonságos lezárása, illetve a terület hatékony őrzése

Összefoglalás

A földtani adottságok miatt a Rudabányai-hegységnek csak egy része alkalmas természetes üregek kialakulására, a bányászati tevékenységek eredményeként azonban a kistáj más részein is vannak földalatti szálláshelyek. Az eddigi vizsgálatok alapján csak kevés lakott szálláshelyet ismerünk, melyek közül az Andrássy II-altáróban van hazánk egyik legjelentősebb denevérszállása. A kistáj területén vizsgált barlangok a Telekes-völgyben helyezkednek el, melyek közül csak a Telekes-völgyből (pl. Ördöggát-barlang) vannak konkrét adataink denevérek előfordulásáról. A természetes szállások nem veszélyeztetettek, a rudabányai területen lévő azonban sürgős természetvédelmi beavatkozást kíván.

A Szalonnai-hegység területén eddig az Esztramos-hegy természetes és mesterséges földalatti szálláshelyein történtek felmérések. A 190 m-es szintben lévő Csillés és Szalagos-táró, illetve az

ehhez kapcsolódó üregek felmérése történt meg (5412/7-14, 5412/16-17). Az Esztramos többi természetes üregéről egyelőre semmilyen adattal nem rendelkezünk. Szintén nem rendelkezünk adatokkal a Szalonnai-hg. egyéb üregeit illetően (Szárhegyi-zsomboly 5412/27, Martonyi-kőfülke 5412/29), így ezek felmérést a közeli jövőben el kell végezni.

Köszönetnyilvánítás: A tárók és a barlangok bejárásában segítségemre volt Gruber Péter, Somogyvári Orsolya, Bihari Zoltán, Paulovics Péter, Barti Levente, Matis István, Peter Pjenčák, Miroslav Fulin, Szenthe István és Salamon Gábor. Köszönettel tartozom segítségükért.

Irodalom

Boldogh, S. 2006. The bat fauna of the Aggtelek National Park and its surroundings. Vespertilio, 9-10: 33-56.

Boldogh, S. 2007. Denevérek kutatása és védelme az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén. V. Magyar Denevérvédelmi Konferencia Tanulmánykötete. CSEMETE, Szeged. p. 11-17.

Fügedi, L. & Szentgyörgyi, P. 1992. A Borsodi-dombság keleti és középső részének emlős (Mammalia) faunája. Calandrella, 6(1): 49-60.

Marosi, S. & Somogyi, S. (szerk.) 1990. Magyarország kistájainak katasztere. MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest.

Sásdi, L. & Nyerges, A. 2000. Az Aggteleki Nemzeti Park barlangjai: A Rudabányai-hegység (5422). Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő. (kutatási jelentés)

Sásdi, L., Less, Gy, Kordos, L. Boldogh, S. & Farkas, T. 2001. Az Esztramos-hegy. Az Aggteleki Nemzeti Park természeti értékei V., Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő. pp. 24.

Szentgyörgyi, P. 1993. A baglyok denevérfogyasztásáról. Calandrella, 6(1-2): 89-94.

Szentgyörgyi, P., Fügedi, L. & Vizslán, T. 1994. Újabb adatok a Putnoki-dombság emlős (Mammalia) faunájához. Calandrella, 8(1-2): 171-175

Földalatti denevérszállások kutatása az Észak-Cserehát területén

Boldogh Sándor
Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, 3758 Jósvafő, Tengerszem oldal 1.
E-mail: sandorboldogh@yahoo.com

Abstract: Research on bat species in the underground roosts of the Northern Cserehát (N. Hungary)
The territory of N. Cserehát is mainly covered by Pannonian sediment. Limestone blocks where caves can be formed only occur in two parts of the region; Torna Hills and Szendrő-Rudabánya Mountains. In N. Cserehát 6 caves are known, which are not very accessible and suitable for bats. These caves have been surveyed since 2000. According to the results, specimens of Rhinolophus ferrumequinum and R. hipposideros use the biggest cave Komi-lyuk as permanent roost during summer. Only singular hibernating specimens of Plecotus austriacus were observed in other two caves. The only remarkable artificial underground cavern is in Krasznokvajda, where a significant nursery colony of R. hipposideros occurs. Waste deposition and the visiting of caves have the most negative effect on bats and cave forms.

Bevezetés

Denevérfaunisztikai szempontból az Észak-Cserehát területe az 1980-as évek végétől kutatott, a munka azonban inkább csak az épületlakó fajok felmérésére koncentrált (Gombkötő & Boldogh 1996, Boldogh 2005). A domborzati és földtani adottságok miatt mélyművelésű bányák nincsenek a területen, és jelentősebb pincekultúra is csak a déli és nyugati részen jellemző a vidékre. A földalatti denevérszállásokat illetően, érdekesebb eredményeket csak a nagyobb épületek alatt húzódó pincék és vermek vizsgálatától várhatunk.

Anyag és módszer

A Sajó-Hernád–medence középtájhoz tartozó Cserehát az Északi-középhegység vonulatát tagoló, illetve az azt kísérő medencesorozat legkeletibb tagja (Szabó 1998). A Cserehát kistáji felosztása nem egyértelmű, mivel a Bódva-völgy északi részének keleti oldalán elterülő Tornai-dombság, illetve a Szendrő-Rakacai–rögvidék szerkezet és kőzetanyag alapján valamennyire elkülönül a laza, gyenge állékonyságú, harmad- és negyedkori üledékekből felépülő dombsági táj fő részétől (Szabó 1998). Ezeket a kis területeket így önálló kistájaknak tekinthetjük (Hajdú-Moharos & Hevesi 2000). A kistájakra kiterjedő tervezett Cserehái Tájvédelmi Körzet, illetve a denevérszállások hasonlósága indokolja, hogy a kistájakat mesterségesen összevonva, Észak-Cserehát elnevezéssel mutassuk be. Balajt és Damak települések már a Nyugat-Cserehához tartoznak, a kevés előfordulási adat miatt azonban az észak-cserehái adatokhoz kapcsolva ismertetjük ezeket az eredményeket.

Az Észak-Cserehát fekvésének és a mikrorégiók orografikus helyzetének köszönhetően sajátságos éghajlattal rendelkezik, mivel a szubkontinentális klímára rányomja bélyegét a

Kárpátok hegyvidéki éghajlatának hatása. Az évi középhőmérséklet 9,1°C, a havi középhőmérséklet éves ingadozása 21,6°C. A környezetéhez képest hűvösebb éghajlatnak megfelelően, a tenyészidőszak rövidebb. A területre hulló csapadék átlagosan 650 mm. A víz- és hőellátottság alapján definiált éghajlati körzetek szerint a Cserehát északi része a mérsékelten hűvös – mérsékelten száraz éghajlati körzet jellemvonásait hordozza (Marosi & Somogyi 1990). Az alapkőzetből adódóan a Cserehát területén nem találhatóak nagyméretű barlangok, jelenleg öt barlangot ismerünk, melyek jellemzően a kisebb mészkőrögökben találhatóak. A barlangok hasadékok mentén alakultak ki, járataik szűkek, szinte csak kúszva járhatóak. A Tornai-dombsághoz tartozó Szent János-kövön található a Komi-lyuk, a Tündike-barlang és a Csúszdás-barlang. A Szendrő-Rakacai–rögvidékhez tartoznak a Rakaca község belterületén nyíló barlangok (3 darab), melyekből csak kettő járható. A legnagyobb a Fedor János-barlang, a másik két barlang bejárata erősen feltöltődött, illetve eltömedékelt. Az egyikben kommunális hulladék, a másikban kőzettörmelék található. Mindhárom barlang végpontja tovább bontható, azonban a földtani felépítésből jelentősebb méretű barlang feltárása nem várható.

A területet érintő adatok tekintetében a 2004. december 31-ig gyűjtött adatok feldolgozása és közlése a közelmúltban megtörtént (Boldogh 2006). Ebben a közleményben csak a 2004. december 31. után gyűjtött adatok, ill. a korábban gyűjtött, de csak ebben az időszakban feldolgozott és máshol nem publikált megfigyelések szerepelnek (pl. recens csontanyag, múmiák). Az irodalmi adatok felsorolásánál [ ]-be az eddig megfigyelt legnagyobb egyedszámok kerültek. A közlemény 2006. december 31-ig tartalmazza az összegyűlt és feldolgozott adatokat.

Eredmények

Fedor János-barlang

Település: Rakaca (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

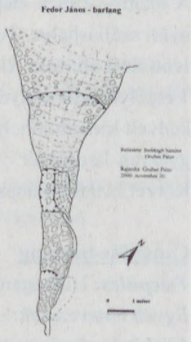
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: DU96A2

Tszf.: 241 m

Leírás: A rakacai terület legnagyobb barlangja, melynek bejárati szádája 2-2,5 m nagyságú. A barlangban képződmények nincsenek, fő kitöltését kőzettörmelék és omladék alkotja. A barlang részben feltöltött.

A település másik két barlangjában még nem sikerült denevéreket kimutatni.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Paus*	*Author*
2005.02.24.	1	Boldogh S.

1. táblázat. Megfigyelési adatok a Fedor János-barlangból (2005-2006).
Table 1. Results of visual observations in Fedor János Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang magánterületen nyílik, az ingatlan azonban közcélokat szolgál, így bárki bemászhat az üregbe. A bejárati részen jelentős a kommunális hulladék felhalmozódása.

Komi-lyuk

Település: Hidvégardó (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

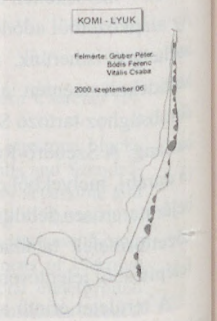
Egyéb elnevezések: -

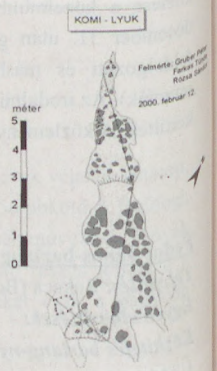
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5413/2

UTM-kód: DU87C4

Tszf.: 243 m

Leírás: A barlang bejárata Hidvégardó községtől D-i irányban kb. 1 km távolságra, a Szent János-kövön nyílik. A barlang 5,5 méter mély és 14 méter hosszú. A bejárati hasadék pötscheni- és szentjánoshegyi-mészkő határán alakult ki. A hasadék alja kőzettörmelékkel borított, "akna" törmelék alatti folytatása jól látható. A hasadékból induló kúszó járat szentjánoshegyi-mészkőből áll (Gruber 2002). A főte igen jól aprózódó, márgásodott mészkő. Könnyen omlik, így bejárása veszélyes. Az omladék eltömítette mind a bejárati hasadékot, mind a kúszó járat hasadékát. A barlangot a helybeliek már régóta ismerik, gyakran felkeresik.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlang mérete miatt, kevés denevérnek adhat otthont. A megfigyelések alapján néhány példány kis és nagy patkósdenevérnek nyári szálláshelye. Telelő állatokat még nem sikerült megfigyelni.

Irodalmi adatok: *Rhip* [2], *Rfer*[1] (Boldogh 2006)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang környéke kedvelt kirándulóhely. A barlangot a benne található hulladékok alapján, gyakran látogatják. A terület védetté nyilvánítása Csereháti Tájvédelmi Körzet kialakításának keretében folyamatban van.

Csúszdás-barlang

Település: Hidvégardó (Borsod-Abaúj-Zemplén)

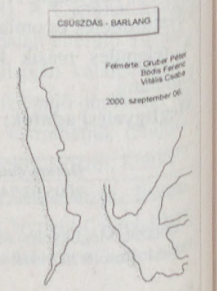
Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5413/1

UTM-kód: DU87C4

Tszf.: 235 m

Leírás: A barlang bejárata Hidvégardó községtől D-i irányba kb. 1 km távolságban található Szent János-kövön nyílik. A barlang egy ÉK–DNy irányú törés mentén, középső-triász korú steinalmi mészkőben alakult ki. Hossza 13 méter. Két természetes bejárattal rendelkezik, az alsóbb helyzetben lévő DNy-i bejárat a nagyobb, 3 m széles és 1 m magas (Gruber 2002).

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Paus*	*Author*
2005.02.24.	1	Boldogh S.

2. táblázat. Megfigyelési adatok a Csúszdás-barlangból (2005-2006).
Table 2. Results of visual observations in Csúszdás Cave (2005-2006).

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang környéke kedvelt kirándulóhely. A terület védetté nyilvánítása Csereháti Tájvédelmi Körzet kialakításának keretében folyamatban van.

Krasznokvajda református parókia
Település: Krasznokvajda (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések: -
UTM-kód: DU96C3
Tszf.: 203 m
Leírás: 1867-ben kőből és paticsból épített kúria-jellegű épület, igen kiterjedt pincerendszerrel. A pincerendszer 7 helyiségből áll, melyekhez csatlakozik egy 4 kályha fűtéséhez kapcsolódó 1x1 méteres kémény. A pincerendszerbe a kémény nyílása mellett, további 2 szellőző és egy ablaknyíláson keresztül lehet a denevéreknek bejutni. Az épület a református egyházközösség kezelésében van, közel 2 évtizede lakatlan. A pince helyiségeit minimális emberi zavarás éri. A földalatti üregekben kis patkósdenevérek nyári szülőkolóniája található, mely mérete a megfigyelések alapján jelentősen lecsökkent az elmúlt években.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: Az épület jelenlegi kezelője 1980-tól minden évben 20-40 példányból álló közösséget figyelt meg.
Irodalmi adatok: *Rhip* [4] (Boldogh 2006)
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Az épület folyamatos használata esetén is biztosítható a denevérek zavartalansága. Külön védelmi intézkedések nem indokoltak.

Damaki pincesor
Település: Damak (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Egyéb elnevezések: -
UTM-kód: DU85D2
Tszf.: 200-220 m
Leírás: A hajdani jelentős bortermelés emlékeként fennmaradt pincék. A földalatti üregek magánkézben vannak, így azoknak csak töredékét sikerült átvizsgálni.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: Néhány tulajdonos elmondása alapján több földalatti üregekben kis patkósdenevérek nyári szülőkolóniája található.
Irodalmi adatok: *Rhip* [10] (Boldogh 2006)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Az épület folyamatos használata esetén is biztosítható a denevérek zavartalansága. Az ismeretterjesztés mellett, külön védelmi intézkedések nem indokoltak.

Balajti pincesor

Település: Balajt (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: DU85B3

Tszf.: 180-200 m

Leírás: A hajdani jelentős bortermelés emlékeként fennmaradt pincék. A földalatti üregek magánkézben vannak, így azoknak csak töredékét sikerült átvizsgálni.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Mmyo*	*Author*
2006.09.15.	3	Boldogh S.

3. táblázat. Megfigyelési adatok a balajti pincékben (2005-2006).
Table 3. Results of visual observations in the vineyard of Balajt (2005-2006).

Egyéb adatok: Néhány tulajdonos elmondása alapján több földalatti üregekben patkósdenevérek nyári és téli kolóniája található.

Irodalmi adatok: *Rfer* [1] (Boldogh 2006)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Az épület folyamatos használata esetén is biztosítható a denevérek zavartalansága. Az ismeretterjesztés mellett, külön védelmi intézkedések nem indokoltak.

Összefoglalás

A Rakacai-völgymedence és a Tornai-dombság területe földtani adottságai miatt csak korlátozottan alkalmas barlangok kialakulására. A területen kevés, és kisméretű földalatti természetes üreg található, melyek csak néhány példánynak nyújtanak szálláshelyet. A vizsgálati terület a Szlovák Érc-hegységet, az Aggteleki-karsztot és a Zempléni-hegységet képzeletben összekötő háromszög középpontjában helyezkedik el, így ezeknek a szórványjellegű szálláshelyeknek nagy jelentősége van kedvezőbb szállásterületek összekapcsolásában. A területen kiemelkedő jelentőségű épületlakó kolóniák találhatóak, a megismert felszínalatti mesterséges szálláshelyek is értékesnek mondhatóak.

Köszönetnyilvánítás: Köszönettel tartozom Gruber Péter-nek a felmérésben nyújtott segítségéért, ill. a barlangi alaprajzok rendelkezésemre bocsátásáért.

Irodalom

Gruber, P. 2002. Új barlangok az Aggtelek-Rudabányai-hegyvidék és a Cserehát területén. Karsztfejlődés, 7: 243-250.

Boldogh, S. 2005. Denevérek (Mammalia: Chiroptera) faunisztikai és populációdinamikai kutatása az Aggteleki Nemzeti Park illetékességi területén. NBmR kutatási jelentés: III. PROJEKT Magyarország élőhelyei. Az élővilág állapotváltozásának tájszintű monitorozása a denevérek vizsgálata alapján. Aggteleki Nemzeti Park Park Igazgatóság, Jósvafő.

Boldogh, S. 2006. The bat fauna of the Aggtelek National Park and its surroundings. Vespertilio, 9-10: 33-56.

Gombkötő, P. & Boldogh, S. 1996. House-dwelling Bat Species in the Area and Surroundings of Aggtelek National Park. Hungarian Bat Research News, 2: 28-33.

Hajdú-Moharos, J. & Hevesi, A. 2000. A kárpát-pannon térség tájtagolása. In: Karátson, D. (szerk.): Pannon enciklopédia: Magyarország földje. Kertek 2000, Budapest. p. 274-284.

Marosi, S. & Somogyi, S. (szerk.) 1990. Magyarország kistájainak katasztere. MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest.

Szabó, J. 1998. A Cserehátvidék geomorfológiai fejlődése és domborzati képe. Földrajzi Értesítő, 47(3): 409-431.

A Zempléni-hegység barlangjainak és mesterséges üregeinek denevérfaunisztikai felmérése

Bihari Zoltán
Debreceni Egyetem, Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék, Emlősökológiai Kutatócsoport, H-4032 Debrecen, Böszörményi út 138.

Bevezetés

A Zempléni-hegység az Északi-középhegység legkeletibb tagja. Legmagasabb pontja a szlovák határ közvetlen közelében fekvő Nagy-Milic, mely 840,2 méter. A hegység klímájára a kettősség jellemző. A magasabban és a hegység középső részén fekvő területeken a kárpáti hatás érvényesül, míg Tokaj-hegyalja déli fekvésű lejtőin melegkedvelő növénytársulások is megfigyelhetőek. A hegyvidék évi középhőmérséklete 9,1°C. A területre hulló csapadék átlagosan 650 mm. A terület éghajlata nedves kontinentális.

A terület túlnyomó részét vastag harmad- és negyedkori üledék borítja. Az alapkőzetből adódóan a Zemplénben nem találhatóak néhány méternél nagyobb barlangok. Jelenleg 11 barlang ismert, melyek azonban denevérek számára nem alkalmas búvóhelyek. Sokkal jelentősebbek a hegység területén található bányatárók, melyek között több száz méteresek is megtalálhatóak. A Zempléni-hegység peremterületein a szőlőművelésnek köszönhetően jelentős pincekultúra alakult ki. Jelentősebb bányákat Telkibánya, Sátoraljaújhely, Mád és Füzérradvány határában ismerünk. Denevérek által használt pincék leginkább Tokajban és Mikóházán vannak.

Denevérfaunisztikai szempontból a terület az 1980-as évek végétől kutatott. A vizsgálatok az épületlakó fajok felmérésére és a bányák, pincék rendszeres felmérésére koncentráltak. Az erdőkben élő denevérek felmérése csak néhány évvel később indult el.

Eredmények

Bomboly-bánya
Település: Mád (Borsod-Abaúj-Zemplén)
UTM-kód: EU23A1
Tszf.: 220 m
Leírás: A Zempléni-hegység legnagyobb járható bányája. Mád község határában, az ÉK-DNY irányban elnyúló Szilvás-völgy ÉNY-i oldalában található. Három bejárattal rendelkezik, melyek közül kettő 2,2 x 1,2 méter nagyságú. A harmadik bejárata kővel lazán be van rakva. A vágatok teljes hossza 620 m, melyek 2-3 m szélesek és 1,8 - 2m magasak. Az egyetlen terem 150 m^2 alapterületű és 6 m magas. A hőmérséklet a bányában 8-12 oC között váltakozik az év során. A bányában az 1950-es évek végéig földalatti műveléssel kaolint bányásztak. A külszíni bányászat tovább folyt, és csak 1978-ban fejeződött be.

A bánya felszíni területe kb. 8 ha; helyrajzi száma: Mád 065. Jelenleg Mád Község tulajdonában van. A bányát a Miskolci Bányakapitányság 1710/1994. és az ezt kiegészítő 1710/1994-1. számú határozata alapján kivonták a bányaművelés alól.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mnat*	*Mdas*	*Mema*	*Mbly*	*Mmyo*	*Mbra*	*Mmys*	*Myo.sp.*	*Eser*	*Paur*	*Paus*	*Bbar*	*Msch*
1988.04.03.	94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1989.05.06.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1989.11.25.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1990.04.15.	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1990.05.21.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2500
1991.01.22.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1991.02.10.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
1991.04.05.	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1991.05.18.	66	-	-	-	-	2	-	32	-	-	-	-	-	-	-	31
1991.07.17.	-	-	-	-	-	-	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-
1991.10.20.	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1992.01.19.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
1992.10.04.	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1992.10.24.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1994.04.24.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
1996.03.06.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
1996.04.30.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
1999.01.15.	-	-	-	-	-	-	60	-	-	-	-	-	-	-	2	-
1999.01.31.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1999.03.12.	42	9	-	-	-	-	-	33	-	-	-	-	-	-	-	28
1999.12.18.	20	2	1	-	-	-	-	-	-	-	58	-	-	-	-	-
2000.02.04.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
2000.05.20.	6	-	-	-	-	-	-	3000	-	-	-	-	-	-	-	50
2001.08.16.	-	-	-	-	-	-	2	4300	-	-	-	-	-	-	-	50
2001.11.30.	49	11	-	-	-	-	74	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002.02.15.	29	13	-	-	-	-	32	-	-	-	-	-	-	1	-	35
2002.03.23.	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
2002.07.13.	21	12	-	-	-	-	34	3500	-	-	-	-	-	-	-	31
2002.09.14.	33	-	-	-	-	-	32	1600	-	-	-	-	-	-	-	454
2002.11.09.	6	4	-	-	-	-	74	-	-	-	-	-	-	-	-	21
2003.01.22.	26	8	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1
2003.05.24.	5	1	-	-	-	-	2	3000	-	-	-	-	-	-	-	500
2004.07.24.	-	-	-	-	-	-	-	2500	-	-	-	-	-	-	-	500
2004.03.13.	10	9	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	11
2003.12.27.	14	8	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	1	-	-
2003.10.12.	11	1	-	-	-	-	16	54	-	1	-	-	-	-	-	50

Irodalmi adatok: A bánya denevérszempontú vizsgálata 1984-ben indult meg. Az azóta eltelt időszakban 3 publikációban jelentek meg konkrét adatok a bányáról (Bihari 1990, Bihari & Gombkötő 1993, Bihari et al. 2000).

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya jelenleg nem védett, de a rendkívüli természeti - elsősorban zoológiai - értékei miatt országos jelentőségű természetvédelmi területté történő nyilvánításra javasolt. Egy kft. az 1996-1997-es években arany után kutatott a bánya területén. A távlati veszélyeztető tényezőkhöz tartozik, hogy külföldi cégek az arany kitermelésben is látnak fantáziát, ami nyilván a denevérek elüldözését jelentené. A kft. által a régi bányavágatokon kitágított (középső) bejáratot befalaztuk. A bánya gépjárművel történő megközelítését meg kell akadályozni. Ennek érdekében a bányához felvezető kb. 200 méteres földutat a völgy alján el kell torlaszolni 1-2 teherautónyi föld vagy kő leborításával. A bányában megtelepedő denevéreket jelen pillanatban a gyakori behatolók veszélyeztetik. A kíváncsi

helybéliek sokszor elemlámpa nélkül, nyílt lánggal mennek be a bányába, ami a füst révén is elriasztja a denevéreket.

Fehér-táró

Település: Mád (Borsod-Abaúj-Zemplén)

Egyéb elnevezések: Király-bánya

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: EU23A3

Tszf.: 277 m

Leírás: A Király-hegy Mád község határában, a Zempléni-hegység déli lábainál található. A bánya a hegy déli oldalában nyílik. A bányában az 1960-as évek végéig földalatti műveléssel kaolint bányásztak. A külszíni bányászat tovább folyt, és kis intenzitással jelenleg is tart. A bánya bejárata 277 m tengerszint feletti magasságban nyílik. A bánya korábban az Országos Érc- és Ásványbányák kezelésében volt, jelenleg az Zeotrade Kft. kezelésében van. A Natura Alapítvány 2003-ban felújította és megerősítette a bejáratot, 5 méter hosszan boltíves kialakítással. Két sötételő sarkantyú is be lett építve. A bánya bejárata 1,5 méter széles és 1,8 méter magas. A járat egyenes, szintben haladó 23 méteres vágat, könnyen járható. A járatba csak nagyon ritkán mennek be helyi lakosok.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mbly*	*Eser*	*Paus*	*Paur*
1987.11.29.	1	-	-	-	-	-
1988.11.19.	-	-	-	2	-	-
1990.02.17.	-	-	-	1	-	-
1990.04.15.	1	-	-	-	-	-
1991.01.22.	-	-	-	1	-	-
1992.01.19.	-	-	-	-	1	-
1992.09.03.	1	-	-	-	-	-
1993.11.07.	-	1	-	-	-	-
1997.09.03.	1	-	-	-	-	-
1998.10.04.	-	-	1	-	-	-
1998.10.11.	1	-	-	-	-	-
2001.05.02.	1	-	-	-	-	-
2001.08.10.	1	1	-	-	-	-
2001.09.29.	2	-	-	-	-	-
2002.02.15.	1	-	-	-	-	-
2002.03.23.	2	-	-	-	-	-
2002.07.13.	2	-	-	-	-	-
2002.09.14.	1	-	-	-	-	-
2003.01.22.	1	-	-	-	-	-
2003.05.24.	6	-	-	-	-	-
2003.10.12.	-	-	-	-	-	-
2004.07.24.	1	-	-	-	-	1

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya külszíni bányagödrében alkalmi kitermelés folyik, ami jelenleg nem veszélyezteti a tárót. Azonban fenn áll a veszélye, hogy bármikor újra művelésbe vonhatják, ha a piaci igények növekednek. A bejárat megerősítését követően beomlástól már nem kell tartani, ami korábban a legnagyobb veszélyt jelentette.

Hosszú-táró

Település: Mád (Borsod-Abaúj-Zemplén)

Egyéb elnevezések: Király-bánya

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: EU23A3

Tszf.: 280 m

Leírás: A Király-hegy Mád község határában, a Zempléni-hegység déli lábainál található. A bánya a hegy déli oldalában nyílik. A bányában az 1960-as évek végéig földalatti műveléssel kaolint bányásztak. A külszíni bányászat tovább folyt, és kis intenzitással jelenleg is tart. A bánya bejárata 280 m tengerszint feletti magasságban nyílik. A bánya korábban az Országos Érc és Ásványbányák kezelésében volt, jelenleg az Zeotrade Kft. kezelésében van. A Natura Alapítvány 2001-ben felújította és megerősítette a bejáratot, 5 méter hosszan boltíves kialakítással. Két sötételő sarkantyú is be lett építve. A bánya bejárata 1,5 méter széles és 1,8 méter magas. A járat egyenes, szintben haladó 68 méteres vágat, könnyen járható. A járatba csak nagyon ritkán mennek be helyi lakosok.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Myo sp.*	*Mdau*	*Mbec*	*Mema*	*Eser*	*Paus*	*Bbar*
1984.12.23.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1985.02.12.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	--	-
1985.02.26.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1985.03.02.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1985.03.23.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1985.04.07.	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1985.04.21.	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1985.05.04.	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1985.07.20.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1985.10.27.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1985.12.08.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1985.12.21.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
1986.01.20.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
1986.03.23.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
1986.04.05.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1986.04.20.	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1986.05.03.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1986.07.26.	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1986.10.26.	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1986.11.22.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1987.11.29.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1988.04.24.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1988.11.06.	5	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
1988.11.19.	4	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-
1989.03.26.	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1989.10.07.	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-
1989.10.14.	2	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1990.02.17.	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
1990.04.15.	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1990.10.07.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1991.01.22.	3	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
1991.09.14.	2	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-
1992.01.19.	1	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-
1992.03.29.	2	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-
1992.09.03.	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
1993.11.07.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1995.02.04.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Myo sp.*	*Mdau*	*„Mbec*	*Mema*	*Eser*	*Paus*	*Bbar*
1997.09.03.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1998.10.04.	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-
1998.10.11.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1999.06.15.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1999.06.20.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
2000.02.04.	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2
2001.03.15.	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
2001.05.02.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
2001.09.29.	5	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
2001.10.27.	4	3	-	-	-	-	-	--	-	2	-
2001.11.30.	3	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-
2002.02.15.	5	3	-	-	-	-	-	-	-	2	1
2002.03.23.	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002.09.14.	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002.11.09.	7	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
2003.01.22.	10	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1
2004.07.24.	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2004.03.13.	2	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
2003.12.27.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2003.10.12.	8	4	-	1	-	-	1	-	-	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya külszíni bányagödörben alkalmi kitermelés folyik, ami jelenleg nem veszélyezteti a tárót. Azonban fenn áll a veszélye, hogy bármikor újra művelésbe vonhatják, ha a piaci igények növekednek. A bejárat megerősítését követően beomlástól már nem kell tartani, ami korábban a legnagyobb veszélyt jelentette.

Olajos-táró

Település: Mád (Borsod-Abaúj-Zemplén)

Egyéb elnevezések: Király-bánya

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: EU23A3

Tszf.: 273 m

Leírás: A Király-hegy Mád község határában, a Zempléni-hegység déli lábainál található. A bánya a hegy déli oldalában nyílik. A bányában az 1960-as évek végéig földalatti műveléssel kaolint bányásztak. A külszíni bányászat tovább folyt, és kis intenzitással jelenleg is tart. A bánya bejárata 273 m tengerszint feletti magasságban nyílik. A bánya korábban az Országos Érc és Ásványbányák kezelésében volt, jelenleg az Zeotrade Kft. kezelésében van. A Natura Alapítvány 2003-ban felújította és megerősítette a bejáratot, 5 méter hosszan boltíves kialakítással. Két sötétítő sarkantyú is be lett építve. A bánya bejárata 0,7 méter széles és 1,8 méter magas. A járat egyenes, szintben haladó 14 méteres vágat, könnyen járható. A járatba csak nagyon ritkán mennek be helyi lakosok.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paus*
1993.11.07.	-	1	-
1997.09.03.	3	1	-
1998.10.04.	-	1	1
1998.10.11.	-	1	1

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paus*
1999.06.15.	3	-	-
2001.08.10.	1	6	-
2001.09.29.	-	2	-
2002.03.23.	1	-	-
2002.07.13.	-	2	-
2003.05.24.	3	2	-
2004.07.24.	2	-	-
2003.10.12.	1	1	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya külszíni bányagödörben alkalmi kitermelés folyik, ami jelenleg nem veszélyezteti a tárót. Azonban fenn áll a veszélye, hogy bármikor újra művelésbe vonhatják, ha a piaci igények növekednek. A bejárat megerősítését követően beomlástól már nem kell tartani, ami korábban a legnagyobb veszélyt jelentette.

Csipkés-tároó

Település: Mád (Borsod-Abaúj-Zemplén)

Egyéb elnevezések: Király-bánya

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: EU23A3

Tszf.: 300 m

Leírás: A Király-hegy Mád község határában, a Zempléni-hegység déli lábainál található. A bánya a hegy déli oldalában nyílik. A bányában az 1960-as évek végéig földalatti műveléssel kaolint bányásztak. A külszíni bányászat tovább folyt, és kis intenzitással jelenleg is tart. A bánya bejárata 300 m tengerszint feletti magasságban nyílik. A bánya korábban az Országos Érc és Ásványbányák kezelésében volt, jelenleg az Zeotrade Kft. kezelésében van. A bánya bejárata 2 méter széles és 1,7 méter magas. A járat egyenes, szintben haladó 21 méteres vágat, könnyen járható. A járatba nem mennek be helyi lakosok.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paus*	*Eser*	*Mdau*	*Bbar*	*Mbec*
1985.04.07.	-	1	-	-	-	-	-
1985.05.27.	-	15	-	-	-	-	-
1985.06.23.	-	15	-	-	-	-	-
1985.07.07.	1	4	-	-	-	-	-
1985.07.20.	1	7	-	-	-	-	-
1985.08.11.	-	30	-	-	-	-	-
1986.04.20.	-	1	-	-	-	-	-
1986.05.03.	-	2	-	-	-	-	-
1986.05.25.	-	20	-	-	-	-	-
1986.06.10.	-	15	-	-	-	-	-
1986.07.26.	1	2	-	-	-	-	-
1986.10.26.	-	-	1	-	-	-	-
1988.04.24.	-	-	2	-	-	-	-
1988.11.19.	-	-	1	-	-	-	-
1989.03.26.	-	-	-	1	-	-	-
1989.08.01.	-	15	-	-	-	-	-
1989.10.07.	-	-	-	-	1	-	-
1989.10.14.	-	2	-	-	-	-	-

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paus*	*Eser*	*Mdau*	*Bbar*	*Mbec*
1990.02.17.	-	-	-	1	-	-	-
1990.04.15.	1	1	-	-	-	-	-
1990.10.07.	-	2	-	-	-	-	-
1991.01.22.	-	-	2	-	-	1	-
1991.09.14.	-	3	-	-	-	-	-
1992.09.03.	-	1	-	-	-	-	-
1995.02.04.	-	-	-	1	-	-	-
1997.09.03.	1	-	-	-	-	-	-
1998.10.04.	1	1	-	-	-	-	1
1998.10.11.	1	-	1	-	-	-	-
1999.06.15.	3	-	-	-	-	-	-
1999.06.20.	3	-	-	-	-	-	-
2000.02.04.	-	-	-	1	-	-	-
2001.05.02.	2	-	-	-	-	-	-
2001.08.10.	2	-	-	-	-	-	-
2001.11.30.	-	-	1	-	-	-	-
2002.07.13.	-	6	-	-	-	-	-
2002.09.14.	1	-	-	-	-	-	-
2003.05.24.	-	20	-	-	-	-	-
2004.07.24.	-	2	-	-	-	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya külszíni bányagödörben alkalmi kitermelés folyik, ami jelenleg nem veszélyezteti a tárót. Azonban fenn áll a veszélye, hogy bármikor újra művelésbe vonhatják, ha a piaci igények növekednek. A bejárat omladékos, bármikor megtörténhet a beomlása, mivel a megmaradt néhány tartógerenda már elrothadt.

Pelés-táró

Település: Mád (Borsod-Abaúj-Zemplén)

Egyéb elnevezések: Király-bánya

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: EU23A3

Tszf.: 290 m

Leírás: A Király-hegy Mád község határában, a Zempléni-hegység déli lábainál található. A bánya a hegy déli oldalában nyílik. A bányában az 1960-as évek végéig földalatti műveléssel kaolint bányásztak. A külszíni bányászat tovább folyt, és kis intenzitással jelenleg is tart. A bánya bejárata 290 m tengerszint feletti magasságban nyílik. A bánya korábban az Országos Érc és Ásványbányák kezelésében volt, jelenleg az Zeotrade Kft. kezelésében van. A Natura Alapítvány 2004-ben felújította és megerősítette a bejáratot, 4 méter hosszan boltíves kialakítással. A bejáraton egy szűkítés is történt, így az jelenleg 1 méter széles, 80 cm magas. A járat egyenes, szintben haladó 18 méteres vágat, könnyen járható. A járatba csak nagyon ritkán mennek be helyi lakosok.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paus*	*Eser*	*Bbar*
1985.04.07.	-	1	-	-	-
1985.04.21.	-	1	-	-	-
1985.07.20.	-	1	-	-	-
1985.12.08.	-	-	-	1	-
1985.12.21.	-	-	-	1	-

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paus*	*Eser*	*Bbar*
1986.01.20.	-	-	-	1	-
1986.03.09.	-	-	-	1	-
1986.03.23.	-	-	-	1	-
1986.04.05.	-	-	-	1	-
1986.04.20.	-	-	-	1	-
1988.04.24.	-	-	-	1	-
1988.11.19.	-	-	-	1	-
1989.03.26.	-	-	-	1	-
1990.01.07.	-	1	1	-	-
1990.02.17.	-	-	-	1	-
1991.01.22.	-	-	-	1	1
1992.09.03.	1	-	-	-	-
1993.11.07.	-	1	-	-	-
1998.10.04.	-	-	-	-	1
1998.10.11.	1	-	1	-	-
2000.02.04.	-	-	-	1	-
2001.08.10.	1	-	-	-	-
2002.07.13.	3	-	-	-	-
2002.09.14.	1	-	-	-	-
2003.05.24.	4	-	-	-	-
2004.07.24.	1	-	-	-	-
2003.10.12.	-	1	-	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya külszíni bányagödörben alkalmi kitermelés folyik, ami jelenleg nem veszélyezteti a tárót. Azonban fenn áll a veszélye, hogy bármikor újra művelésbe vonhatják, ha a piaci igények növekednek. A bejárat megerősítését követően beomlástól már nem kell tartani, ami korábban a legnagyobb veszélyt jelentette. Korábban az őzek és vaddisznók is bejártak. Ezt akadályozza meg az egy méter magas fal felhúzása a bejáratban.

Patkós-akna

Település: Mád (Borsod-Abaúj-Zemplén)

Egyéb elnevezések: Király-bánya

UTM-kód: EU23A3

Tszf.: 290 m

Leírás: A Király-hegy Mád község határában, a Zempléni-hegység déli lábainál található. A bánya a hegy déli oldalában nyílik. A bányában az 1960-as évek végéig földalatti műveléssel kaolint bányásztak. A külszíni bányászat tovább folyt, és kis intenzitással jelenleg is tart. A bánya bejárata 290 m tengerszint feletti magasságban nyílik. A bánya korábban az Országos Érc és Ásványbányák kezelésében volt, jelenleg az Zeotrade Kft. kezelésében van. A bánya bejárata a korábbi bejárattól 7 méterre történt beszakadásban van. Függőlegesen nyílik 3 méter hosszan lefelé. Ez egy hasadékra hasonlít, melynek szélessége 0,7 méter széles és 1,2 méter magas. A járat egyenes, szintben haladó 32 méteres vágat, könnyen járható. A járatba soha nem mennek be helyi lakosok, mivel a bejárat rendkívül nehezen megtalálható. Ennek is tudható be, hogy csak 2001-ben sikerült azt felfedezni.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mema*	*Mbly*	*Mbec*	*Paus*	*Bbar*
2001.06.02.	60	-	-	-	-	-	-
2001.06.16.	9	-	1	-	-	-	-
2001.06.16.	-	-	-	-	-	-	-
2001.08.10.	10	-	-	-	-	-	-
2001.09.29.	14	-	-	-	-	-	-
2001.10.27.	5	2	-	1	-	1	-
2001.11.30.	8	-	-	-	-	2	-
2002.02.15.	19	-	-	-	-	2	1
2002.03.23.	72	-	-	-	-	-	-
2002.07.13.	200	-	-	-	-	-	-
2002.09.14.	1	-	-	-	-	-	-
2002.11.09.	72	-	-	-	-	-	-
2003.01.22.	36	-	-	-	-	1	-
2003.05.24.	200	-	50	-	-	-	-
2004.07.24.	500	-	-	-	-	-	-
2004.03.13.	43	-	-	-	-	-	-
2003.12.27.	29	-	-	-	1	-	-
2003.10.12.	27	-	-	-	-	-	-

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya külszíni bányagödörben alkalmi kitermelés folyik, ami jelenleg nem veszélyezteti a tárót. Azonban fenn áll a veszélye, hogy bármikor újra művelésbe vonhatják, ha a piaci igények növekednek. A bejáratot a bebokrosodás veszélyezteti, ezért rendszeres tisztításra van szükség, ami évente egyszer történik meg.

Teréz-táró

Település: Telkibánya (Borsod-Abaúj-Zemplén)

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU27D4

Tszf.: 203 m

Leírás: A bánya Telkibánya közigazgatási területén, a Kánya-hegy dél-keleti oldalán nyílik. A valamikor aranybányászat céljából kialakított járatrendszer fő jellegzetessége, hogy rendkívül szűk, éppen egy ember kiegyenesedve történő mozgását teszi lehetővé. Néhány elágazás teszi változatossá az amúgy könnyen járható járatokat. Terem, vagy nagyobb kiszélesedő üreg nincs a bányában. Ez a morfológiai szerkezet egyben a denevérek szempontjából is lényeges, ugyanis a bányában való közlekedés csak nagy óvatossággal lehetséges, máskülönben a látogató könnyen lesodorhatja a denevéreket a falról. A bejárat első 10 méterét bányafák támasztják alá, melyek nagyon rossz állapotban vannak. Ezen a szakaszon az omlás is előfordul, a belsőbb járatok azonban jó megtartásúak. A bánya hossza kb.400 méter. Több járat is el van tömedékelve, ami elvileg kibontható lenne. A bánya belső ¼-ét 20-40 centiméteres víz borítja.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mdau*	*Mbly*	*Mmyo*	*Mbec*
1989.03.24.	3	-	-	-	-	-
1996.01.24.	3	-	-	-	-	-
2002.09.14.	-	1	-	2	-	-
2002.09.28.	7	2	2	3	2	-
2003.01.22.	4	-	-	-	5	1
2004.03.13.	3	5	-	-	1	-

Egyéb adatok: Frank Tamás és társai 1993-ban hálózást végeztek a bánya előtt: *Bbar* (2), *Mbec* (1), Msp. (2), *Paur* (4), *Rfer* (8) (Bihari 2000).

Irodalmi adatok: A legkorábbi adatokat 1967-ből ismerjük. Valószínűleg Topál György gyűjtéséből származik. Később Endes Mihály végzett megfigyeléseket a bányában (Endes 1991). *Rfer*: [12+18] (Murai 1976), [3+6+2] (Bihari et al. 2000) - *Rhip*: [5+1+1+3+4+4+2] (Bihari et al. 2000) - *Mbly*: [3+9] (Murai 1976), [1+4+9] (Bihari et al. 2000) - *Bbar*: [1] (Murai 1976) - *Mmyo*: [1] (Murai 1976), [2+6+9] (Bihari et al. 2000) - *Mbec*: [1+1] (Endes 1991) - *Paur*: [1] (Murai 1976), [1] (Endes 1991) - *Paus* [1] (Murai 1976) - Mbra [1+1] (Endes 1991), [1+1] (Bihari et al. 2000) - Mdas [1] (Endes 1991) - *Mdau* [1] (Endes 1991), [1] (Bihari et al. 2000) - *Mema* [1] (Bihari et al. 2000) - *Mmys* [1] (Bihari et al. 2000)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányát leginkább a bejárat beomlása veszélyezteti. Mindenképpen szükséges lenne ezért a bejárat első 10 méterét bolthajtással megerősíteni. A bányában megtelepedő denevéreket elsősorban a fokozott mértékű turizmus veszélyezteti. A felfestett túraútvonal jelenleg a hátizsákos turistákat egyenesen a bejárathoz vezeti. A kíváncsi turisták sokszor elemlámpa nélkül, nyílt lánggal mennek be a bányába, ami a füst révén is elriasztja a denevéreket. Szükséges lenne a túraútvonalat más irányba elvinni, a bejáratot pedig célszerű lenne denevérkapuval felszerelni. A távlati veszélyeztető tényezőkhöz tartozik, hogy külföldi cégek az arany kitermelésében is látnak fantáziát, ami nyilván nem csak a felszín alatt, hanem a felszínen is a denevérek elüldözését jelentené.

Korábban a helyi önkormányzat terveiben szerepelt a bánya idegenforgalmi bemutató hellyé történő átalakítása. A jövőben ennek a tervnek a felmelegítésével is számolni kell.

Mindenképpen javasolt nem csak a bánya, hanem a felszín védetté nyilvánítása is, és a Zemplén Tájvédelmi Körzethez való csatolása.

Gyermek Szociális Otthon pincéje

Település: Tokaj (Borsod-Abaúj-Zemplén)

Területi szűkítés: út

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU33B2

Tszf.:

Leírás: A B.-A.-Z. Megyei Önkormányzat tulajdonában álló épület udvarán nyílik a pince bejárata. Belülről faragott kővel borított, boltíves pincejárata van. Az ajtó felett 20x20 cm-es nyíláson tudnak a denevérek közlekedni. A pincének egy szellőző nyílása van. A pince hossza 25méter, a járatok 5 méter szélesek, 2 méter magasak. A pince helyiségeit minimális emberi zavarás éri.

Megfigyelési adatok:

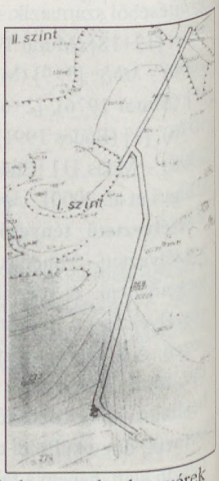
Dátum/date	*Rfer*
1996.05.17.*	5
2001.06.16.	4

* A megfigyelt denevérek közt egy gyűrűs példány is volt.

Egyéb adatok:-

Irodalomi adatok: *Rfer* (Bihari et al. 2000)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pincét jelenleg nem használják. Bizonyos, hogy mindössze addig élhetnek itt a denevérek zavartalanul, amíg nem hasznosítják ismételten a pincét.

Bomboly-bánya, alsó tároló

Település: Mád (Borsod-Abaúj-Zemplén)

UTM-kód: EU23A1

Tszf.: 187 m

Leírás: A Zempléni-hegység egyik legnagyobb bányavágata. Mád község határában, az ÉK-DNY irányban elnyúló Szilvás-völgy északnyugati oldalában található. Egy bejárattal rendelkezett korábban, amit azonban egy teherautónyi kővel elzártak. A vágatok teljes hossza több 100 m melyek 2 m szélesek és 1,8m magasak. A hőmérséklet a bányában 8-12 oC között változik az év során. A bányában az 1950-es évek végéig földalatti műveléssel kaolint bányásztak. A külszíni bányászat tovább folyt, és csak 1978-ban fejeződött be. Jelenleg a Mádi Önkormányzat tulajdonában van.

Egy kft. az 1996-1997-es években arany után kutatott a bánya területén. Ekkor a korábban beomlott bejáratot kinyitották. Mivel a bánya alkalmas volt denevérek megtelepedésére, megindult a betelepülés. 2002-ben azonban a bányabejáratot betömedékelték, vélhetően számos denevér pusztulását is okozva ezáltal. A bejáratot valaki illegálisan 2005-ben ismét kinyitotta.

Megfigyelési adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya jelenleg ismét bejárható, de nem lehet tudni, hogy mikor zárják le ismételten.. Sajátosságai miatt az egyik legjobb élőhely lenne a Zemplénben. Mindenekelőtt ezért a bányabejárat újbóli legális megnyitása lenne az elsődleges teendő. Ez minimális költséggel megoldható lenne. A távlati veszélyeztető tényezőkhöz tartozik, hogy külföldi cégek az arany kitermelésben is látnak fantáziát, ami nyilván a denevérek elüldözését jelentené.

Hangácsi pince

Település: Mezőzombor (Borsod-Abaúj-Zemplén)

UTM-kód: EU23A4

Tszf.: 180 m

Leírás: A pince a 37-es út mentén, a Sárga-borház fogadótól egy kilométerre, Bodrogkeresztúr irányában található meg. Korábban egy romos épület belsejéből nyílt. A pince bejárata 2 méter széles, 2 méter magas, boltíves lejáró volt. A pince 3 méterrel a föld alatt helyezkedik el. Hossza 15 méter, azonban a vége beomlott. 2000-ben az épületet lebontották, a pince bejáratot ajtóval látták el. Igy ma gyakorlatilag nem denevér-élőhely.

Megfigyelési adatok:-

Egyéb adatok: 1997-98 telén folyamatosan egy közönséges denevér (*Mmyo*) tartózkodott bent.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A legfontosabb intézkedés lenne, a bejárati ajtóra berepülőnyílást készíteni.

Tomcsányi-kastély pincéje

Település: Vásárosnamény (Szabolcs-Szatmár-Bereg)

UTM-kód: EU93D4

Tszf.: ?

Leírás: A kastély a város belterületén van. A pince a kastély alatt található. Annak egyik szellőzőkürtőjében volt denevér.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*
1993.06.22	1

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pince renoválása során ajtót helyezhetnek fel.

Irodalom

Bihari, Z. 1990. A nagy patkósorrú denevér (*R.* ferrumequinum) és a hosszúszárnyú denevér (Miniopterus schreibersi) vándorlásának vizsgálata a Zempléni-hegységben. Calandrella, 4(2): 22-27.

Bihari, Z. & Gombkötő, P. 1993. Az Északi-középhegység denevérfaunisztikai felmérése. Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, 18: 163-189.

Bihari, Z., Petrovics, Z. & Szentgyörgyi, P. 2000. A Zempléni-hegység emlősfaunája (Mammalia). Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, 24: 361-403.

Endes, M. 1991. A Tokaj-Zempléni-hegyvidék emlősfaunájáról. Calandrella, 5(2):40-55.

Murai, É. 1976. Cestodes of Bats in Hungary. Parasit. Hung., 9: 41-62.

A Bakony-hegység barlangjainak és mesterséges üregeinek denevér-faunisztikai felmérése

Paulovics Péter[1] – Görföl Tamás[2]

[1]CSEMETE Természet- és Környezetvédelmi Egyesület, 6725 Szeged, Boldogasszony sgt. 6.
E-mail: paulovicspeter@tvnetwork.hu
[2]Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány, 7100 Szekszárd, Szent István tér 10.
E-mail: gorfi@tmta.hu

Abstract – Underground bat roosts of the bakony Mountains
The most succinct summary of the underground living bat population of the Bakony Mts. is that colonies are small in number, but rich in species. We can not find thousands of bats in the caves like in the Bükk Mts. or at other mountainous areas, but elsewhere in Hungary such high number of species can hardly be found that occur in many caves here. Results are positively influenced by the nettings in the mating season, which arguably show the bats of the given cave or mine, but it is our belief that the specimens swarming there and then arrive for the mating place itself, thus they belong to the given location. Together with the results of the nettings in the mating season it is not difficult to find locations in the Bakony Mts. with more than 10 bat species showed out. Only eight locations have a wintering population of more than a hundred specimens and the largest observed number is only 351 (Csengő-zsomboly). The largest number of species observed at the same time at a given place in winter is ten species (Hajszabarnai Pénz-lik). In summer the underground shelters, with the exception of the Inotai karsztvízakna, are almost empty. The speleological activity is intensive in the mountain, thus there are more and more known caves and the caves are getting better known. The number of artificial cavities is significant due to mining activities getting abandoned. At the same time disturbance is high due to these activities. Approximately half of the significant caves are locked by grill and breakings are rare. In the future a few more places should be closed or the locking should be repaired. The species composition of the bat fauna and the frequency of the species have not significantly changed in the past 15 years. A measureable decrease exists in case of the large Myotis-species, but the population of the lesser horseshoe bat is increasing. The greater horseshoe bat is just about to extinct from the Bakony Mts., the Schreiber's bat became an occasionally observed species from a commonly found one during the 1980s. Characteristic species in this mountain include the barbastelle (one of the most commonly found species in caves) and the Natterer's bat (the Csengő-zsomboly is one of their noted shelter in European comparison).

Bevezetés

A Bakony a klasszikus tájbeosztás szerint a Balaton partjától Pannonhalmáig, a Móri-árokt6l Hévízig tart. A földtani felépítés is emellett szól. A tágabb értelemben vett Bakonyt 5 kistáj-csoportra, ezen belül 16 kistájra lehet felosztani. További 3 kistájra osztható a Balaton északi partja. A denevérek szempontjából jelentős földalatti szállások az Északi-Bakony (1. Öreg-Bakony, 2. Keleti-Bakony, 3. Bakonyi kismedencék, 4. Veszprém – Devecseri-árok) és a Déli-Bakony (5. Veszprém – Nagyvázsonyi-medence, 6. Kab-hegy – Agár-tető–csoport) kistájainak területén vannak.

A Balaton partjáról északnak indulva több lépcsőben érjük el a Magas-Bakony 5-700 m-es vonulatait, majd tovább haladva hirtelen letöréssel érünk a Bakonyalja 2-250 m-es szintjére. A hegység zöme mészkőből áll, de déli irányba haladva egyre jelentősebb szerepet kap a kőzetalkotásban az egykori vulkánosság. A domborzati változatosság az éghajlatban is erősen tükröződik: az ÉNy-i és a magasabb központi részeken az atlanti, DNy-on a mediterrán, míg K felől a kontinentális hatás érvényesül.

Az éghajlat, a domborzat és a földtani felépítés együttesen határozzák meg a vízrajzi jellemzőket, mindezek pedig az élőlények környezeti feltételeit. Ez egyben kijelöli az állatföldrajzi határokat is. Papp Jenő felosztása szerint (1968) a denevérek szempontjából releváns területet öt kistájra oszthatjuk: Balaton-felvidék, Keszthelyi-hegység, Déli-Bakony, Északi-Bakony, Keleti-Bakony. Az alább részletesen is tárgyalt denevérszállások az utóbbi három kistáj területén vannak, a faunájukban mutatkozó különbségek jól alátámasztják Papp Jenőnek ezt a felosztását.

A tanulmány csak a szerzők és munkatársaik által a Bakony földalatti denevérszállásain 1993-2006 között gyűjtött saját adatokra alapoz. Igyekszünk emellett – ahol ehhez van elérhető adat – más, korábbi információkat is felhasználni, de a leírt (!) adatok száma meglehetősen kevés. Különös jelentősége van ennek az időközben a Bakonyból gyakorlatilag kipusztult hosszúszárnyú denevér (*M. schreibersii*) esetében. Jó fajismerettel rendelkeznek, ezért elfogadható adatforrások és behatóbban tanulmányozták a Bakonyban a denevéreket Bankovics Attila, Dobrosi Dénes, Mátics Róbert és Megyer Csaba. Tőlük azonban még nem sikerült adatokhoz jutni, és a BTM sem rendelkezik írásos anyaggal e személyektől.

A hegységben 42 olyan barlang és mesterséges üreg van, melyekben denevéreket találtunk a fent említett időszakban. A szálláshelyek köre tovább bővíthető illetve bővül a legújabb felmérések nyomán is. A 2004-es év eredménye a hárskúti fennsík több, számunkra új üregének átvizsgálása, melyek mindegyikében találtunk denevéreket. Ezt a felfedező munkát tovább kívánjuk folytatni. Ilyen nyitás indult és várható a jövőben a Déli-Bakonyban.

Szinte megmagyarázhatatlan, hogy egy ennyire barlangos vidékről miért nincsenek az újabb denevérkutatásokat (kb. 1986-tól) megelőző időszakból faunisztikai és állományadatok. Topál Györgynek nem tartozott rendszeres vizsgálati területei közé, a helyi múzeum gerincesekkel foglalkozó munkatársai, külsősei pedig – egy kivétellel – nem foglalták írásba eredményeiket (ill. a gyűjtemény példányainak adatait). Ezért csak sejtéseink vannak arról a denevérbőségről, ami a Bakony barlangjaiban évtizedekkel ezelőtt lehetett. Hogy mára (ill. a 80-as évekre) ennek az állománynak csak töredéke maradt fenn, azért legvalószínűbb, hogy az igen fejlett és szervezett barlangkutatás tehető felelőssé. A legnagyobb jó szándékkal sem lehet komoly feltáró munkát úgy végezni, hogy ez ne járjon a denevérek elköltözésével, már pusztán a rendszeres bejárás miatt is. Több példa mutatja ezt (pl. Csengő-zsomboly), de oka lehet a felszámolódásnak turisztikai látogatottság (pl. Odvas-kő, Pörgöl-barlang), vagy más emberi zavarás (pl. tűzgyújtás a szentgáli Tűzköves-hegyi-barlangban, a Sűrű-hegyi Ördög-likban) is. Ugyanakkor reményt kelt több jel is. A Mecsekben az Abaligeti-barlang telelő nagy patkósdenevérei alatt évtizedek óta járnak el a látogatók tömegei. Ha biztosítva van, hogy ne nyúljanak az állatokhoz, azok megszokják a zavaró ingert. Másik reménysugár a mesterséges üregek, felhagyott mélyművelésű bányavágatok érzékelhető benépesülése denevérekkel. Ezek a helyek sosem lesznek barlangkutatás vagy turisztika célpontjai, védetté nyilvánításukkal, szükség esetén lezárásukkal ideális és zavartalan

szállást biztosítanak a nyugalmat kívánó kolóniáknak. Emellett azonban a legfontosabb denevéres barlangok teljes nyugalmát is biztosítani kell. A funkciókat (védelem, kutatás, bemutatás) ésszerűen el kell osztani természetes üregeink között.

A táblázatokban használt rövidítések: D – detektorral megfigyelve; V – vizuálisan megfigyelve; DI – Dombi Imre; GyCs – Gyurman Csaba; PP – Paulovics Péter; SO – Somogyvári Orsolya

Eredmények

Alba Regia-barlang

Település: Isztimér (Fejér megye)

Egyéb elnevezések: Vadász-nyelő barlangja, Vackor-nyelő-barlangja, I.- 44.-es víznyelő barlangja, Csőszpusztai Alba Regia-barlang, Alba Regia Cseppkőbarlang, I-45, I-44

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4422-1

UTM-kód: BT74C3

Tszf.: 452 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete felső-triász dachsteini mészkő. A Dunántúl leghosszabb barlangja, összjárathossza 3600 m, fokozottan védett. Egyben az egyik legmélyebb barlang is a Dunántúlon (200 m). Szerkezete a rétegek mentén kialakult oldási járatok eredményeképp labirintusszerű. Igazán nagy termei nincsenek. A Tési-fennsíkon két, egymáshoz közeli töbörben egy-egy bejárattal nyílik a felszínre. Mindkét bejárat kútgyűrűkkel biztosítva, ráccsal zárva van, turistajelzés vezet hozzá. A barlang kutatását, kezelését a csőszpusztai Alba Regia Barlangkutató Csoport végzi, bejárás is velük egyeztethető. Az itt észlelt fajok száma 13, ezek közül 3 fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Myotis sp.*	*Plecotus sp.*	Author
1995.12.29.	49	4	1	2	-	-	-	PP
1996.03.01.	23	2	1	1	-	-	-	PP
1996.12.30.	34	13	1	-	1	-	-	PP
1997.12.30.	43	4	-	-	-	-	-	PP
1998.12.29.	58	1	1	-	-	-	-	PP
2002.02.24.	26	13	7	4	-	-	-	PP
2003.03.15.	81	2	-	-	-	-	1	PP
2005.02.27.	138	2	1	2	-	-	-	PP
2006.03.05.	115	2	2	-	-	1	-	PP

1. táblázat. Megfigyelési adatok az Alba-Regia-barlangból.
Table 1. Data of visual observations in Alba-Regia-Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Mbra*	*Mema*	*Nnoc*	*Nlei*	*Paur*	*Bbar*	Author
1993.07.04.	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	PP
1993.08.26.	-	6	-	40	32	31	1	3	8	-	1	25	-	PP
1994.07.16.	-	4	-	-	-	-	-	2	3	-	1	-	-	PP
1994.07.22.	-	1	-	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	PP
1994.08.28.	1	6	-	32	36	40	-	-	3	2	-	16	-	PP
1994.09.01.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	PP
1995.08.26.	-	3	-	6	21	5	-	1	5	-	-	3	-	PP
1996.10.18.	-	1	-	3	9	4	-	-	-	-	-	-	-	PP
1997.07.20.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	PP
1997.08.23.	V,D	2	-	38	-	20	-	1	2	-	-	6	-	PP
1998.08.20.	3	3	-	38	52	13	1	-	1	-	-	9	-	PP
1999.08.28.	1	3	-	118	53	43	1	-	4	-	-	24	-	PP
2000.09.02.	-	1	-	16	11	3	-	-	1	-	-	1	-	PP
2000.10.13.	-	2	1	2	20	1	-	-	-	-	-	11	-	PP
2001.08.22.	-	5	2	80	62	61	1	3	4	3	-	9	-	PP
2002.08.30.	1	6	2	70	77	68	2	-	5	1	1	31	1	PP
2003.08.29.	-	2	-	20	19	17	-	-	1	-	-	6	-	DI
2004.08.20.	-	3	-	37	14	11	-	4	2	-	-	2	-	PP
2005.08.20.	2	5	-	23	13	32	-	-	6	-	-	2	-	PP
2006.08.21.	1	11	-	18	11	26	-	-	7	-	-	7	-	PP

2. táblázat. Az Alba-Regia-barlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 2. Data of mist-nettings at Alba-Regia Cave.

A barlangkutatók évkönyveiben nagyon sok feljegyzés szól a denevérekről. Ezek közül teljességgel megbízható adatok csak a kis patkósdenevérekre vonatkozóak, legtöbb esetben elfogadhatóak a közönséges denevér megfigyelések is (de hogy mely esetekben?...), fajismeret hiányában azonban a többi megfigyelés csak „denevér"-ként értékelhető. Más adat a barlang denevéreiről egyszerűen nincs.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Szerencsére ez a kiemelkedő denevérvédelmi jelentőségű barlang jó kezekben van a barlangászoknál. A csoport közismert denevérvédő hozzáállásáról, számlálásokat is végeznek. A túrák során vigyáznak a telelő állományra (elsősorban kis patkósdenevérekre), így ezek száma évről-évre növekszik. Minden alkalommal eljönnek a nászidőszaki hálózásokra is.

Csengő-zsomboly

Település: Olaszfalu (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: I.-51.-es víznyelő barlangja, I-51

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4422-4

UTM-kód: YN23D1

Tszf.: 480 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete alsó-jura mészkő (bejárati szakasz) és felső-triász dachsteini mészkő. Bejárata egy van, kútgyűrűvel biztosítva, nyitható, kerek ráccsal lezárva, turistajelzés nem vezet hozzá. Egy rendszert képez a mellette nyíló Ördöglyukkal, de ember számára nem

járható az összeköttetés. Ez alatt a bejárat alatt helyezkedik el az Ördög-terem, mely a denevérek legfontosabb gyülekezőhelye. A bejárat után keskeny, hasadékszerű, közel függőleges járatok és tág aknák sorozata a zsomboly. Igen mély, a Bakony legmélyebb ismert barlangja, 210 m összjárathossza mellett 133 m mély. Denevérek szempontjából csak az Ördög-termet és az első aknát, a Harang-aknát szoktuk átvizsgálni, lejjebb az állatok jelenléte már ritka. A fajlista 12 fajból áll, 4 közülük fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mdas*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Myotis sp.*	*Paur*	*Bbar*	Author
1995.01.22.	1	89	15	-	13	-	-	-	9	-	PP
1995.12.29.	1	48	-	-	3	-	-	-	2	8	PP
1996.03.02.	3	207	3	-	25	1	-	-	7	-	PP
1996.12.30.	4	58	2	-	3	-	1	-	-	-	PP
1997.02.08.	-	118	4	-	3	-	2	-	1	-	PP
1997.12.30.	2	43	1	-	2	-	-	-	-	-	PP
1998.12.30.	2	39	3	1	1	-	-	-	2	-	PP
2000.02.12.	2	175	21	1	12	-	2	-	2	-	PP
2001.02.02.	2	140	2	-	12	-	-	-	-	-	PP
2001.12.29.	3	30	1	-	3	-	-	-	-	-	PP
2002.02.24.	2	174	9	2	26	-	-	-	2	-	PP
2003.03.01.	3	242	29	1	66	4	-	-	6	-	PP
2004.02.28.	-	95	-	1	8	-	-	-	2	-	PP
2005.01.05.	-	7	2	-	4	-	-	-	1	-	PP
2005.02.27.	5	78	5	-	38	-	-	-	1	-	PP
2006.03.06.	4	177	26	-	64	-	1	5	-	-	PP

3. táblázat. Megfigyelési adatok a Csengő-zsombolyból.
Table 3. Data of visual observations in Csengő Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Mbra*	*Mema*	*Paur*	*Bbar*	Author
1993.07.05.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
2002.08.31.	-	10	11	73	69	60	-	-	15	29	8	PP
2003.08.30.	-	1	-	5	1	3	-	-	2	2	-	DI
2004.08.21.	-	-	1	7	-	7	-	-	1	1	1	PP
2005.08.21.	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	PP
2005.09.15.	-	79	14	29	182	43	-	-	9	6	3	PP
2006.08.22.	-	10	1	27	2	32	-	-	3	3	5	PP
2006.09.01.	D	23	10	43	86	98	1	-	8	4	6	PP
2006.09.22.	1	20	7	11	121	32	-	1	2	8	2	PP

4. táblázat. A Csengő-zsombolynál végzett hálózások eredményei.
Table 4. Data of mist-nettings at Csengő Cave.

Mivel a közelmúltban felfedezett barlang, a barlangkutatók évkönyvén kívül denevérekre vonatkozó más adatforrás nincs. E tekintetben teljesen az előbbi barlangnál leírtak vonatkoznak ide is.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang felfedezésekor itt talált több száz denevér (1979. augusztus 14-én!) már a múlté. A barlang bejárása, kutatása azóta is nagyon intenzív mind a téli, mind a nyári időszakban. A denevérek jelenlegi fő tanyahelye, az Ördög-

terem szerencsére kiesik a bejárási útvonalból, de az egykori szállás, a Harang-akna már rendszeresen zavart. A kutatókon kívül más nem jár a barlangba, lezárását eddig nem törték fel, bár ez a rács nem megfelelő denevérvédelmi szempontból. Remélhetőleg a mentési gyakorlatok és az intenzív kutatások is áthelyeződnek más barlangokba innen, ezzel újra nőhet a még ma is nagy denevérvédelmi jelentősége ennek a fokozottan védett helynek.

Háromkürtő-zsomboly

Település: Tés (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: I.-12.-es víznyelő barlangja, Dögkút-zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4422-2

UTM-kód: BT73D4

Tszf.: 442 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete felső-triász dachsteini mészkő. A járatok összhosszúsága 360 m. Az aknabarlang bejárata egy töbör alján nyílik, kútgyűrűvel biztosítva van, ráccsal zárva. Ahogy a Tési-fennsík többi barlangja esetében, a kulcs a kezelő Alba Regia Barlangkutató Csoportnál, Csőszpusztán van. A zsomboly meglehetősen veszélyes. Fokozottan védett.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Paur*	Author
1994.08.29.	-	1	-	6	-	4	-	4	PP
1995.08.27.	-	1	1	12	2	9	1	11	PP
2005.09.16.	D	-	-	-	-	-	-	1	PP

5. táblázat. A Háromkürtő-zsombolynál végzett hálózások eredményei.
Table 5. Data of mist-nettings at Háromkürtő Cave.

1994. február 20-án egy kis patkósdenevér, 1994. március 20-án egy közönséges denevér telelt itt (Régensperger Tamás adatai). Ezen kívül más téli denevér adat nincs a zsombolyból. A denevérfauna tehát 8 fajból áll, 1 faj fokozottan védett.

Az ARBCs évkönyveiben esetleges szórvány megfigyelések lehetnek.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Ahogy a fenti két barlangnál is, a zavartalanságot a jól szervezett barlangkutató csoport és a lezárt bejárat szavatolja, valamint az omlásveszély...

Jubileumi-zsomboly

Település: Tés (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: I.-29.-es víznyelő barlangja, Jubileum-zsomboly

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4422-5

UTM-kód: BT83B2

Tszf.: 393 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete felső-triász dolomitos mészkő, összjárathossza 220 m. Bejárata kútgyűrűvel biztosítva, ráccsal lezárva van. Kezelője az Alba Regia Barlangkutató Csoport. Fokozottan védett.

Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Mmyo*	*Mdau*	*Mnat*	*Paur*	Author
1995.09.02.	1	5	1	4	PP

6. táblázat. A Jubileumi-zsombolynál végzett hálózások eredményei.
Table 6. Data of mist-nettings at Jubileumi Cave.

Az ARBCs évkönyveiben esetleges szórvány megfigyelések lehetnek.
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Ahogy a fenti barlangoknál is, a zavartalanságot a jól szervezett barlangkutató csoport és a lezárt bejárat szavatolja.

Tábla-völgyi-barlang
Település: Tés (Veszprém megye)
Egyéb elnevezések: I-31., Markó-barlang, Markó-zsomboly, I-31-es víznyelő barlangja, Tábla-völgyi-cseppkőbarlang, Csőszpusztai-barlang, Tábla-völgyi-víznyelő
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4422-65
UTM-kód: BT83B2
Tszf.: 405 m
Leírás: A barlang befoglaló kőzete felső-triász dachsteini mészkő. Ismert járathossza 350 m. Bejárata kútgyűrűvel biztosítva, ráccsal lezárva van. Kezelője az Alba Regia Barlangkutató Csoport.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Paur*	Author
1995.09.02.	D	7	5	1	7	PP

7. táblázat. A Tábla-völgyi-barlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 7. Data of mist-nettings at Tábla-völgyi Cave.

Régensperger Tamás egy alkalommal 1994. december 16-án megfigyelt denevéreket említ: 1 pld. közönséges denevért (*M. myotis*), és 3 pld. kis patkósdenevért (*R. hipposideros*). Az ARBCs évkönyveiben esetleges szórvány megfigyelések lehetnek.
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Ahogy a fenti barlangoknál is, a zavartalanságot a jól szervezett barlangkutató csoport és a lezárt bejárat szavatolja.

Sűrű-hegyi Ördöglik
Település: Dudar (Veszprém megye)
Egyéb elnevezések: Ördögárki-barlang, Ördögárok V. sz. barlangja, Sűrű-hegyi-barlang, Sűrű-hegyi Ördög-lyuk, Éva-barlang, Nagy-barlang, Kopasz-hegyi-barlang, Kő-hegyi-barlang, Ördöglik, Sűrű-hegyi-zsomboly, Ördögárok VIII. sz. barlangja, Ördög-gáti-barlang, Sűrű-hegyi 2-es sz. barlang, Dudari Ördög-lik, Nádasdy-féle erdő barlangja, Ördögárok 15. sz. barlang, Sűrűhegyi Ördöglik

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4423-74
UTM-kód: YN24B1
Tszf.: 368 m
Leírás: Klasszikus, öreg (szenilis) barlang, nagy szádával, mely völgyre (Ördög-árok) nyílik, ahol idős erdő áll. Termei gömb alakú, oldott falú üregek, járataival együtt két szintben helyezkednek el. A mennyezetet sok helyen nagy foltokban megkövült denevérguanó lerakódás borítja: valaha tömérdek denevér élhetett itt. Befoglaló kőzete középső eocén, nummuliteszes mészkő (felső szint), felső triász mészkő (alsó szint), összjárathossza 150 m. Egy bejáratát valaha ráccsal zárták le, ezt már többször feltörték, jelenleg is nyitva áll. 14 denevérfajról van adat innen, ezek közül 3 fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mdas*	*Mnat*	*Mbec*	*Ppip*	*Eser*	*Paur*	*Paus*	*Bbar*	Author
1995.12.30.	3	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	PP
1996.12.30.	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	PP
1997.03.15.	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	PP
1997.12.29.	1	7	1	-	-	-	-	-	1	-	-	PP
1998.12.29.	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	2	PP
2001.02.04.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
2001.12.30.	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	PP
2002.02.24.	1	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	DI
2002.12.29.	2	13	1	-	-	-	-	2	-	-	-	DI
2003.02.28.	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	PP
2004.02.29.	5	4	4	-	-	-	-	1	-	-	2	PP
2005.01.05.	2	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
2006.01.05.	2	11	4	-	-	-	-	1	-	-	1	PP

8. táblázat. Megfigyelési adatok a Sűrű-hegyi Ördöglikből.
Table 8. Data of visual observations in Sűrű-hegyi Ördöglik Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	Rhip	Mmyo	Mbly	Mdau	Mnat	Mbec	Mmys	Eser	Nnoc	Paur	Bbar	Author
1996.09.10.	V	6	-	8	1	1	-	-	-	1	7	PP
1996.10.19.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	PP
1997.03.15.	V	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	PP
1997.07.25.	-	4	-	-	-	-	-	1	-	1	1	PP
1998.03.06.	D	1	-	1	-	-	-	-	-	3	1	PP
1998.08.21.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	PP
1999.03.05.	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	10	PP
2000.03.02.	D	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	PP
2001.08.23.	-	1	1	5	-	4	1	1	2	8	11	PP
2002.04.19.	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	PP

9. táblázat. A Sűrű-hegyi Ördögliknél végzett hálózások eredményei.
Table 9. Data of mist-nettings at Sűrű-hegyi Ördöglik Cave.

A barlangban feltáró munka folyt, a lezárást is barlangkutatók készítették. Nem tudunk általuk lejegyzett denevér-megfigyelésről. Egyszer a helyszínen egy turistacsoporttal találkozva vezetőjük elmesélte, hogy fiatal korában egy alkalommal rengeteg denevért láttak ebben a barlangban. Állítása szerint a denevérek négyzetmétereket borítottak. Sajnos az évszakra és évszámra nem emlékezett, de úgy a '70-es évekre tehető. A barlangban a falakon található több

tíz négyzetméternyi megkövült (hidroxil-apatittá átalakult) guanókéreg azonban alátámasztja ezt a megfigyelést, és azt, hogy a múltban ez lehetett az egyik legjelentősebb denevértanya a Bakonyban.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Erősen zavart, látogatott hely, turistajelzés az Ördög-árokból vezet hozzá. Információs tábla a bejáratnál van, de a kihelyezett 5 ilyen tábla közül ezt rongálták már meg legjobban. Előfordul a bejáratban a tűzgyújtás, denevérpusztulás is származott már ebből nem egyszer. A járatokat égő papírral vagy műanyaggal járják be. A régi rács romjai inkább akadályt, mintsem védelmet jelentenek a denevéreknek, eltávolításuk indokolt lenne. Ugyanakkor szükséges volna a felső szinten a szűk oldaljáratban, valamint az alsó szint lejáró aknája felé vezető hasadékban egy-egy egyszerű rudat vízszintesen elhelyezni. Így a felső szinten egy, az alsó szinten 4 terem, valamint a hozzájuk vezető járatok lezárása lenne megoldva, a főág pedig a bejárattal együtt 3 teremmel bejárható maradna. Az alsó szintbe vezető aknából a mászást segítő fák eltávolítása is eredményes lenne. Az egyik legígéretesebb hely barlangi szülőkolónia újbóli megtelepedéséhez, a hosszúszárnyú denevér visszatelepüléséhez. Fokozott védelme indokolt lenne.

Római-fürdő barlangja

Település: Bakonynána (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Savanyú Jóska barlangja

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4422-24

UTM-kód: YN23D2

Tszf.: 273 m

Leírás: A Gaja-patak völgyének festői szurdokánál, a Római-fürdőnél a jobb parti sziklafalban, szinte megközelíthetetlen helyen nyílik a barlang. Ennek ellenére pár méteres, felfestett turistajelzés vezet hozzá. A barlang befoglaló kőzete középső-kréta mészkő, összhosszúsága mindössze 12 m, valójában egyetlen járat, mely elszűkül. Néhány denevér téli szállása a hidegtűrő fajok közül. Mivel hálózni szinte lehetetlenség a barlangnál, ezért fajlistája az itt megfigyelt 4 telelő fajból áll, ezek közül a pisze denevér fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Paur*	*Bbar*	Author
1996.03.02.	5	1	1	-	PP
1996.12.27.	1	-	-	-	PP
1997.12.27.	4	-	-	-	PP
2004.01.03.	1	-	1	2	PP
2004.02.28.	-	-	1	-	PP
2005.03.02.	1	-	1	-	PP

10. táblázat. Megfigyelési adatok a Római-fürdő barlangjából.
Table 10. Data of visual observations in Római-fürdő Cave.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok:-

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlangot – üdítő kivétel – nem veszélyezteti semmi, a hozzá vezető rövid turistajelzést nem sokan használhatják, különben ebből már baleset lett volna. A mai világban célszerű lenne megszüntetni.

Nagy-Pénzlik

Település: Bakonybél (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Pénz-lik, Somhegyi-barlang, Somhegyi Pénzlik, Som-hegyi üreg, Pénzes-lyuk

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4413-55

UTM-kód: YN13B1

Tszf.: 627 m

Leírás: A Som-hegy magasabb régiójában, kisebb platón nagy szádával nyílik a felszínre. A bejárat nem zárt, információs tábla nincs. A barlang befoglaló kőzete alsó-kréta mészkő, összjárathossza 72,4 m, mely valószínűleg növekedni fog a legújabban ismét megindult barlangfeltárási munka eredményeképp. Ez a telelő denevérek miatt is aggályos, leginkább a nyári időszakra korlátozandó, de a barlang fokozottan védett területen (erdőrezervátum magterületén) nyílik. Ugyanakkor az újonnan feltárt járatokban is találhatóak már telelő denevérek. Kedvező körülmény, hogy nagyon közel van hozzá a Kis-Pénzlik, mely zavaráskor alternatív szállást kínálhat. Klímája meglehetősen hideg, sok jégképződménye van télen, hidegtűrő fajok látogatják. Eddig egyetlen hálózás volt itt, mely nem mutatott ki újabb fajt a télen megfigyelt 9 fajhoz képest. Ezek közül 2 faj fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Ppip*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
1995.12.27.	1	2	-	1	-	-	-	5	9	PP
1996.02.02.	-	-	-	-	-	-	-	5	14	PP
1996.12.28.	-	1	-	-	-	-	-	1	2	PP
1997.02.01.	-	1	-	-	-	-	-	1	2	PP
1997.12.27.	1	-	-	-	-	-	1	2	1	PP
1998.12.27.	-	-	1	-	-	-	-	3	2	PP
2002.02.24.	1	1	1	1	-	2	-	-	-	PP
2003.03.01.	1	1	2	1	-	-	-	-	1	PP
2004.02.29.	1	3	1	2	1	-	1	2	4	PP
2005.03.01.	1	1	1	1	-	-	3	1	1	PP
2006.03.07.	1	4	5	2	-	-	-	3	9	PP

11. táblázat. Megfigyelési adatok a Nagy-Pénzlikből.
Table 11. Data of visual observations in Nagy-Pénzlik Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	Mdau	Paur	Bbar	Author
1996.08.10.	1	4	6	PP

12. táblázat. A Nagy-Pénzliknél végzett hálózások eredményei.
Table 12. Data of mist-nettings at Nagy-Pénzlik Cave.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A ma is folyó barlangfeltárás veszélyezteti a telelő állományt, ha télen végzik. A kitermelt kövekből hatalmas depóniát emeltek a bejárati gödörben, ez már telelőhelyül szolgáló réseket is eltakar, de alkalmas búvóhelyben így sincs hiány. Turisták nagy valószínűséggel csak nyáron látogatják, elméletileg akkor is csak engedéllyel, az erdőrezervátum miatt. Belső részeinek lezárása két ráccsal lehetséges lenne, egyelőre nem látszik indokoltnak.

Tilos-erdei-barlang

Település: Pénzesgyőr (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Savanyú Jóska tanyája, Pénzesgyőri-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4411-6

UTM-kód: YN13A2

Tszf.: 378 m

Leírás: A Gerence egyik ágának bal partján emelkedő sziklatömb oldalában nyílik kicsi, hasadékszerű szádával. Közvetlen közelében van egy másik, pár méteres üreg is. A középső-kréta mészkőben kialakult 33 méternyi járat függőleges állású hasadék jellegű. Összességében szűk, befelé lejtő, ezért hideg klímájú barlang, termei nincsenek. Ehhez képest közepes jelentőségű telelőhelye 7 hidegtűrő denevérfajnak. Mint nászbarlang kiemelkedő jelentőségű hely. Lezárás, információs tábla nincs, turistajelzés nem vezet hozzá. A megfigyelt fajok száma kiemelkedően magas: 15, ezek közül 3 faj fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Myotis sp.*	*Paur*	*Paus*	*Plecotus sp.*	*Bbar*	Author
1995.12.27.	-	-	-	-	-	2	-	-	3	PP
1996.02.02.	-	-	1	-	-	-	-	-	5	PP
1996.03.04.	-	1	2	-	-	-	1	-	16	PP
1996.12.27.	-	-	-	-	-	-	-	-	3	PP
1997.02.01.	-	-	-	-	-	1	-	-	6	PP
1998.12.27.	-	1	-	-	-	2	-	1	6	PP
1999.12.27.	-	2	3	-	-	-	-	-	5	PP
2001.02.04.	1	1	-	-	-	1	-	-	1	PP
2001.12.28.	-	1	1	-	-	2	1	-	6	PP
2002.02.24.	2	4	2	-	-	-	-	1	2	PP
2002.12.27.	1	3	2	-	-	2	-	-	11	PP
2003.02.28.	1	12	3	1	-	4	-	-	5	PP
2004.01.02.	-	2	4	-	-	3	-	-	13	PP
2004.02.27.	-	-	-	-	-	-	-	-	4	PP
2005.02.28.	-	6	4	-	-	4	-	-	16	PP
2005.12.05.	-	1	-	-	-	-	-	-	1	PP
2006.01.04.	-	2	-	-	-	-	-	-	11	PP
2006.03.07.	-	2	2	-	1	1	-	-	5	PP

13. táblázat. Megfigyelési adatok a Tilos-erdei-barlangból.
Table 13. Data of visual observations in Tilos-erdei Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Mbra*	*Malc*	*Mdas*	*Eser*	*Nnoc*	*Paur*	*Paus*	*Bbar*	Author
1995.08.30.	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	PP
1996.08.08.	-	3	-	9	2	4	1	4	-	-	1	-	13	-	9	PP
1996.10.04.	D	3	1	7	11	5	-	-	-	-	-	-	12	-	6	PP
1996.10.20.	D	3	-	1	7	1	-	-	-	-	-	-	4	-	3	PP
1997.10.10.	1	-	2	1	1	2	-	-	-	-	1	-	1	-	9	PP
1998.03.06.	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	SO
1998.04.30.	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	PP
1998.07.06.	D	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	PP
1998.07.21.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	PP
1998.08.18.	-	4	3	17	5	11	4	2	-	-	-	-	4	-	7	PP
1998.09.19.	-	2	2	6	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-	4	PP
1999.02.27.	V	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	11	-	13	PP
1999.08.26.	-	-	-	24	-	3	-	1	-	-	-	-	6	-	2	PP
2001.08.26.	-	3	-	23	9	18	-	1	-	-	-	2	17	-	9	PP
2002.07.11.	D	1	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	2	-	4	PP
2005.08.19.	-	2	-	18	-	9	-	3	-	-	2	-	-	-	3	PP
2005.09.13.	D	2	3	12	10	22	1	-	-	-	1	1	7	-	8	PP
2006.08.31.	D	3	1	3	3	1	-	-	-	-	-	-	2	-	15	PP
2006.09.03.	-	6	-	29	15	14	-	-	2	1	-	2	-	-	4	PP
2006.09.10.	D	5	-	22	4	10	-	-	1	-	-	-	9	-	4	PP
2006.09.23.	D	11	5	8	19	15	-	-	-	-	1	3	8	-	3	PP
2006.10.26.	D	3	-	4	12	1	-	-	-	-	-	-	7	-	1	PP

14. táblázat. A Tilos-erdei-barlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 14. Data of mist-nettings at Tilos-erdei Cave.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Turistajelzés nem vezet hozzá, de a térképeken rajta van, viszont nehéz ez alapján megtalálni. Barlangtanilag, régészetileg nem kutatott, ezért védve van a rendszeres bejárás elől. Lezárása nem indokolt, bár az ide rendszeresen telelni vagy nászra gyülekező fajok jól tűrik a rácson keresztüli közlekedést. Tábla kihelyezése feltétlenül kerülendő.

Kőris-hegyi-ördöglik

Település: Bakonyszücs (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Ördög-lik, Kőris-hegyi-zsomboly, Elevenförtési-zsomboly, Kőris-hegyi Ördög-lik

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4413-36

UTM-kód: YN04C3

Tszf.: 617 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete: alsó jura mészkő. Ismert járatainak hossza mindössze 64 m, annak ellenére, hogy a Bakony legmélyebb zsombolyát látják az Ördög-likban a hozzáértők. A jelenlegi végpont álfenék, omladék zárja le az aknát, de a bejárat tszf.-i magasságából kiindulva akár 300 m mély is lehet. Már a bejárat után nehezen járható, a legtöbb látogató számára kötelet igénylő szakasz következik, megszűrve ezzel a bemászók körét. A bejárati, felső terem kiváló telelőhelye a hidegtűrő fajoknak, innen csak kötéllel lehet leereszkedni az alsó terembe

(valójában akna), mely jóval melegebb. Minden térképen feltüntetik, turistajelzés vezet hozzá, látogatott, lezárva nincs. Az itteni fajok száma 12, ebből 3 faj fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mdas*	*Mnat*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
1995.12.28.	-	141	3	-	-	1	1	14	PP
1997.02.02.	-	131	-	-	-	-	-	14	PP
1997.12.28.	-	95	3	-	-	1	-	2	PP
2001.02.03.	6	81	-	-	2	-	-	1	PP
2002.02.23.	1	101	1	-	2	-	-	4	PP
2002.12.27.	6	94	3	-	-	7	3	23	PP
2003.03.01.	5	93	3	-	-	4	3	13	PP
2004.02.27.	6	76	-	-	1	1	1	13	PP
2005.01.03.	3	69	4	2	1	1	2	3	PP
2005.02.28.	6	72	-	1	-	2	3	23	PP
2006.01.04.	8	96	8	1	1	3	2	12	PP

15. táblázat. Megfigyelési adatok a Kőris-hegyi-ördöglikből.
Table 15. Data of visual observations in Kőris-hegyi-ördöglik Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mdas*	*Ppip*	*Eser*	*Nnoc*	*Paur*	*Bbar*	Author
1994.07.17.	-	-	5	-	-	1	-	1	5	1	2	1	PP
1995.08.31.	1	1	1	8	1	-	-	-	-	-	5	8	PP
1996.09.13.	V	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	PP
1997.07.24.	1	8	2	-	-	-	-	-	3	-	2	3	PP
1998.03.07.	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	DI
1999.03.06.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	DI
2000.07.22.	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2	PP
2005.09.11.	D	2	7	7	-	-	3	-	-	3	2	9	PP
2006.09.08.	1	4	1	2	-	3	1	-	-	-	4	-	PP
2006.09.25.	D	6	6	2	-	-	1	-	-	-	1	12	PP

16. táblázat. A Kőris-hegyi-ördögliknél végzett hálózások eredményei.
Table 16. Data of mist-nettings at Kőris-hegyi-ördöglik Cave.

Ilosvay és Szitta gyűjteményi revíziójukban a bajuszos denevért (1974), a közönséges denevért (1973, 1974), a hegyesorrú denevért (1973, 1976) és a pisze denevért (1976) találják ebből a barlangból származónak. Ezek közül a bajuszos denevért mi a kutatásaink során nem észleltük (az újabb átnézés alkalmával a példányt nem találtam meg a gyűjteményben), a többi három fajt viszont igen gyakran.

Irodalmi adatok: Ilosvay & Szitta 1980

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Erősen látogatott, de mégis kevéssé zavart hely, mert a lejutás nehéz. A nagy barlangkutatási vonzerőt féken tartja az irdatlan munka, amit várhatóan igényel. Információs tábla kihelyezése indokolt lehet, a lezárása semmiképpen sem.

Hajszabarnai Pénz-lik

Település: Bakonyjákó (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Sobri-barlang, Hajszabarnai-barlang, Nagy Pénz-lik, Pénz-lik, Sobri Jóska barlangja, Pénz-lyuk

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4412-45
UTM-kód: YN03A2
Tszf.: 485 m
Leírás: A barlang befoglaló kőzete: felső-triász fődolomit, összjárathossza 120 m. A bejárat 3 m után letörik a nagy bejárati terembe, itt évek óta ácsolt falétra segíti a bejutást. Alsó oldaljárata elszűkül, de a másik oldalág terembe vezet. A bejárati teremből nehézségek árán a nagy terembe lehet átjutni, ez az útvonal már csak gyakorlott barlangjáróknak ajánlott. A nagy terem és a belőle nyíló (nem igazán elkülönült) felső terem a denevérek jelenlegi fő tanyahelye. Nyáron a barlang szinte üres, de a guanónyomok egykori nagy kolóniára utalnak. Itt és a szentgáli Tűzköves-hegyi-barlangban tarthattak ki legtovább a barlangi szülőkolóniák a Bakonyban. Rácsos lezárását többször feltörték, ezért az ajtó nyitva áll, információs tábla is van kihelyezve. Turistajelzés vezet hozzá. Faunája igen gazdag, a 15 itt megfigyelt faj közül 6 fokozottan védett. Az itt megkerült gyűrűs tavi denevér az egyetlen biztos kapcsolat a Bakony és a Duna hullámtere között.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mdas*	*Mnat*	*Mbec*	*Mema*	*Myotis sp.*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
1995.12.28.	-	6	125	9	-	1	-	1	-	1	2	6	PP
1996.02.03.	-	38	152	6	-	1	1	1	-	5	1	13	PP
1996.03.04.	-	41	143	32	-	2	2	1	-	2	4	5	PP
1996.12.27.	-	19	147	1	-	2	-	1	-	-	-	1	PP
1997.02.02.	1	36	167	9	-	4	-	1	-	1	2	1	PP
1997.02.15.	1	27	164	15	-	3	-	1	-	1	1	-	PP
1997.12.28.	-	19	142	1	-	-	-	-	-	1	-	-	PP
1998.12.28.	-	16	139	-	-	-	-	-	-	-	2	1	PP
2000.02.12.	-	24	137	1	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
2001.02.03.	-	38	112	1	-	-	-	-	-	-	1	-	PP
2001.12.27.	-	49	109	1	-	-	-	-	-	-	1	-	PP
2002.02.23.	-	47	105	2	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
2002.12.28.	-	56	120	8	-	-	3	-	-	1	-	4	PP
2003.03.02.	-	52	141	48	1	2	1	-	-	-	3	2	PP
2004.02.29.	-	38	74	9	-	1	2	-	-	-	1	2	PP
2005.01.03.	-	57	98	9	3	1	-	-	-	-	-	-	PP
2005.02.28.	-	51	98	3	2	-	-	-	-	-	-	2	PP
2006.01.02.	-	64	88	13	1	1	4	-	-	-	4	3	PP
2006.03.06.	-	51	98	33	4	2	6	-	2	-	4	2	PP

17. táblázat. Megfigyelési adatok a Hajszabarnai Pénz-likből.
Table 17. Data of visual observations in Hajszabarna Pénz-lik Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Mbra*	*Mdas*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	*Msch*	Author
1993.08.25.	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	PP
1995.09.01.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	PP
1997.02.02.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	PP
1997.02.15.	15V	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
1997.03.14.	7	4	-	2	-	-	-	-	-	-	8	-	1	PP
1997.07.16.	V,D	2	1	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	PP
1997.10.23.	D	3	1	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	PP
1998.03.07.	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	SO
1998.08.22.	1	2	3	5	-	2	-	-	-	-	3	2	-	PP
1999.03.07.	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	PP

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Mbra*	*Mdas*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	*Msch*	Author
1999.04.01.	4	6	-	12	-	-	-	-	-	-	2	-	-	PP
1999.08.25.	3	6	7	26	1	11	1	-	-	-	2	7	-	PP
2000.07.23.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	4	1	-	PP
2001.08.25.	-	-	-	6	-	1	-	1	-	-	2	2	-	PP
2002.02.23.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	PP
2005.09.14.	D	7	12	15	1	5	2	-	2	-	3	3	-	PP
2006.09.07.	3	3	3	10	1	1	1	-	-	-	3	3	-	PP
2006.09.24.	D	6	9	9	3	2	-	-	-	-	7	1	-	PP
2006.10.27.	D	1	1	1	4	-	-	-	-	-	2	-	-	PP

18. táblázat. A Hajszabarnai Pénz-liknál végzett hálózások eredményei.
Table 18. Data of mist-nettings at Hajszabarnai Pénz-lik Cave.

Ilosvay és Szitta gyűjteményi revíziójukban vízi denevért (1974), közönséges denevért (1975), hegyesorrú denevért (1974, 1975) és hosszúszárnyú denevért (1972, 1974) találtak ebből a barlangból gyűjtve. Különösen nagy a jelentősége az utóbbi két példánynak, melyeket sajnos a gyűjtemény újabb átnézése során már nem találtam meg. Szintén a BTM-hez kötődő adat az 1979. november 1-én Bad Deutsch Altenburgnál (Ausztria, Pozsony mellett) gyűrűzött és 1982. április 11-én itt megkerült hím hosszúszárnyú denevér. A több mint 20 éves történetnek utánajárva kiderült, hogy akárcsak a Szitta Tamás és Bankovics Attila által gyűjtött példányokat, ezt az egyedet is kolóniából vették ki. Mi 1997-ben már csak kóborló példányát fogtuk itt hálóval. A Bakony Barlangkutató Egyesület (Ajka) vezetője, Gyurman Csaba közlése szerint (az egyesület 1991. évi jelentése) 1991. március 15-én a barlangban 130 pld. közönséges denevért, 7 pld. kis patkósdenevért és 6 pld. pisze denevért láttak. Ezek a számok teljesen megfelelnek későbbi megfigyeléseinknek, szinte azonos az 1995. decemberi eredményünkkel (azzal a különbséggel, hogy a többi, résbe húzódó faj példányait ők nem vették észre). A közbeeső időszakból Régensperger Tamásnak van megfigyelése: 1994. december 3-án 150-200 közönséges denevért jegyzett itt fel, ami hozzávetőleges szám és inkább az alsó érték a valószínű.

Irodalmi adatok: Ilosvay & Szitta 1980

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Barlangkutatók rendszeresen látogatják, de nem kutatási, csak bejárási céllal. Többször fel is törték a lezárást, ezért az utóbbi években már nyitva hagyjuk. Sajnos minden próbálkozás ellenére nem sikerül kideríteni, hogy kik. A falétrát is mindig megjavítva vagy kicserélve találjuk, pedig a rácsos lezárás helyett a legjobb védelmi intézkedés a létra megszüntetése lenne. Az itteni rács bár „denevérbarát", mégis komoly akadályt jelenthet a hosszúszárnyú denevérek áhított visszatelepedésében. A nyugalom biztosítása mellett (ezt segítené pl. a turistajelzés megszüntetése is, bár az átlag turista nem merészkedik le a barlangba), a rács állandó nyitva tartása, esetleg leszerelése lenne a legszükségesebb beavatkozás. Az információs táblát legutóbb kissé megrongálták. A barlang fokozott védelme a közelmúltban vált valóra.

Vaskapu-kőfülke és -sziklaodú

Település: Bakonyjákó (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Vaskapui-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4412-39, 4412-40

UTM-kód: YN03B1

Tszf.: 462 m

Leírás: Egyetlen sziklatömbben nyíló, egymástól pár méterre lévő két üreg, melyek tágas barlangok egykori szádái lehetnek. Összjárathosszuk épp hogy eléri a 10 métert. Kifejezett klímája nincs is, meglehetősen hideg üregek ezek. Alkalmi telelőhelynek bizonyult két igen hidegtűrő faj esetében, nászidőszakban a vizuális megfigyelés egy órán keresztül nem mutatott mozgást itt.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Eser*	*Bbar*	Szerző/Author
2002.12.28.	3	-	PP
2003.03.02.	1	1	PP
2005.01.03.	-	-	PP

19. táblázat. Megfigyelési adatok a Vaskapu-kőfülkéből és a Vaskapu-sziklaodúból.
Table 19. Data of visual observations in Vaskapu-kőfülke Cave and Vaskapu-sziklaodú Cave.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Eldugott helyen van, bár erdei út mellett, de nem vehető észre, turistajelzés nem vezet hozzá. Ezért nem sűrűn lehet látogatott, ennek nyoma sincs. Kis kiterjedése miatt nem jelentős denevérszállás, védelmi intézkedést nem igényel.

Száraz-Gerencei-barlang

Település: Bakonyszücs (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Pörgöl-hegyi-barlang, Pörgő-lyuk, Betyárbarlang, Pörgöl-barlang, Gerence-barlang, Macskalik-barlang, Zsivány-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4413-48

UTM-kód: YN03D4

Tszf.: 373 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete triász mészkő, összjárathossza 38 m. A bejárat morfológiájából kiindulva ez is valamikori forrásszáj lehet. A barlang lényegében egy nagy bejárat, kisebb kapcsolódó termekkel és két rövid oldaljárattal. Ez a barlang is egy a szurdokvölgybe nyíló, nagy szádájú, egykor népes denevérszállások közül, amelyben megvannak a hajdani kolónia nyomai a falakon. „Kihaltsága" csaknem az ördög-árki barlangét idézi. Bejárati szakasza hideg, de befelé emelkedik, és belül már kifejezetten meleg van télen is. E látványos helyhez turistajelzés vezet. Ezért, és a denevérek életében betöltött, főként egykori, de jelenleg is fontos szerepe miatt információs táblát helyeztünk ki. A barlang faunája igen gazdag: a kimutatott fajok száma 15, ebből 5 faj fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Ppip*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	*Msch*	Author
1995.12.27.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
1996.03.03.	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	PP
1996.12.27.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	PP
1997.02.02.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	PP
1997.12.27.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
1998.12.27.	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	PP

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Ppip*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	*Msch*	Author
2001.02.03.	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
2001.12.28.	-	2	4	-	-	1	1	-	-	-	PP
2002.02.23.	-	4	4	-	-	1	1	-	1	-	PP
2002.12.27.	-	2	6	-	-	1	3	1	1	-	PP
2003.03.01.	-	3	6	-	1	-	1	-	3	-	PP
2004.01.04.	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	PP
2004.02.27.	-	3	-	-	-	1	-	-	11	-	PP
2005.01.03.	-	1	1	-	-	-	3	-	13	1	PP
2005.02.28.	-	2	1	-	-	-	2	1	13	1	PP
2005.12.05.	-	3	2	1	1	-	-	-	7	-	PP
2006.01.04.	-	3	2	-	-	-	4	-	16	-	PP
2006.03.07.	-	3	3	2	1	-	6	1	-	-	PP

20. táblázat. Megfigyelési adatok a Száraz-Gerencei-barlangból.
Table 20. Data of visual observations in Száraz-Gerencei Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mbra*	*Mema*	*Ppip*	*Eser*	*Nnoc*	*Paur*	*Bbar*	Author
1995.08.31.	V	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
1995.09.03.	V	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	2	26	PP
1996.07.17.	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
1996.09.12.	V	6	-	2	1	2	-	-	1	2	-	3	32	PP
1996.10.21.	1	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	3	3	PP
1997.09.15.	D	7	1	-	2	-	-	1	-	-	-	3	-	PP
1998.03.06.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	12	DI
1998.08.25.	D	3	-	4	2	-	-	-	-	-	-	6	11	PP
1998.09.18.	V	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	PP
1999.03.05.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	DI
2001.08.24.	D	4	-	2	2	-	-	-	-	2	2	10	23	PP
2005.09.09.	-	3	-	-	2	-	-	-	D	-	-	3	31	PP
2006.09.02.	D	-	-	3	1	3	-	-	-	-	D	3	27	PP

21. táblázat. A Száraz-Gerencei-barlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 21. Data of mist-nettings at Száraz-Gerencei Cave.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Rendszeresen látogatják turisták, barlangkutatás vagy régészeti feltárás viszont nem folyik benne. Ezért az Ördög-árokban is alkalmazandó megfontolások alapján a hátsó rész lezárása indokolt lenne. Így le nem zárt és lezárt részek egyaránt kínálkoznának a denevéreknek. A rongálás, tűzgyújtás ezen a helyen ritka. Sokat jelentene azonban a turistajelzés megszüntetése. Fokozott védelemre érdemes barlang.

Odvas-kői-barlang

Település: Bakonyszücs (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Betyárbarlang, Gerence-barlang, Bakonybél-zsiványbarlang, Odvaskő-barlang, Oduoskw

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4413-1

UTM-kód: YN04C1

Tszf.: 351 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete felső-triász fődolomit, a járatok összhosszúsága 28,5 m. Az egész barlang szinte egyetlen impozáns teremből áll, ebből fülkék, kürtők nyílnak. A meglehetősen világos terem (egykori forrásszáj) mennyezetén denevérek régi nyomai vannak, még ma is előfordul nászidőszakban, hogy kisebb kolónia gyűlik össze a közönséges denevérekből. Állandó előfordulásra azonban esély sincs: a barlang igen erősen látogatott, könnyen bejárható. Évszázadok óta ismert és látványos hely, gyakorta van itt szilveszteri mulatás, tűzgyújtás, éjszakázó turisták csoportja. Nemcsak turistaút, de lépcső is vezet hozzá, információs tábla van. Az emberi zavarás már nem zárható ki, sem elméletileg, sem gyakorlatilag. Az eddig itt megfigyelt denevérfajok száma 10, ebből 2 faj fokozottan védett, ahogy a barlang is, maga.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Myotis sp.*	*Ppip*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
1995.12.27.	-	-	-	-	1	-	14	3	1	20	PP
1996.03.03.	-	-	2	-	-	-	12	2	2	7	PP
1996.12.27.	-	-	-	-	-	-	2	-	-	3	PP
1997.02.03.	-	-	-	-	-	-	17	-	-	3	PP
1997.12.27.	1	1	1	-	-	-	2	3	-	-	PP
1998.12.27.	-	2	-	-	-	-	7	1	-	4	PP
1999.12.28.	-	-	-	-	-	-	18	2	-	-	PP
2001.02.03.	2	-	-	-	-	-	2	-	1	-	PP
2001.12.28.	-	2	-	-	-	-	18	2	2	21	PP
2002.02.23.	-	11	-	-	-	-	17	-	-	5	PP
2002.12.27.	-	2	-	-	-	-	5	-	-	31	PP
2003.03.01.	-	-	-	-	-	1	6	2	1	9	PP
2004.01.04.	-	1	-	-	-	-	17	-	-	17	PP
2004.02.27.	-	1	-	-	-	-	13	1	-	13	PP
2005.01.03.	-	-	-	1	-	-	21	1	-	-	PP
2005.02.28.	-	-	-	2	-	-	13	-	1	8	PP
2006.01.02.	1	-	-	-	-	-	18	1	-	5	PP
2006.03.06.	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	PP

22. táblázat. Megfigyelési adatok az Odvas-kői-barlangból.
Table 22. Data of visual observations in Odvas-kői Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mdau*	*Mbec*	*Ppip*	*Eser*	*Nnoc*	*Nlei*	*Paur*	*Bbar*	Author
1996.08.09.	V	6	1	1	1	4	1	2	5	5	PP
1997.10.11.	1	14	-	-	-	-	-	-	4	4	PP
1998.03.07.	V,D	-	-	-	-	-	-	-	2	-	PP
1998.07.23.	-	7	-	-	-	3	-	-	-	2	PP
1999.03.05.	-	1	-	-	-	-	-	-	5	5	PP
2000.03.03.	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	PP

23. táblázat. A Odvas-kői-barlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 23. Data of mist-nettings at Odvas-kői Cave.

A barlang régi ismertsége ellenére nagyon kevés korábbi adat van innen. A Bakonyi Természettudományi Múzeum gerinces gyűjteményének leltárját jelentő, 1980-ban kelt publikáció kis patkósdenevért (1973.12.02., 1974.07.17.), valamint közönséges denevért (1973.11.02., 1974.04.09., 1976.02.17.) említ.

Irodalmi adatok: Ilosvay & Szitta 1980

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A zavarástól való megvédése érdekében reménytelen tenni bármit is.

Tűzköves-hegyi-barlang

Település: Szentgál (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Tűzköves-hegyi 1934. évi barlang, Szentgáli-cseppkőbarlang, Szentgáli-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4430-2

UTM-kód: YN02A4

Tszf.: 393 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete alsó-jura tűzköves mészkő, összjárathossza 130 m. A barlang kőbányászás közben 1934-ben nyílt fel. Jelenleg két bejárata van: az egyik közvetlenül a Nagy-terembe vezet, a másik egy szűkebb járatba, mely egy omladéklejtőn át szintén a Nagy-terembe vezet. Emellett van egy oldaljárata is. A Nagy-terem a legtágasabb üreg, amit ismerünk a Bakonyban. Mennyezetén denevérek tömeges előfordulásának nyomai. A bányászat robbantásai során jelentős mértékben felszakadt, azonban így is nehéz megközelíteni. Egy 9 m-es létra vezet le a terembe. Turistajelzés vezet a barlanghoz, bejáratai zárva vannak. Eddig 15 faj fordult itt elő, 4 közülük fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Myotis sp.*	*Eser*	*Enil*	*Paur*	*Bbar*	Author
1995.12.28.	1	2	130	2	-	-	-	-	-	1	14	PP
1996.02.03.	1	-	65	2	-	-	-	-	-	-	13	PP
1996.03.02.	1	1	49	2	-	-	-	-	-	1	18	PP
1996.12.28.	-	-	187	2	-	-	-	-	-	2	17	PP
1997.02.03.	-	1	119	-	-	-	-	-	-	1	24	PP
1997.12.27.	-	-	140	-	-	-	-	1	1	-	11	PP
1998.12.28.	-	1	205	1	-	-	-	1	-	3	26	PP
1999.12.29.	-	1	214	2	1	-	-	2	-	1	32	PP
2000.02.13.	-	1	124	2	-	-	1	-	-	-	-	PP
2001.02.03.	-	1	229	1	-	-	-	-	-	1	20	PP
2001.12.27.	-	2	218	-	-	-	-	2	-	1	37	PP
2002.02.23.	-	2	155	3	1	-	-	-	-	-	12	PP
2002.12.28.	-	3	177	9	-	-	-	4	-	2	39	PP
2004.01.03.	-	1	95	2	-	-	-	1	-	-	18	PP
2004.02.28.	-	1	69	-	1	-	-	-	-	1	5	PP
2005.01.04.	-	2	197	2	-	-	-	-	-	-	1	PP
2005.03.01.	-	2	56	2	1	1	-	-	-	2	25	PP
2005.12.04.	-	-	208	2	-	-	-	-	-	-	4	PP
2006.01.03.	-	1	179	4	-	-	-	-	-	2	27	PP
2006.03.09.	-	1	118	9	-	-	-	1	-	6	10	PP

24. táblázat. Megfigyelési adatok a Tűzköves-hegyi-barlangból.
Table 24. Data of visual observations in Tűzköves-hegyi Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Mbra*	*Eser*	*Paur*	*Paus*	*Bbar*	*Msch*	Author
1994.07.21.	-	V	2	1	2	-	1	2	-	6	-	1	1	-	PP
1996.10.11.	-	-	15	8	3	-	3	-	-	-	9	1	4	1	PP
1997.07.22.	-	-	3	1	-	-	-	-	2	3	2	-	-	-	PP
1998.03.06.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	1	5	-	PP
1998.03.13.	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
1998.07.18.	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	PP
1998.08.23.	-	-	1	3	8	1	-	-	1	-	1	-	18	-	PP
1998.10.10.	-	-	3	5	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	PP
1999.03.06.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	PP
1999.04.02.	-	-	1	1	5	-	-	-	-	-	3	-	2	-	PP
1999.07.23.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	PP
2001.06.17.	-	V	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	PP
2001.08.27.	V	-	3	13	6	-	3	1	1	2	-	-	3	-	PP
2002.04.18.	-	V	V	V	V	-	-	-	-	-	-	-	-	-	PP

25. táblázat. A Tűzköves-hegyi-barlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 25. Data of mist-nettings at Tűzköves-hegyi Cave.

A Ferencvárosi Torna Club barlangkutató csoportja 1965. áprilisában végezte a barlang felmérését. A Nagy-terem magas boltozatának repedéseiben sok denevért láttak, a terem alját a guanó 1-2 cm-es vastagságban borította. Az Alba Regia Barlangkutató Csoport 1981. október 1-4. között kutatott a barlangban, ekkor a Nagy-teremben 40-50 denevért láttak. Gyurman Csaba barlangkutató 1991-es jelentésében évek óta csökkenő denevérállományról ír. Korábban 50-70 példányos állományt, 1991. novemberében viszont csak 18 denevért látott (korai volt az időpont). Utóbbiak közül 16-ot közönséges, 1-et nagy patkósdenevérnek határozott, egyet pedig egy szűk hasadékból hallott. Ugyanő levélben azt is közölte, hogy a '80-as évek elején egy alkalommal több száz denevért láttak a barlangban. Ide tartozik, hogy a '90-es évek elején (pontos időpontját nem ismerem) a barlangban fenyőágakat égettek el. A sok lehullott, véres orrú (füstmérgezett) denevérnek híre ment, és a Dunántúli Naplóban is volt egy fotóval illusztrált riport erről. A cikket nem sikerült megszerezni, de ez egy szomorú közvetett adat nagy denevérkolónia létére a barlangban, a '90-es évek elejéről. Ugyanebből az időből, minden bizonnyal 1990-ből származik az a megfigyelés, melyre Dobrosi Dénes egy konferencián hozzászólásában utalást tett, miszerint ebben a barlangban hosszúszárnyú denevér (*M. schreibersii*) kolónia élt. Valószínűsíthető tehát, hogy a kifüstölt denevérek ezek a hosszúszárnyúak voltak, és ezzel a pusztítással tűntek el a barlangból.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A közeli telep és falu, valamint a turistajelzés miatt nincs más módja a védelemnek, mint a lezárás. 1997-ben készült el a Nagy-termet fix, az oldaljáratot nyitható lezárással ellátó rács. Ugyanekkor egy 9 m-es létrát is tettünk a barlangba, hogy a Nagy-terem megközelíthető legyen. 3 év után mindkét bejáratot feltörték, de ezek visszaállításával az újabb incidens – immár évek óta – elmaradt. Jelenleg a fix lezárás megkerülhető, ezt javítani kell, mert rendszeresen bejárnak. Néhány éve információs táblát is szereltünk fel. A denevérek egyedszáma érezhetően növekedett a lezárás hatására. Gazdag

faunája, nagy telési jelentősége és amiatt, hogy egy szülőkolónia potenciális szálláshelye fokozottan védetté nyilvánítására a közelmúltban került sor.

Szentgáli-kőlik

Település: Szentgál (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Mecsek-hegyi-kőlik, Mecsek-hegyi-sziklaüreg, Kő-lik

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4430-1

UTM-kód: YN02C3

Tszf.: 366 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete felső-triász fődolomit, összjárathossza 298 m. Turistajelzés vezet hozzá, bejárata lemezajtóval zárva van, azon nagyon szűk röpnyílás van kialakítva, a lezárás denevérvédelmileg nem megfelelő. Sok új szakasszal bővült az utóbbi időben ez a fokozottan védett barlang. Legnagyobb terme sem nevezhető igazán tágasnak. A déli, nagy patkósdenevérek által ismert és látogatott barlanghálózat egyik tagja. Eddig 8 denevérfajt észleltünk itt, ezek közül 2 fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
1996.02.03.	-	-	9	2	-	-	1	-	PP
1996.03.03.	-	-	11	2	-	1	2	-	PP
1996.12.28.	1	1	7	3	-	1	1	-	PP
1997.02.03.	1	2	13	2	-	-	1	-	PP
1997.12.27.	-	4	11	1	1	-	1	-	PP
1998.12.28.	-	4	16	-	-	1	2	-	PP
2004.01.03.	-	7	6	3	-	2	2	-	PP
2006.03.08.	-	5	4	2	1	1	-	1	PP

26. táblázat. Megfigyelési adatok a Szentgáli-kőlikből.
Table 26. Data of visual observations in Szentgáli-kőlik Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Paur*	*Bbar*	Author
1998.03.07.	V	3	1	3	PP
1999.03.06.	1	-	1	4	PP
2000.03.03.	V	-	5	1	PP

27. táblázat. A Szentgáli-kőliknél végzett hálózások eredményei.
Table 27. Data of mist-nettings at Szentgáli-kőlik Cave.

A barlangkutatók (Szentgál, Veszprém) által esetlegesen lejegyzett denevér-előfordulások előttem nem ismertek.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang biztonságban, de nem teljesen jó kezekben van denevérvédelmi szempontból. Az együttműködés a barlangászokkal nem sikerült felhőtlenre. Remélhetőleg sikerül elérni, hogy a röpnyílást kellő méretűre tágítsák. Jelenleg a denevérfelméréseknek, bejárásnak (egyeztetés mellett) nincs akadálya. Információs tábla kihelyezése indokolt lenne.

Futómacskás-víznyelőbarlang

Település: Bakonyszücs (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Futómacskás-barlang, E/3-as töbör

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4413-27

UTM-kód: YN04C3

Tszf.: 593 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete felső-triász mészkő, összjárathossza 92 m. A Kőris-hegy csúcsa alatti lefolyástalan platón, az Eleven-förtésen nyílik egy töbör alján. Az utóbbi években bejáratát faácsolattal biztosította, bejárta az Alba Regia Barlangkutató Csoport. Végső biztosítása és lezárása szükséges volna. Legjobb tudomásunk szerint a kibontása előtt többnyire beomlott állapotban, denevérek számára nem megközelíthető volt, legfeljebb kis patkósdenevérek látogathatták. Ugyanakkor jelentős nászhely. Járatai meglehetősen szűkek, teremnek nevezhető tágulat alig van benne, jellege, denevérei az Alba Regia-barlangra emlékeztetnek. Turistajelzés nem vezet hozzá. Az eddig megfigyelt fajok száma itt 14, melyek közül 3 fokozottan védett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mdas*	*Mnat*	*Myotis sp.*	*Paur*	Author
2001.02.03.	22	1	-	-	-	-	-	PP
2002.02.23.	-	-	-	-	-	-	-	PP
2002.12.27.	45	14	1	-	-	-	-	PP
2003.03.01.	50	23	7	-	-	-	2	PP
2004.02.27.	58	7	3	-	-	-	-	PP
2005.01.03.	62	7	-	-	3	-	-	PP
2005.02.28.	64	11	3	1	-	-	1	PP
2006.01.04.	79	3	4	-	-	-	-	PP
2006.03.07.	77	17	8	-	-	1	-	PP

28. táblázat. Megfigyelési adatok a Futómacskás-víznyelőbarlangból.
Table 28. Data of visual observations in Futómacskás Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/date	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mdas*	*Mnat*	*Mbec*	*Mbra*	*Malc*	*Ppyg*	*Ppip/pyg*	*Nnoc*	*Nlei*	*Paur*	*Bbar*	Author
1997.09.14.	-	6	-	3	-	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	PP
1998.08.26.	-	5	-	12	-	11	4	-	-	-	-	-	-	8	-	PP
1999.08.27.	-	6	-	6	-	6	3	-	-	-	-	-	-	6	1	PP
2002.08.29.	1	20	-	21	2	22	20	-	-	-	-	8	1	38	2	PP
2004.08.22.	-	1	2	4	-	13	6	1	-	-	-	2	2	6	-	PP
2005.09.10.	D	20	3	15	2	14	10	-	-	1	-	3	-	20	-	PP
2006.08.23.	D	6	1	23	-	13	9	-	-	-	-	-	-	10	1	PP
2006.09.09.	D	13	-	13	1	8	4	-	1	-	D	1	-	8	-	PP

29. táblázat. A Futómacskás-víznyelőbarlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 29. Data of mist-nettings at Futómacskás Cave.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A látogatás ritka, még a barlangkutatók is ritkán bukkannak fel. Veszélyt a bejárat bármikor várható beomlása jelent, ezért biztosítani és ráccsal ellátni volna szükséges.

Kislődi bányavágat

Település: Kislőd (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: XN92C3

Tszf.: 364 m

Leírás: A bányavágat befoglaló kőzete középső eocén mészkő, a járatok összhosszúsága 1341 m. A felhagyás éve 1975, az első denevérfelmérésig (1995) bejárata hol el volt falazva, hol ki volt bontva. Nyílegyenes és vízszintes, 1100 m-es szállítóvágatához jobbról 5 kisebb villamos fülke, balról egy mozdonyszín, egy villamos kamra és egy robbanóanyag-raktár, mint oldalág csatlakozik, utóbbi merőleges törésekből álló labirintus. Átlagosan 2,5 m széles és magas is a klasszikus, íves szelvényű vágat, mely jobbára „szálkőben" megy (meglehetősen morzsalékos, murvás), helyenként betonidomkővel biztosított szakaszok váltják ezt fel. A tároló 2/3-ánál lévő 84,5 m hosszú kitérőnél a járat szélesebb és magasabb is. Lejtaknákban, légfeltörésekben végződik, belső harmada bauxitsáros, vizes, legbelül nehezen járható. Bejárata jelenleg betonidomkővel el van falazva, rajta vastag kazánlemezből készített ajtó van biztonsági zárral, két, fekvő téglalap alakú röpnyílással. A lezárás denevérvédelmi szempontból megfelelő. A bányában légmozgás nincs, a hőmérséklet 7-9 fok körüli. Védetté nyilvánítása folyamatban van.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Myotis sp.*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
1995.12.28.	3	4	2	8	1	-	-	2	4	29	PP
1996.03.03.	2	4	2	10	-	2	-	-	5	5	PP
1996.12.28.	3	4	2	15	2	-	-	1	1	10	PP
1997.02.03.	6	3	3	17	1	-	-	-	3	10	PP
1997.11.29.	3	3	12	12	3	-	-	-	3	6	PP
1997.12.27.	3	2	11	8	2	-	-	1	2	3	PP
1998.03.14.	3	2	11	20	3	-	2	-	1	6	PP
1998.12.28.	4	3	10	23	-	1	-	-	7	21	PP
1999.12.29.	3	6	12	18	2	-	-	1	7	24	PP
2001.12.27.	4	5	25	25	1	-	-	-	9	27	PP
2002.02.23.	3	4	28	53	2	-	-	-	5	10	PP
2002.12.28.	4	5	29	33	-	-	-	3	9	62	PP
2003.03.02.	2	3	31	60	5	-	-	-	8	2	PP
2004.01.03.	3	6	23	39	3	-	-	1	5	28	PP
2004.02.28.	3	7	29	36	2	1	-	-	8	3	PP
2005.01.04.	2	8	39	31	2	1	-	-	8	2	PP
2005.03.02.	3	9	38	38	-	-	1	-	10	6	PP
2006.01.03.	2	6	39	17	3	-	-	1	5	11	PP
2006.03.08.	3	8	37	27	6	-	-	-	5	-	PP

30. táblázat. Megfigyelési adatok a Kislődi bányavágatból.
Table 30. Data of visual observations in Kislőd, bauxite mine.

Egyéb adatok:

Dátum/ date	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Mbra*	*Ppip/ pyg*	*Eser*	*Nnoc*	*Nlei*	*Paur*	*Paus*	*Bbar*	Author
1996.07.22.	4	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	1	-	PP
1997.07.23.	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	PP
1998.07.11.	D	V	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	3	PP
1998.07.19.	V	D	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	PP
1998.08.19.	-	-	4	-	5	1	2	1	-	-	2	-	-	2	-	37	PP
1999.06.16.	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	1	-	-	2	-	2	PP
1999.07.19.	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	PP
2002.08.28.	-	-	3	-	9	-	5	2	-	-	8	1	-	16	-	65	PP
2003.07.20.	-	-	5	2	-	-	-	1	-	-	8	-	-	-	-	2	PP
2004.08.23.	D	-	4	-	13	-	8	-	-	-	1	-	1	1	-	23	PP
2005.09.12.	F	D	3	1	2	-	3	-	-	-	1	1	-	6	-	12	PP
2006.09.04.	-	-	10	-	5	-	5	-	-	1	1	D	-	2	-	18	PP

31. táblázat. A Kislődi bányavágatnál végzett hálózások eredményei.
Table 31. Data of mist-nettings at Kislőd, bauxite mine.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Korábban a rendszeres bejárás a bányában maradt anyagokért zavarást jelentett. Emiatt le is zárták nem egyszer a bejáratot. Ez rendeződött, mert az anyagok elfogytak, a bejárat pedig végleges és jó lezárást kapott. A tervek között szerepel egy információs tábla kihelyezése is.

Bújó-lik

Település: Ajka (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Padragi-víznyelő barlangja, Padragi-víznyelőbarlang, B-1-es víznyelőbarlang, Bújólik víznyelőbarlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4430-12

UTM-kód: XN91C2

Tszf.: 365 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete nummuliteszes középső-eocén mészkő, összjárathossza 208 m. A közelmúltig bontás, kutatás alatt álló, erősen zavart barlang. Ennek befejeztével jó adottságú denevérszállásnak ígérkezik. A bejárata hasadékszerű, befelé menet veszélyesnek látszik, valójában kötél nélkül is leereszkedhetünk benne. Lezárása nincs. Szűk járatok és kanyonszerű, oldott termek váltják lent egymást.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Myotis sp.*	*Paur*	*Bbar*	Author
1996.03.02.	1	15	-	2	-	-	-	-	PP
1996.12.27.	1	11	1	-	-	-	-	-	PP
1997.12.27.	2	9	-	-	1	-	1	-	PP
2004.01.03.	-	11	2	-	-	-	1	3	PP
2005.03.02.	2	16	1	-	-	1	-	1	PP
2006.03.08.	3	23	2	-	-	-	-	1	PP

32. táblázat. Megfigyelési adatok a Bújó-likból.
Table 32. Data of visual observations in Bújó-lik Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mdau*	*Mbec*	*Mbra*	*Paur*	*Bbar*	Author
1994.09.01.	-	-	4	-	1	3	2	PP
2006.09.05.	D	3	1	2	-	3	4	PP

33. táblázat. A Bújó-liknál végzett hálózások eredményei.
Table 33. Data of mist-nettings at Bújó-lik Cave.

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	Author
1991.06.02.	1	-	GyCs
1991.08.11.	-	1	GyCs
1991.10.05.	-	2	GyCs
1991.10.24.	1	9	GyCs
1991.11.23.	-	9	GyCs
1991.12.07.	1	10	GyCs
1991.12.08.	-	8	GyCs
1991.12.14.	-	9	GyCs
1991.12.15.	-	10	GyCs
1991.12.22.	-	10	GyCs
1991.12.29.	-	12	GyCs

34. táblázat. Gyurman Csaba 1991. június 2-a és 1991. december 29-e közötti R. hipposideros és M. myotis megfigyelései a Bújó-likból.
Table 34. Data of visual observations of R. hipposideros and M. myotis in Bújó-lik Cave by Csaba Gyurman between 2.06.1991. and 29.12.1991.

1993. december 9-én a sokkal biztosabb fajismerettel rendelkező Régensperger Tamás járt a barlangban és 8 pld. közönséges denevért, 2 pld. kis patkósdenevért valamint 1 pld. vízi denevért jegyzett fel.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A kutatások végeztével, a zavarás csökkenésével várhatóan nőni fog denevérvédelmi jelentősége. A bejárat elég ijesztő látvány ahhoz, hogy ne kelljen ezen a helyen lezárással akadályozni a denevérek mozgását.

Pokol-lik

Település: Ajka (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Buvó-lik, Bujó-lik, Savanyú Jóska barlangja, Padragi Pokol-lik

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4430-405 (ideiglenes!)

UTM-kód: XN91D1

Tszf.: 365 m

Leírás: A barlang befoglaló kőzete nummuliteszes középső-eocén mészkő, teljes járathossza 18,9 m. Valójában egyetlen nagy, enyhén lejtős, teremszerű járat széles szádával.

Megfigyelési adatok: 35. sz. táblázat

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Turistaút és lépcsősor vezet fel hozzá, ezért nyilván erősen látogatott. Ennek is lehet következménye a szerény telelő denevérállomány, de nem kizárt, hogy eredendően sem jelentős telelőhely. Szerkezetéből, lejtéséből adódóan hideg, ezt a megfigyelt fajok is alátámasztják. Véleményem szerint legcélszerűbb ennek a barlangnak a

látogatható funkcióját megtartani, hiszen ilyenre is szükség van. (út és lépcső nélkül kevesen vállalkoznának felmászni hozzá.)

Dátum/*date*	*Mmyo/bly*	*Mdau*	*Paur*	*Bbar*	Author
1996.03.02.	5	1	1	-	PP
1996.12.27.	1	-	-	-	PP
1997.12.27.	4	-	-	-	PP
2004.01.03.	1	-	1	2	PP
2004.02.28.	-	-	1	-	PP
2005.03.02.	1	-	1	-	PP

35. táblázat. Megfigyelési adatok a Pokol-likból.
Table 35. Data of visual observations in Pokol-lik Cave.

Inotai karsztvízakna

Település: Várpalota (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Inotai 2. sz. karsztvízakna, Karsztkút

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4421-79

UTM-kód: BT83C4

Tszf.: 156 m

Leírás: Egykor karsztvíz kitermelésére szolgáló mesterséges üreg, mely természetes járatrészeket is keresztezett. Két 40 m körüli, függőleges akna vezet le a vízszintes járatokba, melyek összhosszúsága több száz méter. Az aknákat összekötő, hidegebb, rövid „főág" mellett jórészt álló levegőjű, meleg oldaljáratokból áll. A nehéz megközelíthetősége miatt lent a kis patkósdenevéreken kívül csak alkalmilag van más faj, denevérfaunája szegény, de létszáma jelentős. Védetté nyilvánítása folyamatban van.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Reur*	*Rhip*	*Paur*	*Paus*	Author
1996.03.01.	1	22	3	1	PP
1996.10.19.	-	27	-	-	PP
1996.12.29.	-	26	-	3	PP
1997.12.01.	-	50	-	-	PP
1997.12.29.	-	19	-	1	PP
2001.12.28.	-	82	-	4	PP
2002.02.16.	-	48	-	1	PP
2002.12.25.	-	88	-	-	PP
2003.03.08.	-	43	-	-	PP
2003.11.07.	-	126	-	-	PP
2004.02.26.	-	104	-	-	PP
2005.03.03.	-	62	-	-	PP
2006.01.07.	-	96	-	-	PP

36. táblázat. Megfigyelési adatok az Inotai kasztvízaknából.
Table 36. Data of visual observations in Inota, karst water shaft.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Paus*	Author
1996.07.09.	2	2	PP
1996.09.08.	21	-	PP

37. táblázat. Az Inotai kasztvízaknánál végzett hálózások eredményei.
Table 37. Data of mist-nettings at Inota,karst water shaft.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Az itt élő kis patkósdenevér kolónia folyamatos veszélynek van kitéve. Korábban illetéktelenek jártak le többek között denevérekért is, szórakoztatási céllal (társaságban elengedték őket). A behatolások miatt az önkormányzat rendszeresen, előre bejelentés nélkül eltömedékeli, lebetonozza. Hogy a denevérek eddig még nem pusztultak bent tömegesen, az csak a dacoló érintetteknek köszönhető, akik nagyon rövid idő alatt újra feltörik. Ugyanők azonban mulatozással, tűzgyújtással veszélyeztetik az állatokat. Szerencsére van egy kábelcsatorna, ami az ügyes kis patkósdenevér számára még éppen átrepülhető. Ilyen körülmények között él a Bakony legnépesebb kis patkósdenevér telelő kolóniája, és a kevés szülőkolónia egyike. Megoldási javaslatunk nincs.

Kincsesi altáró

Település: Kincsesbánya (Fejér megye)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: BT93B4

Tszf.: -

Leírás: Egykori bauxitbánya szállítóvágata, több száz méter egyenes alagút, mely 2-3 m magas és széles is. Betonidomkővel biztosított és biztosítás nélküli szakaszok váltakoznak, a falakat mindenütt sötétszürke por borítja. Oldalfülkék vannak, elágazás csak a végén található, legbelül széndioxidos, huzat észlelhető. Jelentősége a közönséges denevérek szempontjából volt nagy, amíg a közelben létezett egy 150 példányos szülőkolónia (azóta kizárták őket). Néhány éve magántulajdonba került, azóta többször eltömedékelték a bejáratot, de azt mindannyiszor kibontotta valaki. Így is előfordult denevérpusztulás (3 pld. kis patkósdenevér). Közönséges és kis patkósdenevérek telelőhelye, nászidőszakban is van csekély forgalma. Egy itt jelölt közönséges denevér Kislődön a bányában is megkerült egyszer.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	*Mdau*	*Paur*	Author
2002.02.24.	3	3	1	1	PP
2005.12.05.	4	5	-	1	PP

38. táblázat. Megfigyelési adatok a Kincsesi altáróból.
Table 38. Data of visual observations in Kincses, adit.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mdau*	*Eser*	*Paur*	Author
1996.07.10.	2V	-	-	-	-	PP
2003.07.23.	1	8	1	5	3	PP

39. táblázat. A Kincsesi altárónál végzett hálózások eredményei.
Table 39. Data of mist-nettings at Kincses, adit.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Ígéretes hely, de beavatkozást igényel. Nemcsak a bejáratot kellene véglegesen ráccsal lezárni, de belül búvóhelyeket, kapaszkodási lehetőségeket kéne kialakítani, hiszen a nagyon poros falak nem alkalmasak, csak helyenként erre. A denevérek ismerik, így várhatóan betelepülne. A huzat okának felderítése fontos feladat. A tulajdonossal fel kell venni a kapcsolatot, és ápolni érdemes.

Mecséri robbanóanyag-raktár

Település: Mecsér (Veszprém megye)
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -
UTM-kód: BT84A4
Tszf.: -
Leírás: A balinkai szénbányához tartozó robbanóanyag-raktár, ennek megfelelően két bejárata van, közte a nagyjából U-alakú járat merőleges törésekkel labirintusszerű. A falak téglával borítottak, ki vannak fugázva, így kevés a búvóhely, rés. A teljes járathossz 100 m felett van, felmérve nem lett. Néhány éve magántulajdonba került, ekkor eltömedékelték a bejáratokat sok teherautónyi anyaggal. Jelenleg sem ember, sem denevér számára nem járható.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	*Mnat*	*Paur*	*Paus*	*Bbar*	Author
1996.12.29.	-	-	-	1	1	-	PP
2000.03.05.	2	1	-	-	-	-	PP
2001.12.30.	-	-	2	-	3	3	PP

40. táblázat. Megfigyelési adatok a Mecséri robbanóanyag-raktárból.
Table 40. Data of visual observations in Mecsér, explosive depository.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Paur*	*Bbar*	Author
1996.09.09.	1	3	PP

41. táblázat. A Mecséri robbanóanyag-raktárnál végzett hálózások eredményei.
Table 41. Data of mist-nettings at Mecsér, explosive depository.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Az egyik bejáratot feltétlenül meg kéne nyitni, mert zavarással egyáltalán nem veszélyeztetett, ideális szálláshely lenne. Denevérállománya nem volt kiemelkedő, de zavartalanság esetén biztosan betelepülne. Megnyitása esetén a

magántulajdon ellenére rácsos lezárás lenne szükséges. Bent búvóhelyek kialakítását, kint a szellőző-kürtők lezárását kellene még megoldani.

Ereszes-zsomboly

Település: Hárskút (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Homod-tetői-barlang, H-1, Homoród-tetői-barlang, Danaidák-barlangja

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4411-19

UTM-kód: YN12B2

Tszf.: 424 m

Leírás: Széles töbör aljában kis aknával kezdődik, majd szűk vízszintes és tág függőleges járatok egymás utáni láncolata a barlang, mely időszakosan láthatóan nyel vizet. Hossza 28, mélysége 16 méter. Jelentőségét denevéreink szempontjából még nem ismerjük.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	*Mdau*	Author
2005.01.04.	1	1	1	PP

42. táblázat. Megfigyelési adatok az Ereszes-zsombolyból.
Table 42. Data of visual observations in Ereszes Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mdau*	*Mbec*	*Nnoc*	*Paur*	Author
2004.08.19.	D	1	2	2	1	4	PP

43. táblázat. Az Ereszes-zsombolynál végzett hálózások eredményei.
Table 43. Data of mist-nettings at Ereszes Cave.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Turista út nem vezet hozzá, nem könnyű megtalálni, viszont bejárni sem. Így aztán nem tűnik veszélyeztetettnek, nem igényel beavatkozást sem.

Öreg-köves-víznyelőbarlang

Település: Nagyvázsony (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Macska-liki III. sz. víznyelő barlangja, M-4-es víznyelőbarlang, Gyűrkőzős-nyelő, Csemete-kerti-víznyelő, Ménesakol-árki 4.sz. víznyelő barlangja, Öreg köves-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4430-9

UTM-kód: XN91C4

Tszf.: 414 m

Leírás: Nagy töbör alján több bejárattal nyílik a bent összefüggő rendszer, melynek összjárathossza mára eléri a 270 m-t. Jelenleg is aktívan kutatott, feltárás alatt áll, denevéreinek vizsgálata csak a közelmúltban kezdődött el. A telelő adatok biztatóak, legújabban pedig egy nászidőszaki hálózás közepesen erős denevérnászt mutatott. A hely bakonyi léptékben jelentős denevérszállás.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Mmyo/bly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Eser*	*Paur*	*Paus*	*Bbar*	Author
2005.03.02.	2	-	2	-	-	2	-	1	4	PP
2006.03.08.	-	1	3	1	1	-	4	-	2	PP

44. táblázat. Megfigyelési adatok az Öreg-köves-víznyelőbarlangjából.
Table 44. Data of visual observations in Öreg-köves Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mbly*	*Mdau*	*Mnat*	*Mbec*	*Mmys*	*Paur*	*Bbar*	Author
2006.09.06.	D	1	10	7	8	1	7	1	PP

45. táblázat. Az Öreg-köves-víznyelőbarlanjánál végzett hálózások eredményei.
Table 45. Data of mist-nettings at Öreg-köves Cave.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Elsődleges zavaró hatás a barlang feltárása, kutatása, turizmussal nemigen érintett. Sajnos itt kedvezőtlen tapasztalatok voltak, télen találtunk visszaakasztott, véresre sebzett pisze denevért, otthagyott barlangi overallban meghúzódott kései denevért. A Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetsége elmondása szerint a legtöbb telelő állatnak szállást nyújtó járatban nem terveznek bontást. A jövőre nézve meg kell állapítani itt is a más denevéres helyeken érvényben lévő korlátozást a téli időszakra. Más védelmi intézkedés nem látszik szükségesnek.

Gyenes-pusztai-barlang

Település: Hárskút (Veszprém megye)

Egyéb elnevezések: Gy-7, Zsivány-barlang, Szentgáli-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 4411-12

UTM-kód: YN03C3

Tszf.: 273 m

Leírás: Varázslatos bejáratú denevérszállásról van szó, amennyiben a barlang egy középkorú bükk tövében, a gyökerek között nyílik kényelmes szádával. Rövid lejtő után egy vízszintes felső járatra, és egy tovább lejtő alsó járatra ágazik, utóbbi végén oldott, gömbüst mennyezetének látszó kis terem van. A járatok összes hossza mindössze 20 m. A barlangban rengeteg a csont, nagyon sok állat használhatta rejtekül. Felépítéséből adódóan meglehetősen hideg hely, amit az itt telelő denevérfajok is mutatnak.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Myotis sp.*	*Paus*	Author
2005.03.01.	-	3	1	-	PP
2005.12.05.	3	2	-	1	PP

46. táblázat. Megfigyelési adatok a Gyenes-pusztai-barlangból.
Table 46. Data of visual observations in Gyenes-pusztai Cave.

Egyéb adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mbec*	*Paur*	Author
2004.08.24.	D, V	1	1	3	PP

47. táblázat. A Gyenes-pusztai-barlangnál végzett hálózások eredményei.
Table 47. Data of mist-nettings at Gyenes-pusztai Cave.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Térképen is szerepel és rendkívül nyilvánvaló helyen van – a gyenes-pusztai volt erdészház mellett –, nagyon könnyen bejárható barlang. A 100 m-nél is közelebb lévő régi épületben kis patkósdenevér szülőkolónia van, a telelő példányok minden bizonnyal innen származnak. Zavartalansága esetén lehetséges, hogy az egész kolónia itt telelne, de ennek a fajnak megvannak a tradicionális és védett telelőhelyei, emiatt felesleges a gyönyörű bejáratot lezárással elcsúfítani.

Összefoglalás

A Bakony földalatti szálláshelyein élő denevérállomány jellemzőinek legtömörebb összefoglalása, hogy kis létszámú, de fajgazdag. Nincsenek ezres kolóniák, mint a Bükkben, vagy más hegyvidékeinken, de más területen nem tapasztalhatóak ilyen magas fajszámok, amik nem csak egy-egy, hanem sok barlangra jellemzőek. Pozitívan befolyásolják az eredményeket a nászidőszaki hálózások, amik vitathatóan a barlang vagy bánya denevéreit mutatják, de meggyőződésünk szerint ezek az állatok a hely miatt gyűlnek ott és akkor össze, vagyis a hely hiányában másutt lennének, következésképpen az adott hely denevérei. Így összesítve nem ritka a Bakonyban a 10 faj feletti reprezentációjú hely sem. 100 példány feletti telelő közössége csak 8 helynek van, a legnagyobb, valaha észlelt példányszám mindössze 351 állat (Csengő-zsomboly), a legnagyobb, télen egyszerre megfigyel fajszám 10 faj (Hajszabarnai Pénz-lik). Nyáron a földalatti szállások az Inotai karsztvíz-akna kivételével szinte üresek. Erős a barlangkutatás a hegységben, ezáltal egyre több ismert barlang van illetve egyre hosszabban ismertek a barlangok. A mesterséges üregek száma is jelentős a megszűnőben lévő bányászat következtében. Ugyanakkor elég erős emiatt a zavarás is. A jelentős barlangoknak hozzávetőleg a fele le van zárva, a feltörés ritka. A jövőben további néhány helyen lezárást kell készíteni vagy javítani. Az állományok fajösszetétele, a fajok egyedszámarányai nem változtak jelentősen az utóbbi 15 évben. Kimutatható csökkenés a nagy Myotis-fajok esetében van, a kis patkósdenevér állománya viszont határozottan erősödik. A nagy patkósdenevér várhatóan ki fog pusztulni a hegységből, a hosszúszárnyú denevér a '80-as években vált tömeges fajból alkalmi előfordulóvá. Jellegzetes címerfajok a hegységben a pisze denevér (az egyik leggyakoribb barlangi előforduló), valamint a horgasszőrű denevér (a Csengő-zsomboly európai viszonylatban is kiemelkedő szálláshelyük).

Köszönetnyilvánítás: E munkában felhasznált adatok gyűjtéséhez nagyon sokan sok módon hozzájárultak. A felméréseken velünk voltak: Abdai Éva, Andor Beáta, Barti Levente, Boldogh Sándor, Dombi Gizella, Dombi Imre, Fehér Csaba Endre, Forrásy Csaba, Földvári Mihály, Galambos István, Gecse Tímea, Godzsa Péter, Gyebnár János, Hettman Andrea, Kiss Ádám,

Kocsi Xénia, Korbély Barnabás, Kószás Vendel Attila, Lakat Ferenc, Lovászi Péter, Márton Gábor, Máté Balázs, Mészáros József, Mireider András, Molnár Andrea, Molnár Miklós, Nagy Zoltán, Nardai Sándor, Péter és Gergely, Német Tibor, Primusz József, Régensperger Tamás, Sinka Gábor, Somay Gergely, Somogyvári Orsolya, Staudinger István, Szabó Huba, Szabó László, Szántó László, Szolga Ferenc, Szűcs Erzsébet, Takács Attila, Vágner Norbert, Vesztergom Norbert, Zsebők Sándor és még sokan mások. A munkát anyagilag, hellyel, terepjáróval, szellemileg és lelkileg támogatta a Bakonyi Természettudományi Múzeum (Zirc), itt külön köszönet illeti Kasper Ágotát, Galambos Istvánt, Harmat Beátát (és férjét, Horváth Ferencet), Barta Zoltánt, Kutasi Csabát, Szurgyi Zsuzsát. Köszönet a Pangea Egyesület kollektívájának, akik éveken át társaink voltak, otthont adtak a Bakonyban, ugyanígy a zirci ciszterci testvéreknek (néhai Vilmos atya, Jusztin atya) is hálával tartozunk. Köszönet Forrásy Csabának, hogy számtalan dologban, a Környezetvédelmi Minisztériumnak, hogy anyagilag támogatta a felméréseket. Köszönet a Balatoni Nemzeti Parknak (Cservenka Juditnak, Korbély Barnabásnak, Primusz Józsefnek, Zábrák Károlynak), a Duna-Ipoly Nemzeti Parknak (külön is: Juhász Mártonnak), a Bakonybéli és Farkasgyepűi Erdészetnek (Korn Ignácnak), a VERGA erdészeinek (Istenes Józsefnek és Kirkeszner Tamásnak), a Bakonyi Bauxitbánya Kft-nek (külön is: Károly Ferencnek), Müller István arborétumvezetőnek (Zirc), Vígh József kerületvezető erdésznek támogatásukért. Külön köszönet az Alba Regia Barlangkutató Csoportnak, hogy befogadtak a Bakonyba, elláttak szállással, hasznos információval. Szentgáli bejutásainkat Móri Lajos és Buchwald Bernadett, majd Tóth József segítette, később Schafer István Zsolt és a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetsége, akiknek szintén köszönet. Feleségem, Molnár Andrea nemcsak itthon viselte, hanem nászhálózási rekordok naplóvezetőjeként a bőrén is érezte a munka következményeit.

Irodalom

Ilosvay, Gy. & Szitta, T. 1980. A zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum gerinces (Vertebrata) gyűjteménye. A Veszprém Megyei Múzeumok közleményei. 15, Veszprém

A Zempléni-hegység mesterséges üregeinek denevérfaunisztikai felmérése

Géczi István
3980 Sátoraljaújhely, Jókai Mór u. 7

Bevezetés

A Zempléni-hegység harmadidőszaki vulkáni kőzetekből álló területe nagyméretű természetes üregekben szegény. Ugyanakkor a sziklafalak rései, hasadékai számos faj egyedei számára biztosítanak emberi zavarástól mentes rejtekhelyet. A vulkáni működés eredményeként képződött ércek és ásványok több évszázados bányászata következtében számos bányatáró és akna található a Telkibánya fölé magasodó Gyepű-hegy és Kánya-hegy, a Füzérradvány fölötti Korom-hegy – Korom-tető gerinc és a Sátor-hegyek területén. A hegylábi területek szőlő termesztése és a jól megmunkálható tufa kőzetek több ezer pince kialakítását eredményezték. Egy részük rövid, egyágú, változó hőmérsékletű, a denevérek részére csak alkalmi tanyahelynek alkalmas. Nagyobb részük a természetes eredetű barlangokra jellemző fizikai jellemzőkkel rendelkezik. Egyes helyeken több száz méteres pincerendszerek is kialakításra kerültek. Jelentős részük napjainkra elvesztette gazdasági funkcióját, ember által ritkán vagy egyáltalán nem látogatott.

Az 1990-es évekig nagyon kevés adat állt rendelkezésre a Zempléni-hegység denevérfaunájáról. Irodalmi adatok Paszlavszky (1918), Vásárhelyi (1939), Schmidt & Topál (1970–71), Bihari (1990), Endes (1989, 1990), Gombkötő et al. (1996) után, átfogó kép kialakítására tett kísérletet az épületlakó fajokról Bihari (1990), Bihari & Gombkötő (1993), Bihari (1996), Géczi (1997). Az 1989-től kezdődően zajló épületmonitorozás és az 1993–2004 között folytatott faunisztikai mintavételezés jelentősen kibővítette a Zempléni-hegység denevérfaunájára vonatkozó ismereteket (Géczi 1998–99). Az erdei élőhelyekhez kötődő fajok helyzetéről Géczi (2000. Szabadkígyós) vázolt fel átfogó képet. Tovább bővítette az ismereteket a mesterséges üregek célzott „Denevérvédelmi szempontú vizsgálata" programja keretében (2000-2006) végzett felmérés és monitoring.

Pincék felmérése a nyári félévben, a szellőző nyílásokon bevilágítva történt, mely az üregek torokrészét érintette. A téli félévben a pincék kisebb részének átvizsgálása spontán módon, a pincesoron talált tulajdonos segítségével történt. A már ismert telelőhelyek esetében otthonában is felkerestük a gazdákat, segítségüket kérve a felmérésekhez. Pár esetben a gazdátlan, ajtó nélküli pincéket is átvizsgáltuk. Olyan pincékben is teleltek denevérek, amelyeket rendszeresen felkeresnek tulajdonosaik, amelyekben bort tárolnak, illetve rendszeresen kisebb mennyiségben must is forr, mustgáz is képződik.

A bányák (tárók, aknák) esetében egyaránt került sor téli átvizsgálásra, illetve a bejáratok mellett függönyhálók, esetenként detektor segítségével végzett őszi és tavaszi faunisztikai vizsgálatra. Több esetben csak hálózásra nyílt mód a szűk nyílás mellett. Az eredmények alapján a Telkibánya határában és a Korom-hegyen található bányák egyaránt párzó és telelő helyek.

Eperjessy pince

Település: Erdőbénye

Területi szűkítés: Barnamáj

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU24D1

Leírás: A Hegyalja területén ismert egyik leghosszabb denevérek által lakott pince. Riolittufa és vegyes tufa kőzetekbe vájták. Bor tárolására több évtizede nem használják. A tulajdonos gazdasági hasznosítását a jövőben sem tervezi. A bejárata keleti irányba, közvetlenül a felszínre nyílik. A kőboltozatos bejáratot követő 2-3 m-es szakasz omladékos, beszakadással fenyeget. A 60 m hosszú pincerendszer többi része jó megtartású, biztonságosan járható. Átlagosan 2 m magas és 0,8 m széles járat köt össze nyolc különböző méretű üreget. A kisebb üregek 2-3 m2, a legnagyobb kb. 10 m2 kiterjedésű. A pince két eltérő szinten elhelyezkedő részre osztható, melyek között csigalépcső biztosítja a közlekedést. A bejárattól távolabbi, magasabban elhelyezkedő rész télen-nyáron jól érezhetően melegebb. A legmelegebb helyen nagyobb mennyiségű régebbi eredetű guanó található. Mint denevér élőhely 2000 tavaszán vált ismertté. Állapota 2001-2006 folyamán érdemben nem változott, esetleg csak kis mértékben romlott. A pince helyiségeit az ellenőrzésektől eltekintve emberi zavarás nem éri.

A járatrendszer hasadékoktól mentes, lámpával megvilágítva jól áttekinthető. 2000-2006 folyamán 13 alkalommal került átvizsgálásra.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paus*	*Plecotus sp.*	*Bbar*	*indet sp.*
2000. 03. 08.	5	3	-	-	-	-
2001. 01. 20.	-	1	-	1	-	-
2001. 04. 03.	1	2	-	-	-	-
2001. 06. 27.	-	-	-	-	-	-
2001. 08. 10.	-	-	-	-	-	2
2001. 08. 12.	1	-	-	-	-	-
2002. 10. 03.	2	2	-	-	-	-
2003. 01. 25.	17	1	-	-	-	-
2003. 04. 03.	15	2	-	-	-	-
2004. 02. 19.	19	2	-	-	-	-
2004. 07. 23.	1	-	-	-	-	-
2004. 12. 28.	14	1	1	-	-	-
2006. 02. 18.	5	3	-	2	1	-

1. táblázat. Megfigyelési adatok az Eperjessy-pincében.
Table 1. Data of visual observations in Eperjessy Cellar.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pincét a boltozott bejáratot követő rész beomlása, a bejárat elzáródása veszélyezteti. A bejárat állapota 2001-06 folyamán tovább romlott. Szükséges a pince bejárati részének megerősítése, a torok rész omlásmentesítése. A jelenlegi állapot megőrzésével biztosítható a denevérek zavartalansága.

Lőcse-tanya pince

Település: Erdőbénye

Területi szűkítés: Dió-kút

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU24A4

Leírás: A szőlővel beültetett terület aljában található. A hegyaljai szőlőtermesztés és borkészítés eredményeként jött létre. (A bejárat fölé az 1914-es szám van vésve.). Az üreget riolittufába vájták. Bor tárolására ismeretlen ideje nem használják. A bejárata Ny-DNY-i irányba, közvetlenül a felszínre nyílik. A kb. 100 m hosszú pince jó megtartású, biztonságosan járható. Átlagosan kb. 2-2,5 m magas és kb. 3-3,5 m széles, tágas bányajárat jellegű. 2000 őszén vált ismertté. Állapota az elmúlt években érdemben nem változott. 2000. és 2003. között 6 alkalommal került sor a pince bejárására. Magányos egyedek alkalmi szállásának bizonyult.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*
2000.10.15.	2	-
2001.01.20.	1	1
2001.04.04.	-	-
2002.10.03.	-	-
2003.01.25.	-	-
2003.04.03.	1	1

2. táblázat. Megfigyelési adatok a Lőcse-tanya pincéjében.
Table 2. Data of visual observations in Lőcse-tanya Cellar.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Új tulajdonosa borászati célú hasznosítását tervezi.

Füzérradvány római katolikus parókia

Település: Füzérradvány

Területi szűkítés: Táncsics M. u. 12.

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU37D4

Leírás: A római katolikus parókia kertjében található pince denevér telelő hely. Áthalmozott riolittufa kőzetbe vájták. Ismeretlen ideje nem használják. A bejárata délkeleti irányba nyílik. Az egész pince omladékos, nagy lapokban szakadnak le a tufarétegek. Hosszútávon beszakadással fenyeget. A kb. 15 m hosszú pince egyetlen nagy üreget képez. Átlagosan kb. 1,8 m magas és kb. 3 m széles. Legmélyebb pontján kb. 15 cm átmérőjű szellőző akna található, mely a felszín közelében eltömődött. 2001-05 folyamán állapota jelentősen tovább romlott, bejárati része rövid időn belül beomolhat. 5 alkalommal került sor a pince bejárására. Minden alkalommal a pince ugyanazon részén, az egykori szellőző akna aljában kerültek megfigyelésre a telelő csonkafülű denevérek. A telelő állatok kis egyedszáma nem ad módot a pár éven belül bekövetkezett változásból megbízható következtetés levonására. A csonkafülű denevér kevés ismert Zemplén-hegység-i telelőhelyeinek egyike.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Mema*
2000. 01. 21.	5
2001. 07. 15.	-
2002. 02. 20.	4
2003. 03. 01.	4
2005. 01. 06.	2

3. táblázat. Megfigyelési adatok a füzérradványi római katolikus parókián.
Table 3. Data of visual observations in the clergy-house inFüzérradvány.

Egyéb adatok: az épület lakója a 90-es évtized telein hasonló nagyságú állományokat figyelt meg.

Irodalmi adatok: Géczi 1998-99, 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pincét a tufarétegek folytatódó leszakadása, a teljes beomlás veszélyezteti. Állaga folyamatosan romlik. Javasolt a pince omlásmentesítése, denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása.

Fonyi pincesor

Település: Fony

Területi szűkítés: a település északi pereme

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU26B2

Leírás: A hegyaljai szőlőtermesztés és borkészítés eredményeként jöttek létre. Áthalmozott riolittufa és tufit kőzetekben kerültek kialakításra. Egy patakvölgy két oldalán sorakoznak. A pincék többsége elhanyagolt, 10%-a lezáratlan. Közel fele a tulajdonos által ritkán látogatott vagy egyáltalán nem használt. A lezáratlanok omladozóak, a lejáratott követő részük rövid, 5-10 m. 2002-ben és 2004-ben egy-egy alkalommal került sor a pincesor bejárására, 68 db pince lehetőség szerinti átvizsgálására.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*
2002. 07. 04.	-	15 (13 ad., 2 juv.)
2004. 07. 23.	1	18 (14 ad., 4 juv.)

4. táblázat. Megfigyelési adatok a fonyi pincesoron.
Table 4. Data of visual observations in the cellars of Fony.

Irodalmi adatok: -

Egyéb adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pincéket a boltozott bejáratok beomlása, a bejáratok elzáródása veszélyezteti. Javasolt a pincék omlásmentesítése, a tulajdonosok tájékoztatása.

Füzérkajatai üregek és pincék

Település: Füzérkajata

Területi szűkítés: Pap-hegy, Rednek-kút

Egyéb elnevezések: barlanglakások
UTM-kód: EU37D1
Leírás: Az üregek a Pap-hegy délkeleti oldalában középkorú erdővel benőtt völgytalpból nyílnak. A hagyományos mezőgazdasági termékek tárolására hozták létre a tucatnyi kisméretű pincét. Nagyobb részük önálló üreg, egy részük közös járatból nyílik. Áthalmozott riolittufába lettek kialakítva. Állaguk változó. A felszínhez közelebb találhatóak omladékosak, a mélyebben elhelyezkedők jó megtartásúak. Hosszú ideje nem használják őket. A legtöbb bejárata majdnem teljesen feltöltődött törmelékkel. A bejáratok Ny-i, Ény-i irányba nyílnak. A többség 4-5 m-es. Átlagosan 1,5-2 m magasak. Téli hőmérsékletük alacsony. Alatta marad a kistájra jellemző középhőmérsékletnek. 1999 nyarán váltak ismertté. Állapotuk 2001-03 folyamán érdemben nem változott. A pincék a Rednek-kút forrásvízét hasznosító mini vízmű körülkerített telepéről nyílnak. 1999-2003. év folyamán 5 alkalommal került sor az üregek teljes vagy részleges átvizsgálására. Hasadékokkal átjártak, nehezen, részben egyáltalán nem átvizsgálhatóak. Magányos egyedek alkalmi szállásának bizonyult egy-egy üreg.
Megfigyelési adatok:

Dátum	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	*Myotis sp.*	*Bbar*
1999. 07. 09.	-	-	-	1	-
2000. 07. 13.	1	-	-	1	-
2002. 08. 08.	1	1	-	1	-
2003. 03. 06.	-	-	1	1	1

5. táblázat. Megfigyelési adatok a füzérkajatai barlanglakásokban.
Table 5. Data of visual observations in the caves near Füzérkajata.

Irodalmi adatok: Géczi 1999
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A fő veszélyforrás a bejáratok lassú feltöltődése, elzáródása, egyes üregek esetében az üreg beomlása. Megfelelő kezelés, karbantartás hiányában várható állaguk folyamatos romlása. Javasolt az üregek, mint potenciális denevér élőhelyek, állapotának folyamatos figyelemmel kísérése, a terület tulajdonosával/tulajdonosaival az üregekre vonatkozó szándékok tisztázása.

A kékedi "forrás-barlang"
Település: Kéked
Területi szűkítés: Fürdő u. 13.
Egyéb elnevezések: -
UTM-kód: EU27C2
Leírás: A "forrás-barlang" a kékedi fürdő területén, a kádas fürdő épülete alatt található. Aljzata és oldalfalai alsó része piroxén-amfiboldácit, oldalfalai felsőrésze és boltozata mesterséges felépítmény, a kádas fürdő épületének alapja. A forrás vize gyógyvíz. Itt történik a víz egy részének kivétele a fürdő épületei és medencéi részére. A maradék barlangi patak módjára folyik végig az üregen. Ennek következtében páratartalma télen-nyáron közel 100%, hőmérséklete, a 18-19 °C-os forrásvíznek köszönhetően, 15-18 °C. A bejárata kelet-délkeleti irányba nyílik, közvetlenül a felszínre. A "forrás-barlangot" a kádas fürdő épületét tartó boltívek tagolják. Mennyezetén és oldalfalain nagyszámú kisebb-nagyobb, rövidebb és hosszabb üreg található, melyeken korábban ill. jelenleg a kádak "elhasznált" vizét eresztik le. A 25 m hosszú építmény

egyetlen nagy üreget képez. A bejárati részen 2,7 m magas és 2,6 m széles. Az üreg vége fokozatosan négykézláb járható járattá szűkül. Jellemzői 2000-06 folyamán nem változtak. 10 alkalommal került sor átvizsgálására. A falakba és boltozatba mélyülő üregek többsége jól áttekinthető, negyedük csak részlegesen átvizsgálható.
A telelő kis patkósdenevérek száma, mely elég hullámzó, az élőhelyet a faj jelentős, hosszabb ideje ismert és használt telelőhelyének minősíti.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Rfer*
2000. 07. 14.	-	-
2001. 02. 17.	4	-
2001. 09. 09.	-	1
2002. 02. 20.	9	-
2003. 02. 20.	1	2
2003. 07. 05.	-	-
2004. 02. 19.	3	-
2004. 07. 23.	-	-
2004. 12. 28.	-	1
2006. 02. 18.	-	-

6. táblázat. Megfigyelési adatok a kékedi forrásbarlangban.
Table 6. Data of visual observations in the spring-cave in Kéked.

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Veszélyeztető tényezőt jelenthet a "forrás-barlangban" a téli félévben végzett karbantartó munka. Célszerű lenne ennek május-augusztus hónapokra korlátozása.

Római Katolikus Egyházi Szeretet Szolgálat Szeretetotthon pincerendszere
Település: Hejce
Területi szűkítés: Béke tér 1.
Egyéb elnevezések: -
UTM-kód: EU26B1
Leírás: A pincerendszer a település belterületén található. A hegyaljai szőlőtermesztés és borkészítés eredményeként jött létre. Riolit lavinatufa kőzetbe vájták. Bor tárolására az 1980-as évek közepéig használták. A denevérek által használható bejáratok (egy pincebejárat és több kisebb nyílás) ÉnyÉ-i irányba nyílnak. A kb. 500 m hosszú pincerendszer (A gondnok nem járult hozzá felméréséhez.) jó megtartású, biztonságosan járható. Több hosszabb-rövidebb ágból áll. Átlagosan kb. 2 m magas és 3-3,5-4 m széles. A bejárás során szerzett tapasztalatok alapján az egyes ágak átlaghőmérséklete és páratartalma jelentős eltéréseket mutat. 2002 nyarán vált ismertté. 4 alkalommal került sor a pincerendszer teljes bejárására. Hasadékoktól mentes, jól átvizsgálható. A Zempléni-hegység északi részén e pincerendszer rendelkezik, az ismertté vált telelőhelyek közül, a második legnagyobb nagy patkósdenevér telelő állománnyal. A hegység térségében telelő nagy patkósdenevérek kb. 25%-ának téli menedéke. Kiemelkedő jelentőségű téli szálláshely.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mema*	*Paus*
2002.07.04.	5	-	-	-
2003.02.20.	94	5	1	1
2003.07.25.	3	-	-	-
2004.02.19.	91	2	2	-
2004.12.28.	93	3	5	-
2006.02.18.	125	4	2	-

7. táblázat. Megfigyelési adatok a hejcei pincerendszerben.
Table 7. Data of visual observations in the vault-system in Hejce.

Egyéb adatok: A szeretetotthon gondnokának tájékoztatása szerint az aktív használat idején is rendszeresen teleltek a járatrendszerben denevérek.
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Veszélyeztető tényező a pincerendszer esetleges újbóli gazdasági hasznosítása, borászati, idegenforgalmi céllal. Szükséges a tulajdonossal való folyamatos kapcsolattartás.

Mikóházi pincesorok
Település: Mikóháza
Területi szűkítés: Hegyalja utca
Egyéb elnevezések: -
UTM-kód: EU46A3
Leírás: A pincesorok a Palack-hegy és a Kis-Remete lábánál helyezkednek el. A pincéket változó állékonyságú összesült riolittufa kőzetekbe vájták. A pincesorokon összesen, a beomlásoktól és felújításoktól függően 84-88 pince található, három egymástól kb. 200-200 m-re elhelyezkedő csoportban (I. csop.: a Palack-hegy és a Kis-Remete között, II. csop.: a Palack-hegy lábánál, III. csop.: a Kis-Remete lábánál). Az I-es csoport pincéi kizárólag nyári élőhelyek, a II-es döntően téli, a III-as kisebb egyedszámmal egyaránt nyári és téli. Eredendően valamennyi bortárolás céljára lett kialakítva. Napjainkban kb. negyedük tartósan üres, zöldségtárolásra használt, illetve beomlóban van. A bortárolásra használtak többségében, méretükhöz képest, minimális mennyiségű must forr ki, ill. bort tárolnak. A téli mustgáz-termelődés elenyésző, a tulajdonosok többsége a tél folyamán is rendszeresen lejár pincéjébe. 10% szellőzőnyílása lezárt, denevérek számára megközelíthetetlen. A pincék változó hosszúságúak. Az egy ágból állók rövidebbek, átlagos hosszuk 10 m. A nagyobbak általában két ágból állnak, hosszuk a 30 m-t is meghaladhatja. Az egyik kétszintes, amelyben a felső szint, egykori rejtekhely, a pince küszöbszintje fölé emelkedik. A pincék nedvességtartalom tekintetében nagyon eltérőek. Jellemzően teljesen szárazak ill. csepegő vizes nedvesek, de találhatóak állandó vízállással rendelkezők is. A pincesorok jellemzőiben 2001-04. folyamán érdemi változás nem történt. A pincesorok denevérszempontú vizsgálata 1992-ban indult. A Zempléni-hegységben található pincesorok közül denevérvédelmi szempontból a legjobban ismert. A pincékben legnagyobb egyedszámban előforduló faj a kis patkósdenevér. 1992-től ismert egy stabil szaporodó kolóniája (I. csop.), amely a Zempléni-hegységben az egyik legjelentősebb. 2001-ben egy újabb kolónia is megjelent (III. csop.). Nyári állománya folyamatosan gyarapszik. A Zempléni-hegység területén belül, a jelentősek közé tartozik a telelő állománya is (II. csop.). A nagy patkósdenevér egyedei

szintén egész évben jelen vannak. A nyári és téli előfordulása egy-két pincében alkalmi, változó állomány nagysággal. Minden alkalommal a pincék ugyanazon részén kerültek megfigyelésre telelő állományaik. Mind a kis mind a nagy patkósdenevér telelő egyedei előkerültek bortárolásra folyamatosan használt pincékből is. A szürke hosszúfülű és a pisze denevér egyedei telelőkként kerültek elő. A szürke hosszúfülű denevérek használt és felhagyott pincékből egyaránt, pisze denevérek csak elhagyott pincékből.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Rfer*	*Mmyo/bly*	*Paust*	Vizsgált pincék száma
2000.02.12.	4	10	-	1	2 ill. 3 pincében
2000.07.01.	33	2	-	-	6 ill. 2 pincében
2001.01.05.	6	4	-	-	2 ill. 2 pincében
2001.07.27.	43+18 (43 ad., 18 juv.)	2	-	-	8 ill. 2 pincében
2001.09.08.	2	-	-	-	1 pincében
2001.09.19.	5	-	-	-	1 pincében
2001.09.22.	4	-	-	-	1 pincében
2001.12.05.	8	1	1	-	2 ill. 1 pincében
2002.01.19.	2	1	-	-	1 ill. 1 pincében
2002.02.28.	7	-	-	-	1 pincében
2002.03.16.	5	-	-	-	1 pincében
2002.05.12.	3	-	-	-	1 pincében
2002.07.18.	43+15 (43 ad., 15 juv.)	-	-	-	8 pincében
2002.09.28.	6	-	-	-	1 pincében
2003.02.15.	2	1	-	-	1 ill. 1 pincében
2003.08.01.	28	1	-	-	1 ill.1 pincében
2004.08.21.	17+2	-	-	-	3 pincében

8. táblázat. Megfigyelési adatok a mikóházi pincesoron.
Table 8. Data of visual observations in the cellars in Mikóháza.

Irodalmi adatok: Géczi 1997, 1998-99, 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pincék, mint élőhelyek számára az elsődleges veszélyforrás a tulajdonosok tájékozatlansága ill. a tulajdonos-váltás. Veszélyeztető tényező az élőhelyek átalakítása, szellőzőnyílások lezárása. Szükséges a pincetulajdonosok tájékoztatása, az élőhelyek átalakításának megelőzése.

Egyéb pincék

Felsőregmec, EU47B4 (35 pince) 2002. 07. 13. *Rhip*[2]

Kéked, EU27C1 (temetődomb alatti pince) 2004. 02. 19. *Rfer* [2], *Rhip* [2]; 2004. 12. 28. *Rfer* [4], *Rhip* [3]; 2006. 02. 18. Plecotus sp. [1], *indet.* sp. [1]

Károlyfalva, EU45A3 (nagy pincesor, 72 pince) 2001. 08. 01. *Rhip* [6+2]; 2002. 08. 05. *Rhip* [3], *Rfer* [1]

Vilyvitány, EU47B2 (22 pince) 2001. 08. 27. *Rfer* [1], *Rhip* [2]

Sárospatak – Bodroghalász, EU44A1 (25 pince) 2002. 07. 10. *Rfer* [1]

Golop, EU14B3 (33 pince) 2002. 07. 17. egy tulaj látott,

Abaújszántó, EU14A3-4 (130 pince) 2002. 07. 17. *Rfer* [2]

Erdőhorváti, EU35B2 (71 pince) 2002. 08. 08. *Rfer* [1], *Rhip* [1]

Mogyoróska*, EU25C1 (várpince) 2006. 02. 09. *Mbly* [1], *Mmyo* [1], Plecotus sp. [1], *indet.* sp. [1] 1 (* Szegedi Zsolt megfigyelése)

János-táró akna

Település: Telkibánya

Területi szűkítés: Rózsa-hegy, 9A erdőrészlet

Egyéb elnevezések: Rózsa-bánya, Ruzsa-bánya

UTM-kód: EU27D3

Leírás: Az akna Telkibányától ÉK-re, a Rózsa-hegy nyugati oldalában nyílik. A XVIII. századi aranybányászat keretében kialakított János-táró egykori aknája. Felszíni nyílása 4 x 4 méter. Jó megtartású, kálitrachitkőzetbe vájták. Jelen állapotában minimum 50 m mély és legalább egy oldaljárattal rendelkezik, kb. 25 m mélyen. Jellemzőiben 2001-04 folyamán érdemi változás nem történt. Denevérszempontú vizsgálata 1993-ban indult. Az első vizsgálatokat Bényei Sándor, Frank Tamás és Suta Sándor végezték. 2004-ig az akna mellett 13 faj került kimutatásra. Fajgazdagsága következtében a legfontosabb zempléni párzó és telelő helyek közé tartozik. A pisze és a barna hosszúfülű denevérek legjelentősebb ismert Zemplén-hegységben található párzó és valószínűsíthető telelő helye. Nagy patkósdenevér állománya is a jelentősebbek közé tartozik. A legrégebbi, 1993-94-es, és a 2002-2004-es vizsgálatok eredményei sem állománynagyság, sem faji összetétel tekintetében nem mutatnak lényeges eltérést.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Paur*	*Paus*	*Bbar*	*Mbec*	*Mbly*	*Mnat*	*Madu*	*Eser*	*Mmyo*	*Mmys/bra*	*indet sp.*
2000.10.17.	2	-	17	1	3	1	1	1	-	-	-	-	-
2001.03.31.	6	1	3	-	-	-	-	-	3	-	-	1	20
2001.04.01.	8	3	2	-	-	-	-	-	6	-	-	-	30
2001.07.11.	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
2002.09.27.	1	-	2	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-
2004.09.20.	7	-	3	-	-	3	3	-	1	-	-	-	-

9. táblázat. Megfigyelési adatok a Ruzsa-bányában.
Table 9. Data of visual observations in Ruzsa mine-gallery.

Irodalmi adatok: Bihari et al. 2000, Géczi 1998-99, 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedés: A bányaaknát elsősorban az esetleges bányászati tevékenység újraindítása veszélyezteti. Hosszútávon a hegyoldalból az aknába kerülő törmelékkel való feltöltődés veszélye is fennáll. Javasolt a bánya és környezete védetté nyilvánítása és a Zempléni Tájvédelmi Körzethez csatolása. Balesetveszélyes elhelyezkedése és a Zempléni-hegység denevérfaunájának megőrzésében betöltött kiemelkedő jelentősége szükségessé teszi a feltöltődését megakadályozó, baleset- és denevérvédelmi szempontból is biztonságos lezárását.

Mária-bánya akna

Település: Telkibánya

Területi szűkítés: Kánya-hegy, 21C erdőrészlet

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU27D3

Leírás: Az akna Telkibányától Ék-re a Kánya-hegy nyugati oldalában található. A XVIII. századi aranybányászat keretében kialakított Mária-bánya egykori szellőző aknája. Az aknától kb. 200 m-

re található a denevérek közlekedését lehetetlenné tevő, acéllemez ajtóval lezárt Mária-táró bejárata. Az akna felszíni nyílása 3 x 3 méter. A felszín közelében erősen mállott, omladékos. Kálitrachitkőzetbe vájták. Jelen állapotában minimum 50 m mély és legalább egy oldaljárattal rendelkezik, kb. 17 m mélyen. Az aknát rossz állapotú, beszakadás veszélyes faszerkezet fedi. A denevérek a megroggyant szerkezet rései között közlekednek. Állapota 2001-03 folyamán tovább romlott. Az aknában és nyílása körül 13 alkalommal került sor denevér-faunisztikai kutatásra, függönyhálók felhasználásával, detektorozással, ill. az aknába történt leereszkedéssel.

Az akna denevérszempontú vizsgálata 1994-ban indult. Az első vizsgálatokat Bényei Sándor, Frank Tamás és Suta Sándor végezték. Eddig 13 denevérfaj előfordulása került kimutatásra. Öt fokozottan védett faj együttes előfordulása a hegység területéről egyedül innen ismert. A kiemelkedő jelentőségű élőhelyek közé tartozik. Az 1994-es és 2001-02-es vizsgálatok összehasonlító elemzése alapján az akna stabil fajösszetételű és állománynagyságú őszi-téli denevér populáció élőhelye. Az év teljes hosszában jelen vannak a nagy patkósdenevér és a barna hosszúfülű denevér egyedei, a többi faj számára átmeneti szállás, párzó- és telelőhelyként szolgál. A hegyesorrú és a barna hosszúfülű denevér legjelentősebb, a nagy patkósdenevér jelentős ismert térségbeli párzó és telelőhelye. 2006-ban nyílt lehetőség először az akna közelében található, az aknával nagy valószínűséggel összeköttetésben lévő táró részleges bejárására.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmys*	*Mbly*	*Mbec*	*Mema*	*Mdas*	*Paur*	*Bbar*	*Eser*
2001.04.03.	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-
2001.06.09.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001.08.17.	8	-	1	-	-	-	-	1	-	-
2001.10.03.	11	3	1	2	3	-	-	18	-	-
2001.10.04.	37	-	1	4	3	-	-	6	4	-
2002.09.20.	4	3	-	2	1	3	1	2	-	1
2002.10.04.	18	-	-	2	-	-	-	8	1	-
2002.11.20.	-	-	-	-	-	-	-	3	5	-

10. táblázat. Megfigyelési adatok a Mária-bánya aknájában.
Table 10. Data of visual observations in the shaft of Mária-mine.

Megfigyelési adatok (táró):

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	*Mbec*	*Mema*	*Myotis sp.*	*Paur*	*Eser*	*indet sp.*
2006.02.09.*	29	2	27	1	7	5	1	3	2

11. táblázat. Megfigyelési adatok a Mária-bánya tárójában (*Pelles Gábor és Szegedi Zsolt megfigyelése)
Table 11. Data of visual observations in the mine-adit of Mária-mine.Ruzsa mine-gallery (*: data of G. Pelles and Zs. Szegedi).

Irodalmi adatok: Bihari et al. 2000

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányaaknát elsősorban az aknát jelenleg kb. 80%-ban befedő faszerkezet beomlása veszélyezteti, mely az akna teljes elzáródását, a hegyoldalból bejutó törmelékkel való feltöltődését okozhatja. További veszélyforrás a bányászat esetleges újraindítása. Javasolt baleset- és denevérvédelmi szempontból egyaránt biztonságos lezárása. A táróra idegenfogalmi hasznosítási terv készült. Javasolt az idegenforgalmi hasznosítás időbeni korlátozása.

Korom-hegyi "Kajati-táró"

Település: Füzérkajata

Területi szűkítés: Korom-hegy, Korom-oldal

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU37D3

Leírás: bánya a Korom-hegy nyugati oldalában, a Korom-oldal területén található. Eredeti nevét nem ismerjük. Nemesagyag (illit) bányászata eredményeként jött létre. Hidrotermális limnokvarcit és áthalmozott riolittufa kőzetben, a limnokvarcit rétegek közötti illites kőzetanyag kibányászása következtében. Jelenkori bányászati kutatása 1995 óta folyik (HUMEX Kft) a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága engedélyével (I-246/1995), mindenféle korlátozás nélkül. A bejárata nyugati irányba, közvetlenül a felszínre nyílik. 2002 nyarán ölfákkal és kőzettörmelékkel elzárták, de maradt a denevérek közlekedése számára alkalmas nyílás. A bejárathoz vezető mélyedés két oldala nagyon meredek, omladékos. Folyamatos omlása a bejárat teljes elzáródását eredményezheti. A bánya egy átlagosan 2 m széles és 2 m magas, közel egyenes és vízszintes, jelen állapotában 90-100 m hosszú vágat, amelyet omlás zár le. Az ismert részén jó megtartású, sehol sem omladékos, jól járható. Az omlás után, a denevérek számára járhatóan, minimum két ágban folytatódik. Mint denevér élőhely 2000-ben, az egykori korom-hegyi illitbányák területének átvizsgálása eredményeként vált ismertté. Korábbi adatok nem ismertek a bányáról. A bejárat lezárása előtt 2 alkalommal került sor átvizsgálására, azt követően függönyhálókkal faunisztikai felmérésre, 1 alkalommal kirepülés számlálásra, és több alkalommal a bejárat állapotának ellenőrzésére.

A Kajati-táróból 2000-2003 folyamán 11 denevérfaj előfordulását, 5 faj esetében telelését sikerült kimutatni. Párzási időszakban e bányánál tapasztaltuk a legintenzívebb mozgást. A Zempléni-hegység területén belül itt található a nagy patkósdenevér legnagyobb ismert telelő kolóniája. Mivel ez a Zempléni-hegység területéről ismert összes telelő nagy patkósdenevér állományának közel harmada, fokozott figyelmet és védelmet érdemel. Az észlelt egyedek száma alapján kiemelkedő jelentőséggel bír a csonkafülű, nagyfülű és barna hosszúfülű denevérfajok populációi tekintetében is. A Zempléni-hegység legnagyobb és legjelentősebb telelő denevérállománnyal rendelkező élőhelye. Összehasonlító elemzéshez még nem rendelkezünk elegendő információval.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	*Mdau*	*Paur*	*Paus*	*Mema*	*Mmys*	*Mbec*	*Mnat*	*Indet sp.*	*Myotis sp.*
2000.11.08.	9	3	-	1	1	-	-	-	-	-		-
2001.01.21.	157	5	15	-	-	-	1	-	-	-		-
2001.04.02.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	min. 50	-
2002.02.20.	115	3	13	-	-	-	1	-	-	-		-
2002.09.06.	6	-	2	5	25	1	8	1	8	5		-
2005.01.06.	118	5	9	-	-	-	-	-	-	-		1
2006.02.01.*	156	16	14	-	1	-	-	-	-	-		3

12. táblázat. Megfigyelési adatok a Kajati-táróban (*: Nagy István, Pelles Gábor és Szegedi Zsolt megfigyelése)
Table 12. Data of visual observations in the Kajati mine adit (*: data of I. Nagy, G. Pelles and Zs. Szegedi).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányát elsősorban az emberi tevékenység fenyegeti. A kutatási engedély birtokában lévő cég (HUMEX Kft) a BNPI engedélye nélkül 2002 nyarán a bejáratot lezárta. Csak a rosszul elvégzett lezárásnak köszönhetően maradt a denevérek közlekedésére alkalmas nyílás. A bejárat előtti terület, a bejárathoz vezető mélyedés továbbra is omladékos, feltöltődése a bejárat végleges elzáródását eredményezheti. További veszélyforrás a cég részéről a bányában folytatandó kutatás, a bányászat esetleges újraindítása. Javasolt a bányában folyó kutatás május-augusztus hónapokra korlátozása, a bejárat előtti rész omlásmentesítése. Továbbá javasolt a bánya denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása.

A korom-hegyi Malomkő-bánya

Település: Füzérkajata

Területi szűkítés: Korom-hegy

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU37D3

Leírás: A bánya a Korom-hegy keleti oldalában található. Malomkő-bányászat eredményeként jött létre. Repedésekkel sűrűn tagolt, hidrotermális, limnokvarcit kőzetben, a limnokvarcit rétegek közötti illites kőzetanyag kibányászása és kimosódása következtében. A bejárata, mely 0,5 - 1 m magas és 2 m széles, az egykori malomkőbánya bányaudvarából, egy kb. 10 m magas sziklafal lábánál nyílik, déli irányba. Kettő, egymással szűk nyílással összekapcsolódó, lencseszerű üreg alkotja a denevérek szálláshelyét. Mindkettő alaprajza ovális. Alapterülete kb. 20 m2. Aljzata kb. 30 ill. 45 fokos szögben lejt. Mennyezetén 0,5 - 1 m és több m magas hasadékok találhatók. Jó megtartású, sehol sem omladékos. 2001-03 időszakában jellemzőiben változás nem történt. 2000-2003. folyamán 10 alkalommal lett átvizsgálva. A hasadékok egy része nem vizsgálható.

Az üreg aljzatán talált denevérürülék-kupac az ellenőrzések során talált állományoknál nagyobbak előfordulását valószínűsítették, amelyet egy szeptemberi kirepülésszámlálás igazolt. Minimum 70 állat hagyta el a bányát. A bánya elsősorban őszi átmeneti szállásként, párzó helyként funkcionál nagy patkósdenevérek számára.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	*Mdau*	*Paus/Paur*	*Bbar*	*Eser*	*indet sp.*
2000.11.14.	-	1	-	-	-	-	-	-
2001.01.21.	-	1	1	-	-	-	-	-
2001.04.04.	1	3	-	-	-	-	-	-
2001.06.09.	3	2	-	-	-	-	-	-
2001.07.15.	2	-	-	-	-	-	-	-
2002.02.20.	-	2	3	-	-	-	-	-
2002.09.06.*	min. 20	min. 1	?	?	-	?	-	-
2003.03.01.	-	1	3	4	-	3	-	-
2003.07.14.	-	1	-	-	-	-	-	-
2003.08.27.	6	6	-	-	-	-	-	-
2005.01.06.	-	-	4	-	1	-	3	4
2006.02.01.**	-	-	-	-	1	4	2	-

13. táblázat. Megfigyelési adatok a Koromhegyi-bányában (*:min. 70 denevér került megfigyelésre, ** Nagy István, Pelles Gábor és Szegedi Zsolt megfigyelése)

Table 13. Data of visual observations in the Koromhegyi mine (*: min. 70 specimens were observed; **: data of I. Nagy, G. Pelles and Zs. Szegedi).

Irodalmi adatok: -

Egyéb adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányát elsősorban a bejárat előtti terület, a bányaudvar feltöltődése, és ennek következtében a bejárat elzáródása veszélyezteti. Szintén veszélyforrás a bányaudvar előtt elhaladó, 2000-ben kialakított "Kormos Bába" Tanösvényen megindult turistaforgalom. Javasolt a bánya denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása. A tanösvény útvonalának távolabb történő kijelölése.

4. számú táró

Település: Füzérradvány

Területi szűkítés: Korom-hegy

Egyéb elnevezések: –

UTM-kód: EU37D3

Leírás: A bánya a Korom-hegy Bánya-oldal elnevezésű részén található. A XIX-XX. században a Korom-hegyen zajló nemesagyag-bányászat eredményeként jött létre. Limnokvarcit kőzetekbe vájták. A bejárata D és DK közötti irányba, közvetlenül a felszínre nyílik. Az egykori táró beomlasztott bejárati részének felnyílásával vált a denevérek számára megközelíthetővé. Egyszer sikerült eddig kutatónak bejárnia. Kb. 70 m hosszú, rendkívül omladékos. Jelenlegi bejárata csak a denevérek által használható szűk nyílás. 2003 tavaszán vált ismertté.

2003-05 folyamán 5 alkalommal került sor kutatására. Egy alkalommal kirepülés figyelésére, három alkalommal a bejárat előtt függönyhálók segítségével faunisztikai célú hálózásra, egyszer bejárására.

A bánya bejáratánál 2003-04 folyamán 8 denevérfaj előfordulását sikerült kimutatni. Három faj fokozottan védett. A bánya párzó- és telelőhely. A Zempléni-hegység területén a nagyfülű denevér legfontosabb ismert párzóhelye, a kispatkós denevér legjelentősebb telelőhelye. Az ismert potenciális telelőhelyek közül ez rendelkezik a legnagyobb csonkafülű és vízi denevér állománnyal. Az észlelt fajösszetétel és állománynagyság alapján a Zempléni-hegység legjelentősebb őszi-téli denevér élőhelyei közé tartozik.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paur*	*Mmys*	*Mbec*	*Mema*	*Mdau*	*Mnat*	*indet sp.*
2003.04.12.	-	-	-	-	-	-	-	-	5
2003.08.27.	2	1	4	-	2	1	-	-	-
2003.08.28.	1	-	1	2	17	7	7	3	-
2004.08.21.	-	-	-	1	1	2	-	-	-
2005.03.25.*	4	19	-	-	-	4	-	-	-

14. táblázat. Megfigyelési adatok a Mária-bánya tárójában (* P. Pjenčak megfigyelése)
Table 14. Data of visual observations in the 4th mine adit in Füzérradvány (*: data of P. Pjenčak).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bejáratot a szálban álló kőzetben futó járat előtti terület feltöltődése, elzáródása veszélyezteti. A bejárat szűk, kisebb törmelékmennyiség is könnyen elzárhatja. Potenciális veszélyforrás a bányászat újraindulása. A felszíni nyomok alapján az elmúlt években a HUMEX Kft itt is végzett bányászati kutatásokat. Javasolt a bejárat előtti

rész törmelék-mentesítése, az omlásveszély megszüntetése. Továbbá javasolt a bánya denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása.

Hármasbánya

Település: Füzérradvány

Területi szűkítés: Korom-hegy, Bánya-oldal

Egyéb elnevezések: Alsó-táró

UTM-kód: EU37D3

Leírás: A bánya Korom-hegy keleti oldalában található. A XIX-XX. századi illitbányászat eredményeként jött létre. Repedésekkel sűrűn tagolt, hidrotermális, limnokvarcit kőzetben, a limnokvarcit rétegek közötti illites kőzetanyag kibányászása következtében. 0,6 m átmérőjű kerek nyílású bejárata Dk-i irányba nyílik.. Az üreg bejárati része, kb. 7m hosszan, 0,6 m széles, 1 m magas szűk járat, amelyet omlás zár le. A járat az omlás fölött denevérek számára használható nyílásban folytatódik. A bejárati rész végig mállott, omladékos kőzetbe vájt.

2000-2001. folyamán 3 alkalommal lett vizsgálva a bejárati nyílás előtt detektor, illetve függönyhálók segítségével. Nagy patkósdenevér és kis patkósdenevér előfordulását sikerült kimutatni. Tekintettel a patkósdenevérek telelőhellyel szembeni igényeire, nagyobb kiterjedésű felszín alatti üreg megléte feltételezhető. Mivel a Zempléni-hegységben kevés denevérek számára alkalmas élőhely található, a jelentős élőhelyek közé tartozik.

Megfigyelési adatok:

Dátum	*Rhip*	*Rfer*	*Rfer/hip*	*indet sp.*
2000.11.14.	2	-	-	1
2001.04.02.	1	1	8	-
2001.04.04.	5	-	-	-

15. táblázat. Megfigyelési adatok a Hármas-bánya tárójában.
Table 15. Data of visual observations in mine adits of Hármas-bánya in Füzérradvány.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányát elsősorban a bejárati rész folytatódó beomlása és ennek következtében a bejárat elzáródása veszélyezteti. Veszélyforrás a bejárattól 2 m-re elhaladó, 2000-ben kialakított "Kormos Bába" Tanösvényen megindult turistaforgalom.

Tatárka-hegyi bánya és akna

Település: Sátoraljaújhely

Területi szűkítés: Rudabányácska, Tatárka-hegy, Sátoraljaújhely 26 E erdőrészlet

Egyéb elnevezések: Aranybánya

UTM-kód: EU46D2

Leírás: Sátoraljaújhelytől nyugatra a Tatárka-hegyen található. A bányatáró a hegy délkeleti oldalán nyílik. (A BNPI szakhatósági engedélyével a HUMEX Kft a területen kutatásokat végzett, melynek a meghosszabbításához a BNPI 1999. 11. 08-án (I-336-3/1999) az engedélyt minden korlátozás nélkül megadta.) Az akna a táró bejáratától légvonalban kb. 60-70 méterre, északnyugati irányban a hegygerinc délkeleti végén található. A bányát középkori aranybányászat keretében alakították ki. A táró bejáratát, amely 1999-ben beomlott 2000-ben felújították

(HUMEX Kft), majd a BNPI tudta nélkül 2002. év nyarán beomlasztották, időközben pedig újranyitották. A törmelékes kőzetben haladó első 7 métert bányafák támasztják alá. A szálban álló kőzetben a tároó bejárati nyílása 1 x 0,7-0,8 méter. A járatok jó megtartásúak. Egy fő járatból és több - ebből nyíló - kisebb járatból áll. Rendkívül szűk. Egy ember kiegyenesedve, helyenként meggörnyedve illetve négykézláb történő mozgását teszi lehetővé. Két nagyobb üreg található benne. Egy kb. 5 m hosszú és 6 m magas hasadékszerű, és egy a fő szinttől lefelé és felfelé is folytatódó, szintén hasadékszerű akna. A fő ág áll összeköttetésben a gerincről nyíló aknával. A tároóban enyhe légmozgás érzékelhető. A tároó bejáratának 1999-es beomlását követően sem tűntek el a bányából a denevérek. Járható része min. 200 méter. A tárórendszer teljes hossza nem ismert. Az akna felszíni nyílása kb. 3 x 3 méter, amely belátható mélységben kb. 1 x 1 méterre szűkül. Az akna mélysége szintén nem ismert.

A bánya denevérszempontú vizsgálata 1992-ban indult (Frank, T.). 1994-2006 között a tároó 7 alkalommal került denevér-faunisztikai célú bejárásra, mely minden alkalommal csak a biztonságosan bejárható részeket érintette. Az akna nyílása mellett 4 alkalommal került sor függönyhálók felhasználásával mintavételezésre. A bányából eddig 11 denevérfaj előfordulását sikerült kimutatni. Négy faj fokozottan védett. Legjelentősebb a nagy patkósdenevér, mely 1994-től stabil telelő állománnyal van jelen. Szintén állandó telelők a csonkafülű denevérek. A bánya, mint telelőhely jelentőségének növekedését jelezheti, hogy a közel azonos időpontban végzett felmérések, összességében növekvő telelő denevérállományt jeleznek.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Bbar*	*Paus*	*Paur*	*Eser*	*Mbly*	*Mema*	*Mnat*	*Mbec*	*Mbra*
1992.01.19.*	1	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-
2000.10.19.	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
2001.01.07.	18	1	-	-	2	1	-	5	-	-	-
2001.08.19.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002.09.04.	4	-	1	-	4	-	-	1	1	1	1
2004.12.29.	3	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
2006.02.01.**	12	4	-	-	1	-	-	-	Msp: 1		-

16. táblázat. Megfigyelési adatok a Tatárka-hegyi bányában (*: Frank Tamás adata; ** Nagy István, Pelles Gábor és Szegedi Zsolt adata).

Table 16. Data of visual observations in Tatárka-hegyi mine adits(*: data of T. Frank; **: data of I. Nagy, G. Pelles and Zs. Szegedi).

Egyéb adatok: Frank (1992).

Irodalmi adatok: Géczi (1997, 1999)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bajárat pillanatnyi állapota csak folyamatos karbantartással tarható fenn. Veszélyforrás a bányászat esetleges újraindítása. A bánya ismert a környező lakosság körében, bejárnak fiatalok. Az aknát, mivel elég szűk, a növényzet betelepedése, a felhalmozódó növényi maradványok és bemosódó törmelék fenyegeti elzáródással. Nehezen észrevehető helyen található, fokozott balesetveszélyt jelent. Szükséges a tároó bejáratának rendszeres ellenőrzése, beomlás elleni tartós védelmének megoldása és denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása. Javasolt a bányában folyó esetleges kutatómunka május-augusztus hónapokra korlátozása. A függőleges akna kitisztítása, a törmelék-behordódás megszüntetése és a denevérek számára biztonságos lezárása.

Megyer-hegyi kaolin bánya

Település: Sárospatak

Területi szűkítés: Megyer-hegy

Egyéb elnevezések: –

UTM-kód: EU45A2

Leírás: A Megyer-hegy déli oldalában található. A nemesagyag-bányászat keretében kialakított járatrendszer. Bejárati nyílása 1,2 x 1,5 méter. Bejárati szakaszát téglafallal leválasztották a járatrendszerről, és felhagyásáig pinceként funkcionált. A pince felhagyását követően a téglafalon 0,6 x 0,4 m-es nyílás nyitottak. A járatok egy része jó megtartású, biztonságosan járható. Helyenként erősen mállott, omladékos. Egyes járatok szűk réseken közelíthetőek meg, illetve teljesen elzáródtak. Helyenként utóvulkáni működés következtében kvarccal átitatódott, más részein agyagásvánnyá mállott összesült riolittufába vájták. Jelen állapotában kb. 60 m-es hosszúságban járható, jól vizsgálható. Átvizsgálására 8 alkalommal került sor. A mennyezet egyes részein látható nyomok, az elszórt ürülék jelentősebb számú denevér korábbi jelenlétére utalnak.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Myotis sp*
2001.11.17.	-	2	-
2002.09.21.	3	-	-
2003.01.25.	-	4	-
2003.04.03.	2	5	-
2004.02.19.	-	2	-
2004.08.19.	1	-	-
2004.12.28.	-	3	-
2006.02.09.*	-	6	1

17. táblázat. Megfigyelési adatok a Megyer-hegyi–bányában (*: Szegedi Zsolt adata).
Table 17. Data of visual observations in Megyer-hegyi mine (*: data of Zs. Szegedi).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya bejárata nyitott, bárki által „látogatható". Forgalmas turistaút mellett található. Bejárati része omlásveszélyes. Rövid időn belül várható a beomlása, a járatok elzáródása. Javasolt a bánya Megyer-hegyi Tengerszem Természetvédelmi Területhez való csatolása (A védett terület közvetlen közelében található!), baleset- és denevérvédelmi szempontból egyaránt biztonságos lezárása.

Irodalom

Bihari, Z. 1990. A nagy patkósorrú denevér (*R.* ferrumequinum) és a hosszúszárnyú denevér (*M. schreibersii*) vándorlásának vizsgálata a Zempléni-hegységben. Calandrella, 4(2): 22-27.

Bihari, Z. 1990. Adatok a Zempléni-hegység épületlakó denevéreinek felméréséhez. Calandrella, 4(1): 75-82.

Bihari, Z. 1996. A Zempléni-hegység épületlakó denevéreinek populációdinamikai vizsgálata. Denevérkutatás, 2: 15-21.

Bihari, Z. 1996. Denevérhatározó és denevérvédelem. MME Könyvtára 10. Budapest, 110 pp.
Bihari, Z. Gombkötő, P. & Estók, P. 1996. Az óriás korai denevér (Nyctalus lasiopterus) és fehértorkú denevér (*Vespertilio murinus*) újabb előfordulási adatai Észak-Magyarország területén. Denevérkutatás, 2: 38-39.
Bihari, Z. & Gombkötő, P. 1993. Az Északi-középhegység denevérfaunisztikai felmérése. Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, 18: 163-189.
Bihari, Z. Petrovics & Z. Szentgyörgyi, P. 2000. A Zempléni-hegység emlősfaunája (Mammalia). Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, 24: 361-403.
Endes, M. 1989. Adatok a tiszai Alföld denevérfaunájához. Calandrella, 3(2): 69-70.
Endes, M. 1990. Ritkább denevérfajok a Zempléni-hegységben. Calandrella 4(1): 86.
Frank, T. 1992. Denevéres adatok 1992. (Kézirat)
Géczi, I. 1997. Hat év felmérő munkájának eredményei és tapasztalatai Zemplénben és Abaújban. Az I. Magyar Denevérvédelmi Konferencia kiadványa, p. 11-15.
Géczi, I. 1999. Adatok a Zempléni-hegység és a szomszédos kistájak denevérfaunájához (Mammalia: Chiroptera). Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, 23: 381-389.
Géczi, I. 1999. A Zempléni–hegység denevérfaunája a legújabb eredmények tükrében. A II. Magyar Denevérvédelmi Konferencia kiadványa, p. 41-48.
Gyarmati, P. 1972. A Tokaji-hegység szerkezeti - vulkanotektonikai vázlata
Matis, Š. & Pjenčák, P. 1998. Nález čiastočne albinotických ucháčov svetlých (Plecotus auritus). Natura Carpatica, 39: 327-330.
Matis, Š. & Pjenčák, P. 1998. Nález čiastočne albinotických ucháčov svetlých (Plecotus auritus). Natura Carpatica 39: 327-330.)
Paszlavszky, J. 1918. Mammalia. In: Fauna Regni Hungariae I.
Schmidt, E. & Topál, Gy. 1971. Denevérmaradványok magyarországi bagolyköpetekből. Vertebr. Hung. 12: 93-102.
Székyné Fux Vilma. 1970. Telkibánya ércesedése és kárpáti kapcsolatai. Akadémiai Kiadó, Budapest.
Topál, Gy. 1954. A Kárpát-medence denevéreinek elterjedési adatai. Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici, 5: 471-483.
Topál, Gy. 1969. Denevérek – Chiroptera. Magyarország Állatvilága, XXII/2.
Vásárhelyi, I. 1939. Adatok a Bükk denevérfaunájához. Állatt. Közl., 36: 117-123.

A Kőszegi-hegység jelentősebb földalatti denevér-szállásai

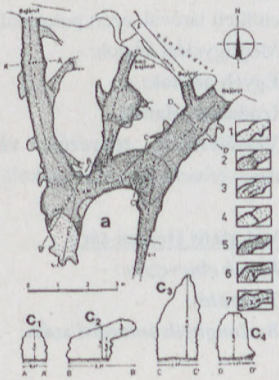
Szatyor Miklós
Pécsi Állartkert Kht., 7621 Pécs, Munkácsy M. u. 31.

Bevezetés

Az Alpok Gyöngyös- és Pinka-patakok közti keleti nyúlványa a Kőszegi-hegység, hazánk legnyugatabbi hegyvonulata, mely területét tekintve 2/3-ad részben osztrák területen fekszik. Teljes területe mintegy 220 km2, melynek egynegyede 2890-es barlangkataszteri számmal Magyarországhoz, háromnegyede 2822-es barlangkataszteri számmal Ausztriához tartozik. A Kőszegi-hegység az Alpokra jellemző áttolt takaróredőkből tektonikai ablakokkal kitakart kristályos rögvonulat. A rögöket mély eróziós völgyek választják el. A Kőszegi-hegység kőzetei a jura és a kréta korban mint tengeri üledékek, valamint tengeralatti vulkáni anyagok rakódtak le és a harmadidőszakban a rájuk tolódó keletalpi takaró terhelése következtében alakult át főként kristályos palákká. Elterjedtek a kvarcfillitek, de ezekben viszonylag kevés (9 db) barlangot találhatunk. A különböző mész- és szericitfilliteknek mind az anyagminősége, mind a szerkezete alkalmasabb barlangképződésre, amit a bennük talált 30 barlang is igazol. A vulkanikus eredetű zöldpalákban 17 barlangot sikerült megismerni. Meta-homokkő és konglomerátum kevés helyen fordul elő, de ezekben is 4 barlangról tudunk. A bányászat révén jól megkutatott szerpentinitben nem sikerült barlangot találni. Az egész hegységben 60 természetes barlangot ismerünk (ebből 42-t Magyarországról), továbbá 8, részben már cseppkövesedett mesterséges üregről is tudunk. Az üregek nagy része szűk, alig járható, klímája sem kedvez a denevéreknek. A következőben csak olyan üregeket sorolunk fel, melyek ismert denevérszállások, illetve potenciálisan jó búvóhelyek lehetnek. (1. és 2. ábrák).

Eredmények

Seybold-kőfejtői-barlang
Egyéb elnevezése: -
Település: Velem
Barlangnyilvántartási szám: -
Leírás: Egy felhagyott kőfejtőben nyílik a 25 méter járathosszúságú, labirintus-szerű barlang. A bányafal közepében 4 bejárattal nyílik, a magas mésztartalmú homokkőben oldódással, mállással alakult ki. Denevér előfordulása nem ismert, de a barlang kiterjedése és belmérete alkalmas búvóhelyül szolgál.
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A jelentősebb belméret ellenére a barlang nehezen járható, mert a bejáratok a

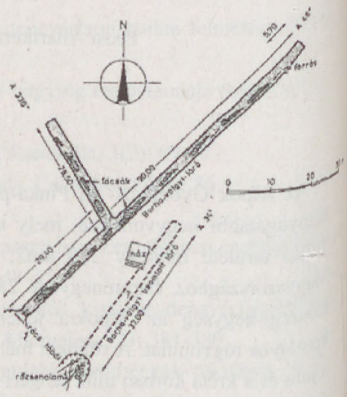
meredek domboldalról lepergő földdel feltöltődtek, és a lakosság szeméttel direkt eltömte. Javasolt a bejáratok kitisztítása és tágítása.

Borha-völgyi-tároló

Egyéb elnevezése: -

Település:

Barlangnyilvántartási szám: -

Leírás: A bányát 1952-ben hajtották 118 méter hosszúságban. A járattalpon bokáig érő víz van, a klíma ezért párás. A vágat végén egy kis forrás tör elő. A bejáratot erős, fából készült rács zárja el, mely fölött átmászva be lehet bújni. A táróban rendszeresen előfordulnak denevérek, főleg a téli időszakban. Ez a Kőszegi-hegység legjelentősebb földalatti denevér-szálláshelye.

Megfigyelési adatok: A 2004. évi ellenőrzés alkalmával *R. hipposideros* 28 pd. *M. nattereri* 1 pd, *M. brandtii* 2 példányát figyeltük meg.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A tároló jó állapotban van, omlás nem veszélyezteti. Bejárata közút és turistaút mellett nyílik, a rácson átmászva bárki bejuthat. Indokolt egy szakszerű és denevérbarát lezárás elkészítése. Egyébként a felszín a Kőszegi Tájvédelmi Körzet része.

Borha-völgyi beomlott tároló

Egyéb elnevezése: -

Település:

Barlangnyilvántartási szám: -

Leírás: A Borha-völgyi tároló közvetlen szomszédságában található. Jelenleg nem járható, mert a bejárat el van tömődve. Hossza 37 méter körüli. Adottságait tekintve megegyezik az előbb említett táróval, ezért potenciálisan jó denevér élőhely.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Bejáratának kibontása, biztosítása és denevérbarát lezárása indokolt lenne, ezzel egy jelentős denevér szálláshelyet létesíthetnénk.

Vid alatti Hosszú-tároló

Egyéb elnevezése: -

Település:

Barlangnyilvántartási szám: -

Leírás: 1952-ben hajtották e tárót rézkutatás céljából, összhosszúsága 36 méter. Klímája száraz, denevérek számára kevésbé kedvező.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Téli időszakban megfigyelhető néhány telelő állat, feltehetőleg átmeneti szállásként nyáron is használják.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A tároló közismert a kirándulók számára, gyakran látogatják. Lezárása indokolt lenne a telelő denevérek megóvása és állományuk esetleges felduzzasztása érdekében.

Vid alatti Rövid-tároló

Egyéb elnevezése: -

Település:

Barlangnyilvántartási szám: nincs

Leírás: A Hosszú-táróhoz hasonlóan 1952-ben hajtották ezt a rövid, mintegy 6,5 méteres vágatot. Az üregben erőteljesen érvényesül a felszíni időjárás változása, ezért denevérek számára csak átmeneti jelleggel szolgálhat szálláshelyül.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevérfaunisztikai adat nem ismert, 2004 februárjában történt terepbejárás alkalmával denevért nem találtunk.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Irodalom

Eszterhás I. 2000. Barlangok a Kőszegi-hegységben, Vasi Szemle LIV. évf. 3. sz. Szombathely pp. 336-342.

Eszterhás I. 2000. A Kőszegi-hegység barlangjai, Berzsenyi Dániel Főiskola Tudományos közleményei, Természettudományok 7. Szombathely pp. 97-127.

A Mecsek-hegység jelentősebb földalatti denevérszállásai

Szatyor Miklós
Pécsi Állartkert Kht., 7621 Pécs, Munkácsy M. u. 31.

Abaligeti-barlang

Egyéb elnevezése: Pap-lika-barlang

Település: Abaliget

Barlangnyilvántartási szám: 4120-1

UTM: BS71D1

Tszf: 219 m

Leírás: A Mecsek legnagyobb jelenleg ismert barlangja, elágazó, helyenként többszintes járatrendszerrel. Egy főág és három oldalág alkotja, összhosszúsága kb. 1600 méter. A barlang több száz éve ismert és látogatott az ember által. Korábban jelentős denevérállománnyal bírt, az 1950-es években 1500 nagy-Myotis telelő és 700 *M. schreibersii* szülőkolóniája élt a barlangban. Napjainkban ezek teljesen eltűntek a barlangból, a telelő állományt főként a patkós denevérek alkotják (1. táblázat). A barlang egyike a legjelentősebb hazai nászbarlangoknak. Denevérekre vonatkozó faunisztikai adatokat már az 1800-as évek végéről közöltek, de rendszeres és átfogó vizsgálatok csak a XX. század végén történtek.

Megfigyelési adatok: -

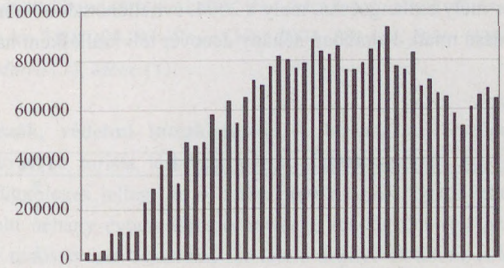
Egyéb adatok:

Fajok	1950-60	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rfer	+	158	167	158	137	237	250	259	220	210		157	104	194	121	109
Rhip		4	19	17	5	8	10	10	7	10		24	1	22	7	39
Mbly/myo	1500			7	1	4	4	7	2	3		2	1	2		1
Mdau			1	14		7	9	14	4			1		2	2	2
Mdas				1			1	2						3	2	
Mema														1		
Mnat			1	4			1	1								
Mbec					1		1							1	1	
Paur				3	1	1	5	3		1				1		
Msch	700															

1. táblázat: Az Abaligeti-barlang denevérállományának változása. Az irodalmi adatokban esetenként csak a faj jelenlétére utalnak, így mennyiségi adattal nem rendelkezünk, a faj előfordulását + jellel jelöltük.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A korábbi jelentős állományok eltűnését a barlang kiépítése és az erősödő turizmus okozták (1. ábra). Ez napjainkban egyre fokozódó probléma, a telelő denevérek számában is lassú csökkenés figyelhető meg. Javasolt a téli időszakban (decembertől márciusig) és a nászidőszakban (augusztus 15-től szeptember 15-ig) a látogatás teljes beszüntetése.

1. ábra: Hazai idegenforgalmi barlangjaink látogatottságának változása 1951-2000-ig.

Barátok-barlangja

Egyéb elnevezése: Barátok-zsomboly

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-50

UTM: BS71D4

Tszf.: 345 m

Leírás:A barlang kb. 26 méter mély zsomboly, melyet az 1990-es évek közepén tártak fel. Bejárata tágas, nincs lezárva, így a denevérek részére jó búvóhelyül szolgál. A bejárati szakasz ferde akna, mely néhány méter után függőlegesbe fordul. A barlang alsó fele tágas, zsák-formájú akna. Denevér megfigyelés csak alkalmi jelleggel történt, a barlangot néhány egyed használja, nem jelentős búvóhely (2. táblázat).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: -

Faj	1993	2004
Rfer	1	1
Rhip	2	3
Mmyo		1

2. táblázat: A Barátok-barlangja telelő denevérállománya

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang turista útvonalaktól távol esik, nem közismert, így jelenleg zavarásmentes, a kevés számú telelő denevért jelenleg semmi nem veszélyezteti. A bejárat biztosítása és folyamatos takarítása kielégíti a búvóhely megőrzési feladatokat.

Bodó-hegyi-zsomboly

Egyéb elnevezése: -

Település:Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-58

UTM: BS71D4

Tszf: 391m

Leírás: Néhány méter mély barlangocska, mely a 2004. évi ellenőrzés alkalmával már járhatatlan volt a bejárat feltöltődése miatt. Korábban néhány denevér téli szállásként használta az üreget (3. táblázat).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Faj	1992	1993	1994	2004
Rfer			2	*
Rhip			1	*
Mbly/myo		1		*
Paur		2	1	*
Mdau	2			*

3. táblázat: A Bodó-hegyi-zsomboly alkalmi denevérmegfigyelései

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang jelenleg járhatatlan, ezért a bejárat kitisztítása indokolt lenne, így néhány denevér téli szálláshelye biztosítva lenne.

Büdöskúti-zsomboly

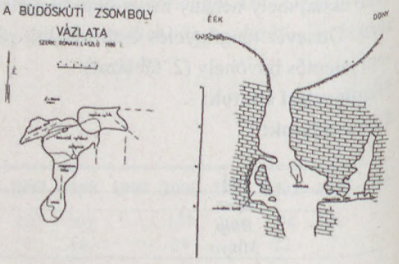
Egyéb elnevezése: -

Település: Pécs

Barlangnyilvántartási szám: 4120-133

UTM: BS81B4

Tszf: 396m

Leírás: A barlang a legtágasabb mecseki zsomboly, bejárata ovális alakú, 1,5 x 3 méter. A barlang aknája kéttagú, de egybe nyíló. Az alsó aknából két kürtő nyílik egymással szemben. A zsomboly már régóta ismert a XX. század első felében komoly kutatás folyt benne. Alját nagy mennyiségű omladék és kitöltés alkotja, melynek felszínre juttatásával lenne esély a továbbjutásra.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevérfaunisztikai kutatása csak az 1990-es években kezdődött meg, azóta folyamatos téli ellenőrzés és alkalmi nyári hálózás folyik. Napjainkban az Abaligeti-barlang mellett a legjelentősebb telelő állománnyal bír (4. táblázat).

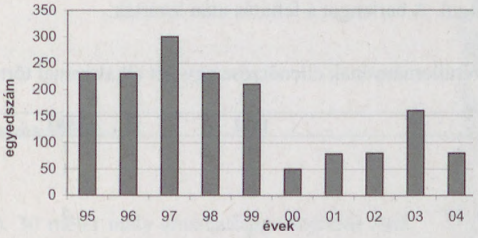
Faj	1992	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rfer	4	2	5	7		1	2	2	1	1	1
Rhip	3		4	2		1					
Mbly/myo		230	230	300	230	210	50	79	80	160	80
Mdau			13	3		10	3		5	3	2
Mdas					1	2			3	1	1
Mnat	2		1								
Pip sp.			1					1			
Paur	1	6		1	1						1

4. táblázat: A Büdöskúti-zsomboly telelő denevérfaunájának változása 1995-2004 között.

A barlangnál nászidőszakban történt hálós és detektoros adatgyűjtés a következő fajok előfordulását mutatta ki: 1995. 04. 03. *Paur* (10); 2004. 09. 11.: *Paur* (6), Mdas (1), *Mdau* (1), Mnat (1), *Mbly* (2), *Mmyo* (1), *Mbec* (1)

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang az országos kék-túra útvonal közelében fekszik, továbbá turista térképen jelzett, így nyugalmát gyakran megzavarják. A bejárást nehezíti a függőleges jelleg, de a barlangászok egyik legkedveltebb sportbarlangja a Mecsekben. Az utóbbi néhány évben állandó barlangi vendégként egy példány macskabagoly figyelhető meg, mely rendszeresen zsákmányol a telelő denevérek közül. A kolónia ezért az akna fötéjéről átköltözött a két oldalkürtőbe és számuk megfogyatkozott (2. ábra). Védelmi intézkedésként a barlang rendszeres természetvédelmi ellenőrzése és a turistatérképekről való levétele említhető.

2. ábra: A Mbly/myo egyedszám változása a Büdöskúti-zsombolyban. Jól megfigyelhető a 2000. évben a macskabagoly (Strix aluco) megjelenése

Csengő-zsomboly

Egyéb elnevezése: -

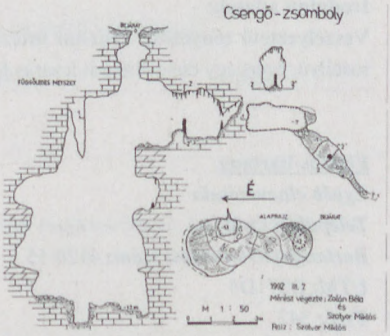
Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-79

UTM: BS81B2

Tszf: 388 m

Leírás: A barlang függőleges egytagú aknából áll, mely lefele tágul. Bejárata kör alakú, fél méter átmérőjű, mélysége körülbelül 12 méter. Feltárása az 1990-es évek elején történt, rövid próbakutatás az ezredforduló előtt végeztek, de nem járt továbbjutással. A zsombolyt telelés céljából használja néhány denevér

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Faj	1992	1993	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rfer	4		4	5	2	3	1		3	1	5	1
Rhip	1	2	1	2	4	2	2	2	1	1		
Mbly/myo	7	1	30	1	3	1	16	12		2	5	1
Mdau			1	1	1		2	1				
Mmys									1			

5. táblázat: A Csengő-zsomboly téli denevérállományának változása 1993-2004 között

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A zsomboly térképen nem jelzett, úttól távolabb helyezkedik el, kevésbé ismert, ritkán keresik fel. A denevéreket veszélyeztető tényező jelenleg nem ismert.

Duó-zsomboly

Egyéb elnevezése: -

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-104

UTM: BS81B1

Tszf.: 374 m

Leírás: Szűk bejárattal rendelkező zsomboly, mélysége megközelíti a 30 métert. Egy tagú aknája az alján kis teremmé tágul. A barlangot a feltárás után lezárták.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevérállományának ellenőrzése egy-két alkalommal történt (6. táblázat)

Faj	1992	1993	1994
Rfer	4	1	1
Rhip	4	1	1
Mdau	2		
Mmyo/bly	-	5	1
Paur	1		

6. táblázat: A Duó-zsomboly denevérállománya

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang bejárata ráccsal védett, mely sűrű rostélyú, ezért egy denevérbarát lezárás felhelyezése javasolt.

Félötös-barlang

Egyéb elnevezések: -

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-55

UTM: BS71D4

Tszf.: 342

Leírás: Kis zsomboly jellegű barlang, szűk, lejtős bejárattal, mely egy kis fülkéből nyílik a végső aknába. Eldugott, félreeső helyen nyílik, kevesen látogatják.

Megfigyelési adatok: -

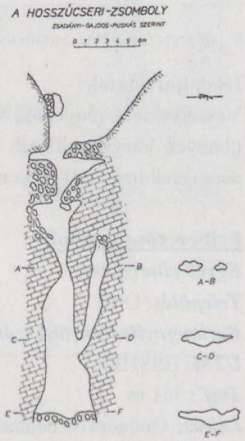
Egyéb adatok: A barlangot téli időszakban használják denevérek, kis számban (8. táblázat).

Faj	1992	1993	1994
Rfer	4	1	3
Rhip	4	1	
Mdau	2		
Mmyo/bly		5	1
Paur	1		

8. ábra: A Félötös-barlang téli denevérállománya.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések:
A barlang kevésbé ismert, nem látogatott, védelmi problémák nem merülnek fel.

Hosszúcseri-zsomboly
Egyéb elnevezése: -
Település: Mánfa
Barlangnyilvántartási szám: 4120-157
UTM: BS81B3
Tszf.: 310
Leírás: Függőleges, kb. 30 méter mély aknabarlang. Bejárása csak kötél segítségével lehetséges. A zsomboly egyetlen aknából áll, mely szűk bejárat után fokozatosan tágul.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: Kisszámú denevér használja, adatok csak két évből származnak.

Faj	1993	2004
Rfer		2
Mmyo/bly		2
Paur	1	

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Nehezen megközelíthető helyen nyílik, nem ismert barlang, védelmi problémák nem merülnek fel.

Kétlyuk-zsomboly
Egyéb elnevezése: -
Település: Orfű
Barlangnyilvántartási szám: 4120-74
UTM: BS81B2
Tszf: 374 m
Leírás: A bejárat két lyukból indul, a barlang innen kapta nevét. Az egyik járható, mely nagyon szűk. A szűkület után tágas aknában folytatódik a barlang. Mélysége kb. 30 méter, egytagú akna.
Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Néhány éve vált ismertté, az első bejáráskor nagy számú telelő denevért találtunk. A barlangot felvettük a téli monitoring barlangjai közé (9. táblázat).

Faj	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rfer	1		2		3	
Rhip	1	1			2	
Mmyo/bly	28	70	20	57	18	13
Mdau	1	2	3	1		
Mdas		2	2	3	4	
Pipistrellus sp.	1					
Paur		3	2			

9. táblazat: A Kétlyuk-zsomboly telelő állomány változása 1999-2004 között

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang kevésbé ismert, nem látogatott, bár könnyen megközelíthető helyen nyílik. A bejárat tágítása könnyen megvalósítható, ez a denevérek bejárását és az ellenőrzést megkönnyítené. Védelmi problémák nem merülnek fel.

Fejbeverős-zsomboly

Egyéb elnevezése: -

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-84

UTM: BS81B2

Tszf.: 361 m

Leírás: Omladékos bejárata egy kis fülkébe nyílik, onnan meredek rézsű vezet a barlang utolsó szakaszát alkotó aknához. Ez csak kötéllel járható. A zsombolyt az 1990-es évek elején tárták fel.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevérek a téli időszakban használják, kis számban (7. táblázat).

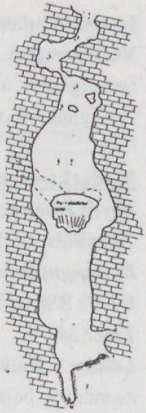
Faj	1992	1995	1996
Rhip	1	1	
Mmyo/bly			3
Mdau			1
Paur			1

7. táblázat: A Fejbeverős-zsomboly alkalmi denevérmegfigyelései.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang félreeső helyen nyílik, a barlangászok körében nem ismert, kis mérete, omladékos bejárata miatt nem látogatják. Védelmi problémák nem merülnek fel, a bejárat biztosítása indokolt.

Köteles-zsomboly

Egyéb elnevezése: -

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-140

UTM: BS81B2

Tszf.: 393 m

Leírás: Egyike a Mecsek legmélyebb zsombolyainak, bejárata szűk járat, mely kis fülkébe nyílik, onnan egy kisebb fülke nyílik. A zsomboly egy tagú aknája innen nyílik. A barlang a turista térképen is jelzett, sokan ismerik, egyik közkedvelt sportbarlang.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Rendszeresen használják denevérek, főként a téli időszakban (10. táblázat).

Faj	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rfer			1	1	3	2	3	10	4	3
Rhip		1	1	2	1	2	1	2	4	1
Mmyo/bly	4	15	6	9	5	8	10	11	17	18
Mdau		6	4	1	1		1			
Mbec			1	1						
Mnat								1		
Paur		1						1		

10. táblázat: A Köteles-zsomboly telelő denevérállomány változása 1995-2004 között.

Irodalmi adatok:

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang rendszeres látogatása jelent problémát, főként a téli időszakban zavarhatják a telelő állatokat. Az aknabarlang jelleg miatt csak gyakorlottabb barlangászok látogatják. Balesetvédelmi és denevérvédelmi szempontból lezárása indokolt.

Labirintus-barlang

Egyéb elnevezése: -

*Település:*Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-88

UTM: BS81B2

Tszf.: 353 m

Leírás: Kisméretű, szűk bejáratú barlang, kis fülkékkel és az alján egy függőleges aknával.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevérvédelmi szempontból nem jelentős, néhány telelő állat használja (11 táblázat). Alkalmanként macskabagoly is behúzódik a barlangba.

Faj	1991	1992	1993	1994	1995
Rfer		3	1	1	
Rhip	1			1	
Mmyo/bly		1	1	1	1
Mdau	1				
Paur	2	2			

11. Táblázat: A labirintus-barlang alkalmi denevérmegfigyelései

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang félreeső helyen található, barlangászok által kevésbé ismert, ezért zavarás nem merül fel. A bejárat tágításával feltehetőleg elősegítenénk a denevérek nagyobb számú megtelepedését.

Madárka-zsomboly

Egyéb elnevezése: -

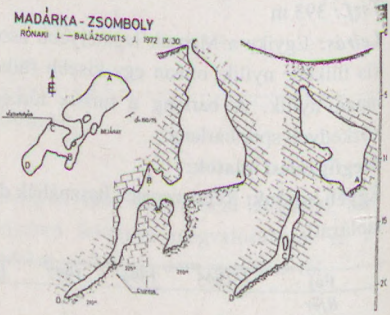
Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-82

UTM: BS81B2

Tszf.: 341 m

Leírás: Szűk bejáratú, de viszonylag mély zsomboly, bejárása technikai eszközök segítségével lehetséges.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevérfaunisztikai szempontból közepesen jelentős, telelő példányok használják búvóhelyül (12. táblázat).

Faj	1999	2004
Rfer		1
Rhip	3	
Mmyo/bly		3
Kistermetű Myotis sp.		3

12. Táblázat: A Madárka-zsomboly alkalmi denevérmegfigyelései

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang nem ismert, barlangászok nem látogatják, védelmi problémák nem merülnek fel. A bejárat tágítása megkönnyíthetné a denevérek mozgását, ez az állomány növekedését segítené elő.

Mánfai Kőlyuk-barlang

Egyéb elnevezése: Kőlyuk, Kőlyuk-barlang

Település: Mánfa

Barlangnyilvántartási szám: 4120-2

UTM: BS81B3

Tszf.: 240 m

Leírás:A Mecsek legnagyobb barlangjai közé tartozik, vízszintes patakos barlang, két bejárata van, melyből az egyik természetes, a másikat mesterségesen robbantották. A barlangot a komlói vízmű használja, kiépítése a XX. század közepén történt. A barlang egy cső-szerű főágból és egy fosszilis forrásszájból áll, mely a tulajdonképpeni kő-lyukat alkotja. Az eredeti bejárat impozáns méretű, magasan nyílik. Az illetéktelen behatolók ellen vasrács védi, a mesterséges bejáraton vasajtó van, melyre berepülő nyílást vágtak.

Megfigyelési adatok:

Egyéb adatok: A barlang tradicionális denevér búvóhely, korábban jelentős telelő állománnyal bírt (13. táblázat). Nászbarlangként is fontos szerepet tölt be regionális szinten (14. táblázat).

Gyűrűzéssel lett kimutatva a Mánfai Kőlyuk, az orfűi Vízfő-barlang és az Abaligeti-barlang kapcsolata. Egy a barlangnál jelölt *Eser* 9 évvel később került elő Pécs városából. A *Msch* utolsó mecseki példányait 1994-ben látták a barlangban.

Faj	1950-60	1990	1991	1992	1993	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rfer	+	3	3	14	3	9	4	4	8	5	10	3	10	3	7
Rhip	-		3	3		2	2	1	6	10	12	6	10	2	3
Mmyo/bly	+	24	28	9	6	15	7	9	19	5	9	7	15	18	8
Mdau	-	4	6	11	-	4	4	4	1	1	1	1	4	-	3
Mdas	-	-	3	3	-	-	2	-	1	1	1	1	4	4	2
Mnat	-	2	8	23	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mbec	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paur	-	1	4	13	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Eser	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Msch	+	17	-	-	15	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-

13. táblázat: A Mánfai Kőlyuk-barlang denevérállományának változása az 1950-es évektől napjainkig

Faj	1992	1993	1994	1995	1996	1998
Rfer	2	1				
Rhip			1	1		
Mmyo	12	9				
Mbly	1					
Mdau	45	26	6			
Mdas	10	9	9	4		
Mnat	23	6				
Mema	2					
Mbec	26	19	4	2		
Mmys		1				
Bbar	39	23	4	4	2	
Paur	39	16	3	1		
Paus					1	
Nnoc	55	10	3	5		4
Nlei	3	2	1			
Eser	10			1		
Pnat		1	2			
Pkuh		1				
Ppip	1	1				

14. táblázat: A Mánfai Kőlyuk-barlangnál, nászidőszakban történt hálós befogások eredményei

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang forgalmas turistaútvonal mellett fekszik, a térképek által is jelzett. Sokan keresik fel, bejáratánál tűzrakó hely, információs tábla és pihenő található. Korábban könnyen be lehetett jutni a barlangba, de mindkét bejárata meg lett erősítve. A rács jelenleg megfelelő állapotú, de mellette lett kibontva a laza kőzet. Ennek helyreállítása nélkülözhetetlen a barlang nyugalmának megóvása érdekében. Korábban a rács fölött szabad berepülő nyílás volt, mely a rács cseréjével megszűnt. Ennek visszaállítása megfontolandó, főként a *M. schreibersii* esetleges visszatelepülése érdekében. A barlang fokozott figyelmet érdemel.

Mohos szikla-zsomboly

Egyéb elnevezése: Gyík-barlang

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-81

UTM: BS81B2

Tszf.: 351 m

Leírás: Sziklakibúvás aljában nyíló barlang, bejárata rendkívül szűk, időnként eltömődik. A bejárati szűkület egy fülkébe nyílik, melyből egy szálkő szűkületen keresztül jutunk a barlang végső aknájába. Az akna nem mély, felső folytatása néhány méteres kürtőként, szálkőben zárul. Itt egy oldalfülke nyílik, mely megközelíti a felszínt.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlang nem jelentős búvóhely, de egyes években több faj egyedei is telelhetnek itt.

Faj	1993	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2004
Rfer		4	1	2	2		*	2	*
Rhip		1		2	2		*		*
Mmyo/bly		6	10	8	1	3	*	1	*
Mdau	1	1	1	2	1	1	*		*
Mbec						1	*		*

15. táblázat: A Mohos szikla-zsomboly telelő denevérállomány változása

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang nem ismert széles körben, barlangászok nem veszélyeztetik. A bejáratot a töbör oldalból származó föld időnként eltömi. A bejárat stabilizálása említendő védelmi intézkedésként.

Nagy-Faragó-barlang

Egyéb elnevezése:

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-53

UTM: BS71D4

Tszf.: 399 m

Leírás: A barlang zsomboly jellegű, a szűk, meredek bejárati szakasz hirtelen aknába torkollik. Onnan néhány métert lemászva érjük el a tágas végponti aknát.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlangot az 1990-es évek elején tárták fel, alkalmi denevérfaunisztikai megfigyelések történtek (16. táblázat).

Faj	1992	1993	2004
Rfer	6	5	2
Rhip			2
Mmyo/bly			2

16. táblázat: A Nagy-Faragó-barlang alkalmi denevérmegfigyelései.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang kevésbé ismert, barlangászok által nem látogatott, védelmi problémák nem merülnek fel. A bejárat állagának fenntartása elégséges a denevérek védelme szempontjából.

Orfűi Vízfő-barlang

Egyéb elnevezése: Vízfő-forrás barlangja

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-3

UTM: BS81B1

Tszf.: 211 m

Leírás: Egyike a legismertebb mecseki barlangoknak, korábban nem volt légteres bejárata, de az 1950-es években mesterséges tárót robbantottak a sziklafalba. A barlangot a vízművek korábban vízkivételi helyként használták, csövek, kábelek, szivattyúk, és egyéb mesterséges létesítmények találhatók benne. A vízszint duzzasztása érdekében nagy mennyiségű betont injektáltak a barlangba, amely megváltoztatta a hidrológiai viszonyokat. Egyes járatokat elzártak. A barlangban jelentős méretű légteres járatok és termek találhatók. A bejárati rácsot rendszeresen feltörik, a barlangot gyakran látogatják.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevérek a téli- és párzási időszakban fordulnak elő nagyobb számban, de átmeneti szállásként nyáron is használják. Faunisztikai adatok, rendszeres téli megfigyelésekből és alkalmi hálózásokból származnak (17. és 18. táblázat).

Faj	1992	1993	1994	1995	1996	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rfer	6	4	6	5	4	2	7	1	4	2	7	
Rhip	9	3	3	1		3		2			4	
Mmyo/bly	4		1	1						8	2	
Mdau	3		4							2	5	
Mnat	2	1	2						1		1	
Mdas	1										1	
Paur			2								1	

17. táblázat: Az Orfűi Vízfő-barlang telelő állományának változása 1992-2004 között.

Faj	1992	1993	1994
Rfer	1	1	1
Rhip			
Mmyo		3	
Mdau	3	12	
Mdas		2	
Mbec	6	36	1
Mnat	3	5	
Paur	7	16	
Bbar	6	6	
Nnoc	1	11	
Ppip		1	
Eser		3	

18. táblázat: Az Orfűi Vízfő-barlangnál történt hálós befogások eredményei nászidőszakban

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang térképen jelzett, közismert helyen nyílik. Barlangászok és turisták gyakran látogatják. A bejárati rácsot rendszeresen feltörik. A rendszeres zavarás jelent problémát a bent pihenő denevérek szempontjából. Javasolt a barlang bejáratának korszerű, denevérbarát lezárása.

Pajzán-barlang

Egyéb elnevezése: -

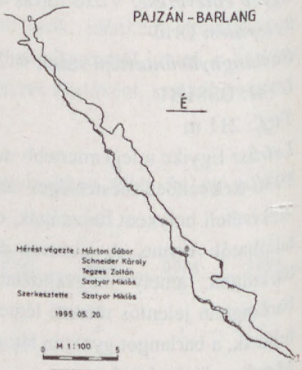
Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-77

UTM: BS81B2

Tszf.: 394 m

Leírás: Szűk bejáratú kb. 40°-os meredekségű egyenes járat alkotja a barlangot. A járat alja helyenként omladékból álló lépcsőkkel szabdalt. Alján kisebb fülke található, melyből a végponti hasadék nyílik. Ez néhány méter után járhatatlanná szűkül.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlang denevérfaunisztikai szempontból jelentéktelen, alkalmi, főleg telelő előfordulási adatokat ismerünk (19. táblázat).

Faj	1993	1994	1995	2004
Rfer	-	1	-	-
Rhip	2	-	1	1
Mmyo/bly	-	1	2	-
Mdau	-	-	1	-

19. táblázat: A Pajzán-barlang alkalmi denevérmegfigyelései

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang kevésbé ismert, bejárata nehezen azonosítható be. Barlangászok nem látogatják. A bejárat esetleges eltömődése jelenthet problémát.

Pietró-barlang

Egyéb elnevezése: -

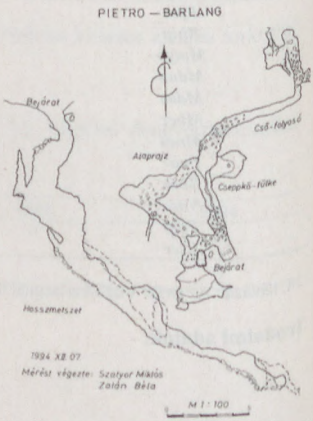
Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-38

UTM: BS71D3

Tszf.: 322 m

Leírás: A függőleges bejárati akna szálkő hasadékban indul, majd egy kisebb fülkébe érkezik. Innen meredek járat indul mely már az elején ketté ágazik. A járatok egy fülkében találkoznak, onnan lapos cső-járat nyílik. Ez erőteljes vízmosás jeleit hordozza, mely erősíti a víznyelő jelleget. A cső-járat egy szűk fülkébe érkezik, mely a térképen látható

régi végpont volt. Jelenleg a barlang meghaladja a 100 méter hosszúságot. A végponti hasadék bontásával egy terembe jutottunk, melyből egy szűkületen keresztül bújva érkezünk egy hasadék rendszerbe, mely néhány tíz méter után járhatatlanná szűkül.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlang nem jelentős denevér- élőhely (20. táblázat).

Faj	1992	1993	1994	2001	2004
Rfer	1	-	-	-	?
Rhip	2	4-	-	4	?
Mmyo/bly	-	-	2	1	?
Mdau	1	-	2	-	?

20. táblázat: A Pietro-barlang alkalmi denevérmegfigyelései

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Hágcsós-zsomboly

Egyéb elnevezése: Tanköteles-zsomboly

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-83

UTM: BS81B2

Tszf.: 352 m

Leírás: Szálkőben nyíló aknabarlang, alján oldalterem nyílik, melyben alkalmanként nagy létszámú telelő denevér található. A barlang mélysége kb. 10 méter. A zsomboly része a mecseki telelő monitoringnak és a NBMR-nek.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Faj	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rfer	1	5	2	2	1	2	2	2	1	
Rhip					1	1	1		3	
Mmyo/bly	87	21	4	37	32	82	13	26	74	22
Mdau					2	1			2	2
Mdas					1				7	
Paur		2						1		

21. táblázat: A Hágcsós-zsomboly telelő állományának változása 1995-2004 között

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlangot általában ismerik a barlangászok, de kis mérete miatt nem közkedvelt célpont. Mint neve is mutatja, a könnyű bejárhatósága miatt a kötéltechnikai ismeretek elsajátítására használják a kezdő barlangászok. Téli időszakban a telelő állatok megzavarása problémát jelenthet. A barlang lezárása nem javasolt.

Trió-víznyelő

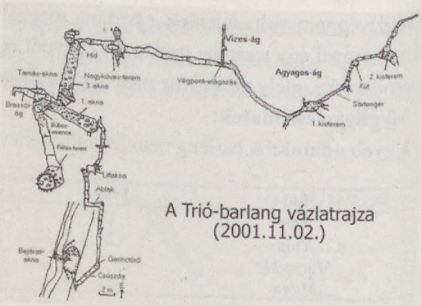
Egyéb elnevezése: Trió-barlang

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-71

UTM: BS81B2

Tszf.: 301 m

A Trió-barlang vázlatrajza (2001.11.02.)

Leírás: A barlang jelentős része az 1990-es évek közepén lett feltárva, jelenleg több mint 200 méter hosszú. Járatai lejtősen haladnak lefelé, kisebb aknák, termek közbeékelődésével. A barlang aktív víznyelő, csapadékos időben a Szuadó-völgy patakja folyik bele. A barlang bejárata kiépített, lezárt, denevérek részére röpnyílással ellátott.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevér megfigyelések csak alkalmilag történtek, a barlangot kutató barlangászok szóbeli közlése alapján télen nagyobb számú állat is használja. A 2004. évi téli denevérfelmérés alkalmával a következő fajokat láttuk: *Rfer* 5 pd, *Rhip* 4 pd, *Mmyo/*bly 4 pd, *Mdau* 7 pd. A barlang rendszeres átvizsgálásra érdemes, ezért felvettük a mecseki téli monitoring barlangjai közé.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang jó állapotú lezárással bír, mely denevérek számára kialakított röpnyílással is rendelkezik. A barlangba feltáró tevékenység és folyamatos túravezetés folyik. Denevérvédelmi szempontból megfontolandó a téli időszakban való látogatás korlátozása, főleg, ha ezt a telelő denevérek mennyisége megkívánja.

Vásáros-úti-zsomboly

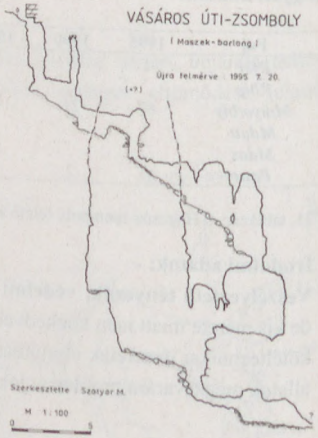
Egyéb elnevezése: Maszek-barlang

Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-62

UTM: BS71D4

Tszf.: 384 m

Leírás: A barlang a Vásáros út mellett nyílik, feltárása az 1980-as években történt. Bejárata szűk, vasajtóval van lezárva. A bejárati aknából egy kisebb fülkébe érünk, ahonnan egy kúszó járaton egy újabb fülkébe érünk. Innen egy aknán keresztül néhány méter után érhető el a barlang első terme. A teremből szűk hasadékon keresztül érünk a barlang fő üregébe. A végpontra egy fokozatosan szűkülő járat vezet, melyet robbantásokkal próbáltak feltárni sikertelenül.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlang rendszeres szálláshelyül szolgál, főként a telelő denevérek számára (22. táblázat).

Fajok	1990	1991	1992	1993	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2003	2004
Rfer	8	9	1	7	5	4	6	4	4	3	6	7	6
Rhip			4	4	1	2	2	1	2	2	1	3	
Mmyo/bly		10	2	8	4	14	6	6	5	6	7	2	3
Mdau		1	2	8	3	1	2			1	3	2	1
Mdas								1	2	1		3	
Mnat	2	2									1		
Paur		1				1				1			

22. táblázat: A Vásáros-úti-zsomboly telelő állományának változása 1990-2004 között

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlangot a balesetvédelem mellett a denevérek védelme érdekében zárták le, bár a lezárás mindig kedvezőtlen a denevérek szempontjából.

Achilles-víznyelőbarlang

Egyéb elnevezése: -

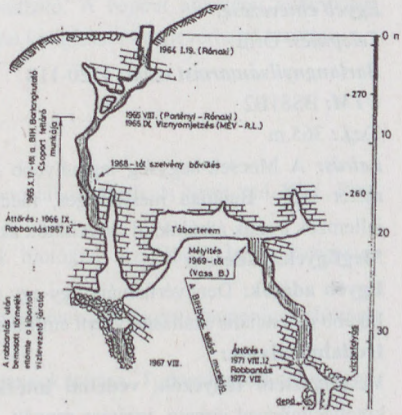
Település: Orfű

Barlangnyilvántartási szám: 4120-90

UTM: BS81B1

Tszf.: 288 m

Leírás: A barlang a Szuadó-völgy alsó szakaszán, a völgyoldalban nyílik, a Pécs-Abaliget országút mellett. Bejárata kiépített és vaslemezajtóval lezárt. A bejárat 4 kútgyűrűből áll, majd egy agyagos rézsű indul tovább. Ez egy aknába torkollik, mely vaslétrával kiépített. Az akna alján kis fülke és egy szűk átbújó található. Ezen átbújva a következő aknába érkezünk, melyben szintén vaslétra található. Az akna a barlang nagy termének előterébe érkezik. Itt egy meredek agyagos rézsűn felmászva érjük el a nagytermet.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A barlang teljes lezárása ellenére megfigyelhetők denevérek a nagyteremben. A 2004. évben 8 pd. *M. myotis*, 1 pd *Rfer*, 1 pd. *Mdau* volt megfigyelhető.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang közismert, az országútról jól látszik a bejárata. A lezárása ép állapotú, ezért nem látogatott, csak esetenként barlangászok által. Javasolt a lezárásra röpnyílást készíteni.

Spirál-barlang

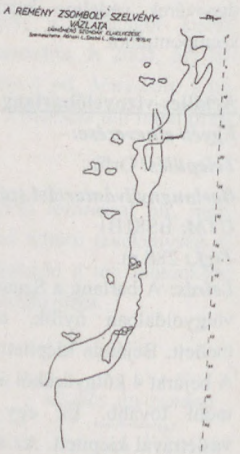
Egyéb elnevezése: Spirál-nyelő

Település: Orfű

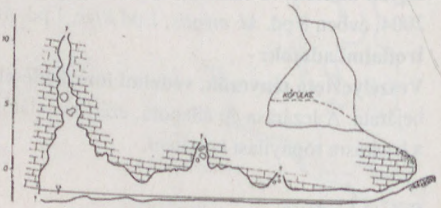
Barlangnyilvántartási szám: 4120-130

UTM: BS81B2
Tszf.: 352 m
Leírás: A barlang a Büdöskúti-völgyben nyílik a patakmederben. Bejárata kiépített, kútgyűrűvel és vaslemezajtóval. A barlang jelenleg a Mecsek legmélyebb ismert barlangja, mélysége meghaladja a 100 métert. Jelentős belső méretekkel bír, aknája egy tektonikus hasadékot képez, mely kb. 60 méter vertikálisan. A barlang alján patak folyik.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: A teljes lezárás ellenére rendszeresen megfigyelhetők denevérek a barlangban, a bejutásuk helye jelenleg nem ismert.
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlangban rendszeres kutatás folyik, barlangkutatók folyamatosan látogatják. Denevérvédelmi szempontból ajánlott a bejárat denevérbarát lezárása.

Remény-zsomboly
Egyéb elnevezése: -
Település: Orfű
Barlangnyilvántartási szám: 4120-118
UTM: BS81B2
Tszf.: 365 m
Leírás: A Mecsek-hegység legmélyebb ismert zsombolya, kb. 70 méter mély. Bejárata mesterséges, ráccsal lezárt. A zsombolyra jellemzők a szűk átbújókkal összekötött aknák.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: Denevérfaunája egy-egy telelő állatra korlátozódik. Inkább potenciális szálláshelyként említhető.
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang csak kötéltechnikával járható, lezárása rongált, jelenleg bárki által nyitható. A nagy méretű zsomboly ideális denevér-szálláshely lehetne, de a lezárást denevérbarát módon kellene megoldani.

Mélyvölgyi kőfülke vizes barlangja
Egyéb elnevezése: Nagymélyvölgyi-barlang
Település: Pécs
Barlangnyilvántartási szám: 4120-160
UTM: BS81B3
Tszf.: 323 m
Leírás: A barlang a Melegmányi Tájvédelmi Körzet területén nyílik a Nagy-mélyvölgyben. A bejárat a meredek domboldal alján, az azonos nevű Nagy-mélyvölgyi kőfülke alatt található. Bejárata szűk, a domboldalról lepergő föld és törmelék gyakran eltömi. A barlang vízszintes patakos barlang, cső-szerű járattal. A járat végén

szifon zárja el a továbbjutást. A járat magassága befelé nő, kényelmesen járható. A levegő nagy páratartalmú.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevéreket alkalmilag figyeltek meg a barlangban.

Faj	1990	1992	1993
Rfer	4	7	
Rhip	1	2	4
Mmyo/bly	3	16	5
Mdau	1	3	
Mnat		1	
Mdas		2	1

23. táblázat: A Mélyvölgyi kőfülke vizes barlangjának telelő állománya

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang forgalmas turista útvonal mellett fekszik, kiépített forrás, tűzrakóhely és esőbeálló található a bejárat közelében. Szűk bejárata miatt kevesen látogatják, de zavarása állandónak mondható. A bejárat időnkénti eltömődése kedvezőtlen a denevérek szempontjából. Javasolt a bejárat kitágítása és denevérbarát lezárása.

Irodalom

Frivaldszky J. 1865. Adatok a Magyarhoni barlangok faunájához. Math. és Term. tud. Köz., Pest, 3: 17-50.

Gebhardt A. 1963. A Mecsek-hegység barlangjainak biológiai vizsgálata. Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, p. 5-32.

Havranek L. 1962. A Mecsek-hegység barlangi denevérfaunája. Janus Pannonius Múzeum Évkönyve Pécs

Kölesi V. 1820. Az újonnan fölfedezett Abaligethi Barlangok leírása. Tudományos Gyűjtemény, 10: 81-86.

Szatyor M. 1995. A mecseki barlangok denevérfaunája, kiegészítő és összehasonlító jelleggel. Denevérkutatás – Hungarian Bat Research News, 1: 11-15.

Szatyor M. 2000. Európa denevérei. Pro Pannónia Kiadói Alapítvány Pécs

Topál Gy. 1989. A barlangi denevérek magyarországi kutatásának áttekintése. Karszt és Barlang, 1-2: 85-86.

Závoczky Sz. 1995. Az V. Abaligeti denevérkutató Tábor eredményei. Denevérkutatás – Hungarian Bat Research News,1: 20-21.

Földalatti denevér-szálláshelyek a Villányi-hegységben

Szatyor Miklós
Pécsi Állartkert Kht., 7621 Pécs, Munkácsy M. u. 31.

Bevezetés

A kelet-nyugati csapású 3,5 km hosszú és 1,7 km széles hegy, meredek déli oldalával tekint le a Dráva síkjára. A Szársomlyó természeti adottságait tekintve számos kuriózummal rendelkezik, ezért a természetvédelem legfontosabb területe a térségben.

Magyarországon ez a vidék mutatja a legtöbb délies éghajlati sajátosságot. A napfénytartam átlagban 2000-2100 óra, az évi középhőmérséklet 11 °C. A csapadék eloszlása kettős maximumot mutat, tavaszt és őszt, ami szintén mediterrán jellegzetesség. Mivel e területen sokszor már télen is jócskán felmelegszik a fehér mészkősziklák felületével érintkező alsó légréteg, már januárban is találkozhatunk hazánk legelőször védelem alá vett növényének, a Colhicum hungaricum virágzó példányaival.

A kőbányászat már a XX. század elején megindult a hegy keleti oldalán, ahol ma a szoborpark található. A nyugati oldalon napjainkban is folyik a kitermelés. Jóllehet, a természetvédelemnek sikerült korlátozni a bányászat területét, az mégis veszélyezteti a hegy növény- és állatvilágát. 1936 és1944 között bauxitot is bányásztak mélyműveléssel, ennek nyomai a hegy déli lejtőjén ma is láthatók. A Szársomlyón a mészkőrétegek határán lencse alakú foltokban található bauxit, melyet a geológusok az 1930-as évek elején fedeztek fel a felszíni kibúvásokban. A Magyar Bauxit Bányaművek Rt. 1936 márciusában kezdte meg a bányászatát, melyhez magas (60-80%-os) timföldtartalma és 1-3 méteres telepvastagsága miatt ebben az időben még nagy reményeket fűztek. Két év alatt 2,5 km hosszú bányavágatot hajtottak ki. A bánya csak 1944-ig működött, összesen 40 ezer tonna bauxitot termeltek ki. Megszüntetését indokolta a készletek kis mennyisége, a magas kitermelési költségek és az, hogy időközben a Dunántúli- középhegységben sokkal jelentősebb bauxitbányászat alakult ki. Az így fennmaradt üregek, a hidrotermális hatásnak köszönhetően meleg, párás klímával rendelkeznek, mely kiváló szálláshely a denevérek számára. A Villányi-hegység denevérfaunisztikai kutatása az 1980-as évek végén kezdődött, mely a telelő állományok felmérését, rendszeres ellenőrzését és alkalmi hálós befogásokat jelent. A legkiemelkedőbb szálláshelyek a nagyharsányi bauxittárók, ezért a denevérfaunisztikai vizsgálatok is ide kötődnek leginkább. A tárók egybefüggő rendszert alkotnak, a teljes bejárást a gurítóaknák és a nagyméretű természetes üregek akadályozzák. A felméréseknél nem különítettük el az egyes vágatokat (1. táblázat).

Eredmények

Nagyharsányi bauxittáró

Egyéb elnevezése: Lajos-táró

Közigazgatási terület: Nagyharsány

Barlangnyilvántartási szám: -

UTM: BR98D4

Leírás: A táró Nagyharsány község fölött nyílik a hegyoldalban. Alulról közelítve az alsó bejárat. Korábban berobbantották, de ki lett bontva, jelenleg kúszva juthatunk be. A vágat átlagos belmagassága 190 cm. Helyenként kisebb fülkék és természetes üregek találhatók. A táró végei vakon végződnek, légmozgás nincs, a hőmérséklet és a páratartalom magas.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: Denevérek főként a téli és az őszi nászidőszakban használják. A vágatok denevérállományáról csak összesített adatokkal rendelkezünk. A táró előtt történt hálózás alkalmával 2000. augusztusában 2 pd. *Rfer*-ot és 1 pd. *Mbec*-t mutattunk ki.

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo/bly*	*Mdau*	*Mbec*	*Mnat*	*Paur*	*Paus*	*Eser*	*Msch*
1992	14	2	9	-	1	-	-	-	-	34
1994	15	3	8	-	1	-	-	-	-	41
1995	12	-	1	1	-	-	1	-	-	-
1996	5	-	3	1	-	1	-	-	-	-
1997	5	-	4	-	-	1	1	-	-	-
1998	3	-	3	-	1	2	-	-	-	-
1999	13	-	6	1	-	1	-	-	-	-
2000	19	-	7	-	-	1	1	-	1	-
2001	8	-	2	3	1	2	-	1	-	1
2002	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-
2003	12	1	1	4	1	-	3	1	-	1
2004	13	1	4	1	1	1	1	-	-	-
2005	290	3	250	7	-	2	-	-	-	450

1. táblázat: A nagyharsányi bauxittárók telelő állománya (2005-ben a bányavágatok nagy részét sikerült bejárni).

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A Szársomlyó fokozott védettsége ellenére a vágatot rendszeresen látogatják. Ez balesetvédelmi és denevérvédelmi szempontból is problémát jelenthet. A telelő állatok elérhető magasságban tartózkodnak, a rossz szándékú látogatók könnyen hozzáférnek. A táró bejáratának tágítása, a korábbi robbantási törmelék elhordása megkönnyítené a denevérek bejárását. A táró denevérbarát, szakszerű lezárása indokolt.

Nagyharsányi bauxittáró

Egyéb elnevezése: Elemér-táró

Közigazgatási terület: Nagyharsány

Barlangnyilvántartási szám: -

UTM: BR98D4

Leírás: A táró Nagyharsány község fölött nyílik a hegyoldalban, nem sokkal a Lajos-táró fölött. Bejárata a hegyre merőleges irányban indul, majd hamarosan egy merőleges vágatba torkollik, mely a felszínnel párhuzamos. Bal oldali ága rövid, vakon végződik. Jobb oldali ága a felszínnel

párhuzamosan halad, több száz méter hosszban. Több nagyméretű természetes üreget harántol. A járattalpon több lejtakna, illetve gurító akna található. A jelenlegi bejárhatóságot egy tölcsér alakban omlott lejtakna akadályozza. A táró összeköttetésben áll az alábbiakban bemutatott tárókkal.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A vágatban kisszámú telelő denevér figyelhető meg. Nászidőszakban feltehetőleg párzóhelyként is működik.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A Szársomlyó fokozott védettsége ellenére a vágatot rendszeresen látogatják. Ez balesetvédelmi és denevérvédelmi szempontból is problémát jelenthet, a telelő állatok elérhető magasságban tartózkodnak. A táró bejáratának tágítása, a korábbi robbantási törmelék elhordása megkönnyítené a denevérek bejárását. A táró denevérbarát, szakszerű lezárása indokolt.

Nagyharsányi bauxittáró

Egyéb elnevezése: Elemér II.

Közigazgatási terület: Nagyharsány

Barlangnyilvántartási szám: -

UTM: BR98D4

Leírás: A táró az Elemér-táró másik bejárata. Ismertető jele, hogy a bejárati nyílás mellé egy piros színű 7-es szám van festve. A járat egyenes, a felszínnel párhuzamos, falai omladékosak. Kb. 30 méter után a vágat egy nagy természetes üreget harántol, mely jelentős vertikális kiterjedéssel bír. A bejárás csak barlangász kötéltechnikával lehetséges, de még úgy is veszélyes.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: A járattalp vastag guanó szőnyeggel borított. Nyáron kölykező kolónia(ák) lakják. Megfigyelések szerint *R. ferrumequinum* és *M. schreibersii* fajok körülbelül 200 fős kolóniája tartózkodik itt. Telelő állomány nem ismert, feltehetőleg a természetes üregbe húzódnak. A tárónál rendszeres hálózás és detektoros megfigyelés folyik (2. táblázat).

Dátum/*date*	*Rfer*	*Paus*	*Mnat*	*Msch*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mbra*	*Mdau*	*Mbec*
1995	53	2	-	4	21	2	-	-	3
1996	142	2	2	6	56	20	-	5	5
1997	13	-	-	-	-	-	-	-	-
2000	51	-	-	30	2	-	1	1	1

2. táblázat: A tárónál végzett hálózás faunisztikai eredményei

A táró kiemelt szálláshelye a *M. schreibersii* fajnak, tavasztól-őszig rendszeresen megfigyelhetők kisebb-nagyobb egyedszámban. Görföl Tamás szóbeli közlése alapján az utóbbi években összel kétezer példány is előfordul itt. A szomszédos Horvátországban, a Szársomlyótól légvonalban 20 km-re egy régi, felhagyott táróban 2002. szeptemberében fél óra leforgása alatt 80 példányt fogtunk hálóval, de ennek többszöröse repült ki. Feltételezésünk szerint a két szálláshely között szoros kapcsolat áll fent. Ezt Szatyor M. és Dombi I. által gyűrűzött M. blythi és *R. ferrumequinum* egyedek megkerülése is bizonyítja. A *M. schreibersii* telelő kolóniáját 2005-ben sikerült megtalálni a bányavágatok teljes bejárásakor, ekkor kb. 450 egyed volt megfigyelhető.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A tárót rendszeresen látogatják, bejárata szabadon nyílik. A nagy mélységű természetes üreg balesetveszélyt jelenthet. A kölykező kolóniák megfigyeléseink szerint gyakran a tároló főtéjén tartózkodnak, mely könnyen elérhető. A kolóniák zavarása veszélyt jelenthet. Lezárása a szabad röpnyílást kedvelő *M. schreibersii* védelme érdekében nem lenne célszerű.

Nagyharsányi bauxittáró
Egyéb elnevezése: Antal-tároló
Közigazgatási terület: Nagyharsány
Barlangnyilvántartási szám: -
UTM: BR98D4
Leírás: A legalacsonyabban nyíló bányavágat, nem függ össze a többivel. Bejárata egy régi épületrom mellett nyílik, mely régen a bánya épülete volt. A tároló T-alakú, vakon végződik. A járat belmagassága 2 méter, jó állapotú, állékony.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: Denevérek kis számban, rendszeresen telelnek bent.
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A tároló zavarása gyakori, a kevés számú denevérre ez nem jelent veszélyt, denevérbarát lezárása esetleg elősegítené a búvóhely nyugalmát és nagyobb számú denevér megtelepedését.

Máriagyüdi-barlang
Egyéb elnevezése: Gyüdi-barlang
Közigazgatási terület: Máriagyüd
Barlangnyilvántartási szám: 4150-17
UTM: BR88D3
Leírás: A Tenkes-hegy déli oldalán, a csúcs alatt nyíló barlang, melyet már a XVIII. Században is ismertek. Bejárata függőleges akna, mely egy kisebb terembe torkollik. Innen egy szűk átbújón egy következő terembe érünk. Egy kúszó járaton tovább haladva érjük el a barlang fő üregét, melyből csak kúszó járat halad tovább néhány méter hosszban.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: A barlang korábban jelentős denevér-szálláshely lehetett, mert a XIX században jelentős mennyiségű guanót termeltek ki. Napjainkban csak átmeneti szállásként szolgál, a többszöri ellenőrzés során csak egy alkalommal észleltünk 1 pd. *Rfer*-ot.
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang a helyi lakosság és a barlangászok által is ismert. Bejárását a meredek kb. 8 méter mély akna nehezíti. Mivel denevérek csak ritkán tartózkodnak a barlangban, védelmi intézkedésekre nincs szükség.

Nagyharsányi hegycsúcs-barlangja
Egyéb elnevezése: -
Közigazgatási terület: Nagyharsány
Barlangnyilvántartási szám: 4150-8

UTM: BR98D4

Leírás: A barlang a Szársomlyó csúcsán nyílik, kis méretű, bejárata viszonylag tágas. Denevérfaunisztikai adatokkal nem rendelkezünk, de potenciálisan jó szálláshelynek látszik, a tárók is közel nyílnak.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Irodalom

Dombi I. 1995. Dél-Magyarország gyöngyszeme, a Szársomlyó denevérfaunája, Denevérkutatás – Hungarian Bat Research News, 1: 7-10.

Somogyvári O., Dombi I., Paulovics P. & Szatyor M. 2001. Denevérkutatás a Szársomlyón. III. Magyar Denevérvédelmi Konferencia, Tokaj. /poszter/

MME Baranya megyei Csoportja Denevérfaunisztikai adatbázis.

Szatyor M. 2000. Európa denevérei, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány, Pécs

Szatyor M. 2004. Villányi-hegység útikalauz, Dezső J. – Sebe K.- Horváth G. szerk. JPTE Barlangkutató Egyesület, Pécs

Adatok egyes barlangok és mesterséges fölalatti üregek denevérfaunájához Észak-Magyarország területén

Gombkötő Péter[1] – Dobrosi Dénes[2] – Estók Péter[3] – Bihari Zoltán[4]

[1] Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 3300 Eger, Sánc u. 6.

[2] Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, 6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19.

[3]Bükki Emlőstani Kutatócsoport Egyesület, 3300 Eger, Rózsa K. u. 8.

[4]Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum, 4010 Debrecen, Böszörményi u. 138.

ABSTRACT: Data on the bat fauna of caves and other underground cavities in North-East Hungary.

The Northern Hungarian Mountain Range is the most valuable place of Hungary regarding bats. The most important karst areas are situated here, providing excellent habitats for cave-dweller bats. The paper summarizes the results of observations of 53 caves and 22 artificial underground cavities (mines, cellars) situated in the Bükk Mountains and the Mátra Mountains. Data were obtained mainly by visual observations, but in several cases mist-nettings were also conducted in the vicinity of the entrances, mainly in the swarming season. Published data were also collected.

Bevezetés

Az Északi-középhegység denevértani szempontból Magyarország legértékesebb területének számít. Hazánk legjelentősebb kaszterületei találhatóak itt, melyek barlangjai, zsombolyai fontos denevérélőhelyek. Az ember bányászati tevékenysége valamint a borkultúra is számos földalatti üreg létrejöttét eredményezte, melyek szintén alkalmasak denevérek megtelepedésére. A kedvező adottságoknak köszönhetően a térség barlangi denevérfaunáját többen kutatták, számos igen jelentős kolóniát fedezve fel. A barlangok zavartalan világát, élőlényközösségeit is egyre jobban veszélyezteti az antropogén hatás, így egyre fontosabb a még meglévő chiropterológiai értékeik számbavétele, rendszeres megfigyelése, monitorozása. Jelen publikációban a Bükk-vidék és a Mátra-vidék területéről, földalatti élőhelyekről származó denevéres adatainkat közöljük, kiegészítve publikált, irodalmi adatokkal.

Anyag és módszer

A Bükk-vidék és a Mátra-vidék területén található 53 barlangból valamint 22 mestreséges földalatti üregből (bánya, pince) gyűjtöttünk adatokat. A felmérések során az üregek vizuális átvizsgálása mellett több járatnál hálózásos mintavételt is végeztünk, elsősorban nászidőszakban.

A publikációban szereplő rövidítések: LL- Lénárt László; KN – Kováts Nóra; PÁ- Pongrácz Ádám; FG – Ferenczy Gergely; DD - Dobrosi Dénes; TGY- Topál György; SZT- Szitta Tamás; EP - Estók Péter; VI - Vásárhelyi István; MLBE- Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület

Anna-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: Petőfi Sándor-mésztufabarlang, Forrás-barlang, Csepegőkő-barlang, Hámori-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5391-1

UTM-kód: DU72B2

Tszf.: 267 m

Leírás: Mesterséges járatokkal is rendelkező mésztufabarlang. Falain nagy számban találhatók mészbevonattal rendelkező növényi részek. A barlangban fakadó források vizét Miskolc vízellátásának szolgálatába állították. Kiépített turistabarlang, mely az év nagyrészében csoportokat fogad.

A barlang denevérfaunáját patkósdenevér-fajok alkotják, melyek közül korábban mindhárom faj előfordulása bizonyított volt. A barlangban viszonylag rendszeres denevérmegfigyelések folytak Kováts N. részvételével.

A barlang denevérvédelmi jelentősége napjainkban már csekély. A téli időszakban megtelepedő denevérállományt csupán néhány egyed alkotja. Az elmúlt tíz évből már csak a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) és nagy patkósdenevér (*R.* ferrumequinum) előfordulása bizonyított.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	Author
1995.02.12.	-	2	BZ
2001.03.14.	2	-	GP

Egyéb adatok: 1984-89. *Rfer*, *Rhip* [LL, szóbeli közlés]

Irodalmi adatok: *Rfer* [VI, 1939] – *Rfer* [TGY, 1966] – *Rhip*, *Reur* [VI, 1964] – *Rfer* [KN, 1989]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang fokozottan védett. A barlangban a telelés ideje alatt az idegenforgalomi látogatás szünetel. A bejáratnál kialakított repnyílás biztosítja a denevérek szabad be- és kirepülését. A barlang denevérállományának védelméhez hozzátartozik a barlangot és környékét körülvevő, annak mikroklímáját, a denevérek táplálkozóterületét és tájékozódását biztosító folyamatos, idős erdőborítás megőrzése. Különleges intézkedés a denevérállomány védelme érdekében nem szükséges.

Balekina-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések:

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-95

UTM-kód: DU62D4

Tszf.: 548 m

Leírás: Több száz méter hosszú víznyelő barlang (Baráz 2002). A barlang két röpnyílással rendelkező tömör ajtóval lezárt, azon a denevérek akadálytalanul közlekednek.

A barlang denevérfaunájára vonatkozó korábbi megfigyelési adatok korlátozott mértékben álltak rendelkezésre (Dobrosi 1996)

Az elmúlt években gyűjtött adatok alapján nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy a denevérek egész évben a barlangban tartózkodnak. A barlang közvetlen közelében végzett detektoros megfigyelésekkel és hálózásos mintavétellel, valamint a barlang téli bejárása során hét denevérfajt sikerült kimutatni. Az egyik kimutatott denevérfaj, a közönséges törpedenevér (*P. pipistrellus*) egyedei a barlang előterében táplálkoztak, de valószínűleg a barlangot nem használják szálláshelyül.

A barlangot egyes fajok, a kis patkósdenevér (*R. hipposideros*) és vélhetően a nagyfülű denevér (Myotis bechsteinii) hím egyedei is nyári szállásul használják. A barlangban a nyár végétől változás áll be a kimutatható denevérek faj- és egyedszámában, valamint az egyes fajok egyedeinek ivararányában is, ami arra enged következtetni, hogy a barlang „nászbarlangként" is szolgálhat a denevérek számára. A nyárvégi időszakban csonkafülű denevérek (Myotis emarginatus) és vízi denevérek (*M. daubentonii*) megjelenése alapján a barlangtól több tíz kilométerre vagy távolabb található szülőkolóniákkal való kapcsolat feltételezhető. Rendszeres megfigyelésekkel a kimutatott denevérek száma feltételezhetően növekedni fog.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo*	Author
2002.01.29.	5	6	2	GP

Egyéb adatok: *Mmyo*, *Mema*, *Rhip*, *Rfer* [DD 1996]

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mbec*	*Mema*	*Ppip*	Author
2002.07.05	5	-	1	-	3	GP
2002.08.23.	15	7	-	4	-	GP

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Fokozottan védett barlang. A bejárati vasajtó előtti tér, a repnyílások elé hajló vegetáció folyamatos kezelést igényel. A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető. A barlangban található telelő denevérállomány védelme érdekében a barlangtúrák időbeli korlátozásának fenntartása javasolt november 01. és március 31. között.

Balla-barlang

Település: Répáshuta

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5381-1

UTM-kód: DU62C1

Tszf.: 566 m

Leírás: Tágas, nagy bejárattal rendelkező üreg, keletkezését tekintve inaktív forrásbarlang.

A barlangban eddig több fajt észleltünk, a korábbi és a frissebb adatok hasonló denevérfajok előfordulását erősítik meg. Elsősorban a nyárvégi-őszi nászidőszakban lehet jelentősebb denevérvédelmi szerepe.

Nem kizárt kisebb telelőállomány, tekintettel a hidegtűrő, réslakó denevérfajok (pl. *B. barbastellus*) előfordulására.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Paur*	*Ppip*	*Bbar*	Author
1998.10.04.	1	8	1	2	2	GP-EP
2004.02.28.	-	-	-	-	-	EP
2004.06.09.	3	-	-	-	-	GP
2004.07.10	-	-	1	-	-	GP
2004.09.16.	-	1	-	-	-	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: 1987-93. *Bbar* [1], *Mmyo* [1], *Paur* [1], *Paus* [1] (Dobrosi 1994)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang meglehetősen zavart denevérélőhely, turistaút vezet hozzá, tűzrakások nyomait rendszeresen lehet észlelni. A barlang rendszeres ellenőrzése, tűzgyújtás tiltása javasolt a nyári-őszi időszakban.

Bányász-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-31

UTM-kód: DU62D1

Tszf.: 739 m

Leírás: Viszonylag nagy magasságban nyíló, nyílt területen található, függőleges bejáratú barlang.

A Bányász-barlang – ahogy a Bükk-fennsík több barlangja –, kisebb nyári denevérállománnyal rendelkezik, a nyár utolsó harmadában azonban jelentős nászhely lehet. A barlang vélhetően kisebb telelőállománynak is szálláshelyül szolgálhat, ez utóbbi feltételezést a Kováts Nóra megfigyelései is alátámasztják.

A 2003. év nyarán végzett hálózás és detektorozás során három példány nagyfülű denevér (Myotis bechsteinii) került észlelésre. A befogott egyedek hímek voltak. A faj nyár közepéről származó barlangi adata érdekes megfigyelés.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Mbec*	Author
2003.06.23.	3	GP

Egyéb adatok: 1989.02.27. *Mbly* (1), *Mmyo* (2), *Rfer* (1) *Rhip* (3) [KN, 1988] 1989.03.19. *Mbly* (2), *Mmyo* (5), Mnat (5), *Rhip* (5) [KN, 1988]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Jelenlegi ismeretek alapján külön korlátozást nem igényel. A barlang denevérvédelmi jelentőségének megismeréséhez további mintavételek szükségesek.

Bolhási-Jávorkúti-barlangrendszer

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések:

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-4

UTM-kód: DU62D2

Tszf.: 655 m (649 m)

Leírás: A barlangrendszer több kilométeres hosszúságával a hegység egyik leghosszabb barlangja. A Bolhási-víznyelő vízszintes ajtóval lezárt, rajta repnyílás található A Jávorkúti-víznyelő kiépített bejárati szakasza után rácsos lezárás található.

A barlang elsősorban denevértelelőhelyként ismert, de a nyár végi időszakból fajokban gazdag mintavételek is történtek (Dobrosi 1994). A barlang közeléből, Jávorkúton több denevérfaj kimutatásra került, ezen fajok egy része a barlangban is előfordul.

A barlangrendszer bejáratai közül a Bolhási-víznyelőnél és a Jávorkúti-víznyelő bejáratánál folytak mintavételek. A Bolhási-víznyelő bejáratán keresztül a barlangba be-, vagy kirepülő denevér nem került megfigyelésre

A Jávorkúti-víznyelő bejáratánál több faj került kimutatásra, de a korábbi mintavételekhez képest kevsebb denevérfaj került elő. A mintavételek sikerességét befolyásolhatta a mintavételek idején lehullott jelentős mennyiségű csapadék, ami a víznyelők igen aktív működésével járt, így a denevérek számára e barlangok jelentősége átmenetileg csökkenhetett. Tisztázandó az is, hogy a korábbi mintavételek idején, különösen a Bolhási-víznyelő esetében a barlangbejáratok műszaki védelme milyen formában volt megoldva. A korábbi adatok és részben az újabb eredmények megerősítik a barlangrendszer nászidőszaki jelentőségét.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: -

Hálózás:

Bolhási-víznyelő:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mbec*	*Mema*	*Mbra/mys*	*Nnoc*	Author
1996.08.26	2	12	8	3	-	-	DD
2002.07.03	-	-	-	-	2	1	GP
2002.08.22	-	-	-	-	1	-	GP

Jávorkúti-víznyelő:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mbec*	*Mema*	*Mmys*	*Mbra*	Author
1996.08.26	1	23	11	11	1	-	DD
2002.07.03.	1	-	-	-	-	1	EP
2002.08.22	-	3	1	-	-	-	EP

Irodalmi adatok: 1987-93. Jávorkút *Mmys*, Nnoc, Nlei, Ppip (Dobrosi 1993) – 1989.03.11. Bolhási-víznyelő *Rhip*: [1] (Kováts 1988)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Fokozottan védett barlang. A Bolhási-víznyelő bejáratát – a barlangba bejutó víz útjának biztosítása mellett – célszerű lenne a talajszinttől legalább 0,5 - 1 méterrel kiemelni, és annak oldalán berepülőnyílást kialakítani, hogy azon keresztül a denevérek könnyebben tudjanak a barlangba jutni. A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő,

rajta véghasználat nem tervezhető. A telelőállományok védelme érdekében november 01. és március 31. között a barlang látogathatóságára vonatkozóan időbeli korlátozás van érvényben. Megfigyelésünk alapján a Bolhási-víznyelő feletti útról lefolyó víz, az ott elhaladó gépjárművek által kibocsátott olajszármazékokkal keveredve a barlangot közvetlenül veszélyeztetheti.

Borókás-tebri víznyelők (1. sz. és 2. sz. víznyelő)

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-55 , 5372-7

UTM-kód: DU62D3

Tszf.: 615 m, 627 m

Leírás: A Borókás-töbrök víznyelői 600 m feletti magasságban nyílnak. Kiterjedt aknaendszerrel és nagyobb termekkel rendelkező barlangok.

A Borókás-teber környékéről korábbi adatok is ismertek az 1987 és 1993 közti időszakból. A barlang denevérfaunájára vonatkozó korábbi megfigyelések korlátozott mértékben álltak rendelkezésre. Jelentős kis patkósdenevér telelőhely.

A fellelhető adatok az előforduló fajok mennyiségét, pontos dátumot nem tartalmazzák (Dobrosi 1996). A Kováts által észlelt telelőállomány faji összetétele részben megegyezik a nyári mintavétel alkalmával észlelt fajokkal.

A patkósdenevéreken kívül a horgasszőrű és a csonkafülű denevér került kimutatásara. A kereknyergű patkósdenevérek hasonló, tavaszi-koranyári megjelenése már néhány más Bükk-fennsíkon található barlangnál is megfigyelésre került. A csonkafülű denevér több bükki barlangnál ha kis egyedszámban is, de együtt fordul elő a kereknyergű patkósdenevérrel.

A Borókás-teberi 4. sz. víznyelőnél nyári időszakban végzett mintavétellel nem sikerült denevérek előfordulását igazolni. Dobrosi (1996) kis patkósdenevérek élőhelyeként jellemzi, pontos adat nem ismert innen.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Hálózás:

Borókás-tebri 2. sz. víznyelő:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mnat*	*Mema*	Author
2003.05.17.	1	1	33	2	1	GP-EP

Borókás-tebri 1.sz. víznyelôbarlang 1986-87. tél *Mbly* [3] [KN] – 1988.12.29. *Mbly* [1], *Mmyo* [3] [Kováts 1987]

Borókás-tebri 2.sz. víznyelôbarlang 1986.-87.tél Mnat [1], *Rhip* [17] [KN] – 1989.01.21. *Mmyo* [2], Mnat [3], *Rhip* [27] [Kováts 1988]

Borókás-teber 1987.-1993. *Mbec* [1], *Mdau* [1], Mnat [1] [Dobrosi 1994]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlangban kisebb telelőállomány, és viszonylag értékes nyári állomány is jelen van. A barlang feltehetően a nyárvégi, őszi időszakban kiemelkedő lehet nászhelyként is. A barlangok látogatását a további kutatások eredményei alapján időszakosan korlátozni kell.

Büdös-pest

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések:

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-3

UTM-kód: DU72B4

Tszf.: 307 m

Leírás: A Forrás-völgy oldalában, 307 m magasságban nyíló, eredetét illetően forrásbarlangként jellemezhető természetes üreg. A barlang egyetlen teremből áll, melynek végén felszakadás található.

A barlang meglehetősen szellős, huzatos, ezért jelentősebb denevérállomány megtelepedésére nincs lehetőség. A barlangból csak egyetlen korábbi denevér előfordulási adat ismert. A barlang szélsőséges klímája miatt csupán néhány denevérfajnak nyújthat állandó szálláshelyet. E fajok (*B. barbastellus*, Plecotus auritus) közül néhány telelő egyed megtelepedése nem kizárt. Az érzékenyebb fajoknak csupán átmeneti, alkalmi szálláshelyül szolgálhat.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Paur*	*Bbar*	Author
2004.07.09.	1	2	2	2	GP

Egyéb adatok: 1986.-87. tél Büdöspest-zsomboly *Rhip*(1) [Kováts 1987]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang kisebb üregeiben megtelepedő kisebb denevérállományt a barlangot látogató turisták is veszélyeztetik, akik gyakran a barlangban is tüzet raknak.

Csemetekerti-víznyelőbarlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5391-49

UTM-kód: DU72D1

Tszf.: 410 m

Leírás: A barlang egy vízmosás oldalában található. Környezete növényzettel fedett, viszont a barlang bejárata feletti erdőt letermelték az elmúlt néhány évben. Védőzóna nem került kijelölésre a barlang felett.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Ppip*	*Nnoc*	Author
2004. 07.08.	4	3	1	2	GP

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Diabáz-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések:

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5331-9

UTM-kód: DU62B1

Tszf.: 855 m

Leírás: Egy kilométer hosszan feltárt, a bejárati akna után ajtóval zárt barlang.

Az eddigi adatok alapján a barlang denevérállománya néhány egyedből áll, de a nászidőszakban jelentős denevérállomány keresi fel a barlangot. A nyárvégi időszakból eddig három fokozottan védett faj, a csonkafülű denevér (Myotis emarginatus), a nagyfülű denevér (Myotis bechsteinii) és a tavi denevér (Myotis dasycneme) került kimutatásra.

A korábbi mintavételekhez képest az egyes fajok és azok egyedszáma eltérő volt. A barlangból két, eddig onnan még nem ismert denevérfaj került kimutatásra.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mdas*	*Mbec*	*Mema*	*Paur*	Author
1996.08.28.	-	-	-	1	8	2	DD
2002.07.02.	2	-	-	-	-	-	EP
2002.08.24.	-	9	1	-	-	4	EP

Irodalmi adatok: 1987-93. *Rhip*, *Mmys* (Dobrosi, 1994)

Egyéb adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Fokozottan védett barlang. A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Esztázkői-bg.

Település: Felsőtárkány

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5343-44

UTM-kód: DU51D2

Leírás: Két bejárattal, egy ajtóval lezárt mesterséges alagúttal és egy felső nyílással rendelkező barlang. A barlang agyagos kitöltése jelentős.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Rfer*	Author
1991.11.01.	18	1	GP

Irodalmi adatok: -

Egyéb adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Fecske-lyuk

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5392-19

UTM-kód: DU82A2

Tszf.: 164 m

Leírás: A miskolctapolcai felhagyott kőbánya oldalfalában nyíló, 210 méter hosszúságban feltárt, rácsos ajtóval lezárt barlang.

A barlang denevérfaunájára vonatkozóan szórványos adatok állnak rendelkezésre. Az elmúlt években gyűjtött adatok alapján nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy a barlangban egész évben denevérek tartózkodnak. A barlang közvetlen közelében végzett detektoros megfigyelésekkel és hálózásos mintavétellel, valamint a barlang téli bejárása során nyolc denevérfajt sikerült kimutatni.

A barlangban telelő denevérfajok csak részben egyeznek meg a barlangban más időszakban kimutatható denevérfajokkal. A barlangot egyes fajok: *R. hipposideros*, *R. euryale* és *R. ferrumequinum* hím egyedei nyári szállásul használják. A nyárvégi-őszi időszakban a közelben élő más denevérfajok egyedei is látogatják a barlangot, pl. *M. schreibersii*. Az egyik kimutatott denevérfaj, a késeidenevér (*E. serotinus*) a barlang előterében táplálkozott, de valószínűleg a barlangot nem használja szálláshelyül. Rendszeres megfigyelésekkel a kimutatható denevérek száma feltételezhetően növekedni fog.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mdau*	*Mmyo*	*Mbly*	*Paus*	Author
1997.08.22.	1	-	-	-	-	-	GP
1999.09.09.	2	-	-	-	-	-	GP
2001.02.28.	15	6	1	-	-	2	GP
2002.02.21	-	1	-	1	-	-	GP
2005.02.03.	-	1	-	-	1	1	GP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mbec*	*Eser*	*Msch*	Author
2002.06.26	4	8	7	-	-	-	GP
2002.08.26.	2	7	9	-	1	2	GP
2004.10.12.	5	1	-	1	-	-	GP

1986.04.12. *Rhip* [1], *Rfer* [6] (MLBE)

Irodalmi adatok: 1987-93. *Rhip* [1] (Dobrosi 1994)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Fokozottan védett barlang. A barlangot lezáró rácsos ajtón a denevérek akadálytalanul közlekednek. A barlang bejáratában rendszeresen találhatók illegális látogatások nyomai. A lezárást alkalmanként feltörik. A rekultiváció alatt álló területen a sziklafelszíneken megtelepedett növényzet felülete lehetőleg ne csökkenjen, a bányaudvarban a zöldfelületet, különösen a fásszárú növényzet (lásd később!) kiterjedését a lehető legnagyobb területen kell megnövelni. A barlangban található telelő denevérállomány védelme érdekében a barlangtúrák időbeli korlátozása, fenntartása javasolt november 01. és március 31. között.

Fekete-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-8

UTM-kód: DU82A2

Tszf.: 565 m

Leírás: Jelentős, mintegy 2,2 km hosszúságú, kiépített bejárattal rendelkező lezárt barlang. A barlang denevérvédelmi jelentősége korábban nem volt ismert, csupán egyetlen adat volt fellelhető a MLBE jelentésből.

A barlangot mind a nyár közepén, mind a nyárvégi nászidőszakban nagy tömegben keresik fel denevérek. A nászidőszak őszi napjain a fajszám további emelkedést mutat. A kimutatott fajok közül hat fokozottan védett. Mivel a befogott egyedek csak töredékét képezték a barlangot látogató egyedeknek, a barlang denevérvédelmi szempontból is jelentősnek tekinthető.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/date	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mdas*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mnat*	*Mbec*	*Mema*	*Malc*	*Paus*	*Paur*	*Bbar*	Author
2002.07.09.	6	4	7	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	GP
2002.08.20.	2	1	-	12	7	1	-	-	-	2	-	-	-	-	GP
2004.09.20.	1	27	1	9	5	3	1	13	6	8	-	1	3	-	GP
2005.08.30.	-	7	-	37	9	13	1	4	10	53	-	-	5	-	GP-EP
2005.09.05	-	6	-	7	3	15	2	10	15	29	2	-	8	-	GP
2005.09.26..	1	13	-	6	-	5	-	22	22	3	4	-	1	-	GP
2006.08.17.	-	17	-	9	6	8	1	-	-	29	1	-	1	3	GP
2006.09.01.	1	20	-	7	-	-	6	8	8	27	3	-	3	2	GP
2006.09.24.	1	13	1	-	2	9	3	15	5	9	-	-	2	-	GP

1989. *indet sp.* [3] (MLBE)

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

A barlang télen betöltött szerepét mindenképpen vizsgálni érdemes, a téli látogathatóság engedélyezését a további vizsgálatok eredményétől függően kell megállapítani.

Felső-forrási-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-36

UTM-kód: DU73A1

Tszf.: 372 m

Leírás: Viszonylag kis kiterjedésű üregrendszer, mely jelentősebb denevérállományt nem valószínűsít. Hasonló adottságú üregekből patkósdenevérek adatai ismertek. A barlangnál néhány denevéregyed mozgott a kirepülési időben. A mintavételt megelőző bejárás során

denevéregyedeket nem sikerült megfigyelni, csupán a barlangban lévő kisebb „kürtők" alatt talált denevérguanó utalt a denevérek előfordulására. A barlang bejáratánál néhány kereknyergű patkósdenevér került észlelésre.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Reur*	Author
2003.06.23.	5	GP

Egyéb adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang feltehetően nem tartozik a leglátogatottabb barlangok közé, látogatását denevérvédelmi szempontból nem szükséges korlátozni

Gyurkó-lápai barlang

Település: Varbó

Egyéb elnevezések: Lengyel-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5361-42

UTM-kód: DU63C1

Tszf.: 610 m

Leírás: A barlang egy sziklafal tövében nyílik, teljes hossza mintegy 100 m. A barlangban helyenként szép cseppkőképződmények, borsókövek találhatók.

A barlang viszonylag kis kiterjedése ellenére gazdag denevérfaunával rendelkezik. Denevérfaunájára vonatkozó első adatok Lénárt kutatásai alapján az 1980-as évek végétől kerültek feljegyzésre. Eddig – jellemzően téli időszakból – nyolc denevérfaj került elő. A kimutatott fajok közt dominálnak a patkósdenevérek és közönséges denevérek. A barlang elsősorban e fajok telelőhelyeként jellemezhető (Dobrosi 1994, Kováts 1988). A nászidőszakban történt mintavételek során további denevérfajok kerültek elő.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mmyo/bly*	*Mbec*	*Malc*	*Mmys*	Author
1993.11.23.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	DD.
1997.08.22.	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	GP.
2001.03.18.	8	29	3	-	25	-	-	-	-	1	GP-EP
2005.02.10.	21	27	-	2	3	33	-	1	1	-	GP
2006.02.22.	15	8	1	-	-	-	37	-	-	-	GP
2007.02.21.	7	18	1	1	34	-	-	-	-	-	GP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mmyo*	*Mbec*	*Mnat*	*Bbar*	Author
2004.10.08.	6	1	1	3	4	1	GP

Rhinolophus sp., Myotis sp. 1987-89 [LL]

Irodalmi adatok: *Rfer, Rhip, Reur; Mmyo, Mbly* [Dobrosi 1983] – *Rhip, Rfer, Mbly* [Kováts 1987].

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang fokozottan védett. A bejáratra felhelyezett rács biztosítja a barlang és a telelő denevérek védelmét és akadálytalan bejutását. A

barlang látogatása november 01. és március 31. közöttt korlátozás alatt áll. A barlang denevérállományának védelméhez hozzátartozik a barlangot és környékét körülvevő, annak mikroklímáját, a denevérek táplálkozóterületét és tájékozódását biztosító folyamatos, idős erdőborítás megőrzése.

Hajnóczy-barlang

Település: Cserépfalu

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5382-2

UTM-kód: DU61A4

Tszf.: 457m

Leírás: Változatos, nagy kiterjedésű, több mint három kilométer hosszúságú, ráccsal lezárt barlang.

A denevérfaunájára vonatkozó ismeretek hiányosak voltak. Elsősorban a *R.*-fajok kerültek észlelésre a barlangból.

A barlang nyár végi denevérállománya jelentős, hat fokozottan védett faj került kimutatásra a barlangból. A nyár közepén befogott egyedek többsége hím példány volt. A nászidőszakban a fajok száma más barlangokéhoz hasonlóan megnövekszik, a hím egyedekhez megérkeznek a nőstények is. A barlangot látogató denevérfajok egy része vélhetően száz kilométert is meghaladó távolságokból érkezik a barlanghoz (pl. tavi denevér), míg más fajok esetében pl. kis patkósdenevér a faj nyári szállása a barlang közelében található (Oszlai tájház).

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Reur*	Author
1996.08.30.	10	DD

Egyéb adatok:

Hálózás

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mdas*	*Mmyo*	*Mbec*	*Mnat*	*Mema*	*Malc*	*Eser*	*Paur*	*Ppip*	*Bbar*	Author
2002.05.18.	2	5	11	2	-	-	7	-	-	1	-	-	-	-	GP
2002.08.21.	10	4	1	4	2	-	-	1	5	-	-	1	-	-	GP
2004.08.03.	2	1	1	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	GP
2005.08.31.	5	8	8	15	-	1	12	-	13	2	-	-	1	2	GP
2005.09.22.	11	28	11	-	-	-	2	1	7	-	-	-	-	-	GP
2005.09.28.	3	17	12	1	-	1	7	2	3	-	-	-	-	2	GP
2006.08.15.	5	5	.	3	-	1	5	.-	5	2	-	-	-	2	GP
2006.09.02.	5	6	7	7	-	-	8	1	22	-	-	-	-	-	GP
2006.09. 23.	2	20	8	-	-	-	3	.-	2	-	-	-	-	1	GP

1985.02.28. *R.* sp. [19] (MLBE)

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Fokozottan védett barlang. A barlang télen betöltött szerepét mindenképpen vizsgálni érdemes, a téli látogathatóság engedélyezését a vizsgálatok eredményétől függően kell megállapítani Vélhetően téli szállásként is jelentős. A barlang fokozottan védett területen fekszik, itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

A második mintavétel során a barlang bejárata nagy mennyiségű kőtörmelékkel volt eltömedékelve, de a denevérek még kifértek a kövek közt. A barlang nyári időszakban több héten át folyamatos látogatásnak van kitéve (barlangkutatás), de ez látszólag nem zavarja a denevérfaunát. A telelőállományok védelme érdekében további vizsgálatok szükségesek.

Háromkúti-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5362-26

UTM-kód: DU63C1

Tszf.: 618 m

Leírás: Viszonylag nagy bejárattal rendelkező üregrendszer.

A barlangban található guanómennyiség és archív adatok alapján jelentős szálláshely lehetett. Az elmúlt század eleji és még a húsz évvel ezelőtti adatok szerint is több, ma már fokozottan védett faj (Myotis emarginatus, *M. schreibersii*) élőhelye volt. Dobrosi (1996) még jelentős Myotis-élőhelyként említi. A jelenlegi telelőállomány néhány *R.*-egyedből áll. A terület és a barlang fokozottan védett státusza ellenére a korábbi nagy állományok eltűntek a barlangból.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	Rfer	Rhip	Mmyo	Author
1996.06.11.	-	-	400	DD
1998.03.02.	1	7	-	GP
1999.03.23.	-	7	-	GP
1999.12.09.	1	2	-	GP
2000.03.09.	-	5	-	GP
2001.03.18.	-	2	-	GP-EP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: 1929-1939 *Msch* (Vásárhelyi 1939) – 1931.05.31. *Mbly*, *Mema*, *Msch* [SK] – 1931.06.28 *Mmyo* [SK] – 1980-as évek [Topál 1989] – 1986-87.tél *Rfer*, *Rhip* [Kováts 1987] – 1987-93. *Mmyo*, *Mbly*, *Msch* (Dobrosi 1994)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang nyári időszakban történő gyakoribb ellenőrzése szükséges, mivel azt rendszeresen látogatják. A barlangnál rendszeresen észlelhetők tűzrakás nyomai, ami a feltehetően hozzájárult a jelentős denevérállományok eltűnéséhez. A barlang turistatérképen történő ábrázolását célszerű lenne törölni.

Herman Ottó-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5391-34

UTM-kód: DU72B4

Tszf.: 236 m

Leírás: A barlang a Szinva-patak felett két nagy szádával nyíló üregrendszer. A barlang tágas terme és a barlangban állandóan megtalálható magas vízállás miatt a Bükk egyik legkevésbé zavart, lezárás nélküli denevérélőhelye.

A Herman Ottó-barlang denevérfaunájára vonatkozó első adatok több mint száz évvel ezelőttről származnak. A nyolcvanas években újraindult kutatások igazolták, hogy a barlangban és környékén jelentős denevérfauna található.

A barlangból korábban kimutatott denevérfajok napjainkban is előfordulnak. Az elsősorban barlangokban előforduló fajok közül a hosszúszárnyú és kereknyergű patkósdenevérnek fontos szálláshelye. Az 1997. évi hálózásos mintavételek során kimutatható volt, hogy a csonkafülű denevér egy nagyobb szülőkolóniája is megtelepedett a barlangban.

A barlang a hazánk egyik legjelentősebb nyári denevérszálláshelye. Adottságai miatt kevéssé látogatott és kutatott barlang. A denevérek fő tartózkodási helye nemcsak a barlang nagy termének mennyezete, hanem az alsó bejárat kis kürtője, valamint a fenti teremhez vezető szűkület kezdete is.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mmys/bra*	*Eser*	*Msch*	Author
2000.06.21.	-	-	3000	-	-	2000	GP
2000.08.19.	10	1	1000	1	1	500	GP
2001.06.15.	-	-	900	-	-	-	GP
2004.10.13.	1	-	2	-	-	1	GP-EP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Reur*	*Mema*	*Eser*	*Msch*	Author
1997.07.14.	2	16	-	9	GP.
1997.07.15.	-	8	1	7	GP
1997.07.16.	2	5	-	4	GP

Irodalmi adatok: 1894.06.07. *Msch* [Méhely 1900] – 1929-1939. *Msch*, *Reur* (Vásárhelyi 1939) – 1931. *Msch*, *Paus*, *Rhip* [Czájlik 1986] – 1967.03.07. *Msch* [2], *Paus* [2], *Mdau* [1], *Rfer* [1] [Murai 1976] – 1985-86. tél *Rfer* [3] *Rhip* [4] [Kováts 1987] – 1987-1993. *Bbar*, *Eser*, *Msch*, Mbra, *Mdau*, *Mema*, *Mmys*, Nnoc, Ppip, *Rfer*, *Reur*, *Rhip* (Dobrosi, 1994)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Mivel a barlang bejárása a nyári időszakban (augusztus 01-ig) az állomány zavarása nélkül nem lehetséges, annak engedélyezése nem javasolt. A barlang látogatása ebben az időszakban a kolónia veszélyeztetését jelentené (a felriadó egyedek a fiatal állatokat lesodorják, és azok a földre vagy a vízbe esve elpusztulnak). A barlang bejárati szakaszán található magas vízszint fenntartása elegendő a barlang védelmének biztosítására. A vízbe bedobált hulladékok alkalmankénti összegyűjtése kívánatos lenne. Fel kell deríteni és fenn kell tartani a denevérek szálláshelyétől számított min. 8,5 km-es (!) közelségben található táplálkozóterületeket. A denevérek életciklusát legkevésbé zavaró módszerekkel - a már ismert kapcsolatrendszereken túl - kell felderíteni a barlangban telelő denevérállomány alkalmi, nyári szállásait és alternatív telelőhelyeit.

Hillebrand Jenő-barlang

Település: Parasznya

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-5

UTM-kód: DU73A1

Tszf.: 431m

Leírás: Elsősorban régészeti leleteiről ismert, nagy teremmel rendelkező, ráccsal biztosított barlang.

A barlang denevérfaunájával kapcsolatosan 1984 óta folynak rendszeres kutatások. Az első adatokat barlangászok szolgáltatták, majd később már denevérkutató szakember végzett felméréseket. A rendelkezésre álló adatok alapján feltételezhető, hogy a barlang egész évben denevérszállásul szolgál, a nyári időszakban a barlangban tartózkodó denevérállomány főleg patkósdenevér-fajokból áll. A nyár végi-őszi időszakban a simaorrú denevérek is megjelennek, amelyek közül több faj kisebb telelőállományt alkot. A barlang denevérállományának nagysága összefüggésben lehet a közeli Kőlyuk-barlang denevérállományában bekövetkezett negatív irányú változással.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mmyo*	Author
2002.01.30.	4	10	2	1	GP
2002.07.10	-	-	6	-	GP
2005.02.10.	3	3	-	-	GP
2007.02.21.	2	7	1	-	GP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Reur*	*Mdau*	Author
2002.08.25.	6	1	GP

1984.11.01 *indet* (21) [MLBE] – 1985-86. *Rfer* (4), *Rhip* (9) [KN] – 1986-87. *Rfer* (3), *Rhip* (3) [KN] – 1987.02.14. *Rfer* (6), *Rhip* (6) [MLBE] – 1988. 01.31. *Rfer* (5), *Rhip* (13) Myotis sp. (6) [MLBE] – 1988.03.19. *Rfer* (4), *Rhip* (6), *indet.* (2) – 1988.06.15. *Rhip* (4) [MLBE] – 1988.12.27. *Rfer* (124-134), *Rhip* (12) [MLBE] – 1991.11.02. *Rfer* (2), *Rhip* (13), *indet*, (1) [MLBE] -)

Irodalmi adatok: 1987-1993. *Rfer* (1), *Rhip* (1), *Reur* (1), *Mmyo*/bly (1), *Mbec* (1), *Mema* (1) [DD, 1994, 1996]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang lezárásául alkalmazott rácsos ajtón a barlangban kimutatott denevérfajok egyedei akadálytalanul közlekednek. A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető. A barlangban található telelő denevérállomány védelme érdekében a barlangtúrák időbeli korlátozásának fenntartása javasolt november 01. és március 31. között.

Imó-kői-forrásbarlang

Település: Felsőtárkány

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5343-38

UTM-kód: DU62A1

Tszf.: 450 m

Leírás: Az Imó-kő sziklafalának tövében nyíló, időszakosan aktív forrásbarlang. Feltárt szakaszának hossza 70 méter.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2006.09.25.	2	EP

Egyéb adatok:

hálózás:

Dátum/*date*	*Paur*	*Bbar*	Author
2006.09.28.	1	2	EP

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Istállós-kői-barlang

Település: Szilvásvárad

Településhatár: Istállós-kő

Egyéb elnevezések: Ősember-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5341-1

UTM-kód: DU52D1

Leírás: A felső-triász bükkfennsíki mészkőben kialakult Istállós-kői-barlang a Szalajka-forrás fölött magasodó 958 méter magas Istállós-kő oldalában nyílik, 546 méter magasságban. Az 57 méter hosszú barlang hatalmas, 7,5 méter magas és 10 méter széles bejárattal rendelkezik és egyetlen nagy teremből áll, emiatt világos, hőmérséklete és páratartalma is alacsonyabb, mint a tipikus denevér telelőhelyeké. A barlang kitöltésének jelentős része eltávolításra került, melyben az ősember értékes nyomait fedezték fel. A gazdag leletanyag miatt a barlang fokozott védelmet élvez. A barlangban – annak klimatikus viszonyai miatt - csupán néhány denevérfaj telel, a denevérfauna nyáron is fajszegény. Érdekes a P. pipipistrellus és a *N. noctula* barlangi telelő-állományainak jelenléte, melyek csak innen ismertek a Bükk-hegységből. Valószínű, hogy a P. pipistrellus a jelzettnél jóval nagyobb egyedszámban van jelen télen, ugyanis a barlang hatalmas felületének csak igen kis részét lehet átvizsgálni a repedésben tartózkodó állatokat keresve. Elképzelhető, hogy a hideget igen jól tűrő *B. barbastellus* is telel a barlangban.

1996 telén az Istállós-kői-barlangban figyeltünk meg egy ritka jelenséget, széncinegék (Parus major) denevérzsákmányolását (Estók 1996). A telelő *N. noctula*kat 1996 januárjában hang után észleltük, később vizuálisan is sikerült egy magasban telelő csoportot megfigyelni.

Nyári hálózások alkalmával főként az éjszaka folyamán barlangba látogató denevérek kerültek hálóba, melyek nappali szállásként a környék épületeit, ill. faodvait használják.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Nnoc*	*Ppip*	Author
2003.01.25.	-	-	100	EP.
2004.01.04.	-	30	több 10	EP.
2004.12.05.	-	+	min. 100	EP
2006.03.01.	-	-	40	EP
2007.01.29.	-	-	min. 50	EP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Bbar*	*Eser*	*Nnoc*	*Ppip*	*Paus*	*Paur*	Author
1992.08.12.	-	-	13	15	-	-	GP
1993.07.26.	-	2	8	1	-	-	GP
2004.06.19.	-	-	2	-	-	-	EP
2004.09.08.	1	-	4	-	2	-	EP
2005.09.08.	3	-	2	-	-	1	EP

Irodalmi adatok: Vásárhelyi (1964) *N. noctula*-t említ a barlangból, egyedszámra illetve dátumra vonatkozó utalások nélkül. Nnoc [min. 1], Ppip [15] (Estók 1996).

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Az igen gyakran látogatott barlangban a telelő állatok nyugalmát zavarhatják a télen is jelentős számban érkező turisták. A barlangban való tűzrakás itt is problémát jelenthet. A denevérek szempontjából kevésbé lényeges, de elszomorító a turisták szemetelése és a barlang nyilvános illemhelyként való használata. Indokolt lenne egy információs tábla kihelyezése.

István-lápai-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-6

UTM-kód: DU72B2

Tszf.: 545 m

Leírás: A barlang mély, viszonylag szűk, elsősorban függőleges járatokkal rendelkezik. A Bükk leghosszabb barlangja, mely jelentős mélységével (253 m) egyúttal hazánk legmélyebb barlangja is.

A barlangra vonatkozó korábbi megfigyelések szerint a barlang viszonylag kis egyedszámú, de fajgazdag denevérfaunával rendelkezik, kiemelkedik Myotis-fajainak sokfélesége és dominanciája. Dobrosi (1996) Myotis emarginatus jelentős telelőhelyeként említi a barlangot. A nyár utolsó harmadában végzett megfigyelések során számos denevérfajt sikerült kimutatni, mely eredmény a megkezdődött nászidőszakra utal.

Egy korábbi megfigyelés szerint a barlangban telelő denevérállományt egy macskabagoly tizedelte meg (Ferenczy szóbeli közlés).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mdas*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mbec*	*Mnat*	*Mema*	*Mbra*	*Paur*	*Bbar*	Author
2003.08.02.	1	1	3	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	GP
2005.09.03.	1	-	-	1	-	-	-	14	1	26	-	-	-	GP
2005.09.27.	1	-	4	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	GP
2005.10.03.	1	-	6	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	GP
2006.08.16.	-	1	-	1	-	-	-	2	-	7	1	1	-	GP
2006.09.06.	1	-	-	-	-	5	1	43	2	28	-	3	-	GP
2006.09.21.	2	-	1	-	-	-	-	9	2	11	-	-	1	GP

1986. tél *Rfer* (1), Msp. (3) [LL] – 1990.11.24. *Rhip* (3) [LL-FG] – 1996.08.29. *Rhip* (1), *Mema* (28), *Mbec* (13), Mnat (2), *Mmyo* (1), *Paur* (4) [DD]

Irodalmi adatok: 1985-86. tél *Rfer* (2) [Kováts 1987]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek látszólag akadálytalanul repülnek át a vízszintes lezárás röptetőnyílásán. Esetleges későbbi bejáratcsere során célszerű lenne a talajszinttől legalább 0,5 - 1 méterrel kiemelni, és annak oldalán berepülőnyílást kialakítani, hogy azon keresztül a denevérek is könnyebben tudjanak a barlangba jutni. A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Jáspis-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-100

UTM-kód: DU62D4

Tszf.: 588 m

Leírás: Nyolcszáz méternél hosszabb, jelentős mélységű víznyelőbarlang. A barlang rácsos ajtóval lezárt.

A barlang jelenlegi ismereteink alapján nászbarlangként funkcionál. Telelő állományról eddig nem ismertek adatok. A nyári időszakban meglepő eredményeket hoztak a mintavételek. Míg a két közeli barlangnál (Balekina-bg., Fekete-bg.) mindkét nyári mintavétel alkalmával jelentős denevérállományt észleltünk, addig a Jáspis-barlangnál 2002.07.05.-én végzett mintavételkor egyetlen denevért sem sikerült kimutatni. A nyár végén, nászidőszakban viszont mind egyedszámában, mind fajösszetételében jelentős denevérállomány keresi fel.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mdas*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mbec*	*Mnat*	*Mema*	*Malc*	*Paur*	Author
2002.08.23.	-	-	1	5	1	3	-	1	-	4	-	-	EP-GP
2005.09.26	-	9	-	2	-	4	-	10	2	3	1	1	EP
2005.10.03.	1	3	-	-	-	1	-	6	6	-	-	4	EP
2005.10.06	-	-	-	-	-	3	-	6	2	-	-	1	EP
2006.09.01	-	5	-	-	-	4	-	6	-	14	1	-	EP
2006.09.24	-	4	-	-	-	6	1	4	1	3	-	-	EP

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang időszakos denevérélőhelyként jelentős. A denevérek előfordulása a barlangban más jellegű természetvédelmi problémát is indukál (denevérürülékkel szennyeződő barlangi képződmények védelme).

A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Kajla-zsomboly

Település: Bükkszentkereszt

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5381-102

UTM-kód: DU62C3

Tszf.: 473 m

Leírás: A zsomboly a szurdokvölgy oldalában nyílik, egy sziklakibukkanás aljában. A zsomboly telelőhelyként és nászbarlangként is jelentősnek mondható. Korábbi hálózásos mintavétel során sikerült fajgazdagságát igazolni. A barlangot számos erdei denevérfaj keresi fel. A barlang nyári jelentősége eltörpül a nyárvégi nászidőszak eredményeihez képest. Feltehetően fajgazdag telelőállomány is használja.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	Author
1994.06.19.	1	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: 1987-93. *Rhip*, *Mmyo*, *Mbly*, *Bbar*, *Mbec*, *Mdau*, Mnat, *Paur* [DD, 1994]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang téli látogatását a további kutatások eredményei alapján érdemes meghatározni. A denevérek optimális tájékozódása és a táplálkozóterület biztosítása érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Kecske-lyuk

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-2

UTM-kód: DU72B4

Tszf.: 256 m

Leírás: A Kecske-lyuk a Bükk egyik legkutatottabb barlangja. Könnyű bejárhatósága és Miskolchoz való közelsége miatt az egyik legzavartabb, de ennek ellenére jelentős denevérállománynak otthont adó barlang.

A barlangból a korábban, közel száz évvel ezelőtt már kimutatott denevérfajok napjainkban is előfordulnak. Szinte mindig megfigyelhető néhány denevérfaj a barlangban, leggyakrabban a patkósdenevérek. Alkalmanként, feltehetően a közeli jelentősebb barlangok háborgatása esetén többezer denevéregyed (*M. schreibersii*, *R. euryale*) is elfoglalja, elsősorban a nyári-őszi időszakban.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Reur/Msch*	*Mdau*	*Eser*	*Paus*	*Msch*	Author
1995.08.18.	10	10	80	-	-	-	-	-	GP
1996.09.21.	-	4	1	-	-	-	1	-	GP
1997.09.11.	-	1	-	-	-	-	-	500	GP
1998.09.09.	-	-	-	2500	-	-	-	-	GP
1999.11.24.	4	3	-	-	-	-	-	10	GP

2000.04.27.	-	-	5	-	-	-	-	-	GP
2000.06.23.	-	-	5	-	-	-	-	-	GP
2000.08.16.	-	10	20	-	1	-	-	100	GP
2001.06.15.	-	-	300	-	-	-	-	30	GP
2004.06.19.	-	-	-	3000	-	-	-	-	GP
2004.07.03.	1	-	-	-	-	-	-	-	GP
2004.07.09.	-	10	70	-	-	1	-	20	GP
2005.02.03.	1	1	-	-	-	-	-	-	GP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Eser*	*Paus*	*Bbar*	*Ppip*	*Nlei*	*Msch*	Author
1995.08.18.	-	-	-	1*	1*	-	2*	-	GP
1997.07.02.	1	4	3	-	1	-	-	8	GP
1997.07.03.	-	-	-	-	-	1	-	4	GP

Irodalmi adatok: 1922-1934. *Bbar*, *Msch*, *Reur* [Czájlik 1986] – 1951.12.-1952.11. hó *Msch* (3) TGY – 1966.02.25. *Msch* (1) *Rfer* (1) [Murai 1976] – 1969.11.30. *Rfer* (1) [Gyulai 1978-79] – 1987-1993. *Bbar*, *Eser*, *Msch*, *Mbly*, *Mmyo*, Mnat, *Paur*,*Reur*, *Rfer*, *Rhip* [Dobrosi 1994] – 1991.10.26. *Eser* (1), *Msch* (150), *Mema* (100), Mnat (1) *Reur* (30) *Rhip* (7) [BZ-GP]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Rendszeres tűzrakások, vandalizmus (denevérek dobálása, elpusztítása) nyomai napról-napra észlelhetők. Ezek a negatív hatások a barlangot és annak faunáját is súlyosan veszélyeztetik. A barlang bejáratánál elhelyezett figyelemfelhívő információs tábla önmagában nem nyújt védelmet a barlangnak és a benne élő denevéreknek. A denevérek megtelepedésének idején folyamatos ellenőrzés, esetleg időszakos őrzés is indokolt lenne. A telelőállományok védelme érdekében november 01. és március 31. között a barlang látogathatóságára vonatkozóan időbeli korlátozás van érvényben.

A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

A denevérek életciklusát legkevésbé zavaró módszerekkel – a már ismert kapcsolatrendszereken túl – kell felderíteni a barlangban telelő denevérállomány alkalmi, nyári szállásait és alternatív telelőhelyeit.

Király-kúti-zsomboly

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-46

UTM-kód: DU72B4

Tszf.: 275 m

Leírás: A barlang rövid függőleges szakasszal indul egy szurdokvölgy oldalában.

A barlangból több denevérfaj előfordulása vált ismertté az elmúlt évtizedben. A barlangban kisebb telelőállomány és nyári kolónia is megfigyelhető.

Az új mintavételezések révén újabb fajjal bővült az innen kimutatott denevérfajok listája.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Paur*	Author
2003.06.21.	1	2	5	1	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: 1966.02.25. *Rhip* (1) [TGY] – 1987.-1993. *Mbec*, *Mmyo*, *Mbly*, *Rfer*, *Rhip* [DD 1994]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Kis-kőháti-zsomboly

Település: Nagyvisnyó

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5343-3

UTM-kód: DU62A2

Tszf.: 915 m

Leírás: Hazánk egyik legjelentősebb téli denevérszálláshelye. A barlang denevérfaunáját érintő első kutatások is jelentős denevérszálláshelyként ismertetik (Kordos 1975), amit a további kutatások is megerősítettek (Topál 1989; Dobrosi 1994; Bihari & Gombkötő 1994; Szenthe 2002). A jelentős kiterjedésű barlang többezer közönséges és hegyesorrú denevérnek nyújt téli szálláshelyet. A telelőállomány fajszáma viszonylag magas, tizenkét denevérfaj került kimutatásra. A fokozottan védett fajok közül jelentős számban telel itt a pisze denevér (*B. barbastellus*) és tavi denevér (Myotis dasycneme).

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mdau*	*Mdas*	*Mbly*	*Mmyo/bly*	*Mnat*	*Mmys*	*Paur*	*Bbar*	Author
2000.05.26.	-	-	-	-	45	-	-	-	-	-	GP
2000.10.19.	-	-	2	-	-	4000	-	-	-	-	GP
2002.01.29.	-	8	16	6	-	8555	5	-	-	12	GP
2002.04.04.	-	-	1	-	-	4520	-	-	-	-	GP
2002.06.24.	-	-	-	-	300/23*	-	-	-	-	-	GP
2002.08.19.	1	-	3	1	3	-	-	-	-	-	GP
2005.03.03.	-	7	5	7	-	7000	-	2	2	40	GP
2006.03.20.	-	6	2	60	-	7000	-	2	-	40	GP
2006.12.11.	-	8	3	170	-	8800	1	-	3	29	GP

*a kirepülő egyedek becsült száma 300, fogott egyedek száma

Egyéb adatok: 1995.12.29. *Rhip* (3), *Mmyo*/bly (3400), Mbra (1), *Mmys* (3), Mnat (30), Mdas (1) *Paus* (1), *Bbar* (200) [DD 1994, 1996]

Irodalmi adatok: 1987-1993. *Rfer* (1), *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mbly* (1), *Mbec* (1), *Mmys* (1), Mnat (1), *Mdau* (1), Mdas (1), *Paus* (1), *Paur* (1), *Bbar* (1) [DD 1994, 1996]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Hatósági eszközökkel biztosítani kell a barlang belső terének teljes háborítatlanságát október 1. és május 15. között, ideértve a látogatás tilalmát is. A denevérek aktivitásának függvényében ez a korlátozás kitolható szeptember 15. és május 31. közé. A barlangban nyáron, valamint nászidőszakban (ősszel) a barlangban tartózkodó denevérállományok védelme érdekében a barlang nyári látogathatóságát is korlátozni szükséges.

A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang közelében védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület

véderdőként kezelendő, rajta – a jelenleg is alkalmazott gyakorlattal ellentétben –véghasználat nem tervezhető! Biztosítani kell a barlang felszínének teljes háborítatlanságát ideértve a fahasználatok korlátozását a barlang min. 1 km-es körzetében. Fel kell deríteni és fenn kell tartani a denevérek szálláshelyétől számított min. 8,5 km-es (!) közelségben található táplálkozóterületeket. A denevérek életciklusát legkevésbé zavaró módszerekkel – a már ismert kapcsolatrendszereken túl – kell felderíteni a barlangban telelő denevérállomány alkalmi, nyári szállásait és alternatív telelőhelyeit. A barlang denevérállományának természetvédelmi szempontú kontrolljára évi három ellenőrzés elegendő.

A barlang nincs lezárva. A barlang lezárása csak a Nagy-terembe vezető szűkületnél lenne megoldható, de a barlangban telelő jelentős állomány miatt ennek lehetőségét alaposan ki kell vizsgálni. A többezer denevér akadálytalan kirepülését már nem biztos, hogy biztosítani tudják a jelenleg alkalmazott rácsok. A barlangnak a barlangásztársadalom számára is nyilvánvaló természetvédelmi jelentősége ismert. A barlang vonatkozásában csak kevés kivétellel ismertek illegális kutatások, barlangi leszállások.

Kapcsolata a környező templomi állományokkal gyűrűzés módszerével igazolt. A nyári szállásként szolgáló épületek védelme is indokolt.

Kőháti-barlang

Település: Bükkzsérc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5343-25

UTM-kód: DU62A2

Tszf.: 663 m

Leírás: A barlangból korábbi denevérelőfordulási adatok nem álltak rendelkezésre. A barlang méreteinél fogva kiesebb kolóniának nyújthat szálláshelyet, esetleg nászbarlangként jelentősebb lehet. A barlang közvetlen közelében kisebb üregek is találhatók, amik szintén denevérek szálláshelyéül szolgálhatnak. A barlangban gyakran lehet kis patkósdenevér guanónyomait és a faj jellegzetes táplálékfajainak maradványait találni. Az üreget, mivel turistaút mellett van, alkalmanként kirándulók keresik fel.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2004.06.17.	1	GP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paur*	*Bbar*	Author
2004.08.04.	1	3	1	1	GP

Irodalmi adatok: 1987-93. *Rhip* [DD 1994]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Kőháti Meander-barlang

Település: Bükkzsérc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5343-24

UTM-kód: DU62A2

Tszf.: 644 m

Leírás: Viszonylag kicsi, szűk barlang. Néhány denevér számára alkalmi szálláshelyet nyújt. Az üreget, mivel turistaút mellett van alkalmanként turisták keresik fel.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	Author
2004.06.17.	-	1	GP
2004.08.04	1	-	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: 1987-93. *Rhip* [DD 1994]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Kő-lyuk

Település: Parasznya

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-4

UTM-kód: DU73A1

Tszf.: 441 m

Leírás: A barlang viszonylag kis bejárata mögött két nagyobb teremből, kisebb üregekből és helyenként elágazó járatokból álló rendszer.

A Kőlyuk a Bükk egyik legjelentősebb denevérszálláshelye volt. Egy 1991-ben bekövetkezett havariahelyzet következtében a barlang legjellemzőbb faja, a hosszúszárnyú denevér elhagyta a barlangot. Feltehetően a Bükki, Mátrai és Zempléni szálláshelyekre menekült, ahol nagy egyedszámban kerültek elő elpusztult példányai. Az állomány azóta sem jelentkezik a barlangban. Míg az állomány egy része megmaradhatott, a hosszantartó telelés alatti zavarástól és a kényszerű téli helyváltoztatástól az állatok jelentős része elpusztulhatott. A barlangra időközben felszerelt rács a faj helyzetét nem javította. A barlangban az elmúlt néhány évig a kereknyergű patkósdenevér még kimutatható volt, alkalmanként többszáz egyedét sikerült megfigyelni, még szülőkolóniát is említ innen Dobrosi (1996). A faj később csak telelőhelyként használta a barlangot. Egyéb denevérfajok nagy fajszámban fordulnak elő.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mdas*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mmyo/bly*	*Mbec*	*Mema*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
1998.03.27.	22	23	300	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	GP
1999.03.23.	23	20	700	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	GP
1999.04.22.	2	12	700	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	GP
1999.12.09.	44	17	500	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	GP
2000.03.09.	50	17	500	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	GP
2000.12.07.	27	5	15	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	GP-EP

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Mdas*	*Mmyo*	*Mbly*	*Mmyo/bly*	*Mbec*	*Mema*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
2001.03.18.	33	5	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	GP
2002.01.30.	52	7	2	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	GP
2002.07.10.	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	GP
2004.10.10.	5	4	14	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	GP
2005.02.10.	48	7	1	2	-	3	2	-	-	1	-	-	-	GP
2006.02.22.	44	12	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	GP
2007.02.21.	23	8	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok:

1969.12.07. *Reur*, *Rhip* [Gyulai 1978-79] – 1985.-86. tél *Rfer*, *Rhip* -1986.-87.tél *Rfer*, *Rhip*– 1987-88. tél *Mmyo* [Kováts 1987]

1987-93. *Eser*, *Msch*, *Mbec*, *Mbly*, *Mmyo*, Mnat, Nnoc, *Paur*, *Reur*, *Rhip*, *Rfer* [DD, 1994] - 1991.10.26. *Msch* (2), *Reur* (2), *Rfer* (8), *Rhip* (1) [DD, 1996]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A hosszúszárnyú denevér megtelepedését esetleg elősegítheti az augusztusi időszakban folyamatos ellenőrzés (jelenlét) mellett a barlang nyitvatartása. A faj esetleges visszatelepedési kísérlete zavarás nélküli (denevérdetektoros) megfigyeléssel ellenőrizhető a barlang bejárata előtt. A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Létrási-vizesbarlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-2

UTM-kód: DU62D4

Tszf.: 558 m (575 m)

Leírás: A barlangkutatók körében a Bükk egyik legnépszerűbb barlangja, oktatóbarlang. Évtizedes denevérszámlálási adatok igazolják denevérvédelmi jelentőségét (Kováts 1989)

A barlangból eddig tizennégy denevérfaj került kimutatásra ebből hat fokozottan védett faj. A legnagyobb állomány általában a bejárat közelében (Hágcsós-terem) található. Az időjárástól függően az első telelő denevérek már októberben megjelennek, és legkésőbb májusban távoznak. A denevérek a hőmérsékleti viszonyoktól függően jellemző járatszakaszokat foglalnak el. (Kováts 1989). A barlangban számlálóautomatikával folytak megfigyelések (Barati 2004). A mérések alapján nyári állomány több tucat, esetenként száz egyedre tehető.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mdau*	*Mmyo*	*Mbly*	Author
2000. 02. 27.	11	44	1	73	1	GP

Egyéb adatok: 1993.03.19. *Mdau* (1) [DD]

Irodalmi adatok: *Rhip*, *Reur*, *Rfer*, *Mmyo*, *Mbly*, *Mbec*, *Mmys*, Mbra, Mnat, Mdas, *Mema*, *Paur*, *Bbar* [DD 1994]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang fokozottan védett. A barlang bejáratainál kialakított repnyílások megfelelnek a barlangban rendszeresen és nagyszámban előforduló denevéreknek. A telelő denevérállományt a télen is rendszeres barlangtúrák látszólag nem zavarják, de a barlangban található fajgazdag és a hazai fokozattan védett denevérfajok többségét érintő fauna védelmében a téli látogatásának korlátozása szükséges. A barlang teljes hosszában található kisebb-nagyobb denevércsoportok a túrák során nem elkerülhetők, a túrázók által veszélyeztetettek. A kizárólag túrázási céllal érkezők programjai olyan időszakra áttehetők, amikor a denevérek nem tartózkodnak a barlangban. A korlátozás javasolt ideje november 01.-március 31. A barlang denevérállományának védelméhez hozzátartozik a barlangot és környékét körülvevő, annak mikroklímáját, a denevérek táplálkozóterületét és tájékozódását biztosító folyamatos, idős erdőborítás megőrzése.

Lilla-barlang

Település: Parasznya

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-34

UTM-kód: DU72B2

Tszf.: 374 m

Leírás: Triász mészkőben kialakult, jelentős mennyiségű agyagkitöltéssel rendelkező, viszonylag szűk barlang, helyenként szép cseppkőképződményekkel.

Denevérvédelmi szempontból kevéssé kutatott barlang. Eddig megismert denevérfaunája négy fajból áll. A jelenlegi bejáratot jelentős részben zárt lemezajtó fedi. A barlang telelő és őszi párzóhelyként jelentős.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	Author
2001.04.04.	1	5	GP

Egyéb adatok: 1996.08.25. *Bbar* (5), *Mmyo* (2) [DD, 1996]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Fokozottan védett barlang. A barlang denevérfaunájának további kutatása indokolt. A jelenlegi lezárás szabad felületű ráccsal lecserélendő A barlang denevérállományának védelméhez hozzátartozik a barlangot és környékét körülvevő, annak mikroklímáját, a denevérek táplálkozóterületét és tájékozódását biztosító folyamatos, idős erdőborítás megőrzése.

Lök-völgyi-barlang

Település: Felsőtárkány

Egyéb elnevezések: Denevér-barlang

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5343-63

UTM-kód: DU 61A1

Leírás: A Lök-völgyi-barlang az Eger-Lillafüred-Miskolc műúthoz közel, a Lök-völgy oldalában nyílik. A barlang nyílása ca. 2x2,5 m nagyságú, mely egy könnyen járható, egyenes járatban folytatódik. A főág néhány méter után mindkét oldalon kiszélesedik, balra egy magasabb, egybefüggő kis „kupola" található. A járat pár méterrel ezután elágazik, jobbra és balra

folytatódik egy-egy szűkülő ágban. A bejárat mellett balra található egy ca. 5 méter magas, felfelé kürtőben végződő üreg („kürtős üreg"). A járatok teljes hossza nem éri el az 50 métert. A barlang kitöltésének jelentős része eltávolításra került paleontológiai vizsgálatok céljából, jól láthatók a kutatási gödrök a „kupola" alatt és a főág másik oldalán.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Reur*	*Rfer*	*Rhip*	*Mschr*	*Mbec*	*Mdau*	*Mmyo*	*Mnat*	*Mema*	*Paur*	Author
1992.12.05.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	EP
1995.01.28.	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	EP
1996.09.06.	-	-	-	30-40	-	-	-	-	-	-	EP
1996.09.14.	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	EP
1997.08.30.	-	-	1	50-60	-	-	-	-	-	-	EP
1997.12.06.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	EP
1998.08.04.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	EP
1998.08.05.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	EP
1998.09.20	-	6	-	9	-	-	-	-	-	-	EP
1998.09.27.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	GP
1998.10.04.	3	3	-	80-100	-	-	-	-	-	-	EP
1998.10.11.	1	2	2	80	-	1	1	-	-	-	EP
1998.10.24.	-	1	-	80	-	-	1	-	-	-	EP
1999.03.21.	-	-	1	40-50	-	-	3	-	-	-	EP
1999.06.16.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	EP
1999.12.18.	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	EP, GP
2000.02.19.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	EP, GP
2000.04.28.	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	GP
2000.08.16.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	GP
2000.09.16.	15	1	1	-	-	-	-	-	-	-	EP
2001.01.28.	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	EP
2001.02.03.	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	EP
2001.03.18.	-	1	2	2	-	-	1	-	-	-	EP, GP
2001.10.19.	2	4	2	100	1	-	-	-	-	-	EP
2001.12.09.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	EP
2002.01.09.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	EP
2002.02.15.	-	-	1	10	-	-	-	-	-	-	EP
2002.03.10.	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	EP
2002.04.07.	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	EP
2002.04.14.	-	-	-	40	-	-	-	-	-	-	EP
2002.10.19.	2	1	-	30-40	-	-	-	-	-	-	EP
2003.09.07.	5	-	4	30	-	1	-	-	-	-	EP
2003.11.09.	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	EP
2003.11.16.	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	EP
2003.11.26.	-	-	4	-	-	-	-	-	-	1	GP
2004.02.28.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	EP
2004.04.28.	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	EP
2004.10.01.	1	1	4	70	-	-	-	-	-	-	EP
2004.10.06.	2	2	-	70	-	-	-	-	-	-	GP
2004.10.19.*	-	-	-	70-80	-	-	-	-	-	-	EP
2004.11.19.*	-	1	-	140	-	-	-	-	-	-	EP
2005.01.10.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	EP
2005.08.21.	27	-	-	119	-	-	-	-	-	-	EP
2005.10.28.	-	1	-	450	-	-	-	-	-	-	EP
2005.11.15.	-	-	1	40	-	-	-	-	-	-	EP
2005.12.09.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	EP
2006.02.04.	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	EP
2006.02.13.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	EP
2006.03.30.	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	EP
2006.04.13.	-	1	2	-	-	-	5	-	-	-	EP
2006.09.26.	150	1	-	150	-	-	-	-	-	-	EP
2006.11.15. **	+	-	-	900	-	-	-	1	-	-	EP

Dátum/*date*	*Reur*	*Rfer*	*Rhip*	*Mschr*	*Mbec*	*Mdau*	*Mmyo*	*Mnat*	*Mema*	*Paur*	Author
2006.12.01.	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	EP
2007.02.03.	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	EP
2007.03.09.	-	1	2	350	-	-	-	-	-	-	EP
2007.03.15.		1	3	38	-	-	-	-	-	-	EP
2007.03.29.	-	1	7	23	-	-	5	-	-	-	EP
2007.05.16.	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	EP

*a barlangot nem vizsgáltuk át teljesen, a hosszúszárnyú denevérek felzavarásának elkerülése miatt
the whole cave was not observed to avoid the disturbance of Schreiber's bat.
** kirepülés során végzett számlálás eredménye
the result of bat counting at emergance time

Egyéb adatok:

hálózás/mist-netting:

Dátum/*date*	*Reur*	*Rfer*	*Rhip*	*Bbar*	*Eser*	*Mschr*	*Mbec*	*Mdau*	*Mmyo*	*Mmys*	*Malc*	*Mnat*	*Paur*	Author
1994.07.01	-	-	-	-	3	-	1	1	4	-	-	-	-	EP
2004.06.29	-	1	1	1	1	4	-	-	1	-	-	1	1	EP
2004.08.14	1	-	1	5	-	2	2	-	-	1	-	1	-	EP
2004.10.06	-	2	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	1	GP
2005.08.21	1	2	-	3	-	4	-	1	1	-	-	-	-	EP
2005.09.05	-	-	1	1	-	13	-	1	4	-	1	-	-	EP
2005.09.16	1	-	-	5	-	2	2	1	-	-	-	-	-	EP
2006.08.14	1	1	1	2	-	8	-	-	2	-	-	-	-	EP

Detektor: Reur 2004.06.29. minimum 3 példány EP

Irodalmi adatok: 1987 és 1993 közötti észlelések alapján *Rhip*, *Bbar*, *Msch*, *Mbec*, *Mmyo*, *Paur* (Dobrosi 1994).

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A legnagyobb problémát a turisták általi zavarás jelenti. A barlang igen könnyen megközelíthető, a turistatérképen is jelölt, ezért sokan felkeresik. Az adatsorból kitűnik, hogy a barlang az őszi és a tavaszi vonulási időszakban fontos átmeneti szállást nyújt a hosszúszárnyú denevér (*M. schreibersii*) és kereknyergű patkósdenevér (*R. euryale*) fajok számára. Az állatok gyakori nappali felriasztása jelentős energiavesztéssel járhat. A téli álom folyamán még nagyobb veszélyt jelent a zavarás a kis számban ott telelő kis patkósdenevérek (Rinolophus hipposideros) és nagy patkósdenevérek (*R.* ferrumequinum) számára. Állandó probléma az ide látogatók tűzrakása a barlang bejárata előtt, illetve a főág elején, aminek a hatása nyilvánvalóan negatív. Előfordult, hogy a nyári paleontológiai célú vizsgálatok végeztével a barlangban hagyott nagy felületű műanyag fóliákat gyújtották meg „kirándulók", valószínűleg a téli időszakban. Fontos védelmi intézkedés lenne a jövőben megjelenő turistatérképekről levenni a barlang jelzését, valamint egy információs táblát elhelyezni a barlang bejáratánál.

Mexikó-völgyi-víznyelőbarlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5392-37

UTM-kód: DU72C2

Tszf.: 303 m

Leírás: A barlang egy patakmeder oldalában nyílik, melynek vízhozama befolyásolja a barlang, mint víznyelő időszakos aktivitását.

A barlang denevérfaunája a közeli Tatárárki-barlangban előforduló denevérfajok összetételét tekintve nagy hasonlóságot mutat, de a barlang viszonylagos kisebb méretei miatt attól denevérvédelmi jelentőségében elmarad.

A barlang bejáratánál végzett hálózás során észlelt fajok egy része biztosan nem használja búvóhelyként a barlangot, a befogott egyedeket más, hálóba akadt denevérek csalogatták oda (pl. korai denevér).

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok:

Hálózás

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	*Ppip*	*Nnoc*	*Msch*	Author
2003.05.10.	2	5	1	2	1	4	GP

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlangra felszerelt ajtó repnyílásán keresztül a denevérfajok egy része nagy biztonsággal repül ki míg egyes fajokat feltételezhetően akadályoz (Miniopterus schreibersii). A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

<u>Nagykőmázsa-oldali-zsomboly</u>

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5392-2

UTM-kód: DU72C4

Tszf.: 332 m

Leírás: A barlang korábban fektetett bányatelken található. A barlang és faunájának megőrzése érdekében védőzóna került kijelölésre.

A barlangban kisebb állomány telel rendszeresen. Egyes megfigyelések szerint a barlang alsó végpontjában kereknyergű patkósdenevérek telelnek. Nem kizárt az sem, hogy a telelő állományhoz tavasszal-nyár elején nagy számban érkeznek kereknyergű patkósdenevérek. (FG, szóbeli közlés). A korábbi mintavételek során kimutatott, a barlangnál észlelt fajok egy része feltehetően nem a barlangot használják szálláshelyül.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	Author
1999.09.09.	2	-	-	GP
2000.01.25.	-	3	-	GP
2000.03.21.	-	4	-	GP
2000.05.03.	3	-	30	GP
2000.08.23.	1	-	-	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Bányaterjeszkedés, jelenleg védőpillér van kijelölve

Nagykőmázsa-völgyi-víznyelőbarlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5392-3

UTM-kód: DU72C4

Tszf.: 278 m

Leírás: A barlang egy viszonylag mély, inaktív víznyelő, melynek hossza meghaladja a 300 métert.

A barlang denevérfaunájára vonatkozó megfigyelési adatok nem álltak rendelkezésre. Az augusztusi mintavételek során mindhárom hazai patkósdenevér-faj megkerült. Megfigyelhető volt, hogy a kimutatott egyedek nem a barlangból repülek ki, hanem a barlangba tartó denevérek voltak.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	Author
2003.08.03.	2	1	1	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető

Ódorvári-barlang

Település: Cserépfalu

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5382-4

UTM-kód: DU61A4

Tszf.: 460 m

Leírás: Az Ódor-hegy oldalában, a Hajnóczy-barlang felett található, viszonylag kis bejárattal nyíló üreg. A barlangból néhány korábbi mintavételezés adata is fellelhető volt. A 2002. évi megfigyelések során a barlangból ismert fajlistát sikerült bővíteni.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mmyo*	*Ppip*	*Nlei*	Author
1993.06.26	-	-	-	-	-	-	EP
1993.08.29.	-	5	-	1	-	-	EP
1993.09.11.	-	8	-	-	-	-	BZ-GP
1994.12.28.	3	1	-	-	-	-	EP
2002.05.17.	3	1	30	-	1	1	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Peskő-barlang
Település: Felsőtárkány
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5343-1
UTM-kód: DU52C1
Tszf.: 752 m
Leírás: Viszonylag nagy méretekkel rendelkező volt forrásbarlang. Nyitottsága miatt telelésre inkább csakk hidegtűrő fajok használhaták.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: 1987-93. *Rhip, Bbar, Paus, Paur* [DD 1994]
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Pénz-pataki-víznyelőbarlang
Település: Bükkszentkereszt
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5381-2
UTM-kód: DU62C2
Tszf.: 531 m
Leírás: Viszonylag hosszú, mély barlang, mely folyamatosan aktív víznyelőként jellemezhető. A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Myotis sp.*	Author
2003.06.13.	2	3	3	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Pongor-lyuk
Település: Répáshuta
Egyéb elnevezések:
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5381-20
UTM-kód: DU62C1

Tszf.: 647 m
Leírás: Viszonylag kis kiterjedésű barlang
A barlangról korábbi denevérelőfordulási adatok nem állnak rendelkezésre.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2004.09.16.	2	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Speizi-barlang
Település: Miskolc
Egyéb elnevezések:
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-47
UTM-kód: DU62D4
Tszf.: 550 m
Leírás: Viszonylag mély, hosszú barlang, mely kapcsolatban áll a közeli Szepesi-Láner-barlangrendszerrel. A függőleges barlang hálózása során három denevérfaj került kimutatásra.
A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mdau*	Author
2003.08.01.	2	1	1	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Suba-lyuk
Település: Cserépfalu
Egyéb elnevezések:
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5382-1
UTM-kód: DU61C1
Tszf.: 280 m
Leírás: Elsősorban őskori leleteiről ismert, nagy bejárattal rendelkező barlang. A barlang felső végében a felszínre nyílik. A barlang nagysága és nyitottsága miatt nem tűnik fontos denevérélőhelynek. A barlang felső szakaszában azonban több kispatkósdenevér is megfigyelhető volt 2004. nyarán. A korábbi kora őszi adatok jelzik az üreg nászbarlangi szerepét. Nem kizárt, hogy a barlang mennyezeti réseiben enyhébb időjárás esetén hidegtűrő fajok kitelelnek. A barlang környezetében több kis üreg található, ahol további kis patkósdenevérek is előkerültek.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mmyo*	*Ppip*	Author
2004.06.09.	7	-	-	-	GP
2004.09.16.	3	1	1	1	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: 1993.09.11. Suba-lyuk *Bbar* (1), *Paur* (1), *Paus* (8), Ppip (2), *Rfer* (1) [BZ-GP] – 1993.09.11. Subalyuk melletti sziklaüreg *Rhip* (4) [BZ-GP]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Szamentu-barlang

Település: Varbó

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5361-43

UTM-kód: DU63C1

Tszf.: 642 m

Leírás: Egy vízmosás végében víznyelőként működő barlang.

A barlang eddig kimutatott denevérfaunája néhány denevérfajra korlátozódik. Nyáron jellemzően *R.*-fajok kerültek észlelésre a barlangból, majd a nyár végén a vízi és tavi denevérek is felkeresik a barlangot. A barlang telelőállománya nem ismert.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmys/bra*	Author
2001.02.21.	-	1	-	GP
2002.07.02.	1	5	3	GP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mdau*	*Mdas*	*Nnoc*	Author
2002.08.24.	1	1	1	1	GP

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Szeleta-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-1

UTM-kód: DU72B4

Tszf.: 347 m

Leírás: A barlang az archív adatok alapján jelentős szálláshely lehetett. Az elmúlt század eleji és még a húsz évvel ezelőtti adatok szerint is több, ma már fokozottan védett faj (*M. schreibersii*) élőhelye volt. A terület fokozottan védett státusza ellenére a korábbi kolóniák eltűntek a barlangból.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	Author
1996.09.22.	-	-	150	GP
1998.02.27.	1	1	-	GP
1998.09.09.	-	1	-	GP
1999.03.25.	2	-	-	GP
2004.07.09.	-	-	3	GP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mbly*	Author
1998.07.31	2	2	GP

Irodalmi adatok: 1922.09.07. *Msch* (3)– 1929-1939. *Mbly*, *Mmyo*, *Paur*, *Reur*, *Rfer*, *Rhip* [Czájlik 1986] – 1959.01.27. Ppip (34) [Topál 1962] – 1963.03. *Bbar* (1), *Paus* (2), Ppip (1) [SZIE Gödöllő szertárában] – 1966.02.23. *Paus* (1)– 1967.03.08. *Bbar* (1), *Mbly* (3) [Murai 1976] – 1986-87. tél *Bbar* (1) [Kováts 1987]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Szeleta-zsomboly

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-51

UTM-kód: DU72B4

Tszf.: 377 m

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mmyo*	Author
2004.07.09.	7	4	1	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Szent István-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-1

UTM-kód: DU72B2

Tsz.f.: 332 m és 352 m (a két bejárat 20 méteres szintkülönbséggel nyílik)

Leírás: Triász mészkőben kialakult, önmagában is többszáz méter hosszú barlang, mely a Bükk legnagyobb barlangrendszerének végpontja. Látványos méretei és barlangi képződményei miatt kiépített turistabarlang, mely az év nagyrészében csoportokat fogad. A barlang mesterséges vágattal induló bejáratán kívül természetes bejárattal is rendelkezik. A barlangból származó legkorábbi adatok az évszázad első felére tehetők (Vásárhelyi, 1939), majd az 1950-60-as években intenzív chiropterológiai kutatások folytak (Topál 1962, Beron 1965). A denevérmegfigyelések a 80-as években is folytatódtak (Kováts 1987). A barlang a Bükk egyik legjelentősebb hosszúszárnyú denevér telelőhelye volt. E faj esetében gyűrűzés segítségével kiterjedt vonulási kapcsolatrendszert mutattak ki hazánk és a szomszédos országok populációi közt. A faj számára a barlang korábbi jelentősége megszűnt. A barlangban téli időszakban kimutatható fajok száma a legfrissebb adatok alapján csupán néhány fajra redukálódott. Jellemzően patkósdenevérek használják telelőhelyként. A telelőállomány általában meghaladja a száz példányt. Nyári időszakban, a fő turistaszezonban denevérek nagyszámú előfordulása nem jellemző.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Paus*	Author
1995.02.12.	72	6	-	BZ
1997.04.27.	25	1	-	GP
1997.09.17.	3	4	-	GP
1998.01.28.	70	10	-	GP
1998.03.02.	70	15	-	GP
1998.03.31.	65	10	-	GP
1998.09.09.	2	-	-	GP
1998.10.12.	35	1	-	GP
1999.02.05.	93	25	1	GP
1999.03.12.	79	11	-	GP
1999.12.01.	106	13	-	GP
2000.01.20.	145	14	-	GP
2000.03.09.	144	5	-	GP
2000.08.16.	-	1	-	GP
2000.08.19.	1	-	-	GP
2000.12.06.	133	9	1	GP
2001.03.14.	128	4	-	GP
2002.01.31.	168	9	2	GP
2004.09.26.	1	2	-	GP
2005.02.10.	177	10	-	GP
2006. 03.02.	124	12	-	GP
2007.03.01.	167	15	-	GP

Egyéb adatok:

1930.01.02. *Mbly* (1) MTTM gyűjtemény – 1932.07.06. *Mbly* (1) MTTM gyűjtemény – 1938.11.01 *Rhip* (1) MTTM gyűjtemény – 1960 *Reur* (1) MTTM gyűjtemény – 1963.03.05. *Rfer* (1) MTTM gyűjtemény – 1964.03.24-25. *Msch* (1) MTTM gyűjtemény – 1990. 12.23. *Rfer* (10) [LL]

Irodalmi adatok: 1925-64. *Rhip*, *Rfer*, *Mmyo*, [Vásárhelyi 1964] – 1931.08.07. *Eser* [1] Mátra Múzeum [Czájlik 1986] – 1956-68. *Reur*, *Rfer*, *Rhip*, *Mbly*, *Msch*, *Bbar* [Topál 1962] – 1985-86. tél *Rfer* [3] [Kováts 1987]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A barlang fokozottan védett. A barlang szabadon nem látogatható részei télen időbeli korlátozást igényelnek. Az időbeli korlátozás időtartama optimális október 15.-április 15. Télen is folyamatos a barlang – egész évben jellemző – gyógyászati célú hasznosítása. A betegek a barlang egyik belső termében vannak elhelyezve, minden kúra alkalmával kb. 20-30 beteg megy végig a barlang fő ágának szinte teljes hosszában, naponta többször is. A barlangban jelenleg előforduló denevérek a természetes bejáratnál felszerelt rácson könnyen átjutnak. A bejárat alatt elhelyezett, a kőzetanyag közvetlen behullását akadályozó rostély rendszeres tisztítást igényel. Évente néhány egyed pusztul el a telelő denevérállományból. A barlang jelentős patkósdenevér-faunája folyamatos ellenőrzést igényel, a barlang struktúrája, könnyű megközelíthetősége és bejáratának optimális méretei, valamint a denevérfauna jól követhető dokumentáltsága miatt monitoringozás szempontjából ideális szálláshely. A barlang denevérállományának védelméhez hozzátartozik a barlangot és környékét körülvevő, annak mikroklímáját, a denevérek táplálkozóterületét és tájékozódását biztosító folyamatos, idős erdőborítás megőrzése.

Szepesi-Láner-barlangrendszer

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-3

UTM-kód: DU62D4

Tszf.: 553 m (548 m)

Leírás: A Bükk legnagyobb barlangrendszerének tagja, mely triász mészkőben alakult ki. A barlangban, mely jellemzően mély aknákkal tagolt, meanderező szakaszokból áll, szép eróziós és cseppkőformák találhatók. A barlangban előforduló denevérállomány a barlang strukturáltsága és jelentős kiterjedése miatt pontosan nem mérhető fel. A két leggyakoribb patkósorrúdenevér-fajon kívül vízi és csonkafülű denevérek figyelhetők meg a járatrendszerben. Denevérvédelmi szempontból viszonylag kevéssé kutatott barlang. Nyárvégi mintavételezésnél tíz denevérfaj, melyből négy fokozottan védett került elő. A fajösszetétel jelzi, hogy a Bükk erdei denevérfajainak és a környékén nem előforduló fajok számára is gyülekezőhelyül szolgál. Az eddigi kutatások alapján csupán néhány faj telel itt. A téli időszakban eddig négy fajt sikerült innen kimutatni. Rendszeres ellenőrzésekkel valószínűleg több faj is előkerülhet. A barlang viszonylag nagy kiterjedésű termeiben a denevérek szabadon függeszkednek. A barlangnál számlálóautomatikával is folytak megfigyelések (Barati 2004). A mérések alapján nyári állomány néhány tucat egyedre tehető.

Megfigyelési adatok:

Láner-barlang:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Mmyo*	Author
2001. 03. 11.	2	3	32	GP

Szepesi-barlang:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2001.03.30.	3	GP

Egyéb adatok: *Szepesi-barlang:* 1983-90. *Rhip*, Myotis sp. [Lénárt szóbeli közlés] *Láner-barlang:* 1996. 08. 27. *Mmys* [3], *Mema* [24], Mnat [6], *Mbec* [26] *Mdau* [19], Mdas [5], *Mmyo* [10], *Mbly* [1] *Paur* [11], *Bbar* [3] [DD, 1994, 1996]
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Fokozottan védett barlang. A barlang jelenlegi lezárási módját a jövőben esteleg korrigálni szükséges. A Szepesi-barlang bejárati lezárása a talajszintből kemelve annak oldalán repnyílások kialakításával javasolt, mely egyaránt biztosítja a barlang védelmét és a denevérfauna háborítatlanságát. A barlang látogatására vonatkozóan téli időszakban (november 01. és március 31. között) korlátozás van érvényben. A barlang denevérállományának védelméhez hozzátartozik a barlangot és környékét körülvevő, annak mikroklímáját, a denevérek táplálkozóterületét és tájékozódását biztosító folyamatos, idős erdőborítás megőrzése.

Szirén-barlang
Település: Miskolc
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5372-16
UTM-kód: DU62D1
Tszf.: 661m
Leírás: A barlang bejárata viszonylag nyílt terepen található. A július végi észlelés feltételezi, hogy a Myotis dasycneme állomány egy része (hímek) a Bükkben egész évben megtalálható. Nem kizárt a korábbi vonulás, nászidőszakra történő gyülekezés megkezdése, de az esetleges állandó kolónia jelenléte sem. A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang „vízgyűjtőterületén" védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Mdas*	Author
2003.07.26.	6	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Tatár-árki-barlang
Település: Miskolc
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5391-62
UTM-kód: DU72C2

Tszf.: 296 m

Leírás: A terület gazdag denevérfaunával rendelkezik. A viszonylag kis területről kimutatott nagy fajszám az idős erdőkben előforduló odúlakó, illetve a barlanglakó denevérfajok együttes előfordulásából adódik. Egyes fajok számára a terület háborítatlansága, beleértve a felszín alatti képződményeket is (barlangok) teljes hazai állományuk szempontjából kiemelkedő jelentőségű (*M. schreibersii*, *R. euryale*).

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mbly*	*Mmyo/bly*	*Mbec*	*Msch*	Author
1998.06.20.	-	-	-	-	-	-	25	GP
2000.01.19.	70	2	-	-	-	-	3000	GP
2000.03.21.	86	-	-	-	3	-	1500	GP
2000.07.04.	5	-	50	400	-	-	1000	GP
2000.08.19.	13	-	60	100	-	-	1400	GP
2001.01.16.	57	-	-	-	-	-	1500	GP
2004.07.03.	-	-	20	50	-	-	300	GP
2004.09.29.	1	-	1	-	-	2	46	GP-EP
2005.02.24.	8	-	5	-	-	-	3000	GP
2006.03.02.	6	1	-	-	-	-	4500	GP
2007.03.08.	5	-	-	-	-	-	194	GP

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Mdau*	*Mmyo*	*Mbec*	*Paus*	*Ppip*	*Bbar*	*Msch*	Author
1997.08.26.	2	1	1	4	1	1	1	29	GP

1998.06.26. *Msch/Mbly* (500) [PÁ-FG]

Irodalmi adatok: 1987-1993. *Rhip*, *Reur*, *Rfer*, *Mmyo*, *Mbly*, Nnoc, Nlei, Nlas, *Msch* [DD 1994]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A *M. schreibersii* több ezres kolóniát alkot a völgy legnagyobb barlangjában. A kolónia egész évben használja a barlangot.

A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető. Bányatelek fejlesztése

Tar-kői-kőfülke

Település: Felsőtárkány

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5343-2

UTM-kód: DU62A2

Tszf.: 812 m

Leírás: A barlangból korábbi denevérelőfordulási adatok nem ismertek, A közelből Bagolyköpetből került elő a Myotis bechsteinii. A barlangnak feltehetően nagyobb denevérvédelmi jelentősége nincs. Néhány denevér azonban áttelelhet benne. Az üregben kevés kis patkósdenevér guanó került elő. A barlang közelében található sziklafal üregei feltehetően több fajnak nyújthatnak búvóhelyet.

Megfigyelési adatok: -

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Udvar-kő
Település: Parasznya
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5363-6
UTM-kód: DU73A1
Tszf.: 385 m
Leírás: Rombarlang. A barlang"udvarát" adó központi térből több kisebb-nagyobb üreg nyilik a korábbi barlang főtéiból, ahol a denevérek szívesen megpihennek.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Ppip*	*Paur*	*Bbar*	Author
2004.10.10.	1	1	1	GP

Egyéb adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Vár-tetői-barlang
Település: Miskolc
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5391-56
UTM-kód: DU72D1
Tszf.: 320 m
Leírás: Viszonylag mély barlang. A barlangban telelő denevérállomány az üreg legnagyobb termében található. A barlang a téli időszakon kívül is több denevérfajnak biztosít szálláshelyet.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	*Reur*	*Mmys/bra*	Author
2000.03.08.	6	1	276	1	GP
2003.06.28.	-	1	6)	-	GP
2006. 03.08.	3	15	600	-	GP
2007.03.09.	4	-	20	-	GP-EP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: 1987-1993. *Reur, Rfer, Rhip* [DD 1994]
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang „vízgyűjtőterületén" védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető. A denevérek életciklusát legkevésbé zavaró módszerekkel – a már ismert kapcsolatrendszereken túl – kell felderíteni a barlangban telelő denevérállomány alkalmi, nyári szállásait és alternatív telelőhelyeit.
A barlangot és élővilágát alkalmanként illegális barlangbejárások, a bejárat biztosításának feltörése fenyegeti.

Viktória-barlang

Település: Miskolc

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5392-36

UTM-kód: DU82A2

Tszf.: 189 m

Leírás: Viszonylag kis magasságban nyíló időszakos víznyelő. A barlangból a két patkósdenevérfajt sikerült kimutatni. A barlangban a bejárat közelében, hálózás során kimutatott egyedszámnál jóval nagyobb állomány tartózkodhat.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	Author
2003.06.14.	2	6	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A denevérek optimális tájékozódása és táplálkozóterület biztosításának érdekében a barlang körül védőzónát kell kijelölni. Itt intenzív erdőgazdálkodás nem folytatható, az erdőterület véderdőként kezelendő, rajta véghasználat nem tervezhető.

Zsendice-barlang

Település: Kács

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: 5394-24

UTM-kód: DU71B1

Tszf.: 366 m

Leírás: Egy nagy bejárati szádával és egy kisebb függőleges aknával felszínre nyíló forrásbarlang. A Barlang kisebb termekből áll. A barlangban található guanó alapján korábban jelentős denevérkolóniák szálláshelye lehetett.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
1997.05.08.	1	GP
2000.01.13.	3	GP
2003.03.05.	5	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: 1987-93. *Rhip*, *Reur*, *Mbec* [DD 1994]

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Rendszeres bejárás, a barlangban történő tűzrakás zavarja a megtelepedő denevéreket.

Antal-táró

Település: Recsk (056/1, erdő (Recsk 42/B erdőrészlet))

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: DU30B2

Tszf.: 270 m

Leírás: A táró egy kb. 100-150 m-es, elágazó földalatti rendszer, melyet az 1950-60-as években alakítottak ki. A kutatások után zavartalan üreget a denevérek hamar elfoglalták. A járatokban található nyomok alapján feltételezhető, hogy a denevérek évtizedek óta lakják.

A táró denevérvédelmi jelentősége 1994 óta ismert. Azóta több-kevesebb rendszerességgel volt vizsgálva. Hazánk egyik legjelentősebb, mesterséges üregben előforduló denevérállománya telepedett meg ebben a felhagyott bányavágatban. Nyáron több ezer, télen néhány tucatnyi denevér tartózkodik a járatokban. A bánya rendkívül veszélyes! Veszélyességét egyrészt a rossz állapotban lévő járatszakaszok (omlások, főtésedés), másrészt pedig a kőzetből felszabaduló gázok okozzák. A bánya bejárása csak körültekintően és megfelelő felszereléssel lehetséges. Az elmúlt két évben a vágat állapota jelentősen romlott!

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Reur*	*Mmyo*	*Msch*	Author
1994.04.02.	1	700	-	GP
1995.05.13.	-	3000	300	GP
1995.07.23.	-	4000	70	GP
1995.12.15.	-	17	-	GP
1996.03.05.	-	15	-	GP
1996.07.27.	1	3500	50	GP
1997.03.13.	-	16	120	GP
1997.08.09.	-	3000	400	GP
1998.03.06.	-	22	13	GP
1998.08.08.	2	3000	500	GP-EP
1999.06.07.	-	4000	400	GP-BZ
1999.06.14.	-	4000	400	GP
2000.06.18.	-	-	1	GP
2000.07.13.	-	764	271	GP-EP?
2001.03.09.	-	5	150	GP
2002.02.13.	-	27	250	GP
2002.08.30.	-	-	6	GP
2002.11.17.	-	41	63	GP
2003.04.30.	-	-	4	GP-EP-BZ
2005.02.22.	-	1	-	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A folyamatos omlások eltorlaszolják a járatrendszert, ami helyenként 10%-os CO2 dúsulást okoz és a bent lakó denevérállományt is veszélyezteti, mielőbbi rekonstrukciós munka, a vágat biztosítása szükséges

Barátréti-táró

Település: Felsőtárkány

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: DU51D3

Tszf.: 285 m

Leírás: Néhány 10 m hosszú táró, melynek denevérállománya néhány egyedből áll. Néhány adat áll rendelkezésre a táró denevérállományáról. Régen agyagpala fejtésére használhatták.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mbec*	*Eser*	*Bbar*	Author
2001.12.09.	4	-	-	-	EP
2003.04.19.	6	-	-	-	GP
2003.11.16.	1	1	-	-	EP
2003.11.26.	2	1	-	-	GP-SZT
2004.01.05.	1	1	1	1	GP
2005.01.27.	1	-	-	-	GP
2005.12.09.	2	-	-	-	EP
2006.02.04.	2	-	-	1	EP
2007.03.09.	5	-	-	-	EP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Béke-tároló
Település: Parádsasvár (23/1, 25/A erdőrészlet)
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:
UTM-kód: DU20B1
Tszf.: 530 m
Leírás: Jelentős kiterjedésű tároló. A felgyülemlő, csepegő rétegvíz patakként folyik ki a vágatból. A bejárást a kiáramló gázok akadályozzák. A teljes járatrendszer bejárása a gázosodás miatt nem volt lehetséges. A tároló denevérfaunája nem jelentős, egyetlen denevér lett eddig kimutatva innen. A bányát rendszeresen keresik fel ásványgyűjtők.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2001. 03. 10.	1	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Gázosodás, ásványgyűjtés.

Bélapátfalvi mészkőbánya
Település: Bélapátfalva
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: Bélapátfalva 0173/3
UTM-kód: DU52A3
Tszf.: 530 m
Leírás: A korábban Bécem Rt. által üzemeltetett bánya területén található üregrendszer nagy kiterjedésű, hosszú, tágas folyosók és nagy termek alkotják. A járatrendszerben foglalt helyet a külszíni fejtés anyagát feldolgozó gépsorok egy része. A bányavágat végén található omlás mögött további (jelenleg nem járható) járatszakasz található, ami a hegy szemközti oldalán található agyagpalabányáig vezet. A járatrendszerben több denevérfaj telel kis egyedszámban. A bánya bejárata a denevérvédelmi és barlangtani szakmai javaslatok ellenére, természetvédelmi

hatósági hozzájárulással betonnal került kiöntésre, a denevérek számára röptetőnyílás lett kialakítva, de a telelőállomány kontrolja a jövőben bejárással nem lehetséges. A 2007. évi mintavételre a lezárás feltörésekor nyílt lehetőség.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Mdau*	Author
2001.02.05.	4	-	GP
2003.02.21.	9	1	GP
2007.05.08.	8	-	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Denevér táró

Település: Szarvaskő

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: DU51A2

Leírás: Néhány méter hosszú táró, végén beszakadással (berobbantás?). Az eredeti táróban elbeszélések szerint nagyon sok denevér élt.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
1994.03.06.	1	EP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bejáratot a növényzet sűrűn benőtte, tisztítása szükséges lenne.

Dédestapolcsányi Gubolyi-üreg

Település: Dédestapolcsány

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: DU63B3

Tszf.: 240 m

Leírás: Felhagyott bányaüreg egy nagyobb és egy kisebb bejárati nyilással, a járat közepén egy nagyobb terem található.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Rhip*	Author
2004.09.24.	3	5	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Ezüstbánya-táró

Település: Gyöngyösoroszi (029/1, 3/A erdőrészlet)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: DU10C2

Tszf.: 415 m

Leírás: A völgytalpon található néhány tíz méter hosszú vágatról kevés információval rendelkezünk. A Bükki Nemzeti Park Igazgatósága a bányatáró szakszerű lezárását tervezi. A járat állapotának megőrzése érdekében műszaki biztosítás készült. A lezárás után további denevérek megtelepedése várható.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2002.02.13.	1	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Kisgyőri palabánya 1.

Település: Kisgyőr (0138/1)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: DU71B4

Tszf.: 280 m

Leírás: A palabánya védett területen található, jelenleg nem művelik. A völgyben található bányában két földalatti mesterséges üreg található. A nagyobb üreg (1. sz.) egy kisebb bányaudvarból nyílik, mely a tágas bejárat után kétfele ágazik. A baloldali járat egy berobbantott szakaszban végződik, a jobboldali járat pedig egy nagyobb terembe vezet. A teremből egy kisebb kijárat is a szabadba nyílik. A bánya üregeiben a telelés alatt ritkán megfigyelhető denevérfajok tartózkodnak. A denevérek, mivel a palarétegek repedéseiben rejtőzködnek, nehezen észlelhetők.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Mnat*	*Eser*	*Paur*	*Bbar*	Author
1998.02.19.	-	1	1	2	GP
1999.12.02.	1	-	-	3*	GP

* egyik elpusztult

Egyéb adatok:

Hálózás:

Dátum/*date*	*Mnat*	*Ppip*	*Paur*	*Bbar*	Author
1998.09.23.	1	1	1	1	GP

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Kisgyőri palabánya 2.
Település: Kisgyőr
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -
UTM-kód: DU71B4
Tszf.: 280 m
Leírás: A kisgyőri palabánya kisebb ürege, mely egyenes járatként nyúlik a felszín alá. Denevér ritkán észlelhető benne.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
1999.12.02.	1	GP
2001.02.21.	2	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Kisgyőri palabánya 3.
Település: Kisgyőr
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -
UTM-kód: DU71B4
Tszf.: 280 m
Leírás: A kisgyőri palabánya újabban kibontott járata, mely a korábban ismert járatok felett található. A vágat szűk vízszintes járat után ferde terembe ér, melynek alján feltehetően vízszintes vágatban folytatódik. Ez utóbbi törmelékkel fedett.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2003.11.26.	1	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Kisgyőri vaditató
Település: Kisgyőr
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -
UTM-kód: DU71B4
Tszf.: 475 m
Leírás: Kőből rakott, félig a föld alá húzódó építmény. Állapota sokat romlott az elmúlt két évben, a tetőből nagyobb kövek szakadtak ki. Ritkán megfigyelhető denevérfajok lakják, elsősorban télen. A repedésekben meghúzódó denevérek nehezen észrevehetők.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	*Eser*	*Bbar*	*Paur*	Author
1996.12.17.	-	-	2	-	GP
1997.07.21.	1	-	-	-	GP.
1998.01.29.	-	1	7	-	GP.
1991.11.30.	-	-	3	-	GP.
2001.02.21	-	-	1	1	GP
2003.11.26.	-	1	2	-	GP
2007.01.03.	-	1	3	-	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Kistölgyesbérci-táró I.
Település: Pásztó (Pásztó-Hasznos 0102)
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:
UTM-kód: DU10
Leírás: A bányavágat beomlott. Az alábbiakban található adatok korábbi felmérés eredményei.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Mbec*	Author
1998.02.24.	4	3	1	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Kistölgyesbérci-táró II.
Település: Pásztó
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -
UTM-kód: DU10
Leírás: Kis kiterjedésű táró, melynek denevérállománya néhány egyedből áll. Korábbi adatok nem ismertek a táró denevérállományáról.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2001.03.15.	1	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Latori-pince (Lélek-lyuk)

Település: Sály-Lator

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: DU71A4

Tszf.: 208 m

Leírás: A pince - régészeti leírások alapján - egy több, mint ezer éve használt kultikus objektum. Járatrendszere három irányba fut. A bejárati szakaszra jobbra merőlegesen egy vízszintes és függőlegesen merőlegesen egy akna található. A felső kijárattal rendelkező akna belsejében egy rovásírásos felirat található. A járatban előforduló denevérek feltételezhetően a néhány 10 m-re található, épületben élő kolónia részét képezik.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2001.05.11.	5	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Lökbérci-tároló

Település: Felsőtárkány

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: Felsőtárkány 0117,

UTM-kód: DU61B2

Tszf.: 389 m

Leírás: Kis kiterjedésű tároló, mely egy meddőhányó mellett, sziklafal alján nyílik. Denevérállománya néhány egyedből áll. Korábbi adatok nem ismertek a tároló denevérállományáról.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2003.11.26.	8	GP-SZT

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Nekézsenyi-ércbánya

Település: Nekézseny

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: DU53D3

Tszf.: 250 m

Leírás: Régi, óvóhelyként használt ércbánya. Kb. 85 m hosszú, 75 m-nél 20 m magas szellőzőakna. A táróból korábbi denevérelőfordulási adat nem ismert. Elmondás szerint sok denevér szokott bent lenni.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rfer*	Author
2003.05.23.	5	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Pál-táró

Település: Parád (02, 87/A erdőrészlet)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: DU20D4

Tszf.: 210 m

Leírás: A táró a közelmúltban beomlott. A felmérés adatai korábbi bejárások eredményeit tartalmazzák. A táróban talált guanó és az elpusztult egyedek arra utalnak, hogy a bányavágat korábban jelentős kolóniának nyújthatott szálláshelyet.

A táró helyreállítása, a beomlott bejárat feltárása és stabilizálása természetvédelmi szempontból indokolt.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	*Msch*	Author
1998. 03. 06.	1	7	24*	GP

*elpusztult példányok/ dead specimens

Egyéb adatok: Pál- és Róza-tárónál végzett egyidejű megfigyelések során detektorral és hálóval:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mmyo*	*Mbec*	Author
1996. 07. 28.	3	1	4	1	GP

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Róza-táró

Település: Parád

Egyéb elnevezések:

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító:

UTM-kód: DU20D4

Tszf.: 210 m

Leírás: A táró a Pál-táró közvetlen közelében található. A vágat egyenesen, elágazás nélkül vezet a hegy oldalába. A bejárt szakaszban jelentős mennyiségű víz gyűlt össze. A bányavágat levegőtlensége már néhány méter után feltűnő. Telelő denevért korábban csak a bejárati szakaszban sikerült észlelni.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Mmyo*	Author
1998.03.06.	1	GP

Egyéb adatok: Pál- és Róza-tárónál végzett egyidejű megfigyelések során detektorral és hálóval:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Reur*	*Mmyo*	*Mbec*	Author
1996. 07. 28.	3	1	4	1	GP

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Szálkacsurgó-tároó

Település: Gyöngyösoroszi

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: DU10C2

Tszf.: 575 m

Leírás: A tárószáj felszakadt, a leomlott kőtörmelék eltömte a bejáratot. A törmelék visszaduzzasztotta a vágatból kifolyó rétegvizet. A tároó bejárata durván ácsolt rönkajtóval lezárt, az ideiglenes lezárás miatt nem lehetséges a bejárás.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
1998.02.24.	5	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Vizeslyuk-tároó I. (középkori)

Település: Mátraszentimre (034/6-25, 22/B erdőrészlet)

Egyéb elnevezések: -

Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -

UTM-kód: DU10B3

Leírás: A tároó a középkori bányászat jellegzetes nyomait viseli magán. A viszonylag szűk járatok enyhén kanyarodnak a kőzetben. A táróból állandó jelleggel rétegvíz folyik.

A táróból eddig csak néhány denevért sikerült kimutatni téli ellenőrzés alkalmával. A tároó állagmegőrzése érdekében kivitelezés van folyamatban.

Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	*Mmyo*	Author
1998.02.24.	1	1	GP
2001.03.10.	1	1	GP
2003.04.18.	3	-	GP

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Vizeslyuk-tároII.
Település: Mátraszentimre 034/6-25, erdő (Mátraszentimre 22/B erdőrészlet
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -
UTM-kód: DU10B3
Leírás: A tároegy szakaszának felszakadásával vált járhatóvá. Az egyetlen egyenes szakaszból álló járat néhány helyen omladékos. Korábbi denevérelőfordulási adatok nem ismertek a táróból. A Bükki Nemzeti Park Igazgatósága a vágat bejáratának lezárását és a tárohelyreállítását tervezi.
Megfigyelési adatok: -
Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Y-tároI
Település: Miskolc
Egyéb elnevezések: -
Közhiteles barlang-nyilvántartási azonosító: -
UTM-kód: DU72B1
Tszf.: 475 m
Leírás: Az Y-alakú, elágazó tárót érckutatás céljából nyitották. A vágatból állandóan víz szivárog. A kialakított mesterséges aljzaton mára mésztufagátak váltak ki. A táróból korábbi denevérelőfordulási adat nem ismert.
Megfigyelési adatok:

Dátum/*date*	*Rhip*	Author
2001.07.14.	1	GP

Egyéb adatok: -
Irodalmi adatok: -
Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: -

Irodalom

Barati, J. 2004. Nyári denevérszámlálások néhány bükki barlangban. Kézirat 3.pp

Bihari, Z. & Gombkötő, P. 1994. Az Északi-középhegység denevérfaunisztikai felmérése. 18: 163-189.

Dobrosi, D. 1994 Adatok a Bükk denevérfaunájához. Fol. Hist-nat. Mus. Matr. 18: 191-197.

Dobrosi, D. 1996: Barlangi denevérélőhelyek a Bükkben Természetvédelmi értékelés Kutatási jelentés BNPI 22 pp.

Estók, P. 1996. Széncinege (Parus major) denevérzsákmányolása az Istállóskői-barlangban (Bükk-hegység). Denevérkutatás - Hungarian Bat Research News, 2: 40.

Kordos L. 1976. A Kis-kőháti-zsomboly szubfosszilis denevér populációjának vizsgálata. A Miskolci Herman Ottó Múz. Évk. XIII-XIV. 567-585. l

Kováts, N. 1987. Denevérek ökológiai igényei téli álom alatt a Létrási-Vizes-barlangban. Doktori értekezés, KLTE Debrecen

Kováts, N. 1988. A barlanglakó denevérek fauniszikai felmérésének problémáiról és lehetőségeiről egy Bükk-hegységi mintaterület példáján bemutatva. Szakvélemény

Kováts, N. 1989. Environmental factors influencing hibernation of bats in the Létrási Cave, Bükk Mts. In.: Hanák, V. Horaček, I., Gaisler (eds.) European Bat Research 1987. Charles Univ. Press, Praha pp. 655-658.

Lénárt, L. 1988. Denevérek a Létrási-vizes-barlangban. Kézirat

Marosi, S. & Somogyi, S. (szerk.) 1990. Magyarország kistájainak katasztere II. MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest. 1023 pp.

Murai, É. 1976. Cestodes of Bats in Hungary Parasit. Hung. 9: 41-62.

Regős, J. 2002. Régészeti szempontból jelentős barlangok. in: A Bükki Nemzeti Park Hegyek, erdők, emberek. Bükki Nemzeti Park, Eger 315-327.

Spitzenberger, F. 1980. Die Langflügelfledermaus (Miniopterus schreibersi KUHL, 1819) in Österreich. – Mammalia austriaca 5. Mitt. Abt. Zool. Landesmus. Joanneum 10 (2): p. 139-156.

Topál, Gy. 1956. The Movements os bats in Hungary. Ann. Hist. –nat. Musei nat. Hung. 7: 477-489.

Topál, Gy. 1989. An overview of research on cave bats in Hungary. Karszt és Barlang, Special Issue. p. 65-68.

Vásárhelyi, I. 1939. Adatok a Borsodi Bükk denevérfaunájához. Állatt. Közl. 36: 117-123.

Vásárhelyi, I. 1964. Borsod-Abaúj-Zemplén megye gerinces faunája. (kézirat)